חסידות · ברסלב · ספרי רבי נתן

ימי מוהרנ"ת

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ימי מוהרנ"ת

מקור הטקסט: אור ברסלב

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ימי-מוהרנת/
הקובץ נוצר ב־15 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

חלק ראשון 8
הקדמה 8
א 10
ב 11
ג 12
ד 12
ה 13
ו 14
ז 14
ח 14
ט 14
י 18
יא 18
יב 20
יג 21
יד 21
טו 24
טז 26
יז 26
יח 27
יט 28
כ 29
כא 32
כב 33
כג 33
כד 34
כה 34
כו 35
כז 41
כח 41
כט 42
ל 43
לא 43
לב 44
לג 44
לד 45
לה 45
לו 46
לז 47
לח 47
לט 48
מ 51
מא 51
מב 53
מג 54
מד 54
מה 55
מו 56
מז 57
מח 57
מט 58
נ 58
נא 59
נב 60
נג 62
נד 63
נה 63
נו 65
נז 66
נח 67
נט 67
ס 69

סא 70
סב 70
סג 72
סד 72
סה 73
סו 74
סז 75
סח 76
סט 77
ע 77
עא 78
עב 78
עג 79
עד 80
עה 82
עו 82
עז 83
עח 83
עט 84
פ 84
פא 84
פב 85
פג 86
פד 87
פה 88
פו 88
פז 89
פח 90
פט 90
צ 91
צא 91
צב 91
צג 91
צד 91
צה 92
צו 92
צז 92
צח 92
צט 92
ק 94
קא 94
קב 94
קג 95
קד 95
קה 95
קו 95
קז 96
קח 96
קט 97
קי 97
קיא 98
הקדמה 99
א 101
ב 102
ג 104
ד 105
ה 105
ו 105
ז 105
ח 106
ט 106
י 106
יא 107
יב 107

יג 107
יד 108
טו 109
טז 110
יז 111
יח 112
יט 112
כ 113
כא 114
כב 114
כג 115
כד 116
כה 116
כו 118
כז 119
כח 119
כט 120
ל 120
לא 121
לב 122
לג 123
לד 124
לה 124
לו 124
לז 125
לח 126
לט 126
מ 127
מא 127
מב 128
מג 128
מד 129
מה 129
מו 130
מז 131
מח 132
מט 132
נ 133
נא 133
נב 133
נג 134
נד 135
נה 135
נו 136
נז 136
נח 137
נט 138
ס 138
סא 139
סב 139
סג 139
סד 139
סה 139
סו 140
סז 140
סח 141
סט 141
ע 141
עא 141
עב 143
עג 143
עד 143
עה 143
עו 144

עז 144
עח 145
עט 146
פ 148
פא 151
פב 152
פג 153
פד 153
פה 154
פו 154
פז 155
פח 155
פט 155
צ 156
צא 156
צב 159
צג 159
צד 159
צה 161
צו 161
צז 161
צח 162
צט 162
ק 163
קא 164
קב 165
קג 165
קד 165
קה 165
קו 166
קז 167
קח 167
קט 167
קי 168
קיא 168
קיב 168
קיג 171
קיד 172
קטו 173
קטז 178
קיז 179
קיח 179
קיט 179
קכ 180
קכא 181
קכב 181
קכג 181
קכד 182
קכה 183
קכו 183
קכז 183
קכח 183
קכט 185
קל 185
קלא 186
קלב 186
קלג 187
קלד 187
קלה 188
קלו 189
קלז 189
קלח 189
קלט 189
קמ 190

קמא 190
קמב 190
קמג 191
קמד 191
קמה 191
קמו 191
קמז 192
קמח 192
קמט 192
קנ 192
קנא 192
קנב 192
קנג 193
קנד 193
קנה 193
קנו 193
קנז 194
קנח 194
קנט 194
קס 194
קסא 195
קסב 196
קסג 196
קסד 196
קסה 197
קסו 197
קסז 197
קסח 197
קסט 198
קע 198
קעא 198
קעב 198
קעג 199
קעד 199
קעה 200
קעו 200
קעז 201
קעח 201
קעט 201
קפ 201
קפא 202
קפב 202
קפג 202
קפד 202
קפה 203
קפו 203
קפז 203
קפח 203
קפט 203
קצ 203

ימי מוהרנ"ת

חלק ראשון

הקדמה

אָמַר הַמַּעְתִּיק: יָדוּעַ מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (אָבוֹת א, יז): לֹא הַמִּדְרָשׁ הוּא הָעִקָּר, אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה וְאָמְרוּ עוֹד (שָׁם ד, יג): גְּדוֹל הַתַּלְמוּד, שֶׁמֵּבִיא לִידֵי מַעֲשֶׂה וְהִנֵּה בְּכָלַל תּוֹרָתֵנוּ הַקָּדוֹשָׁה יֵשׁ גּוּפֵי תּוֹרָה, שֶׁהֵן כָּל הַהֲלָכוֹת, שֶׁמְּבָאֲרִין כָּל מִצְווֹת הַתּוֹרָה וּמוֹרִין לָנוּ אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר נֵלֵךְ בּוֹ, וְיֵשׁ גַּם- כֵּן סִפּוּרֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהֵם פָּרָשִׁיּוֹת הָרְבֵּה שֶׁבְּסֵפֶר בְּרֵאשִׁית, שְׁמוֹת וְכוּ' וְכֵן בְּכָל תַּנַ"ךְ וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, יֵשׁ בָּהֶם שְׁנֵי אֲפָנִים הַנַּ"ל וְהִנֵּה מָצִינוּ, שֶׁהַתַּחְלַת הַתּוֹרָה הַקָּדוֹשָׁה הִיא דַּיְקָא מֵהַסִּפּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים, וְעַל דֶּרֶךְ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (רַשִׁ"י בְּרֵאשִׁית א): לֹא הָיָה צָרִיךְ לְהַתְחִיל הַתּוֹרָה אֶלָּא מֵ"הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם" וְכוּ', אֶלָּא מִשּׁוּם "כֹּחַ מַעֲשָׂיו הִגִּיד לְעַמּוֹ" וְכוּ', וְעַל- פִּי פְּשׁוּטוֹ גַּם-כֵּן, כִּי כֻּשֶׁם שֶׁאַף-עַל-פִּי שֶׁעִקַּר תַּכְלִית לִמּוּד הַתּוֹרָה הוּא הַמַּעֲשֶׂה הַטּוֹב, אַף-עַל-פִּי-כֵן: גְּדוֹל תַּלְמוּד, שֶׁמֵּבִיא לִידֵי מַעֲשֶׂה כְּמוֹ-כֵן: גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה', וְגָדוֹל כֹּחַ הַסִּפּוּרִים שֶׁבַּתּוֹרָה כִּי מִלְּבַד תַּעֲלוּמוֹת חָכְמָה וְסִתְרֵי-תּוֹרָה, אֲשֶׁר נֶעְלָם בָּהֶם, כַּמְבאָר הָרִבֵּה בָּזֶה בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ, מִלְּבַד זֶה גַּם עַל-פִּי פְּשׁוּטוֹ הֵן הֵם עִקַּר יְסוֹד תּוֹרָתֵנוּ הַקָּדוֹשָׁה כִּי עַל-יָדָם נִתְחַזֵּק וְנִתְעוֹרֵר לֵב הָאָדָם בְּרִשְׁפֵּי אֵשׁ שֶׁלְּהֶבְתָּיָה לִלְמֹד הַתּוֹרָה וְלַהֲגוֹת בָּהּ יוֹמָם וָלַיְלָה וּלְקַיֵּם כְּכָל הַכָּתוּב בָּהּ וּלְהַאֲמִין בְּכָל סוֹדוֹתֶיהָ, שֶׁהֵם בְּחִינַת: הַנִּסְתָּרוֹת-לַה' אֱלֹקֵינוּ מֵאַחַר שֶׁרוֹאֶה וְלוֹמֵד כָּל סֵדֶר מַעֲשֶׂה-בְּרֵאשִׁית וְסֵדֶר כָּל הַדּוֹרוֹת מֵאָדָם וְעַד נֹחַ וּמִנֹּחַ עַד אַבְרָהָם וְכוּ' וְכוּ', עַד שֶׁיָּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְכוּ', וְאָכְלוּ אֶת הַמָּן אַרְבָּעִים שָׁנָה, וְזָכוּ לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה וְכוּ', עַד שֶׁנִּכְנְסוּ לְאֶרֶץ- יִשְׂרָאֵל וְכוּ'-עַל- יְדֵי כָּל זֶה נִתְעוֹרֵר לֵב הָאָדָם לִלְמֹד הַתּוֹרָה וּלְקַיְּמָהּ וְכֵן בַּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל-פֶּה מָצִינוּ כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, כִּי יֵשׁ בָּהּ הֲלָכוֹת וְאַגָּדוֹת, וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה בְּסִפְרִי, פָּרָשַׁת עֵקֶב: וּלְדָבְקָה בּוֹ-דּוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת אָמְרוּ: רְצוֹנְךָ שֶׁתַּכִּיר מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, לְמַד הַגָּדָה, שֶׁמִּתּוֹךְ כָּךְ אַתָּה מַכִּיר אֶת הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא וּמִדְּבֵק בִּדְרָכָיו וְכֵן אָמְרוּ בִּמְכִילְתָּא, פָּרָשַׁת בְּשַׁלַּח: וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה-אֵלּוּ אַגָּדוֹת מְשֻׁבָּחוֹת, הַנִּשְׁמָעוֹת בְּאָזְנֵי כָּל אָדָם וְאָמְרוּ בְּ"תָנָא-דְּבֵי-אֵלִיָּהוּ", פֶּרֶק ב: בְּכָל הָאָרֶץ יָצָא קַוָּם-אֵלּוּ הַהַגָּדוֹת, שֶׁמְּקַדְּשִׁין שְׁמוֹ הַגָּדוֹל בָּהֶן וְכֵן עוֹד הִפְלִיגוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה בִּמְקוֹמוֹת הַרְבֵּה בְּעִנְיַן לִמּוּד הַהַגָּדוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, וְהַכֹּל מִפְּנֵי שֶׁהֵן מַמְשִׁיכִין לֵב הָאָדָם וּמְעוֹרְרִין אוֹתוֹ לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ וּלְקִיּוּם הַתּוֹרָה: וְהִנֵּה, בְּכָל דּוֹר וָדוֹר עִקַּר לִמּוּד הַתּוֹרָה וְקִיּוּם הַתּוֹרָה וְקִיּוּם כָּל

קְדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל, הַכֹּל הוּא רַק עַל-יְדֵי חַכְמֵי הַדּוֹר, שֶׁהֵם הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים שֶׁבְּכָל דּוֹר וּכְעֵין שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה בְּמַסֶּכֶת מְגִלָּה, דַּף יא: וְאַף גַּם זֹאת וְכוּ'-לֹא מְאַסְתִּים - בִּימֵי כַּשְׂדִּים, שֶׁהֶעֱמַדְתִּי לָהֶם דָּנִיֵּאל וְכוּ'; וְלֹא גְעַלְתִּים- בִּימֵי יְוָנִים, שֶׁהֶעֱמַדְתִּי לָהֶם שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק וְכוּ' לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם וְכוּ', שֶׁהֶעֱמַדְתִּי לָהֶם בֵּית רַבִּי וְחַכְמֵי דּוֹרוֹת וְכוּ' וְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (מַכּוֹת כב:): כַּמָּה טִפְּשָׁאֵי וְכוּ', דְּקֵימֵי מִקְמֵי סֵפֶר-תּוֹרָה וְלָא קָיְמֵי מִקְמֵי צוֹרְבָא מֵרַבָּנַן וְכוּ': וְהִנֵּה בְּעִנְיַן הַצַּדִּיקִים יֵשׁ גַּם כֵּן שְׁנֵי בְּחִינוֹת הַנִּזְכָּרוֹת לְעֵיל, כִּי מִלְּבַד הַחִדּוּשֵׁי תּוֹרָה הַנִּפְלָאִים שֶׁמִּתְגַּלִּים עַל יְדֵי שֶׁמְּבִיאִין אֶת הָאָדָם לִידֵי מַעֲשֶׂה וְקִיּוּם הַתּוֹרָה, אֶלָּא אַף גַּם הַסִּפּוּרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁמְּסַפְּרִין מֵהֶם יֵשׁ בָּהֶם כֹּחַ גָּדוֹל לְעוֹרֵר לֵב הָאָדָם לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלִלְמֹד הַחִדּוּשֵׁי-תּוֹרָה שֶׁלָּהֶם וּלְקַיְּמָם בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ

וְהִנֵּה סָמוּךְ לְדוֹרוֹתֵינוּ אֵלֶּה בְּעִקְּבוֹת מְשִׁיחָא מַמָּשׁ חָמַל עָלֵינוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְשָׁלַח לָנוּ מוֹשִׁיעַ וְרַב עִיר וְקַדִּישׁ נְ'חַ'ת מִ'ן' שְׁמַיָּא נַ'חַל נ'וֹבֵעַ מְ'קוֹר חָ'כְמָה אוֹר הָאוֹרוֹת וְכוּ' הוּא רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְכוּ' בַּעַל הַמְּחַבֵּר סִפְרֵי לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן וְסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת וְכוּ' וְכוּ' הוּא הִפְלִיא לַעֲשׂוֹת לְהָאִיר עֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל בְּחִדּוּשֵׁי תּוֹרָתוֹ וְשִׂיחוֹתָיו וְסִפּוּרָיו וְעִנְיָנָיו, כַּמְבֹאָר הַרְבֵּה מִזֶּה בְּסִפָּרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהֶעָמִיד תַּלְמִידִים הַרְבֵּה חֲכָמִים וְצַדִּיקִים גְּדוֹלִים וְאַף עַל פִּי כֵן מִגְדַּל הַמַּעֲלָמָה וְהַסְתָּרָה שֶׁהָיָה עָלָיו בְּזֶה הָעוֹלָם, עַל דֶּרֶךְ (בְּרֵאשִׁית א) "וַיַּרְא אֱלֹקִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב"-לִגְנֹז (חֲגִיגָה יב, עַל כֵּן גַּם תַּלְמִידָיו הַמְקֻרָבִים אֲלָיו לֹא זָכוּ לֵידַע וּלְהַשִּׂיג גַּם מִקְצָת מִן הַמִּקְצָת מִמֶּנּוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, עַד הֵיכָן הִגִּיעַ נוֹרָאוֹת נִשְׂגָּבוֹת מַעֲלַת קְדֻשָּׁתוֹ וְהַשָּׂגָתוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כִּי-אִם עַל אֶחָד מִתַּלְמִידָיו הַמֻּבְהָקִים הוּא מוֹרֵנוּ הַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ וְכוּ' הָרַב רַבִּי נָתָן זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא עָלָיו הֵעִיד רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ וּמַשִּׂיג קְצָת מִגְדֶּלֶת מַעֲלָתוֹ כַּמְבֹאָר קְצָת מִזֶּה בְּמָקוֹם אַחֵר וְהִנֵּה מְבֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר מַה שֶּׁהִזְהִיר לַאֲנָשָׁיו שֶׁיִּשְׁתַּדְּלוּ בָּזֶה הָרְבֵּה, לְדַבֵּר עִם אֲנָשִׁים אֲחֵרִים וּלְהוֹדִיעַ לָהֶם קְצָת מִשִּׂיחוֹתָיו וְעִנְיָנָיו וּמַאֲמָרָיו בִּכְדֵי שֶׁיִּתְעוֹרְרוּ עַל יְדֵי זֶה לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ וּפַעַם אַחַת אָמַר בְּרֶתֶת וּבְזִיעַ וּבְהִתְלַהֲבוּת גָּדוֹל וּרְעָדָה גְּדוֹלָה בְּלָשׁוֹן זֶה, וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ-אַייערע קינדער זאלט איהר מודיע זיין וואס דא האט זיך גיטאהן [לִבְנֵיכֶם תּוֹדִיעוּ מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה כַּאן]

וְהִנֵּה הָרַב רַבִּי נָתָן זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הִפְלִיא לַעֲשׂוֹת בָּזֶה כָּל יָמָיו לְקָרֵב בְּנֵי אָדָם לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּלְהוֹדִיעַ לָהֶם מִנּוֹרָאוֹת נִשְׂגָּבוֹת מַעֲלַת קְדֻשַּׁת רַבֵּנוּ זֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, וּמַעֲלַת קְדֻשַּׁת תּוֹרָתוֹ וְשִׂיחוֹתָיו וְכוּ' וְכָל עִנְיָנָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהִרְבָּה לִכְתֹּב סְפָרִים קְדוֹשִׁים בָּזֶה וּלְהַדְפִּיסָם, בִּכְדֵי לְקַיֵּם (מִשְׁלֵי ה) יָפוּצוּ מַעְיְנוֹתֶיךָ חוּצָה וְהֵן הֵם סִפְרֵי לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן,

וְלִקּוּטֵי עֵצוֹת, וְסֵפֶר הַמִּדּוֹת, וְסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, וְהַשִּׂיחוֹת שֶׁאַחַר הַסִּפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, וְסֵפֶר חַיֵּי מוֹהֲר"ן, וְסִפְרֵי לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת עַל כָּל אַרְבָּעָה חֶלְקֵי שֻׁלְחָן-עָרוּךְ, וְסִפְרֵי לִקּוּטֵי תְּפִלּוֹת וְכָעֵת חִפַּשְׂנוּ בְּאַמְתַּחַת הַכְּתָבִים שֶׁלּוֹ וּמָצָאנוּ קוּנְטְרֵס אֶחָד וְנִקְרָא שְׁמוֹ יְמֵי מוֹהֲרַנ"תְ וְתֹכֶן עִנְיָנוֹ הוּא מַה שֶּׁרָשַׁם עוֹד לְעַצְמוֹ אֵיזֶה סִפּוּרִים קְדוֹשִׁים מִמַּה שֶּׁעָבַר עָלָיו בִּימֵי חַיָּיו הַקְּדוֹשִׁים, וּמַעְנְיַן הַהִתְקָרְבוּת אֵיךְ שֶׁזָּכָה לְהִתְקָרֵב אֶל רַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה וְהַמְּנִיעוֹת אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלָיו בָּזֶה, וְאֵיךְ שֶׁחָמַל עָלָיו הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְזָכָה לְשַׁבְּרָם וְעוֹד עִנְיָנִים כְּאֵלּוּ אֲשֶׁר עַל יָדָם יִתְעוֹרֵר הַמַּעְיָן לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גַּם נִמְצָא בָּהֶם אֵיזֶה סִפּוּרִים וְעִנְיָנִים מִקְּדֻשַּׁת רַבֵּנוּ זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה אֲשֶׁר מִבְּאֹרִין כָּאן בְּיוֹתֵר מִמַּה שֶּׁמְּבֹאָרִים בִּמְקוֹמוֹת אֲחֵרִים, וְעוֹד עִנְיָנִים יְקָרִים וְכוּ'

לָכֵן אָמַרְנוּ לְזַכּוֹת אֶת הָרַבִּים גַּם בְּסִפּוּרִים אֵלֶּה לְמַעַן יֵדְעוּ דּוֹר אַחֲרוֹן וְכוּ', וְיָקִים בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב (הוֹשֵׁעַ ו, ב-ג): יְחַיֵּינוּ מִיָּמִים בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יְקִימֵנוּ וְנִחְיֶה לְפָנָיו, וְנֵדְעָה נִרְדְּפָה לָדַעַת אֶת ה' כְּשַׁחַר נָכוֹן מֹצָאוֹ וְיָבוֹא כַגֶּשֶׁם לָנוּ כְּמַלְקוֹשׁ יוֹרֶה אָרֶץ: אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן:

א

רָאִיתִי וְנָתוֹן אֶל לִבִּי לִרְשֹׁם בְּלִי נֵדֶר בְּכָל פַּעַם בְּקִצּוּר אֵיזֶה מַעֲשִׂיּוֹת הַנַּעֲשִׂים עִמִּי בְּכָל עֵת, יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל לְטוֹבָה: בִּשְׁנַת תק"ם נוֹלַדְתִּי בְּקֶהִלַּת-קֹדֶשׁ נָעמִירוֹב בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּשָׁבָט

בִּשְׁנַת תקנ"ב נִתְקַשֵּׁר אָבִי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּשִׁדּוּכִין שֶׁלִּי עִם חוֹתְנִי הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק הַמְפֻרְסָם מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי דָּוִד צְבִי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וּבִשְׁנַת תקנ"ג בְּשַׁבַּת נַחֲמוּ הָיוּ הַנִּשּׂוּאִין שֶׁלִּי בְּקֶהִלַּת-קֹדֶשׁ שַׁאריגְראד וְהָיִיתִי סָמוּךְ עַל שֻׁלְחַן חוֹתְנִי שְׁנֵי שָׁנִים

וְאָז הָיִיתִי מִתְנַגֵּד גָּדוֹל עַל הַחֲסִידִים מַחֲמַת שֶׁחוֹתְנִי הָיָה חוֹלֵק עֲלֵיהֶם מְאד, וְדִבֵּר הַרְבֵּה עֲלֵיהֶם לְפָנַי וְלִפְנֵי שְׁאָר חֲתָנָיו וּבָנָי-בֵּיתוֹ, וְאָמַר שֶׁכָּל כַּוָּנָתוֹ בְּדִבּוּרָיו כְּדֵי לְרַחֵק מֵהֶם אַחַר כָּךְ יָצָאתִי מִשַּׁאריגְראד בְּתְחִלַּת שְׁנַת תקנ"ו בְּחַג הַסֻּכּוֹת, וּבָאתִי לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ נָעמִירוֹב עִם זוּגָתִי תִּחְיֶה וְהָיִיתִי סָמוּךְ עַל שֻׁלְחַן אָבִי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְנִתְחַבַּרְתִּי לִלְמד בַּחֹרֶף עִם חֲבֵרֵי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְהוּא הָיָה מְגַדֵּל מִקַּטְנוּתוֹ בֵּין הַחֲסִידִים, וְהָיָה אֵצֶל כַּמָּה צַדִּיקִים וְדִבֵּר עִמִּי הַרְבֵּה וְהִתְוַכַּח עִמִּי שֶׁהַחֲסִידִים הֵם יְרֵאִים וְשֶׁהַצַּדִּיקִים הַמְפֻרְסָמִים שֶׁבֵּיניֵהֶם הֵם גְּדוֹלִים בְּמַעֲלָה מְאד וְעוֹבְדִים אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת (כַּאֲשֶׁר הִיא בֶּאֱמֶת) וְגַם שְׁאָר אֲנָשִׁים הִתְוַכְּחוּ עִמִּי בָּזֶה וּבְכָל זֶה הָיִיתִי חָזָק בְּדַעְתִּי הַרְבֵּה בְּהִתְנַגְּדוּת מְחֻמֶּת אֶרֶס הַדִּבּוּרִים שֶׁל חוֹתְנִי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁהִכְנִיס בִּי הַרְבֵּה כִּי אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה צַדִּיק וְיָרֵא

שָׁמַיִם, אֲבָל לֹא זָכָה לֵידַע מֵאוֹר קְדֻשַּׁת אֱמִתַּת הַצַּדִּיקִים גְּדוֹלֵי הַחֲסִידִים הַמְפֻרְסָמִים וְהָיָה חוֹלֵק עֲלֵיהֶם מְאד כַּנִּזְכָּר לְעֵיל וּמֵחֲמַת זֶה בְּכָל הַחֹרֶף הַנִּזְכָּר לְעֵיל שֶׁהָיִיתִי בְּנֶעמִירוֹב הָיִיתִי עֲדַיִן מִתְנַגֵּד עֲלֵיהֶם

אַחַר כָּךְ מֵרִבּוּי הַדְּבָרִים שֶׁל חֲבֵרֵי הַנִּזְכָּר לְעֵיל וּשְׁאָרֵי אֲנָשִׁים הִבְחַנְתִּי הָאֱמֶת, וְזָכִיתִי לִכְנס בֶּאֱמוּנַת חֲכָמִים וְהִסְכִּימָה דַּעְתִּי עִם הַחֲסִידִים שֶׁטּוֹב לְהִתְקָרֵב לְהַצַּדִּיקִים הַמְפֻרְסָמִים גְּדוֹלֵי הַחֲסִידִים, כִּי הֵם אַנְשֵׁי אֱמֶת וַה' עִמָּם וְאָז נִמְשַׁךְ עָלַי יִרְאָה קְצָת וְנִשְׁתַּנֵּיתִי לְטוֹבָה בְּכַמָּה דְּבָרִים הַיְדוּעִים לִי וְעִם כָּל זֶה עֲדַיִן הָיִיתִי תּוֹעֶה בַּדֶּרֶךְ וְלֹא יָדַעְתִּי בֵּין יְמִינִי לִשְׂמאלִי כִּי לֹא הָיָה לִי מַנְהִיג כָּרָאוּי וְכָל מַה שֶׁעָבַר עָלַי בְּיָמִים אֵלּוּ קְצָרָה הַיְרִיעָה לְסַפֵּר:

ב

בִּשְׁנַת תקס"ב בְּחֹדֶשׁ אֱלוּל זָכִיתִי לְהִתְקָרֵב לַאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הָרַב הָאֱמֶת מוֹרֵנוּ רַבִּי נַחְמָן זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה וְהוּא אָחַז בְּיָדִי וְקֵרְבַנִי בְּרַחֲמָיו הַמְרֻבִּים, וְנָשָׂא אוֹתִי כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאוֹמֵן אֶת הַיּוֹנֵק וַתֵּכֶף אַחַר רֹאשׁ-הַשָּׁנָה הָרִאשׁוֹן שֶׁנִּתְקָרַבְתִּי אֵלָיו שֶׁהוּא רֹאשׁ- הַשָּׁנָה תקס"ג, הִתְחִיל לְהַרְגִּילֵנִי לִכְתֹּב תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה אֲבָל עֲדַיִן לֹא זָכִיתִי לִכְתֹּב לְפָנָיו תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה עַד אַחַר שַׁבָּת חֲנֻכָּה שֶׁכָּתַבְתִּי לְפָנָיו כָּל הַתּוֹרָה רָאִיתִי מְנוֹרַת זָהָב (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן סִימָן ח') וְכָךְ הָיָה דֶּרֶךְ כְּתִיבָתִי לְפָנָיו, שֶׁהַתּוֹרָה שֶׁאָמַר בְּאוֹתוֹ הָעֵת, כְּמוֹ בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה, חָזַר אַחַר כָּךְ בְּעֵת הַכְּתִיבָה וַאֲמָרָהּ לְפָנַי פִּסְקָא פִּסְקָא, שֶׁאָמַר לְפָנַי כַּמָּה דִּבּוּרִים בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז, וַאֲנִי יָשַׁבְתִּי לְפָנָיו וְכָתַבְתִּי הַדִּבְּרִים בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עַד שֶׁגָּמַרְתִּי כְּתִיבַת כָּל הַתּוֹרָה וְעַל פִּי רֹב חָזַרְתִּי וְקָרִיתִי אוֹתָהּ לְפָנָיו אַחַר שֶׁגָּמַרְתִּי כְּתִיבָתָהּ וְעִצָּם רִבּוּי הַמְּנִיעוֹת וְהַיִּסּוּרִים שֶׁהָיָה לִי בְּאוֹתָהּ הַשָּׁנָה שֶׁהִיא שְׁנַת תקס"ג אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר כִּי כֻּלָּם הָיוּ מִתְנַגְּדִים עָלַי הֵן אִשְׁתִּי וְהֵן אָבִי נֵרוֹ יָאִיר וְכָל בְּנֵי בֵּיתוֹ וְכָל בֵּית אָבִי זְקֵנִי זְכֵרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְסַפֵּר מֵעִצָּם רִבּוּי הַמְּנִיעוֹת שֶׁהָיָה לִי בְּלִי שִׁעוּר בְּכָל נְסִיעָה וּנְסִיעָה וּבְכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה וּבְכָל עֲבֹדָא וַעֲבִדָא שֶׁל הַהַנְהָגוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁל רַבֵּנוּ זְכֵרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁצִּוָּה עָלַי וַעֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ מֵהֵיכָן קִבַּלְתִּי כֹּחַ לַעֲמד נֶגֶד מְנִיעוֹת כָּאֵלּוּ אֲשֶׁר קָשֶׁה לְסָבְלָם וְתֵכֶף בְּאוֹתוֹ הַחֹרֶף גֵּרֵשׁ אוֹתִי אָבִי נֵרוֹ יָאִיר מֵעַל שֻׁלְחָנוֹ, וְהֶכְרַחְתִּי לֶאֱכל אֵצֶל אָבִי-זְקֵנִי וְזוֹנְתִי אָכְלָה אֵצֶל אָבִי, נֵרוֹ יָאִיר וּבְכָל זֶה יֵשׁ הַרְבֵּה לְסַפֵּר; וְאַף-עַל-פִּי-כֵן עָזְרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהָיִיתִי בַּחֹרֶף הַזֶּה כַּמָּה פְּעָמִים אֵצֶל רַבֵּנוּ זְכֵרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְקִדֵּם חֲנֻכָּה יָשַׁבְתִּי אֶצְלוֹ בְּעֵרֶךְ שְׁלֹשָׁה שְׁבוּעוֹת עַד אַחַר שַׁבַּת חֲנֻכָּה אַחַר כָּךְ בָּאתִי אֵלָיו סְמוּךְ לְרֹאשׁ-חֹדֶשׁ שְׁבָט, וְנָסַע רַבֵּנוּ זְכֵרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְטוּלְטְשִׁין לְדוֹדוֹ הָרַב וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב בָּרוּךְ

זֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, כִּי אָז הָיָה עֲדַיִן שָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם אַחַר כָּךְ נָסַע רַבֵּנוּ לְמֶדְוֶדִיבְקֶע וְכוּ' וַאֲנַחְנוּ לִוִּינוּ אוֹתוֹ עַד קְהִלַּת קְדֶשׁ לִינִיץ וְשָׁם נִכְנַס לְהָרַב וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב גְּדַלְיָה זֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה וְקִבְּלוֹ בְּכָבוֹד גָּדוֹל, וְגַם כָּל בְּנֵי סִיעָתֵנוּ שֶׁבָּאנוּ עִמּוֹ קִבֵּל אוֹתָנוּ כֻּלָּנוּ בְּכָבוֹד גָּדוֹל, וְשָׁם שָׁמַעְנוּ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁל רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה, תּוֹרָה

ג

בִּשְׁנַת תקס"ג הַנַּ"ל בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו נוֹלַד בְּנִי שַׁכְנָא שֶׁיִּחְיֶה בְּאוֹתוֹ הַחֹרֶף שְׁנַת תקס"ג הָיוּ הַנְּשׁוּאִין שֶׁל בִּתּוֹ מָרַת שָׂרָה תִּחְיֶה עִם בַּעֲלָהּ מוֹרֵנוּ יִצְחָק אַייזִיק נֵרוֹ יָאִיר, בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן בְּיוֹם חֲמִישִׁי בְּקְהִלַּת- קֹדֶשׁ מֶדְוֶדִיבְקֶע וְרַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה כְּשֶׁנָּסַע לְמֶדְוֶדִיבְקֶע כַּנַּ"ל נִתְעַכֵּב שָׁם עַד אַחַר הַנְּשׁוּאִין וַאֲנִי בְּשָׁמְעִי זאת בָּעֲמִירוֹב, אָזַרְתִּי חֲלָצַי וְנָסַעְתִּי אֵלָיו לְמֶדְוֶדִיבְקֶע, וּבָאתִי אֵלָיו זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּיוֹם פּוּרִים, וְיָשַׁבְתִּי אֶצְלוֹ בְּסְעֻדַּת פּוּרִים וְהוּא זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה רָקַד הָרֶבֶּה בְּאוֹתוֹ הַפּוּרִים גַּם בַּחֲנֻכָּה בְּאוֹתָהּ הַשָּׁנָה אַחַר הַתּוֹרָה רָקַד הָרֶבֶּה, גַּם בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה בְּאוֹתָהּ הַשָּׁנָה רָקַד הָרֶבֶּה וְכֵן עַל נִשּׂוּאֵי בִּתּוֹ הַנַּ"ל רָקַד הָרֶבֶּה וְאָמַר אַחַר כָּךְ אֲנִי רָקַדְתִּי הָרֶבֶּה בְּשָׁנָה זאת וְכוּ' וּכְבָר נִרְשַׁם מְעַט מִזֶּה (עַיֵּן שִׂיחוֹת הָר"ן קל"א חַיֵּי מוֹהֲר"ן קט"ז, רס"ג) שֶׁרָצָה לְבַטֵּל הַגְּזֵרוֹת וְהַפּוּנְקְטִין שֶׁנִּשְׁמְעוּ אָז וְכוּ' כִּי עַל יְדֵי הַמְּחָאַת כַּף וְרִקּוּדִין מַמְתִּיקִים דִּינִין וְכוּ' וַאֲנִי זָכִיתִי לִהְיוֹת אֶצְלוֹ שָׁם מְפוּרִים עַד אַחַר פֶּסַח וְהָיִיתִי עַל הַחֲתֻנָּה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל בִּתּוֹ הַנַּ"ל, וְשָׁמַעְתִּי שָׁם תּוֹרָה גְּבוֹהָּ לַשֶּׁמֶשׁ שָׁם אֹהֶל בָּהֶם (לְקוּטֵי מוֹהֲר"ן סִימָן מ"ט) (וּבִשְׁעַת אֲמִירַת הַתּוֹרָה הַזֹּאת הִתְחִיל רַק מִפְּסוּק וְהוּא כְּחָתָן יוֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ) וְעִצָּם רִבּוּי הַמְּנִיעוֹת שֶׁהָיָה לִי עַל נְסִיעָה זוֹ לְמֶדְוֶדִיבְקֶע אֵין לְשַׁעֵר אַחַר כָּךְ חָזַרְתִּי מִשָּׁם בְּשָׁלוֹם עִם רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁנָּסַעְתִּי עִמּוֹ לְשַׁמְּשׁוֹ בַּדֶּרֶךְ, וְשָׁמַעְתִּי תּוֹרָה הָרֶבֶּה וְשִׂיחוֹת נִפְלָאוֹת מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בַּדֶּרֶךְ וּבָאתִי לְבֵיתִי בְּשָׁלוֹם וְאַחַר כָּךְ בְּסָמוּךְ יָצְאָה גַּם זוּגָתִי מִשֻּׁלְחַן אָבִי נֵרוֹ יָאִיר, וְאָז פָּסַק אָבִי לָזוּן אוֹתָנוּ וְהִתְחַלְנוּ לִזּוֹן עַל שֻׁלְחָנִי בְּחַסְדֵי הַשֵּׁם בְּאוֹתוֹ הַקַּיִץ הִרְבּוּ הַמִּתְנַגְּדִים לָשׂוֹן הָרַע בְּפָנַי דּוֹדוֹ הָרַב וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי בָּרוּךְ הַנַּ"ל, עַד שֶׁגַּם הוּא הִתְחִיל לַחֲלֹק עָלָיו זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה
בְּאוֹתוֹ הַקַּיִץ בְּזֶה אוֹתִי רַבֵּנוּ פַּעַם אַחַת בְּשַׁבָּת אַחַת, וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁבָּא מֵהַדֶּרֶךְ חָזַר וְקֵרַבְנִי הָרֶבֶּה וּכְאָב אֶת בְּנוֹ הִרְצַנִי

ד

בִּשְׁנַת תקס"ד לפ"ק נִפְטְרָה אִמִּי זְכרוֹנָהּ לִבְרָכָה בְּיוֹם חֲמִישִׁי ב' כִּסְלֵו אַחַר כָּךְ אַחַר שַׁבַּת חֲנֻכָּה צִוָּה עָלַי לִלְמֹד הָרֶבֶּה פּוֹסֵק וְכוּ'

אַחַר כָּךְ בַּקַּיִץ צִוָּה עָלַי לְהַתְחִיל לִלְמֹד קַבָּלָה וּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה, שֶׁאֲנִי בָּאתִי אֵלָיו עִם רַבִּי נָפְתָּלִי, וְאָמַר לִי אֲנִי הֵבֵאתִי אוֹתְךָ עַתָּה כִּי רָצִיתִי לוֹמַר לְךָ הַנְהָגָה חֲדָשָׁה (הַיְנוּ לִלְמֹד קַבָּלָה) וְרָצָה שֶׁאֲבוֹא אֵלָיו, וְעַל יְדֵי זֶה סִבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַד שֶׁבָּאתִי אֵלָיו וְאָז וְכוּ' בְּאוֹתָהּ הַשָּׁנָה סָמוּךְ לְשַׁבַּת נַחֲמוּ נִפְטְרָה בִּתּוֹ מָרַת פֵּיגָא זִכְרוֹנָהּ לִבְרָכָה וְכוּ':

בִּשְׁנַת תקס"ה בְּחֶשְׁוָן הָיוּ הַנִּשּׂוּאִין שֶׁל בִּתּוֹ מָרַת מִרְיָם זִכְרוֹנָהּ לִבְרָכָה, שֶׁהָיְתָה כַּלָּתוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן מִוָּלְטְשִׁיסְק וְרַקַד הַרְבֵּה פֹּה בְּבֶרֶסְלֶב בְּשַׁבַּת רֹאשׁ חֹדֶשׁ חֶשְׁוָן שֶׁאָז הָיָה ה"פָּארְשְׁפִּיל" וַאֲנִי זָכִיתִי לִנְסֹעַ עִמּוֹ עַל הַחֲתֻנָּה לִקְהִלַּת וָלְטְשִׁיסְק כַּאֲשֶׁר פָּקַד עָלַי בְּאוֹתוֹ הָעֵת צִוָּה עָלַי לְהַתְחִיל לַחְשֹׁב תּוֹרָה, אֲבָל עֲדַיִן לֹא צִוָּה לְכָתְבָהּ, וְאָמַר שֶׁבְּפַעַם אַחֶרֶת יְצַוֶּה עָלַי גַּם לִכְתֹּב גַּם צִוָּה עָלַי וְעַל שְׁאָר אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ לוֹמַר תִּקּוּן חֲצוֹת, גַּם צִוָּה אָז עוֹד לְכַמָּה מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ לַחְשֹׁב תּוֹרָה וְהִנֵּה בְּכָל הָעִנְיָנִים הָאֵלֶּה שֶׁהִזְכַּרְתִּי שֶׁעָבְרוּ עָלַי בְּאֵלּוּ הַשָּׁנִים הַנַ"ל, יֵשׁ הַרְבֵּה לְסַפֵּר אֲשֶׁר לֹא יַסְפִּיקוּ הֲמוֹן יְרִיעוֹת כִּי יֵשׁ הַרְבֵּה דְּבָרִים מְאד שֶׁלֹּא הִזְכַּרְתִּי כָּאן כְּלָל, וְגַם מַה שֶׁהִזְכַּרְתִּי לֹא נִכְתַּב כִּי אִם בְּרֶמֶז כְּטִפָּה מִן הַיָּם:

ה

בִּשְׁנַת תקס"ה הַנַ"ל סָמוּךְ לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן נוֹלַד בְּנוֹ כוּ' שְׁלֹמה אֶפְרַיִם זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כִּבֵּד אוֹתִי בְּמִצְוַת פְּרִיעָה אֶצְלוֹ, וְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּעַצְמוֹ הָיָה סַנְדָּק וְחִתּוּךְ, וּמַה שֶּׁהָיָה נַעֲשָׂה אִם הָיָה הַתִּינוֹק הַזֶּה נִשְׁאָר בַּחַיִּים אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וּמְעַט קָצָת כָּתוּב אֶצְלֵנוּ בְּרֶמֶז בְּעָלְמָא וַאֲנַחְנוּ בָּאנוּ אֵלָיו תֵּכֶף לְמָחָרְתּוֹ אַחַר יוֹם שֶׁנּוֹלַד הַיֶּלֶד הַקָּדוֹשׁ הַנַ"ל וְהָיִינוּ שָׁם בְּשַׁבָּת וְכָל הַשַּׁבּוּעַ עַד שֶׁנִּמּוֹל, וְגַם אַחַר כָּךְ עַד יוֹם שְׁלִישִׁי לַמִּילָה וּבְאוֹתוֹ הָעֵת שָׁמַעְנוּ מִמֶּנּוּ תּוֹרָה הַרְבֵּה וְשִׂיחוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת מֵעִנְיַן הַיֵּצֶר הָרַע שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה בְּחִינוֹת בַּיֵּצֶר הָרַע וְכוּ' וְכַמָּה וְכַמָּה צְרִיכִין בְּכָל פַּעַם לְהִתְחַזֵּק מֵחָדָשׁ נֶגְדּוֹ לְהַכְנִיעוֹ וְכוּ' וּקְצָת מֵהֶם נִכְתְּבוּ וְנִדְפְּסוּ וְאָז בְּאוֹתוֹ הַשַּׁבָּת כְּשֶׁעָמַדְנוּ לְפָנָיו אָמַר לִי דִּבְרֵי צַחוּת עַל הַמִּנְעָל שֶׁלִּי שֶׁנֶּעֱקַם לְפָנָיו מְאד, וְאָמַר הַמִּנְעָל שֶׁלְּךָ דּוֹמֶה כְּמוֹ מִי שֶׁטּוֹפְחִין לוֹ עַל פָּנָיו וְאַחַר כָּךְ עָנָה וְאָמַר שִׂיחוֹת חֻלִּין שֶׁלָּנוּ (כְּמַפְלִיג בְּשֶׁבַח שִׂיחוֹת חֻלִּין שֶׁלּוֹ) אֵיזֶה מֵהַצַּדִּיקִים יוּכַל לוֹמַר לִי אֵיךְ בְּדִבְרֵי צַחוּת הָאֵלּוּ שֶׁקּוֹרִין וָוערְטִיל יֵשׁ בּוֹ כָּל כַּוָּנוֹת הַמִּילָה וּלְמַעְלָה מֵהַכַּוָּנוֹת, וְאַחַר כָּךְ הִתְחִיל לְזָרֵק דִּבּוּרִים מִתּוֹךְ פִּיו הַקָּדוֹשׁ, וְעָנָה וְאָמַר הֲלֹא יֵשׁ וְטָפְחוּ לוֹ עַל פָּנָיו וְטָפַח לוֹ בְּסַנְדָּלוֹ, וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה סַנְדָּל מִמַּאי הֲוָה וְכוּ' מָשָׁל וְכוּ' וְאַחַר כָּךְ הִתְחִיל לוֹמַר הַתּוֹרָה הַנִּדְפֶּסֶת בְּסִימָן ס"ג בְּרִית נִקְרָא בִּלְשׁוֹן תַּרְגּוּם אַמָּה וְכוּ' וּמִי שֶׁלֹּא הָיָה אָז אֵיךְ נִתְגַּלָּה הַתּוֹרָה הַזֹּאת מִדִּבּוּר הַנַ"ל אִי אֶפְשָׁר לְצַיֵּר לוֹ הָעִנְיָן וּמִי שֶׁהָיָה אָז רָאָה בְּעֵינָיו גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ וּגְדֻלַּת הַתּוֹרָה וּגְדֻלַּת הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים

אֵיךְ כָּל שִׂיחָתָם וּתְנוּעוֹתָם תּוֹרָה גְּבוֹהָה שֶׁרָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ שֶׁבְּדִבּוּר בְּעָלְמָא שֶׁקּוֹרִין וָוערְטִיל שֶׁאָמַר עַל הַמַּעֲל שֶׁלִּי הָיָה כָּלוּל בּוֹ תּוֹרָה גְּבוֹהָה וְנִסְתָּרָה כָּזאת שֶׁכָּלוּל בָּהּ כָּל סוֹד כַּוָּנוֹת הַמִּילָה וְיוֹתֵר מִזֶּה, כַּאֲשֶׁר אָמַר בְּעַצְמוֹ וּבֶאֱמֶת גַּם הַתּוֹרָה הַנּוֹרָאָה שֶׁגִּלָּה אַחַר כָּךְ עַל זֶה, גַּם כֵּן אֵין מִי שֶׁיַּשִּׂיג אוֹתָהּ הֵיטֵב כִּי הִיא גְּבוֹהָה מְאד כְּדַרְכּוֹ בִּפְרָט שֶׁזאת הַתּוֹרָה לֹא בָּאֲרָהּ הֵיטֵב רַק בְּרֶמֶז בְּעָלְמָא כַּמְבאָר לַמְעַיֵּן שָׁם וְכָל יְמֵי חַיָּיו הַקְּדוֹשִׁים הָיֵינוּ רְגִילִים תָּמִיד לוֹמַר, אַשְׁרֵי עֲבָדֶיךָ וְאַשְׁרֵי אֲנָשֶׁיךָ הָעוֹמְדִים לְפָנֶיךָ הַשּׁוֹמְעִים אֶת חָכְמָתֶךָ, אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לָזֶה, זֶה חֶלְקֵנוּ מִכָּל עֲמָלֵנוּ

ו

בְּקַיִץ תקס"ה נָסַע פִּתְאם לְשַׁארִיגְרַאד בֵּין פֶּסַח לַעֲצֶרֶת וְהַנְּסִיעָה הַזאת הָיְתָה פְּלִיאָה גְּדוֹלָה וְנִשְׂגָּבָה כִּי לֹא הָיָה בָּהּ שׁוּם טַעַם עַל-פִּי פְּשׁוּט וּכְבָר מְבאָר קְצָת בְּסִפּוּרֵי נְסִיעוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים מֵעִנְיַן נְסִיעָה הַזאת:

ז

בְּשָׁנַת תקס"ה הַנַּ"ל צִוָּה עָלַי לְלַקֵּט מִתּוֹרוֹתָיו הָעֲצוּמוֹת וְהָעֲבָדָא שֶׁיּוֹצֵא מִכָּל תּוֹרָה וְתוֹרָה וּבַתְּחִלָּה כָּתַבְתִּי קְצָת מֵעִנְיָן זֶה וְלֹא הוּטַב בְּעֵינָיו וְאַחַר כָּךְ הֵבַנְתִּי כַּוָּנָתוֹ וְחָזַרְתִּי וְכָתַבְתִּי וְהוּטַב בְּעֵינָיו וְהוּא הַסֵּפֶר קִצּוּר לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן כְּשֶׁקְּרָא בּוֹ נִעְנַע בְּרֹאשׁוֹ וְאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: פֶּתֶק יָפֶה (אַ שֵׁיין צֶעטִיל) וְהֵבַנְתִּי שֶׁהוּטְבוּ מְאד בְּעֵינָיו הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים שָׁם וְהָיָה כּוֹסֵף מְאד שֶׁנִּזְכֶּה לְקַיְּמָם בֶּאֱמֶת אַשְׁרֵי שֶׁיִּאחַז בָּהֶם:

ח

בְּחֹרֶף תקס"ה צִוָּה עָלַי לִנְסֹעַ לְחוֹתְנִי לְקֹהֶלֶת-קֹדֶשׁ מָאהֶלוֹב לְבַקֵּשׁ מֵאִתּוֹ, שֶׁיִּתֵּן לִי אֵיזֶה רַבָּנוּת בְּאֵיזֶה עִיר וְכוּ', וּבָרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁנִּצַּלְתִּי מִזֶּה:

ט

בְּחֹרֶף שְׁנַת תקס"ה הַנַּ"ל צִוָּה עָלַי לַחֲזֹר וּלְהַעְתִּיק כַּסֵּדֶר כָּל הַתּוֹרוֹת שֶׁלּוֹ שֶׁהָיוּ כְּתוּבִים אֶצְלִי בְּקוּנְטֶרְסִים מְפֻזָּרִים כְּמוֹ שֶׁנִּכְתְּבוּ בְּעֵת כְּתִיבָתָם אַחַר אֲמִירַת הַתּוֹרָה מִיָּד וְצִוָּה לַחֲזֹר וּלְהַעְתִּיקָם שֶׁיִּהְיוּ נִכְתָּבִים כַּסֵּדֶר שֶׁיִּהְיוּ רְאוּיִם לְכָרְכָם וְכֵן עָשִׂיתִי וְהֶעְתַּקְתִּים כַּסֵּדֶר עַל נְיָר טוֹב וּדְיוֹ יָפֶה וְרַבִּי נַפְתָּלִי קָרָא לְפָנַי מִלָּה בְּמִלָּה מִקּוּנְטֶרְסִים הַנַּ"ל וַאֲנִי כָּתַבְתִּי עַל הַסֵּפֶר וְנִמְשַׁךְ כְּמוֹ רֶבַע שָׁנָה עַד אַחַר פֶּסַח סְמוּךְ לְשָׁבוּעוֹת, וְאַף עַל פִּי כֵן בְּכָל אוֹתוֹ הָעֵת לֹא גִּלָּה דַּעְתּוֹ שֶׁרוֹצֶה לְהַדְפִּיסָם וּלְגַלּוֹתָם בָּעוֹלָם, כִּי בְּכָל אוֹתָן הָעִתִּים הָיָה דַּרְכּוֹ

לְהַזְהִיר הַרְבֵּה לִבְלִי לְגַלּוֹת תּוֹרָתוֹ לְזָרִים אֲשֶׁר אֵינָם מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ וְגִלָּה קְצָת טְעָמִים עַל זֶה וְהָיִינוּ נִזְהָרִים בָּזֶה מְאד לְהַסְתִּיר וּלְהַעְלִים מְאד הַקּוּנְטְרֵסִים שֶׁנִּכְתְּבוּ

וּבְאוֹתוֹ הָעֵת בֵּין פֶּסַח לַעֲצֶרֶת הָיִיתִי כַּמָּה פְּעָמִים אֶצְלוֹ מִנֶּעמִירוֹב וְהוּא הֶרְאָה בְּעַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא מַקְפִּיד עַל אֲשֶׁר אָנוּ בָּאִים אֵלָיו בִּתְמִידוּת כָּל כָּךְ וְהָיָה לָנוּ מָזֶּה מְנִיעוֹת וְיִסּוּרִים בְּכָל פַּעַם שֶׁרָצִינוּ לָבוֹא אֵלָיו פֶּן יַקְפִּיד עָלֵינוּ וּכְבָר לֹא הִשְׁגִּחְנוּ עַל שׁוּם מְנִיעוֹת מִבֵּיתֵנוּ וּמְנִיעוֹת מֵהֲמַת מָמוֹן, רַק זֶה עָמַד לָנוּ בְּמחֲנוּ לִמְנִיעָה שֶׁנִּדְמָה לָנוּ שֶׁהוּא יַקְפִּיד כְּשֶׁנָּבוֹא אֵלָיו מֵהֲמַת שֶׁזֶּה סְמוּךְ הָיִינוּ אֶצְלוֹ וְאַף עַל פִּי כֵן גָּדֵל עִצָּם חִשְׁקֵנוּ לֵהָנוֹת מִזִּיו הַשְּׁכִינָה בְּכָל פַּעַם לִזְכּוֹת לַעֲמד לִפְנֵי הַדְּרֶת קְדֻשָּׁתוֹ וכו' וְכוּ' הִתְגַּבֵּר עַל הַמְּנִיעָה וְזָכִינוּ לָבוֹא אֵלָיו בְּכָל פַּעַם

וְאַחַר שְׁבוּעוֹת שְׁנַת תקס"ה הַנַּ"ל בְּעֶרֶךְ שְׁמוֹנָה יָמִים שֶׁהָיִיתִי אֶצְלוֹ בְּשָׁבוּעוֹת הַנַּ"ל הִתְעוֹרֵר לִי רָצוֹן לִנְסֹעַ אֵלָיו כִּי הָיָה צַר לִי מְאד בְּעִנְיַן דַּרְכֵי עֲבוֹדַת הַשֵּׁם וְכוּ' אֲבָל הָיָה קָשֶׁה עָלַי מְאד לָבוֹא אֵלָיו מֵהֲמַת מְנִיעוֹת הַנַּ"ל, וְאָז הָיָה קָשֶׁה וְכָבֵד עָלַי מְאד מְאד לְשַׁבֵּר הַמְּנִיעָה הַנַּ"ל שֶׁלֹּא יַקְפִּיד עָלַי כַּנַּ"ל כִּי לֹא יָדַעְתִּי אֵיךְ אֶשָּׂא פָּנַי לִכְנס לְפָנָיו לְבַקְּשׁוֹ שֶׁיְקָרְבֵנִי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַחַר שֶׁזֶּה סְמוּךְ הָיִיתִי אֶצְלוֹ, אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן הָיָה חִשְׁקִי וּרְצוֹנִי חָזָק מְאד לִנְסֹעַ אֵלָיו

וְרִחֵם עָלַי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים וְשָׁלַח בְּדַעְתִּי עֵצָה שֶׁאֶסַּע לִבְּרֶסְלֶב בִּשְׁבִיל לִכְרךְ הַסֵּפֶר שֶׁנַּעֲשָׂה מֵהַקּוּנְטְרֵסִים הַנַּ"ל שֶׁחָזַרְתִּי וְהֶעְתַּקְתִּי כַּסֵּדֶר כַּנַּ"ל, כִּי כְּבָר נִגְמְרוּ כַּנַּ"ל וְהוּא זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה צִוָּה עָלַי בְּעַצְמוֹ שֶׁלֹּא לְכָרְכָם בְּנֶעמִירוֹב מִפְּנֵי הַמִּתְנַגְּדִים הָרַבִּים שֶׁהָיוּ שָׁם כִּי אָז הָיִינוּ נִזְהָרִים מְאד שֶׁלֹּא לְגַלּוֹת תּוֹרָתוֹ לַחוּץ כְּלָל כַּנַּ"ל, וְעַל כֵּן צִוָּה עָלַי בְּעַצְמוֹ לְכָרְכָם בִּבְּרֶסְלֶב דַּיְקָא וּכְבָר הָיָה בְּדַעְתִּי קֹדֶם שְׁבוּעוֹת לַהֲבִיאָם לְכָאן לִבְּרֶסְלֶב לְכָרְכָם, אַךְ לֹא אִסְתַּיַּע מִלְּתָא מִן הַשָּׁמַיִם וְעַתָּה אַחַר שְׁבוּעוֹת הָיִיתִי רוֹצֶה לָבוֹא לְפָנָיו אַךְ הָיָה לִי מְנִיעָה הַנַּ"ל וְהָיָה לִי לְשָׂלָל עֵצָה הַנַּ"ל שֶׁהִזְכִּירַנִי הַשֵּׁם בְּרַחֲמָיו לִנְסֹעַ בִּשְׁבִיל כְּרִיכַת הַסֵּפֶר הַנַּ"ל וְזֶה יִהְיֶה לִי תֵּרוּץ לְפָנָיו שֶׁבִּשְׁבִיל זֶה בָּאתִי וְאַגַּב אוּכַל לְדַבֵּר עִמּוֹ אִם אֶזְכֶּה וְכֵן עָשִׂיתִי וְנָסַעְתִּי תֵּכֶף וּמִיָּד לִבְּרֶסְלֶב בַּיּוֹם הַנַּ"ל וּבָאתִי בְּיוֹם שִׁשִּׁי בַּבֹּקֶר, וְיֵרֵאתִי לִכְנס אֵלָיו וּלְהִתְרָאוֹת לְפָנָיו מֵהֲמַת בּוּשָׁה כַּנַּ"ל וְאַחַר כְּךָ רָאָה אוֹתִי מִדֵּי עָבְרוֹ מֵחַדְרוֹ לְבֵיתוֹ הַגָּדוֹל וְשָׁאַל אוֹתִי בְּדֶרֶךְ הִלּוּכוֹ עַל מָה בָּאתָ, הֵשַׁבְתִּי לוֹ לִכְרךְ הַסֵּפֶר וְשָׁאַל וְכִי בִּשְׁבִיל זֶה הֶכְרַחְתָּ לָבוֹא בְּכַוָּנָה וְנֶאֱלַמְתִּי וְלֹא הֵשַׁבְתִּי לוֹ דָּבָר מֵהֲמַת אֵימָה אַחַר כָּךְ הָיָה בְּדַעְתִּי לֵילֵךְ מִיָּד לְהָאָמֶן הָעוֹסֵק בִּכְרִיכַת סְפָרִים וְלֵישֵׁב שָׁם אֶצְלוֹ כָּל הַיּוֹם כִּי יָדַעְתִּי רְצוֹן רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁלֹּא לְהַנִּיחַ הַסֵּפֶר אֵצֶל הָאָמֶן אֶפִלּוּ פֹּה בְּבֶרְסְלֶב, אַף עַל פִּי שֶׁגַּם הָאָמֶן

הַכּוֹרֵךְ הָיָה מֵאַנְשֵׁי- שְׁלוֹמֵנוּ אֲבָל אָז הִקְפִּיד רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה מְאד לִשְׁמר הַקּוּנְטְרֵסִים שֶׁלֹּא יִגַּע בָּהֶן זָר

וְהָיָה בְּדַעְתִּי לֵישֵׁב אֵצֶל הָאָמָן הַכּוֹרֵךְ כָּל הַיּוֹם, וְלִבְלִי לְהִתְרָאוֹת פָּנַי לִפְנֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה עַד שַׁבָּת אֲבָל טוּבוֹ וְרַחֲמָיו שֶׁל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁהָיוּ בְּלִי שִׁעוּר, וְהַשְּׁמאל הָיָה דּוֹחֶה מִעַט וּבְיָמִין הָיָה מְקָרֵב הַרְבֵּה וְגַם הַדְּחִיָּה וְהַהִתְרַחֲקוּת הָיָה בְּעַצְמוֹ הִתְקָרְבוּת נִפְלָא לְמִי שֶׁחָפֵץ וְחָשַׁק בֶּאֱמֶת וְגַם עֲדַיִן הוּא נוֹהֵג כָּךְ וּבְרַחֲמָיו הַנִּפְלָאִים שָׁלַח פִּתְאם אֶצְלִי אִישׁ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ לְבֵית הַכּוֹרֵךְ הַנַּ"ל וְאָמַר שֶׁרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה צִוָּה שֶׁאֲנִי אֵלֵךְ אֵלָיו, וְהוּא (הַיְנוּ הַשְּׁלִיחַ הַנַּ"ל) יֵשֵׁב בִּמְקוֹמִי כָּאן אֵצֶל הַכּוֹרֵךְ

וְתֵכֶף רָצִתִּי אֵלָיו זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְהָיָה בְּחַדְרוֹ הַקָּטָן שֶׁהָיָה לוֹ כְּנֶגֶד בֵּית הַמִּדְרָשׁ מִן הַצַּד וּבָאתִי אֵלָיו בְּחַדְרוֹ הַנַּ"ל, וְהוּא שָׁכַב עַל מִטָּתוֹ וְאָז קֵרְבַנִי בְּרַחֲמָיו הָרַבֵּה וְדִבֵּר עִמִּי הַרְבֵּה מְאד וְנִחַם אוֹתִי וְשִׂמַּח אוֹתִי וְחִזֵּק אוֹתִי הַרְבֵּה מְאד מְאד בְּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהַטְּהוֹרִים הָעֲרֵבִים וְהַנְּעִימִים הַמְּתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנפֶת צוּפִים וְדִבֵּר עִמִּי הַרְבֵּה וְלֹא יָשַׁן כְּלָל, וְעָמַד מִמִּטָּתוֹ וְנִכְנַס לְבֵיתוֹ הַגָּדוֹל

וְאָז הָיָה הָעֵת שֶׁהִתְחִיל לְגַלּוֹת סוֹד הַנִּפְלָא וְהֶעָצוּם שֶׁל הָעֲשָׂרָה קַפִּיטְל תְּהִלִּים לְאָמְרָם בְּיוֹם שֶׁקָּרָה לְאָדָם חַס וְשָׁלוֹם מִקְרֶה לַיְלָה רַחֲמָנָא לִצְלַן כַּנִּדְפַּס בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים כִּי בְּאוֹתוֹ הָעֵת קֹדֶם שֶׁבָּאתִי אֵלָיו אָמַר הַתּוֹרָה הַזֹּאת הַנִּדְפֶּסֶת בַּסֵּפֶר הָרִאשׁוֹן בְּסִימָן ר"ה הַמַּתְחֶלֶת תִּקּוּן לְמִקְרֶה לַיְלָה לוֹמַר עֲשָׂרָה קַפִּיטְל תְּהִלִּים וְכוּ' וַאֲנִי לֹא הָיִיתִי אֶצְלוֹ בְּשָׁעָה שֶׁאָמְרוּהָ, אַחַר כְּךָ בְּיוֹם שִׁשִּׁי הַנַּ"ל גִּלָּה לִי חֲתָנוֹ רַבִּי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה מֵעַט מֵהַתּוֹרָה הַנַּ"ל כְּפִי הֲבָנָתוֹ וְאַחַר כְּךָ דִּבַּרְתִּי עִמּוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּעַצְמוֹ מִזֶּה וּבֵאֵר לִי הַדָּבָר קְצָת וְכָתַבְתִּי הָעִנְיָן מִיָּד כְּמוֹ שֶׁנִּדְפַּס עַתָּה בַּסִּימָן הַנַּ"ל וְאָז לֹא גִּלָּה עֲדַיִן הַקַּפִּיטְלִיךְ תְּהִלִּים בְּפִרְטִיּוּת אֵיזֶה קַפִּיטְלִיךְ צְרִיכִין לוֹמַר רַק שֶׁאָמַר שֶׁהָיָה רָאוּי לְבָרֵר אֵיזֶה עֲשָׂרָה קַפִּיטְלִיךְ הֵם כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה, אַךְ כָּל עֲשָׂרָה וַעֲשָׂרָה קַפִּיטְלִיךְ שֶׁבַּתְּהִלִּים כְּלוּלִים מִבְּחִינַת עֲשָׂרָה מִינֵי נְגִינָה, אַךְ אַחַר כָּךְ אַחַר כַּמָּה שָׁנִים הִתְחִיל לְגַלּוֹת מֵעִנְיָן הַתִּקּוּן הַנַּ"ל וְאַחַר שֶׁבָּא מִלֶּבוב חָזַר וְדִבֶּר מֵעִנְיָן הָעֲשָׂרָה קַפִּיטְל תְּהִלִּים הַנַּ"ל וְאָז גִּלָּה בְּפִרְטִיּוּת אֵיזֶה קַפִּיטְלִיךְ צְרִיכִין לוֹמַר כַּנִּדְפַּס בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא בְּסוֹפוֹ בְּסִימָן צ"ב עַיֵּן שָׁם (וְכִמְדֻמֶּה, שֶׁכְּבָר מְבאָר מִסְּפוּר זֶה מְעַט בְּמָקוֹם אַחֵר (עַיֵּן שִׂיחוֹת הָר"ן קמ"א, חַיֵּי מוֹהַר"ן רכ"ה)

וְכָל אוֹתוֹ יוֹם שִׁשִּׁי יָשַׁב רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בַּבַּיִת עִם הָעוֹלָם, וְגַם אֲנִי הָיִיתִי עוֹמֵד לְפָנָיו וְדִבֵּר עִמָּנוּ הַרְבֵּה וְלֹא הָלַךְ לַמָּרְחָץ עַד סְמוּךְ לִפְנוֹת הַיּוֹם, מַה שֶּׁדַּרְכּוֹ הָיְתָה תָּמִיד לֵילֵךְ לַמָּרְחָץ בְּיוֹם שִׁשִּׁי תֵּכֶף סְמוּךְ אַחַר חֲצוֹת וְאַחַר כָּךְ עָנָה וְאָמַר כַּמָּה קָשֶׁה לִהְיוֹת מְפֻרְסָם לְהַנְהִיג הָעוֹלָם (כְּלוֹמַר כַּמָּה יִסּוּרִים הוּא סוֹבֵל שֶׁהַכֹּל מֻנָּח עָלָיו וְצָרִיךְ לְשֵׂאת בְּדַעְתּוֹ

הַרְבֵּה מְאד) כִּי הֲלֹא זֶה הַדָּבָר שֶׁעוֹסְקִין עַתָּה לִכְרךְ הַסֵּפֶר הַנַּ"ל נִדְמֶה לָכֶם שֶׁאֵין נָחְשָׁב לִכְלוּם עִנְיַן הַכְּרִיכָה הַזאת (אֲבָל בֶּאֱמֶת) כַּמָּה וְכַמָּה עוֹלָמוֹת תְּלוּיִים בָּזֶה בִּכְרִיכַת הַסֵּפֶר הַזֶּה וְכַנַּתְנוֹ הָיְתָה שֶׁהוּא צָרִיךְ לָשֵׂאת הַכֹּל עַל רֹאשׁוֹ כַּנַּ"ל וְאָז הֵבִנּוּ מֵרָחוֹק כַּמָּה גָּדוֹל וְעָצוּם וְנִשְׂגָּב כָּל עֵסֶק וְעֵסֶק מֵעִסְקֵי הַסְּפָרִים וְהָעִנְיָנִים שֶׁלּוֹ, שֶׁאֲפִלּוּ בִּכְרִיכַת הַסֵּפֶר תְּלוּיִים כַּמָּה וְכַמָּה עוֹלָמוֹת, וְאַחַר כָּךְ הָלַךְ לַמֶּרְחָץ וְלַמִּקְוֶה

וְהָיִיתִי שָׁם בְּשַׁבַּת-קֹדֶשׁ וּבְכָל הַשָּׁבוּעַ עַד יוֹם חֲמִישִׁי, כִּי נִתְעַצֵּל הַכּוֹרֵךְ הַנַּ"ל וְלֹא גָּמַר הַכְּרִיכָה עַד יוֹם הַנַּ"ל שֶׁאַחַר שַׁבָּת הַנַּ"ל וּבְכָל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ הַזאת דִּבֵּר עִמִּי הַרְבֵּה וְכָל דְּבָרָיו לְחַזֵּק אוֹתִי הַרְבֵּה בְּשִׂמְחָה וְאָמַר לִי: אֲפִלּוּ הַחוֹלֶה הַמֻּטָּל עַל עֶרֶשׂ דְּוַי מְחַזְּקִין אוֹתוֹ הַרְבֵּה וְאוֹמְרִים לוֹ שֶׁלֹּא יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ וְיחַזֵּק עַצְמוֹ בְּכָל עֹז וְכֵן בֶּאֱמֶת חוֹזֵר הַחוֹלֶה לְאֵיתָנוֹ וּבְרִיאוּתוֹ עַל יְדֵי שֶׁמְּחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ וּמַבְרִיא אֶת עַצְמוֹ וְאֵינוֹ נִמְשָׁךְ אַחַר עַצְלוּת וּכְבֵדוּת חָלְיוֹ, כִּי עַל יְדֵי זְרִיזוּתוֹ וְהִתְחַזְּקוּתוֹ חוֹזֵר לִבְרִיאוּתוֹ בֶּאֱמֶת כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְכֵיוֹצֵא בָּהֶם דִּבֵּר עִמִּי הַרְבֵּה מֵעִנְיַן הִתְחַזְּקוּת לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר גַּם דִּבֵּר עִמִּי אָז בְּאוֹתוֹ הָעֵת וְסִפֵּר לִי מִגִּדֶל צַעֲרוֹ וִיסוּרָיו בְּלִי שִׁעוּר, וְעִצָּם הַצַּעַר וְהַיִּסּוּרִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֵהַיְלָדָה שֶׁל בְּתוֹ תִּחְיֶה שֶׁהָיְתָה אָז חוֹלָה בְּיוֹתֵר מֵחֳלִי הַ"מָּזְלֶען" [אֶדֶמֶת] אוֹ "פָּאקְיִן" [אֲבַעְבּוּעוֹת] וְאָמַר שֶׁהוּא מַרְגִּישׁ בְּלִבּוֹ כָּל גְּנִיחָה וּגְנִיחָה שֶׁל הַתִּינוֹק וְשֶׁהוּא מְרֻצֶּה הַלְוַאי וְהָיָה לוֹ חֳלִי הַ"מָּאזְלֶען" בִּשְׁבִיל הַתִּינוֹק

וְאָמַר שֶׁהוּא דַּרְכֵי הַשֵּׂם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהָבִין הֵינוּ שֶׁיֵּשׁ דַּרְכֵי הַשֵּׂם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַהֲבִינָם שֶׁהֵם בְּחִינַת צַדִּיק וְטוֹב לוֹ צַדִּיק וְרַע לוֹ וְכוּ' (בְּרָכוֹת ה אֲשֶׁר בְּאוֹתוֹ הַשָּׁבוּעוֹת דִּבֵּר מִזֶּה בְּהַתּוֹרָה וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים הַנִּדְפָּס בְּסִימָן נ"ו עַיֵּן שָׁם, וְאָמַר שֶׁהַיִּסּוּרִים שֶׁלּוֹ הֵם בְּחִינַת דַּרְכֵי הַשֵּׂם וְסִפֵּר אָז מֵעִנְיַן מַה שֶּׁמּוּבָא בְּ"שִׁבְחֵי הָאֲרִ"י זַ"ל", שֶׁפַּעַם אַחַת הִפְצִיר אוֹתוֹ הַרְבֵּה הָרַב רַבִּי חַיִּים וִיטַאל זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁיְּגַלֶּה לוֹ סוֹד אֶחָד, וְלֹא רָצָה הָאֲרִ"י כִּי אָמַר שֶׁהוּא סַכָּנָה גְּדוֹלָה לְפָנָיו וְהִפְצִיר אוֹתוֹ הָרַב רַבִּי חַיִּים וִיטַאל הַרְבֵּה, וּמֵחֲמַת זֶה הָיָה מֻכְרָח לְגַלּוֹתוֹ כִּי אָמַר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם כִּי אִם לְתַקֵּן נִשְׁמַת הָרַב רַבִּי חַיִּים וִיטַאל זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה נִמְצָא כְּשֶׁהָרַב רַבִּי חַיִּים וִיטַאל הִפְצִיר אוֹתוֹ הָיָה מֻכְרָח בֶּאֱמֶת לְגַלּוֹת הַסּוֹד לְפָנָיו, וְאַחַר כָּךְ תֵּכֶף כְּשֶׁגִּלָּה זֶה הַסּוֹד נַעֲשָׂה בְּנוֹ חוֹלֶה וְנִפְטַר מֵחֲמַת זֶה רַחֲמָנָא לִצְלַן וְאֵיךְ אֶפְשָׁר לְהָבִין זאת כִּי הֲלֹא הָיָה מֻכְרָח לְגַלּוֹת הַסּוֹד מֵחֲמַת הַפְצָרַת רַבִּי חַיִּים וִיטַאל כַּנַּ"ל וְאַף עַל פִּי כֵן נֶעֱנַשׁ עַל זֶה אַךְ זֶה הוּא בְּחִינַת דַּרְכֵי הַשֵּׂם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַהֲבִינָם וְסִפֵּר אָז כָּל זֶה לְעִנְיַן יִסּוּרָיו מִבְּנָיו וְיוֹצְאֵי חֲלָצָיו שֶׁכָּל יִסּוּרָיו הוּא מֵחֲמָתָם מֵחֲמַת שֶׁעוֹסֵק לְקָרֵב אוֹתָנוּ לְהַשֵּׂם יִתְבָּרַךְ וְהַלֹּא כַּוָּנָתוֹ בֶּאֱמֶת לַשָּׁמַיִם, וּבְוַדַּאי רְצוֹן הַשֵּׂם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת שֶׁיַּעֲסֹק בְּתִקּוּנֵנוּ לְקָרְבֵנוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי זֶה עִקַּר כְּבוֹד הַשֵּׂם יִתְבָּרַךְ וּרְצוֹנוֹ וְכוּ', וְאַף עַל פִּי כֵן

יֵשׁ לוֹ יִסּוּרִים וַעֲנָשִׁים כְּאִלּוּ מֻחֲמַת זֶה דַּיְקָא אַךְ זֶה הוּא דַּרְכֵי הַשֵּׁם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַהֲבִינָם כְּלָל בְּשׂוּם אפֶן וְאָמַר אָז שֶׁזֶּה יוֹדֵעַ עַל עַצְמוֹ זְכוּת, שֶׁגַּם כְּשֶׁבָּאִין לְפָנָיו וּמְסַפְּרִין לוֹ צַעַר מִתֵּינוֹק אַחֵר שֶׁנֶּחֱלָה חַס וְשָׁלוֹם כְּדֵי שֶׁיִּתְפַּלֵּל עָלָיו, יֵשׁ לוֹ גַּם כֵּן צַעַר וְיִסּוּרִים כָּאֵלֶּה מַמָּשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִנֶּכְדּוֹ הַנַּ"ל שֶׁמַּרְגִּישׁ כָּל גְּנִיחָה וּגְנִיחָה שֶׁל הַתִּינוֹק (שֶׁקּוֹרִין קְרֶעכְץ) בְּלִבּוֹ כַּנַּ"ל גַּם כְּשֶׁאֶחָד נִפְרָד חַס וְשָׁלוֹם מֵחֲבוּרַת הַכְּשֵׁרִים הַמְקֻרָבִים אֵלָיו יֵשׁ לוֹ גַּם כֵּן כָּל צַעַר הַנַּ"ל וְהִזְכִּיר אָז אֶחָד מֵחֲבֵרֵינוּ שֶׁנִּפְרַד מִמֶּנּוּ וְהִפְלִיג מְאד מִגֹּדֶל הַצַּעַר וְהַיִּסּוּרִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִזֶּה אַחַר כְּךָ בְּיוֹם חֲמִישִׁי נִגְמַר כְּרִיכַת הַסֵּפֶר, וְלִקַּחְתִּי הַסֵּפֶר מִבֵּית הָאֻמָּן, וּבָאתִי עִם הַסֵּפֶר לְפָנָיו וְעָמַדְתִּי לְפָנָיו וְאָמַר, עֲדַיִן אֵין אַתָּה בְּשִׂמְחָה, בְּרִבּוֹת הַזְּמַנִּים תֵּדַע גְּדֻלָּתִיוְאָמַר בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: אַמָאל וֶועסְטוּ וויסֶען מַיין גְרוֹיסְקַייט וְגִלָּה לִי אָז מֵעִנְיַן הַסֵּפֶר הַנּוֹרָא שֶׁלּוֹ שֶׁנִּשְׁרַף וְכוּ' וְכוּ' וְעַיֵּן בְּמָקוֹם אַחֵר (חַיֵּי מוֹהַר"ן קס"ט, ק"ע, תקעד) מֵעִנְיַן הַסֵּפֶר הַזֶּה אֶפֶס קְצֵה הַמַּעֲשֶׂה תִּרְאֶה וְכוּ':

ו

בְּשָׁנַת תקס"ו אַחַר יוֹם טוֹב נוֹלַד לִי בֵּן מֵאִיר זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְרָצִיתִי לִנְסֹעַ אֵלָיו וְנִתְעַכַּבְתִּי עַד אַחַר הַמִּילָה וְאַחַר כָּךְ בָּאתִי אֵלָיו זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְאָז הָיָה פַּעַם הָרִאשׁוֹן שֶׁזָּכִיתִי שֶׁהֶרְאָה לִי סִפְרוֹ הַנּוֹרָא שֶׁנִּשְׁרַף אַחַר כָּךְ וְקָרָא עִמִּי כַּמָּה פְּרָקִים שָׁם וְנִבְהַלְתִּי מְאד אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הֵבַנְתִּי כְּלָל
סָמוּךְ לַחֲנֻכָּה נִתְעַכַּבְתִּי שָׁם כְּמוֹ שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת, וְאָז גָּמַרְתִּי לְפָנָיו כָּל סֵפֶר הָאָלֶף-בֵּית הָרִאשׁוֹן וְהִתְחַלְתִּי בּוֹ בְּקִיץ תקס"ג גַּם בְּשָׁנַת תקס"ד כָּתַבְתִּי קְצָת:

יא

בְּשָׁנַת תקס"ו הַנַּ"ל רָקַד רַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אַחַר הַתּוֹרָה "וַיְהִי הֵם מְרִיקִים שַׁקֵּיהֶם" (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן סִימָן י"ז) בַּשָּׁנָה הַנַּ"ל אַחַר כָּל הַיָּמִים טוֹבִים בְּסָמוּךְ בְּתְחִלַּת הַחֹרֶף צִוָּה עָלַי לְהַתְחִיל לִכְתֹּב מַה שֶּׁאֲנִי מְחַדֵּשׁ, וְכֵן עָשִׂיתִי אַחַר פֶּסַח שָׁלַח אוֹתִי לְר' יְהוֹשֻׁעַ מִזּוּרִין עָלָיו הַשָּׁלוֹם עִם קְוִויטְל כְּתוּב בְּשֵׁמוֹת בִּכְתַב יָדוֹ הַקְּדוֹשָׁה לִתֵּן לוֹ, כִּי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הַנַּ"ל הָיָה חוֹלֶה וְאָמַר רַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁיְּמוּת וּצְרִיכִין לַעֲשׂוֹת לוֹ טוֹבָה בָּעוֹלָם הַבָּא, עַל כֵּן שָׁלַח אוֹתִי עִם הַקְּוִויטְל הַנַּ"ל וְנָסַעְתִּי אֵלָיו וּמָסַרְתִּי לוֹ הַכְּתָב הַנַּ"ל וּפְקֻדַּת רַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁיִּקַּח בְּדַעְתּוֹ וּמחוֹ הַשֵּׁמוֹת הָאֵלּוּ שֶׁהָיוּ כְּתוּבִים שָׁם כִּי כַּאֲשֶׁר יְקַבְּלֵם בְּדַעְתּוֹ וּמחוֹ שֶׁהֵם הַנְּשָׁמָה, כִּי הַנְּשָׁמָה הִיא הַדַּעַת שֶׁבַּמּחַ כְּמוֹ שְׁמְבאָר בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן ל"ה) יִהְיֶה טוֹבָה גְּדוֹלָה לְפָנָיו גַּם אָמַר לִי שֶׁאֲצַוֶּה לוֹ שֶׁיַּחֲשֹׁב אֶת רַבֵּנוּ

זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּדַעְתּוֹ בְּכָל יוֹם עַד שֶׁיִּסְתַּלֵּק, וְכֵן עָשִׂיתִי וְאָמַר לִי רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁזּכָּה אוֹתִי בְּמִצְוָה בַּשְּׁלִיחוּת הַזֹּאת לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הַנַּ"ל

גַּם בְּאוֹתוֹ הַחֹרֶף בִּשְׁנַת תקס"ו הַנַּ"ל זָכִיתִי לִכְתֹּב לְפָנָיו הַסֵּפֶר הַנִּשְׁרָף הַנַּ"ל וְכוּ' וְאַחַר כָּךְ אַחַר פֶּסַח אָמַר לִי זְכִיתִי אוֹתְךָ בְּמִצְוָה רַבָּה שֶׁכָּתַבְתָּ הַסֵּפֶר הַנַּ"ל וְאָמַר הַסֵּפֶר שֶׁלְּךָ כְּבָר הִתְחִיל לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה עֲשָׂיָה בָּעוֹלָם אַךְ הִזְהִיר אוֹתִי הַרְבֵּה לְהִתְפַּלֵּל עַל הַתִּינוֹק שֶׁלּוֹ שֶׁהוּא הַיֶּלֶד הַקָּדוֹשׁ שְׁלמה אֶפְרַיִם זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְגַם לְהָאִישׁ שֶׁמָּסַר בְּיָדוֹ הַסֵּפֶר הַנַּ"ל צִוָּה וְהִזְהִיר לְמַעַן הַשֵּׁם שֶׁיִּתְפַּלֵּל עַל הַתִּינוֹק הַנַּ"ל, כִּי יָדַע שֶׁיִּקָּחוּ עַצְמָם עַל הַתִּינוֹק הַנַּ"ל וּבַעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים לֹא הוֹעִילוּ תְּפִלּוֹתֵינוּ, וְנִפְטַר הַיֶּלֶד אַחַר שְׁבוּעוֹת בְּאוֹתוֹ הַקֵּיץ וּבְעָנְיָן זֶה יֵשׁ מַעֲשִׂיּוֹת הַרְבֵּה וּמְעַט דְּמְעַט יִתְבָּאֲרוּ בְּמָקוֹם אַחֵר (עֵיין חַיֵּי מוֹהַר"ן סִימָן כ"ח, קנ"א) הַמָּקוֹם יְנַחֵם אוֹתוֹ וְאוֹתָנוּ וְכָל יִשְׂרָאֵל מִצָּרָה וְשֶׁבֶר הַגָּדוֹל הַזֶּה שֶׁהָיָה בָּעוֹלָם כַּאֲשֶׁר אָמַר בְּפִרוּשׁ וְיִנַּחֵם אוֹתָנוּ בְּכִפְלַיִם, וְיָבִיא לָנוּ מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן: אָמַר הַמַּעְתִּיק רָאִיתִי לְהַעְתִּיק מַה שֶּׁמָּצָאתִי בְּאַמְתַּחַת הַכְּתָבִים וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: סָמוּךְ לִפְטִירַת הַיֶּלֶד הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה, הָיִינוּ אֻצְלוֹ עַל הָעֲלִיָּה שֶׁהָיָה עַל בֵּיתוֹ וְסִפֵּר עִמָּנוּ מַעֲנְיָן גָּדֵל צַעֲרוֹ וְיִסּוּרָיו הַגְּדוֹלִים וְהָעֲצוּמִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִכָּל צַד וּמִצַּדֵּי צְדָדִים וְסִפֵּר קְצָת בְּעִנְיָן זֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ יִסּוּרִים רַבִּים וּגְדוֹלִים מְאד מִבִּפְנִים וּמִבַּחוּץ, דְּהַיְנוּ שֶׁהוּא עַצְמוֹ יֵשׁ לוֹ יִסּוּרִים גְּדוֹלִים וַעֲצוּמִים כִּי יֵשׁ לוֹ חוֹלַאַת קָשֶׁה וּכְאֵב גָּדוֹל וְיִסּוּרִים גְּדוֹלִים בַּגּוּף וְגַם בְּתוֹךְ וְכוּ' וְכֵן מִבַּחוּץ הָיוּ לוֹ יִסּוּרִים עֲצוּמִים מֵעֶצֶם הַמַּחֲלֹקֶת הַגָּדוֹל שֶׁהָיָה עָלָיו כָּל יָמָיו חִנָּם עַל לֹא דָּבָר, וְיַחְפְּאוּ עָלָיו דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא כֵן אֲשֶׁר בָּדוּ מִלִּבָּם אֲשֶׁר לֹא עָלוּ עַל לִבּוֹ וְדַעְתּוֹ כְּלָל וְחוּץ שְׁאָר הַיִּסּוּרִים מִכָּל הַצְּדָדִים, שֶׁהָיוּ לוֹ בְּכָל עֵת, כִּי הָיָה מָלֵא יִסּוּרִים וְכוּ' וּבְתוֹךְ דְּבָרָיו עָנָה וְאָמַר, מָה אַתֶּם יוֹדְעִים מַה גָּדוֹל וְעָצוּם הַשֶּׁבֶר הַזֶּה שֶׁהָיָה בָּעוֹלָם עִנְיַן הִסְתַּלְּקוּת הַיֶּלֶד הַנַּ"ל, כָּל לְבָבִי נִשְׁבַּר וְנִתַּק מִמְּקוֹמוֹ וְהִתְחִילוּ הַדְּמָעוֹת הַקְּדוֹשִׁים לֵירֵד עַל לְחָיָיו וְתֵכֶף וּמִיָּד בָּרְחָנוּ מִלְּפָנָיו מֵעֶצֶם הַבּוּשָׁה שֶׁנִּפַּל עָלֵינוּ עַל שֶׁרָאִינוּ בְּכְיָתוֹ בְּפָנֵינוּ, וְנִדְמָה לָנוּ כְּאִלּוּ נֶהְפַּךְ כָּל הָעוֹלָם וְנֶחֱרַב וְאַחַר כָּךְ בְּיוֹם שֶׁאַחֲרָיו יוֹם שִׁשִּׁי עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ אָמַר לָנוּ שֶׁאִלְמָלֵא לֹא יָרַדְנוּ תֵּכֶף הָיָה מְסַפֵּר לָנוּ דָּבָר יָפֶה מְאד (וּואלְט אִיךְ אַייךְ גִּיוֶועֶן דָּער צַיילְט שַׁיינְס) וְאָמַר בְּיוֹם שִׁשִּׁי שֶׁאַחֲרָיו תּוֹרָה נִפְלָאָה (הַיְנוּ מַאֲמַר וַיֹּאמֶר בִּעַז סִימָן ס"ה) גַּם בְּאוֹתוֹ הָעֵת אָמַר הַתּוֹרָה עַל-פְּסוּק מִבְּכִי נָהָרוֹת חִבֵּשׁ (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן סִימָן רס"ב) שֶׁקֹּדֶם שֶׁהוּא מְגַלֶּה תּוֹרָה הוּא בּוֹכֶה תָּמִיד וְכוּ' וְאַחַר כָּךְ (נִרְאֶה שֶׁחָסֵר סִיּוּם הַשִּׂיחָה הַזֹּאת): עוֹד מָצָאתִי כָּתוּב שָׁם וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, שְׁנַת תקס"ו לפ"ק יוֹם רִאשׁוֹן ה' מְנַחֵם אָב שָׁמַעְנוּ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ כָּל סֵדֶר בִּיאַת הַגּוֹאֵל צֶדֶק בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, וְאָמַר שֶׁכְּבָר הָיָה מוּכָן שֶׁיָּבוֹא בְּעוֹד אֵיזֶה שָׁנִים וְיָדַע בְּאֵיזֶה שָׁנָה וּבְאֵיזֶה חֹדֶשׁ וּבְאֵיזֶה יוֹם יָבוֹא אַךְ עַכְשָׁו

בְּוַדַּאי לֹא יָבוֹא בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן וּכְפִי הַמּוּבָן מִדְּבָרָיו הָיָה שֶׁהִתְעַכּוּב הָיָה מֵחֲמַת שֶׁנִּפְטַר אֶצְלוֹ בְּנוֹ הַקָּטָן שְׁלֹמה אֶפְרַיִם זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה גַּם מִקֹּדֶם סִפֵּר עִמִּי סָמוּךְ אַחַר פְּטִירַת הַיֶּלֶד הַנַּ"ל וְאָמַר גַּם כֵּן עִנְיָן הַנַּ"ל שֶׁכְּבָר הָיָה מוּכָן שֶׁיָּבוֹא בְּעֶרֶךְ קְצָת שָׁנִים וְכוּ' וְיָדַע בְּאֵיזֶה חֹדֶשׁ וְכוּ' אַךְ עַכְשָׁו בְּוַדַּאי לֹא יָבוֹא אָז: עוֹד מָצָאתִי כָּתוּב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, בְּיוֹם רִאשׁוֹן הַסָּמוּךְ נָסַע מִפֹּה עַל הָאוֹקְרַיינָע וְהֵיינוּ מְלַוִּין אוֹתוֹ עַד שֶׁיָּצָא מִלְּאדִיזִין וְשָׁם כְּשֶׁיָּצָא מִלְּאדִיזִין יָשַׁבְנוּ עַל הָעֲגָלָה שֶׁלּוֹ וְאָז בָּרַךְ הַנְּסִיעָה גִּלָּה לָנוּ סוֹד הַנִּכְתָּב כָּאן דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם וְכוּ' (הַיְנוּ כָּל סֵדֶר בִּיאַת הַגּוֹאֵל-צֶדֶק הַנַּ"ל וְנִכְתַּב שָׁם הָעִנְיָן בִּרְמִיזָא בְּעַלְמָא וּבָרָךְ נוֹטָרִיקוֹן וְרֹאשֵׁי-תֵּבוֹת וּמְזֻהָיר מְאד שֶׁלֹּא לְהַעְתִּיק זֶה הַקּוּנְטְרֵס הַנִּקְרָא מְגִלַּת סְתָרִים וּמִכָּל-שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא לְהַדְפִּיסוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁנִּכְתַּב בִּרְמִיזָה גַּם זֶה חֲלִילָה לְגַלּוֹת וְכוּ') וְסִיַּם וְהַרְבֵּה נִשְׁכַּח מִיָּד וְלֹא נִכְתַּב כְּלָל כִּי סִפּוּר עִנְיָן זֶה שָׁהָה בְּעֶרֶךְ שְׁנֵי שָׁעוֹת וְצִוָּה, שֶׁלֹּא לְדַבֵּר מִזֶּה וְלִכְתֹּב בְּרֶמֶז וְתֵכֶף נִשְׁכַּח הָרֹב כִּי לֹא נִכְתַּב מִיָּד אַחַר כָּךְ כָּתוּב שָׁם מַה שֶׁשָּׁמְעוּ עוֹד הַפַּעַם בְּעִנְיָן זֶה בְּיוֹם שִׁשִּׁי עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ ח' מְנַחֵם-אָב שְׁנַת תקס"ט פֹּה בְּרֶסְלַב וְכוּ' וְסִיַּם שָׁם, אַחַר שֶׁסִּפֵּר פַּעַם הָרִאשׁוֹן עִנְיָן הַנַּ"ל אַחַר כָּךְ בָּא עָלֵינוּ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאד וְהוּא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה נָסַע לְדַרְכּוֹ אַחַר כָּךְ כְּשֶׁבָּא לְבֵיתוֹ דִּבַּרְנוּ עִמּוֹ שֶׁהָיָה לָנוּ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה אָז, וְאָמַר שֶׁגַּם הוּא נַעֲשָׂה שָׂמֵחַ מְאד אַחַר הַסִּפּוּר הַנַּ"ל וְאָמַרְתִּי לוֹ אֱמֶת שֶׁטּוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר מְאד, אַךְ מָתַי יִהְיֶה זאת עָנָה וְאָמַר אֲבָל הַסִּפּוּר בְּעַצְמוֹ מִזֶּה הוּא דָּבָר גָּדוֹל מְאד כְּשֶׁבָּא עִנְיָן זֶה לְתוֹךְ שִׂיחָה בְּזֶה הָעוֹלָם מַה שֶּׁהָיָה גָּנוּז בְּחַדְרֵי חֲדָרִים, זֶה בְּעַצְמוֹ הוּא דָּבָר גָּדוֹל מְאד אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ דְּבָרִים גְּנוּזִים כָּאֵלֶּה אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם (עַד כָּאן הֶעְתַּקְתִּי מִכְּתִיבַת יָד הַנַּ"ל) (וְאַחַר הִסְתַּלְקוּתוֹ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל הָרַב רַבִּי נָתָן זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּיָמִים לֹא כַּבִּירִים, נִגְנְבוּ וְנֶאֱבְדוּ הַכְּתָבִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל מְגִלַּת סְתָרִים הַנַּ"ל וַעֲדַיִן לֹא נוֹדַע מְקוֹמָם אַיּוֹ וַחֲבָל עַל דְּאָבְדִין וְכוּ'): בִּשְׁנַת תקס"ו הַנַּ"ל אַחַר שֶׁנִּפְטַר הַתִּינוֹק הַנַּ"ל נָסַע לְדֶרֶךְ לְמֶדְוֶדִיבְקֶע וּסְבִיבוֹתֶיהָ, וְשָׁם הִתְחִיל לְסַפֵּר מַעֲשֶׂה רִאשׁוֹנָה שֶׁבִּסְפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת וּכְשֶׁבָּא מֵהַדֶּרֶךְ הָיִיתִי אֶצְלוֹ וְחָזַר וְסִפֵּר לְפָנַינוּ אוֹתָהּ הַמַּעֲשֶׂה, וְאָמַר, בַּדֶּרֶךְ סִפַּרְתִּי מַעֲשֶׂה וְכוּ' כַּנִּדְפָּס שָׁם בַּסֵּפֶר סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת:

יב

בִּשְׁנַת תקס"ז אַחַר שֶׁהִתְחִיל בְּסוֹף שְׁנַת תקס"ו לְסַפֵּר סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת וְכוּ' אָז אָמַר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַתּוֹרָה פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר עֵת לַעֲשׂוֹת לַה' וְכוּ' (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן סִימָן ס') וְשָׁם מְדַבֵּר מִסִּפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁעַל יְדֵי זֶה מְעוֹרְרִין מֵהַשָּׁנָה וְכוּ' גַּם שָׁם מְדַבֵּר מֵעִנְיַן עֲשִׁירוּת

שֶׁצְּרִיכִין הַצַּדִּיקִים לְהִתְבּוֹנְנוּת וְכוּ' וּמְבאָר שָׁם שֶׁהָעֲשִׂירוּת הוּא בְּשָׁלֹשׁ בְּחִינוֹת שֶׁצְּרִיכִין לְהַשְׁלִישׁ מְעוֹתָיו שְׁלִישׁ בְּקַרְקַע וְכוּ' וְאָז שָׁלַח לְמֶזִ'בּוּז' וְקָנָה הַחֲנֻיּוֹת שָׁם וְכוּ':

יג

בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים בִּשְׁנַת תקס"ז הַנַּ"ל בִּשְׁעַת אֲמִירַת כָּל נִדְרֵי, אַחַר שֶׁהִתְחִיל הַשְּׁלִיחַ-צִבּוּר הַפִּזְמוֹנִים וְהַסְּלִיחוֹת שֶׁאַחַר תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה-עֶשְׂרֵה, הָיָה שְׂרֵפָה גְּדוֹלָה פֹּה קְהִלַּת קֹדֶשׁ בְּרֶסְלַב, וְנִשְׂרְפוּ כַּמָּה וְכַמָּה בָּתִּים גְּדוֹלִים וְהָיָה רַעַשׁ גָּדוֹל מְאד וְנִתְבַּלְבֵּל הַתְּפִלָּה, כִּי כֻּלָּם בָּרְחוּ לְמַלֵּט נַפְשָׁם וּבָתֵּיהֶם אֲבָל בֵּיתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לא נִשְׂרַף אָז בְּאוֹתָהּ שְׂרֵפָה אַחַר גְּמַר הַשְּׂרֵפָה בְּאוֹתָהּ הַלַּיְלָה שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים הָיָה פַּחַד וְרַעַשׁ גָּדוֹל מִבְּנֵי חַיִל שֶׁבָּאוּ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ, וְהִכּוּ כַּמָּה אֲנָשִׁים בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וּבַחוּץ הַכֹּה וּפְצוֹעַ שֶׁיֵּלְכוּ לְהַשְׁקִיט הָאֵשׁ וּלְכַבּוֹת הָאֵשׁ הַנִּשְׁאָר, וְהָיָה לָנוּ צַעַר וּפַחַד גָּדוֹל אַחַר כָּךְ בְּמוֹצָאֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים אָמַר רַבֵּנוּ שֶׁרַבִּי שְׁמוּאֵל יִצְחָק הוֹדִיעַ לוֹ הַשְּׂרֵפָה וְכוּ' שְׁמוּאֵל יִצְחָק גִּימַטְרִיָּא שְׂרֵפָה כַּנִּרְאֶה בְּמָקוֹם אַחֵר (חַיֵּי מוֹהַר"ן קנ"א) וְאָז סִפֵּר שֶׁרָצָה לַעֲשׂוֹת עֲבֵדָא בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם הַכִּפּוּרִים דְּהַיְנוּ לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְכוּ' וְהָיוּ לוֹ כַּמָּה טְעָנוֹת עַל זֶה שֶׁאִם הָיָה כּוֹתְבָן הָיוּ נִכְתָּבִין עַל כַּמָּה בּוֹגְדִין אַךְ נִתְבַּלְבֵּל הַדָּבָר עַל יְדֵי הַשְּׂרֵפָה

יד

אַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים נָסַעְתִּי לְבֵיתִי לְנֶעמִירוֹב, וְתֵכֶף בְּאוֹתוֹ יוֹם נָסַעְתִּי לְמָאהִלוֹב וְאָז הִתְחִיל טִלְטוּלִי לְמָאהִלוֹב כִּי זוּגָתִי נָסְעָה מִקֹּדֶם רֹאשׁ-הַשָּׁנָה לְמָאהִלוֹב לְבֵית אָבִיהָ וְאִמָּהּ כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ סִבֵּב סִבּוֹת כִּי בְּעֵת שֶׁנִּתְקָרְבְתִּי לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָיָה חוֹתְנִי עֲדַיִן אַב-בֵּית-דִּין בִּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ קְרֶעמִינִיץ וּסְבִיבוֹתֶיהָ וְאַחַר שָׁלֹשׁ אוֹ אַרְבַּע שָׁנִים נִתְקַבֵּל לְרַב גַּם בִּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ מָאהִלוֹב וְאָז נָסְעָה זוּגָתִי שְׁנַת תקס"ו לְמָאהִלוֹב עִם בָּנַי שֶׁיִּחְיוּ וַאֲנִי נָסַעְתִּי אַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים לְשָׁם וּמֵאֵת הַשֵּׁם הָיְתָה שֶׁחוֹתְנִי לֹא הָיָה אָז בְּבֵיתוֹ בְּמָאהִלוֹב כִּי הָיָה בִּקְהִלַּת קְרֶמִינִיץ, כִּי הָיָה לוֹ הִתְמַנּוּת הָרַבָּנוּת בִּשְׁנֵי הַקְּהִלּוֹת הַנַּ"ל בִּקְרֶמִינִיץ וּסְבִיבוֹתֶיהָ וּבְמָאהִלוֹב וְאָז הָיָה בִּקְרֶמִינִיץ, וְהָיָה בְּדַעְתֵּנוּ שֶׁיָּבוֹא עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְבֵיתוֹ וְאָז הָיְתָה חוֹזֶרֶת זוּגָתִי לְנֶעמִירוֹב קֹדֶם סֻכּוֹת אוֹ אַחַר כָּךְ וַאֲנִי נָסַעְתִּי לְמָאהִלוֹב עַל סֻכּוֹת וְהָיָה בְּדַעְתִּי לָשׁוּב עִם זוּגָתִי וּבָנַי שֶׁיִּחְיוּ לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ נֶעמִירוֹב אַחַר סֻכּוֹת וּמֵחֲמַת שֶׁנִּתְעַכֵּב בִּקְרֶמִינִיץ כַּנַּ"ל, נִתְעַכַּבְנוּ שָׁם בְּמָאהִלוֹב וְהָיֵינוּ מְצַפִּים עָלָיו מִיּוֹם לְיוֹם וְעַל יְדֵי זֶה נִתְעַכַּבְנוּ שָׁם הַרְבֵּה וְעַל יְדֵי זֶה נִתְגַּלְגֵּל הַדָּבָר שֶׁנִּתְעַכַּבְנוּ בְּמָאהִלוֹב קָרוֹב לִשְׁנֵי שָׁנִים כַּאֲשֶׁר יִבאר לְקַמָּן

וְכָל אֵלּוּ הַשְּׁתֵּי שָׁנִים לֹא הָיִיתִי רָגִיל לִהְיוֹת לִפְנֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כַּאֲשֶׁר בַּשָּׁנִים הַקּוֹדְמִים, מֵחֲמַת שֶׁהָיִיתִי בְּרִחוּק מָקוֹם מֵאִתּוֹ וְלֹא בָּאתִי אֲלָיו כִּי-אִם בִּזְמַנִּים הַיְדוּעִים לָנוּ שֶׁהִזְהִיר אוֹתָנוּ לָבוֹא אֲלָיו, שֶׁהֵם רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְשַׁבּוּעוֹת וְשַׁבַּת חֲנֻכָּה אֲבָל מִקֹּדֶם כְּשֶׁהָיִיתִי בְּנֶעְמִרִיב הָיִיתִי רָגִיל לִהְיוֹת אֶצְלוֹ הַרְבֵּה גַּם בְּכָל הַשְּׁתֵּי שָׁנִים הַנַּ"ל הָיָה גַּם רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה נָע וָנָד בְּהַדֶּרֶךְ וְהַנְּסִיעָה שֶׁל נָאוְורִיטְשׁ וְכוּ' וּבְקִהִלַּת- קֹדֶשׁ לֶמְבֶּרְג כַּאֲשֶׁר יִבאַר לְקַמָּן

וּבְבוֹאִי לְמָאהִלוֹב הִתְחִילוּ עָלַי מַחֲדָשׁ מְנִיעוֹת הַרְבֵּה מִלְּנְסֹעַ לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כִּי כְּבָר מְבאָר לְעֵיל קְצָת שֶׁהָיָה לִי מְנִיעוֹת וְיִסּוּרִים הַרְבֵּה לְאֵין קֵץ בְּתְחִלַּת הִתְקָרְבוּתִי אֲלָיו, אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְהָבִין כְּלָל אֵיךְ זָכִיתִי לְשַׁבְּרָם, וְכָל הַשּׁוֹמֵעַ תִּצְלֶינָה אָזְנָיו וְלֹא בֵּאַרְתִּי חֵלֶק אֶלֶף מֵהֶם אַךְ עִקַּר גֹּדֶל הַיִּסּוּרִים וְהַמְּנִיעוֹת לֹא נִתְמַהְמְהוּ הַרְבֵּה כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זִכַּנִי שֶׁשִּׁבַּרְתִּים בִּמְהִירוּת מִגֹּדֶל חָזְקֵי שֶׁיִּהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אֶהְיֶה מְקֹרָב אֵלָיו זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְיַעֲבֹר עָלַי מָה וְתֵכֶף גֵּרַשׁ אוֹתִי אָבִי מִבֵּיתוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה הֶכְרְחָה זוּגָתִי אַחַר כָּךְ בְּמֶשֶׁךְ חֲצִי שָׁנָה לֵירֵד גַּם כֵּן מִשָּׁלְחַן אָבִי נֵרוֹ יָאִיר וְהָיִינוּ נִזּוֹנִים עַל שֻׁלְחָנֵנוּ וּכְשֶׁרָאָה אָבִי וּבְנֵי בֵיתֵנוּ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַטּוֹת דַּעְתִּי בְּשׁוּם אֹפֶן נִסְתַּלְּקוּ מִמֶּנִּי וְגַם זוּגָתִי אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיְתָה דַּעְתָּהּ אָז מַסְכֶּמֶת כְּלָל עַל נְסִיעָתִי לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, הֶכְרְחָה גַּם כֵּן בְּעַל כָּרְחָהּ לְבַטֵּל דַּעְתָּהּ כִּי יְדִעָה וְהֵבִינָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְמָנֵעַ אוֹתִי מֵרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּשׁוּם אֹפֶן בְּעוֹלָם וְכָל מַה שֶּׁעָבַר בָּזֶה אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר אַךְ עִקַּר תִּקֻּף הַיִּסּוּרִין וְהַמְּנִיעוֹת לֹא נִתְמַהְמְהוּ הַרְבֵּה אִם אָמְנָם בְּוַדַּאי גַּם אַחַר כָּךְ הָיוּ לִי יִסּוּרִים וּמְנִיעוֹת הַרְבֵּה כְּמַעַט בְּכָל נְסִיעָה וּנְסִיעָה אַךְ אַף עַל פִּי כֵן הָיוּ יִסּוּרִים וּמְנִיעוֹת שֶׁאֶפְשָׁר לְסַבְּלָן, מֵאַחַר שֶׁכְּבָר הָיִיתִי נִזּוֹן עַל שֻׁלְחָנִי וְכָל אִישׁ שׁוֹרֵר בְּבֵיתוֹ וְהָיִיתִי נוֹסֵעַ בְּכָל עֵת שֶׁרָצִיתִי בְּכָל שְׁלֹשָׁה אוֹ אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת אוֹ פָּחוֹת וְלִפְעָמִים יָשַׁבְתִּי אֶצְלוֹ אֵיזֶה זְמַן וּבְכָל פַּעַם שָׁמַעְתִּי דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים, תּוֹרוֹת וְשִׂיחוֹת וּמַעֲשִׂיּוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם, אֲשֶׁר הֶחֱיָה אוֹתִי וְאֶת כָּל הַשּׁוֹמְעִים מִפִּי וּמִפִּי כְּתָבַי לְדוֹרֵי דוֹרוֹת לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים הֲלֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סִפְרֵנוּ הֶחָפֵץ בֶּאֱמֶת יִרְאֶה בְּעֵינָיו וּבְלִבּוֹ יָבִין וְיָשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל-יָדָם, וְיָבִין וְיַשְׂכִּיל אֶפֶס קְצֵה מַה שֶּׁזִּכַּנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּיָּמִים הָהֵם לִשְׁמֹעַ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, דְּבָרִים שֶׁכִּפְשָׁה עַתִּיק-יוֹמִין, דְּבָרִים שֶׁלֹּא שָׁמַעְתָּן אֹזֶן מֵעוֹלָם וְכוּ' וְכוּ'; וְכָל זֶה נִמְשַׁךְ בְּעֶרֶךְ אַרְבַּע שָׁנִים אַחַר כָּךְ בִּשְׁנַת תקס"ז הַנַּ"ל שֶׁהִתְחִיל גָּלוּתִי וְטִלְטוּלִי לְמָאהִלוֹב חָזְרוּ וְנִתְחַדְּשׁוּ עָלַי מֵחָדָשׁ לְגַמְרֵי כָּל הַמְּנִיעוֹת יוֹתֵר מִבַּתְּחִלָּה רַק שֶׁבְּאֹפֶן אֶחָד הָיוּ קַלִּים מִבַּתְּחִלָּה מֵחֲמַת שֶׁהָיִיתִי כְּבָר חָזָק בְּדַעְתִּי מְאד מְאד בְּלִי שִׁעוּר כִּי כְּבָר זָכִיתִי לִשְׁמֹעַ מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי וְלִטְעֹם מִצּוּף דְּבַשׁ אֲמָרָיו הַנְּעִימִים וְהַקְּדוֹשִׁים וְעַל יְדֵי זֶה הָיָה לִי הַכֹּחַ לְשַׁבֵּר הַמְּנִיעוֹת כִּי זֶה כְּלָל אֶצְלֵנוּ שֶׁעִקַּר

כָּל הַמְּנִיעוֹת הֵם רַק מְנִיעוֹת הַמּחַ וְכוּ' כַּמְבאָר בַּסְּפָרִים בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת עַיֵּן שָׁם (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא סִימָן מ"ו) וְכָל מַה שֶּׁעָבַר עָלַי אָז בְּמָאהֲלוֹב אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר אַךְ בְּקִצּוּר אֲסַפֵּר קְצָת הִנֵּה אַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים נָסַעְתִּי לְמָאהֲלוֹב כַּנַּ"ל, וּבָאתִי לְשָׁם בְּיוֹם חֲמִישִׁי י"ג תִּשְׁרֵי וְלֹא מָצָאתִי חוֹתְנִי בְּבֵיתוֹ כִּי הָיָה בִּקְרֶמִינִיץ כַּנַּ"ל וְחוֹתְנִי הָיָה חָשׁוּב וְיָקָר שָׁם מְאד מְאד בְּתַכְלִית הַחֲשִׁיבוּת וְגַם מִכְּבָר הָיָה מִתְנַגֵּד גָּדוֹל עַל כָּל הַחֲסִידִים אֶפִלּוּ עַל גְּדוֹלֵי הַמְפָרְסָמִים וְאִשְׁתּוֹ וְכָל-בְּנֵי בֵּיתוֹ כֻּלָּם הָיוּ מִתְנַגְּדִים וְהָיָה בָּאֱמֶת צַדִּיק וּבַעַל מַעֲשִׂים טוֹבִים אַךְ הָיָה שָׁקוּעַ בְּדַעְתּוֹ דִּבְרֵי בַּעֲלֵי הַמַּחֲלֹקֶת מִכְּבָר שָׁחָלְקוּ עַל גְּדוֹלֵי הַחֲסִידִים כַּמְפָרְסָם, וּמֵחֲמַת זֶה הָיָה חָזָק בְּעִנְיַן הַהִתְנַגְּדוּת מְאד וְכֵן כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ וְגַם אִשְׁתּוֹ בִּכְלָל וּבִפְרָט עַתָּה שֶׁעָלָה לְגָדֵלָּה יוֹתֵר בְּוַדַּאי הָיוּ לִי יִסּוּרִים יוֹתֵר כִּי כֻּלָּם הָיָה לִבָּם חָלוּק עִמִּי אֲבָל זאת יָדְעוּ שֶׁאֵין בְּיָדָם לִמְנעַ אוֹתִי בְּשׁוּם אפֶן כִּי יָדְעוּ שֶׁאֲנִי חָזָק בְּדַעְתִּי בְּלִי שִׁעוּר כַּנַּ"ל:

וְהִנֵּה הָיִיתִי בְּמָאהֲלוֹב בְּכָל יְמֵי הַסֻּכּוֹת, וְאַחַר הַסֻּכּוֹת הָיִינוּ מְצַפִּים בְּכָל יוֹם שֶׁיָּבוֹא חוֹתְנִי וְלֹא בָּא כִּי נִתְעַכֵּב שָׁם בִּקְרֶמִינִיץ בְּעֵסֶק דִּבּוּר מִצְוָה שֶׁנִּזְדַּמֵּן לוֹ שָׁם וְלֹא הָיָה אֶפְשָׁר לָנוּ לַחֲזר לְבֵיתֵנוּ קֹדֶם שֶׁיָּבוֹא כִּי זוּגָתִי לֹא רָאֲתָה אוֹתוֹ כַּמָּה זְמַנִּים וְנִמְשַׁךְ הַדָּבָר עַד חֲנֻכָּה וַעֲדַיִן לֹא בָּא וַאֲנִי הָיִיתִי עָצוּר בְּמָאהֲלוֹב וְלֹא זָכִיתִי לִרְאוֹת פְּנֵי קְדֻשׁוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה מֵאַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים עַד הִנֵּה וְהָיוּ לִי יִסּוּרִים עֲצוּמִים מְזֶה בְּלִי שִׁעוּר כִּי בְּכָל הַשָּׁנִים שֶׁעָבְרוּ הָיִיתִי רָגִיל בְּמֶשֶׁךְ זְמַן כָּזֶה לִהְיוֹת אֶצְלוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כַּמָּה פְּעָמִים וְשָׁמַעְתִּי מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי וְכוּ' וּמִגְּדֶל צַעֲרִי כָּתַבְתִּי אִגְּרוֹת לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה מִגְּדֶל הַיִּסּוּרִים וְהַמְּנִיעוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי מְאד כַּנַּ"ל וּבְתוֹךְ אוֹתוֹ הַזְּמַן בֵּין יָמִים הַנּוֹרְאִים לַחֲנֻכָּה שֶׁהָיִיתִי בְּמָאהֲלוֹב כַּנַּ"ל בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן נוֹלַד בֵּן זָכָר לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּשַׁבַּת-קֹדֶשׁ וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל יַעֲקֹב זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וּמֵחֲמַת עִכּוּבִי בְּמָאהֲלוֹב לֹא זָכִיתִי לִהְיוֹת אֶפִלּוּ עַל הַבְּרִית מִילָה וּבַשָּׁבוּעַ שֶׁל הַבְּרִית מִילָה נִשְׁמַע מִפִּי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָעִנְיָן הַנּוֹרָא שֶׁל הָאֲלָפִים לְחַלְקָם לְמֵאוֹת שֶׁעַל יְדֵי זֶה יְכוֹלִים לְהַחֲיוֹת מֵתִים וְכוּ' כַּנִּדְפָּס בַּלִּקּוּטִים שֶׁאַחֲרֵי הַסִּפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת (שִׂיחוֹת הָר"ן צ"ג) עַיֵּן שָׁם וְהֶבֵן נִפְלְאוֹת הַשֵּׁם וְנוֹרְאוֹתָיו עַד אֵין קֵץ וְכוּ' וְכָל זֶה אָמַר בְּעֵת שֶׁהֵבִיא לוֹ רַבִּי לֵיב דַּיָּן דְּגִים בַּלַּיְלָה לְצֹרֶךְ סְעֻדַּת הַבְּרִית מִילָה, שֶׁבָּא בְּשִׁמְחָה וְאָמַר כָּל עִנְיַן הַנּוֹרָא הַנַּ"ל וַאֲנִי בַּעֲוֹונוֹתַי הָרַבִּים לֹא זָכִיתִי לִהְיוֹת בְּכָל זֶה אַךְ כָּתְבוּ לִי עַל הַפָּאסְט בְּכָל עֵת מַה שֶּׁעָבַר כָּאן

וְהִנֵּה נִתְעַכְּבתִּי שָׁם עַד יְמֵי הַחֲנֻכָּה כַּנַּ"ל, וְשַׁבַּת חֲנֻכָּה הָיָה אֶצְלֵנוּ מֵהַזְּמַנִּים הַקְּבוּעִים לָבוֹא אֵלָיו כְּפִי פְּקֻדָּתוֹ כַּמְבאָר בְּמָקוֹם אַחֵר (חַיֵּי מוֹהַרַ"ן סִימָן קכ"ו) וְהִתְחַלְתִּי לְכָסֵּף וּלְהִתְגַּעְגֵּעַ לִנְסֹעַ לְבֶרְסְלַב עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה אַךְ רַבּוּ הַמְּנִיעוֹת בְּלִי שִׁעוּר, בִּפְרָט אוּלַי בְּתוֹךְ

כָּךְ יָבוֹא חוֹתְנִי בְּעֵת שֶׁאֶהְיֶה בִּבְרֶסְלֶב כִּי הָיוּ מְצַפִּים בְּכָל יוֹם שֶׁיָּבוֹא כַּנַ"ל וְאִם יָבוֹא וְלֹא יִמְצָאֵנִי שָׁם בְּוַדַּאי יֶחֱרֶה אַפּוֹ מְאד וְגַם חֲמוֹתִי וְזוֹגָתִי כֻּלָּם הָיָה לָהֶם לְקַהְיוֹן שֶׁנִּים שֶׁאֲנִי אֶסַּע בְּעֵת כָּזאת לִבְרֶסְלֶב אַחֲרֵי שֶׁכָּל גְּדוֹלֵי חֲשׁוּבֵי קְהִלָּה כָּזאת בָּאִים בְּכָל יוֹם לְשַׂחֵר פְּנֵיהֶם וּמְצַפִּים בִּתְשׁוּקָה גְּדוֹלָה עַל בִּיאָתוֹ וְהוּא יָקָר וּמְפֻרְסָם כָּל כָּךְ וּבֵין הַיּוֹם וּמָחָר יָבוֹא וַאֲנִי אֶסַּע בְּתוֹךְ כָּךְ לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אֲשֶׁר גַּם בִּלְא זֶה הוּא עַל אַפָּם וַחֲמָתָם מִכָּל-שֶׁכֵּן עַתָּה וּבְוַדַּאי הָיוּ לִי יִסּוּרִים מְנֻסִּיעָה זאת הַרְבֵּה מְאד

אַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו בְּלִי שִׁעוּר חִזֵּק אֶת לִבִּי וְהִתְגַּבַּרְתִּי עַל כָּל הַמְּנִיעוֹת וְנָסַעְתִּי לִבְרֶסְלֶב וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזָרַנִי כִּי בִּתְחִלָּה לֹא הָיָה לִי עַל הוֹצָאוֹת וְלֹא עֲגָלָה, אֲבָל הַבָּא לִטָּהֵר מְסַיְּעִין לוֹ, וּמִי שֶׁרוֹצֶה בֶּאֱמֶת בְּחֵשֶׁק חָזָק כָּרָאוּי נִתְבַּטְּלִין הַמְּנִיעוֹת וְכוּ' וַעֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהִזְמִין לִי עֲגָלָה וְהוֹצָאוֹת הַדֶּרֶךְ וּבָאתִי לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אוֹר לְיוֹם שִׁשִּׁי עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ רֹאשׁ-חֹדֶשׁ טֵבֵת שֶׁהוּא מִימֵי חֲנֻכָּה וְזָכִיתִי לְדַבֵּר מֵיָּד עִם רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, אַף עַל פִּי שֶׁכְּבָר הָיָה שׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ וְסִפֵּר לִי מֵיָּד מֵעִנְיַן הַמַּעֲשֶׂה שֶׁעָבַר עָלָיו בְּאֵלּוּ הַיָּמִים שֶׁנִּמְצָא אִישׁ רַע וּבְלִיַּעַל שֶׁבָּדָה עָלָיו דָּבָר כָּזֶה שֶׁאֵין הַדַּעַת סוֹבְלָתוֹ וְהָיוּ לוֹ יִסּוּרִים רַבִּים מִזֶּה וְאָמַר שֶׁנִּדְמָה לוֹ שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא הָיוּ לוֹ יִסּוּרִים כָּאֵלֶּה וְכוּ' (וְיִתְבָּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר):

טו

וְהִנֵּה זָכִיתִי לִהְיוֹת אֶצְלוֹ עַל שַׁבַּת חֲנֻכָּה וְשָׁמַעְתִּי תּוֹרָה נִפְלָאָה (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן סִימָן ל') וְכָתַבְתִּי אוֹתָהּ לְפָנָיו וְדִבַּרְתִּי עִמּוֹ הַרְבֵּה וְאַחַר כָּךְ נָסַעְתִּי לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ נֶעמִירוֹב וְקִבֵּל אוֹתִי אֲבִי בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת וְנָתַן לִי מַתָּנָה וְהָיִיתִי מְצַפֶּה שָׁם בְּנֶעמִירוֹב שֶׁיְּזַדְּמֵן לִי עֲגָלָה לְמָאהִלוֹב וְלֹא נִזְדַּמְּנָה לִי וְנִתְיַשַּׁבְתִּי בְּדַעְתִּי לָמָּה לִי לְהַמְתִּין שָׁם טוֹב לִי שֶׁאֶסַּע לִבְרֶסְלֶב אוּלַי יְזַדַּמֵּן לִי שָׁם עֲגָלָה וְאַרְוִיחַ שֶׁבְּתוֹךְ כָּךְ אֱהֶיֶה אֶצְלוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְכֵן עָשִׂיתִי וְחָזַרְתִּי וְנָסַעְתִּי לִבְרֶסְלֶב וּבָאתִי לְשָׁם בְּיוֹם שְׁלִישִׁי בָּעֶרֶב וַאֲנִי עֲדַיִן לֹא קִדַּשְׁתִּי אֶת הַלְּבָנָה בְּאוֹתוֹ הַחֹדֶשׁ, וְאוֹתָהּ הַלַּיְלָה הָיְתָה הַלַּיְלָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל זְמַן קִדּוּשׁ הַלְּבָנָה, וְהָיָה עָנָן וְחֹשֶׁךְ גָּדוֹל וְלֹא נִרְאָה שׁוּם רֹשֶׁם בָּעֶלְמָא שֶׁל הַלְּבָנָה וְהָיָה לִי צַעַר וְשָׁאַלְתִּי אִם רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כְּבָר קִדֵּשׁ הַלְּבָנָה הֵשִׁיב לִי שֶׁכְּבָר קִדֵּשׁ הַלְּבָנָה וְהָיָה לִי צַעַר בְּיוֹתֵר וְגַם בִּלְא זֶה הִתְגַּבְּרָה עָלַי עַצְבוּת, וּמַחֲמַת זֶה בְּיוֹתֵר וְאַחַר כָּךְ נִכְנַסְתִּי אֵלָיו בְּאוֹתָהּ הַלַּיְלָה וְשָׁאַל אוֹתִי עַל מָה אַתָּה בְּמָרָה שְׁחוֹרָה כָּל כָּךְ, וְשָׁתַקְתִּי, וְנַעֲנָה אֶחָד וְאָמַר לוֹ בִּשְׁבִיל שֶׁאֵין הַלְּבָנָה נִרְאֵית עַל כֵּן פָּנָיו זְעוּפוֹת עָנָה רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְאָמַר הִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל-זֶה, הֵשַׁבְתִּי לוֹ כְּבָר בַּקַּשְׁתִּי מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל-זֶה, וְאָמַר הִתְפַּלֵּל עוֹד, וְעָנָה אֶחָד וְאָמַר בִּשְׁבִילִי, שֶׁאֲנִי

רוֹצֶה שֶׁאַתֶּם תִּתְפַּלְּלוּ עָלָיו עֲבוּר זֶה וּבֶאֱמֶת לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי לְבַקֵּשׁ אוֹתוֹ עַל זֶה אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מֵעִנְיַן הַלְּבָנָה, אֲבָל הָיוּ לִי דְּבָרִים הֶכְרֵחִיִּים יוֹתֵר שֶׁהָיִיתִי צָרִיךְ שֶׁיִּתְפַּלֵּל עָלַי, עַל כֵּן לֹא מָצָאתִי לִבִּי לְהַטְרִיחַ לְפָנָיו גַּם בִּשְׁבִיל זֶה וְעָמַדְנוּ קְצָת לְפָנָיו בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא אֶחָד וְאָמַר שֶׁהַלְּבָנָה מַתְחֶלֶת לְהִתְרָאוֹת מְעַט מִתּוֹךְ הֶעָנָנִים עָנָה רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְאָמַר תֵּלֵךְ מִיָּד וְתֵכֶף כְּשֶׁתִּרְאֶה אוֹתָהּ כְּפִי מַה שֶּׁהִיא בְּתוֹךְ הֶעָנָנִים רַק שֶׁתִּרְאֶה אוֹתָהּ תֵּכֶף תְּבָרֵךְ בִּרְכַּת הַלְּבָנָה בְּלִי עִכּוּב וְיֵצֵאתִי לַחוּץ וְהָיְתָה הַלְּבָנָה מְכֻסָּה בַּעֲנָנִים רַק שֶׁנִּרְאֵית מְעַט וְלֹא זָרְזְתִי עַצְמִי כְּפִי פְּקֻדָּתוֹ וּבְתוֹךְ כָּךְ נִתְעַלְּמָה לְגַמְרֵי וְהָיוּ לִי יִסּוּרִים בְּיוֹתֵר כִּי נִתְבַּיַּשְׁתִּי לַחֲזֹר אֵלָיו, מֻחָמַת שֶׁלֹּא קִיַּמְתִּי כִּדְבָרָיו וְעָמַדְתִּי שָׁם מְעַט וְתָלִיתִי עֵינַי לַמָּרוֹם וּבִקַּשְׁתִּי מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ קְצָת וְנִרְאֲתָה הַלְּבָנָה יוֹתֵר מִבַּתְּחִלָּה, וְתֵכֶף בֵּרַכְתִּי בִּרְכַּת הַלְּבָנָה וְנִכְנַסְתִּי אֶצְלוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּשִׂמְחָה

וְתֵכֶף כְּשֶׁבָּאתִי לְפָנָיו עָנָה וְאָמַר הֲלֹא רְאִיתֶם שֶׁעַתָּה הוּא אִישׁ אַחֵר לְגַמְרֵי וְהָיָה לוֹ נַחַת גָּדוֹל וְעָנָה וְאָמַר עָלַי וְעַל כָּל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ אִם אַתֶּם הֱיִיתֶם בְּשִׂמְחָה הָיְתָה טוֹבָה גְּדוֹלָה לְהָעוֹלָם אַחַר כָּךְ דִּבַּרְנוּ עִמּוֹ קְצָת וְאַחַר כָּךְ סִפֵּר לְפָנַי וְלִפְנֵי חֲתָנוֹ רַבִּי יִצְחָק זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה מַעֲשֶׂה נוֹרָאָה מֵעִנְיַן מַזָּל טוֹב מַזָּל טוֹב (חַיֵּי מוֹהַר"ן סִימָן פ"ב) וְאַחַר כָּךְ צִוָּה שֶׁאֲנַחְנוּ נֹאכַל עִמּוֹ יַחַד כִּי הַמִּנְהָג הָיָה בְּעֵת שֶׁיְּשַׁבְנוּ אֶצְלוֹ שֶׁבְּחֹל לֹא אָכַל עִמָּנוּ יַחַד רַק לִפְעָמִים כְּשֶׁהָיָה אֵיזֶה עֵת רָצוֹן וּבְדֵיחָא דְּעִתֵּהּ הָיָה מְצַוֶּה שֶׁנֹּאכַל עִמּוֹ יַחַד וְאָז בַּלַּיְלָה הַנִּזְכָּר לְעֵיל הָיָה גַּם כֵּן שְׁעַת רָצוֹן וְשִׂמְחָה קְצָת וְצִוָּה שֶׁנֹּאכַל עִמּוֹ, וְאָכַלְנוּ יַחַד הוּא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וַחֲתָנוֹ הַנַּ"ל וְאָנכִי וּבְתוֹךְ הַסְּעֻדָּה שָׁמַע שֶׁאֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הָיָה גַּם כֵּן מְקַדֵּשׁ אֶת הַלְּבָנָה, וְאָמַר בִּרְכַּת הַלְּבָנָה בְּהִתְעוֹרְרוּת וְהִתְלַהֲבוּת מֵעֹמֶק הַלֵּב כְּדֶרֶךְ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, וְהוּטַב לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה מְאד מְאד וְהִתְחִיל לְדַבֵּר מִזֶּה וְעַל יְדֵי זֶה נִסְתַּבֵּב הַדָּבָר עַד שֶׁגִּלָּה תּוֹרָה נִפְלָאָה לְפָנֵינוּ עַל פָּסוּק (מְלָכִים-ב ב): וַיְהִי נָא פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחֲךָ אֵלָי (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן סִימָן ס"ו) וּכְבָר יָדוּעַ אֲצָלֵנוּ שֶׁעַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, אָנוּ צְרִיכִין לוֹמַר כַּמָּה פְּעָמִים: אִלְמָלֵא לֹא אֲתֵינָא לְעָלְמָא אֶלָּא לְמִשְׁמַע דָּא דַּי, מִכָּל-שֶׁכֵּן כְּשֶׁזָּכִינוּ לִשְׁמֹעַ הֶמְשֵׁךְ כָּזֶה אַשְׁרֵי אֹזֶן הַשּׁוֹמַעַת וְנִתְעַכַּבְתִּי שָׁם עַד שַׁבָּת וְעַל שַׁבַּת-קֹדֶשׁ בָּאוּ אוֹרְחִים, וְאֶחָד מֵהֶם הָיָה מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְסִפֵּר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה עִמּוֹ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּוַדַּאי בְּהֶכְרֵחַ שֶׁהָיוּ לוֹ גַּעֲגוּעִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מֵאַחַר שֶׁזָּכָה לִהְיוֹת שָׁם וְעַל יְדֵי זֶה נִסְתַּבֵּב הַדָּבָר שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה עַל הַשֻּׁלְחָן תּוֹרָה נוֹרָאָה (שָׁם) מֵעִנְיַן שְׁבִירוֹת מְנִיעוֹת וְכוּ' וְכֵן אַחַר כָּךְ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת קֹדֶשׁ אָמַר גַּם כֵּן תּוֹרָה נוֹרָאָה (שָׁם) מֵעִנְיַן הַמְּשָׁכַת רוּחוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ וְכוּ'

וְאַחַר שַׁבָּת בְּסָמוּךְ נִזְדַּמֵּן לִי עֶגְלָה וְקִבַּלְתִּי רְשׁוּת מֵאִתּוֹ קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם, כִּי הָיִיתִי נֶחְפָּז מְאד וְנִכְנַסְתִּי לְחַדְרוֹ לְקַבֵּל רְשׁוּת כַּנָּהוּג, וְלֹא הָיָה נֵר בְּחַדְרוֹ כִּי הוּא זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה שָׁכַב עֲדַיִן עַל מִטָּתוֹ וְרָצִיתִי לְהַכְנִיס נֵר וְאָמַר שֶׁאֵין צְרִיכִין, וְקִבַּלְתִּי רְשׁוּת מִמֶּנּוּ בְּחֶשְׁכַת לַיְלָה וְדִבַּרְתִּי עִמּוֹ מְעַט כִּי כְּבָר דִּבַּרְתִּי עִמּוֹ הַרְבֵּה קֹדֶם נְסִיעָתִי לְנֶעמִירוֹב וְאַחַר כָּךְ, וְנָסַעְתִּי לְמָאהִלוֹב וּבָאתִי לְמָאהִלוֹב וּמָצָאתִי אֶת חוֹתְנִי בְּבֵיתוֹ כִּי בָּא בְּסָמוּךְ אַחַר נְסִיעָתִי מִשָּׁם לְבֶּרֶסְלַב וְקִבַּלְתִּי פָּנָיו, וּבְוַדַּאי לֹא הִסְבִּיר לִי פָּנִים יָפוֹת כִּי הֵיטֵב חָרָה לוֹ עַל זֶה כַּנַּ"ל:

טז

וְהִנֵּה כָּסְפִּי הָיָה חָזָק מְאד לַחֲזר עִם בְּנֵי בֵיתִי לְנֶעמִירוֹב אַךְ עַד הֵנָּה הֲיֵינוּ מַמְתִּינִים עַל חוֹתְנִי כַּנִּזְכָּר לְעֵיל וְעַתָּה אִי אֶפְשָׁר לַחֲזר בַּחֹרֶף, וְאַף עַל פִּי כֵן הָיִיתִי מְצַפֶּה לַחֲזר אֲבָל סָמוּךְ לְבִיאָתִי שָׁם הֶחֱלָה ה' אוֹתִי וְנִפַּלְתִּי לְמִשְׁכָּב שִׁלְשָׁה פְּעָמִים רְצוּפִים זֶה אַחַר זֶה וְכֵן זוּגָתִי חָלְתָה שִׁלְשָׁה פְּעָמִים וּבָנַי שֶׁיִּחְיוּ, וְהַמְשָׁרֶתֶת שֶׁלָּנוּ חָלְתָה וָמֵתָה וְהַמְשָׁרֶתֶת שֶׁל חוֹתְנִי חָלְתָה גַּם כֵּן כִּי בְּאוֹתוֹ הָעֵת הָיוּ חֳלָשׁוֹת מְצוּיוֹת מְאד בִּסְבִיבוֹתֵינוּ וּכְבָר אָמַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בֵּין כֻּלָּה לְעָשׁוֹר בְּשָׁנָה זאת שֶׁהוֹלְכִים חֳלָשׁוֹת גְּדוֹלוֹת בָּעוֹלָם וְכֵן בָּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים כְּשֶׁיָּצָא מֵהַמְּקוָה, עָנָה וְאָמַר לְהָאִישׁ שֶׁהָלַךְ עִמּוֹ מֵהַמֶּרְחָץ לְבֵיתוֹ שֶׁהוּא אוֹחֵז בְּרֹאשׁוֹ וּמְמַשְׁמֵשׁ בּוֹ אִם הוּא חַי כַּוָּנָתוֹ שֶׁמַּרְגִּישׁ כָּל כָּךְ צַעַר הָעוֹלָם מֵהַחֳלָשׁוֹת שֶׁנִּמְשְׁכוּ בָּעוֹלָם רַחֲמָנָא לִצְלָן עַד שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם הוּא חַי וְכֵן הֲוָה שֶׁתֵּכֶף אַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים בְּעֵת נְסִיעָתִי לְמָאהִלוֹב רָאִיתִי בַּמְּקוֹמוֹת שֶׁעָבַרְתִּי שָׁם שֶׁהָיוּ מֻטָּלִים עַל עֶרֶשׂ דְּוַי רַחֲמָנָא לִצְלָן עַד שֶׁהִגִּיעַ אֶצְלֵנוּ רַחֲמָנָא לִצְלָן אַחַר חֲנֻכָּה כַּנִּזְכָּר לְעֵיל וְתֵכֶף כְּשֶׁנִּפַּלְתִּי לְמִשְׁכָּב רַחֲמָנָא לִצְלָן צִוִּיתִי לִכְתֹּב אִגֶּרֶת לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְהִגִּיעַ אֵלָיו וְהָיָה לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה צַעַר גָּדוֹל מְאֹד מְאד וְהֵשִׁיב לִי תְּשׁוּבָה בִּכְתִיבַת יָדוֹ הַקְּדוֹשָׁה בְּעַצְמוֹ, וְכָתַב לִי דְּבָרִים מְתוּקִים וַעֲרֵבִים וְגִלָּה לִי עִצָּם נִפְלְאוֹת אַהֲבָתוֹ אֵלַי וְהֶחֱיָה וְחִזֵּק אוֹתִי מְאד מְאד בְּמִכְתָּבוֹ וְהָאִגֶּרֶת הַזֹּאת עֲדַיִן בְּיָדִי וּלְדַעְתִּי לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לִי לִסְבֹּל צַעַר הַחוֹלַאַת לוּלֵא הָאִגֶּרֶת הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל שֶׁהֶחֱיָה אוֹתִי מַמָּשׁ:

יז

וְהִנֵּה בְּמֶשֶׁךְ הַזְּמַן הַזֶּה נָסַע רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְמֶדְוֶדִיבְקָע עַל שַׁבָּת שִׁירָה כְּדַרְכּוֹ בְּכָל שָׁנָה וּמִשָּׁם נָסַע לְקֶרֶמִינְטְשָׁאק וְהִמְתִּין שָׁם אֵיזֶה שָׁבוּעוֹת עַד לֶדֶת בִּתּוֹ הַצַּדֶּקֶת מָרַת שָׂרָה תְּחִיֶּה שֶׁהָיְתָה קְרוֹבָה לְלֶדֶת וְהִמְתִּין שָׁם עַד שֶׁיָּלְדָה בֵּן זָכָר לְמַזָּל טוֹב וְקֹדֶם לַדָּתָהּ הָיָה רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּצַעַר גָּדוֹל מְאד מְאד בְּלִי שִׁעוּר, וְלֹא הֶרְאָה שׁוּם פָּנִים שׂוֹחֲקוֹת כְּלָל

וְגַם לֹא הִנִּיחַ שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ שְׁנֵי תַּבְשִׁילִין בִּסְעֻדָּתוֹ וְהָיָה יוֹשֵׁב וּמְצַפֶּה שֶׁתֵּלֵד בְּשָׁלוֹם וְאַחַר כָּךְ בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה שֶׁיָּלְדָה בְּשָׁלוֹם בִּישׁוּעַת הַשֵּׁם בָּא בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְצִוָּה תֵּכֶף לְהַדְלִיק נֵרוֹת וְלַעֲשׂוֹת מַשְׁקֶה "פָּאנְש" וְהִמְתִּין שָׁם עַד אַחַר הַמִּילָה וְאָז הָיָה גַּם כֵּן בְּשִׂמְחָה אַחַר כָּךְ בְּיוֹם שְׁלִישִׁי לַמִּילָה חָלְתָה בִּתּוֹ הַיּוֹלֶדֶת הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל, וְהָיָה לוֹ צַעַר גָּדוֹל מְאד מְאד וְיָצָא מִקֶּרֶמִינְטְשָׁאק בְּבֶהָלָה וְחִפָּזוֹן גָּדוֹל כְּמוֹ הַבּוֹרֵחַ מִמָּשׁ וְאֶחָד מֵאֲנָשָׁיו שֶׁנָּסַע עִמּוֹ לְשַׁמְּשׁוֹ נִתְמַהְמַהּ שָׁם קְצָת, הִנִּיחוֹ שָׁם וּבָרַח מִמֶּנּוּ וְהָאִישׁ הַנִּזְכָּר לְעֵיל נִשְׁאַר בִּקֶּרֶמִינְטְשָׁאק וְהֻכְרַח לִשְׁכֹּר עֲגָלָה וְלִרְדֹּף אַחֲרָיו כַּמָּה פַּרְסָאוֹת וְאָמַר רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה אָז בְּעֵת שֶׁבָּרַח מִשָּׁם, שֶׁקָּרוֹב שֶׁתֵּצֵא חִיּוּתוֹ מִגֹּדֶל הַצַּעַר, כִּי מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו בְּעִנְיַן בָּנָיו וְיוֹצְאֵי-חֲלָצָיו שֶׁיִּחְיוּ לְאֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר כִּי בָּנָיו וְיוֹצְאֵי-חֲלָצָיו הֵם סְגֻלּוֹת יְקָרוֹת מְאד מְאד וְהָעוֹלָם צְרִיכִים אוֹתָם מְאד מְאד, וְאָמַר שֶׁהֵם אִילָנוֹת יְקָרִים מְאד וְיִגְדְּלוּ מֵהֶם פֵּרוֹת נִפְלָאִים מְאד וְהִזְהִיר לְכַבְּדָם מְאד וְאָמַר שֶׁהַגּוֹאֵל צֶדֶק יֵצֵא מִיּוֹצְאֵי-חֲלָצָיו וְכוּ' וְנָסַע מִקֶּרֶמִינְטְשָׁאק וּבָא לְבֵיתוֹ לְפֹה בְּרֶסְלֶב

וְלֹא נִתְמַהְמַהּ הַרְבֵּה וְאָז נָסַע מִכָּאן הַנְּסִיעָה הַגְּדוֹלָה לְמִדִּינַת פָּאלִיסְע לִקְהִלַּת-קֹדֶשׁ נָאווּרִיטְשׁ וְכוּ' וְחָזַר מִשָּׁם לְאוֹסְטְרָהָא וְזַסְלַב וְכוּ' כַּמְבאָר בְּמָקוֹם אַחֵר (חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן סִימָן קנ"א) וְהַנְּסִיעָה הַזֹּאת שֶׁטִּלְטֵל עַצְמוֹ בְּטִלְטוּל קָשֶׁה כָּזֶה בְּלִי שׁוּם טַעַם עַל פִּי פְּשׁוּט הִיא פְּלִיאָה גְּדוֹלָה כִּי לֹא קִבֵּץ שׁוּם מָמוֹן בְּנְסִיעָה זוֹ, אַדְרַבָּא פִּזֵּר סָךְ עֲצוּם מִכִּיסוֹ עַל הוֹצָאוֹת הַדֶּרֶךְ עַל כֵּן עֲדַיִן אֵין שׁוּם אָדָם יוֹדֵעַ שׁוּם רֶמֶז וּפֵרוּשׁ עַל נְסִיעָתוֹ זֹאת שֶׁהָיְתָה פְּלִיאָה נִשְׂגָּבָה מְאד וְכֵן נָסַע כַּמָּה נְסִיעוֹת בְּלִי טַעַם עַל-פִּי פְּשׁוּט כְּמוֹ לְשַׁאריְגְרד וְכוּ' אֲבָל נְסִיעָה זאת נִמְשְׁכָה זְמַן גָּדוֹל, וְהָיוּ לוֹ טִלְטוּלִים קָשִׁים וַעֲצוּמִים, וְהוֹצָאוֹת הַרְבֵּה וְאֵין שׁוּם אָדָם יוֹדֵעַ כַּוָּנָתוֹ הַנּוֹרָאָה בָּזֶה וְאָמַר שֶׁאִם הָיוּ יוֹדְעִים הָעוֹלָם עַל מָה הוּא נוֹסֵעַ הָיוּ מְנַשְּׁקִים כָּל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה שֶׁל נְסִיעָתוֹ וְאָמַר שֶׁבְּכָל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה הוּא מַכְרִיעַ אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לְכַף זְכוּת, וּכְבָר מְבאָר מִזֶּה קְצָת בְּמָקוֹם אַחֵר (חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן סִימָן קכ"א):

יח

וְהִנֵּה אָנכִי עָזַרְנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁחָזַרְתִּי לְאֵיתָנִי וְכֵן זוּגָתִי וּבָנַי שֶׁיִּחְיוּ אַחַר כָּךְ אַחַר פּוּרִים נָסַעְתִּי לְנֶעמִירוֹב וְכַוָּנָתִי הָיְתָה לְהִתְרָאוֹת פָּנַי עִם חֲבֵרִי רַבִּי נַפְתָּלִי, כִּי יָדַעְתִּי שֶׁרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כְּבָר נָסַע לַדֶּרֶךְ נְסִיעָה הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל כִּי חֲבֵרִי רַבִּי נַפְתָּלִי הָיָה כּוֹתֵב לִי עַל הַפָּאסְט (דֶּרֶךְ הַדּוֹאַר) בְּכָל פַּעַם כָּל מַה שֶּׁעָבַר כָּאן אַךְ נָסַעְתִּי לְנֶעמִירוֹב כְּדֵי לְדַבֵּר עִם חֲבֵרִי רַבִּי נַפְתָּלִי לִשְׁמֹעַ מִפִּיו חֲדָשׁוֹת שֶׁזֹּכֶה לִשְׁמֹעַ בָּעִתִּים הַלָּלוּ שֶׁלֹּא זָכִיתִי לִהְיוֹת אֶצְלוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וּבָאתִי לְנֶעמִירוֹב וּמֵאֵת הַשֵּׁם הָיְתָה שֶׁנִּתְעַכַּבְתִּי שָׁם עַד אַחַר פֶּסַח,

וּבְתוֹךְ כָּךְ שָׁמַעְתִּי מֵרַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר כַּמָּה מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁשָּׁמַע מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁלֹּא נִכְתְּבוּ עֲדַיִן כִּי לֹא הָיָה מִי שֶׁיִּכְתְּבֵם וַאֲנִי שָׁמַעְתִּים מִפִּי חֲבֵרֵי הַנִּזְכָּר לְעֵיל וּכְתַבְתִּים עַל הַסֵּפֶר (אֲבָל שְׁאָר הַמַּעֲשִׂיּוֹת שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּעַצְמוֹ) בָּרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁנָּתַן בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ לְנֶעֱמִירוֹב אָז שֶׁעַל יְדֵי זֶה הִצַּלְתִּי מַעֲשִׂיּוֹת אֵלּוּ, שֶׁאִם לֹא בָּאתִי אָז לֹא הָיוּ נִכְתָּבִין כְּלָל וְהָיוּ נֶעֱלָמִין מִן הָעוֹלָם וְעַתָּה כְּבָר הֶחֱיוּ כַּמָּה נְפָשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, וְעַדַיִן הֵם מְחַיִּין נְפָשׁוֹת הַרְבֵּה וְעַתִּידִין לְהַחֲיוֹת כָּל יִשְׂרָאֵל וְכָל בָּאֵי עוֹלָם כְּשֶׁיִּתְגַּלֶּה אֲמִתַּת קְדֻשַּׁת גְּדֻלָּתוֹ בָּעוֹלָם בִּמְהֵרָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנִי עַד כֹּה:

יט

אַחַר פֶּסַח רָצִיתִי לָחֲזוֹר לִקְהִלַּת-קֹדֶשׁ מָאהִלוֹב וְנָסַעְתִּי מִקֹּדֶם לִקְהִלַּת בֶּרֶסְלֶב, וְדִבַּרְתִּי הַרְבֵּה עַל לֵב הַנ�ּגִיד ר"מ דְּפֹה שֶׁהָיָה מֵאַנְשֵׁי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁיִּשְׁלַח מָעוֹת לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לִקְהִלַּת-קֹדֶשׁ נָאוְוירִיטְשׁ, כִּי הִגִּיעוּ מִמֶּנּוּ אִגְּרוֹת שֶׁהוּא צָרִיךְ לְמָעוֹת עַל הוֹצָאוֹת, וְכֵן עָשָׂה ר"מ הַנִּזְכָּר לְעֵיל וְשָׁלַח לוֹ בְּעֶרֶךְ עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אֲדָמִים לִקְהִלַּת-קֹדֶשׁ נָאוְוירִיטְשׁ כִּי כֵּן צִוָּה רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה קֹדֶם נְסִיעָתוֹ מִבֵּיתוֹ שֶׁכְּשֶׁיִּרְצוּ לִשְׁלֹחַ לוֹ מָעוֹת יִשְׁלְחוּ לִקְהִלַּת-קֹדֶשׁ נָאוְוירִיטְשׁ אַחַר כָּךְ נָסַעְתִּי לְמָאהִלוֹב וְהִנֵּה רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בִּנְסִיעָתוֹ הַגְּדוֹלָה הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל הָיָה בִּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ נָאוְוירִיטְשׁ בִּימֵי הַפּוּרִים, וּכְפִי הַנִּרְאֶה מִדַּעְתּוֹ הָיָה שֶׁמִּשָּׁם יִסַּע לְמֶרְחוֹק יוֹתֵר אַךְ אַחַר כָּךְ נִמְלַךְ בְּדַעְתּוֹ וְחָזַר מִשָּׁם לִקְהִלַּת-קֹדֶשׁ אוֹסְטְרָהָא, וּמֵאוֹסְטְרָהָא שָׁלַח הָעֲגָלָה שֶׁלּוֹ עִם אֲנָשִׁים רַבִּי שְׁמוּאֵל וְכוּ' לְפֹה קְהִלַּת-קֹדֶשׁ בֶּרֶסְלֶב כְּדֵי לְהָבִיא אִשְׁתּוֹ לְשָׁם שֶׁתִּתְקַבֵּל רְפוּאוֹת אֵצֶל הַדִּאקְטֶר גָּארְדֶע כִּי הָיָה לָהּ חוֹלַאַת כָּבֵד שֶׁמַּתָּה בּוֹ וְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה נִשְׁאַר לְבַדּוֹ בִּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ אוֹסְטְרָהָא רַק שֶׁשָּׁכְרוּ לוֹ אֶחָד לִזְמַן לְשַׁמְּשׁוֹ עַד שֶׁיַּחֲזֹר רַבִּי שְׁמוּאֵל מִבֶּרֶסְלֶב וּבָאת אִשְׁתּוֹ הָרַבָּנִית עִם רַבִּי שְׁמוּאֵל הַנִּזְכָּר לְעֵיל לִקְהִלַּת-קֹדֶשׁ אוֹסְטְרָהָא עַל שַׁבַּת הַגָּדוֹל וְלֹא הוּטַב בְּעֵינֶיהָ הַדּוֹקְטוֹר גָּארְדֶע וְאָמְרָה שֶׁטּוֹב לְפָנֶיהָ לְהִתְרַפֵּא בְּזַסְלֶב שֶׁיֵּשׁ שָׁם דּוֹקְטוֹרִים גְּדוֹלִים וְגַם יֵשׁ לָהּ שָׁם בְּנֵי מִשְׁפָּחָתָהּ וְהֶכְרַח רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לִנְסֹעַ עִמָּהּ לִקְהִלַּת-קֹדֶשׁ זַסְלֶב תֵּכֶף אַחַר שַׁבָּת, וּבָא לְזַסְלֶב סָמוּךְ לְפֶסַח מְאד וְהֶכְרַח לִשְׁכֹּר שָׁם דִּירָה, וְלֹא הָיָה שָׁם מִי שֶׁיִּשְׁמְשֵׁנוּ כִּי-אִם רַבִּי שְׁמוּאֵל הַנַּ"ל וְגַם כָּל עִסְקֵי הַבַּיִת, הַכֹּל הָיָה מֻטָּל עַל רַבִּי שְׁמוּאֵל הַנַּ"ל כִּי הֶכְרַח לִשְׂכֹּר הַבַּיִת וּלְהָכִין מַצּוֹת וְכָל צָרְכֵי הַפֶּסַח הַכֹּל בְּיוֹם אֶחָד וְגַדֵּל הַיִּסּוּרִים וְהַטִּלְטוּל שֶׁהָיָה לָהֶם שָׁם אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר אַחַר זֶה נָתַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּלֵב אֶחָד מֵהַנִּנְגִּידִים דִּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ זַסְלֶב וְקִבֵּל אֶת רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְבֵיתוֹ עִם זוּגָתוֹ וְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ וּמָסַר כָּל בֵּיתוֹ לְפָנָיו בְּכָבוֹד גָּדוֹל כִּי בִּתְחִלָּה יָשְׁבוּ בְּבֵית יָשָׁן וְשָׁבוּר שֶׁשָּׁכְרוּ לָהֶם כִּי קֹדֶם פֶּסַח לֹא יָכְלוּ לִמְצֹא דִּירָה

כָּרְאוּי וְהֶכְרְחוּ גַּם לְתַקֵּן הַגַּג קֹדֶם פֶּסַח בְּעִצָּם טִרְדָּתָם שֶׁבָּאוּ פִּתְאֹם סָמוּךְ לְפֶסַח בְּעִיר נָכְרִיָּה וּבְוַדַּאי יְכוֹלִים לְהָבִין קְצָת עִצָּם הַטִּלְטוּלִים וְהַיִּסּוּרִים שֶׁהָיָה לָהֶם אָז וְכָל כַּוָּנָתוֹ בְּעִנְיָן נְסִיעָה זאת בְּיִסּוּרִים וְטִלְטוּלִים כָּאֵלֶּה עֲדַיִן לא נוֹדַע כְּלָל:

כ

אַחַר פֶּסַח, בְּעֵת שֶׁהָיִיתִי בְּמָאהִלּוֹב, הִגִּיעַ אִגֶּרֶת לְפֹה בְּרֶסְלַב, וּמִכָּאן נִשְׁלַח אֵלַי, שֶׁהוּא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה חָלְשׁ מְאד, וּבִקֵּשׁ מֵאִתָּנוּ וְהִזְהִיר אוֹתָנוּ לְהִתְפַּלֵּל עָלָיו אַחַר-כָּךְ הִגִּיעַ אִגֶּרֶת מִמֶּנּוּ, שֶׁחָזַר לְאֵיתָנוֹ שֶׁלֹּא עַל-יְדֵי רְפוּאוֹת גַּשְׁמִיּוֹת, וְאָמַר, שֶׁתְּפִלּוֹת שֶׁלָּנוּ הוֹעִילוּ לוֹ הַרְבֵּה וְהִנֵּה דַּרְכֵּנוּ הָיְתָה לִנְסֹעַ אֵלָיו תָּמִיד עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת וְרִבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הֵבִין שֶׁיִּצְטָרֵךְ לְהִתְעַכֵּב בִּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ זַסְלַב גַּם בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת, וְכָתַב לָנוּ אִגְּרוֹת שֶׁלֹּא יָרִים אֶחָד מֵאִתָּנוּ אֶת רַגְלוֹ לָבוֹא אֵלָיו עַל שָׁבוּעוֹת אֲבָל רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר מִנֶּעמִירוֹב שֶׁהָיָה פֹּה בְּכָל פַּעַם וְרָאָה אֶת הָאִגֶּרֶת פֹּה קֹדֶם לְכָל אֲנָשַׁי- שְׁלוֹמֵנוּ, עָמַד וְכָתַב לִי וּלְכַמָּה מֵאֲנָשַׁי-שְׁלוֹמֵנוּ וְזֶרֶז אוֹתָנוּ שֶׁאַף עַל פִּי כֵן נִסַּע וְנֵלֵךְ לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לִקְהִלַּת-קֹדֶשׁ זַסְלַב וְכֵן עָשׂוּ פֹּה בְּרֶסְלַב וַאֲנַשֵׁי נֶעמִירוֹב וְטֶפְּלִיק וְדַאשֵׁיב וְכוּ' וְנָסְעוּ לְזַסְלַב עַל שָׁבוּעוֹת

וַאֲנִי הָיִיתִי בְּמָאהִלּוֹב אָז, וְהָיְתָה דַּעְתִּי חֲלוּקָה מְאד מְאד בְּעִנְיַן הַנְּסִיעָה אֵלָיו לִקְהִלַּת-קֹדֶשׁ זַסְלַב, כִּי הָיוּ לִי מְנִיעוֹת עֲצוּמוֹת בְּלִי שִׁעוּר וְיָדַעְתִּי שֶׁרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כָּתַב שֶׁלֹּא לָבוֹא אֵלָיו, עַל כֵּן הָלַךְ לִבִּי הֵנָּה וְהֵנָּה אֵיךְ לְהִתְנַהֵג וּבְחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא הִתְגַּבֵּר הַחֵשֶׁק עַל הַמְּנִיעָה, וְנִתְגַּבַּרְתִּי וְנָסַעְתִּי לִבְרֶסְלַב לִנְסֹעַ מִשָּׁם לְזַסְלַב וְעִצָּם הַיִּסּוּרִים וְהַמְּנִיעוֹת שֶׁהָיוּ לִי בְּבֵית חוֹתְנִי בִּנְסִיעָה זאת אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כִּי חוֹתְנִי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָיָה אָז בְּבֵיתוֹ וְהָיָה גָּדוֹל וְחָשׁוּב וְיָקָר שָׁם מְאד מְאד וְנֶאֱסְפוּ אֵלָיו מִכַּמָּה עֲיָרוֹת בְּעִסְקֵי מִשְׁפָּט וְגַם הָיָה מוּכָן לִנְסֹעַ אַחַר שָׁבוּעוֹת עִם אִשְׁתּוֹ לִקְהִלַּת קְרֶמִינִיץ לְהַנְהִיג הָרַבָּנוּת שָׁם, וְרָצָה לְהַשְׁאִיר אוֹתִי בְּכָאן בְּמָאהִלּוֹב עַל מְקוֹמוֹ וַאֲנִי בָּאתִי פִּתְאֹם לְבֵיתִי וְהִתְחַלְתִּי לְהָכִין עַצְמִי לִנְסֹעַ לִבְרֶסְלַב כַּנִּזְכָּר לְעֵיל וְעָמְדוּ כֻּלָּם מִשְׁתּוֹמְמִים, וְזוֹגָתִי הִתְחִילָה לִבְכּוֹת מְיֻד כִּי כְּבָר יָדְעָה שֶׁלֹּא תּוּכַל לִמְנֹעַ אוֹתִי בְּשׁוּם אֹפֶן וַאֲנִי הָלַכְתִּי לְקַבֵּל רְשׁוּת מֵחוֹתְנִי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְהִקְפִּיד עָלַי מְאד וְרָצָה לִמְנֹעַ אוֹתִי הוּא וְזוֹגָתוֹ הִיא חָמוֹתִי אֲבָל אֲנִי לא הִשְׁגַּחְתִּי עַל דִּבְרֵיהֶם כְּלָל וְהָלַכְתִּי מֵהֶם וְקִבַּלְתִּי חֲפָצִים שֶׁלִּי וְנָסַעְתִּי מִשָּׁם וְגַם לא הָיָה לִי עַל הוֹצָאוֹת כְּלָל, וְהִזְמִין לִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרֶגַע קַלָּה שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁהִלְווּ לִי עַל הוֹצָאוֹת קְצָת, וְגַם הִזְמִין לִי בְּרַחֲמָיו עֲגָלָה מִנֶּעמִירוֹב שֶׁהָיְתָה צְרִיכָה לַחֲזוֹר בְּיוֹם זֶה לְבֵיתָהּ וְהַכֹּל הָיָה פִּתְאֹם בְּשָׁעָה אַחַת וְהָיִיתִי אָז טָרוּד וְנֶחְפָּז מְאד כִּי הַזְּמַן הָיָה סָמוּךְ מְאד לְשָׁבוּעוֹת,

וַאֲנִי הָיִיתִי מֻכְרָח לִנְסֹעַ מִקְדָּם לִבְרֶסְלַב כְּדֵי לְהִתְחַבֵּר עִם אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ לִנְסֹעַ עִמָּהֶם יַחַד לְזַסְלַב

וְהִנֵּה גְּדֹל חֶלְקַת הָעֵצָה שֶׁהָיְתָה לִי אָז, וְעִצָּם הַמְּנִיעוֹת וְהַיִּסּוּרִים שֶׁהָיָה לִי אָז בְּעִנְיַן נְסִיעָה זאת אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֶזְרֵנִי לְשַׁבֵּר כָּל הַמְּנִיעוֹת, וּבְשָׁעָה אַחַת נִגְמַר בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ בְּעֵת שֶׁהָיָה הַזְּמַן קָצָר מְאד לַעֲסֹק בַּנְּסִיעָה הַזאת אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִזְמִין לִי מִיָּד עֲגָלָה וּמָעוֹת עַל הוֹצָאוֹת קְצָת כִּי תֵּכֶף כְּשֶׁנִּתְחַזְּקְתִּי בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ בְּוַדַּאי וְיָעֵבר עָלַי מָה, תֵּכֶף סִיְּעַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהִזְמִין לִי צָרְכֵי נְסִיעָתִי כִּי כֵּן דַּרְכּוֹ יִתְבָּרַךְ תָּמִיד כִּי הַבָּא לִטָּהֵר מְסַיְּעִין לוֹ, וְכָל הַמְּנִיעוֹת הֵם רַק מְנִיעוֹת הַמּחַ וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּדְמֶה לְהָאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְנִיעוֹת גְּדוֹלוֹת בֶּאֱמֶת שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְשַׁבְּרָם, אַף עַל פִּי כֵן בֶּאֱמֶת כֻּלָּם הֵם רַק מְנִיעוֹת הַמּחַ וְאִם יִגְבִּיר הַחֹשֶׁק וְהָרָצוֹן כָּרָאוּי וְיִכְסֹף בֶּאֱמֶת לִגְמר הַדָּבָר שֶׁבְּקָדֻשָּׁה בְּוַדַּאי יְשַׁבֵּר כָּל הַמְּנִיעוֹת וְכוּ' (כַּמְבאָר אֶצְלֵנוּ בְּמָקוֹם אַחֵר [לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן סִימָן ס"ו]) אֲבָל אֲנִי בְּעָנְיִי רָאִיתִי זאת בְּעֵינַי כַּמָּה פְּעָמִים בְּלִי שְׁעוּר וְנָסַעְתִּי עִם הָעֲגָלָה שֶׁהָלְכָה לְנֶעמִירוֹב וְיָצָאתִי מְמַאהֲלוֹב בְּיוֹם חֲמִישִׁי בְּעֶרֶךְ ב' שָׁעוֹת וְיוֹתֵר אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם וַאֲנִי הֵבַנְתִּי שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לִהְיוֹת בִּבְרֶסְלַב עַל אוֹתוֹ הַשַּׁבָּת כִּי יָדַעְתִּי שֶׁתֵּכֶף אַחַר שַׁבָּת יִסְעוּ כָּל הַחֲבֵרִים מִפֹּה לְזַסְלַב וְהָיִיתִי חוֹשֵׁב בְּדַעְתִּי אֵיךְ לְהִתְנַהֵג כִּי הָעֲגָלָה הָלְכָה לְנֶעמִירוֹב וּמִי יוֹדֵעַ אִם אוּכַל לְהַגִּיעַ בְּיוֹם שִׁשִּׁי לְנֶעמִירוֹב בְּעוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל שֶׁאוּכַל לִנְסֹעַ עוֹד מִנֶּעמִירוֹב לִפֹּה בְּבֶרֶסְלַב עַל שַׁבָּת וְגַם יִהְיוּ לִי יְסוּרִים מֵאֲבִי נֶרוֹ יָאִיר שֶׁאֵינוֹ מַסְכִּים גַּם כֵּן עַל עִנְיַן נְסִיעָתִי זאת, מִכָּל- שֶׁכֵּן כְּשֶׁאָבוֹא פִּתְאֹם בְּעֶרֶב שַׁבָּת אַחַר חֲצוֹת וְאֶרְצֶה לִסַּע מִבֵּיתוֹ תֵּכֶף, בְּוַדַּאי יַקְפִּיד עָלַי עַל כֵּן הָיִיתִי מִתְגַּעְגֵּעַ מְאד שֶׁהַבַּעַל עֲגָלָה יְמַהֵר וְיָחִישׁ מַסָּעֵהוּ, בְּאֹפֶן שֶׁאוּכַל לָבוֹא בְּעוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל סָמוּךְ לְנֶעמִירוֹב, בְּאֹפֶן שֶׁאוּכַל לְחַפֵּשׂ אַחַר אֵיזֶה עֲגָלָה בַּדֶּרֶךְ שֶׁתִּסַּע עִמִּי לְבֶרֶסְלַב כִּי סָמוּךְ לְנֶעמִירוֹב יְכוֹלִים לְעַקֵּם הַדֶּרֶךְ לְקֹהֹלַת בֶּרֶסְלַב כְּדֵי שֶׁלֹּא אֶצְטָרֵךְ כְּלָל לִהְיוֹת בְּנֶעמִירוֹב

אֲבָל תֵּכֶף בְּנָסְעִי מִמַּאהֲלוֹב הִתְחִילוּ שׁוּב הַמְּנִיעוֹת שֶׁיֵּשׁ בִּשְׁעַת הַנְּסִיעָה בְּעַצְמָהּ, כַּאֲשֶׁר מִתְנַהֵג עִמָּנוּ עַל-פִּי הָרֹב שֶׁיֵּשׁ הַרְבֵּה מְנִיעוֹת קֹדֶם שֶׁמַּתְחִילִין לִנְסֹעַ וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁזּוֹכִין לְשַׁבֵּר אֵלּוּ הַמְּנִיעוֹת וּמַתְחִילִין לִנְסֹעַ, אָזַי חוֹזְרִים וּמִתְגַּבְּרִים מְנִיעוֹת חֲדָשׁוֹת בְּעִנְיַן הַנְּסִיעָה בְּעַצְמָהּ מֵהַבַּעַל עֲגָלָה וְהַסּוּסִים וּמֵהָעֲגָלָה וְאוֹפַנִּים וַחֲבָלֶיהָ וְכָל כֵּלֶיהָ, וּמִמָּטָר וְגֶשֶׁם וְרֶפֶשׁ וְטִיט וְכִיּוֹצֵא בָּהֶם, אֲשֶׁר כְּמַעַט לֹא נִמְלְטָה נְסִיעָה אַחַת מִמְּנִיעוֹת כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה הַרְבֵּה, הֵן בַּחַיִּים חִיּוּתוֹ הַקְּדוֹשִׁים, הֵן עַתָּה כְּשֶׁאָנוּ נוֹסְעִים עַל צִיּוּן קִבְרוֹ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא מְאד וְהִנֵּה תֵּכֶף כְּשֶׁיָּצָאתִי מִמַּאהֲלוֹב וַאֲנִי נָחְפַּז בְּדַעְתִּי מְאד מְאד כַּנִּזְכָּר לְעֵיל, הִסְתַּכַּלְתִּי וְרָאִיתִי שֶׁהַבַּעַל-עֲגָלָה נוֹסֵעַ עִם עֲגָלָה גְּדוֹלָה וְאֵין לוֹ כִּי-אִם שְׁנֵי סוּסִים וְזֶה

יָדוּעַ שֶׁאֵלּוּ הָעֲגָלוֹת גְּדוֹלוֹת אִי אֶפְשָׁר לָהֶם לֵילֵךְ בְּזֶרִיזוּת כִּי-אִם עַל יְדֵי אַרְבָּעָה סוּסִים וּלְפָחוֹת שְׁלֹשָׁה וְשָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ מַה זֶּה וְהֵשִׁיב שֶׁנֶּחֱלָה אֶצְלוֹ סוּס אֶחָד בְּנִסְיעָתוֹ לְכָאן וְהִשְׁאִיר אוֹתוֹ בְּעֶרֶךְ פַּרְסָה וּמֶחֱצָה מִפֹּה, וְהִנֵּה מֵחֲמַת זֶה בְּוַדַּאי נָסַע עִמִּי לְאַט לְאַט וְגַם גֶּשֶׁם הִתְחִיל לֵירֵד קְצָת וְנָסַעְנוּ עַד שֶׁבָּאנוּ אֶל הַכְּפָר שֶׁהִשְׁאִיר שָׁם סוּסוֹ וְתֵכֶף הוֹדִיעוּ לָנוּ הַשְּׁמוּעָה טוֹבָה מִסּוּסוֹ שֶׁכְּבָר מֵת שָׁם, וּבְוַדַּאי הִתְחִיל לְהִצְטַעֵר הַרְבֵּה וְלַחֲשֹׁב מַה לַּעֲשׂוֹת עִם הָעוֹר וְעַל יְדֵי זֶה נִתְעַכַּבְנוּ שָׁם קְצָת וְאַחַר-כָּךְ נָסַע מִשָּׁם בְּלֵב נֶאֱנָח וְנֶעֱצָב וּכְבָר פָּנָה הַיּוֹם וּבְוַדַּאי נָסַע לְאַט כִּי לֹא הָיוּ לוֹ כִּי-אִם שְׁנֵי סוּסִים בַּעֲגָלָה כָּזֹאת וְהָיָה לָנוּ לִינַת לַיְלָה סָמוּךְ לְמָאהְלוֹב שְׁתֵּי פַּרְסָאוֹת וּמֶחֱצָה וַעֲדַיִן הָיֵינוּ רְחוֹקִים מִנֶּעֱמִירוֹב הַרְבֵּה בְּעֶרֶךְ שְׁמוֹנָה פַּרְסָאוֹת וְעָמַדְתִּי בְּיוֹם שִׁשִּׁי בַּבֹּקֶר בְּלֵב נִשְׁבָּר וּמְבֻלְבָּל מְאד וְלֹא יָדַעְתִּי מַה לַּעֲשׂוֹת וְנָסַעְתִּי עִם הַבַּעַל עֲגָלָה הַנִּזְכָּר לְעֵיל עַד קְהִלַּת-קֹדֶשׁ מַארְחֶוויע, וּכְבָר הָיָה סָמוּךְ לַחֲצוֹת הַיּוֹם וּמִשָּׁם עַדַיִן חָמֵשׁ פַּרְסָאוֹת לְקְהִלַּת נָעמִירוֹב וּבְעֵת כְּנִיסָתִי לְשָׁם הָיִיתִי מִצְטַעֵר הַרְבֵּה כִּי הֵבַנְתִּי שֶׁקָּשֶׁה לָבוֹא עַל שַׁבָּת אֲפִלּוּ לְנָעמִירוֹב מִכַּל-שֶׁכֵּן שֶׁתִּהְיֶה שָׁהוּת לִשְׁכֹּר עֲגָלָה בְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ לִבְּרֶסְלַב כַּנִּזְכָּר לְעֵיל וְאִם חַס וְשָׁלוֹם אָבוֹא אַחַר שַׁבָּת לִבְּרֶסְלַב לֹא יִהְיֶה עֲגָלָה וַחֲבֵרִים לִנְסֹעַ עִמָּהֶם לְזַסְלַב וְהָיִיתִי חוֹשֵׁב בְּדַעְתִּי מַה לַּעֲשׂוֹת כִּי רָאִיתִי שֶׁטּוֹב לִפָּנַי לִשְׁכֹּר בְּכָאן סוּסִים לִנְסֹעַ מִכָּאן לִבְּרֶסְלַב, אֲבָל לֹא הָיוּ לִי עַל הוֹצָאוֹת כָּל כָּךְ גַּם הָעִיר קְטַנָּה וְעַל פִּי רֹב אֵין נִמְצָאִים בְּכָאן סוּסִים כָּאֵלֶּה לִנְסֹעַ עִמָּהֶם בְּמְהִירוּת כָּל כָּךְ וְסָמוּךְ מְאד בְּכְנִיסָתִי לְהָעִיר בִּהְיוֹתִי עַל הַגֶּשֶׁר דְּשָׁם עָנִיתִי וְאָמַרְתִּי, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם הַזְּמֵן לִי בְּכָאן עֲגָלָה עִם אַרְבָּעָה סוּסִים שֶׁתִּסַּע לִבְּרֶסְלַב וּתְקַבֵּל אוֹתִי בְּחִנָּם וְהַבַּעַל עֲגָלָה שָׁמַע כְּשֶׁאָמַרְתִּי זאת

אַחַר כָּךְ נִכְנַסְנוּ לְהָעִיר וּבָאנוּ לְתוֹךְ הָאַכְסַנְיָא וְהַבַּעַל עֲגָלָה רָצָה לְהִתְמַהְמֵהּ שָׁם לְתֵת מִסְפּוֹא לַסּוּסִים וַאֲנִי נָטַלְתִּי יָדַי לֶאֱכל וּבֵין הַנְּטִילָה לִבְרַכַּת הַמּוֹצִיא עָנָה וְאָמַר לִי הַבַּעַל עֲגָלָה, רַבִּי נָתָן תְּפַלַּתְכֶם נִתְקַבְּלָה כִּי הִנֵּה בְּשָׁעָה זאת בָּאָה עֲגָלָה עִם אַרְבָּעָה סוּסִים הַנּוֹסַעַת לִבְּרֶסְלַב, וְהַסּוֹחֵר הַנּוֹסֵעַ שָׁם בְּוַדַּאי יְקַבֵּל אֶתְכֶם בְּחִנָּם כִּי הָיָה מַכִּיר אוֹתוֹ וְהוֹדִיעַ לִי מִיָּד מִי הוּא וְנִבְהַלְתִּי מְאד וְכֵן הָיָה

וְתֵכֶף בֵּרַכְתִּי בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא וְיָצָאתִי לַחוּץ אֶל הָעֲגָלָה שֶׁעָמְדָה בְּסָמוּךְ מְאד לָאַכְסַנְיָא שֶׁלִּי וְתֵכֶף קִבֵּל אוֹתִי בְּשִׂמְחָה, וְנָסַעְתִּי עִמּוֹ מִיָּד לְפֹה בְּרֶסְלַב וּבָאתִי לְכָאן בְּעוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל, וּכְבָר הָיוּ כָּל הַחֲבֵרִים מוּכָנִים לִנְסֹעַ בְּיוֹם רִאשׁוֹן לְזַסְלַב וְלֹא הָיָה מָקוֹם לְקַבֵּל אוֹתִי אַךְ תֵּכֶף שָׁלְחוּ שְׁלִיחַ מֵיָחִד לִכְפַר אֶחָד לִשְׁכֹּר עֲגָלָה בִּשְׁבִילִי וּבִשְׁבִיל עוֹד אֶחָד בְּזוֹל וְנָסַעְתִּי עִמָּהֶם יַחַד בְּיוֹם רִאשׁוֹן וּבָאנוּ לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּיוֹם רְבִיעִי וּבְיוֹם חֲמִישִׁי הָיָה עֶרֶב שַׁבּוּעוֹת

וְרָאִיתִי הַשְׁגָּחָתוֹ הַנִּפְלָאָה וְשֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה, שֶׁנִּתְקַיְּמָה תְּפִלָּתִי כַּהֲוָיָתָהּ שֶׁהִזְמִין לִי הַשֵּׁם בְּיוֹם שִׁשִּׁי עֶגְלָה עִם אַרְבָּעָה סוּסִים בְּחִנָּם לִבֶּרְסְלַב כַּאֲשֶׁר יָצָא מִפִּי מַמָּשׁ בָּרוּךְ הַשּׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת כָּל פֶּה בְּרַחֲמִים, וּמְסַיֵּעַ תָּמִיד לְכָל הַבָּאִים לָגֶשֶׁת אֶל הַקּוֹדֶשׁ, בָּרוּךְ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ שֶׁעֲזָרַנִי עַד כֹּה כִּי הַמַּשְׂכִּיל יָבִין מֵאֵלָיו שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב וַאֲפִלּוּ פָּנִים אֶל פָּנִים כָּל מַה שֶׁעָבַר בְּעִנְיָנִים כְּאֵלֶּה בִּשְׁלֵמוּת בִּפְרָט מְנִיעוֹת וַחֲלִקַּת הָעֵצָה שֶׁבְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל הַסִּבָּרוֹת שֶׁהָיוּ בְּדַעְתִּי לְמָנֹעַ אוֹתִי מִנְּסִיעָה זאת וְכֵיוֹצֵא בָּהּ וּבִפְרָט שֶׁרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כָּתַב בְּעַצְמוֹ לִבְלִי לִנְסֹעַ אֵלָיו כַּנִּזְכָּר לְעֵיל וְהַמְּנִיעוֹת כֻּלָּם עָמְדוּ לְפָנַי כְּחוֹמוֹת מַמָּשׁ מִכָּל הַצְּדָדִים וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל עָזָרַנִי לְדַלֵּג עַל כֻּלָּם, וְלָבוֹא אֵלָיו לְקֹהִלַּת- קֹדֶשׁ זַסְלַב וְלִשְׁמֹעַ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ תּוֹרָה וּלְכָתְבָהּ עַל הַסֵּפֶר לְזִכּוּת בָּהּ אֶת הָרִבִּים לְדוֹרֵי דוֹרוֹת עַל כֵּן הֶאֱרַכְתִּי קְצָת לְבָאֵר פְּרָט נְסִיעָה זאת לְמַעַן יֵדְעוּ דּוֹר אַחֲרוֹן הַמְּנִיעוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלֵינוּ וּבְכֹחוֹ הַגָּדוֹל זָכִינוּ לְשַׁבְּרָם

כִּי כָּל מַה שֶּׁפָּתַבְתִּי מִמַּה שֶּׁעָבַר עָלַי, כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה עָבְרוּ גַּם עַל שְׁאָר אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁרַבָּם כְּכֻלָּם הָיוּ לָהֶם מְנִיעוֹת עֲצוּמוֹת וְנוֹרָאוֹת מִלְּהִתְקָרֵב לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, בִּפְרָט בִּתְחִלָּתָם וְרַבִּים נָפְלוּ וְנִתְרַחֲקוּ עַל יְדֵי הַמְּנִיעוֹת וְאִבְּדוּ מַה שֶּׁאִבְּדוּ חֶבֶל עַל דְּאָבְדִין, וְאַשְׁרֵי לְהַנִּשְׁאָרִים שֶׁהִתְגַּבְּרוּ וְהִתְחַזְּקוּ וְשִׁבְּרוּ כָּל הַמְּנִיעוֹת, וְנִתְדַּבְּקוּ בְּרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְזָכוּ לָהֶם כּוּ' וּלְדוֹרוֹתָם וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים

כא

בְּיוֹם חֲמִישִׁי עֶרֶב שַׁבּוּעוֹת הַנִּזְכָּר לְעֵיל בַּבֹּקֶר שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ תּוֹרָה שֶׁנּוֹדַע לוֹ שָׁם בְּזַסְלַב גַּם הֵבִיאוּ לוֹ מִטָּפְלִיק כְּלֵי כֶּסֶף חֲדָשִׁים וּלְקָחָם וּבֵרַךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ אַחַר כָּךְ סָמוּךְ לְעֶרֶב בְּעֵת שֶׁכְּבָר הִתְחִילוּ לְהִתְאַסֵּף לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה, נִפְטְרָה אִשְׁתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה זִכְרוֹנָהּ לִבְרָכָה וְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה עָמַד בְּשָׁעַת יְצִיאַת נִשְׁמָתָהּ וְסִפֵּר לִי אַחַר כָּךְ שֶׁכַּאֲשֶׁר יָצְאָה נִשְׁמָתָהּ בְּעֵת שֶׁעָמַד שָׁם, וּבְוַדַּאי הָיָה לוֹ צַעַר גָּדוֹל מְאד וּבִלְבּוּל הַמֹּחִין לְפִי מַדְרֵגָתוֹ, וְהוּא הָיָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת וּלְכַוֵּן מַה שֶּׁהָיָה צָרִיךְ לְטוֹבָתָהּ אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזְרוֹ אָז מְאד שֶׁבְּעֶצֶם הַצַּעַר וְהַבִּלְבּוּל פָּעַל וְעָשָׂה לְטוֹבָתָהּ מַה שֶּׁהָיָה צָרִיךְ וְהִנֵּה תֵּכֶף כְּשֶׁנִּסְתַּלְּקָה זֵרְזוּ עַצְמָן מְאד אַנְשֵׁי הַחֲבוּרָה קְדוֹשָׁה דִּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ זַסְלַב וְעָסְקוּ בִּקְבוּרָתָהּ מִיָּד בִּזְרִיזוּת נִפְלָאָה, וְלֹא הִתְחִילוּ לְתִבְעַ שׁוּם שְׂכַר קְבוּרָה מֵרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, רַק סָמְכוּ עָלָיו בְּעַצְמוֹ אִם יִרְצֶה לִתֵּן לָהֶם אַחַר כָּךְ יִתֵּן וְהֵם זֵרְזוּ עַצְמָן וּלְקָחוּהָ מִיָּד וּקְבָרוּהָ בִּמְהִירוּת גָּדוֹל בְּאֹפֶן שֶׁהָיָה שָׁהוּת אַחַר קְבוּרָתָהּ לִנְהֹג אֲבֵלוּת שָׁעָה מֻעֶטֶת וְאוֹתָהּ הַשָּׁעָה עָלְתָה לְמִנְיַן שִׁבְעָה כַּיָּדוּעַ

דִּין זֶה וְזֶה הָיָה לָנוּ לְטוֹבָה וִישׁוּעָה גְּדוֹלָה כִּי עַל יְדֵי זֶה זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ תּוֹרָה נִפְלָאָה בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת הַזֶּה

כב

וְהִנֵּה בִּתְחִלָּה נָתְנוּ לָנוּ חֶדֶר בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ לְהִתְפַּלֵּל שָׁם אַךְ אַחַר שֶׁנִּסְתַּלְּקָה צִוָּה רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁכָּלָנוּ נִתְפַּלֵּל בְּבֵיתוֹ בְּמָקוֹם שֶׁנִּסְתַּלְּקָה וְכָל לֵיל שָׁבוּעוֹת לֹא דִּבֵּר עִמָּנוּ כְּלָל רַק עָסַק בַּתּוֹרָה בִּשְׁעַת סְעֻדָּה בֵּין מַאֲכָל לְמַאֲכָל וְאַחַר הַסְּעֻדָּה יָשַׁב בֵּינֵינוּ וְהָיָה נֵעוֹר בַּלַּיְלָה עִמָּנוּ יַחַד וְאָמַר תִּקּוּן לֵיל שָׁבוּעוֹת בְּמְהִירוּת וּבְהַתְמָדָה וְלֹא פָּנָה לְשׁוּם אָדָם לְדַבֵּר דִּבּוּר בָּעֲלְמָא וְאַחַר שֶׁגָּמַר הַתִּקּוּן הִנִּיחַ עַצְמוֹ מְעַט לָנוּחַ שָׁעָה מֻעֶטֶת מְאד וְתֵכֶף קָם בְּזְרִיזוּת וְהָלַךְ לִטְבל קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם וְאַחַר כָּךְ הִתְפַּלֵּל עִמָּנוּ יַחַד וְכֵן בִּסְעֻדַּת שַׁחֲרִית בְּיוֹם רִאשׁוֹן דְּשָׁבוּעוֹת גַּם כֵּן לֹא דִּבֵּר מְאוּמָה, רַק עָסַק בַּאֲמִירַת הָאֶדְרָא רַבָּא בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ בְּכָל הַסְּעֻדָּה וּבֵין כָּל מַאֲכָל וּמַאֲכָל אָמַר ה"אֶדְרָא רַבָּא" בְּקוֹל נָעִים וְנִפְלָא מְאד, וְאַחַר-כָּךְ אָמַר דָּבָר נָאֶה, וְנִכְתַּב בְּמָקוֹם אַחֵר (חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן קנ"ח):

כג

בְּלֵיל שַׁבַּת-קֹדֶשׁ, שֶׁהִיא שֵׁנִי דְּשָׁבוּעוֹת, אָז לָבַשׁ הַ"שְּׁטְרַיְמְל", וְאָז הִתְחִיל לְהַרְאוֹת פָּנִים מַסְבִּירוֹת קְצָת, וְיָשַׁב עַל הַשֻּׁלְחָן כְּדַרְכּוֹ וְאַחַר גְּמַר הַסְּעֻדָּה, אַחַר בִּרְכַּת-הַמָּזוֹן, הָיָה מְזַמֵּר בְּעַצְמוֹ "אַתָּה נִגְלֵיתָ" וּ"בָרוּךְ שְׁמֵךְ" וְכוּ' בְּנִגּוּן נִפְלָא וְנָעִים וְיָשַׁב אַחַר-כָּךְ עִם קְצָת אֲנָשִׁים, שֶׁנִּשְׁאֲרוּ עִמּוֹ אַחַר בִּרְכַּת-הַמָּזוֹן, יָשַׁב עִמָּהֶם עַד אוֹר הַיּוֹם, וְגַם אֲנִי הָיִיתִי בְּתוֹכָם וְכֵן בִּסְעֻדַּת שַׁחֲרִית יָשַׁב עִמָּנוּ בְּשִׂמְחָה, כְּדַרְכּוֹ בְּכָל יוֹם- טוֹב וְכָל בְּנֵי הָעִיר שָׂלְחוּ מַשְׁקָאוֹת, וְחִלֵּק לְהָעוֹלָם בְּשִׂמְחָה בִּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית אָמַר תּוֹרָה (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן סִימָן ס"ז) וְהִתְחִיל: וַיְבָרֶךְ ה' אֱלֹקִים אֶת הַצָּלַע בְּמוֹצָאֵי-שַׁבָּת יָשַׁבְנוּ עִמּוֹ עַד אוֹר הַיּוֹם בְּרוּךְ הַשֵּׁם, אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ גַּם בְּעֵת צָרָה הַזֹּאת, שֶׁנִּפְטְרָה אִשְׁתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה בְּעֶרֶב-שַׁבּוּעוֹת לִפְנוֹת הַיּוֹם, אַף-עַל-פִּי-כֵן לֹא אִבַּדְנוּ הַתּוֹרָה, שֶׁהָיִינוּ צְרִיכִין לְקַבֵּל וְגַם בְּתוֹךְ טִרְדָּתוֹ הַגְּדוֹלָה, שֶׁעָבַר עָלָיו אָז מַה שֶּׁעָבַר לְפִי גְּדֻלַּת קְדֻשַּׁת נוֹרָאוֹת מִחוֹ הַקָּדוֹשׁ, אַף-עַל-פִּי-כֵן יָשַׁב עִמָּנוּ שְׁלֹשָׁה לֵילוֹת רְצוּפִים, שֶׁהָיָה נֵעוֹר בְּכֻלָּם עִמָּנוּ יַחַד, שֶׁהֵם: לֵיל רִאשׁוֹן דְּשָׁבוּעוֹת וְלֵיל שַׁבַּת- קֹדֶשׁ וְלֵיל מוֹצָאֵי-שַׁבָּת, כִּי דַּרְכּוֹ הָיָה נִפְלָא וְנִשְׂגָּב, וּבְחָכְמָתוֹ וּקְדֻשָּׁתוֹ הַנִּפְלָאָה לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַטְרִיד וּלְבַלְבֵּל אוֹתוֹ שׁוּם דָּבָר כִּי הֵבִנּוּ אָז, שֶׁצָּעֲרוֹ וְטִרְדָּתוֹ אָז הָיָה עָצוּם וְרַב מְאד, וְכַאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כַּמָּה דִּבּוּרִים מִפִּיו אָז מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ, וְאַף-עַל-פִּי- כֵן לֹא הֶעֱבִירוּהוּ הַטִּרְדָּה וְהַצַּעַר מִלַּעֲסֹק לְתִקּוּן נַפְשׁוֹתֵינוּ גַּם אָז, וְהִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ גַּם בְּעֵת הַהִיא, כְּדַרְכּוֹ תָּמִיד

וּבְיוֹם רִאשׁוֹן אַחַר שַׁבּוּעוֹת, כָּתַבְתִּי הַתּוֹרָה, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְקִבַּלְתִּי רְשׁוּת, וְדִבַּרְתִּי עִמּוֹ הַרְבֵּה, וְנָסַעְתִּי מִשָּׁם בְּשָׁלוֹם וּבְשִׂמְחָה:

אַחַר-כָּךְ בָּאתִי לְנֶעמִירוֹב, וְרָצִיתִי לִכְנס לְבֵית אָבִי, נֵרוֹ יָאִיר, וְחָרָה אַפּוֹ בִּי מְאד עַל אֲשֶׁר הָיִיתִי בְּזַסְלַב וְהִשְׁלַכְתִּי מִנֶּגֶד כְּבוֹד הָרַבָּנוּת דִּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ מָאהִלוֹב, שֶׁרָצָה חוֹתְנִי זְכרוֹנוֹ לְבָרְכָה לְהַשְׁאִיר אוֹתִי בִּמְקוֹמוֹ כַּנַּ"ל וְלֹא רָצָה אָבִי, נֵרוֹ יָאִיר, לְהַנִּיחַ אוֹתִי לִכְנס לְבֵיתוֹ, וְהָיָה לִי צַעַר וְיִסּוּרִים מִזֶּה, וְשָׁבַתִּי בְּבֵית אֲחוֹתִי זְכרוֹנָהּ לִבְרָכָה אַחַר שַׁבָּת נָסַעְתִּי לִבְּרֶסְלַב, וְיָשַׁבְתִּי שָׁם מִשְּׁתּוֹמֵם כַּמָּה יָמִים, וְלֹא מָצָאתִי עֲגָלָה לְמָאהִלוֹב וְדַעְתִּי הָיְתָה מְבֻלְבֶּלֶת מְאד מֵרִבּוּי הַיִּסּוּרִים וְהַמְּנִיעוֹת, כִּי לֹא הָיָה לִי לְמִי לִפְנוֹת, כִּי-אִם לִישׁוּעַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה לֹא הָיָה בְּבֵיתוֹ, וּבְבֵית אָבִי אֵין לִי מְנוּחָה כַּנַּ"ל, וְגַם לְבֵית חוֹתְנִי קָשֶׁה לִי לַחֲזר, כִּי אֵין לִבָּם עִמִּי עַל עִנְיַן נְסִיעָתִי הַנַּ"ל, עַל-כֵּן לֹא הָיְתָה דַּעְתִּי צְלוּלָה כְּלָל וְגדֶל עִצֶּם הַיִּסּוּרִים בִּפְרָטִיּוּת אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וְאַחַר אֵיזֶה יָמִים נִתְיַשַּׁבְתִּי וְשָׂכַרְתִּי עֲגָלָה, וְנָסַעְתִּי לְמָאהִלוֹב, וְלֹא מָצָאתִי חוֹתְנִי וַחֲמוֹתִי בְּבֵיתָם, כִּי כְּבָר נָסְעוּ לְקֶרֶמִינִיץ כַּנַּ"ל, וְיָשַׁבְתִּי בְּמָאהִלוֹב עַד רֹאשׁ-הַשָּׁנָה:

כד

בְּאוֹתוֹ זְמַן, בֵּין שַׁבּוּעוֹת לְרֹאשׁ-הַשָּׁנָה, נִשְׁתַּדֵּךְ רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה עִם אִשְׁתּוֹ הַשְּׁנִיָּה מִבְּרֶד, וְאַחַר-כָּךְ בָּא לְבֵיתוֹ וְאָמַר בְּשַׁבַּת-קֹדֶשׁ: אֲסַפֵּר לָכֶם עִנְיָן נִסְיעָה שֶׁלִּי וְסִפּוּר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַזְּבוּב וְהָעַכָּבִישׁ וְכוּ' בְּסִפּוּרֵי-מַעֲשִׂיּוֹת (מַעֲשֶׂה ז'); וְאֵין מִי שֶׁיּוֹדֵעַ מַה שַּׁיְכוּת יֵשׁ לְמַעֲשֶׂה זאת לְעִנְיַן נְסִיעָתוֹ, וַאֲנִי לֹא זָכִיתִי לִהְיוֹת אָז אֶצְלוֹ גַּם סִפֵּר אָז הַמַּעֲשֶׂה מֵהָרַב, שֶׁהָיָה לוֹ בֵּן יָחִיד וְכוּ' (מַעֲשֶׂה ח') אַחַר-כָּךְ נָסַע רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְמֶעְדְוֶדִיבְקֶע, כְּדַרְכּוֹ בְּכָל שָׁנָה, וְאָמַר שָׁם תּוֹרָה וְחָזַר לְבֵיתוֹ בְּחֹדֶשׁ אֱלוּל הָיוּ הַנִּשּׂוּאִין שֶׁלּוֹ עִם אִשְׁתּוֹ הַשְּׁנִיָּה, וְגַם אָז לֹא זָכִיתִי לִהְיוֹת, וְאָמַר אָז, שֶׁכָּל מִי שֶׁהָיָה אֵצֶל הַחֻפָּה שֶׁלּוֹ, מָחֲלוּ לוֹ עַל כָּל עֲוֹונוֹתָיו:

כה

בְּסוֹף אֱלוּל, סָמוּךְ לְרֹאשׁ-הַשָּׁנָה, הָיוּ מְצַפִּים בְּמָאהִלוֹב, שֶׁיָּבוֹא חוֹתְנִי לְבֵיתוֹ, וַאֲנִי הִתְחַלְתִּי לְהָכִין עַצְמִי לִנְסֹעַ לִבְּרֶסְלַב עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, וְזוּגַתִּי יָדְעָה מִזֶּה, וְרָצְתָה לִמְנעַ אוֹתִי, וְלֹא הוֹעִיל כְּלָל וְנָסַעְתִּי לְרַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה קֹדֶם שַׁבָּת שֶׁלִּפְנֵי סְלִיחוֹת, וּבָאתִי לְקִהְלַת נֶעמִירוֹב עַל שַׁבָּת, וְאָכַלְתִּי אֵצֶל אֲחוֹתִי, אַף הָיִיתִי גַּם בְּבֵית אָבִי, נֵרוֹ יָאִיר, לְקַבֵּל פָּנָיו וּכְבָר הִתְחִיל לְהִתְפַּיֵּס עִמִּי קְצָת, כִּי רָאָה וְיָדַע, שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יִמְנַע אוֹתִי, וְגַם הֵבִין,

שֶׁכַּוָּנָתִי לַשָּׁמַיִם בְּמוֹצָאֵי-שַׁבָּת נָסַעְתִּי מִיָּד לִבְּרֶסְלֶב, וּבָאתִי קֹדֶם הַסְּלִיחוֹת לִבְּרֶסְלֶב, וְזָכִיתִי לִרְאוֹת פְּנֵי קָדְשׁוֹ בְּעֵת שֶׁנִּכְנַס לְבֵית-הַמִּדְרָשׁ לוֹמַר סְלִיחוֹת עִם הַצִּבּוּר, וְאַחַר הַסְּלִיחוֹת נִכְנַסְתִּי אֶצְלוֹ וְדִבֵּר עִמִּי הַרְבֵּה, בְּחַסְדֵי הַשֵּׁם, וְיָשַׁבְתִּי כָּל הַשָּׁבוּעַ בִּבְּרֶסְלֶב, עַד שֶׁהִגִּיעַ רֹאשׁ-הַשָּׁנָה שְׁנַת תקס"ח, שֶׁחָל אָז בְּיוֹם שַׁבַּת-קֹדֶשׁ בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ תּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה "חֶדְוֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן וְכוּ' (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן סִימָן ס"א), וְשָׁם, בְּאוֹתָהּ הַתּוֹרָה, גִּלָּה מֵעְנְיַן הַסֵּפֶר שֶׁנַּעֲשָׂה עַל-יְדֵי מַחֲלֹקֶת בְּחִינַת: וְסֵפֶר כְּתַב אִישׁ רִיבִי וְכוּ', וְלֹא יָדַעְנוּ אָז מַה מְּרַמֵּז:

כו

וְאַחַר-כָּךְ זָכִינוּ שֶׁבְּאוֹתוֹ הַשָּׁנָה נִדְפַּס סִפְרוֹ הַקָּדוֹשׁ "לִקּוּטֵי- מוֹהַר"ן"; וּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה:

בְּקַיִץ תקס"ז הַנַּ"ל, אַחַר פְּטִירַת אִשְׁתּוֹ, זִכְרוֹנָהּ לִבְרָכָה, וְאַחַר שֶׁנִּסְּעָנוּ מֵאִתּוֹ, בְּעֵת חֲזִירָתוֹ מִדַּרְכּוֹ לְבֵיתוֹ, בָּא עָלָיו בַּדָּרָךְ חֳלִי הַהוֹסְט [שִׁעוּל] רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְתֵכֶף שֶׁעָשָׂה הַהוֹסְט הָרִאשׁוֹן, אָמַר תֵּכֶף שֶׁיִּסְתַּלֵּק, וְהִתְחִיל מִיָּד לְדַבֵּר מֵהִסְתַּלְּקוּתוֹ וְאַחַר-כָּךְ בָּא לְבֵיתוֹ, וְחֳלִי הַהוֹסְט רַחֲמָנָא לִצְלַן הוֹלֵךְ וּמִתְגַּבֵּר וְדִבֵּר הַרְבֵּה מֵעְנְיַן הַחוֹלַאַת שֶׁלּוֹ, שֶׁהוּא מְסֻכָּן מְאד, וְצִוָּה לְהִתְפַּלֵּל עָלָיו וַאֲנִי לֹא הָיִיתִי אָז אֶצְלוֹ, כִּי הָיִיתִי עֲצוּר בְּמָאהִלוֹב כַּנַּ"ל, וְרַבִּי נַפְתָּלִי חֲבֵרִי הוֹדִיעַ לִי תֵּכֶף אֶת עִצֶּם הַצָּרָה הַמָּרָה הַזֹּאת, וּכְשָׁמַעְתִּי-עַמַּדְתִּי מַרְעִיד וּמְשֻׁתּוֹמֵם, נַעֲוֵיתִי מִשְּׁמֹעַ, פַּלְצוּת בָּעָתַתְנִי; וְהוּא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה דִּבֵּר הַרְבֵּה מֵעְנְיַן הִסְתַּלְּקוּתוֹ, שֶׁהָיָה צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים (כְּמוֹ שֶׁהָיָה לְהַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב), וְעוֹד כַּמָּה שִׂיחוֹת כְּאֵלֶּה; וּמֵעְנְיַן קְבוּרוֹ, שֶׁהָיָה רְצוֹנוֹ לִסַּע לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, אַךְ אֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּכוֹחוֹ אִם יוּכַל לְהַגִּיעַ לְשָׁם, וְגַם שָׁם לֹא יָבוֹא אָדָם עַל קִבְרוֹ, וְלֹא יִהְיֶה לְהָעוֹלָם עֵסֶק וַעֲשִׂיָּה עִם קִבְרוֹ וְכוּ', וּקְצָת מָזֶּה נִכְתַּב כְּבָר (חַיֵּי מוֹהַר"ן קס"ב); וַאֲנִי לֹא הָיִיתִי בְּכָל זֶה אַחַר-כָּךְ בָּאתִי עַל רֹאשׁ- הַשָּׁנָה, כַּנִּזְכָּר לְעֵיל, וְאָז אָמַר תּוֹרָה הַנַּ"ל, וְאַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה כָּתַבְתִּי הַתּוֹרָה לְפָנָיו וְהָיִיתִי צָרִיךְ לִנְסֹעַ לְנֶעֱמִירוֹב, וְלֹא אִסְתַּיַּע מִלְּתָא, וְלֹא נָסַעְתִּי אָז, וְנִתְעַכַּבְתִּי בִּבְּרֶסְלֶב עַד אַחַר יוֹם-הַכִּפּוּרִים אַחַר יוֹם-הַכִּפּוּרִים הַזְּמִין לִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲגָלָה עִם אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁהָיָה לָהֶם עֵסֶק גָּדוֹל בְּמָאהִלוֹב, וְנִתְרַצּוּ לְקַבֵּל אוֹתִי עִמָּהֶם, וְקִבַּלְתִּי רְשׁוּת מֵרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְנָסַעְתִּי עִמָּהֶם עַד קְהִלַּת-קֹדֶשׁ טוּלְטְשִׁין, כִּי הֵם הָיוּ צְרִיכִין לְעַקֵּם דַּרְכָּם לְמָאהִלוֹב דֶּרֶךְ טוּלְטְשִׁין; וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּרַחֲמָיו וְנִפְלְאוֹתָיו הַנּוֹרָאִים, הוּא מְסִבּוֹת מִתְהַפֵּךְ, וְחוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת בְּכָל עֵת לְתִקּוּן הָעוֹלָם בִּכְלָלִיּוּת, וּלְתִקּוּן כָּל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ וְכָל נִיצוֹץ בִּפְרָטִיּוּת וְכוּ', וְסִבֵּב בְּדְרָכָיו הַנִּפְלָאִים וְגִלְגֵּל עִם הָאֲנָשִׁים שֶׁנָּסַעְתִּי עִמָּהֶם, שֶׁיִּחְזְרוּ מִטּוּלְטְשִׁין

לְבֵיתָם, כִּי נוֹדַע לָהֶם שָׁם בְּטוּלְטֻשִׁין, שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְהַשִּׂיג מְבַקְּשָׁם שָׁם עַתָּה בְּמָאהֲלוֹב, לְקַבֵּל מָעוֹת בְּעַד הַ"פּוּדְרַאד" שֶׁלָּהֶם, וְנִתְיַשְּׁבוּ לַחֲזֹר לְבֵיתָם (וּבֶאֱמֶת הִטְעוּ אוֹתָם, כִּי אָז דַּיְקָא הָיוּ יְכוֹלִים לְקַבֵּל מָעוֹת, כַּאֲשֶׁר נוֹדַע לָהֶם אַחַר-כָּךְ, וְעַל-יְדֵי שֶׁחָזְרוּ לֹא קִבְּלוּ מָעוֹת עַד הַיּוֹם), וּבָאוּ אֵלַי וְאָמְרוּ לִי, שֶׁהֵם מֻכְרָחִים לַחֲזֹר, אַךְ יֵשׁ לָהֶם צַעַר מַה שֶּׁאֵין לִי עֶגְלָה לְמָאהֲלוֹב, עַל-כֵּן חִפְּשׂוּ וּמָצְאוּ עֶגְלָה, שֶׁהוֹלֶכֶת עִם מַשָּׂאוֹי זְכוּכִית לְמָאהֲלוֹב, שֶׁאוּכַל לִנְסֹעַ עִמָּהּ עֲנִיתִי וְאָמַרְתִּי: לַחֲזֹר לְמָאהֲלוֹב- אֵין כְּבוֹדִי לִסַּע עִם מַשָּׂאוֹי כָּזֶה, כִּי לִנְסֹעַ לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, כְּדַאי לִנְסֹעַ אֲפִלּוּ בְּבִזָּיוֹן וַאֲפִלּוּ לַיְלָה רַגְלִי, אֲבָל לַחֲזֹר לְבֵיתִי אֵינִי רוֹצֶה עִם עֶגְלָה כָּזֹאת וְחָזַרְתִּי עִמָּם יַחַד לִבְּרֶסְלַב לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְרָאִיתִי שֶׁהִיא יְשׁוּעַת הַשֵּׁם וְהַשְׂגָּחָתוֹ הַנִּפְלָאָה עָלַי וְתֻכָּף כְּשֶׁחָזַרְנוּ וְנָסַעְנוּ לִבְּרֶסְלַב, נִתְעוֹרֵר עָלַי שִׂמְחָה וּבְכֵיָה מֻחֶמֶת שִׂמְחָה, וּבָאתִי לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בָּעֶרֶב, וּפָנָיו הַקְּדוֹשִׁים הָיוּ מְאִירִים בְּאוֹר נִפְלָא, וְהִשְׁבַּעְתִּי בְצַחְצָחוֹת נַפְשִׁי כְּשֶׁזָּכִיתִי לַחֲזֹר וְלִרְאוֹת פָּנָיו הַמְּאִירוֹת מַה שֶּׁבִּדַּעְתִּי הָיָה לִבְלִי לִרְאוֹתוֹ עוֹד זְמַן רַב כִּי מִמַּאהֲלוֹב לֹא הָיִיתִי יָכוֹל לָבוֹא אֵלָיו בְּתָמִידוּת כְּמֻקְדָּם כַּנִּזְכָּר לְעֵיל בִּפְרָט שֶׁיְּדַעְתִּי שֶׁרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה מוּכָן לִנְסֹעַ לְלֶמְבֶּרְג תֵּכֶף אַחַר יוֹם טוֹב, עַל כֵּן הָיָה לִי לְשָׁלֵל גָּדוֹל יָקָר מִכָּל הוֹן מַה שֶּׁזָּכִיתִי עוֹד לָבוֹא לְפָנָיו הַדְּרַת קְדֻשּׁוֹ הַנּוֹרָא וְגַם מָצָאתִי אֶצְלוֹ חֲבֵרֵנוּ רַבִּי נַפְתָּלִי שֶׁנִּתְעַכֵּב עֲדַיִן שָׁם וְעוֹד אֵיזֶה חֲבֵרִים, וְהָיָה עֵת רָצוֹן וְאָכַלְנוּ עִמּוֹ יַחַד בְּשִׂמְחָה וְהִתְקָרְבוּת גָּדוֹל

בַּבֹּקֶר שֶׁהוּא יוֹם שֵׁנִי אַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁהוּא יוֹם רְבִיעִי בַּשָּׁבוּעַ, בְּעֵת שֶׁהָיִיתִי מְעַטֵּף בְּטַלִּית וּתְפִלִּין בֵּין תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה-עֶשְׂרֵה לְאַשְׁרֵי-וּבָא-לְצִיּוֹן, בָּא אֵלַי פִּתְאֹם הַמְּשֻׁרָת מִיכָל, שֶׁהָיָה מְשֻׁרַת אֶת רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְקָרָא אוֹתִי בִּזְרִיזוּת לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְתֻכָּף סִלַּקְתִּי אֶת הַטַּלִּית וּתְפִלִּין מֵעָלַי, וְרָצְתִּי אֵלָיו, וּמְצָאתִיו בַּבַּיִת הַגָּדוֹל עָנָה וְאָמַר לִי: הַרְאֵינִי מִיָּד הַסֵּפֶר שֶׁלְּךָ, דְּהַיְנוּ שֶׁכָּתַבְתִּי בּוֹ כָּל הַתּוֹרוֹת שֶׁלּוֹ, שֶׁכְּרָכְתִּיו פֹּה, כַּנִּזְכָּר לְעֵיל (סִימָן ט'); וְתֻכָּף רַצְתִּי וַהֲבֵאתִיו אֵלָיו זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְלָקַח הַסֵּפֶר מִיָּדִי, וּבַמָּקוֹם שֶׁעָמַד, שָׁם הִתְחִיל לְפָתְחוֹ וּלְעַיֵּן בּוֹ, וְהָפַךְ בּוֹ וּפָתְחוֹ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, וְעַיֵּן בָּהֶם קְצָת, וְאַחַר-כָּךְ עָנָה וְאָמַר לִי: לֵךְ וְקַח נְיָר וּכְתֹב עָלָיו הַתְחָלוֹת מִכָּל הַתּוֹרוֹת הַנִּמְצָאִין בְּזֶה הַסֵּפֶר וְכֵן עָשִׂיתִי מִיָּד, וְהִלְכְתִּי לְבֵית אַחֵר וְהִתְחַלְתִּי לִכְתֹּב, עַד שֶׁגָּמַרְתִּי סָמוּךְ לַגָּמַר חָזַר וּבָא הַמְשֻׁרַת הַנַּזְכָּר לְעֵיל וְקָרָא אוֹתִי בְּבֶהָלָה, וְאָמַר שֶׁרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה צִוָּה שֶׁתֻּכָּף אָבוֹא אֵלָיו עִם הַסֵּפֶר וְהַנְּיָר וּכְלֵי כְתִיבָה וְתֻכָּף רַצְתִּי וּבָאתִי אֵלָיו וּמְצָאתִיו בְּחַדְרוֹ וְתֻכָּף אָמַר לִי שֵׁב וְיַשֵּׁבְתִּי לְפָנָיו וְהוֹצִיא הַסֵּפֶר שֶׁלּוֹ שֶׁהִתְחַלְתִּי לְהַעְתִּיקוֹ מִזְּמַן רַב וְלֹא נִגְמַר כַּמְבֹאָר לְעֵיל (סִימָן י"א) (הוּא הַסֵּפֶר הַנִּשְׂרָף) וַאֲנִי כְּבָר הָיִיתִי מְצַפֶּה כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים מָתַי אֶזְכֶּה לִגְמֹר הַעְתָּקַת זֶה הַסֵּפֶר הַנּוֹרָא הַנֶּעְלָם מֵעַיִן כָּל וְכוּ' וְאָז בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם נִתְגַּלְגְּלוּ רַחֲמֵי

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁזָּכִיתִי לְגָמְרוֹ וְיִשַּׁבְתִּי אֲנִי לְפָנָיו כַּמָּה שָׁעוֹת, וְהוּא קָרָא מִלָּה בְּמִלָּה וַאֲנִי כָּתַבְתִּי עַל הַסֵּפֶר בִּדְיוֹ עַד שֶׁגָּמַרְתִּי וְכָל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ יָשְׁבוּ מִחוּץ לַחֶדֶר וַאֲנִי יָצָאתִי אַחַר כָּךְ מִלְּפָנָיו, וְכִמְעַט לֹא יָדַעְתִּי בֵּין יוֹם לְלַיְלָה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יָדַעְתִּי כְּלָל מַה שֶׁכָּתַבְתִּי אַף עַל פִּי כֵן מְעַט דִּמְעַט שֶׁהִתְנוֹצֵץ בְּדַעְתִּי אֵיזֶה הֶאָרָה בְּעָלְמָא מֵרָחוֹק מִגְּדֻלַּת נִפְלְאוֹת נוֹרָאוֹת הַסֵּפֶר הַזֶּה הִלְהִיב לִבִּי וְדַעְתִּי מְאד, שֶׁכְּמַעַט לֹא יָדַעְתִּי הֵיכָן אֲנִי בָּעוֹלָם וַעֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ מַה זֶּה עָשָׂה הַשֵּׁם עִמִּי חֶסֶד כְּזֶה שֶׁזָּכִיתִי לִכְתֹּב דְּבָרִים כָּאֵלֶּה בָּרוּךְ הַגּוֹמֵל לַחַיָּבִים טוֹבוֹת שֶׁגָּמַלַנִי כָּל טוּב כָּזֶה בְּיוֹם חֲמִישִׁי נָסַעְתִּי לָעֲמִירוֹב, וְחָזַרְתִּי מִשָּׁם וְנִתְעַכַּבְתִּי אֵצֶל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בִּבְּרֶסְלֵב עַד אַחַר שִׂמְחַת תּוֹרָה וְזָכִיתִי לִשְׁמֹעַ כַּמָּה תּוֹרוֹת וְשִׂיחוֹת נוֹרָאוֹת בְּאֹסֶר חַג זֶרֶז עַצְמוֹ לִנְסֹעַ מִיָּד לְלֶמְבֶּרְג, וְלֹא רָצָה עוֹד לְהַרְבּוֹת דְּבָרִים עִמִּי כִּי כְּבָר דִּבַּרְתִּי עִמּוֹ הַרְבֵּה בְּכָל הָעֵת הַהִיא, וְלָקַח מֵאִתִּי הַסֵּפֶר הַהוּא הַנִּזְכָּר לְעֵיל הַיְנוּ הַסֵּפֶר שֶׁל הַתּוֹרוֹת שֶׁלּוֹ שֶׁהָיוּ כְּתוּבִים אֶצְלִי שֶׁנִּקְרָא עַתָּה לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן כִּי גַּם אַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים בְּעֵת שֶׁנִּסַּעְתִּי מֵאִתּוֹ בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹן רָצָה לִקַּח מֵאִתִּי הַסֵּפֶר הַזֶּה אַךְ אַחַר כָּךְ חָזַר מִדַּעְתּוֹ וְלֹא לְקָחוֹ וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁחָזַרְתִּי אֶצְלוֹ כַּנִּזְכָּר לְעֵיל וְנִתְעַכַּבְתִּי עַד הֵנָּה לָקַח מֵאִתִּי הַסֵּפֶר וַעֲדַיִן לֹא יָדַעְתִּי אִז מַה כַּוָּנָתוֹ בָּזֶה, כִּי עֲדַיִן לֹא גִּלָּה לְשׁוּם אָדָם שֶׁרְצוֹנוֹ לְהַדְפִּיס סִפְרוֹ אַדְרַבָּא תָּמִיד הָיְתָה דַּרְכּוֹ לְהַזְהִיר לִבְלִי לְגַלּוֹת תּוֹרָתוֹ לָאֲחֵרִים שֶׁאֵינָם מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ וְהִנֵּה בְּעֵת שֶׁהָיָה מוּכָן רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לִנְסֹעַ לְלֶמְבֶּרְג, הָיִיתִי נִבְהָל וְנָחְפַּז מְאד, כִּי גַּם אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הַנִּגְיָדִים, שֶׁלְּקָחוּ אוֹתִי בְּתְחִלָּה לְמָאהְלוֹב וְחָזְרוּ, כַּנִּזְכָּר לְעֵיל, עַתָּה חָזְרוּ וְנָסְעוּ לְמָאהְלוֹב, וְלֹא רָצוּ לִקַּח אוֹתִי, וְאַחַר הַפְצָרוֹת שֶׁלִּי נִתְרַצוּ שֶׁלִּי נִתְרַצוּ לְקַבֵּל אוֹתִי עִמָּהֶם וְהֵם רָצוּ לְלַוּוֹת אֶת רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה עַד קְהִלַּת- קֹדֶשׁ קְרָאסְנִי וּמִשָּׁם יִסְעוּ לְמָאהְלוֹב, וְהֵם נָסְעוּ מִיָּד עִם רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, עַד קְהִלַּת-קֹדֶשׁ קְרָאסְנִי, וְצִוּוּ שֶׁאֹסַע אַחֲרֵיהֶם עִם שְׁאָר הָעֲגָלוֹת דְּפֹה, שֶׁיְּלַוּוּ אֶת רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה עַד שָׁם, וְשָׁם יְקַבְּלוּ אוֹתִי לְמָאהְלוֹב וְהָעֲגָלוֹת, שֶׁרָצוּ לְלַוּוֹת, נִתְעַכְּבוּ קְצָתָם אַחַר שֶׁכְּבָר נָסַע רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, כִּי נָסַע בְּחִפָּזוֹן, וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל, כִּי נִכְסַפְתִּי מְאד אוּלַי אֶזְכֶּה לִשְׁבֹּעַ שִׂמְחוֹת, רְאִיַּת פָּנָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְאוּלַי אֶזְכֶּה לִשְׁמֹעַ עוֹד אֵיזֶה דִּבּוּר מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ, עַל-כֵּן הָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מֵהָעִכּוּב וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזַר לִי וְנָסַעְתִּי אַחֲרָיו, וְלֹא יָכֹלְתִּי לְהַשִּׂיג הָעֲגָלוֹת שֶׁלּוֹ, וּמֵחֲמַת הַבְּהָלָה שָׁכַחְתִּי הַתֵּבָה שֶׁלִּי עִם הַכְּתָבִים שֶׁלִּי בַּדֶּרֶךְ, בִּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ פִּיטְשֶׁרֶע, וְהֶכְרַחְנוּ לִשְׁלֹחַ אַחֲרֵיהֶם, וְהֶחֱזִירוּם לִי בַּדֶּרֶךְ, בַּמָּקוֹם שֶׁעָמְדוּ לָפוּשׁ וּמָצְאתִי אֶת רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְלֹא דִּבֵּר עִמִּי כְּלָל וְתָכֶף כְּשֶׁבָּאתִי לְהַכְּפָר שָׁעָמַד שָׁם, אַחַר שָׁעָה קַלָּה נָסַע מִשָּׁם כִּי הוּא בָּא לְשָׁם מִכְּבָר וַאֲנִי הָיִיתִי מֻכְרָח לְהִתְעַכֵּב שָׁם לִתֵּן מִסְפּוֹא לַסּוּסִים וְאַחַר כָּךְ נָסַעְתִּי מִשָּׁם, וְהָיִיתִי גַּם כֵּן נִבְהָל וְנָחְפַּז מֵחֲמַת שֶׁלֹּא יָכֹלְתִּי לְהַשִּׂיגוֹ, וּבְתוֹךְ כָּךְ פָּנָה הַיּוֹם וְהִגִּיעַ הַלַּיְלָה וְהָיָה רֶפֶשׁ

וְטִיט וְנֶסֶעְנוּ לְאַט וְהָיִיתִי מִתְיָרֵא אוּלַי נָסַע רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְאֵיזֶה אַכְסַנְיָא בְּסוֹד, וְאִישׁ לֹא יָדַע הֵיכָן הוּא כְּדַרְכּוֹ עַל פִּי רב (וּכְמוֹ שֶׁעָשָׂה בְּוִינִיצָא וְכוּ') וְיָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁלֹּא אֲדַע הֵיכָן הוּא וּבַבֹּקֶר יִסַּע לְדַרְכּוֹ וְלֹא אֶזְכֶּה לִרְאוֹתוֹ, עַל כֵּן הָיִיתִי טָרוּד בְּצַעַר וְנֶחְפַּז מְאד אַחַר כָּךְ אֵיזֶה שָׁעָה בַּלַּיְלָה בָּאתִי לִקְהִלַּת קְרָאסְנִי, וְנוֹדַע לִי מִיָּד הָאַכְסַנְיָא שֶׁלּוֹ כִּי שָׁם לֹא הִסְתִּיר עַצְמוֹ וְיָדְעוּ כָּל בְּנֵי הָעִיר מִמֶּנּוּ וּבָאתִי לִמְקוֹם הָאַכְסַנְיָא שֶׁלּוֹ וּבִתְחִלָּה לֹא קֵרֵב אוֹתִי כְּלָל אַחַר סְעֻדַּת הַלַּיְלָה נִכְנַסְתִּי אֵלָיו לְחַדְרוֹ וְעוֹד שְׁאָר אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ עָמְדוּ לְפָנָיו עָנָה וְאָמַר לִי עַל מָה אַתָּה בְּמָרָה שְׁחוֹרָה אֶפְשָׁר אַתָּה מִתְחָרֵט עַל מַה שֶּׁהִתְחַלְתָּ וְעָמַדְתִּי נִכְלָם וּמִתְבַּיֵּשׁ וְעָנִיתִי בְּשָׂפָה רָפָה לֹא, הֵינוּ שֶׁאֵינִי מִתְחָרֵט חַס וְשָׁלוֹם עַל מַה שֶּׁהִתְחַלְתִּי עָנָה וְאָמַר אִם-כֵּן עַל מָה אַתָּה בְּמָרָה שְׁחוֹרָה הֲשַׁבְתִּי שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר, עָנָה וְאָמַר אִם- כֵּן שֶׁאַתָּה רוֹצֶה לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר מַה לְּךָ לִדְאג הֲלֹא כָּל הָעוֹלָם יְגֵעִים וְטוֹרְחִים בִּשְׁבִילְךָ, (וְאָמַר בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז בָּזֶה הַלָּשׁוֹן דִּיא גַאנְצֶע וֶועלְט הָארְיֶוועט אוֹיף דִּיר) זֶה נוֹסֵעַ לִבְּרֶעסְלָא וְזֶה נוֹסֵעַ לְכָאן הַכֹּל בִּשְׁבִילְךָ וְהֶחֱיָה אוֹתִי מְאד בְּדִבְרָיו הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלֶּה וְאָז נִפְתַּח פִּי וְדִבַּרְתִּי לְפָנָיו, וְעָנִיתִי וְאָמַרְתִּי הָיִיתִי סָבוּר שֶׁלֹּא אֶרְאֶה אֶתְכֶם עוֹד הַיּוֹם, וְהִנֵּה זָכִיתִי לִרְאוֹתְכֶם וּלְדַבֵּר עִמָּכֶם עָנָה וְאָמַר: אֲנַחְנוּ צְרִיכִים בְּוַדַּאי לִרְאוֹת עַצְמֵנוּ וְעוֹד אָנוּ עֲתִידִין לִרְאוֹת עַצְמֵנוּ זֶה עִם זֶה עוֹד הַפַּעַם וְעוֹד הַפַּעַם וְכוּ' וְחָזַר עִנְיָן זֶה כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים, וְהִבְטִיחַ לִי מֵרָחוֹק, שֶׁאֶזְכֶּה לְהִתְרָאוֹת עִמּוֹ פָּנִים בְּפָנִים כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים, לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים כִּי בְּאוֹתוֹ הָעֵת כְּבָר נָסַעְתִּי אַחַר יוֹם-הַכִּפּוּרִים לְמָאהְלוֹב, וְהָיִיתִי סָבוּר, שֶׁלֹּא אֶרְאֶה אוֹתוֹ עוֹד, וְאַחַר-כָּךְ זָכִיתִי לַחֲזוֹר וְלָבוֹא אֵלָיו כַּנַּ"ל וְלִכְתֹּב סֵפֶר הַנּוֹרָא הַנַּ"ל וְלִשְׁמֹעַ מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי וְלִהְיוֹת אֶצְלוֹ כָּל יְמֵי הַסֻּכּוֹת וּשְׁמִינִי-עֲצֶרֶת וְשִׂמְחַת- תּוֹרָה וְאַחַר-כָּךְ הָיִיתִי סָבוּר, שֶׁלֹּא אֶזְכֶּה לִרְאוֹתוֹ אוֹתוֹ הַיּוֹם, וַעֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גַּם לְלַוּוֹתוֹ, וְכֵן אַחַר-כָּךְ הָיִיתִי סָבוּר בְּכָל פַּעַם, שֶׁלֹּא אֶרְאֶהוּ עוֹד, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרַנִי כַּמָּה פְּעָמִים, פַּעַם אַחַר פַּעַם, לַחֲזוֹר וְלִרְאוֹתוֹ מֵחָדָשׁ, וְהוֹסִיף בְּחַסְדּוֹ הַנִּפְלָא וְהִבְטִיחַנִי מֵרָחוֹק לְהִתְרָאוֹת עִמּוֹ פָּנִים אֶל פָּנִים עוֹד כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים וְכוּ' כַּנַּ"ל:

אַחַר כָּךְ בַּבֹּקֶר עָמַד בְּזָרִיזוּת, וְלֹא רָצָה לְדַבֵּר עוֹד עִם שׁוּם אָדָם וְנָסַע בְּזָרִיזוּת מִיָּד וַאֲנַחְנוּ עֲדַיִן הָיִה בּוֹעֵר לְבָבֵנוּ לַחֲזוֹר וּלְהַשְׁבִּיעַ עֵינֵינוּ בְּרְאִיַּת פָּנָיו הַקְּדוֹשִׁים וְלִשְׁמֹעַ עוֹד דִּבּוּרִים מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ וְהוּא נָסַע בְּמְהִירוּת מֵהָאַכְסַנְיָא וַאֲנִי הִתְחַלְתִּי לִרְדֹּף אַחַר הָעֲגָלָה, אַף עַל פִּי שֶׁבְּוַדַּאי קָשֶׁה לְהַשִּׂיג בָּרַגְלַיִם עֲגָלָה עִם סוּסִים חֲזָקִים, אַף עַל פִּי כֵן אָמַרְתִּי וְיהִי מָה אֲרוּצָה, אוּלַי יְסַבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁאֶזְכֶּה לְהַשִּׂיג הָעֲגָלָה וְכֵן הָיָה שֶׁרַצְתִּי אַחַר הָעֲגָלָה כִּבְרַת אֶרֶץ וְאַחַר כָּךְ הִגִּיעוּ לְאֵיזֶה הַר וְהוֹרִידוּ הָעֲגָלָה לְאַט כַּנָּהוּג וְאַחַר כָּךְ עָבְרוּ אֵיזֶה גֶּשֶׁר וְשָׁם הִקְדִּימוּ עַצְמוֹ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ וְעָמַד שָׁם כְּדֵי לַחֲזוֹר וּלְהִתְרָאוֹת פָּנִים עִם

רַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כִּי יָדַע שֶׁרַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לֹא יִרְצֶה לְדַבֵּר עִמּוֹ בְּהַאכְסַנְיָא עַל כֵּן הִקְדִּים עַצְמוֹ לְשָׁם וּמֵחֲמַת זֶה נִתְעַכֵּב רַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה מְעַט שָׁם וְגַם מֵחֲמַת עִכּוּבִים מֵהָהָר וְהַגֶּשֶׁר כַּנִּזְכָּר לְעֵיל עַל יְדֵי זֶה הִשַּׂגְתִּי אוֹתָם, וְחָזַרְתִּי וּבָאתִי לִפְנֵי הַדֶּרֶת קְדֻשָּׁתוֹ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וַחֲבֵרֵי רַבִּי נַפְתָּלִי כְּשֶׁרָאָה שֶׁאֲנִי רָץ אַחֲרָיו רָץ גַּם כֵּן אַחֲרַי, וּבָא הוּא גַּם כֵּן לִפְנֵי רַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְעָמְדנוּ שָׁם לִפְנָיו אֲנַחְנוּ שְׁלֹשָׁה וְהִסְבִּיר לָנוּ פָּנִים עָנָה וְאָמַר מָה אַתֶּם רוֹצִים אוֹ שֶׁאֲבָרֵךְ אֶתְכֶם אוֹ שֶׁאמַר לָכֶם תּוֹרָה עָנִיתִי וְאָמַרְתִּי הַבְּרָכָה תְּבָרְכוּ אוֹתָנוּ אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם כְּשֶׁתַּחְזְרוּ לְבֵיתְכֶם אַךְ תּוֹרָה תֹּאמְרוּ לָנוּ מִיָּד כִּי יָדַעְתִּי שֶׁאִם לֹא נִשְׁמַע מִיָּד הֵיא פְּסִידָא דִּלְא הָדַר עַל כֵּן בָּחַרְתִּי שֶׁיֹּאמַר תּוֹרָה עָנָה וְאָמַר אֲסַפֵּר לָכֶם מַה שֶּׁאֲנִי נוֹסֵעַ וְאָז גְּלָה לָנוּ הַסּוֹד מֵהַצַּדִּיקִים, שֶׁכָּל אֶחָד בּוֹנֶה מִשְׁכָּן וְכוּ', שֶׁהוּא מְחֻבָּר לְהַתּוֹרָה "אֲזַמְּרָה לֵאלקַי", שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בִּשְׁמִינִי-עֲצֶרֶת הֶעָבַר, כַּנִּדְפָּס בְּסִימָן רפב וְסִיֵּם: בֶּאֱמֶת אָמְרוּ: הַחַזָּן רוֹאֶה הֵיכָן הַתִּינוֹקוֹת קוֹרִין (וַעֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ מַה שַׁיְּכוּת יֵשׁ לָזֶה לִנְסִיעָתוֹ לְלֶמְבֶּרְג, רַק מְעַט דִּמְעַט מִתְנוֹצֵץ לִי אֵיזֶה רֶמֶז בְּעָלְמָא מִזֶּה), וּכְשֶׁסֵּיֵּם הַתּוֹרָה, קִבֵּל רְשׁוּת מֵאִתּוֹ רמ זֶה, שֶׁעָמַד שָׁם בִּתְחִלָּה, וְאַחַר-כָּךְ נִשֵּׁק אוֹתוֹ בְּיָדוֹ, וְאַחַר-כָּךְ קִבַּלְתִּי אֲנִי רְשׁוּת וְנִשַּׁקְתִּיו בְּיָדוֹ, וְכֵן חֲבֵרֵי רַבִּי נַפְתָּלִי אַחֲרַי קִבֵּל רְשׁוּת וְנִשְּׁקוֹ בְּיָדוֹ וְאָז נָסַע מֵאִתָּנוּ לְדַרְכּוֹ לְלֶמְבֶּרְג, וַאֲנַחְנוּ רָצִינוּ אַחֲרָיו, וְכָל זְמַן שֶׁרָאִיתִי בְּעֵינַי הָעֲגָלָה, רַצְתִּי אַחֲרָיו, עַד שֶׁנִּתְעַלְּמָה מֵעֵינַי, וְאָז חָזַרְתִּי וַעֲדַיִן לֹא הִתְפַּלַּלְתִּי שַׁחֲרִית, וְהֵיינוּ רְחוֹקִים מֵהָעִיר, וְהִזְמִין לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲגָלָה, שֶׁהָלְכָה לְהָעִיר, וְחָזְרנוּ עִמָּהּ לְהָעִיר וְהִתְפַּלַּלְנוּ בָּרוּךְ הַשֵּׁם, שֶׁגָּמַל עִמִּי חַסְדּוֹ לְנָצַח וְזַכַּנִי לְכָל זֶה

אַחַר-כָּךְ נָסַעְתִּי לְמָאהְלוֹב מִקְּרַאסְנִי וּבָאתִי לְבֵית חוֹתְנִי; וּכְבָר בָּא חוֹתְנִי לְבֵיתוֹ, וּבְוַדַּאי הֶרְאָה לִי פָּנִים זוֹעֲפוֹת, כִּי לֹא הָיָה רוּחוֹ נוֹחָה כְּלָל מֵעִנְיַן נְסִיעָתִי לְרַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, כַּנַּ"ל, בְּפָרָט שֶׁבְּעֵת שֶׁנִּתְמַהְמַהְתִּי בִּבְּרֶסְלַב אֵצֶל רַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן חָלְתָה זוּגָתִי, תִּחְיֶה, בְּמָאהְלוֹב, וְהָיְתָה מְסֻכֶּנֶת, וְלֹא הָיָה שָׁם אִישׁ שֶׁיַּשְׁגִּיחַ עָלֶיהָ כְּלָל, כִּי חוֹתְנִי וַחֲמוֹתִי הָיוּ בְּקֶרְמִינִיץ כַּנַּ"ל, וַאֲנִי נָסַעְתִּי לִבְּרֶסְלַב וְהִשְׁאַרְתִּי אוֹתָהּ לְבַדָּהּ בַּבַּיִת עִם אֵיזֶה מְשָׁרֶתֶת וְאַחַר-כָּךְ חָלְתָה מְאד, וְלֹא הָיָה מִי שֶׁיַּשְׁגִּיחַ עָלֶיהָ בְּבֵיתָהּ, כִּי-אִם בְּנֵי הָעִיר וְהָיָה רַעַשׁ גָּדוֹל מִזֶּה בְּמָאהְלוֹב, וּכְבָר נוֹדַע לִי עִנְיָן זֶה בְּהֵיוֹתִי בִּבְּרֶסְלַב, שֶׁהוֹדִיעַ לִי אִישׁ אֶחָד מִזֶּה בְּלֵיל שִׁמְחַת-תּוֹרָה, וַאֲנִי הוֹדַעְתִּי זֹאת תֵּכֶף לְרַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְהוּא זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אָמַר אַחַר- כָּךְ, בַּבֹּקֶר, תּוֹרָה נִפְלָאָה, וְנִכְנַס גַּם עִנְיָן זֶה בְּתוֹךְ תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, כְּדַרְכּוֹ תָּמִיד, שֶׁכָּל מַה שֶּׁעָבַר בָּעוֹלָם, בְּפָרָט מַה שֶּׁהָיוּ מְדַבְּרִים לְפָנָיו, הַכֹּל נִכְלָל וְנִכְנַס בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, כִּי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה הָיְתָה כְּלָלִיּוּת נִפְלָא וְנוֹרָא מְאד מְאד הֵן עַל כָּל אֵלֶּה אַחַר-כָּךְ כְּשֶׁבָּאתִי לְחוֹתְנִי, חָרָה אַפּוֹ מְאד עַל אֲשֶׁר הִשְׁאַרְתִּי זוּגָתִי לְבַדָּהּ וְאַחַר-כָּךְ

חָלְתָה כַּנַּ"ל אֲבָל אֲנִי לֹא שָׁמַעְתִּי כָּל זֶה כְּלָל, כִּי יָדַעְתִּי, שֶׁאִם הוּא הָיָה יוֹדֵעַ חֶלְק מֵאֶלֶף מִמַּה שֶׁשָּׁמַעְתִּי וּפָעַלְתִּי בְּאֵלּוּ הַיָּמִים, שֶׁזָּכִיתִי לְהִסְתּוֹפֵף בְּצֵל קְדֻשַּׁת רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה, הָיָה בָּוַדַּאי מַסְכִּים עַל נְסִיעָתִי וְהָיָה מְנַשֵּׁק כַּפּוֹת רַגְלַי כִּי אַדְרַבָּא, מַה שֶּׁנִּשְׁאֲרָה בְּתוֹ, הִיא זוּנָתִי, בַּחַיִּים, הַכֹּל הָיָה בְּכֹחַ תְּפִלּוֹת רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה כִּי תֵּכֶף בַּבֹּקֶר, בַּשַּׁבָּת הַנַּ"ל, דִּבֵּר בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה מֵעִנְיַן שַׁבָּת, שֶׁהִיא בְּחִינַת בַּת-זוּג שֶׁל כְּלַל יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת אִשְׁתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה וְכוּ', וְיָדַעְתִּי שֶׁשָּׁם לִבּוֹ לִדְבָרַי, שֶׁהוֹדַעְתִּי לוֹ בְּלֵיל-שַׁבַּת-קֹדֶשׁ, וְעָשָׂה לִי טוֹבָה גְּדוֹלָה: וְהִנֵּה רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה נָסַע לְדַרְכּוֹ לְלֶמְבֶּרְג, וְנִתְעַכֵּב שָׁם כָּל הַחֹרֶף, וְלֹא חָזַר לְבֵיתוֹ עַד אֶמְצַע הַקַּיִץ, בְּפָרָשַׁת בָּלָק וְכָל מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו שָׁם, אֵין מִי שֶׁיּוֹדֵעַ לְסַפֵּר מִזֶּה, כִּי לֹא זָכִיתִי לִהְיוֹת אֶצְלוֹ אֶפִלּוּ פַּעַם אַחַת בְּלֶמְבֶּרְג, וַאֲנִי הָיִיתִי כָּל אוֹתוֹ הָעֵת בְּמָאהְלוֹב, בְּבֵית חוֹתְנִי וּבַעֲוונוֹתֵינוּ הָרַבִּים אִבַּדְנוּ בַּשָּׁנָה הַזֹּאת הַתּוֹרוֹת שֶׁל שַׁבַּת- חֲנֻכָּה וְשָׁבוּעוֹת, כִּי לֹא זָכִינוּ לָבוֹא אֵלָיו לִקְהִלַּת-קֹדֶשׁ לֶמְבֶּרְג וְהִנֵּה בְּאֶמְצַע הַחֹרֶף, בִּהְיוֹתִי בְּמָאהְלוֹב, הוֹדִיעַ לִי חֲבֵרִי רַבִּי נַפְתָּלִי, שֶׁבָּא מִלֶּמְבֶּרְג ר"ד שֶׁנָּסַע עִמּוֹ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְסִפֵּר, שֶׁרַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה רוֹצֶה לְהַדְפִּיס סִפְרוֹ, וְשֶׁדִּבֵּר מִזֶּה כָּל הַלַּיְלָה וְהָיָה רָצוֹן חֲבֵרִי, נֶרוֹ יָאִיר, שֶׁאֶסַּע לְנֶעמִירוֹב, וּמִשָּׁם אֶסַּע עִמּוֹ לְלֶמְבֶּרְג כְּדֵי לַעֲסֹק בַּהַדְפָּסָה הַנַּ"ל וּבַעֲוונוֹתֵינוּ הָרַבִּים לֹא יָכלְתִּי לִנְסֹעַ מֵעִצָּם רִבּוּי הַמְּנִיעוֹת שֶׁלִּי מִכָּל הַצְּדָדִים, וְאַף-עַל-פִּי שֶׁכְּבָר זָכִיתִי לְשַׁבֵּר כַּמָּה מְנִיעוֹת, אַף-עַל-פִּי-כֵן מְנִיעוֹת אֵלֶּה, לִנְסֹעַ לְדֶרֶךְ רָחוֹק כָּזֶה לְלֶמְבֶּרְג, לֹא זָכִיתִי לְשַׁבְּרָם, אַךְ תֵּכֶף הִתְחַלְתִּי לַחְשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת בְּעִנְיַן הַהַדְפָּסָה וְהִתְחַלְתִּי לְסַדֵּר הַקְּדָמָה וְשַׁעַר וְכוּ' אַחַר-כָּךְ נִשְׁמַע, שֶׁרַבֵּנוּ נִסְתַּלֵּק שָׁם בְּלֶמְבֶּרְג, חַס וְשָׁלוֹם, וּבְוַדַּאי הָיָה לִי צַעַר עַד כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ, אַךְ הֵבַנְתִּי, שֶׁהוּא שֶׁקֶר: אַחַר-כָּךְ, קֹדֶם פּוּרִים, בָּא עֲגָלָה בִּשְׁבִילִי מִבֶּרְסְלַב, שֶׁאֶסַּע לְשָׁם לַעֲסֹק בְּתִקּוּן הַסֵּפֶר, שֶׁשָּׁלַח רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה מִלֶּמְבֶּרְג אִישׁ אֶחָד, שֶׁיַּדְפִּיס אוֹתוֹ בְּמִדִּינָה זאת וּבָאתִי לְפֹה בֶּרְסְלַב עַל פּוּרִים, וְנוֹדַע לִי, שֶׁרַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה, בָּרוּךְ הַשֵּׁם, בְּחַיִּים וְשָׁלוֹם, וְהָיֵינוּ שְׂמֵחִים בְּשִׂמְחַת פּוּרִים מְאד וַאֲנִי עָסַקְתִּי בְּתִקּוּן הַסֵּפֶר וְסִדַּרְתִּי הַכֹּל עַל נְכוֹן, וְאַחַר-כָּךְ חָזַרְתִּי לְבֵיתִי, לִקְהִלַּת מָאהְלוֹב וְהָאִישׁ הַנַּ"ל, שֶׁרַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה מָסַר לְיָדוֹ הַסֵּפֶר, נָסַע מִפֹּה לִקְהִלַּת אוֹסְטְרָהָא וְהִתְחִיל לַעֲסֹק בְּהַדְפָּסָתוֹ:

אַחַר פֶּסַח נִפְטַר לְעוֹלָמוֹ חוֹתְנִי, הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק, זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, בְּיוֹם שֵׁנִי, י"ט אִיָּיר, וַאֲנִי עָמַדְתִּי בְּשָׁעַת יְצִיאַת נִשְׁמָתוֹ בָּעֵת הַהִיא בָּא רַבִּי שִׁמְעוֹן, נֶרוֹ יָאִיר, שֶׁהָיָה עִם רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּלֶמְבֶּרְג, וּבָא מִשָּׁם וְהֵבִיא הַמַּפְתֵּחַ, שֶׁמָּסַר לוֹ רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה, לְקַח הַסֵּפֶר הַנִּזְכָּר לְעֵיל וְיִשְׁרְפֵנוּ, וְכֵן עָשָׂה, וְלָקַח שְׁנֵי הַסְּפָרִים, וּשְׁנֵיהֶם אֶחָד, דְּהַיְנוּ סֵפֶר אֶחָד בִּכְתִיבַת יָדוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וְסֵפֶר הַשֵּׁנִי מַה שֶּׁאֲנִי הֶעְתַּקְתִּי לְפָנָיו כַּנַּ"ל, וְשָׂרַף שְׁנֵיהֶם

עַל-פִּי פְּקֻדָּתוֹ וּכְבָר מְבאָר בְּמָקוֹם אַחֵר קְצָת מִזֶּה הַסִּפּוּר (חַיֵּי מוֹהֲר"ן קס"ט), אֵיךְ צִוָּה רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לְבָרְכָה לְשָׂרְפוֹ, וְכַמָּה דְּמָעוֹת שָׁפַךְ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לְבָרְכָה קֹדֶם שֶׁיָּצְאָה הַגְּזֵרָה לְשָׂרְפוֹ-חָבָל עַל דְּאָבְדִין וְלָא מִשְׁתַּכְחִין, כִּי אָמַר, שֶׁזֶּה הַסֵּפֶר לֹא יִהְיֶה עוֹד בָּעוֹלָם אוֹי! כַּמָּה הֶעָוֹן גּוֹרֵם, כִּי עֲוֹונוֹתֵינוּ הִטּוּ אֵלֶּה, וְחַטאתֵינוּ הִסְתִּירוּ טוֹב כָּזֶה מֵאִתָּנוּ; הַמָּקוֹם יְנַחֵם אוֹתָנוּ מְהֵרָה, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן:

כז

בְּעֶרֶב פֶּסַח בִּשְׁנַת תקס"ח הַנַּ"ל נוֹלַד בְּנִי יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה וְנִכְנַס לַבְּרִית בַּשְּׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח וְחוֹתְנִי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כְּבָר חָלָה חָלְיוֹ אֲשֶׁר מֵת בְּהּ כַּנַּ"ל, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לִכָּנס בְּבֵית הַכְּנֶסֶת לִהְיוֹת סַנְדָּק

וַאֲנִי נִתְעַכַּבְתִּי בְּמַאהֲלוֹב גַּם בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת וְאַחֲרָיו קְצָת עַד אֲשֶׁר זָכִיתִי בְּפָרָשַׁת בָּלָק שֶׁהִגִּיעַ לִי יְדִיעָה שֶׁרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כְּבָר בָּא לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם וַתְּחִי רוּחִי מַמָּשׁ, יִשְׁתַּבַּח שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ לָעַד וּלְנֶצַח עַל כָּל הַחֶסֶד הַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא הַזֶּה שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ וְעִם כָּל הָעוֹלָם, מַה שֶּׁזָּכִינוּ שֶׁחָזַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בַּחַיִּים מִלֶּמְבֶּרְג שֶׁלֹּא עַל פִּי דֶּרֶךְ הַטֶּבַע כְּלָל, כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ הָרוֹפְאִים שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לִחְיוֹת כִּי אִם כְּמוֹ חֹדֶשׁ אֶחָד וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ לִסַּע דֶּרֶךְ כָּזֶה וְכוּ' וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָשָׂה נִסִּים עֲצוּמִים וְנִפְלָאִים וְחָזַר לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם וְחַי אַחַר כָּךְ בְּנֵס שְׁתֵּי שָׁנִים וְיוֹתֵר קְצָת אֲשֶׁר בְּאֵלּוּ הַשָּׁנִים הֶחֱיָה אוֹתָנוּ מְאד מְאד וְגִלָּה תּוֹרוֹת וְשִׂיחוֹת וּמַעֲשִׂיּוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת אֲשֶׁר אֵין דֻּגְמָתָם וּבְגֹדֶל חֲלִישׁוּתוֹ בִּלְי שִׁעוּר בְּאֵלּוּ הַשָּׁנִים אֲשֶׁר כִּמְעַט שֶׁנִּגְוַע בְּכָל יוֹם וָיוֹם, אַף עַל פִּי כֵן עָסַק עִמָּנוּ וְעִם כָּל הָעוֹלָמוֹת וְכוּ' וְכוּ' בְּתִקּוּנִים נִפְלָאִים וְכוּ' יוֹתֵר מִבַּתְּחִלָּה אֲשֶׁר לְדַעְתִּי כָּל הַהַשְׁאָרָה שֶׁנִּשְׁאַר מִמֶּנּוּ עִמָּנוּ אֵיזֶה הִתְגַּלּוּת מֵהַשָּׂגוֹת דִּיעָתוֹ הַנּוֹרָאָה, הַכֹּל הָיָה בְּכֹחַ הַפְּעֻלּוֹת שֶׁל אוֹתָן הַשָּׁנִים הָאַחֲרוֹנִים כְּפִי שֶׁאֲנִי מֵבִין מֵרָחוֹק יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ לָעַד עַל כָּל הַטּוֹבָה הַזֹּאת וְהַמַּשִּׂים לִבּוֹ לְדִבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הַנֶּאֱמָרִים בְּסִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְיַעַיֵן בָּהֶם בֶּאֱמֶת יָבִין מְעַט עִצָּם הַטּוֹבָה וְהַחֶסֶד הַזֶּה מַה שֶּׁזָּכִינוּ לְקַבֵּל מֵרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְאֵין לְהַאֲרִיךְ:

כח

וְהִנֵּה תֵּכֶף כְּשֶׁזָּכִיתִי לִשְׁמֹעַ בְּשׂוֹרָה טוֹבָה הַזֹּאת שֶׁבָּא רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְבֵיתוֹ מִלֶּמְבֶּרְג זָרַזְתִּי עַצְמִי וְנָסַעְתִּי מִיָּד לְפֹה בְּרֶסְלַב וּבָאתִי לְכָאן עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ וְזָכִיתִי לְקַבֵּל פָּנָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהָיָה חָלוּשׁ מְאד מְאד אַף עַל פִּי כֵן הָיָה לָנוּ לְנֶחָמָה וְלִמְשִׂיבַת נֶפֶשׁ מַה שֶּׁעַל כָּל פָּנִים בָּא בַּחַיִּים לְכָאן וְיָשַׁבְתִּי פֹּה אֶצְלוֹ עַד אַחַר שַׁבָּת הַשֵּׁנִי וּמִכָּאן נָסַעְתִּי לְנֶעֱמִירוֹב

וְהִנֵּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְסַבֵּב סִבּוֹת וּמֵכִין מִצְעֲדֵי גֶּבֶר וְעַתָּה הִגִּיעַ הָעֵת בְּרַחֲמָיו הַנִּפְלָאִים לְהוֹצִיאֵנִי מֵהַגָּלוּת מִקְּהִלַּת קֹדֶשׁ מָאהְלוֹב וּלְהַחֲזִירֵנִי לְבֵיתִי לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ נָעמִירוֹב, לִהְיוֹת סָמוּךְ לְרַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְתֶכֶף הֵכַנְתִּי לִי דִּירָה בְּנָעמִירוֹב וְחָזַרְתִּי לָמָאהְלוֹב, וְעַתָּה נִתְרַצְּתָה חֲמוֹתִי וְזוּגָתִי, תִּחְיֶה, בְּרָצוֹן חָזָק לַחֲזוֹר לְנָעמִירוֹב מֵחֲמַת כַּמָּה טְעָמִים מֵחֲמַת שֶׁנִּפְטַר חוֹתְנִי זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְגַם מֵחֲמַת שֶׁהִיא הָיְתָה חוֹלָה כַּמָּה פְּעָמִים בְּמָאהְלוֹב עַל כֵּן נִזְדָּרְזָה מְאד יוֹתֵר מִמֶּנִּי לַחֲזוֹר לְנָעמִירוֹב וְיָצָאתִי מִמָּאהְלִיב אַחַר תִּשְׁעָה בְּאָב וּבָאתִי לְבֵיתִי לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ נָעמִירוֹב לְשָׁלוֹם בָּרוּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר עֲזָרַנִי עַד הֵנָּה לַחֲזוֹר לִמְקוֹמִי בְּשָׁלוֹם לִהְיוֹת סָמוּךְ לְרַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְעַל יְדֵי זֶה שָׁמַעְתִּי הַרְבֵּה תּוֹרוֹת וְשִׂיחוֹת וּמַעֲשִׂיּוֹת בְּעַצְמִי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ וּכְתַבְתִּים עַל הַסֵּפֶר, תְּהִלָּה לָאֵל

כט

וְהִנֵּה עַתָּה שֶׁחָזַרְתִּי לְנָעמִירוֹב זָכִיתִי שֶׁהָיִיתִי כַּמָּה פְּעָמִים אֵצֶל רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה וּבְעֶצֶם חֶלִישׁוּתוֹ אַף עַל פִּי כֵן גִּלָּה לְפָנֵינוּ תּוֹרוֹת נִפְלָאוֹת הַמְחַיִּין נְפָשׁוֹת הַרְבֵּה עַד אֵין סוֹף וְאֵין תַּכְלִית

סָמוּךְ לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה נִגְמַר בְּאוֹסְטָרָהָא הַדְּפָסַת סִפְרוֹ הַקָּדוֹשׁ לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן וְהֵבִיא הָאִישׁ הַנַּ"ל כֻּלָּם לְפֶה רָאוּ עֵינֵינוּ וְשָׂמְחוּ לְבָבֵנוּ וְהֵאִירוּ פְּנֵי תֵּבֵל וְנִתְחַלְּקוּ בְּיַעֲקֹב בֵּין אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ וּבְכָל הָעוֹלָם

אַחַר שֶׁבָּא מִלְּמַבֶּרְג נָסַע עַל פִּי רב לְטַיֵּל מֵחֲמַת עֶצֶם חֶלִישׁוּתוֹ וּבִנְסִיעוֹת אֵלּוּ לְטִיּוּל שָׁמַעְנוּ כַּמָּה וְכַמָּה תּוֹרוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת וּפַעַם אַחַת נָסַעְתִּי עִמּוֹ וְדִבֵּר עִמִּי מֵעִנְיַן הַסֵּפֶר שֶׁלּוֹ שֶׁנִּדְפַּס בְּסָמוּךְ וְשִׁבַּח אוֹתוֹ מְאד וְאָמַר מֵאַחַר שֶׁכְּבָר נִדְפַּס צְרִיכִין לִלְמד אוֹתוֹ מְאד עַד שֶׁיִּהְיֶה שָׁגוּר בְּעַל פֶּה וְכוּ' כַּמְבאָר בְּמָקוֹם אַחֵר (חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן שמ"ו) וְאַחַר כָּךְ עָנָה וְאָמַר צְרִיכִין לְחַבֵּר עוֹד סֵפֶר אֶחָד שֶׁיִּהְיֶה נָאֶה וְיָפֶה עוֹד יוֹתֵר מֵהָרִאשׁוֹן וְאַחַר כָּךְ בִּהְיוֹתִי עִמּוֹ בַּשָּׂדֶה וּכְבָר בִּקֵּשׁ לְעָלוֹת עַל הָעֲגָלָה לֵישֵׁב עָלֶיהָ לַחֲזוֹר לְבֵיתוֹ, נִתְגַּלְגֵּל מִתּוֹךְ שִׂיחָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁגִּלָּה לְפָנַי הַתּוֹרָה הַנּוֹרָאָה עַל פָּסוּק וְאֵיזֶה הַשֵּׂה לְעוֹלָה (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא י"ב), וְהִיא עֲמֻקָּה מְאד מְאד וּמְחַיֶּה נְפָשׁוֹת מֵעִמְקֵי שְׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת מְאד מְאד לְחַיּוֹתָם לְחַיֵּי עוֹלָם וְכוּ', כַּמְבאָר לַמְעַיֵּן שָׁם בְּסִפְרוֹ הַקָּדוֹשׁ וּבִדְבָרֵינוּ מַה שֶּׁזִּכַּנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְחַדֵּשׁ וּלְבָאֵר בְּדִבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת עַיֵּן שָׁם

וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁחָזַרְתִּי עִמּוֹ לְבֵיתוֹ עָנָה וְאָמַר לִי זֶה יִהְיֶה לְךָ עַל הַסֵּפֶר הַשֵּׁנִי הַיְנוּ מַה שֶּׁאָמַר תְּחִלָּה שֶׁצְּרִיכִין עוֹד לְחַבֵּר סֵפֶר שֵׁנִי וְכוּ' כַּנַּ"ל עַתָּה הֵעִיר אָזְנִי שֶׁיֵּשׁ לִי הַתְחָלָה עַל זֶה הַסֵּפֶר הַשֵּׁנִי וּבָזֶה חִזֵּק אוֹתִי בְּיוֹתֵר לַעֲסֹק בִּזְרִיזוּת וְהִתְאַמְּצוּת לִכְתֹּב כָּל חִדּוּשָׁיו

הַקְּדוֹשִׁים וְכֵן הָיָה עַד שֶׁזָּכִיתִי לְחַבֵּר מַחְדּוּשָׁיו סֵפֶר הַקָּדוֹשׁ לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן תִּנְיָנָא כִּי מִיּוֹם שֶׁבָּא מִלֶּמְבֶּרְג הֶכְרַחְתִּי לְהִתְיַגֵּעַ בְּכַמָּה יְגִיעוֹת לִכְתֹּב בְּעַצְמִי כָּל חִדּוּשָׁיו כִּי מִקֹּדֶם שֶׁהָיָה בְּלֶמְבֶּרְג הָיוּ כַּמָּה חִדּוּשִׁים שֶׁכְּתָבָם בְּעַצְמוֹ וְגַם כָּל הַתּוֹרוֹת כְּתַבְתִּים לְפָנָיו כַּנַּ"ל אֲבָל אַחַר שֶׁבָּא מִלֶּמְבֶּרְג לֹא כָּתַב בְּעַצְמוֹ דָּבָר וְלֹא כָּתַבְתִּי לְפָנָיו כְּלָל, רַק הָיָה לִי כַּמָּה יְגִיעוֹת קֹדֶם שֶׁכָּתַבְתִּי תּוֹרוֹתָיו שֶׁלֹּא בְּפָנָיו וּבִפְרָט הַתּוֹרוֹת הָאֲרֻכוֹת שֶׁאָמַר בְּזְמַנִּים הַקְּבוּעִים לְקִבּוּץ, כְּמוֹ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְשַׁבַּת חֲנֻכָּה וְשִׁבּוּעוֹת שֶׁנֶּאֶמְרוּ בַּאֲרִיכוּת נִפְלָא בְּהֶמְשֵׁךְ גָּדוֹל מְאד וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עֲזָרַנִי שֶׁהַעְתַּקְתִּי פָּנַי נֶגְדּוֹ וְהִטְרַחְתִּיו שֶׁיַּחֲזֹר עִמִּי רב הֶמְשֵׁךְ הַדְּבָרִים מֵהַתּוֹרוֹת אַחַר שֶׁאָמַרְתָּ בָּרַבִּים וְאַחַר כָּךְ כְּתַבְתִּים שֶׁלֹּא בְּפָנָיו וְאַחַר כָּךְ הֵבֵאתִים לְפָנָיו וְהֶרְאֵיתִים לוֹ וְהוּטְבוּ בְּעֵינָיו בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם וְכָל מַה שֶּׁעָבְרוּ מְנִיעוֹת קֹדֶם שֶׁכָּתַבְתִּי כָּל תּוֹרָה וְתוֹרָה אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר בָּרוּךְ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ שֶׁעָזָרַנִי בִּדְרָכָיו הַנִּפְלָאִים לִכְתֹּב עַל הַסֵּפֶר תּוֹרוֹת כָּאֵלֶּה בָּרוּךְ הַמְּקִים מֵעָפָר דָּל לִזְכוֹת לְקַבֵּץ וְלִכְתֹּב דְּבָרִים נוֹרָאִים כָּאֵלֶּה דְּבָרִים שֶׁכִּסְּה עַתִּיק יוֹמִין, לְזַכּוֹת בָּהֶם אֶת הָרַבִּים לְדוֹרֵי דוֹרוֹת בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ שְׁמוֹ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד

ל

קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה נָתַן לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְהַעְתִּיק כַּמָּה נְיָרוֹת מִכְּתִיבַת יָדוֹ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁהָיָה כָּתוּב בָּהֶם הַדְּבָרִים שֶׁל הָאָלֶף-בֵּית הַשֵּׁנִי, וְאָצְלוֹ זְכרונוֹ לִבְרָכָה לֹא הָיוּ הַדְּבָרִים כְּתוּבִים בְּסֵדֶר הָאָלֶף-בֵּית, רַק כָּל דָּבָר שֶׁהִשִּׂיג בַּמָּקוֹם שֶׁהִשִּׂיגוֹ כְּתָבוֹ זֶה אֵצֶל זֶה אַךְ צִוָּה עָלֵינוּ לְסַדְּרָם עַל-פִּי אָלֶף-בֵּית וְאֵלּוּ הַכְּתָבִים לֹא מָסַר בִּתְחִלָּה לְיָדֵי כְּדַרְכּוֹ תָּמִיד כִּי לֹא הָיִיתִי בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם אֶצְלוֹ וּנְתָנָם לַאֲנָשִׁים אֲחֵרִים מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ וַאֲנִי קִבַּלְתִּי מֵהֶם וְאַחַר אֵיזֶה זְמַן הוֹסִיף וְנָתַן לִי עוֹד כְּתָבִים מִכְּתַב יָדוֹ הַקְּדוֹשָׁה הַשַּׁיָּכִים לְהָאָלֶף-בֵּית הַשֵּׁנִי, וְהֶעְתַּקְתִּים גַּם כֵּן וְסִדַּרְתִּים עַל סֵדֶר הָאָלֶף-בֵּית וְצֵרַפְתִּים יַחַד וְשִׁבַּח מְאד אֶת הָאָלֶף-בֵּית הַשֵּׁנִי וְאָמַר שֶׁכָּל דָּבָר וְדָבָר מֵהֶם הֵם הַשָּׂגוֹת גְּבוֹהוֹת מְאד מְאד וּמְעַט מְבאָר מִזֶּה בְּמָקוֹם אַחֵר (חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן תקפ"ד):

לא

בְּשָׁנַת תקס"ח הַנַּ"ל בְּסוֹפוֹ אַחַר שֶׁבָּא מִלֶּמְבֶּרְג לְפֶה הֵבִיא לוֹ אִישׁ אֶחָד כִּסֵּא נִפְלָאָה שֶׁעָשָׂאהּ בְּעַצְמוֹ בְּיפִי וְאָמְנוּת גָּדוֹל וְאָז בְּסָמוּךְ אַחַר כָּךְ סִפֵּר הַמַּרְאָה הַנּוֹרָאָה שֶׁרָאָה שֶׁהֵבִיאוּ לוֹ כִּסֵּא וְהָיָה אֵשׁ סְבִיבָהּ וְכוּ' (וְנִכְתְּבָה בְּמָקוֹם אַחֵר (חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן פ"ד

וַאֲנִי לֹא זָכִיתִי לִהְיוֹת אֶצְלוֹ בְּשָׁעָה שֶׁסִּפֵּר זֹאת הַמַּעֲשֶׂה וְלֹא שְׁמַעְתִּיהָ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ רַק מִפִּי חֲבֵרִי אַחַר כָּךְ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׁנַת תקס"ט אָמַר הַתּוֹרָה תִּקְעוּ הָרִאשׁוֹנָה הַנִּדְפֶּסֶת בִּתְחִלַּת הַסֵּפֶר לִקּוּטֵי תִנְיָנָא, וְזֹאת הַתּוֹרָה הִיא כְּמוֹ פֵּרוּשׁ עַל הַמַּעֲשֶׂה הַנּוֹרָאָה שֶׁל הַכִּסֵּא הַנַּ"ל, וְהַדְּבָרִים עַתִּיקִים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מְאד אֵיךְ שֶׁמִּתְקַבְּצִין וּמִתְחַבְּרִין עִנְיְנֵי הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל עִם הַתּוֹרָה הַנַּ"ל וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה כָּאן

לב

וְהִנֵּה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה זֶה לֹא הָיָה שׁוּם דֶּרֶךְ הַטֶּבַע שֶׁיאמַר תּוֹרָה בָּרַבִּים, בִּפְרָט לִפְנֵי אֲנָשִׁים הַרְבֵּה כָּאֵלֶּה שֶׁהָיָה כַּמָּה מֵאוֹת אוֹרְחִים חוּץ בְּנֵי הָעִיר, וְהוּא הָיָה חָלוּשׁ מְאד מְאד וְאַף עַל פִּי כֵן הָיָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעָזְרוֹ וְגָמַר כָּל הַתּוֹרָה בָּרַבִּים בַּאֲרִיכוּת נִפְלָאָה, כְּדַרְכּוֹ הַנּוֹרָא, אַשְׁרֵי אֹזֶן הַשּׁוֹמְעָה וְאַחַר כָּךְ לֹא הָיָה בְּאֶפְשָׁרִי לְהַטְרִיחוֹ שֶׁאֶכְתְּבֶנָּה בְּפָנָיו כִּי הָיָה עָלָיו לְטַרַח גָּדוֹל וְהוּא הָיָה חָלוּשׁ מְאד וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזַרְנִי בִּדְרָכָיו הַנִּפְלָאִים שֶׁיִּגַּעְתִּי בְּכַמָּה יְגִיעוֹת עַד שֶׁכָּתַבְתִּי אוֹתָהּ וְהֶרְאִיתִיהָ לְפָנָיו וְהוּטְבָה בְּעֵינָיו בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

לג

אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַנַּ"ל שָׁלַח אֶת אָחִיו הָרַב רַבִּי יְחִיאֵל זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְמֶזְ'יבּוּז' שֶׁיֵּלֵךְ עַל צִיּוּן קִבְרוֹ הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, וִיבַקֵּשׁ עָלָיו רַחֲמִים שֶׁיִּתֵּן לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְמַחֲלָתוֹ הַכְּבֵדָה רַחֲמָנָא לִצְלַן וְהִפְצִיר חֲבֵרִי רַבִּי נַפְתָּלִי אֶת רַבִּי יְחִיאֵל הַנַּ"ל שֶׁיְּקַבֵּל אוֹתוֹ גַּם כֵּן לְקְהִלַּת קֹדֶשׁ מֶזְ'יבּוּז' כִּי הָיָה חָפֵץ גַּם כֵּן לִהְיוֹת עַל קֶבֶר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וּמִלֵּא רְצוֹנוֹ וְהִבְטִיחוֹ לְקַבְּלוֹ עִמּוֹ אַחַר כָּךְ נוֹדַע לִי הַדָּבָר וְהִפְצַרְתִּי גַּם כֵּן הַרְבֵּה אֶת רַבִּי יְחִיאֵל עַד שֶׁנִּתְרַצָּה עִמִּי גַּם כֵּן לְקַבֵּל אוֹתִי לְשָׁם וְנָסַעְנוּ שְׁנֵינוּ עִם רַבִּי יְחִיאֵל הַנַּ"ל לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ מֶזְ'יבּוּז' בֵּין כֻּסֵּה לְעָשׂוֹר וְהָיִינוּ שָׁם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים וְקֹדֶם יוֹם הַכִּפּוּרִים הָיִינוּ עַל קֶבֶר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה וְאָז הֶרְאִינוּ שָׁם אֶת סִפְרוֹ לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן שֶׁנִּדְפַּס מֻחְדָּשׁ לִפְנֵי אֵיזֶה אֲנָשִׁים מַפְלְגִים וְהוּטַב בְּעֵינֵיהֶם מְאד מְאד בְּלִי שִׁעוּר וְאַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים חָזַרְנוּ מִשָּׁם וּמִדֵּי עָבְרֵנוּ בִּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ נָעֳמִירוֹב נִתְעַכַּבְתִּי בְּנָעֳמִירוֹב בְּבֵיתִי עַל חַג הַסֻּכּוֹת וְהֵם נָסְעוּ לְכָאן לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ בְּרֶסְלַב וְאַחַר יָמִים הָרִאשׁוֹנִים בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת מִיָּד נָסַעְתִּי לִבְרֶסְלַב וְהָיִיתִי בְּכָאן עַד אַחַר שִׁמְחַת תּוֹרָה:

לד

בִּשְׁנַת תקס"ט בֵּין פֶּסַח לַעֲצֶרֶת הֵכִין אֶת עַצְמוֹ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לִנְסֹעַ עוֹד הַפַּעַם לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ לְמֶבֶרְגְ וּכְבָר הֵכִינוּ הַכֹּל לִצְרֵךְ הַנְּסִיעָה וְהִנִּיחוּ הַחֲפָצִים הַצְּרִיכִין לְדֶרֶךְ לְתוֹךְ הַשַּׁקִּים כְּדֶרֶךְ הַנּוֹסְעִים וְהָיָה מוּכָן לִנְסֹעַ מִיָּד וְנוֹדַע הַדָּבָר לָנוּ בִּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ נְעִמִירוֹב שֶׁרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה יִסַּע מִיָּד לְלֶמְבֶּרְגְ וְתֵכֶף זֵרְזָנוּ עַצְמֵנוּ וְרַצְנוּ לְכָאן בְּחִפָּזוֹן גָּדוֹל אַךְ בְּבוֹאֵנוּ לְכָאן כְּבָר נִמְלַךְ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה מִנְּסִיעָתוֹ וְלֹא רָצָה לִנְסֹעַ עוֹד וּבְבוֹאֵנוּ לְכָאן מָצָאנוּ עֲדַיִן מֻנָּחִים כָּל הַשַּׁקִּים עִם הַחֲפָצִים בְּתוֹכָם לִנְסֹעַ מִיָּד כַּנַּ"ל אַךְ טָרֵם בּוֹאֵנוּ לְכָאן נִמְלַךְ מִנְּסִיעָתוֹ כַּנַּ"ל וְהֵבִינוּ מִדְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהָיָה בָּזֶה עִנְיָן גָּדוֹל וְסוֹדוֹת נִסְתָּרִים מַה שֶּׁבְּתְחִלָּה חָפֵץ לִנְסֹעַ וְאַחַר כָּךְ נִמְלַךְ, וּפַעַם אַחַת אָמַר שֶׁגַּם זֶה מִצַּד גִּלְגּוּלֵי הַנְּשָׁמוֹת מַה שֶּׁאֶחָד חָפֵץ וּמֵכִין אֶת עַצְמוֹ לִנְסֹעַ, וְאַחַר כָּךְ נִמְלַךְ כַּנִּדְפָּס בִּמְקוֹמוֹ (שִׂיחוֹת הָרַ"ן קצ"ה) עַיֵּן שָׁם:

לה

אַחַר כָּךְ הִגִּיעַ שָׁבוּעוֹת וְאָז חָזְרוּ וְנִתְגַּלְגְּלוּ עָלַי מַחֲדָשׁ מְנִיעוֹת עֲצוּמוֹת מְאֹד מְאֹד מִלְּהְיוֹת עַל שָׁבוּעוֹת וְכָל עִקַּר הַבִּלְבּוּל דַּעַת שֶׁלִּי הָיָה שֶׁהֵסִיתוּ אוֹתִי, שֶׁאֶשְׁאַל אֶת פִּי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּעַצְמוֹ אִם לִהְיוֹת אֶצְלוֹ עַל שָׁבוּעוֹת וְלִבְלִי לְהִסְתַּכֵּל עַל מְנִיעוֹת כָּאֵלֶּה, אִם לָאו וְאִם הָיִיתִי שׁוֹאֵל אוֹתוֹ בְּוַדַּאי לֹא הָיָה מַנִּיחַ אוֹתִי לִהְיוֹת אֶצְלוֹ עַל שָׁבוּעוֹת בְּשׁוּם אֹפֶן כִּי כֵּן הָיָה דַּרְכּוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהָיָה חָפֵץ שֶׁיִּשְׁבֹּר הָאָדָם כָּל הַמְּנִיעוֹת שֶׁבָּעוֹלָם וְלִבּוֹא אֶצְלוֹ, אַף עַל פִּי כֵן כְּשֶׁשָּׁאֲלוּ אוֹתוֹ עַל דָּבָר שֶׁהָיוּ צְרִיכִין מְסִירַת נֶפֶשׁ לָזֶה לִהְיוֹת אֶצְלוֹ וּלְשַׁבֵּר מְנִיעוֹת גְּדוֹלוֹת, הָיָה מַדְחֶה אֶת הָאָדָם וְאָמַר לוֹ שֶׁלֹּא יִהְיֶה אֶצְלוֹ, וְהַזְהִיר אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יִמְסֹר נַפְשׁוֹ כָּל כָּךְ בִּשְׁבִיל לִהְיוֹת אֶצְלוֹ וְאָמַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ כַּמָּה טְעָמִים עַל זֶה וּמֵחֲמַת זֶה נִדְחוּ כַּמָּה בְּנֵי-אָדָם מִלִּהְיוֹת אֶצְלוֹ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וּבָעִתִּים הַקְּבוּעִים, כִּי תֵּכֶף כְּשֶׁשָּׁאֲלוּ אוֹתוֹ הִזְהִירָם שֶׁלֹּא יִמְסְרוּ נַפְשָׁם לִהְיוֹת אֶצְלוֹ כִּי בַּדֶּרֶךְ שֶׁאָדָם רוֹצֶה לֵילֵךְ מוֹלִיכִין אוֹתוֹ, וְעוֹד הָיוּ לוֹ טְעָמִים הַרְבֵּה עַל זֶה וַאֲנִי יָדַעְתִּי כָּל זֹאת מִכְּבָר אֲבָל אָז קֹדֶם שְׁבוּעוֹת הַנַּ"ל הִתְגַּבְּרוּ כְּנֶגְדִּי הַמְּנִיעוֹת בְּהִתְגַּבְּרוּת וּבְהִתְפַּשְׁטוּת חָזָק כָּל כָּךְ עַד שֶׁעָלָה עַל דַּעְתִּי לִשְׁאֹל אוֹתוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּעַצְמוֹ מַה לַּעֲשׂוֹת, וְאָז הָיָה הוּא בְּעַצְמוֹ בְּוַדַּאי מוֹנֵעַ אוֹתִי מְאֹד מִלִּהְיוֹת אֶצְלוֹ כַּנַּ"ל אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חִזֵּק לִבִּי וְגַם חֲבֵרִי רַבִּי נַפְתָּלִי חִזֵּק אוֹתִי מְאֹד מִלִּהְיוֹת אֶצְלוֹ כַּנַּ"ל אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חִזֵּק לִבִּי וְגַם חֲבֵרִי רַבִּי נַפְתָּלִי חִזֵּק אוֹתִי הַרְבֵּה וְנִזְהַרְתִּי מְאֹד מְאֹד מִלְּדַבֵּר עִם רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כְּלָל מִזֶּה וְהָיָה בְּדַעְתִּי לִבְלִי לִנְסֹעַ לְכָאן עַד סְמוּךְ לְשָׁבוּעוֹת מְאֹד כִּי אוּלַי יִוָּדַע לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה מִמֵּילָא שֶׁלֹּא עַל יָדִי, וְיָכוֹל לִהְיוֹת גַּם כֵּן שֶׁיַּחֲזִיר אוֹתִי לְבֵיתִי כַּאֲשֶׁר אֵרַע לִי בַּשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה

שֶׁנִּתְקָרַבְתִּי אֵלָיו, שֶׁמֵּעֵצֶם הַמְּנִיעוֹת שֶׁהָיוּ כְּנֶגְדִּי הֶחֱזִיר אוֹתִי עַל שֶׁבּוּעוֹת לְבֵיתִי וְאָמַר לְעִנְיָן זֶה מוּטָב שֶׁיִּתְחַלֵּל שַׁבָּת אַחַת וְכוּ' עַל כֵּן הָיָה בְּדַעְתִּי לְבָלְתִּי לָבוֹא לְפָנָיו עַד סָמוּךְ לְשֶׁבּוּעוֹת מְאֹד, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה פְּנַאי עוֹד לְהָשִׁיב אוֹתִי לְבֵיתִי אַךְ גַּם בְּבֵיתִי לֹא יָכְלְתִּי לִהְיוֹת מֵעֵצֶם הַמְּנִיעוֹת שֶׁהָיוּ לִי אָז, וְהָיוּ לִי יִסּוּרִים רַבִּים מִכָּל בְּנֵי בֵּיתִי וּמִכָּל בֵּית אָבִי וּמִכָּל בְּנֵי הָעִיר וְהַכַּרְחְתִּי לִנְסֹעַ אֵיזֶה יָמִים קֹדֶם שֶׁבּוּעוֹת לְכָאן לְרַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אַךְ נִזְהַרְתִּי מְאֹד מְאֹד שֶׁלֹּא יִתְוַדַּע הַדָּבָר לְרַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְאָז חָל שֶׁבּוּעוֹת בְּיוֹם רִאשׁוֹן, וּבְעֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶשׁ שֶׁלִּפְנֵי שֶׁבּוּעוֹת סָמוּךְ לָעֶרֶב נוֹדַע הַדָּבָר לְרַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה מִפִּי אֲחֵרִים שֶׁיֵּשׁ לִי עַתָּה מְנִיעוֹת וְיִסּוּרִים כָּאֵלֶּה וּכְשֶׁהִגִּיעַ סָמוּךְ לְפָנוֹת הַיּוֹם נִכְנַסְתִּי אֵלָיו זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כִּי יָדַעְתִּי שֶׁעַתָּה אִי אֶפְשָׁר שֶׁיַּחֲזִיר אוֹתִי לְבֵיתִי כִּי כְּבָר פָּנָה הַיּוֹם וְהִתְחִיל הוּא זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְדַבֵּר עִמִּי בְּצַחוּת לְשׁוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ וְאָמַר לִי: לֹא יָדַעְתִּי כְּלָל שֶׁיֵּשׁ לְךָ עַתָּה מְנִיעוֹת כָּאֵלֶּה אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ בְּוַדַּאי הָיִיתָ מֻכְרָח לַחֲזֹר לְבֵיתְךָ וְלֹא הָיָה מוֹעִיל שׁוּם דָּבָר רַק הָיִיתָ מֻכְרָח לָשׁוּב לְבֵיתְךָ אַךְ עַתָּה שֶׁכְּבָר אַתָּה בְּכָאן, סוֹף כָּל סוֹף כְּשֶׁנִּפְטָרִין מִכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם אָזַי בְּוַדַּאי עִנְיָן זֶה טוֹב יוֹתֵר מִן הַכֹּלאָז מֻע קוּמְט אַלְדִינְג אִיבֶּער אִיז דָאס פַּאְרט בֶּעסֶער) וְזָכִיתִי לִהְיוֹת אֶצְלוֹ עַל שֶׁבּוּעוֹת וְשָׁמַעְתִּי הַתּוֹרָה הַנּוֹרָאָה וְאֶת הָעוֹרְבִים צִוִּיתִי (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא ד'), וְכָתַבְתִּי אוֹתָהּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְעִנְיָן זֶה יֵשׁ הַרְבֵּה לְסַפֵּר אֵיךְ הָיָה מִתְנַהֵג עִם אֲנָשָׁיו בְּעִנְיָנִים כָּאֵלֶּה כְּשֶׁהָיוּ שׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ עַל עֵסֶק זֶה כַּנַּ"ל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מְסִירַת נֶפֶשׁ שֶׁהָיָה מוֹנֵעַ אֶת הָאָדָם אַף עַל פִּי שֶׁבֶּאֱמֶת הָיָה חָפֵץ מְאֹד שֶׁיִּהְיֶה אֶצְלוֹ וְאָמַר בְּפֵרוּשׁ כְּשֶׁשּׁוֹאֵל אוֹתִי אֲנִי מֻכְרָח לַהֲשִׁיבוֹ כָּךְ וְיֵשׁ בְּעִנְיָן זֶה מַעֲשִׂיּוֹת נִפְלָאִים מַה שֶּׁעָבְרוּ עַל כַּמָּה מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּעִנְיָנִים הָאֵלֶּה

לו

בְּאוֹתוֹ הַקַּיִץ הַנַּ"ל נִפְטַר אֶצְלִי בְּנִי מֵאִיר זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁנּוֹלַד בְּחֶשְׁוָן תקס"א כַּנַּ"ל, הַמָּקוֹם יְנַחֲמֵנִי בְּתוֹךְ אֲבֵלֵי צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם

בַּקַּיִץ הַנַּ"ל שָׁלַח אוֹתִי רַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְבַרְדִּיטְשׁוֹב לְגִבּוֹת לוֹ חוֹב מִגִּיסוֹ וְנָסַעְתִּי בַּקַּיִץ הַנַּ"ל וְאַחַר כָּךְ בַּחֹרֶף שֶׁלְּאַחֲרָיו עַד חֲמִשָּׁה פְּעָמִים עַד שֶׁגָּבִיתִי הַחוֹב בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲבָל עוֹד כַּמָּה דְּבָרִים טוֹבִים צָמְחוּ עַל יְדֵי זֶה שֶׁהָלַכְתִּי בִּשְׁלִיחוּתוֹ לְבַרְדִּיטְשׁוֹב וְגַם לְעִנְיַן הַדְּפָסַת סִפְרוֹ לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן תִּנְיָנָא הָיָה תּוֹעֶלֶת גָּדוֹל מַה שֶּׁהָיִיתִי בִּתְחִלָּה בְּבַרְדִּיטְשׁוֹב וּקְצָת מִזֶּה יִתְבָּאֵר לְקַמָּן אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם

בַּקַּיִץ הַנַּ"ל נָסְעָה בִּתּוֹ מָרַת מִרְיָם זְכְרוֹנָהּ לִבְרָכָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי הָיְתָה כַּלָּתוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן מִוִּואלְטְשִׁיסְק וּבַעֲלָהּ מוֹרֵנוּ הָרַב פִּינְחָס זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כְּבָר נָסַע עִם אָבִיו הַגָּאוֹן הַנַּ"ל

לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּקֵיץ תקס"ה, וְהִיא נִשְׁאֲרָה כָּאן כִּי לֹא אָבָה רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְשָׁלְחָהּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עִם בַּעְלָהּ אָז וְגַם עַתָּה לֹא רָצָה רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְשָׁלְחָהּ לְשָׁם וְהָיָה קָרוֹב שֶׁתִּתְקַבֵּל גֵּט פִּטּוּרִין מִבַּעְלָהּ אַךְ אַחַר כָּךְ סִבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהִיא בְּעַצְמָהּ נִתְרַצְּתָה לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְנָסְעָה בְּקֵיץ תקס"ט הַנַּ"ל עִם גִּיסָיהּ בְּנֵי הָרַב מִוָּואלְטשִׁיסְק וְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לִוָּה אוֹתָהּ בְּעַצְמוֹ עַד רָחוֹק מֵהָעִיר וְהָלַךְ עַד חוּץ לְהָעִיר רַגְלִי וְלֹא רָצָה לֵישֵׁב עַל הָעֲגָלָה וְאָמַר שֶׁלְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לָלֶכֶת רַגְלִי וְכָל בְּנֵי הָעִיר הָלְכוּ עִמּוֹ לְלַוּוֹתָהּ בְּשִׂמְחָה וּמְשֻׁתָּה וְנִשְׁמַע אָז מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ דְּבָרִים נִפְלָאִים אַךְ אֲנִי לֹא זָכִיתִי לְהָבִיוֹת בְּכָל זֶה כִּי הָיִיתִי בִּשְׁלִיחוּתוֹ לְבַרְדִּיטְשׁוֹב:

לז

בִּשְׁנַת תק"ע אָמַר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַתּוֹרָה תִּקְעוּ אֱמוּנָה (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא ה') וְהוּא הֶמְשֵׁךְ גָּדוֹל מְאד אֲשֶׁר לֹא נִמְצָא בְּסִפְרֵיהוּ תּוֹרָה אֲרֻכָּה כָּזֹאת וְאָז הָיוּ כַּמָּה מַעֲשִׂיּוֹת, בְּתְחִלָּה דִּבַּרְנוּ עִמּוֹ מֵעִנְיַן הַ"מְּגַנֵּי אֶרֶץ" שֶׁהִזְכִּיר הַמִּתְנַגֵּד שֶׁלּוֹ וְכוּ', גַּם בְּאוֹתוֹ הָרֹאשׁ- הַשָּׁנָה כְּשֶׁהָלַךְ לוֹמַר "תַּשְׁלִיךְ" נֶחֱלַק וְנָפַל הוּא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְנִשְׁאַר יוֹשֵׁב עַל הָרֶפֶשׁ וְלָכְלַךְ בִּגְדוֹ וְיָדוֹ וְתֵכֶף הֵבִיאוּ לוֹ בֶּגֶד אַחֵר וּמַיִם וְהֶחֱלִיפוּ בִּגְדוֹ וְרָחֲצוּ יָדוֹ וְלֹא דִּבֵּר עַל זֶה מְאוּמָה וְהָלַךְ וְאָמַר תַּשְׁלִיךְ סָמוּךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת כִּי רָאוּ הַנָּהָר מִשָּׁם כִּי לֹא הָיָה לוֹ כֹּחַ לֵילֵךְ לְהַנָּהָר הַגָּדוֹל כְּדַרְכּוֹ תָּמִיד אַחַר כָּךְ אָמַר הַתּוֹרָה תִּקְעוּ הַנַּ"ל, וְשָׁם בְּסוֹף הַתּוֹרָה הַנַּ"ל הִזְכִּיר עַל פָּסוּק וְחָמַלְתִּי עֲלֵיהֶן וְכוּ' שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהַשְׁלִיךְ עַצְמוֹ לְתוֹךְ רֶפֶשׁ וָטִיט וְכוּ' בִּשְׁבִיל לַעֲשׂוֹת רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְעַל יְדֵי זֶה זוֹכֶה לְהַשִּׂיג בְּחִינַת צַדִּיק וְטוֹב לוֹ וְכוּ' עַיֵּן שָׁם הָעִנְיָן הַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא הַזֶּה הֵיטֵב, וְתָבִין נִפְלָאוֹת הַשֵּׁם אֵיךְ בְּכָל דָּבָר שֶׁאֵרַע אָצְלוֹ הָיוּ בּוֹ פְּלָאֵי פְּלָאוֹת:

לח

וְהִנֵּה בַּשָּׁנָה הַזֹּאת לֹא הָיוּ אֶתְרוֹגִים מְצוּיִים כְּלָל וּכְבָר עָבַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים וּשְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה יָמִים אַחַר כָּךְ וַעֲדַיִן לֹא הִגִּיעוּ אֶתְרוֹגִים לְמִדִּינָתֵנוּ וּבְלֵיל מוֹצָאֵי שַׁבָּת שֶׁהוּא יוֹם א' לִפְנֵי סֻכּוֹת הִגִּיעוּ אֶתְרוֹגִים לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ נָעְמִירוֹב וְהָיָה שָׁם רַעַשׁ גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאד, כִּי כַּמָּה אֲנָשִׁים הִמְתִּינוּ בְּנָעְמִירוֹב עַל אֶתְרוֹגִים וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ סִבֵּב בְּרַחֲמָיו שֶׁשָּׁלְחוּ אֶתְרוֹגִים גַּם לְפֹה בְּרֶסְלַב וְרַבִּי נַפְתָּלִי נָסַע עִם הָאִישׁ שֶׁהוֹלְכָם לְפֹה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִסַּע עִם הָאֶתְרוֹגִים לְמָקוֹם אַחֵר וּבָאוּ לְפֹה בְּיוֹם רִאשׁוֹן אֵיזֶה שָׁעוֹת קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם וְהֵקִיצוּ אֶת רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְקָנָה אֶתְרוֹג נָאֶה וְנִפְלָא וְהָיָה לוֹ שִׂמְחָה וְחֶדְוָה גְּדוֹלָה רַבָּה וַעֲצוּמָה בְּלִי שִׁעוּר

וְאָמַר לְרַ' נַפְתָּלִי הֲלֹא כְּשֶׁנִּכְנַסְתָּ לְהָעִיר לְפֶה נִתְגַּלָּה אוֹר גָּדוֹל בְּכָל הָעוֹלָמוֹת כִּי יָדַעְתִּי שֶׁיִּהְיוּ אֶתְרוֹגִים כִּי הָיִיתִי בָּטוּחַ עַל תְּפִלָּתוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק הָרַב הַגָּאוֹן מִבַּרְדִּיטְשׁוֹב זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה כִּי הֲלֹא הוּא הַפֹּאֵר הַקְּהִלָּה שֶׁלָּנוּ (הַיְנוּ שֶׁל כָּל הַמְּפֻרְסָמִים)(וואס דָא אִיז דִּיא

פַּאבְּריק פוּן יוּדֶעשְׁקַייט-שֶׁכָּאן הוּא בֵּית הַיּוֹצֵר שֶׁל יַהֲדוּת) זֶהוּ דָּבָר נִפְלָא וְגָדֵל הַשִּׂמְחָה שֶׁהָיָה לוֹ מִזֶּה וְכָל מַה שֶּׁדִּבֵּר בָּזֶה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וְאָמַר שֶׁשִּׁלְשָׁה יָמִים לֹא הִרְגִּישׁ כְּלָל הַחוֹלַאַת הַכָּבֵד שֶׁלּוֹ מֵעֹצֶם הַשִּׂמְחָה וְאָמַר שֶׁהָיוּ צְרִיכִים לִקְרֹא כְּלֵי זֶמֶר מִגְּדֶל הַשִּׂמְחָה וְגַם אַחַר סֵכּוֹת כְּשֶׁבָּאתִי לְפָנָיו דִּבֵּר גַּם כֵּן הַרְבֵּה מִזֶּה מֵעִנְיַן הָאֶתְרוֹג וְהִפְלִיג מְאד מְאד בְּגֹדֶל מַעֲלַת מִצְוַת אֶתְרוֹג וּכְבָר נִכְתַּב מִזֶּה קְצָת בְּמָקוֹם אַחֵר (שִׂיחוֹת הָר"ן קכ"ה) כִּי בְּאוֹתוֹ הַשָּׁנָה לֹא בֵּרְכוּ כְּלָל עַל הָאֶתְרוֹג בְּכַמָּה וְכַמָּה עֲיָרוֹת וּבְכַמָּה עֲיָרוֹת נָתְנוּ הוֹן רַב בְּעַד אֶתְרוֹג שִׁשִּׁים וְשִׁבְעִים אֲדוּמִים וְהִפְלִיג רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה מְאד בְּחָכְמַת יִשְׂרָאֵל שֶׁיּוֹדְעִים לְכַוֵּן הָאֱמֶת לְפַזֵּר הוֹן רַב בִּשְׁבִיל מִצְוָה זאת דַּיְקָא כִּי הִיא יְקָרָה מְאד מְאד וְאָמַר שֶׁטּוֹב שֶׁלֹּא נִתְגַּלּוּ טַעֲמֵי הַמִּצְוֹות וּסְגֻלָּתָן כַּמּוּבָא שָׁם בַּמִּדְרָשׁ, כִּי אִם הָיוּ יוֹדְעִין מַעֲלַת הָאֶתְרוֹג מִי יוֹדֵעַ מָה הָיוּ עוֹשִׂין בִּשְׁבִיל הָאֶתְרוֹג וְכוּ'

לט

וְתֵכֶף אַחַר סֵכּוֹת נִסְתַּלֵּק הָרַב הַקָּדוֹשׁ מוֹרֵנוּ הָרַב לֵוִי יִצְחָק זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה אַב-בֵּית-דִּין דִּקְהִלַּת-קְדֹשׁ בַּארְדִּיטְשׁוֹב וּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה, בְּקַיִץ תקס"ט נָסַע הָרַב הַצַּדִּיק הַנַּ"ל מִבַּרְדִּיטְשׁוֹב עַל הַמְּדִינָה, וְהִרְחִיק נְדד לִמְדִינַת וָלִיחַאי שֶׁקּוֹרִין מָאלְדָאבְיָע מַה שֶּׁלֹּא הָיָה דַּרְכּוֹ לִנְסֹעַ לְשָׁם וְסִפְּרוּ זאת לְפָנַי רַבֵּנוּ בַּקַיִץ הַנַּ"ל וְהָיָה קְצַת לְפֶלֶא נְסִיעָתוֹ זאת, בְּיוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו שְׁאַל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה עַל הַבַּעַל מַגִּיהַּ רַבִּי יַעֲקב הֵיכָן הוּא וְאָמַר שֶׁרוֹצֶה לְבַדֵּק תְּפִלָּיו וְהֵבִינוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ כַּוָּנָה בָּזֶה וְאַחַר כָּךְ בָּא רַבִּי יַעֲקב בַּעַל הַמַּגִּיהַּ הַנַּ"ל וּבָדַק תְּפִלָּיו וְהָיוּ כְּשֵׁרִים וְיָפִים מְאד מְאד, כִּי הָיוּ מִכְּתִיבַת יַד הַסּוֹפֵר הַצַּדִּיק הַמְפֻרְסָם מוֹרֵנוּ אֶפְרַיִם זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אֲשֶׁר כְּתָב שֶׁלּוֹ מִתְקַיְּם בְּיוֹתֵר וְנִרְאֶה כְּחָדָשׁ מַמָּשׁ כַּמְפֻרְסָם אַחַר כָּךְ עָנָה וְאָמַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה זֶה הָעִנְיָן שֶׁסִּפְּרוּ אֶתְמוֹל שֶׁהָרַב מִבַּרְדִּיטְשׁוֹב נָסַע לְמָאלְדָאבְיָע עָבַר עָלַי בְּדַעְתִּי בְּכָל הַלַּיְלָה הַזאת וּמֻחְמֶצֶת זֶה בָּדַקְתִּי הַתְּפִלִּין שֶׁלִּי וְאָמַר עַל זֶה עִנְיָן נִפְלָא וְנוֹרָא מְאד כְּדַרְכּוֹ וּמִתּוֹךְ כְּלַל דְּבָרָיו הָאֵלּוּ נִשְׁמַע שֶׁקּוֹרֵא לְהָרַב הַנַּ"ל פֹּאֵר יִשְׂרָאֵל אַחַר כָּךְ כְּשֶׁלֹּא הָיוּ הָאֶתְרוֹגִים וּכְבָר הָיָה הָרַב הַנַּ"ל בְּבֵיתוֹ וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁבָּאוּ אֶתְרוֹגִים אָמַר שֶׁהָיָה בָּטוּחַ עַל הָרַב הַנַּ"ל שֶׁהוּא פֹּאֵר הַקְּהִלָּה שֶׁלָּנוּ וְכוּ' כַּנַּ"ל וּבֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים לְסֵכּוֹת דִּבֵּר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הַרְבֵּה מֵאֶתְרוֹגִים וְהָיָה מְצַפֶּה וּמְחַכֶּה מְאד

לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּעָשֶׂה נִסִּים שֶׁיְּבִיאוּ אֶתְרוֹגִים וְעָשָׂה בָּזֶה מַה שֶּׁעָשָׂה(שִׂיחוֹת הָרַ"ן פ"ז) מֵעִנְיַן אֶתְרוֹג שֶׁכְּפִי הַיָּמִים הַנּוֹרָאִים שֶׁלָּנוּ רָאוּי שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ אֶתְרוֹג יָפֶה, מֵעִנְיַן וְהִנֵּה נַעַר בֹּכֶה וַתַּחְמֹל עָלָיו וְכוּ' כַּנִּדְפָּס אֵצֶל הַסִּפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת עַיֵּן שָׁם גַּם אָמַר אָז, בֵּין יוֹם הַכִּפּוּרִים-לְסֻכּוֹת, הַתּוֹרָה הַמַּתְחֶלֶת: הַצַּדִּיק מֻכְרָח לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה בְּעַד יִשְׂרָאֵל וְכוּ' כַּנִּדְפָּס בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא בְּסִימָן ס"ו, וּמְבֹאָר שָׁם הָעִנְיָן מַה שֶּׁקּוֹרִין מָחֳרַת יוֹם הַכִּפּוּרִים שֵׁם ה' עַיֵּן שָׁם

וַאֲנִי לֹא הָיִיתִי אָז אֶצְלוֹ בֵּין יוֹם כִּפּוּר לְסֻכּוֹת כְּשֶׁגִּלָּה עִנְיָנִים אֵלּוּ וְתֵכֶף אַחַר שִׂמְחַת תּוֹרָה שֶׁהָיָה בְּיוֹם שְׁלִישִׁי בָּאתִי אֵלָיו בְּיוֹם אִסְרוּ חַג דְּהַיְנוּ בְּיוֹם רְבִיעִי פָּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית וְתֵכֶף שָׁמַעְתִּי מֵחֲבֵרַי עִנְיָנִים הַנַּ"ל וּכְתַבְתִּים עַל הַסֵּפֶר, וּבַלַּיְלָה שֶׁלְּאַחֲרָיו דְּהַיְנוּ בַּלַּיְלָה הַשַּׁיָּךְ לְיוֹם חֲמִישִׁי הֵבֵאתִי לְפָנָיו כְּתִיבַת הַתּוֹרָה הַנַּ"ל כְּדַרְכִּי תָּמִיד לְהַרְאוֹת לוֹ כָּל מַה שֶּׁאֲנִי כּוֹתֵב מִתּוֹרָתוֹ וְלָקַח הַכְּתָב וְעַיֵּן בּוֹ וְיָשַׁב עָלָיו וְהִבִּיט בּוֹ הֵיטֵב, וְהִכַּרְתִּי בּוֹ אֵיזֶה שִׁנּוּי כִּי יָשַׁב כְּמוֹ טָרוּד בְּצַעַר גָּדוֹל, וְעֵינָיו הָיוּ מְלֵאִים דְּמָעוֹת קְדוֹשִׁים וְלֹא גִּלָּה כְּלָל דָּבָר מִצַּעֲרוֹ גַּם לֹא דִּבֵּר עִמִּי רַק יָשַׁב בִּשְׁתִיקָה כַּנַּ"ל

אַחַר כָּךְ בְּלֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ שֶׁהוּא פָּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית נִכְנַס הָרַב דְּפֹה אֶצְלוֹ בְּשָׁעַת הַסְּעֻדָּה כְּדַרְכּוֹ תָּמִיד, עָנָה וְאָמַר לוֹ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה דִּבְרֵי צַחוּת כִּי אָז יָרְדוּ גְּשָׁמִים וּבֵית הָרַב לֹא הָיָה מְקֹרֶה הֵיטֵב וּמִן הַסְּתָם יָרְדוּ הַגְּשָׁמִים לְבֵיתוֹ כְּמוֹ לְתוֹךְ הַסֻּכָּה, וְאָמַר אָז רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה דִּבְרֵי צַחוּת שֶׁבֵּיתוֹ כְּמוֹ סֻכָּה וְכוּ' וְאַחַר כָּךְ עָנָה וְאָמַר בִּשְׁבִיל שֶׁאֵין בַּעַל-הַבַּיִת דְּהַיְנוּ שֶׁאֵין הָרַב מַשְׁגִּיחַ הֵיטֵב כְּמוֹ בַּעַל הַבַּיִת וְכוּ' אַחַר כָּךְ דִּבֵּר עִם הָעוֹלָם עַל הַשַּׁלְחָן שִׂיחוֹת אֲחֵרִים אַחַר כָּךְ עָנָה וְאָמַר אֶצְלִי אֵין לָכֶם כְּלוּם כִּי אֵצֶל צַדִּיקִים אֲחֵרִים מַרְגִּישִׁין עַתָּה שֶׁהוּא שַׁבַּת בְּרֵאשִׁית, וְאֶצְלִי אֵין רוֹאִים כְּלוּם עֵינְיתִי אֲנִי וְאָמַרְתִּי לְפָנָיו, עַתָּה הוּא דֶּרֶךְ הַצַּדִּיקִים לוֹמַר עַל חִבּוּר הַתְּחָלַת הַתּוֹרָה בְּסוֹפָהּ דְּהַיְנוּ לְחַבֵּר בְּרֵאשִׁית עִם לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל עָנָה וְאָמַר בְּדֶרֶךְ צְחוֹק קְצָת גַּם אֲנִי אמַר עַל זֶה, וְתֵכֶף חָזַר לַאֲחוֹרָיו וְאָמַר לֹא אוּכַל, וְחָזַר וְאָמַר אַף עַל פִּי כֵן אמַר, וְחָזַר שׁוּב לַאֲחוֹרָיו וְאָמַר אָבָל לֹא אוּכַל, וְכֵן חָזַר כְּךָ כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁאָמַר אַף עַל פִּי כֵן אמַר וְשׁוּב חָזַר לַאֲחוֹרָיו וְאַחַר כָּךְ אָמַר וִיהִי מָה אֲנִי אמַר וְתֵכֶף שָׁאַל בַּמָּה דִּבַּרְנוּ עַתָּה עֵינְיתִי אֲנִי וְאָמַרְתִּי לוֹ אֵיזֶה מֵהַשִּׂיחוֹת שֶׁסִּפַּרְנוּ עִמּוֹ אָז עָנָה וְאָמַר לֹא לְזֶה הַדִּבּוּר כִּוַּנְתִּי, וְאָמַר בְּעַצְמוֹ הֲלֹא דִּבַּרְנוּ מִקֹּדֶם מֵעִנְיַן שֶׁאֵינוֹ נִמְצָא בַּעַל הַבַּיִת וְכוּ' כַּנַּ"ל, וְתֵכֶף יָשַׁב בִּשְׁתִיקָה וְנִתְלַהֵב מְאד, וְהִתְחִיל לְהוֹצִיא מִפִּיו גַּחֲלֵי אֵשׁ כִּי כָּל דְּבָרָיו הָיוּ כְּגַחֲלֵי אֵשׁ, וְעָנָה וְאָמַר כָּל הַתּוֹרָה עַל בְּרֵאשִׁית לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל הַנִּדְפָּסֶת בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא בְּסִימָן ס"ז עַיֵּן שָׁם וְשָׁם דִּבֵּר מֵעִנְיַן הָעֲלָמַת הַפְּאֵר מַה שֶּׁנִּתְעַלֵּם הַצַּדִּיק שֶׁהוּא הַפְּאֵר וְהֶחֵן שֶׁהוּא הַבַּעַל הַבַּיִת שֶׁל הָעוֹלָם, וְאָמַר הַתּוֹרָה בְּיִרְאָה גְּדוֹלָה כְּדַרְכּוֹ

וְעֵינָיו הָיוּ מְלֵאִים דְּמָעוֹת וְשׁוּם אָדָם לֹא יָדַע מַה שֶּׁמְּרָמָז בְּתוֹרָתוֹ מֵעִנְיַן הִסְתַּלְקוּת הַצַּדִּיק הַנַּ"ל בְּיוֹם רִאשׁוֹן אַחַר שַׁבָּת שֶׁמַּעְנוּ הַשְּׁמוּעָה שֶׁנִּסְתַּלֵּק הָרַב הַצַּדִּיק מִבַּרְדִּיטְשׁוֹב וְלֹא רָצִינוּ לְהַאֲמִין אַחַר כָּךְ בַּלַּיְלָה הַשַּׁיָּךְ לְיוֹם שֵׁנִי הֵבֵאתִי לְפָנָיו זְכִרוֹנוֹ לִבְרָכָה הַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית הַנַּ"ל שֶׁכְּבָר כְּתַבְתִּיהָ בְּיוֹם רִאשׁוֹן וְעַיִן וְהִבִּיט בָּהּ הֵיטֵב וְגַם אָז יָשַׁב מִשְׁתּוֹמֵם בְּצַעֲרוֹ וְהִבְנָתִי כִּי דָּבָר הוּא וְאַחַר כָּךְ עָנָה וְאָמַר הַתּוֹרָה שֶׁלִּי גְּבוֹהַּ מְאד וְהִיא כְּלָלָהּ רוּחַ-הַקֹּדֶשׁ וְיכוֹלִין לֵידַע מִמֶּנָּה עֲתִידוֹת, מִכָּל-שֶׁכֵּן כְּשֶׁכְּבָר הַדָּבָר נַעֲשָׂה, בְּוַדַּאי יְכוֹלִין לִמְצא הַכֹּל בְּתוֹךְ תּוֹרָתִי וְכוּ' כַּמְבאָר שִׂיחָה זאת בְּמָקוֹם אַחֵר (חַיֵּי מוֹהַרַ"ן מ"ה) אַחַר כָּךְ בְּיוֹם שֵׁנִי נִשְׁמַע עוֹד הַפַּעַם שֶׁהַצַּדִּיק הַנַּ"ל נִסְתַּלֵּק וְהִתְחַלְתִּי לִהְיוֹת נָבוֹךְ בְּדַעְתִּי אוּלַי הוּא אֱמֶת,

וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל כִּי יָדַעְתִּי שֶׁרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה יִצְטַעֵר מְאד מְאד עַל זֶה בְּלִי שִׁעוּר בְּתוֹךְ כָּךְ הָלַכְתִּי אָנָה וָאָנָה וְנִזְכַּרְתִּי הֲלֹא הִסְתַּלְקוּת הַצַּדִּיק הַנַּ"ל מְרָמָז בְּתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁגִּלָּה בְּלֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ כִּי הִזְכִּיר שָׁם מֵעִנְיַן הִסְתַּלְקוּת וְהָעֲלָמַת הַפְּאֵר וְכוּ' וּכְבָר יָדַעְנוּ אֲצִלּוֹ שֶׁהַצַּדִּיק הַנַּ"ל נִקְרָא אֲצִלּוֹ פְּאֵר וְגַם דַּיְקָא בַּלַּיְלָה הַזֹּאת שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ שֶׁמַּהַתּוֹרָה שֶׁלּוֹ יְכוֹלִין לֵידַע עֲתִידוֹת מִכָּל- שֶׁכֵּן שֶׁיְכוֹלִין לִמְצא בָּהּ מַה שֶּׁכְּבָר נַעֲשָׂה בָּעוֹלָם כַּנַּ"ל וְתֵכֶף נִתְחַזֵּק בְּדַעְתִּי שֶׁהַדָּבָר אֱמֶת וְהָלַכְתִּי וְדִבַּרְתִּי עִם חֲבֵרִי רַבִּי נַפְתָּלִי וְתֵכֶף הִקְדִּים עַצְמוֹ וְאָמַר בְּוַדַּאי מְבאָר הִסְתַּלְקוּתוֹ בְּתוֹרָתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ בְּלֵיל שַׁבָּת זֶה וְאָז רָאִינוּ נִפְלָאוֹת הַשֵּׁם אֵיךְ תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה כְּלוּלָה מִכָּל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם וְכֵן רָאִינוּ כַּמָּה פְּעָמִים אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן נִזְהַרְנוּ כֻּלָּנוּ שֶׁלֹּא לְגַלּוֹת לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּפֶה בְּפֵרוּשׁ אַף עַל פִּי שֶׁיָּדַעְנוּ שֶׁיּוֹדֵעַ עַל-פִּי רוּחַ קָדְשׁוֹ, אַף עַל פִּי כֵן הַדִּבּוּר עוֹשֶׂה רֹשֶׁם אַחַר כָּךְ בְּלֵיל שַׁבָּת קֹדֶשׁ בְּפָרָשַׁת נֹחַ וַעֲדַיִן לֹא הוֹדִיעוּ לוֹ הִסְתַּלְקוּתוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק הַנַּ"ל וְאָז בְּלֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי הַנַּ"ל עָנָה וְאָמַר אֵיזֶה סִדְרָא קוֹרִין בְּשַׁבָּת זֶה וְהֵשַׁבְנוּ פָּרָשַׁת נֹחַ עָנָה וְאָמַר, אַתְחִיל לוֹמַר תּוֹרָה בְּכָל שַׁבָּת וְהִתְחִיל וְאָמַר בְּרֵאשִׁית הוּא הֶסְפֵּד עַל נֹחַ שֶׁהוּא הַצַּדִּיק וְכוּ' כְּמוֹ שֶׁנִּדְפַּס בְּסִימָן הַנַּ"ל, וְאָז זָלְגוּ עֵינָיו דְּמָעוֹת וְכָל הָעוֹמְדִים עָלָיו הוֹרִידוּ דְּמָעוֹת מֵחֲמַת שֶׁכְּבָר יָדְעוּ כֻּלָּם מֵהִסְתַּלְקוּת הַצַּדִּיק הַנַּ"ל וְאַחַר כָּךְ נִמְשַׁךְ עוֹד אֵיזֶה זְמַן וְלֹא הוֹדִיעוּ לוֹ בְּפֵרוּשׁ, עַד שֶׁקָּרָא לְאִישׁ אֶחָד וְצִוָּה עָלָיו שֶׁיְסַפֵּר לוֹ מֵהִסְתַּלְקוּת הַצַּדִּיק הַנַּ"ל וְהֵשִׁיב לוֹ הֲלֹא אָמְרוּ שֶׁעֲדַיִן אֵינְכֶם יוֹדְעִים בָּזֶה וְכָל בְּנֵי הַבַּיִת הִזְהִירוּ אוֹתִי הַרְבֵּה שֶׁלֹּא לְגַלּוֹת לָכֶם עָנָה וְאָמַר וְכִי לֹא אֵדַע הֲלֹא כְּבָר יוֹדְעִין מִזֶּה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהָאֲרִיךְ אָז בְּשִׂיחָה מִגְדָּל הַשֶּׁבֶר הַמַּר שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁנִּסְתַּלֵּק מֵהֶם פְּאֵר הַדּוֹר צַדִּיק קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כָּזֶה זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע לִי שֶׁבְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה שֶׁהֵבֵאתִי לְפָנָיו הַתּוֹרָה מֵעִנְיַן מָחֳרַת יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁנִּקְרָא שֵׁם ה' אָז נִסְתַּלֵּק הַצַּדִּיק הַנַּ"ל, כִּי הַתּוֹרָה הַהִיא הִיא מְקֻשֶּׁרֶת וּמְחֻבֶּרֶת עִם הַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית הַסְּמוּכָה אַחֲרָיו, כַּמְבאָר לְמַעְלָה שָׁם וְאָז רָאִיתִי וְהֵבַנְתִּי נִפְלָאוֹת הַשֵּׁם

אֵיךְ הַכֹּל גָּלוּי לְפָנָיו וְהַכֹּל מְבאָר בְּתוֹרָתוֹ וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב כָּל מַה שֶּׁעָבַר בָּזֶה וְיֵשׁ בָּזֶה עוֹד דְּבָרִים בְּגוֹ כִּי בֶּאֱמֶת עִקַּר הַהֶסְפֵּד הַנַּ"ל הַנֶּאֱמָר בְּהַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית הַנַּ"ל נֶאֱמַר עַל עַצְמוֹ וְכוּ' אַךְ נִסְמַךְ עַל הִסְתַּלְקוּת הַצַּדִּיק הַנַּ"ל כְּדַרְכּוֹ הַנִּפְלָא בְּכָל הַתּוֹרוֹת שֶׁכּוֹלֵל דְּבָרִים הַרְבֵּה בְּלִי שִׁעוּר בְּתוֹרָה אַחַת וְכוּ' אַךְ כָּל זֶה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב

מ

בְּמוֹצָאֵי אוֹתוֹ שַׁבַּת פָּרָשַׁת נֹחַ הַנַּ"ל סִפֵּר לְפָנֵינוּ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַשְּׁנֵי בָּנִים שֶׁנֶּחְלְפוּ (סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת י"א), וּמִתְּחִלָּה דִּבֵּר מִפ"ב וְכוּ' וְאָמַר לְעִנְיָן זֶה שֶׁיֵּשׁ הֵיכְלֵי הַתְּמוּרוֹת שֶׁשָּׁם נֶחֱלְקִין לִפְעָמִים הַנְּשָׁמוֹת וְאָמַר שֶׁכְּבָר אֵרַע מַעֲשֶׂה כָּזֶה שֶׁהָיָה מֶלֶךְ שֶׁהָיְתָה בְּבֵיתוֹ שִׂפְחָה וְכוּ' וְסִפֵּר כָּל הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל שֶׁל הַשְּׁנֵי בָּנִים שֶׁנֶּחְלְפוּ כִּי כָּךְ הָיָה אַצָּל כָּל מַעֲשֶׂה שֶׁהִתְחִלַּת סִפּוּר כָּל מַעֲשֶׂה הָיָה עַל יְדֵי שֶׁדִּבְּרוּ לְפָנָיו מֵאֵיזֶה עִנְיָן שֶׁעַל יְדֵי זֶה הָיָה לוֹ אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא לְסַפֵּר אוֹתָהּ הַמַּעֲשֶׂה, מֵחֲמַת שֶׁהָיָה אָצְלוֹ אֵיזֶה שַׂיְכוּת וְקֶשֶׁר לְהָעִנְיָן שֶׁסִּפְּרוּ לְפָנָיו עִם הַמַּעֲשֶׂה הַקָּדוֹשׁ שֶׁהָיָה צָרִיךְ לְגַלּוֹת כְּפִי הַשָּׁגָתוֹ הַנּוֹרָאָה וְכֵן בְּרֹב הַתּוֹרוֹת הָיָה מֵעֵין זֶה שֶׁעַל פִּי רֹב גֹּלָּה תּוֹרָה מֵעֵין אוֹתָהּ הַשִּׂיחָה שֶׁסִּפְּרוּ עִמּוֹ הָעוֹלָם, וְכָל זֶה אִי אֶפְשָׁר לְצַיֵּר כִּי אִם מִי שֶׁהָיָה עוֹמֵד אֶצְלוֹ אָז וְהָיָה לוֹ מֹחַ בְּקָדְקָדוֹ לְהִסְתַּכֵּל עַל זֶה הָיָה רוֹאֶה נִפְלְאוֹת הַשֵּׂם וְנוֹרְאוֹתָיו אֵצֶל כָּל תּוֹרָה וְשִׂיחָה שֶׁגִּלָּה, בִּפְרָט אֵצֶל הַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁגִּלָּה, בִּפְרָט אֵצֶל הַמַּעֲשֶׂה הַנּוֹרָאָה הַגְּדוֹלָה מִכֻּלָּם שֶׁהִיא הַמַּעֲשֶׂה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל הַשִּׁבְעָה בֶּעטְלֶערס וּמְעַט מִזֶּה יְבאַר עוֹד לְקַמָּן בִּמְקוֹמוֹ (סִימָן מ"ב מ"ג)

מא

בְּאוֹתוֹ הַחֹרֶף תק"ע הַנַּ"ל אָמַר כַּמָּה תּוֹרוֹת וְגַם סִפֵּר כַּמָּה מַעֲשִׂיּוֹת גְּדוֹלוֹת וְנוֹרָאוֹת, דְּהַיְנוּ מַעֲשֶׂה הַנַּ"ל שֶׁל שְׁנֵי בָּנִים שֶׁנֶּחְלְפוּ (סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת י"א), וּמַעֲשֶׂה שֶׁל הַבַּעַל תְּפִלָּה (שָׁם י"ב), וּמַעֲשֶׂה שֶׁל הַשִּׁבְעָה בֶּעטְלֶערס (שָׁם י"ג) כֻּלָּם סִפֵּר בְּאוֹתוֹ הַחֹרֶף הַנַּ"ל עַד הַפֶּסַח וְאַחַר פֶּסַח יָצָא מִפֹּה לְאוּמָּן לְהִסְתַּלֵּק שָׁם כַּמְבאָר בִּמְקוֹם אַחֵר (חַיֵּי מוֹהַר"ן קפ"ה) וּמְעַט מִזֶּה יִתְבָּאֵר כָּאן גַּם כֵּן וְדִבֵּר עִמִּי מִזֶּה בְּאוּמָּן וְאָמַר, בַּחֹרֶף הֶעָבַר אָמַרְתִּי הַרְבֵּה תּוֹרָה וּמַעֲשִׂיּוֹת בִּבְרֶסְלַב, וְהָיָה מִתְגַּעְגֵּעַ עַל שֶׁעָתָה בְּאוּמָּן אֵינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּר וּלְגַלּוֹת כָּל כָּךְ וְכָל מַה שֶּׁעָבַר בְּאוֹתוֹ הַשָּׁנָה שֶׁהִיא שָׁנָה אַחֲרוֹנָה שֶׁל יְמֵי חַיָּיו הַקְּדוֹשִׁים אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר אֲפִלּוּ מַה שֶּׁהָיָה מִתְנוֹצֵץ בְּדַעְתֵּנוּ: וְהִנֵּה מִן הַיּוֹם שֶׁהִגִּיעַ אֵלָיו חֳלִי (הַשִּׁעוּל) שָׁקוֹרִין הוּסְט שֶׁהָיָה יוֹתֵר מִשָּׁלֹשׁ שָׁנִים קֹדֶם הִסְתַּלְקוּתוֹ, אָמַר תֵּכֶף שֶׁהוּא מֻכְרָח לְהִסְתַּלֵּק עַל יְדֵי זֶה וְהִתְחִיל תֵּכֶף לְדַבֵּר מֵהִסְתַּלְקוּתוֹ וְיֵשׁ בְּעִנְיָן זֶה כַּמָּה וְכַמָּה שִׂיחוֹת וְסִפּוּרִים אַךְ

הַרְבֵּה מֵהֶם לֹא זָכִיתִי לִשְׁמֹעַ בְּעַצְמִי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ כִּי בִּתְחִלָּה בְּעֵת שֶׁהִגִּיעַ אֵלָיו חֹלִי הַנַּ"ל לֹא הָיִיתִי אֶצְלוֹ כִּי הָיִיתִי אָז בְּמָאהְלוֹב, וְהוּא זְכָרוֹנוֹ לִבְרָכָה הִגִּיעַ אֵלָיו חֳלִי הַהוֹסְט הַנַּ"ל בַּדֶּרֶךְ בְּעֵת שֶׁחָזַר מֵהַנְּסִיעָה מִנָּאוְוּרִיטְשׁ וְזַסְלַב וְכוּ' וְאָמַר תֵּכֶף שֶׁמֻּכְרָח לְהִסְתַּלֵּק וְהוֹדִיעוּ לִי לְמָאהְלוֹב, וּבְוַדַּאי הָיָה מַר לִי מְאד מְאד וְנִדְמָה לִי שֶׁהָעוֹלָם נִתְהַפֵּךְ וְנֶחֱרַב חַס וְשָׁלוֹם וְאַחַר כָּךְ בְּסָמוּךְ אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה תקס"ח נָסַע לְלֶמְבֶּרְג כַּנַּ"ל וְאָז יָצָא הַשֵּׁם בָּעוֹלָם שֶׁנִּסְתַּלֵּק בְּלֶמְבֶּרְג וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע שֶׁזֶּה שֶׁקֶר רַק מֵחֲמַת שֶׁנֶּחֱלַשׁ שָׁם מְאד עַל כֵּן יָצָא הַשֵּׁם שֶׁנִּפְטַר וְחָזַר לְבֵיתוֹ בְּקִיץ תקס"ח הַנַּ"ל בְּפָרָשַׁת בָּלָק וְיָשַׁב פֹּה אַחַר כָּךְ כָּל אוֹתוֹ הַקַּיִץ וְכָל שְׁנַת תקס"ט וּשְׁנַת תק"ע עַד אַחַר הַפֶּסַח וְאַחַר הַפֶּסַח יָצָא מִפֹּה לְאוּמָן וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה מְאד לְסַפֵּר וּמַה שֶּׁיְזַמִּין ה' בְּדַעְתִּי אֲסַפֵּר מְעַט מֵהַרְבֵּה

וְהִנֵּה בְּכָל הַשָּׁלֹשׁ שָׁנִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר הַרְבֵּה מֵהִסְתַּלְקוּתוֹ וּכְשֶׁבָּא מִלֶּמְבֶּרְג דִּבֶּר עִמָּנוּ כַּמָּה פְּעָמִים אֵיךְ הָיָה כְּבָר מוּכָן לְהִסְתַּלֵּק בְּלֶמְבֶּרְג, וְהָיָה מוּכָן וְעוֹמֵד לָזֶה כִּי לֹא הָיָה לוֹ שׁוּם פַּחַד וְהִתְפָּאֵר הַרְבֵּה אֵיךְ הָיָה חָזָק בְּעִנְיָן זֶה שֶׁהָיָה מוּכָן לְהִסְתַּלֵּק בְּלִי שׁוּם אֵימָה וּפַחַד אַךְ לֹא הָיָה נִיחָא לֵהּ לִשְׁכַּב שָׁם אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁם מֻנָּחִים גְּדוֹלֵי עוֹלָם צַדִּיקִים מְפֻרְסָמִים מְאד אַף עַל פִּי כֵן לֹא הָיָה נִיחָא לוֹ לִשְׁכַּב שָׁם מֵחֲמַת שֶׁהוּא רָחוֹק מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, וְלֹא יָבוֹא שׁוּם אֶחָד עַל קִבְרוֹ וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם עֵסֶק וְעֶבְדָּא עִם קִבְרוֹ כַּמְבאָר מִזֶּה בְּמָקוֹם אַחֵר (חַיֵּי מוֹהַר"ן קס"ב) וְסִפֵּר עִמָּנוּ כַּמָּה פְּעָמִים מֵעִנְיַן מָקוֹם קְבוּרָתוֹ שֶׁהָיָה נִכָּר מִדְּבָרָיו שֶׁהוּא דּוֹרֵשׁ וְחוֹקֵר וּמְחַפֵּשׂ בְּדַעְתּוֹ לִבְחֹר לוֹ אֵיזֶה מָקוֹם שֶׁיִּשְׁכַּב שָׁם, אַף עֲדַיִן אֵינוֹ מוֹצֵא לְעַצְמוֹ מָקוֹם קְבוּרָה כִּרְצוֹנוֹ וְסִפֵּר עִמָּנוּ מִכַּמָּה מְקוֹמוֹת וְאָמַר שֶׁבְּלֶמְבֶּרְג הָיָה טוֹב לָפָנָיו לִשְׁכַּב שָׁם מֵחֲמַת שֶׁשָּׁם קְבוּרִים צַדִּיקִים גְּדוֹלִים אַךְ לֹא הוֹטַב בְּעֵינָיו מֵחֲמַת הַנַּ"ל וּפֹה בְּרֶסְלַב גַּם כֵּן אֵינוֹ טוֹב בְּעֵינָיו לִשְׁכַּב כָּאן וְכֵיוֹצֵא בַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר כַּמָּה פְּעָמִים עַד שֶׁבָּא לְאוּמָן, אָז אָמַר שֶׁבְּכָאן בְּאוּמָן טוֹב לָפָנָיו לְהִסְתַּלֵּק כִּי מֻנָּחִים שָׁם קְדוֹשִׁים הַרְבֵּה כַּמְבאָר מִזֶּה בְּמָקוֹם אַחֵר (חַיֵּי מוֹהַר"ן קצ"א) וְקֹדֶם שֶׁיָּצָא לְאוּמָן בִּהְיוֹתוֹ עוֹד פֹּה בִּבְרֶסְלַב דִּבֶּר כַּמָּה פְּעָמִים מֵאוּמָן וְאָמַר שֶׁרְצוֹנוֹ לִנְסֹעַ לְשָׁם וּלְהִתְאַכְסֵן בְּבֵית רַבִּי נַחְמָן-נָתָן שֶׁנִּפְטַר בְּסָמוּךְ בְּאוֹתָהּ הַשָּׁנָה בְּתְחִלַּת קַיִץ תקס"ט וְלֹא יָדַע שׁוּם אָדָם כַּוָּנָתוֹ גַּם לֹא גִּלָּה דַּעְתּוֹ שֶׁרוֹצֶה לִשְׁאֵר שָׁם אַךְ הִרְבָּה לְדַבֵּר כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים מֵאוּמָן שֶׁהוּא רוֹצֶה לִנְסֹעַ לְשָׁם וּלְהִתְאַכְסֵן בְּבֵית הַנַּ"ל וְאַנְשֵׁי- שְׁלוֹמֵנוּ מִטֶּפְּלִיק הָיוּ רְגִילִים הַרְבֵּה לִנְסֹעַ לְאוּמָן, וְהִיוּ פֹּה בְּאוֹתוֹ הַחֹרֶף תק"ע הַנַּ"ל כַּמָּה פְּעָמִים, וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ כַּמָּה פְּעָמִים אִם יִסְעוּ לְאוּמָן לְקִבְעַ לוֹ דִּירָה כַּנַּ"ל, כִּי יָדְעוּ שֶׁיְּקַבְּלוּ אוֹתוֹ שָׁם בְּכָבוֹד גָּדוֹל וְהֵשִׁיב לָאו, וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים, כִּי בְּכָל עֵת שֶׁהָיוּ פֹּה אַנְשֵׁי טֶטְפְּלִיק שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ עַל זֶה מֵחֲמַת שֶׁשָּׁמְעוּ שֶׁרְצוֹנוֹ חָזָק מְאד לִהְיוֹת שָׁם, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן לֹא הִסְכִּים שֶׁיִּסְעוּ לְקִבְעַ לוֹ דִּירָה שָׁם

מב

אַחַר כָּךְ סָמוּךְ לְפֶסַח סִפֵּר הַמַּעֲשֶׂה הַנּוֹרָאָה שֶׁל הַשִּׁבְעָה בֶּעטְלֶעְרס כַּנַּ"ל וְנִמְשָׁךְ הַסִּפּוּר בְּעֶרֶךְ שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת כִּי תְּחִלַּת הַסִּפּוּר הָיָה בְּלֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ כ"ה אֲדָר שְׁנַת תק"ע הַנַּ"ל וַאֲנִי לֹא הָיִיתִי אָז אֶצְלוֹ וְאָז סִפֵּר הַתְּחִלַּת הַמַּעֲשֶׂה מֵהַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ בֵּן יָחִיד שֶׁרָצָה לִמְסֹר לוֹ הַמְּלוּכָה בְּחַיָּיו וְכוּ' עַד הַגְּמָר שֶׁל הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁמְּסַפֵּר מֵהַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הָעִוֵּר שֶׁהִתְפָּאֵר בְּהַזְּכָרוֹן שֶׁלּוֹ וְכוּ' עַיֵּן שָׁם וְלֹא יוֹתֵר וְאַחַר כְּךָ בַּשָּׁבוּעַ שְׁאַחַר שַׁבַּת הַנַּ"ל בָּא רַבִּי נַפְתָּלִי לְבֵיתוֹ לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ נָעְמִירוֹב וְסִפֵּר לִי כָּל הָעִנְיָן הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַזֶּה וְעָמַדְתִּי מַרְעִיד וּמְשֻׁתּוֹמֵם כִּי אַף עַל פִּי שֶׁכְּבָר זָכִיתִי לִשְׁמֹעַ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ דְּבָרִים שֶׁלֹּא שְׁמַעְתָּן אֹזֶן מֵעוֹלָם, תּוֹרוֹת וּמַעֲשִׂיּוֹת נוֹרָאוֹת, אַךְ מַעֲשֶׂה כָּזאת עֲדַיִן לֹא שָׁמַעְתִּי

וַאֲנִי כְּבָר הָיִיתִי מוּכָן לִנְסֹעַ אֵלָיו זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְפֶה בְּרֶסְלַב, וְנָסַעְתִּי מִיָּד, וּבָאתִי לְפֶה אוֹר לְיוֹם רְבִיעִי סָמוּךְ לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן וּלְמֶחָרָתוֹ אַחַר הַתְּפִלָּה נִכְנַסְתִּי אֵלָיו זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְדִבַּרְתִּי עִמּוֹ הַרְבֵּה כְּדַרְכּוֹ תָּמִיד וְאַחַר כָּךְ דִּבַּרְתִּי עִמּוֹ מֵעִנְיַן הַמַּעֲשֶׂה הַנּוֹרָאָה הַנַּ"ל שֶׁסִּפֵּר בְּלֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הֶעָבַר כְּפִי מַה שֶׁשָּׁמַעְתִּי מֵרַבִּי נַפְתָּלִי וְתִקֵּן לִי כָּל הַדְּבָרִים בְּעִנְיַן הַזִּכָּרוֹן מַה שֶּׁהִתְפָּאֵר כָּל אֶחָד וְסִדֵּר לִי הַדְּבָרִים כְּסֵדֶר וְאָמַר לִי שֶׁכֵּן הָיָה בְּכָל יוֹם וְיוֹם מִשִּׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה שֶׁבָּא בְּכָל יוֹם אֶחָד מֵהַשִּׁבְעָה בֶּעטְלֶעְרס וְנָתַן לָהֶם מַתָּנָה לַדֶּרֶשָׁה וְכוּ' וְאָמַר שֶׁהוּא נִכְסָף מְאֹד לִשְׁמֹעַ הַגְּמָר דְּהַיְנוּ מַה שֶּׁהָיָה בְּכָל יוֹם מִשִּׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה כִּי כֵּן הָיָה בְּכָל יוֹם שֶׁבָּא אֶחָד מֵהַשִּׁבְעָה בֶּעטְלֶעְרס וְכוּ' כַּנַּ"ל וְגַם גְּמַר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהִתְחִיל מֵהַמֶּלֶךְ וְכוּ' הַנַּ"ל (כִּי כֵּן הָיָה דִּרְכּוֹ שֶׁהָיָה מְדַבֵּר שֶׁנִּכְסָף לִשְׁמֹעַ וְלֵידַע הָעִנְיָן שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ הָיָה צָרִיךְ לְגַלּוֹת) וְהָיִיתִי מְצַפֶּה שֶׁיְּסַפֵּר לְפָנַי הַגְּמָר הַנַּ"ל כִּי רָאִיתִי שֶׁרְצוֹנוֹ לְסַפֵּר אַךְ בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא הַמְּשָׁרֵת שֶׁלּוֹ וְאָמַר הִגִּיעַ הָעֵת שֶׁיֹּאכַל וְסִדֵּר שֻׁלְחָנוֹ וְנִפְטַרְנוּ מִמֶּנּוּ וְאַחַר כָּךְ יָשַׁן קְצָת אַחַר כָּךְ חָזַרְתִּי וְנִכְנַסְתִּי אֶצְלוֹ וְחָזַרְתִּי וְדִבַּרְתִּי עִמּוֹ הַרְבֵּה, וְדִבֵּר עִמִּי הַרְבֵּה מֵעִנְיַן הַחֶסְרוֹנוֹת שֶׁכָּל הָעוֹלָם חָסֵר לָהֶם הַרְבֵּה, כִּי סִפַּרְתִּי לוֹ הַרְבֵּה דְּבָרִים מִבְּרֶדִיטְשׁוֹב מֵעִנְיַן הַנְּגִידִים הַגְּדוֹלִים שֶׁיֵּשׁ שָׁם שֶׁמְּלֵאִים דְּאָגוֹת וְיִסּוּרִים וְחֶסְרוֹנוֹת וְכוּ' וְאָז עָנִיתִי וְאָמַרְתִּי לְפָנָיו הַפָּסוּק (קֹהֶלֶת ג'), גַּם אֶת הָעוֹלָם נָתַן בְּלִבָּם מִבְּלִי אֲשֶׁר לֹא יִמְצָא הָאָדָם אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹקִים מֵראשׁ וְעַד סוֹף (שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י שָׁם לְעִנְיַן חֶסְרוֹנוֹת וְכוּ') וְגָמַרְתִּי לְפָנָיו כָּל הַפָּסוּק כֻּלּוֹ וְתֵכֶף שֶׁגָּמַרְתִּי הַפָּסוּק עָנָה וְאָמַר הֲלֹא זֶה הוּא מַעֲשֶׂה שֶׁלָּנוּ וְשָׁאַל תֵּכֶף הֵיכָן אָנוּ עוֹמְדִים בְּהַמַּעֲשֶׂה, וְנִבְהַלְתִּי מְאֹד וְעָנִיתִי בְּבֶהָלָה בְּהַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם הַשֵּׁנִי, עָנָה וְאָמַר בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וְכוּ' וְסִפֵּר כָּל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם הַשֵּׁנִי שֶׁהוּא הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַחֵרֵשׁ וְכוּ' וְגָמַר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַיּוֹם הַשֵּׁנִי וְלֹא סִפֵּר אָז יוֹתֵר וְהָיָה עוֹד אֵיזֶה אֲנָשִׁים מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁזָּכוּ לִשְׁמֹעַ כָּל זֶה וּמִי שֶׁשָּׁמַע אֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּוַדַּאי הָיָה רוֹאֶה נִפְלָאוֹת

הַשֵּׁם בִּלְי שִׁעוּר וְגַם עַתָּה מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם בְּעֵין הָאֱמֶת יָכוֹל לְהָבִין גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ וּגְדֻלַּת הַצַּדִּיקִים וּגְדֻלַּת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה

מג

אַחַר כָּךְ הָיִיתִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה שֶׁיְּסַפֵּר עוֹד וְלֹא סִפֵּר עַד לֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ ג' נִיסָן וְאָז הָיָה שָׁרוּי בְּצַעַר גָּדוֹל מֵחֲמַת שֶׁנִּכְדּוֹ הַיֶּלֶד בֶּן בִּתּוֹ מָרַת אֶדֶל תְּחִיָּה הָיָה מֻטָּל עַל עֶרֶשׂ דְּוַי רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְהָיָה מְסֻכָּן מְאד וְהָיָה לוֹ זִכָּרוֹנוֹ לִבָּרְכָה צַעַר גָּדוֹל מְזֻה, כִּי בִּתּוֹ הַנַּ"ל הָיָה לָהּ צַעַר גִּדּוּל בָּנִים הַרְבֵּה, וּכְבָר נִפְטְרוּ אֶצְלָהּ כַּמָּה בָּנוֹת רַחֲמָנָא לִצְלַן וְסִפֵּר הוּא זִכָּרוֹנוֹ לִבָּרְכָה עַל הַשֻּׁלְחָן תּוֹרָה נוֹרָאָה מֵעִנְיַן הַצַּעַר שֶׁלּוֹ, אַךְ לֹא זָכִיתִי לְתָפְסָהּ בְּמֹחִי וּבְתוֹךְ הַסִּפּוּר עָנָה וְאָמַר הֵיכָן אָנוּ עוֹמְדִים בְּהַמַּעֲשֶׂה אָמַרְתִּי אֵצֶל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם הַשְּׁלִישִׁי עָנָה וְאָמַר, בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי חָזַר וּבָא זֶה שֶׁהָיָה כְּבֵד פֶּה וְכוּ' וְסִפֵּר כָּל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁמְּדַבֵּר מֵהָרְדִיפוֹת שֶׁל הַלֵּב שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי רְדִיפוֹת וְכוּ' (וְזֶה הָיָה מְעַט מֵעִנְיַן הַשִּׂיחָה שֶׁל הַצַּעַר שֶׁלּוֹ שֶׁסִּפֵּר מִקֹּדֶם) וְגַמַר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם הַשְּׁלִישִׁי, וְאַחַר שֶׁאָמַר שֶׁנַּעֲשׂוּ שְׁמֹחִים אָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: זַיי הָאבִּין אַ הילוּא גִיטָאן, וְאַחַר כָּךְ תֵּכֶף סִפֵּר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם הָרְבִיעִי מֵעִנְיַן הַשְּׁנֵי צִפֳּרִים וְכוּ' וְגָמַר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם הָרְבִיעִי וְתֵכֶף וּמִיָּד הָלַךְ מֵהַשֻּׁלְחָן כִּי כְּבָר בֵּרַךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל לְסַפֵּר כָּל הַנַּ"ל אַחַר כָּךְ בְּיוֹם רִאשׁוֹן סִפֵּר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם הַחֲמִישִׁי מֵעִנְיַן מַעְט מַחֲזִיק אֶת הַמְרֻבֶּה וּבְיוֹם שְׁלִישִׁי סִפֵּר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם הַשִּׁשִּׁי מֵעִנְיַן רְפוּאַת הַבַּת מַלְכָּה וּבְכָל פַּעַם הָיָה הַסִּפּוּר עַל יְדֵי שֶׁסִּפְּרוּ לְפָנָיו מִקֹּדֶם אֵיזֶה עִנְיָן הַשַּׁיָּךְ לָזֶה כַּנַּ"ל וְאַחַר שֶׁגָּמַר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם הַשִּׁשִּׁי סִפְּרוּ לְפָנָיו אֵיזֶה סִפּוּרִים מֵהָעוֹלָם, עָנָה וְאָמַר הָעוֹלָם מְדַבְּרִים מֵהַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם הַשְּׁבִיעִי אַךְ אַף עַל פִּי כֵן לֹא סִפְּרָהּ וְלֹא זָכִינוּ לִשְׁמֹעָהּ עוֹד וְאַחַר פֶּסַח כְּשֶׁנִּסַּעְתִּי עִמּוֹ לְאוּמָן אָמַר שֶׁלֹּא נִזְכֶּה לִשְׁמֹעָהּ עַד שֶׁיָּבוֹא מָשִׁיחַ, כַּנִּדְפָּס בִּמְקוֹמוֹ שָׁם עַיֵּן שָׁם וְאַחַר יוֹם שְׁלִישִׁי הַנַּ"ל יָשַׁבְנוּ אֶצְלוֹ עַד שַׁבַּת קֹדֶשׁ שֶׁהוּא שַׁבַּת הַגָּדוֹל וְלֹא סִפֵּר כָּלָל וּבְלֵיל שַׁבַּת הַגָּדוֹל נִפְטַר הַיֶּלֶד הַנַּ"ל שֶׁהוּא נֶכְדּוֹ בֶּן בִּתּוֹ הַנַּ"ל וּמַה שֶּׁעָבַר בְּעִנְיַן זַרְעוֹ הַקְּדוֹשִׁים אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וְתֵכֶף בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת נָסַעְנוּ לְבֵיתֵנוּ וְקֹדֶם פֶּסַח הָיוּ אֶצְלוֹ עוֹד אֲנָשִׁים טָפְלִיק וְחָזְרוּ וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ אִם יִסְעוּ לְאוּמָן לְקִבְעַ לוֹ הַדִּירָה הַנַּ"ל שָׁם, וְהֵשִׁיב הֵן

מד

בְּתוֹךְ כָּךְ הָיוּ בִּימֵי הַפֶּסַח הַזֶּה כַּמָּה שְׂרֵפוֹת פֹּה בְּרֶסְלֶב וְתֵכֶף אַחַר הַפֶּסַח בְּיוֹם שִׁשִּׁי אִסְרוּ-חַג-פֶּסַח, נָסַעְנוּ לְפֹה, אֲנִי וַחֲבֵרִי רַבִּי נַפְתָּלִי, (וְגַם בִּימֵי חֹל-הַמּוֹעֵד פֶּסַח הָיִינוּ פֹּה

עִם רל וְשָׁמַעְנוּ מִמֶּנּוּ תּוֹרָה נִפְלָאָה וְכוּ') אַחַר-כָּךְ בָּאנוּ אֵלָיו בְּיוֹם אִסְרוּ-חַג הַנַּ"ל עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ וְהָיֵינוּ פֹּה עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ וְתֵכֶף אַחַר שַׁבָּת נָסַעְתִּי לְבֵיתִי

וְאַחַר כָּךְ בְּיוֹם שְׁלִישִׁי נִתְגַּלְגֵּל מֵאֵת הַשֵּׁם שֶׁחָזַרְתִּי וְנָסַעְתִּי לְפֹה וְנִתְעַכַּבְתִּי עַד שַׁבַּת קֹדֶשׁ שֶׁהוּא רֹאשׁ חֹדֶשׁ אִיָּיר בְּלֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ עָנָה וְאָמַר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל כְּדַרְכּוֹ כַּמָּה פְּעָמִים כַּנִּדְפָּס מִזֶּה קְצָת (חַיֵּי מוֹהֲר"ן קע"ה), בְּתוֹךְ כָּךְ נַעֲשָׂה רַעַשׁ שֶׁל הַשְׁרָפָה שֶׁהָיְתָה בָּרְחוֹב הַסְּמוּכָה לְבֵיתוֹ וְאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן "שׁוֹין שׁוֹין" [כְּבַר כְּבַר] כִּי כְּבַר הָיָה מוּכָן בְּדַעְתּוֹ שֶׁיִּהְיֶה שְׂרֵפָה וְדִבֵּר הַרְבֵּה מִזֶּה קֹדֶם וְתֵכֶף נִתְבַּלְבֵּל הַשֻּׁלְחָן וְהוּא זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה יָצָא בְּבֶהָלָה לַחוּץ וְכֵן אֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ וּבְאוֹתָהּ הַלַּיְלָה נִשְׂרַף בֵּיתוֹ, אַךְ תְּהִלָּה לְאֵל אֲנַחְנוּ הִצַּלְנוּ כָּל מַה שֶׁהָיָה בְּבֵיתוֹ מִחוּט וְעַד שְׂרוֹךְ נַעַל וְהוּא זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה יָשַׁב כָּל הַלַּיְלָה עַל הָהָר שָׁחוּץ לָעִיר שֶׁהוּא כְּנֶגֶד בֵּית הַכְּנֶסֶת וּכְנֶגֶד בֵּיתוֹ, וְשָׁם יָשַׁב וְהִסְתַּכֵּל עַל הָעִיר וְעַל בֵּיתוֹ וְהָיִיתִי אֶצְלוֹ שָׁם בִּשְׁעַת הַשְׂרֵפָה וְיָשַׁב בְּשִׂמְחָה

אַחַר כָּךְ סָמוּךְ לְאוֹר הַיּוֹם בָּאתִי אֵלָיו זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְשָׁם עוֹד הַפַּעַם וּכְבָר פָּסְקָה הַשְׂרֵפָה וּכְבָר נִשְׂרַף גַּם בֵּיתוֹ וְאָמַר לִי שֶׁנַּחֲזֹר לְהָעִיר וְהָלַכְתִּי עִמּוֹ מֵעֵבֶר לַנָּהָר הַהוֹלֵךְ שָׁם כִּי לֹא חָזַר עוֹד לְבֵיתוֹ כִּי כְּבָר נִשְׂרַף רַק הָלַךְ מֵעֵבֶר הַנָּהָר כְּדֵי לָבוֹא אֶל הַגֶּשֶׁר שֶׁיֵּשׁ שָׁם וַאֲנִי הָלַכְתִּי אַחֲרָיו עָנָה וְאָמַר לִי בְּדֶרֶךְ הִלּוּכִי אַחֲרָיו מִי הָיָה אוֹמֵר שֶׁאֲנַחְנוּ נֵלֵךְ בְּלֵיל שַׁבָּת סָמוּךְ לְאוֹר הַיּוֹם בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה וְאַחַר כָּךְ בָּאנוּ אֶל הָעִיר וְנִכְנַס בְּבֵית רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּסוֹף הָעִיר מִקְצָה מִזֶּה בַּדֶּרֶךְ שֶׁנּוֹסְעִים שָׁם לְאוּמָן, וְשָׁם יָשַׁב כָּל הַשַּׁבָּת עַד יוֹם רִאשׁוֹן וְכָל הַחֲפָצִים שֶׁלּוֹ הִכְנִיסוּ אַחַר כָּךְ לְבֵית רַבִּי זֵלִיג, שֶׁהָיָה בִּקְצֵה הָעִיר מִזֶּה, רָחוֹק מְאד מִבֵּית רַבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁנִּכְנַס בּוֹ הוּא בְּעַצְמוֹ כַּנַּ"ל אַחַר-כָּךְ, בְּיוֹם רִאשׁוֹן, יָצָא מִבֵּית רַבִּי שִׁמְעוֹן וְנִכְנַס לְבֵית רַבִּי זֵלִיג הַנַּ"ל, שֶׁהָיוּ הַחֲפָצִים שֶׁלּוֹ מֻנָּחִים שָׁם

מה

בְּיוֹם רִאשׁוֹן אַחַר חֲצוֹת וְהוּא זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה קָרָא לְבֵיתוֹ אֶחָד מֵהַבַּעֲלֵי חוֹבוֹת שֶׁהָיָה חַיָּב לוֹ מָמוֹן וְדִבֵּר עִמּוֹ, בְּתוֹךְ שֶׁהָיָה מְדַבֵּר עִמּוֹ בָּא אִישׁ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ מִטֶּפְּלִיק וְהֵבִיא לוֹ סִימָן מֵאוּמָן, וְאָמַר לוֹ שֶׁמְּבַקְּשִׁין אוֹתוֹ לְאוּמָן שֶׁיֵּשֵׁב שָׁם בְּהַדִּירָה הַנַּ"ל וְתֵכֶף שֶׁדִּבֵּר זֹאת הָאִישׁ הַנַּ"ל נִתְאַדְּמוּ פָּנָיו הַקְּדוֹשִׁים זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה מְאד (וְאָז לֹא יָדַעְתִּי מַה זֶּה אַךְ אַחַר כָּךְ הֵבַנְתִּי לְמַפְרֵעַ כִּי זֶה מֵחֲמַת שֶׁזֶּה הָיָה קְרִיאָה לְהִסְתַּלְקוּתוֹ, כִּי שָׁם בְּאוּמָן נִסְתַּלֵּק)

וַאֲנִי הָיִיתִי נִכְסָף תָּמִיד לִנְסֹעַ עִמּוֹ אַךְ הֵבַנְתִּי מִמֶּנּוּ שֶׁאִם יִסַּע אֵין בְּדַעְתּוֹ לְקַח אוֹתִי עִמּוֹ, רַק הַדָּבָר הָיָה נִרְאֶה שֶׁיִּקַּח אֶת רַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר אַךְ מֵאֵת הַשֵּׁם הָיְתָה שֶׁבְּאוֹתוֹ יוֹם

רֹאשׁוֹן הַנַּ"ל הֶכְרַח רַבִּי נַפְתָּלִי לָשׁוּב לְבֵיתוֹ אֵיזֶה שָׁעוֹת קֹדֶם שֶׁבָּא הָאִישׁ הַנַּ"ל מִטֶּפְּלִיק עַל כֵּן תֵּכֶף כְּשֶׁרָאִיתִי שֶׁדַּעְתּוֹ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה לִנְסֹעַ לְאוּמָן בְּעֵת שֶׁבָּא הָאִישׁ הַנַּ"ל מִטֶּפְּלִיק אָז הִתְחַלְתִּי לַעֲסֹק בְּעִנְיַן הַנְּסִיעָה כְּדֵי שֶׁיִּקַּח אוֹתִי וְהוּא זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה לֹא דִּבֵּר עִמִּי מְאוּמָה מִזֶּה אִם יִקַּח אוֹתִי אוֹ אִישׁ אַחֵר, רַק אֲנִי בְּעַצְמִי הָלַכְתִּי וְקָרָאתִי בַּעַל עֲגָלָה אֶחָד וְעָסַקְתִּי בְּכָל צָרְכֵי הַנְּסִיעָה עַד שֶׁזָּכִיתִי שֶׁלָּקַח אוֹתִי לְדַרְכּוֹ הַזֶּה לְאוּמָן וְאִלְמָלֵא לֹא אֶתֵּינָא לְעִלְמָא אֶלָּא לִנְסֹעַ עִמּוֹ דֶּרֶךְ הַזֶּה דַּיְיָ, כִּי רַב טוּב זָכִיתִי לִשְׁמֹעַ בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה תּוֹרוֹת וְשִׂיחוֹת נוֹרָאוֹת הַמְחַיִּין אוֹתִי וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל לְדוֹרוֹת כַּאֲשֶׁר מוּבָן מִעַט לְהַשּׁוֹמְעִים אֶת כָּל אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה

מו

וְהִנֵּה אָז כְּשֶׁבָּא הָאִישׁ הַנַּ"ל מִטֶּפְּלִיק בַּשְּׁלִיחוּת שֶׁיִּסַּע לְאוּמָן, אָז עָמַדְתִּי מֵרְעִיד וְרָאִיתִי נִפְלָאוֹת הַשֵּׁם וְנוֹרְאוֹתָיו הָעֲצוּמִים עַד אֵין חֵקֶר, שֶׁבְּכָל יְמֵי הַחֹרֶף שֶׁהָיָה מְדַבֵּר מֵאוּמָן וְאַנְשֵׁי טֶפְּלִיק שְׁאֲלוּ אוֹתוֹ אִם יְכִינוּ לוֹ שָׁם הַדִּירָה לֹא רָצָה שֶׁיִּסְעוּ בִּשְׁבִילוֹ וְזֶה סָמוּךְ הַסְּכִּים שֶׁיִּסְעוּ בִּשְׁבִיל זֶה עַד שֶׁפָּעֲלוּ שָׁם הַדִּירָה הַנַּ"ל בִּשְׁבִילוֹ, וּבְתוֹךְ כָּךְ נִשְׁרַף בֵּיתוֹ וְהָיִינוּ מְטֻלְטָלִים מְאד מְאד וְהַחֲפָצִים שֶׁלּוֹ הָיוּ מְפֻזָּרִים וּמְטֻלְטָלִים כַּדֶּרֶךְ הַנָּהוּג אַחַר הַשְּׂרֵפָה, וְלֹא הָיָה לוֹ מָקוֹם מְנוּחָה כִּי רב הָעִיר נִשְׁרַף בִּפְרָט כָּל הָרְחוֹבוֹת שֶׁסְּמוּכִים לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וּלְבֵית הַכְּנֶסֶת וּבְתוֹךְ הַפִּזּוּר וְהַטִּלְטוּל הַזֶּה בָּא הָאִישׁ הַנַּ"ל מִטֶּפְּלִיק וּבִקֵּשׁ אוֹתוֹ לְאוּמָן בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ בְּעֵת שֶׁכְּבָר נִגְזַר מִן הַשָּׁמַיִם לִשְׂרֹף בֵּיתוֹ מִקֹּדֶם, וְלֹא הָיָה לוֹ מָקוֹם כָּרָאוּי לָשֶׁבֶת וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּבֵּר הִקְדִּים רְפוּאָה שֶׁבְּאוֹתוֹ הָעֵת בְּסָמוּךְ קֹדֶם הַשְּׂרֵפָה אָז דַּיְקָא צִוָּה שֶׁיְּכִינוּ לוֹ הַדִּירָה בְּאוּמָן וּבָא הַשָּׁלִיחַ בְּמוֹעֲדוֹ וּבִזְמַנּוֹ וְאֶת הַכֹּל עָשָׂה ה' יָפֶה בְּעִתּוֹ וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל אֲשֶׁר בְּלִבִּי בָּזֶה בִּכְתָב, כִּי בְּעִנְיַן נְסִיעָתוֹ לְאוּמָן וּבְעִנְיַן מַה שֶּׁזִּכָּה אוֹתִי לִנְסֹעַ עִמּוֹ לְשֵׁם בָּזֶה הָיוּ תְּלוּיִים עוֹלָמוֹת הַרְבֵּה עַד אֵין קֵץ וּזְכוּת יִשְׂרָאֵל לְדוֹרוֹת, כִּי תִּקֵּן שָׁם אַלְפֵי אֲלָפִים וְרִבֵּי רִבְבוֹת נְשָׁמוֹת פְּגוּמוֹת וּמְקֻלְקָלוֹת שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר לָהֶם לְהִתְתַּקֵּן בְּשׁוּם אפֶן כִּי אִם עַל יְדֵי הִסְתַּלְקוּתוֹ, כַּאֲשֶׁר נִשְׁמַע מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ וּבְרֶמֶז וְגַם כַּמָּה טוֹבוֹת לָנֶצַח נִצְמְחוּ מִזֶּה לְיִשְׂרָאֵל לְדוֹרוֹת, כִּי כְּבָר גִּלָּה, שֶׁמִּי שֶׁיָּבוֹא עַל קִבְרוֹ וְיֹאמַר אֵלּוּ הָעֲשָׂרָה קַפִּיטֶל תְּהִלִּים הַמְפֻרְסָמִים עַתָּה, בְּוַדַּאי יַעְזֹר לוֹ לָנֶצַח אֲפִלּוּ אִם יִהְיֶה מִי שֶׁיִּהְיֶה כַּיָּדוּעַ וּמְפֻרְסָם וְהַנְּסִיעָה לְאוּמָן הָיְתָה הַתְחָלָה וְהַכָנָה לְכָל הַתִּקּוּנִים הָאֵלֶּה לָנֶצַח כִּי מְקוֹם קְבוּרָתוֹ כְּבָר הֻבְחֲרָה שָׁם בְּאוּמָן וְשָׁם הָיָה צָרִיךְ לַעֲסֹק בְּכָל הַתִּקּוּנִים הַנַּ"ל, וְיוֹתֵר וְיוֹתֵר מִזֶּה מַה שֶּׁנַּעֲלָם מֵאִתָּנוּ כַּאֲשֶׁר הֵבַנּוּ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ עַל כֵּן

בְּכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה וּבְכָל סִבָּה וְסִבָּה שֶׁסִּבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעִנְיָן נְסִיעָה זֹאת מַה גָּדְלוּ בָּהֶם מַעֲשֵׂי הַשֵּׁם, מְאד מְאד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו כִּי הַכֹּל הָיָה נוֹגֵעַ לַמָּקוֹם שֶׁנּוֹגֵעַ לָעַד וְלָנֶצַח

מז

וְהִנֵּה בְּיוֹם רִאשׁוֹן הַנַּ"ל הִתְחַלְתִּי לַעֲסֹק בְּצָרְכֵי הַנְּסִיעָה וְלֹא הָיוּ בַּעֲלֵי עֲגָלוֹת מְצוּיִים אָז וְזֶה הָיָה מְנִיעָה לְהַנְּסִיעָה גַּם בִּתּוֹ מָרַת אָדֶל תִּחְיֶה שֶׁהָיְתָה פֹּה מֵאֲנָה מְאד וְלֹא הָיְתָה מְרֻצָּה כְּלָל שֶׁיִּסַּע לְאוּמָן, וְהוּא זְכָרוֹנוֹ לִבְרָכָה לֹא רָצָה לְהִתְעַקֵּשׁ עַל שׁוּם דָּבָר אַךְ רָאִיתִי וְהֵבַנְתִּי שֶׁבֶּאֱמֶת רְצוֹנוֹ חָזָק שֶׁיִּסַּע לְאוּמָן וְהָלַכְתִּי וְשָׂכַרְתִּי עֲגָלָה בְּסָךְ מְרֻבֶּה יוֹתֵר מֵהָרָאוּי וְנָסַעְתִּי עִמּוֹ מִפֹּה לְאוּמָן וְיָצָאנוּ מִפֹּה בְּיוֹם שְׁלִישִׁי בַּבֹּקֶר שֶׁהָיָה ד' אִיִּיר תק"ע וְהוּא זְכָרוֹנוֹ לִבְרָכָה כִּבֵּר הִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית וְשָׁתָה קַאוֶוע וַאֲנִי לֹא הִתְפַּלַּלְתִּי עֲדַיִן וְהֶכְרַחְתִּי לְהִתְפַּלֵּל עַל הָעֲגָלָה, וְיָשַׁבְנוּ עִמּוֹ אֲנִי וְהָאִישׁ שֶׁבָּא מִטֶּפְלִיק וּמִשָּׁרתוֹ, וְתֵכֶף שֶׁיָּצָא מִפֹּה הִתְחִיל לְדַבֵּר עִמִּי וְאָמַר שֶׁטּוֹב וְנָכוֹן שֶׁנִּסַּע מִפֹּה כִּי-אִם לֹא הָיָה נִשְׁרָף בֵּיתוֹ וְכוּ' כַּמְבאָר שִׂיחָה זאת בְּמָקוֹם אַחֵר (חַיֵּי מוֹהֲר"ן קפ"ו), וְאַחַר כָּךְ פָּנָעְנוּ סָמוּךְ לְלַאדִיזִין אֶת רַבִּי מֵאִיר מִטֶּפְלִיק שֶׁהוּא הָיָה בְּעַצְמוֹ בְּאוּמָן עַל אוֹדוֹת הַדִּירָה הַנַּ"ל לִקְבֹּעַ לוֹ כַּנַּ"ל, וְסִפֵּר לוֹ רַבִּי מֵאִיר הַנַּ"ל אֵיךְ הֵם מִשְׁתּוֹקְקִים שָׁם שֶׁיָּבוֹא לְשָׁם, עָנָה וְאָמַר הֲלֹא הַכֹּל שֶׁלָּנוּ כִּי חַיָּב כָּל אָדָם לוֹמַר בִּשְׁבִילִי נִבְרָא הָעוֹלָם הֲלֹא נוֹסְעִים כָּאן כוּ' כַּמְבאָר שִׂיחָה זאת בְּרֶמֶז בְּמָקוֹם אַחֵר (שָׁם קפ"ה), וְהִפְלִיג מְאד מְאד בְּדִבְרֵי צַחוּת אֵלּוּ שֶׁאָמַר אָז וְאָמַר, תֵּכֶף שֶׁיָּצָא מִבֶּרֶסְלַב בָּא עַל דַּעְתּוֹ דִּבְרֵי צַחוּת אֵלּוּ, וְתֵכֶף שֶׁנִּתְגַּלָּה לוֹ זאת נִתְבַּהֵל מְאד מְאד מִגְּדֻלּוֹת נִפְלְאוֹת הַנְּהָגַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, אַךְ לֹא רָצָה לְדַבֵּר מִזֶּה וּלְגַלּוֹת זאת עַד שֶׁבָּא כְּנֶגְדּוֹ הָאִישׁ הַנַּ"ל, וְעַל יָדוֹ נִסְתַּבֵּב הַדָּבָר לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל לְדַבֵּר דִּבּוּרִים אֵלּוּ וְאָמַר, כָּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַנְהִיג הָעוֹלָם וְכוּ'

מח

בְּדָרֶךְ הַנְּסִיעָה הַזֹּאת לְאוּמָן כְּשֶׁיָּצָא מִלְּאדִיזִין וְהָעוֹלָם לְוּוּ אוֹתוֹ, עָנָה וְאָמַר אַף עַל פִּי כֵן אֵין דּוֹר יָתוֹם כִּי תַּנָּא אֶחָד אָמַר עֲתִידָה תּוֹרָה שֶׁתִּשְׁתַּכַּח מִיִּשְׂרָאֵל וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי שֶׁלֹּא תִּשְׁתַּכַּח שֶׁנֶּאֱמַר כִּי לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעוֹ וְכוּ' וְאָז גִּלָּה הַסּוֹד הַנּוֹרָא הַמְרֻמָּז בְּפָסוּק זֶה דַּיְקָא שֶׁעַל יְדֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן לֹא תִּשְׁתַּכַּח הַתּוֹרָה וְכוּ' כַּנִּדְפָּס כְּבָר (תְּחִלַּת לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן) וְאַחַר כָּךְ אָמַר עַכְשָׁו יֵשׁ וְכוּ' וְעוֹד כַּמָּה דְּבָרִים נוֹרָאִים זָכִיתִי לִשְׁמֹעַ בְּדָרֶךְ זֶה סָמוּךְ לָעֶרֶב בָּאנוּ לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ טֶפְלִיק וְשָׁם בָּאוּ לִקְרָאתוֹ רב בְּנֵי הָעִיר וּבִפְרָט אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ וּבִקְשׁוּ אוֹתוֹ הַרְבֵּה שֶׁיָּלִין שָׁם וְלֹא רָצָה, וְאַף עַל פִּי שֶׁהִתְחִיל הַגֶּשֶׁם לֵירֵד

מִדֵּי עָבְרוֹ בְּטֶפְּלִיק סָמוּךְ לָעֶרֶב אַף עַל פִּי כֵן לֹא רָצָה לָסוּר שָׁם וְנָסַע לְהַלָּן וְעָמַד לָלוּן בַּכְּפָר הַסָּמוּךְ לְשָׁם וּלְשָׁם יָצְאוּ הַרְבֵּה מִבְּנֵי הָעִיר טֶפְּלִיק וְשָׁם נִתְמַנָּה רַבִּי מָרְדְּכַי לְאַב-בֵּית-דִּין בְּטֶפְּלִיק וְכוּ' בְּיוֹם רְבִיעִי בַּבֹּקֶר אַחַר הַתְּפִלָּה נָסַעְנוּ לְאוּמָן

מט

בָּעֵת שֶׁנָּסַע מִכְּפָר הַנַּ"ל שֶׁלָּן שָׁם לְאוּמָן, דִּבֵּר עִמִּי הַרְבֵּה מֵהַתּוֹרָה שֶׁל הִסְתַּלְקוּת הַצַּדִּיק (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא ס"ז), שֶׁנֶּאֱמְרָה בְּשַׁבַּת בְּרֵאשִׁית הֶעָבַר עַל הַפָּסוּק בְּרֵאשִׁית לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל כַּנַּ"ל (סִימָן ל"ט) וְאָמַר אָז הַחִבּוּר שֶׁל רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ וְכוּ' לְעִנְיַן הַהַעְלָמָה שֶׁנִּתְעַלֵּם הַצַּדִּיק שֶׁהוּא הַפְּאֵר וְהַיְפִי וְהַחֵן שֶׁל כָּל הָעוֹלָם וְכוּ' כַּנִּדְפָּס בְּסוֹף הַתּוֹרָה הַנַּ"ל עַיֵּן שָׁם וְעוֹד דִּבֵּר עִמִּי מִגְּדֻלַּת הָרַב הַגָּאוֹן הֶחָסִיד מִבַּרְדִּיטְשׁוֹב זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה שֶׁנִּסְתַּלֵּק בְּסָמוּךְ כַּנַּ"ל וְאַחַר כְּךָ סָמוּךְ לְכְנִיסָתוֹ לְאוּמָן סִפֵּר מַעֲשֶׂה מֵהַבַּעַל שֵׁם טוֹב זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁבָּא לְאֵיזֶה עִיר שֶׁהָיוּ שָׁם נְשָׁמוֹת מִשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה שֶׁהָיוּ צְרִיכִים תִּקּוּן וְכוּ' כַּמְבֹאָר מַעֲשֶׂה זאת בְּמָקוֹם אַחֵר (חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן ק"ד) וְכָל עֵת הַנְּסִיעָה הַזֹּאת שֶׁנָּסַע בְּיוֹם רְבִיעִי בִּכְנִיסָתוֹ לְאוּמָן הָיָה יוֹשֵׁב כְּמוֹ טָרוּד וּמְאֻיָּם, וְכָל זֶה הֵבִינוּ אַחַר כָּךְ לְמַפְרֵעַ, כִּי אַחַר כָּךְ סָמוּךְ לְהִסְתַּלְקוּתוֹ בְּחֹל הַמּוֹעֵד סֻכּוֹת הִזְכִּיר אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁסִּפֵּר בִּכְנִיסָתוֹ לְאוּמָן כוּ' כַּאֲשֶׁר יְבאַר לְקַמָּן כוּ' וְאָז הֵבִנְתִּי לְמַפְרֵעַ שֶׁבְּכָל עֵת כְּנִיסָתוֹ לְאוּמָן הָיָה כְּמוֹ טָרוּד בְּעִנְיַן הִסְתַּלְקוּתוֹ וְתִקּוּנֵי הַנְּשָׁמוֹת הָרַבֶּה מְאד שֶׁהָיָה צָרִיךְ לְתַקֵּן שָׁם וְכוּ', וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין אִתָּנוּ יוֹדֵעַ עַד מָה כִּי גָּבְהוּ שָׁמַיִם מֵאָרֶץ כֵּן גָּבְהוּ מַחְשְׁבוֹתָיו מִמַּחְשְׁבוֹתֵינוּ וְכוּ'

נ

בְּיוֹם רְבִיעִי הַנַּ"ל שֶׁהוּא ה' אִיִּיר בָּא לְאוּמָן וְנִתְאַכְסֵן בְּבֵית רַבִּי נַחְמָן נָתָן שֶׁנִּפְטַר בַּשָּׁנָה הֶעְבְרָה סָמוּךְ לְשָׁבוּעוֹת וְכָל מַה שֶּׁעָבַר בְּאוּמָן אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר וּמְעַט מִבאֹר אֶצְלֵנוּ בְּסִפּוּרֵי הַשִּׂיחוֹת שֶׁלּוֹ (חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן קפ"ה) וְעָמַד שָׁם בְּבֵית הַנַּ"ל עַד אַחַר שָׁבוּעוֹת בְּשָׁבוּעוֹת נִתְקַבְּצוּ אֵלָיו כָּל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ כְּדַרְכֵּנוּ תָּמִיד אַךְ לֹא רָצָה לוֹמַר תּוֹרָה וַאֲנִי הִפְצַרְתִּי אוֹתוֹ קָצַת בְּשַׁבָּת שֶׁהוּא יוֹם שֵׁנִי דְּשָׁבוּעוֹת שֶׁיֹּאמַר תּוֹרָה, אַךְ הֵשִׁיב שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יאמַר תּוֹרָה בְּשׁוּם אפֶן בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת אָמַר דִּבְרֵי צַחוּת אֵין אַתֶּם חוֹטְאִים כָּל כָּךְ כַּמְבֹאָר בְּסִפּוּרֵי הַשִּׂיחוֹת (חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן ר"ב) בַּיּוֹם רִאשׁוֹן אִסְרוּ-חַג דְּשָׁבוּעוֹת נִכְנַס לְבֵית רַבִּי יוֹסֵף שְׁמוּאֵל שֶׁשָּׁכַר לוֹ הַדִּירָה אֶצְלוֹ, וַאֲנִי שָׂכַרְתִּי הַדִּירָה אֶצְלוֹ וְעַד אוֹתוֹ הַיּוֹם הָיִיתִי אֶצְלוֹ בְּאוּמָן בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם אִסְרוּ-חַג הַנִּזְכָּר לְעֵיל נָסַעְתִּי לְבֵיתִי, וְלֹא נִתְעַכַּבְתִּי הַרְבֵּה וְחָזַרְתִּי וּבָאתִי לְאוּמָן כִּי רַבִּי נַפְתָּלִי שְׁלַח אֵלַי אִגֶּרֶת בִּפְקֻדָּתוֹ שֶׁאָבוֹא לְשָׁם וּבָאתִי בְּסָמוּךְ לְשָׁם

וְנִתְעַכַּבְתִּי עַד אַחַר שַׁבַּת נַחֲמוּ וְקִדֵּם שַׁבַּת נַחֲמוּ יָצָא מִבֵּית רַבִּי יוֹסֵף-שְׁמוּאֵל הַנַּ"ל וְנִכְנַס לְבֵית אַחֵר (הַיְנוּ לְבֵית הַלּוּקַטְשֶׁר) שֶׁשָּׁם נִסְתַּלֵּק בְּשָׁלוֹם וּבְכָל זֶה יֵשׁ הַרְבֵּה מַעֲשִׂיּוֹת לְסַפֵּר אַךְ בִּכְתָב אִי אֶפְשָׁר לְצַיֵּר כָּל מַה שֶּׁמִּתְנוֹצֵץ בְּדַעְתִּי נִפְלְאוֹת הַשֵּׁם בְּכָל עִנְיָן וְעִנְיָן וּבִתְחִלָּה בְּעֵת שֶׁיָּשַׁב עֲדַיִן בְּבֵית רַבִּי נַחְמָן- נָתָן בָּא אִישׁ מִבֵּית הַלּוּקַטְשֶׁר וּבִקֵּשׁ אוֹתוֹ הַרְבֵּה שֶׁיִּכָּנס לְשָׁם לָדוּר וְלֹא אִסְתַּיַּע מִלְּתָא לְכָנס תֵּכֶף לְשָׁם וְאָז אָמַר שֶׁגַּם זֶה יִהְיֶה מַעֲשֶׂה שֶׁיִּסַּפְּרוּ אַחַר כָּךְ אֵיךְ שֶׁיָּשַׁב בְּבֵית הַנַּ"ל וּבָא פִּתְאֹם אִישׁ שֶׁלֹּא הִכִּיר אוֹתוֹ כְּלָל וְכוּ' וּבִקֵּשׁ אוֹתוֹ שֶׁיִּכָּנס לְבֵיתוֹ וְכוּ':

נא

בְּשַׁבַּת נַחֲמוּ נִתְקַבְּצוּ אֶצְלוֹ כַּמָּה אוֹרְחִים עַל שַׁבָּת הַנַּ"ל, וְנִכְנַס מֵחַדְרוֹ לְהַבַּיִת שֶׁאָכְלוּ שָׁם וְקִדֵּשׁ עַל הַיַּיִן בַּחֲלִישׁוּת כֹּחַ כִּי כְּבָר הָיָה חָלוּשׁ מְאֹד כִּי הָיָה סָמוּךְ לְהִסְתַּלְּקוּתוֹ וְיָשַׁב עַל הַשֻּׁלְחָן אַחַר שֶׁקִּדֵּשׁ קֹדֶם שֶׁנָּטַל יָדָיו לַסְּעֻדָּה וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִם הָעוֹלָם, עָנָה וְאָמַר עַל מָה בָּאוּ הָעוֹלָם לְכָאן הֲלֹא עַתָּה אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל כְּשֶׁאֲנִי אוֹמֵר תּוֹרָה בְּוַדַּאי כְּדַאי לָבוֹא אֲבָל עַתָּה בָּאֳמֶת אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל כִּי אֲנִי עַכְשָׁו אִישׁ פָּשׁוּט לְגַמְרֵי שֶׁקּוֹרִין פְּרָאסְטַאק, וְאֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל וְעַל מָה וְלָמָּה בָּאוּ הָעוֹלָם, וְהֶאֱרִיךְ קְצָת בְּשִׂיחָה זאת שֶׁהוּא עַתָּה פְּרָאסְטַאק גָּמוּר וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל בֶּאֱמֶת וְאָמַר שֶׁהוּא מְחַיֶּה אֶת עַצְמוֹ עַתָּה רַק בְּהַדֶּרֶךְ שֶׁהָלַךְ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהֶאֱרִיךְ בְּשִׂיחָה זוֹ קְצָת גַּם כֵּן עַד שֶׁמִּתּוֹךְ הַשִּׂיחָה הַקְּדוֹשָׁה הַזאת שֶׁסִּפֵּר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל וְשֶׁהוּא פְּרָאסְטַאק גָּמוּר וְשֶׁהוּא מְחַיֶּה אֶת עַצְמוֹ רַק בְּהַנְּסִיעָה שֶׁנָּסַע לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹךְ דְּבָרִים אֵלּוּ נִכְנַס בִּדְבָרִים עַד שֶׁגִּלָּה לָנוּ תּוֹרָה נִפְלָאָה אֵיךְ דַּיְקָא עַל יְדֵי הַדֶּרֶךְ שֶׁל נְסִיעַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְחַיֶּה אֶת עַצְמוֹ הַצַּדִּיק בְּעֵת פְּשִׁיטוּתוֹ וְכוּ' כַּנִּדְפָּס כְּבָר (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא ע"ח) אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב כָּל הָעִנְיָן אֵיךְ נִתְגַּלָּה וְנִמְשְׁכָה הַתּוֹרָה הַזאת יֵשׁ מַאֵין בֶּאֱמֶת כִּי מִתְּחִלָּה לֹא הָיָה יוֹדֵעַ כְּלָל בֶּאֱמֶת כִּי בְּכָל עֵת שֶׁאָמַר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לֹא הָיָה יוֹדֵעַ כְּלָל בֶּאֱמֶת, כַּאֲשֶׁר פַּעַם אֶחָד נִשְׁבַּע עַל זֶה בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ (וְאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן דָּא שְׁוֶוער אִיךְ בַּיי שַׁבָּת) עַל עִנְיָן זֶה שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל וּבֶאֱמֶת אָמַר עַל עַצְמוֹ שֶׁהָאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁלּוֹ הוּא חִדּוּשׁ נִפְלָא וְכוּ' וְעַתָּה סִפֵּר הַרְבֵּה אֵיךְ שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ עַתָּה כְּלָל, וּבְתוֹךְ זֶה נִכְנַס לְשִׂיחָה נִפְלָאָה עַד שֶׁעַל יְדֵי זֶה בְּעַצְמוֹ גִּלָּה תּוֹרָה נִפְלָאָה עַל-זֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁמְּחַיֶּה אֶת עַצְמוֹ בְּעֵת פְּשִׁיטוּתוֹ בְּהַדֶּרֶךְ שֶׁנָּסַע לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

וְאַחַר כָּךְ בָּא לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וְצִוָּה לְנַגֵּן הַרְבֵּה וְזִמְּרוּ לְפָנָיו אֲזַמֵּר בְּשִׂבְחִין וְהַכֹּל קֹדֶם נְטִילַת יָדַיִם לַסְּעֻדָּה מַה שֶּׁבְּכָל עֵת שֶׁהָיָה מְזַמֵּר הַנַּ"ל הָיָה תָּמִיד אַחַר נְטִילַת יָדַיִם אַחַר בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא כִּי בֵּין קִדּוּשׁ לִנְטִילַת יָדַיִם לֹא שָׂמַעְנוּ מֵעוֹלָם שׁוּם שִׂיחָה אוֹ תּוֹרָה

מִמֶּנּוּ וְעַכְשָׁו שָׂח כָּל הַשִּׂיחָה וְהַתּוֹרָה הַנַּ"ל וְגַם צִוָּה לְנַגֵּן אֲזַמֵּר בִּשְׂבָחִין הַכֹּל קִדֵּם נְטִילַת יָדַיִם וְאַחַר כָּךְ נָטַל יָדָיו וְיָשַׁב עַל הַשֻּׁלְחָן בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְצִוָּה לְנַגֵּן הַרְבֵּה וְאָמַר דְּבָרִים נִפְלָאִים עַל הַשֻּׁלְחָן וְאָמַר מַה יֵּשׁ לָנוּ לְהִתְבַּיֵּשׁ (וואס הָאבְן מִיר זִיךְ צוּ שָׁעמָען) בִּשְׂבִילֵנוּ נִבְרָא הָעוֹלָם (וְאָמַר אָז הַדִּבְרֵי צַחוּת מִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל פָּא זִי אֵינִי יָכוֹל פַּאזִיע וְכוּ') וְגַם בְּהַתּוֹרָה הַנַּ"ל נִכְלַל מַה שֶּׁנִּכְנַס לְבֵית הַלּוּקְטְשֶׁר בְּסָמוּךְ שֶׁשָּׁם אָמַר הַתּוֹרָה הַזֹּאת וְהִזְכִּיר בּוֹ מֵעִנְיַן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁאִם יֹאמְרוּ הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים לְסָטִים אַתֶּם שֶׁכְּבָשְׁתֶּם וְכוּ' וְגַם עַכְשָׁו נִמְצָא שֶׁיִּשְׂרָאֵל בָּאִים לִפְעָמִים בִּמְקוֹמוֹת שֶׁהָיוּ רְחוֹקִים מְאד מְאד מִקְדַּשַׁת יִשְׂרָאֵל וְכוּ' כִּי זֶה הַבַּעַל הַבַּיִת שֶׁל הַבַּיִת שֶׁעָמַד בּוֹ אָז, הָיָה רָשָׁע מְפֻרְסָם וְיָשַׁב אָז בְּפֶטֶרְבּוּרְג, אַךְ בְּנֵי- בֵּיתוֹ הִכְנִיסוּ אוֹתוֹ לְשָׁם וּבְכָל זֶה הָיוּ נִפְלָאוֹת תְּמִים דֵּעִים שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב כְּלָל כָּל מַה שֶּׁעָבַר בְּכָל זֶה אַךְ רַשַׁמְתִּי פְּרָקִים לְזִכָּרוֹן לְמַעַן לֹא יִשְׁכַּח מִמֶּנִּי וּמִיּוֹצְאֵי-חֲלָצַי וּמֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁשָּׁמְעוּ מִפִּי מְעַט מִסִּפּוּרִים אֵלּוּ אַךְ מִי שֶׁלֹּא שָׁמַע מִפִּי כָּל זֶה, יִהְיֶה כָּל זֶה אֲצָלוֹ כִּדְבָרֵי הַסֵּפֶר הֶחָתוּם אֲחַר שַׁבַּת נֶחֱמוּ נָסַעְתִּי לְבֵיתִי בְּיוֹם שְׁלִישִׁי דְּסִלִיחוֹת בָּאתִי לְאוּמָן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיָשַׁבְתִּי שָׁם עַד שֶׁנִּסְתַּלֵּק בְּשָׁלוֹם וְזָכִיתִי לַעֲמד בִּשְׁעַת הִסְתַּלְקוּתוֹ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא וּכְבָר מְבֹאָר מְעַט מֵעִנְיַן הִסְתַּלְקוּתוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר (חַיֵּי מוֹהַר"ן)

נב

בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הָאַחֲרוֹן שֶׁהָיָה בְּאוּמָן שָׁחַל בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ אָז, נֶחֱלַשׁ מְאד בְּאוֹתוֹ יוֹם, דְּהַיְנוּ בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ רֹאשׁוֹן דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְהִתְחִיל לָצֵאת דֶּרֶךְ פִּיו דָּם הַרְבֵּה וְהוּא הָיָה מִתְיָרֵא מְאד כְּשֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ דָּם עַל יְדֵי הַהוֹסְט, בִּפְרָט עַתָּה שֶׁיָּצְאוּ מִמֶּנּוּ דָּמִים הַרְבֵּה בְּלִי שִׁעוּר וְהָיָה חַלָּשׁ מְאד וְדַרְכּוֹ הָיְתָה תָּמִיד לוֹמַר תּוֹרָה בְּיוֹם רֹאשׁוֹן דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה לְעֵרֶב בֵּין הַשְׁמָשׁוֹת שֶׁל יוֹם שֵׁנִי, וּכְבָר נִתְאַסְּפוּ כָּל הָעוֹלָם לַבַּיִת הַגָּדוֹל שֶׁהָיָה מוּכָן שֶׁיֹּאמַר בּוֹ תּוֹרָה וְהָיָה שָׁם דּחַק גָּדוֹל מְאד מֵרִבּוּי הָעָם וְכֻלָּם הָיוּ עוֹמְדִים וּמְצַפִּים שֶׁיִּכְנַס לוֹמַר תּוֹרָה וְהָיוּ עֵינֵיהֶם כָּלוֹת עַד הָעֶרֶב וַעֲדַיִן לֹא נִכְנַס מֵעֶצֶם חֻלְשׁוּתוֹ שֶׁהָיָה כָּבֵד עַד שֶׁכִּמְעַט שֶׁנִּגְוַע

בְּתוֹךְ שֶׁהֵיינוּ עוֹמְדִים שָׁם וּמְצַפִּים אַף עַל פִּי כֵן אוּלַי יָבוֹא וְגַם אֲנִי הָיִיתִי בְּתוֹךְ הַקִּבּוּץ שָׁם, שָׁלַח לִקְרֹא אוֹתִי לָבוֹא אֵצְלוֹ וְנִכְנַסְתִּי אֵלָיו וְהִתְחִיל לְקַבֵּל לְפָנַי מַה לַּעֲשׂוֹת וְהוּא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָיָה יוֹשֵׁב, וְסָף שֶׁל נְחשֶׁת עִם דָּם הַרְבֵּה עָמַד עַל יְרֵכוֹ וְהוּא יָשַׁב אֶצְלוֹ עַל מִטָּתוֹ וּכְמַעַט שֶׁהָיָה הַסַּף מָלֵא דָּם וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִמִּי מַה לַּעֲשׂוֹת בְּעִנְיַן אֲמִירַת הַתּוֹרָה וּבְתְחִלָּה הֵשַׁבְתִּי לוֹ מַה לַּעֲשׂוֹת מֵאַחַר שֶׁאִי אֶפְשָׁר אַךְ הוּא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הֵשִׁיב שֶׁיֵּשׁ רַחֲמָנוּת עַל הָעוֹלָם שֶׁבָּאוּ בְּיִסּוּרִים וּטְרָחוֹת וְכוּ' כְּאֵלֶּה וְגַם כָּל יְמֵי הַקַּיִץ הֶעָבַר הָיָה מְצַפֶּה

עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַזֶּה שֶׁיֹּאמַר תּוֹרָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּאוּמָּין וְהֵבַנְתִּי שֶׁכָּסְפוּ מְאד שֶׁאַף עַל
פִּי כֵן יֹאמַר תּוֹרָה וְהִתְחַלְתִּי לְדַבֵּר עִמּוֹ וְאָמַרְתִּי לוֹ הֲלֹא כְּשֶׁבָּאתֶם מִלְּמַבֶּרְנְ הֱייֹתֶם גַּם
כֵּן חֲלוּשׁ מְאד וְלֹא הָיָה שׁוּם דֶּרֶךְ הַטֶּבַע שֶׁתֹּאמְרוּ תּוֹרָה וְאַף עַל פִּי כֵן הָיָה הַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ בְּעֶזְרָכֶם וַאֲמַרְתֶּם תּוֹרָה הַרְבֵּה כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבַּרְתִּי עִמּוֹ עוֹד, עַד שֶׁהֵשִׁיב לִי אִם
כֵּן אֶמְסֹר נַפְשִׁי, כְּאוֹמֵר כְּפִי דְּבָרֶיךָ אֲנִי מוּכָן לוֹמַר תּוֹרָה וַאֲנִי מוֹסֵר נַפְשִׁי עַל זֶה כִּי בֶּאֱמֶת
הָיְתָה מְסִירַת נֶפֶשׁ עָצוּם אָז שֶׁיֹּאמַר תּוֹרָה בַּחֲלִישׁוּת כָּזֶה שֶׁהָיָה כִּמְעַט שֶׁיִּגְוַע בְּכָל עֵת
אַךְ צִוָּה עָלַי לְהַעֲמִיד הַכִּסֵּא שֶׁיֹּאמַר עָלָיו תּוֹרָה, לְהַעֲמִידָהּ סָמוּךְ לַפֶּתַח כְּדֵי שֶׁאִם יָבוֹא
לִידֵי סַכָּנָה עַל יְדֵי אֲמִירַת הַתּוֹרָה וְיִהְיֶה נֶחְלָשׁ מְאד שֶׁנּוּכַל לְהוֹצִיאוֹ מְהֵרָה מִשָּׁם כִּי
הָעוֹלָם הָיָה הַרְבֵּה מְאד מְאד, וְהָיָה שָׁם דַּחַק גָּדוֹל מְאד בְּלִי שִׁעוּר וְאָמַרְתִּי לוֹ שֶׁקָּשֶׁה
לְשַׁנּוֹת לְהַעֲמִיד הַכִּסֵּא בְּמָקוֹם אַחֵר מֵהַמָּקוֹם שֶׁהוּעֲמָדָה שָׁם מִקֶּדֶם מֵחֲמַת גֹּדֶל הַדַּחַק
מֵהָעוֹלָם שֶׁהֵם עוֹמְדִים צְפוּפִים וּדְחוּקִים מְאד הֵשִׁיב אִם לֹא תַּעֲמִיד הַכִּסֵּא סָמוּךְ לַפֶּתַח
בְּוַדַּאי לֹא אֶכְנַס לוֹמַר תּוֹרָה וְתֵכֶף נִכְנַסְתִּי לְשָׁם וְעָשִׂיתִי שָׁם רַעַשׁ גָּדוֹל וְהִכְרַחְתִּי אֶת
הָעוֹלָם לְהִתְפַּזֵּר עַד שֶׁנִּשְׁאֲנוּ אֶת הַכִּסֵּא מִמָּקוֹם שֶׁהָיְתָה עוֹמֶדֶת שָׁם תְּחִלָּה אֶל הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר צִוָּה עָלַי דְּהַיְנוּ סָמוּךְ לַפֶּתַח וְאַחַר כָּךְ הוֹדִיעוּ לוֹ וְנִכְנַס הוּא זְכָרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְיָשַׁב
עַל הַכִּסֵּא וַאֲנַחְנוּ עָמַדְנוּ אֶצְלוֹ וְהַבַּיִת הָיָה מָלֵא אֲנָשִׁים הַרְבֵּה מְאד וְהָיָה שָׁם דַּחַק גָּדוֹל
שֶׁהָיָה קָשֶׁה מְאד לִסְבֹּל כְּמַעַט שֶׁעָמַד אֶחָד עַל חֲבֵרוֹ וְהָיָה שָׁם רַעַשׁ גָּדוֹל מִגֹּדֶל הַדַּחַק
שֶׁהָיָה מִן הַנִּמְנָע לִסְבֹּל וּקְצָתָם לֹא יָכְלוּ לִסְבֹּל וְהֻכְרְחוּ לָצֵאת שֶׁלֹּא יִשָּׁאֲרוּ חֲלָשׁוֹת וְרַבָּם
כְּכֻלָּם סָבְלוּ הַדַּחַק הַגָּדוֹל בְּלִי שִׁעוּר וְהוּא זְכָרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּעַצְמוֹ חֲלִישׁוּתוֹ יָשַׁב עַל הַכִּסֵּא
בֵּין רִבּוּי עָם כָּזֶה וְיָשַׁב קְצָת כְּדַרְכּוֹ וְאַחַר כָּךְ פָּתַח פִּיו הַקָּדוֹשׁ וְהִתְחִיל לוֹמַר תּוֹרָה אֲבָל
אָמַר בְּקוֹל נָמוּךְ מִמַּה שֶׁהָיָה רָגִיל לוֹמַר תָּמִיד וְלֹא הָיָה שׁוּם דֶּרֶךְ הַטֶּבַע שֶׁיִּגְמֹר תּוֹרָה
אֲרֻכָּה כָּזֹאת בַּחֲלִישׁוּת כָּזֶה אַךְ בַּעַל הָרַחֲמִים אֲשֶׁר מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדוֹר וָדוֹר חָמַל עָלֵינוּ
וְעַל כָּלַל יִשְׂרָאֵל לְדוֹרוֹת וְעָמַד בְּעֶזְרוֹ עַד שֶׁגָּמַר הַתּוֹרָה בְּנֵס נִפְלָא אַךְ סִיּוּם הַתּוֹרָה אֵיךְ
הִיא מְרֻמָּזֶת בַּפָּסוּק תִּקְעוּ שֶׁהִתְחִיל בּוֹ לֹא סִיֵּם אָז עַד אַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁאָז סִיֵּם הַפָּסוּק
עַל פִּי הַתּוֹרָה הַזֹּאת לְפָנַי וְהַתּוֹרָה שֶׁאָמַר אָז הִיא הַתּוֹרָה תִּקְעוּ תּוֹכָחָה בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא
בְּסִימָן ח' עַיֵּן שָׁם וְאַחַר כְּךָ צִוָּה לְנַגֵּן נִגּוּן כְּדַרְכּוֹ תָּמִיד, וְאַחַר כְּךָ הָלַךְ מִשָּׁם לְחַדְרוֹ וְכָל
הַלַּיְלָה אַחַר כָּךְ הוּא לֵיל שֵׁנִי דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הָיָה חָלוּשׁ וּמְסֻכָּן מְאד מְאד וְהָלְכוּ לִקְרוֹת
אֶת הַדּוֹקְטוֹר וְלֹא אִסְתַּיַּע מִלְּתָא שֶׁיָּבוֹא וְאָמַר שֶׁהִיא טוֹבָה גְּדוֹלָה שֶׁלֹּא בָּא הַדּוֹקְטוֹר
וְאָמַר כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לָחוּס עַל חַיָּיו לֹא יַנִּיחַ שֶׁיָּבוֹא דּוֹקְטוֹר אֲלֵיהֶן וְאַף עַל פִּי שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת
שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ יְצִוֶּה לִקְרֹא דּוֹקְטוֹר, אַף עַל פִּי כֵן לֹא יַנִּיחוּ שֶׁיָּבוֹא דּוֹקְטוֹר אֲלֵיהֶן וַאֲנִי לֹא
הָיִיתִי אָז אֶצְלוֹ כְּשֶׁאָמַר דְּבוּרִים אֵלּוּ, וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא הָיִיתִי מַסְכִּים עִמָּהֶם בְּשׁוּם אֹפֶן

שֶׁיִּקְרְאוּ דּוֹקְטוֹר אֵלָיו אַךְ נִמְנוּ וְרִבּוּ עָלַי וְקָרְאוּ דּוֹקְטוֹר עַל כָּרְחִי בְּעֶרֶב סֻכּוֹת וְקָרוֹב הַדָּבָר שֶׁהַדּוֹקְטוֹר קָרֵב הִסְתַּלְקוּתוֹ׃

נג

בְּיוֹם שֵׁנִי דְּרֹאשׁ לֹא נִכְנַס לְהִתְפַּלֵּל עִם הָעוֹלָם יַחַד כְּדַרְכּוֹ תָּמִיד בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְכֵן בְּאוֹתוֹ רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּיוֹם רִאשׁוֹן הִתְפַּלֵּל עִמָּנוּ יַחַד וְאָכַל עִמָּנוּ עַל שֻׁלְחָן אֶחָד בַּבַּיִת שֶׁבָּחֲרוּ לָזֶה אַךְ בְּיוֹם שֵׁנִי דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה לֹא נִכְנַס אֶפִלּוּ לְהִתְפַּלֵּל עִמָּנוּ רַק הִתְפַּלֵּל בְּחַדְרוֹ שֶׁהָיָה סָמוּךְ לְשָׁם, וּמִכָּל-שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא אָכַל עִמָּנוּ יַחַד

וְעִצָּם חֲלִישׁוּתוֹ בְּכָל אֵלּוּ הַיָּמִים אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וְאַף עַל פִּי כֵן דִּבֵּר עִם הָעוֹלָם, וְדִבֵּר עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַה שֶּׁהָיָה צָרִיךְ, וְכֻלָּם קִבְּלוּ רְשׁוּת מִמֶּנּוּ אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְדִבֵּר עִם כָּל אֶחָד הַרְבֵּה כְּדַרְכּוֹ תָּמִיד עַד שֶׁלֹּא עָלָה עַל דַּעְתּוֹ שֶׁיִּסְתַּלֵּק בְּסָמוּךְ כִּי אִם הָיָה עוֹלֶה עַל דַּעְתָּם זאת לֹא הָיוּ נוֹסְעִים מִמֶּנּוּ וַאֲפִלּוּ בְּנוֹתָיו וַחֲתָנוֹ שֶׁיִּחְיוּ כֻּלָּם נָסְעוּ מִשָּׁם אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה כִּי לֹא עָלָה עַל דַּעְתָּם שֶׁיַּגִּיעַ הִסְתַּלְקוּתוֹ כָּל כָּךְ מְהֵרָה אַף עַל פִּי שֶׁבֶּאֱמֶת אִם הָיִינוּ מְשִׂימִים לֵב קְצָת הָיִינוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ שֶׁהוּא סָמוּךְ מְאד לְהִסְתַּלְקוּתוֹ וְשֶׁהוּא חַי בְּנֵס בְּכָל רֶגַע וְרֶגַע וְהוּא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּעַצְמוֹ הֵעִיר לָבָנוּ פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר וְהוֹדִיעַ לָנוּ בְּכַמָּה לְשׁוֹנוֹת שֶׁסָּמוּךְ מְאד שֶׁיִּגְוַע, אַךְ בַּעֲוֹונוֹתֵינוּ הָרַבִּים לֹא שַׂמְנוּ לִבֵּנוּ לָזֶה וְהָיָה נִדְמֶה בְּעֵינֵינוּ שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יַעֲשֶׂה זאת לִקַּח מֵהָעוֹלָם אוֹר צַח וְכוּ' וְכוּ' כְּזֶה בַּיָּמִים הָאֵלֶּה, וְעַל יְדֵי זֶה אִבַּדְנוּ מַה שֶּׁאִבַּדְנוּ מַה שֶּׁהָיִינוּ יְכוֹלִים לִשְׁמֹעַ מִמֶּנּוּ עוֹד אַךְ בְּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר חָמַל עָלֵינוּ בְּחַסְדּוֹ וְזִכֵּינוּ מִקֹּדֶם לִשְׁמֹעַ מִמֶּנּוּ הַרְבֵּה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דַּי לְהַחֲיוֹת כָּל הָעוֹלָם לְדוֹרֵי דוֹרוֹת

וְהִנֵּה הָיָה רָחוֹק מְאד לִכְתֹּב הַתּוֹרָה הַזאת מֵחֲמַת שֶׁאֲמָרָהּ בְּקוֹל נָמוּךְ וְהָיָה אָז רַעַשׁ גָּדוֹל וּבִלְבּוּל בְּשָׁעַת אֲמִירַת הַתּוֹרָה מַה שֶּׁלֹּא הָיָה כֵּן בְּשׁוּם תּוֹרָה שֶׁאָמַר בְּחַיָּיו אַךְ אַף עַל פִּי כֵן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו חִזֵּק אֶת לְבָבִי לָשׁוּם לֵב הֵיטֵב לִדְבָרָיו וְחָזַרְתִּי הַתּוֹרָה עִם הַחֲבֵרִים שֶׁתָּפְסוּ קְצָת וּבְפָרָט עִם רַבִּי דּוּב שֶׁהָיָה תָּפְסָן נִפְלָא וְסִדַּרְנוּ בֵּינֵינוּ רב הַתּוֹרָה וְכָתַבְתִּי מַה שֶּׁזָּכַרְנוּ וְהֵבֵאתִי לְפָנָיו אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְתִקֵּן מַה שֶּׁחִסַּרְנוּ בָּהּ וְגַם חָזַר עִמָּנוּ מַה שֶּׁלֹּא זָכַרְנוּ כְּלָל עַד שֶׁנִּמְרְתִּי אוֹתָהּ קֹדֶם יוֹם הַכִּפּוּרִים וְהָיָה רְצוֹנִי לְהַרְאוֹת אוֹתָהּ לְפָנָיו עוֹד הַפַּעַם קֹדֶם יוֹם הַכִּפּוּרִים וְלֹא אִסְתַּיַּע מִלְּתָא גַּם נִכְסַפְתִּי מְאד לְדַבֵּר עִמּוֹ מֵחֲמַת גֹּדֶל חֲלִישׁוּתוֹ וּשְׁאָרֵי מְנִיעוֹת עַל אוֹדוֹתַי וְלֹא יָכֹלְתִּי לְהַעֲז פָּנַי לְדַבֵּר עִמּוֹ מֵחֲמַת גֹּדֶל חֲלִישׁוּתוֹ וּשְׁאָרֵי מְנִיעוֹת׃

נד

בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים נִכְנָסְנוּ אֵלָיו וּבֵרַךְ אוֹתָנוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּדַרְכּוֹ תָּמִיד אֲבָל הָיָה אָז מְאֵיִם קְצָת וְנָפַל אֵימָה וּבוּשָׁה גְּדוֹלָה לְכָל מִי שֶׁנִּכְנַס אֵלָיו לְהִתְבָּרֵךְ וְאִי אֶפְשָׁר לְצַיֵּר נוֹרָאוֹת הַדְּרָת קְדֻשַּׁת פָּנָיו הַמְאִירִים אָז בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים כְּשֶׁנִּכְנָסְנוּ אֵלָיו לְהִתְבָּרֵךְ, אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ אָז לְקַבֵּל בִּרְכָתוֹ, הִיא הַבְּרָכָה שֶׁקִּבַּלְנוּ מִמֶּנּוּ קֹדֶם הִסְתַּלְקוּתוֹ אַחַר כָּךְ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים לֹא נִכְנַס לְהִתְפַּלֵּל עִמָּנוּ יַחַד כְּדַרְכּוֹ תָּמִיד רַק הִתְפַּלֵּל בְּחַדְרוֹ כְּמוֹ בְּיוֹם שֵׁנִי דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה כַּנִּזְכָּר לְעֵיל

קֹדֶם נְעִילָה לֹא יָדַעְנוּ מִי יִתְפַּלֵּל נְעִילָה וְאָמְרוּ לִשְׁאֹל אוֹתוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּעַצְמוֹ וְנִתְעוֹרַרְתִּי בְּעַצְמִי לֵילֵךְ אֵלָיו לִשְׁאֹלוֹ כְּדֵי לִזְכּוֹת לְקַבֵּל פָּנָיו הַנּוֹרָאוֹת אָז וְאָמַר רַבִּי נַפְתָּלִי שֶׁגַּם הוּא רוֹצֶה לֵילֵךְ בִּשְׁבִיל כַּוָּנָה זוֹ וְהָלַכְנוּ שְׁנֵינוּ יַחַד וּבָאנוּ אֵלָיו וְנִכְנַסְנוּ לְחַדְרוֹ בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה כִּי תָּמִיד בְּכָל עֵת שֶׁרָצִינוּ לִכְנֹס אֵלָיו נָפַל עָלֵינוּ יִרְאָה וּבוּשָׁה, וּמֵחֲמַת זֶה הָיָה תָּמִיד קָשֶׁה עָלֵינוּ מְאֹד תְּחִלַּת הַכְּנִיסָה לְחַדְרוֹ וּבְפָרָט בְּעֵת הַזֹּאת בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים סָמוּךְ לִנְעִילָה סָמוּךְ לְהִסְתַּלְקוּתוֹ כְּשֶׁנִּכְנַסְנוּ לְחַדְרוֹ וְעָמַדְנוּ עַל הַפֶּתַח בְּבֶהָלָה וּבְאֵימָה שְׁאַל בְּקִצּוּר עַל מָה בָּאנוּ? עָנִינוּ וְאָמְרוּ בִּיְרִאָה מִי יִתְפַּלֵּל נְעִילָה וְתָכֶף הִטָּה בְּיָדוֹ עָלֵינוּ כְּאוֹמֵר לְכוּ לְכוּ אֵין לִי עַתָּה עֵסֶק בָּזֶה עֲשׂוּ לָכֶם מַה שֶּׁתִּרְצוּ אַחַר כָּךְ בְּמוֹצָאֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים נִכְנַסְנוּ אֵלָיו עִם הָעוֹלָם וְהָיָה חָלוּשׁ מְאֹד וְלֹא הֶרְאָה פָּנִים שׂוֹחֲקוֹת

נה

בְּיוֹם שֶׁאַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא יוֹם שְׁלִישִׁי בְּשַׁבָּת בַּבֹּקֶר נִכְנְסוּ אֵלָיו הָעוֹלָם וְהָיָה בְּדִיחָא דַּיְעָתֵּהּ וְדִבֵּר עִם הָעוֹלָם בְּפָנִים שׂוֹחֲקוֹת וַאֲנִי עֲדַיִן לֹא הִתְפַּלַּלְתִּי אָז וְאַחַר שֶׁגָּמַרְתִּי תְּפִלַּת שַׁחֲרִית נִכְנַסְתִּי גַּם כֵּן אֵלָיו וְהוּא הָיָה עֲדַיִן מְדַבֵּר עִם הָעוֹלָם בְּפָנִים שׂוֹחֲקוֹת וְאַנְשֵׁי טֶפְּלִיק עָמְדוּ אָז לְפָנָיו וְחִזֵּק אוֹתָם הַרְבֵּה וְכֵן דִּבֵּר עִם כֻּלָּנוּ בְּאַהֲבָה וּבְשִׂמְחָה וְאַחַר כָּךְ יָצָאתִי מֵחֶדֶר שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב שָׁם לַחֶדֶר הַשֵּׁנִי וְעָמַדְתִּי שָׁם עִם אָחִיו רַבִּי יְחִיאֵל זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְעִם עוֹד אַנְשֵׁי- שְׁלוֹמֵנוּ וַאֲנִי הָיִיתִי מְצַפֶּה מְאֹד לְהַרְאוֹת עוֹד הַפַּעַם אֶת הַקּוֹנְטְרֵסִים שֶׁכָּתַבְתִּי מֵהַתּוֹרָה שֶׁאָמַר אָז בְּאוֹתוֹ רֹאשׁ הַשָּׁנָה אַךְ הָיָה לִי בּוּשָׁה וְלֹא יָכֹלְתִּי לְהָעֵז פָּנַי נָגְדּוֹ לְהַטְרִיחוֹ בָּזֶה וּבְקַשְׁתִּי מֵאָחִיו רַבִּי יְחִיאֵל הַנַּ"ל שֶׁיְּחַזֵּק אוֹתִי בָּזֶה וְחִזֵּק אוֹתִי הַרְבֵּה עַד שֶׁנִּתְגַּבַּרְתִּי וְנִכְנַסְתִּי אֶצְלוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְצִוָּה לִסְגֹּר הַדֶּלֶת וְעָמַדְתִּי לְפָנָיו אֲנִי לְבַדִּי וְהוּא יָשַׁב עַל כִּסֵּא בְּאֶמְצַע הַבַּיִת וְהֶרְאֵיתִי לוֹ הַקּוֹנְטְרֵסִים הַנִּזְכָּרִים לְעֵיל וְרָאָה אוֹתָם הֵיטֵב וְתִקֵּן לִי כָּל מַה שֶּׁטָּעִיתִי אוֹ חִסַּרְתִּי שָׁם, גַּם הָיָה אָז כַּמָּה עִנְיָנִים שֶׁלֹּא זָכַרְתִּים וְלֹא כְּתַבְתִּים כְּלָל, כְּמוֹ עִנְיַן רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְעִנְיַן הָרֹאשׁ הַמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה הַנַּ"ל שֶׁלֹּא הָיָה נִכְתָּב

אָז עֲדַיִן כְּלָל כִּי נִשְׁכַּח מִמֶּנִּי הָעִנְיָן וְהוּא חָזַר עִמִּי כָּל זֶה וְסִדֵּר לִי הַכֹּל כְּתִקּוּנוֹ בְּפָנִים יָפוֹת בְּפָנִים מַסְבִּירוֹת בְּאַהֲבָה בְּשִׂמְחָה בְּהִתְקָרְבוּת גָּדוֹל וְאַחַר כָּךְ אַחַר שֶׁנִּגְמַר לַחֲזֹר עִמִּי כָּל הַתּוֹרָה הַנַּ"ל עָנָה וְאָמַר וְעַתָּה הַמִּקְרָא הַיְנוּ שֶׁעֲדַיִן לֹא פֵּרַשׁ לָנוּ פֵּרוּשׁ הַפָּסוּק תִּקְעוּ עַל פִּי הַתּוֹרָה הַנַּ"ל כִּי בִּשְׁעַת אֲמִירַת הַתּוֹרָה הִתְחִיל מֵהַפָּסוּק תִּקְעוּ אַךְ כְּשֶׁנִּגְמַר הַתּוֹרָה לֹא סִיֵּם לְפָרֵשׁ הַמִּקְרָא הַזֶּה עַל פִּי הַתּוֹרָה הַנַּ"ל וְעַתָּה אַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים זָכִיתִי שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ הִתְעוֹרֵר לְפָרֵשׁ לִי הַפָּסוּק הַזֶּה כַּנִּזְכָּר לְעֵיל, וְתֵכֶף אָמַר לִי תּוֹרָה נוֹרָאָה וּפֵרַשׁ לִי כָּל הַפָּסוּק עַל פִּי הַתּוֹרָה הַנַּ"ל וְזֶה הָיָה הַסִּיּוּם מֵאֲמִירַת תּוֹרָתוֹ בְּחַיָּיו כִּי אַחַר כָּךְ לֹא אָמַר עוֹד שׁוּם תּוֹרָה

מָה אָשִׁיב לַה' וְכוּ' שֶׁזָּכִיתִי לִשְׁמֹעַ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ תּוֹרָה בָּעֵת הַהִיא וְקֵרֵב אוֹתִי אָז בְּהִתְקָרְבוּת גָּדוֹל, וְדִבֵּר הַרְבֵּה מִנִּפְלְאוֹת תּוֹרָתוֹ וּמִסֵּדֶר הַבְּנָיָן הַנּוֹרָא שֶׁל תּוֹרָתוֹ אֵיךְ הִיא מְקֻשֶּׁרֶת וְנִבְנֵית וּמְסֻדֶּרֶת בְּסֵדֶר נִפְלָא, וְתָפַס אָז אֶת הַפָּסוּק וַיַּרְא מְנוּחָה כִּי טוֹב וְכוּ' הַמּוּבָא בְּהַתּוֹרָה הַנַּ"ל וּפֵרַשׁ שָׁם מְנוּחָה זוֹ נְבוּאָה וְכוּ', וְאָמַר אָז כָּאן חוֹטְפִין זֶה הָעִנְיָן וּמַתְחִילִין לְקַשֵּׁר הַבְּנָיָן מִכָּאן מֵעִנְיַן נְבוּאָה וְכוּ' וְזֶה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כִּי אִם לַבָּקִי הֵיטֵב בְּדַרְכֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְאַחַר כָּךְ יָצָאתִי מִלְּפָנָיו וְהָלַכְתִּי תֵּכֶף לִכְתֹּב כָּל זֶה בַּאֲר הֵיטֵב וְהוּא זְכָרוֹנוֹ לִבְרָכָה יָשַׁב עֲדַיִן בַּחֶדֶר הַנַּ"ל וְדִבֵּר עִם הַרְבֵּה אֲנָשִׁים וְהַכֹּל בְּשִׂמְחָה בְּפָנִים שׂוֹחֲקוֹת

וְאָז בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהוּא אַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים הָיָה צָרִיךְ לָצֵאת מִדִּירָה זאת לְהַדִּירָה שֶׁיָּשַׁב בָּהּ קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה כִּי בְּאוֹמְרָן יָשַׁב בְּקִרְיָן זֶה בְּכַמָּה דִּירוֹת, בִּתְחִלָּה נִכְנַס בְּבֵית רַבִּי נַחְמָן נָתָן מִן ד' אִיר עַד אַחַד שְׁבוּעוֹת וְאַחַר כָּךְ יָצָא מִשָּׁם וְיָשַׁב בְּבֵית רַבִּי יוֹסֵף שְׁמוּאֵל מִשָּׁם יָצָא וְנִכְנַס לְבֵית אַחֵר סָמוּךְ לְשַׁבַּת נַחֲמוּ וּבְכָל זֶה יֵשׁ הַרְבֵּה לְסַפֵּר וְאֵין כָּאן מְקוֹמוֹ וְאַחַר כָּךְ קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה יָצָא מִזֶּה הַבַּיִת לְבֵית רַבִּי נַחְמָן נָתָן לְפִי שָׁעָה לִהְיוֹת שָׁם מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד אַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים, מֵחֲמַת שֶׁשָּׁם הוּטַב בְּעֵינָיו לְהִתְפַּלֵּל וְלוֹמַר תּוֹרָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְלֹא יָצָא מִשָּׁם עַד יוֹם הַנַּ"ל שֶׁהוּא יוֹם אַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים וְנִשְׁתַּהָה שָׁם עַד אַחַר חֲצוֹת וְאַחַר כָּךְ יָצָא מִשָּׁם וְנִכְנַס לַבַּיִת הַנַּ"ל שֶׁיָּשַׁב שָׁם קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְשָׁם נִסְתַּלֵּק כְּשֶׁחָזַר וְנִכְנַס לַבַּיִת הַנַּ"ל, וְהִתְחַלְנוּ לְסַדֵּר לְהַעֲמִיד לוֹ כְּלֵי הַבַּיִת כְּרָאוּי, וְרָצִינוּ לְהַעֲמִיד לוֹ מִטָּתוֹ וּבְכָל מָקוֹם שֶׁרָצִינוּ לְהַעֲמִיד לוֹ לֹא הוּטַב בְּעֵינָיו עַד שֶׁמָּצָאתִי מָקוֹם לְקַח הַקַּאמָאדָע מֵהַמָּקוֹם שֶׁעָמְדָה שָׁם וּלְהַעֲמִיד שָׁם הַמִּטָּה וְזֶה הַמָּקוֹם הוּטַב בְּעֵינָיו וְהֶעֱמַדְנוּ שָׁם מִטָּתוֹ וְאַחַר כָּךְ נִסְתַּלֵּק עַל אוֹתָהּ הַמִּטָּה בְּמָקוֹם זֶה וְהֵבַנְתִּי כַּוָּנָתוֹ לְמַפְרֵעַ שֶׁבְּשִׁבְיל זֶה הָיָה מְדַקְדֵּק כָּל כָּךְ עַל מְקוֹם עֲמִידַת מִטָּתוֹ כִּי נְקֻדַּת הַמָּקוֹם שֶׁנִּסְתַּלֵּק שָׁם הָיָה מוּכָן

וּמְזַמֵּן מִשָּׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת מִכְּבָר לְזֶה כַּאֲשֶׁר הֵבִנּוּ מִדְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁאָמַר בַּיּוֹם שֶׁקִּדֵּם הִסְתַּלְקוּתוֹ וְכוּ' כַּמְבאָר בְּמָקוֹם אַחֵר

וְתֵכֶף כְּשֶׁנִּכְנַס בְּבֵית זֶה לֹא הֵרְאָה עוֹד פָּנִים שׂוֹחֲקוֹת וְאָז חָזַרְתִּי וְהֶרְאֵיתִי לוֹ מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי מֵהַתּוֹרָה הַזֹּאת שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּזֶה הַיּוֹם, וְהִבִּיט בָּהּ וְשָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ עוֹד מַה שֶּׁנִּסְתַּפַּקְתִּי שָׁם וְהֵשִׁיב לִי וּבֵאֵר לִי הֵיטֵב אֲבָל הַכֹּל בַּחֲלִישַׁת כֹּחַ וּבְכָל אֵלּוּ הַיָּמִים הָיָה חָלוּשׁ מְאד וַאֲנִי הָיִיתִי טָרוּד אָז בִּכְתִיבַת הַתּוֹרָה כִּי מֻחֶמֶת שֶׁתִּקֵּן לִי הַרְבֵּה וְכוּ' הֶכְרַחְתִּי לַחֲזר וּלְהַעְתִּיקָהּ וּלְסַדְּרָהּ מֵחָדָשׁ וּמֻחֶמֶת זֶה לֹא הָיִיתִי רָגִיל לִהְיוֹת לְפָנָיו כָּל כָּךְ מִיּוֹם שְׁלִישִׁי הַנַּ"ל עַד חֲמִישִׁי וְהוּא זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה שְׁאַל עָלַי בְּכָל עֵת הֵיכָן אֲנִי גַּם הָיָה סְבָרָא אֶצְלִי לְסַע לְבֵיתִי עַל סֻכּוֹת כִּי לֹא רָצִינוּ לְהַעֲלוֹת עַל דַּעְתֵּנוּ שֶׁיִּסְתַּלֵּק אָז אַף עַל פִּי שֶׁרָאִינוּ חֻלְשׁוּתוֹ הַגְּדוֹלָה וְכַנִּזְכָּר לְעֵיל אֲבָל רַחֲמָיו יִתְבָּרַךְ לֹא כָּלִים וְחוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת לְבַל יִדַּח מִמֶּנּוּ נִדָּח, וְחָמַל עָלַי וְעַל כָּל הַתְּלוּיִים בָּזֶה וְסִבֵּב סִבּוֹת בְּרַחֲמָיו לְמַעֲנִי וְעִכֵּב אוֹתִי שָׁם עַד שֶׁזָּכִיתִי לִהְיוֹת אֵצֶל הִסְתַּלְקוּתוֹ הַנּוֹרָא

נו

וּבְיוֹם חֲמִישִׁי שֶׁהוּא יוֹם לִפְנֵי עֶרֶב סֻכּוֹת נִכְנַסְתִּי אֵלָיו סָמוּךְ לַמִּנְחָה, וְעָמַד לְפָנָיו רַבִּי נַפְתָּלִי חֲבֵרִי וּשְׁאָר אֲנָשִׁים וְהוּא הָיָה חָלוּשׁ בְּיוֹתֵר וְחָלְיוֹ הִתְגַּבְּרָה מְאד וְאָמַר לִי רַבִּי נַפְתָּלִי שֶׁכְּבָר הָלַךְ לִקְרֹא הַדּוֹקְטוֹר וְקָצַפְתִּי עָלָיו מְאד עַל זֶה כִּי דַּעְתִּי לֹא הָיְתָה מְרֻצָּה לָזֶה בְּשׁוּם אפֶן לִקְרֹא הַדּוֹקְטוֹר אֵלָיו וּבְעָנְיָן זֶה יֵשׁ הַרְבֵּה לְסַפֵּר, אַךְ לְסוֹף הִתְגַּבְּרוּ וְנִמְנוּ וְרַבּוּ עָלַי וְקָרְאוּ דּוֹקְטוֹר אֵלָיו וְלֹא הוֹעִיל כְּלוּם וְקָרוֹב הַדָּבָר שֶׁקָּרַב הִסְתַּלְקוּתוֹ וּמִן אוֹתָהּ הַשָּׁעָה וָהָלְאָה לֹא זָזנוּ מִמֶּנּוּ וּבְאוֹתוֹ הַלַּיְלָה הוּא לֵיל שִׁשִּׁי עֶרֶב סֻכּוֹת לָנְתִי אֶצְלוֹ וּבְאוֹתוֹ הַלַּיְלָה סִדֵּר צַוָּאָה לְפָנַי לְתֵּן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֲדָמִים לְבִתּוֹ חַיָּה תְּחְיֶה וּלְאִשְׁתּוֹ הַכְּתֻבָּה וְכוּ' וְאָמַר וְכוּ' וְאָמַר לִי יֵשׁ עוֹד מַה לוֹמַר הֵשַׁבְתִּי לוֹ גַּם זֶה אֵין אַתֶּם צְרִיכִים לוֹמַר כִּי אַתֶּם בְּעַצְמְכֶם תִּשְׁאוּ אֶת בְּתֻכֶם (כִּי לֹא רָצִיתִי לִשְׁמֹעַ וּלְהַכְנִיס בְּלִבִּי כְּלָל מַה שֶּׁהוּא מְדַבֵּר מֵהִסְתַּלְקוּתוֹ) עָנָה וְאָמַר אֵצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַכֹּל אֶפְשָׁר (כִּי כֵּן הָיְתָה דַּרְכּוֹ בַּקֹּדֶשׁ שֶׁלֹּא הָיָה מִתְעַקֵּשׁ עַל שׁוּם דָּבָר עִם שׁוּם אָדָם) וְאָמַר אֵלּוּ הַשָּׁלֹשׁ שָׁנִים חָיִיתִי בְּנֵס (הַיְנוּ הַשָּׁלֹשׁ שָׁנִים מִיּוֹם שֶׁהִגִּיעַ לוֹ הַחוֹלַאַת הַזֹּאת שֶׁל הַהוֹסְט עַד עַתָּה שֶׁהֵם בְּמֶשֶׁךְ שָׁלֹשׁ שָׁנִים)

וְאַחַר כָּךְ אָמַר לִי גַּם לָכֶם הָיָה רְאוּי לוֹמַר אֵיזֶה דָּבָר אֲבָל אַתֶּם אֲנָשִׁים קְטַנִּים מְאד עָנִיתִי וְאָמַרְתִּי לוֹ אִם-כֵּן בְּוַדַּאי הָרַחֲמָנוּת גָּדוֹל עָלֵינוּ וּבְוַדַּאי אַתֶּם צְרִיכִים לִחְיוֹת עוֹד (כִּי לֹא הָיִיתִי רוֹצֶה לְהַפְצִירוֹ שֶׁיַּגִּיד לִי אֵיזֶה דִּבּוּר צַוָּאָה רַק שֶׁיִּחְיֶה עוֹד כִּי זֶה הָיָה כָּל מְגַמַּתֵּנוּ כַּנַּ"ל) הֵשִׁיב אֵצֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַכֹּל אֶפְשָׁר (כְּאוֹמֵר אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁקָּרוֹב הַהִסְתַּלְקוּת רַק

בְּוַדַּאי מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵין שׁוּם דָּבָר נִמְנָע) כָּל זֶה הָיָה בַּלַּיְלָה הַשַּׁיָּךְ לְיוֹם שִׁשִּׁי עֶרֶב סֻכּוֹת וְכָל אוֹתָהּ הַלַּיְלָה הָיָה רַעַשׁ גָּדוֹל כִּי בְּכָל פַּעַם הִתְגַּבְּרָה עָלָיו חֶלְשָׁתוֹ יוֹתֵר וְיָצָא מִמֶּנּוּ דָּם עַל יְדֵי הַהוּסְט הַרְבֵּה מְאד מִיּוֹם שֵׁנִי דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד הֵנָּה אֲשֶׁר לֹא יְאֻמַּן כִּי יְסֻפַּר וְקָרוֹב לְאוֹר הַיּוֹם קָרְאוּ הַדּוֹקְטוֹר שֶׁלֹּא בִּרְצוֹנִי וְהוּא זְכָרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּדַרְכָיו הַנִּפְלָאִים מָסַר עַצְמוֹ אָז לִרְצוֹן הָעוֹלָם שֶׁהֵם יַעֲשׂוּ עִמּוֹ כִּרְצוֹנָם בְּעִנְיַן הַדּוֹקְטוֹר כָּךְ הֵבַנְתִּי מִדַּעְתּוֹ הַקְּדוֹשָׁה וַאֲנִי קָרָאתִי תִּגָּר עַל שֶׁהֵם קוֹרְאִים הַדּוֹקְטוֹר אֲבָל לֹא שָׁמְעוּ לִי וּבְעִנְיָן זֶה שֶׁל הַדּוֹקְטוֹר אֵין כָּאן מָקוֹם לְהַאֲרִיךְ

נז

בְּיוֹם שִׁשִּׁי בַּבֹּקֶר אָמַר לָנוּ שֶׁנִּמְצָא בִּשְׁבִילוֹ אֵיזֶה כִּסֵּא טוֹבָה לְפִי חֶלְשָׁתוֹ שֶׁיּוּכַל לְסָמְךְ עָלָיו הֵיטֵב וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזָרָנוּ וּמָצָאנוּ כִּסֵּא שֶׁהוּטְבָה בְּעֵינָיו וְתֵכֶף הֵבֵאנוּ לוֹ הַכִּסֵּא וְיָשַׁב

וְהִסְבִּיר לָהֶם פָּנִים וְלֹא דִּבֵּר רַק מְעַט דִּמְעַט הַמַּכְרֵחַ בְּיוֹתֵר כִּי בְּכָל אוֹתָן הַיָּמִים הָיָה נִזְהָר מִלְּדַבֵּר וְגַם הַדּוֹקְטוֹר הִזְהִירוֹ מְאד שֶׁלֹּא לְדַבֵּר מֵחֲמַת שֶׁחִיּוּתוֹ הָיָה בְּצִמְצוּם גָּדוֹל

נח

בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת לֵיל שֵׁנִי דְּסֻכּוֹת צִוָּה לְהוֹלִיךְ אוֹתוֹ מֵהַכִּסֵּא וְהִשְׁכִּיבוּהוּ עַל מִטָּתוֹ, וְהָיָה אָז עָיֵף וְיָגֵעַ מְאד מְאד, וְאָמַר שֶׁהוּא יָגֵעַ כָּל כָּךְ מֵחֲמַת שֶׁיָּשַׁב כָּל כָּךְ עַל הַכִּסֵּא אַחַר כָּךְ עָנָה וְאָמַר בְּקוֹל קָצַת הַאַתָּה זוֹכֵר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁסִּפַּרְתִּי וְתָכָף עָמַדְתִּי מַרְעִיד וְשָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ בְּאֵימָה אֵיזֶה מַעֲשֶׂה (כִּי הֲלֹא בֶּאֱמֶת שָׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ כַּמָּה וְכַמָּה מַעֲשִׂיּוֹת נוֹרָאוֹת מְאד) עָנָה וְאָמַר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁסִּפַּרְתִּי לְךָ בִּכְנִיסָתִי לְפֹה וְתָכָף נִבְהַלְתִּי מְאד כִּי זָכַרְתִּי הֵיטֵב הַמַּעֲשֶׂה שֶׁמְּדַבֶּרֶת מֵעִנְיַן הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁבָּא לְמָקוֹם אֶחָד שֶׁהָיוּ שָׁם נְשָׁמוֹת גְּדוֹלוֹת הַרְבֵּה מְאד שֶׁהָיָה מֻכְרָח לְתַקְּנָם, וְרָאָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְתַקְּנָם כִּי-אִם כְּשֶׁיִּסְתַּלֵּק עַל יְדֵי זֶה כַּנִּרְשָׁם זאת הַמַּעֲשֶׂה בְּמָקוֹם אַחֵר (לְעֵיל מ"ט)(בְּזֶה
הַלָּשׁוֹן מֶע הָאט שׁוֹין לַאנְג אַרוֹיס גִיקוּקְט אוֹיף מִיר, מֶע זָאל מִיךְ דֶּער טַאפְּן אַהֶער, וּואס זָאל אִיךְ אַיי זָאגְן אֶלְפִּים רְבָבוֹת רְבָבוֹת רְבָבוֹת וּמְשַׁךְ מְאד תֵּבֵת רְבָבוֹת בְּכָל פַּעַם כְּלוֹמַר) שֶׁיֵּשׁ כָּאן בְּאוּמָיִן סְבִיבוֹ רְבָבוֹת רְבָבוֹת הַרְבֵּה שֶׁל נְשָׁמוֹת שֶׁעוֹמְדִים עַתָּה סְבִיבוֹ שֶׁיִּתְקַנֵּם שֶׁבִּשְׁבִיל זֶה יֵשׁ לוֹ כָּל הָעִנּוּיִים וְהַיִּסּוּרִים הַקָּשִׁים וְהַמָּרִים הָאֵלּוּ וְאַחַר כָּךְ הֵסֵב פָּנָיו קְצָת אֶל הַקִּיר וּפָרַשׂ יָדָיו קְצָת כְּאוֹמֵר הֲרֵינִי מוֹסֵר נַפְשִׁי וַהֲרֵינִי מוּכָן וּמְזֻמָּן לְקַבֵּל הַכֹּל בִּשְׁבִילוֹ יִתְבָּרֵךְ וְכָל זֶה אִי אֶפְשָׁר לְצַיֵּר בִּכְתָב כְּלָל כִּי בְּעִנְיַן תִּקּוּנֵי הַנְּשָׁמוֹת שְׁמַעְנוּ מִפִּיו כַּמָּה שִׂיחוֹת וְתוֹרוֹת נוֹרָאוֹת שֶׁרָמַז לָנוּ בָּהֶם שֶׁהוּא עוֹסֵק בָּזֶה הַרְבֵּה מְאד כְּמוֹ הַתּוֹרָה וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל רוּת (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן ס"ה) מֵעִנְיַן בַּעַל הַשֹּׂדֶה וְהֶבְנוּ מִדְּבָרָיו שֶׁכָּל הַיִּסּוּרִים וְהַמַּחֲלֹקֶת שֶׁעָלָיו הוּא מֵחֲמַת שֶׁעוֹסֵק בָּזֶה הַרְבֵּה וְכָל עִנְיָן נְסִיעָתוֹ לְאוּמָיִן לְהִסְתַּלֵּק שָׁם הַכֹּל בִּשְׁבִיל זֶה כַּנִּרְשָׁם מְעַט מִזֶּה בְּשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת בְּמָקוֹם אַחֵר (חַיֵּי מוֹהֲר"ן רי"ז)

נט

אַחַר כָּךְ בַּלַּיְלָה הַשַּׁיָּךְ לְיוֹם שְׁלִישִׁי הוּא רְבִיעִי דְּסֻכּוֹת הוּא יוֹם הָאַחֲרוֹן שֶׁל יְמֵי חַיָּיו הַקְּדוֹשִׁים וְאָז עַד אַחַר חֲצוֹת לַיְלָה עָמְדוּ לְפָנָיו חֲבֵרֵי רַבִּי נַפְתָּלִי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן כִּי הָיִינוּ מַחֲלִיפִין מִשְׁמְרוֹתֵינוּ וּבָעֵת שֶׁשָּׁמַעְנוּ שִׂיחָה הַנַּ"ל לֹא הָיָה אָז רַבִּי נַפְתָּלִי אֶצְלוֹ כִּי הָיָה יָשֵׁן אָז וְאַחַר כָּךְ בַּלַּיְלָה יָשַׁנְתִּי אֲנִי וְהוּא עָמַד אֶצְלוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה עִם רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָז בַּלַּיְלָה חָזַר וְדִבֵּר מֵעִנְיַן הַנְּשָׁמוֹת הַנַּ"ל מַה שֶּׁצָּרִיךְ לְתַקֵּן כָּאן הַרְבֵּה הַרְבֵּה נְשָׁמוֹת מְאד, וְאָמַר כַּמָּה מִשְׁפָּטִים יֵשׁ כָּאן כַּמָּה קְדוֹשִׁים הָיוּ כָּאן, וְכוּ' עָנָה רַבִּי נַפְתָּלִי וְאָמַר לוֹ הֲלֹא אָמַרְתֶּם

בְּהַתּוֹרָה וַיֹּאמֶר בִּעְז אֶל רוּת הַנַּ"ל שֶׁהַצַּדִּיק הַגָּדוֹל הַמַּפְלֶגֶ בְּמַעֲלָה מְאד יָכוֹל לוֹמַר הָעִנְיָן בְּחַיָּיו עַיִן שָׁם עָנָה הוּא זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְאָמַר, לֹא אָמַרְתִּי לָכֶם כִּי-אִם אֵיזֶה בְּחִינָה מִזֶּה כִּי הַהֶכְרֵחַ לֵילֵךְ וּלְהִסְתַּלֵּק בִּשְׁבִיל זֶה

וְאַחַר כָּךְ הִזְכִּיר עַצְמוֹ וְלָקַח הַמַּפְתֵּחַ שֶׁל הַקֶּמֶדֶּע וְנָתַן לָהֶם וְצִוָּה עֲלֵיהֶם שֶׁתֵּכֶף שֶׁיִּסְתַּלֵּק בְּעוֹדוֹ יִהְיֶה מֻנָּח עַל הָאָרֶץ, יִקְחוּ כָּל הַכְּתָבִים שֶׁנִּמְצָאִים שָׁם בְּהַקֶּמֶדֶּע וְיִשְׂרְפוּ כֻּלָּם וְהִזְהִירָם לְקַיֵּם דְּבָרָיו, וְהֵם לָקְחוּ הַמַּפְתֵּחַ וְעָמְדוּ בְּבֶהָלָה רוֹעֲדִים וְזוֹחֲלִים וּמִצְטַעֲרִים הַרְבֵּה כְּשֶׁמָּעֶם כָּל זֶה, וְהָיוּ מִתְלַחֲשִׁים יַחַד עַל שֶׁהוּא כְּבָר מֻכִּין עַצְמוֹ כָּל כָּךְ לְהִסְתַּלֵּק עָנָה וְאָמַר מָה אַתֶּם מִתְלַחֲשִׁים, אַתֶּם רַשָּׁאִים לְדַבֵּר מֵהִסְתַּלְּקוּתִי בְּפָנַי כִּי אֵין אֲנִי מִתְפַּחֵד מִזֶּה כְּלָל

וְאַחַר כָּךְ אָמַר לָהֶם אֶפְשָׁר אַתֶּם מְדַבְּרִים עַל אוֹדוֹתֵיכֶם מַה יֵּשׁ לָכֶם לְדְאג כְּשֶׁאֲנִי הוֹלֵךְ לְפָנֵיכֶם וּמָה אֵלּוּ הַנְּשָׁמוֹת שֶׁלֹּא הִכִּירוּ אוֹתִי כְּלָל הֵם מְצַפִּים עַל תִּקּוּנִים שֶׁלִּי, מִכָּל-שֶׁכֵּן אַתֶּם אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁמֵּתוּ מִקֶּדֶם עִמָּהֶם יֵשׁ אֵיזֶה יְגִיעָה וְכוּ' אֲבָל אַתֶּם מַה יֵּשׁ לָכֶם לְדְאג מֵאַחַר שֶׁאֲנִי הוֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם אֵין לָכֶם לְהִתְיַרֵא כְּלָל וְעוֹד שָׁמְעוּ מִמֶּנּוּ דִּבּוּרִים נוֹרָאִים כָּאֵלֶּה מֵעִנְיַן הַנְּשָׁמוֹת וּמֵעִנְיַן הִסְתַּלְּקוּתוֹ וְכָל זֶה הָיָה בַּלַּיְלָה וַאֲנִי הָיִיתִי יָשֵׁן אָז כַּנִּזְכָּר לְעֵיל אַחַר כָּךְ הֶקִיצוֹתִי כְּמוֹ שָׁעָה אַחַר חֲצוֹת לַיְלָה, וּבָאתִי וְעָמַדְתִּי גַּם כֵּן לְפָנָיו, וְרַבִּי נַפְתָּלִי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן עוֹדָם עוֹמְדִים לְפָנָיו וְהוּא יָשַׁב אָז עַל הַכִּסֵּא הַנַּ"ל כִּי מִן מוֹצָאֵי שַׁבָּת הַנַּ"ל אַחַר שֶׁיָּשַׁב מַעַת לְעֵת וְחֲצִי רְצוּפִים עַל הַכִּסֵּא כַּנִּזְכָּר לְעֵיל אַחַר כָּךְ הָיְתָה דַּרְכּוֹ לֵישֵׁב עַל הַכִּסֵּא בְּסֵרוּגִין וְלִפְעָמִים שֶׁכַּב אֵיזֶה שָׁעוֹת עַל הַמִּטָּה וְאַחַר כָּךְ צִוָּה לְהוֹלִיכוֹ לְהוֹשִׁיבוֹ עַל הַכִּסֵּא לֵישֵׁב שָׁם אֵיזֶה שָׁעוֹת וְאַחַר כָּךְ חָזַר וְצִוָּה לְהוֹלִיכוֹ אֶל הַמִּטָּה וְאַחַר כָּךְ חָזַר עַל כִּסְאוֹ וְכוּ' וְכֵן הָיָה מִתְנַהֵג בְּכָל אֵלּוּ הַיָּמִים מִן מוֹצָאֵי שַׁבָּת עַד הַסּוֹף וּבְעֵת שֶׁאֲנִי שָׁמַעְתִּי מִפִּיו שִׂיחָה הַנַּ"ל מֵעִנְיַן הַמַּעֲשֶׂה וְכוּ' הָיָה בִּהְיוֹתוֹ שׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ וּבַלַּיְלָה שֶׁהֵם שָׁמְעוּ שִׂיחָה הַנַּ"ל הָיָה יוֹשֵׁב עַל כִּסְאוֹ וּכְשֶׁהֶקִיצוֹתִי וּבָאתִי לְפָנָיו, הָיָה עֲדַיִן יוֹשֵׁב עַל כִּסְאוֹ וְרַבִּי נַפְתָּלִי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן עָמְדוּ לְפָנָיו עֲדַיִן וְסִפֵּר לִי רַבִּי נַפְתָּלִי בִּלְחִישָׁה קְצָת מֵאֲשֶׁר נַעֲשָׂה בְּאוֹתוֹ הָעֵת וְשֶׁכְּבָר מָסַר לָהֶם הַמַּפְתֵּחַ וְצִוָּה לִשְׂרף הַכְּתָבִים וְכוּ' וְעָמַדְתִּי מַרְעִיד וּמְשׁתּוֹמֵם אַךְ אַף עַל פִּי כֵן נִתְחַזַּקְתִּי וְאָמַרְתִּי בְּלִבִּי שֶׁכָּךְ דַּרְכּוֹ שֶׁהוּא מֻכִּין עַצְמוֹ לְהִסְתַּלֵּק אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן לֹא יַעֲשֶׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זֹאת, וּבְוַדַּאי יִחְיֶה כִּי לֹא הָיִינוּ יְכוֹלִים לְהַעֲלוֹת עַל דַּעְתֵּנוּ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִקַּח מֵהָעוֹלָם אוֹר הָאוֹרוֹת וְכוּ' כָּזֶה, אַחֲרֵי שֶׁעֲדַיִן לֹא זָכוּ לֵהָנוֹת מֵאוֹרוֹ הַנִּפְלָא וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר כֻּלָּם צְרִיכִים אֵלָיו לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ וְכוּ' וּבַעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים עַל יְדֵי מַחֲשָׁבוֹת אֵלּוּ אִבַּדְנוּ מַה שֶּׁאִבַּדְנוּ כִּי אִם הָיִינוּ מַאֲמִינִים לוֹ בְּפִשְׁיטוּת שֶׁיִּסְתַּלֵּק כַּאֲשֶׁר אָמַר לָנוּ בְּפֵרוּשׁ וּבְרֶמֶז פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר בְּוַדַּאי הָיִינוּ יְכוֹלִים לִשְׁמעַ מִמֶּנּוּ דְּבָרִים נוֹרָאִים

עוֹד אָז (כִּי רְצוֹנוֹ הָיָה שֶׁיִּהְיֶה אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא שֶׁאֲנַחְנוּ נְעוֹרֵר אוֹתוֹ שֶׁיֹּאמַר לָנוּ אֵיזֶה דְּבָרִים אָז אֲבָל אֲנַחְנוּ לֹא שָׂמְנוּ לֵב לָזֶה וְהֵיינוּ מְצַפִּים רַק שֶׁיָּשׁוּב לְאֵיתָנוֹ וְלַחְשֹׁב שֶׁיְּצַוֶּה לָנוּ מַה לַּעֲשׂוֹת אַחֲרֵי הִסְתַּלְקוּתוֹ לֹא רָצִינוּ לַחְשֹׁב כְּלָל וְעַל יְדֵי זֶה לֹא הִפְצַרְנוּ אוֹתוֹ עַל זֶה כְּלָל וְהוּא לֹא אָמַר מֵעַצְמוֹ בְּלִי שׂוּם אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא) וְעָמַדְתִּי לְפָנָיו יַחַד עִם רַבִּי נַפְתָּלִי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן וְהוּא יָשַׁב עַל כִּסְאוֹ וְהִסְתַּכֵּל בָּנוּ וְלֹא דִּבֵּר מְאוּמָה אַחַר כָּךְ אָמַרְתִּי לְרַבִּי נַפְתָּלִי בִּלְחִישָׁא לֵךְ וּשְׁכֹב לִישׁן כִּי עֲדַיִן לֹא יָשַׁנְתָּ כְּלָל וְלֹא אָבָה לֵילֵךְ מִמֶּנּוּ מֻחֲמַת שֶׁנַּפְשׁוֹ הָיְתָה מָרָה לוֹ מֵאֵלּוּ הַדִּבּוּרִים שֶׁשָּׁמַע מִמֶּנּוּ מֵהִסְתַּלְקוּתוֹ וְהָיָה חָפֵץ לַעֲמֹד לְפָנָיו עוֹד מֵעֶצֶם הָאַהֲבָה וְהַתְּשׁוּקָה לֵהָנוֹת מִזִּיו צַחְצָחוֹת קְדֻשַּׁת פָּנָיו הַמְּאִירוֹת אָז אַחַר כָּךְ בְּאֵיזֶה שָׁעָה קַלָּה גָּבְרָה עָלָיו הַשֵּׁנָה וְהָלַךְ לִישׁן, וְכֵן רַבִּי שִׁמְעוֹן שָׁכַב עַצְמוֹ לִישׁן עַל הַקַּרְקַע בְּאוֹתוֹ הַחֶדֶר עַצְמוֹ שֶׁרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה יָשַׁב שָׁם, וְכֵן הַמְשָׁרֵת וְאִשְׁתּוֹ כֻּלָּם הָיוּ יְשֵׁנִים וְלֹא נִשְׁאַר לְפָנָיו לְשָׁמְרוֹ וּלְשָׁרְתוֹ כִּי-אִם אֲנִי לְבַדִּי

ס

וְעָמַדְתִּי לְפָנָיו בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל יְמֵי חַיָּיו כַּמָּה שָׁעוֹת רְצוּפִים אֲנִי לְבַדִּי, מִן אַחַר חֲצוֹת לַיְלָה עַד אוֹר הַיּוֹם אֲבָל לֹא זָכִיתִי לִשְׁמֹעַ מִמֶּנּוּ שׁוּם שִׂיחָה וְהַכֹּל מֻחֲמַת שֶׁלֹּא רָצִיתִי לְהַעֲלוֹת עַל דַּעְתִּי שֶׁיְּסַתֵּלֵק, וְלֹא רָצִיתִי לִשְׁאֹל אוֹתוֹ כְּלָל מַה נַּעֲשֶׂה וּמַה נִּפְעָל וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה וַאֲנִי מֵבִין עַתָּה לְמַפְרֵעַ שֶׁהוּא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָיָה חָפֵץ וּמִשְׁתּוֹקֵק מְאֹד שֶׁנִּשְׁאַל אוֹתוֹ וְנַפְצִיר אוֹתוֹ עַל זֶה שֶׁיְּסַדֵּר לָנוּ אֵיזֶה דְּבָרִים, אָז הָיָה אוֹמֵר לָנוּ אַךְ בַּעֲוֹונוֹתֵינוּ הָרַבִּים מֵרִבּוּי תְּשׁוּקָתֵנוּ אֵלָיו עַד שֶׁלֹּא יָכֹלְנוּ לְהַעֲלוֹת עַל דַּעְתֵּנוּ הִסְתַּלְקוּתוֹ, עַל יְדֵי זֶה לֹא הִפְצַרְנוּ אוֹתוֹ עַל זֶה כַּנִּזְכָּר לְעֵיל

וְעָמַדְתִּי לְבַדִּי לְפָנָיו אָז בְּאוֹתָהּ הַלַּיְלָה וְהוּא הִסְתַּכֵּל וְחָזָה בִּי בְּעֵינָיו הַנּוֹרָאִים הַרְבֵּה, וְכָל הִסְתַּכְּלוּת שֶׁלּוֹ, שֶׁהִסְתַּכֵּל בִּי הָיָה כְּמוֹ דִּבּוּרִים מַמָּשׁ וַאֲנִי מֵבִין עַתָּה כַּמָּה הִתְחַזְּקוּת וְכַמָּה עְנָיִנִים מֵהִסְתַּכְּלוּתוֹ בִּי אָז וּבְכָל עֵת שֶׁעוֹבֵר עָלַי, חַס וְשָׁלוֹם, מַה שֶּׁעוֹבֵר, בִּכְלָל וּבִפְרָט, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּנִפְלְאוֹתָיו מַצִּילֵנִי מִכֻּלָּם, אֲנִי מֵבִין, שֶׁהַכֹּל הָיָה מְרֻמָּז בְּהִסְתַּכְּלוּתוֹ כִּי הִסְתַּכְּלוּתוֹ הָיְתָה כִּמְדַבֵּר עִמִּי עַל מִי אַתָּה נִשְׁאַר עִם כָּל הָאוֹצָרוֹת הַגְּנוּזִים אֶצְלְךָ וּמַה יִּהְיֶה נַעֲשֶׂה עִמְּךָ, כִּי רַבִּים יַעַמְדוּ עָלֶיךָ וּמַה יַּעֲשֶׂה חָלוּשׁ כָּמוֹךָ וְכוּ' וְכוּ' כְּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה וְיָתֵר מִזֶּה מַה שֶּׁאֵינִי יוֹדֵעַ בְּעַצְמִי הַכֹּל הָיָה מְרֻמָּז בְּהִסְתַּכְּלוּתוֹ שֶׁהִסְתַּכֵּל בִּי הַרְבֵּה הַרְבֵּה בְּכַוָּנָה בְּאוֹתָהּ הַלַּיְלָה וְכָל הִסְתַּכְּלוּת וְהִסְתַּכְּלוּת שֶׁהִסְתַּכֵּל בִּי אָז הָיָה שׁוֹהֶה בּוֹ אֵיזֶה שָׁעָה רְצוּפָה

סא

אַחַר כָּךְ צִוָּה עָלַי לְהוֹלִיךְ אוֹתוֹ מֵהַכִּסֵּא לְמִטָּתוֹ, וְלָקַחְתִּי אוֹתוֹ וְהוֹלַכְתִּי אוֹתוֹ, וְהוּא זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָיָה רֹאשׁוֹ וְרֹבּוֹ נִסְמָךְ עָלַי, וְרַגְלָיו הָיוּ מְעַט נוֹגְעִים בָּאָרֶץ, וְהָיָה נִשָּׂא עָלַי עַד שֶׁהֵבֵאתִיו לְמִטָּתוֹ שֶׁלֹּא הָיְתָה רְחוֹקָה מֵהַכִּסֵּא וּכְשֶׁהֵבֵאתִיו אֶל הַמִּטָּה אֲחַזְתִּי אוֹתוֹ וְהִגְבַּהְתִּיו וְהִנַּחְתִּי אוֹתוֹ עַל הַמִּטָּה עָנָה וְאָמַר לְאַט לְאַט (בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז פַּאוָואלְע פַּאוָואלְע), וְכָךְ עָשִׂיתִי וְהִנַּחְתִּיו עַל מִטָּתוֹ בְּלְאַט בְּנַחַת וְהָיָה תֵּמַהּ בְּעֵינַי עַל שֶׁהִצְרַכְתִּי אוֹתִי לְהַזְהִיר עַל זֶה עָנָה וְאָמַר אֲנִי כָּבֵד עַתָּה עַל כֵּן הִזְהַרְתִּיךְ עַל זֶה (כִּי הָאָדָם קָרוֹב לְמִיתָתוֹ הוּא כָּבֵד מֵחֲמַת שֶׁהַחַיּוּת מַתְחִיל לְהִסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ) וּבְכָל זֶה רָמַז לִי שֶׁהוּא קָרוֹב מְאד לְהִסְתַּלְּקוּתוֹ וַאֲנִי לא שָׂמַעְתִּי כָּל זֶה כְּלָל כַּנַּ"ל וְשָׁכַב עַל הַמִּטָּה וְאָז הִסְתַּכֵּל בִּי הַרְבֵּה מְאד כַּנִּזְכָּר לְעֵיל וַאֲנִי זָכִיתִי לְשָׁרְתוֹ אָז לְבַדִּי וּלְהוֹשִׁיט לוֹ מַה שֶּׁהָיָה צָרִיךְ אַחַר כָּךְ עָנִיתִי וְאָמַרְתִּי לוֹ רַבִּי קְחוּ אֵיזֶה דָּבָר לְהָשִׁיב נַפְשְׁכֶם הֵשִׁיב מַה תִּתֵּן לִי אֶמְרָתִי מְעַט תֵּה, עָנָה וְאָמַר עִם חֶלְמוֹן בֵּיצָה כִּי אָז הָיוּ נוֹתְנִים לוֹ לִפְעָמִים תֵּה מְבֻשָּׁל עִם חֶלְמוֹן בֵּיצָה שֶׁעוֹשִׁין לְהֶקֵל הַהוֹסְט וְכֵן עָשִׂיתִי וּבִשַּׁלְתִּי הַתֵּה עִם הַחֶלְמוֹן וְהַסֹּכָּר וְנָתַתִּי לוֹ וְצִוָּה לִתֵּן לוֹ מְעַט מַיִם וְנָטַל יָדָיו וְלָקַח הַתֵּה וְאָמַר שֶׁהִיא חַמָּה עֲדַיִן כִּי אָז הָיָה נִזְהָר שֶׁלֹּא לִשְׁתּוֹת מַשְׁקֶה חַם שֶׁלֹּא יְעוֹרֵר הַדָּם שֶׁל הַהוֹסְט כִּי אֵיזֶה יְמִים קֹדֶם הִסְתַּלְּקוּתוֹ פָּסַק מִמֶּנּוּ יְצִיאַת הַדָּם עַל יְדֵי הַהוֹסְט וְלָקַחְתִּי הַתֵּה וְהוֹרַקְתִּי מִכְּלִי אֶל כְּלִי לְקָרָרָה קְצָת כַּנַּהוּג, וְאַחַר כָּךְ נָתַתִּי לוֹ וְאָמַר שֶׁעֲדַיִן הִיא חַמָּה, וְלָקַחְתִּי וְקֵרַרְתִּי אוֹתָהּ עוֹד וְאָמַר שֶׁעֲדַיִן הִיא חַמָּה וְכֵן הָיָה כְּמוֹ שָׁלֹשׁ וְאַרְבַּע פְּעָמִים אַחַר כָּךְ אַחַר שֶׁקֵּרַרְתִּי אוֹתָהּ כָּרָאוּי כִּרְצוֹנוֹ, לְקָחָהּ וּבֵרַךְ וְשָׁתָה

סב

אַחַר כָּךְ עָמַדְתִּי לְפָנָיו עוֹד עַד שֶׁהֵאִיר הַיּוֹם וְנִתּוֹסֵף בִּי שִׂמְחָה וְחִיּוּת קְצָת עַל שֶׁזָּכִיתִי לְשַׁמְּשׁוֹ כָּל כָּךְ כִּי לָאו כָּל יוֹמָא זָכִיתִי לְשַׁמְּשׁוֹ כִּי רְצוֹנוֹ הָיָה שֶׁהַמְשָׁרֵת שֶׁלּוֹ יְשַׁמְּשׁוֹ, רַק לְעִתִּים רְחוֹקִים זָכִיתִי לְשָׁרְתוֹ מְעַט, וְעַתָּה זָכִיתִי לְשָׁרְתוֹ כַּמָּה שָׁעוֹת רְצוּפִים בְּעֵת כָּזֹאת עַל כֵּן הָיִיתִי שָׂמֵחַ קְצָת אֲבָל לא יָדַעְתִּי כִּי בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם לוֹקֵחַ ה' אֶת אֲדוֹנֵנוּ, אַדְרַבָּא נִדְמָה לִי אָז שֶׁיִּחְיֶה עוֹד

וּכְשֶׁהֵאִיר הַיּוֹם הִתְחִילוּ לָקוּם וְלָקִין מִשְׁנָתָם הַמְשָׁרֵת וְכֵיוָצֵא שֶׁהָיוּ רְגִילִים לַעֲמד לְפָנָיו וְעָמְדוּ לְפָנָיו אָז הָלַכְתִּי אֶל הַמְּקוֹם לְהָכִין עַצְמִי לִתְפִלָּה וְזֶה הָיָה יוֹם שְׁלִישִׁי רְבִיעִי דְּסִכּוֹת וּבַחֲזִירָתִי מֵהַמְּקוֹם בָּאתִי לְחַדְרוֹ וּמְצָאתִיו יוֹשֵׁב עַל מִטָּתוֹ, יוֹשֵׁב וְלֹא שׁוֹכֵב, וּמְעֻטָּף בְּטַלִּיתוֹ וּמִתְפַּלֵּל וְאַחַר כָּךְ הָאֶתְרוֹג וְהַלּוּלָב וּמִינָיו וַאֲחָזָם בְּיָדוֹ מְעֻטָּף בְּטַלִּיתוֹ וְיוֹשֵׁב עַל מִטָּתוֹ וְסִדּוּר שֶׁל הָאֲרִ"י זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָיָה מֻנָּח עַל בִּרְכָּיו הַקְּדוֹשִׁים וְגָמַר אֶת הַהַלֵּל

עִם הָאַרְבָּעָה מִינִים וְאָמַר הוֹשַׁעְנוֹת בְּקוֹל רָם קְצָת, שֶׁהָיוּ נִשְׁמָעִים דִּבּוּרָיו לְכָל הָעוֹמְדִים בַּבַּיִת אַשְׁרֵי הָעֵינַיִם שֶׁזָּכוּ לִרְאוֹת אוֹתוֹ אָז וְלִשְׁמֹעַ קוֹלוֹ בְּעֵת שֶׁאָחַז הָאַרְבָּעָה מִינִים וְאָמַר הַלֵּל וְהוֹשַׁעְנוֹת בַּיּוֹם הָאַחֲרוֹן שֶׁל יְמֵי חַיָּיו הַקְּדוֹשִׁים וְגַם אֲנַחְנוּ גָּמַרְנוּ הַתְּפִלָּה בְּצִבּוּר בַּחֶדֶר הַשֵּׁנִי בְּסָמוּךְ לְחַדְרוֹ, שֶׁהָיינוּ מִתְפַּלְּלִין שָׁם בְּצִבּוּר תָּמִיד וְגַם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם הִתְפַּלְּלוּ כָּל הַקָּהָל שָׁם כַּדָּת

אַחַר הַתְּפִלָּה נִזְדַּמֵּן שֶׁהֻצְרַכְתִּי לַעֲבֹר דֶּרֶךְ חַדְרוֹ בִּשְׁבִילִי וְהִסְתַּכֵּל בִּי אַחַר כָּךְ דִּבַּרְתִּי עִם אֶחָיו רַבִּי יְחִיאֵל זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְאָמַרְתִּי לוֹ עַתָּה נָפַלְתִּי בְּדַעְתִּי וְיָכוֹל לַעֲלוֹת עַל דַּעְתִּי שֶׁיִּסְתַּלֵּק וַאֲנִי צָרִיךְ שֶׁאַתֶּם תְּחַזְּקוּ אוֹתִי בָּזֶה וְחַזֵּק אוֹתִי וְנִתְחַזַּקְתִּי בְּדַעְתִּי לְבַל אַעֲלֶה עַל דַּעְתִּי שֶׁיִּסְתַּלֵּק, כִּי הָיָה אֶצְלֵנוּ אִסּוּר לְהַעֲלוֹת מַחֲשָׁבָה זאת עַל לִבֵּנוּ

אַחַר כָּךְ יָצָאתִי מִשָּׁם וְהָלַכְתִּי אֶל הָאַכְסַנְיָא שֶׁלִּי שֶׁאָכַלְתִּי שָׁם וְלֹא הָיָה הַבַּעַל הַבַּיִת בְּבֵיתוֹ וְהִמְתַּנְתִּי הַרְבֵּה עָלָיו וּבְתוֹךְ כָּךְ שָׁכַבְתִּי לִישֹׁן קְצָת קֹדֶם הָאֲכִילָה, כִּי הָיִיתִי יָגֵעַ מְאד וְלֹא יָכֹלְתִּי לִישֹׁן וְגַם עָסַקְתִּי בְּכְתִיבַת הַתּוֹרָה שֶׁהָיִיתִי צָרִיךְ לְתַקֵּן אָז אֵיזֶה דָּבָר אַחַר כָּךְ בָּא הַבַּעַל הַבַּיִת וְאָכַלְתִּי עִמּוֹ וְרָצִיתִי לִשְׁכַּב עַצְמִי לִישֹׁן שָׁם מֵחֲמַת שֶׁלֹּא יָשַׁנְתִּי מֵחֲצִי הַלַּיְלָה עַד הֵנָּה, וְהָיָה צַר לִי מְאד כִּי מִי יוֹדֵעַ מַה נַּעֲשֶׂה שָׁם עִם רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן אָמַרְתִּי בְּלִבִּי הֲלֹא אִי אֶפְשָׁר בְּלֹא שֵׁנָה וְאִם לֹא אִישַׁן עַתָּה אֶהְיֶה מֻכְרָח לִישֹׁן אַחַר כָּךְ וּמִי יוֹדֵעַ מַה יִּהְיֶה נַעֲשֶׂה אָז וְהָיָה רְצוֹנִי לִישֹׁן שָׁם אַךְ רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ וַעֲצַת ה' הִיא תָקוּם וְחָמַל עָלַי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הַנּוֹרָאִים וְנָתַן בְּלִבִּי וְנִתְיַשְּׁבְתִּי הָאֱמֶת שֶׁאִי אֶפְשָׁר בְּלִי שֵׁנָה אֲבָל אֵלֵךְ לְבֵית רַבֵּנוּ לִישֹׁן שָׁם, כִּי מִי יוֹדֵעַ מַה נַּעֲשֶׂה שָׁם וְכֵן הָיָה

וּבָאתִי לְבֵיתוֹ וְנִכְנַסְתִּי לְחַדְרוֹ וְהִנֵּה שָׁם קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל מְאד וּמְצָאתִיו יוֹשֵׁב עַל כִּסְאוֹ אֲבָל נִשְׁמָתוֹ וְחַיּוּתוֹ הוֹלֵךְ וּפוֹסֵק וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ לֵישֵׁב עוֹד עַל כִּסְאוֹ וְכִמְעַט שֶׁנִּגְוַע וַאֲנָשִׁים עוֹמְדִים עָלָיו וְשׁוֹפְכִים עָלָיו מֵינֵי בְּשָׂמִים יְקָרִים לְהַחֲיוֹתוֹ כַּנָּהוּג וְאָז בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם סְבִיב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁבָּא לְשָׁם אִישׁ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי- שְׁלוֹמֵנוּ מִטָּרָאוויצָע, וְהוּא עָמַד עָלָיו אָז וְעָסַק עִמּוֹ יוֹתֵר מִשְּׁאָר אֲנָשִׁים (וְגַם בָּזֶה יֵשׁ מַעֲשֶׂה, שֶׁרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הִבְטִיחוֹ כְּבָר בְּחַיָּיו עַל זֶה) וּכְבוֹאִי לְשָׁם וּמְצָאתִי כָּל זֶה נִבְהַלְתִּי מֵרְאוֹת וְאָמַרְתִּי שֶׁיִּקְחוּ אוֹתוֹ מִיָּד וְיַשְׁכִּיבוּהוּ עַל מִטָּתוֹ וְהִטָּה בְּיָדוֹ הוּא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּעַצְמוֹ וְלֹא הִסְכִּים לָזֶה

סג

אַחַר כָּךְ בְּשָׁעָה קַלָּה רָאִיתִי שֶׁחִיּוּתוֹ מוּעָט מְאד וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ לָשֶׁבֶת עַל הַכִּסֵּא כְּלָל חָזַרְתִּי וְצִוִּיתִי לָשֵׂאת אוֹתוֹ עַל מִטָּתוֹ וְאָז שָׁתַק וְלֹא אָמַר לֹא הֵן וְלֹא לָאו וְלָקַח אוֹתוֹ הָאִישׁ מִטָּרָאוויִיץ עַל זְרוֹעוֹ וְנָשָׂא אוֹתוֹ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה עַד מִטָּתוֹ וְהִשְׁכִּיב אוֹתוֹ עַל מִטָּתוֹ וּבִהְיוֹתוֹ מַשְׁכִּיב אוֹתוֹ תָּפַסְתִּי אֲנִי אֶת יָדוֹ הַקְּדוֹשָׁה בְּיָדִי כְּדֶרֶךְ הַנָּהוּג בְּנוֹתְנֵי שָׁלוֹם זֶה לָזֶה וְחִבַּקְתִּי אֶת יָדוֹ בְּדֶרֶךְ הִתְקַשְּׁרוּת וְשָׁכַב עַל מִטָּתוֹ וְהָיָה מְלַבֵּשׁ בִּבְגָדָיו, בְּמַלְבּוּשׁ נָאֶה שֶׁל מֶשִׁי וְצִוָּה לְר' שִׁמְעוֹן שֶׁיִּלְבְּשׁוֹ יָפֶה דְּהַיְנוּ שֶׁצִּוָּה לִסְגֹּר הַבְּתֵּי יָדַיִם (שֶׁקּוֹרִין אַרְבָּל) בְּהַקְּרָסִים וְעָשָׂה כֵּן וְהָיָה קָצַת מֵהַבֵּית יָד שֶׁל הַכֻּתֹּנֶת שֶׁלּוֹ יוֹצֵא לַחוּץ מֵהַבֵּית יָד שֶׁל הַבֶּגֶד יוֹתֵר מֵהָרָאוּי וְצִוָּה עָלָיו בִּרְמִיזָה לְתָחְבוֹ יָפֶה לְתוֹךְ בֵּית יָד שֶׁל הַבֶּגֶד וְצִוָּה לְרָחֵץ יָפֶה אֶת זְקָנוֹ הַקָּדוֹשׁ שֶׁהָיָה עָלָיו קָצַת דָּם שֶׁל הַהוּסְט וּרְחָצוֹ יָפֶה וְשָׁכַב עַל מִטָּתוֹ בְּחֲרוּת גָּדוֹל, וְלָקַח אֵיזֶה עִגּוּל שֶׁל שַׁעֲוָה וְכִיּוֹצֵא וְגִלְגְּלוֹ בֵּין אֶצְבְּעוֹתָיו וְחָשַׁב מַחְשְׁבוֹתָיו הַנּוֹרָאוֹת, כְּדֶרֶךְ הַנָּהוּג בִּגְדוֹלִים שֶׁכְּשֶׁחוֹשְׁבִין בְּאֵיזֶה עִנְיָן הֵם מְגַלְגְּלִין בֵּין אֶצְבְּעוֹתֵיהֶן שַׁעֲוָה, וְהוּא זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָיָה רָגִיל בָּזֶה קָצַת בְּסוֹף יָמָיו וַאֲפִלּוּ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם הָאַחֲרוֹן בַּשָּׁעָה הָאַחֲרוֹנָה הָיְתָה מַחֲשַׁבְתּוֹ הַנּוֹרָאָה עֲסוּקָה בַּמֶּה שֶׁהָיְתָה עֲסוּקָה, וּבְיָדָיו הַקְּדוֹשִׁים גִּלְגֵּל אֵיזֶה דָּבָר בְּחֵרוּת נִפְלָא וּבְצַחוּת וְזִכּוּת נָאֶה וְנוֹרָאָה אֲשֶׁר לֹא נִרְאָה כָּמוֹהוּ וְנָתְנוּ לוֹ מְעַט רִטָּב לֶאֱכל וְנָטַל יָדָיו וּבֵרַךְ וְאָכַל וְאַחַר כָּךְ בְּאֵיזֶה שָׁעָה נָתְנוּ לוֹ עוֹד הַפַּעַם רִטָּב וְלֹא הָיָה יָכוֹל לֶאֱכל עוֹד וְנִמְשַׁךְ הַדָּבָר מֵעֵת שֶׁשָּׁכַב עַל מִטָּתוֹ עַד שֶׁנִּגְוַע בְּעֶרֶךְ שֶׁלֹּשׁ שָׁעוֹת וְיוֹתֵר קְצָת

סד

וּבְעוֹדוֹ שׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ נַעֲשָׂה קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל בָּעִיר שֶׁיֵּשׁ שְׂרֵפָה בָּרְחוֹב הַסָּמוּךְ לְבֵיתוֹ, וְהָיָה אָז רוּחַ סְעָרָה גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאד אֲשֶׁר אֵין שְׁכִיחַ דֻּגְמָתוֹ, מַמָּשׁ הָיָה מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים, וְהַסַּכָּה שֶׁעָשׂוּ אֵצֶל בֵּיתוֹ נָפְלָה מִגֹּדֶל הָרוּחַ, וְאָז בְּתֹקֶף הִתְגַּבְּרוּת הָרוּחַ שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר הָיְתָה הַשְּׂרֵפָה הַנַּ"ל וּבָרְחוּ רב הָעוֹלָם אֶל הַשְּׂרֵפָה וְלֹא יָכְלְתִּי לָשִׂית עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי מַה לַּעֲשׂוֹת וְאָמַרְתִּי בְּלִבִּי שֶׁאֲנִי בְּוַדַּאי לֹא אֶפָּרֵד מִמֶּנּוּ יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה אַךְ לְעֵת עַתָּה רָצִתִּי גַּם כֵּן לִמְקוֹם הַשְּׂרֵפָה לִרְאוֹת מַה נַּעֲשָׂה שָׁם כִּי הֵבַנְתִּי שֶׁבְּשָׁעָה קַלָּה זאת לֹא יִסְתַּלֵּק, וּבְעוֹדִי רָץ לְשָׁם חָמַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל עַמּוֹ וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ בְּנֵס נִפְלָא בְּתֹקֶף רוּחַ סְעָרָה כָּזֶה וּפָנְעוּ בִּי אֲנָשִׁים בִּהְיוֹתִי רָץ לִמְקוֹם הַשְּׂרֵפָה וְהוֹדִיעוּ לִי שֶׁבָּרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁקָּעָה הָאֵשׁ בִּמְקוֹמָהּ וְחָזַרְתִּי אֵלָיו וְעָמַדְנוּ עָלָיו אֵצֶל מִטָּתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְהַבַּיִת מָלֵא אֲנָשִׁים רַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁבָּאוּ לִכְבוֹדוֹ, וּכְשֶׁרָאוּ שֶׁקָּרוֹב אֶל הַסּוֹף הִתְחִילוּ לוֹמַר עָלָיו מַעֲבַר יַבֹּק הַפְּסוּקִים שֶׁאוֹמְרִים עַל הַצַּדִּיקִים וְאַחַר כָּךְ נִדְמָה שֶׁנִּגְוַע וְהִתְחַלְתִּי לִבְכּוֹת וְלִצְעֹק מְאד

רַבִּי רַבִּי עַל מִי עֲזַבְתָּם אוֹתָנוּ וְשָׁמַע קוֹלֵנוּ וְנִתְעוֹרֵר וְהֶחֱזִיר רֹאשׁוֹ וּפָנָיו הַנּוֹרָאִים אֵלֵינוּ כְּאוֹמֵר אֵינִי עוֹזֵב אֶתְכֶם חַס וְשָׁלוֹם וְאַחַר כָּךְ לֹא נִתְמַהֲמַהּ הַרְבֵּה וַיִּגְוַע וַיֶּאֱסֹף אֶל עַמָּיו בְּקִדֻּשָּׁה וּבְטָהֳרָה גְּדוֹלָה, נָקִי וְזַךְ וָצַח בְּלִי שׁוּם בִּלְבּוּל כְּלָל וּבְלִי שׁוּם תְּנוּעָה מְשֻׁנָּה בְּיִשּׁוּב הַדַּעַת נִפְלָא וְנוֹרָא וְכָל הָעוֹמְדִים שָׁם רַב אַנְשֵׁי הַחֲבוּרָא קְדוֹשָׁה וְכָל גְּדוֹלֵי הַשַּׁמָּשִׁים הָעוֹסְקִים בָּזֶה כֻּלָּם אָמְרוּ שֶׁכְּבָר רָאוּ כַּמָּה שֶׁמֵּתוּ בִּנְקִיּוּת וּבְדַעַת אֲבָל הִסְתַּלְּקוּת כָּזֶה לֹא רָאוּ מֵעוֹלָם וְכָל זֶה הָיָה לְפִי דַּעְתֵּנוּ אֲבָל בְּעֶצֶם הִסְתַּלְּקוּתוֹ אֵין לָנוּ פֶּה לְדַבֵּר כִּי לֵית מַחֲשָׁבָה תְּפִיסָא בָּזֶה כְּלָל וּמִי שֶׁיָּבִין מֵעַט מִגְּדֻלָּתוֹ עַל יְדֵי סִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהַשִּׂיחוֹת וְהַסִּפּוּרִים שֶׁשָּׁמַעְנוּ מִפִּיו וְכוּ' וְכוּ', יָבִין שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר כְּלָל מֵהִסְתַּלְּקוּת פֶּלֶא וְחִדּוּשׁ נוֹרָא כָּזֶה אֲשֶׁר לֹא הָיָה כָּמוֹהוּ וְלֹא יִהְיֶה כָּמוֹהוּ כַּאֲשֶׁר אָמַר בְּפֵרוּשׁ כַּנִּרְשָׁם בְּמָקוֹם אַחֵר (חַיֵּי מוֹהַרַ"ן רמו) מַה נֹּאמַר וּמַה נְּדַבֵּר מָה אָשִׁיב לַה' שֶׁזָּכִיתִי לִהְיוֹת בִּשְׁעַת יְצִיאַת נִשְׁמָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה אִלְמָלֵא אָתִינָא לְעָלְמָא אֶלָּא בִּשְׁבִיל דָּא דַּי

סה

וְתֵכֶף נַעֲשָׂה בְּוַדַּאי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל וְצַעֲקָנוּ אָנָּא בְּכֹחַ וּבְוַדַּאי נַעֲשָׂה בְּכִיָּה גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה מְאד וְשׁוּם אִשָּׁה לֹא הָיְתָה בַּבַּיִת מֵעֵת שֶׁנִּסְתַּלֵּק בְּשָׁלוֹם עַד יוֹם הַמֻּחֲרָת שֶׁהוֹצִיאוּ אוֹתוֹ מִבֵּיתוֹ לִקְבוּרָה, וְגַם זֶה אֵינוֹ שָׁכִיחַ אֵצֶל שׁוּם אָדָם שֶׁשּׁוּם אִשָּׁה לֹא תִּבְכֶּה עָלָיו, כִּי בְּנוֹתָיו לֹא הָיוּ אֶצְלוֹ אָז וְאִשְׁתּוֹ לֹא מָלְאָה לִבָּהּ לִכְנס לְחַדְּרוֹ לִבְכּוֹת עָלָיו כִּי הָיְתָה אִשְׁתּוֹ הַשֵּׁנִיָּה שֶׁלֹּא הָיָה לָהּ שׁוּם הִתְחַבְּרוּת עִמּוֹ זְכֹרוֹנוֹ לִבְרָכָה רַק הָיְתָה בּוֹכָה בְּחַדְרָהּ וּמִיָּד שֶׁיָּצְאָה נִשְׁמָתוֹ בְּקִדֻּשָּׁה וְהִתְחִילוּ לִפְשֹׁט מִמֶּנּוּ בְּגָדָיו, בְּתוֹךְ רַעַשׁ הַבְּכִיָּה, נִזְדַּרֵז רַבִּי שִׁמְעוֹן מִיָּד וְלָקַח הַמַּפְתֵּחַ וּפָתַח הַקַּמְּדָע וְהוֹצִיא מִשָּׁם כָּל הַכְּתָבִים שֶׁלֹּא נִמְסְרוּ לָנוּ בְּחַיָּיו וְהָיוּ כַּמָּה סְפָרִים וְקוּנְטְרֵסִים מְפֻזָּרִים וּלְקָחָם כֻּלָּם וְהָלַךְ לְחֶדֶר אַחֵר שֶׁהָיָה שָׁם תַּנּוּר כְּדֵי לְשָׂרְפָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה עָלָיו כַּנִּזְכָּר לְעֵיל וְהָלַכְתִּי גַּם כֵּן עִמּוֹ בְּמֵר נֶפֶשׁ בִּבְכִיָּה כִּדֵי לִזְכּוֹת לִשְׁאב עַל כָּל פָּנִים מֵהֶעָשָׁן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל תּוֹרָתוֹ הַנּוֹרָאָה שֶׁלֹּא זָכוּ הַדּוֹר לֶהָנוֹת מֵהֶם אוֹי לָנוּ מַה שֶּׁאִבַּדְנוּ בַּעֲוֹונוֹתֵינוּ הָרַבִּים וְאַחַר שֶׁהִשְׁלִיכָם אֶל הַתַּנּוּר חָזַרְתִּי וּבָאתִי אֵלָיו זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְחַדְּרוֹ וּמְצָאתִיו כְּבָר מֻנָּח עַל הָאָרֶץ כִּי בְּתוֹךְ שֶׁהָיִיתִי שָׁם בַּחֶדֶר הָאַחֵר בְּתוֹךְ כָּךְ הִנִּיחוּהוּ עַל הָאָרֶץ וּמְצָאתִיו פָּנָיו מְגֻלֶּה וְהָיָה כְּמוֹ מְחַיֵּךְ קְצָת וְנוֹרָאוֹת זַכּוּת קְלָסְתֵּר פָּנָיו הַנּוֹרָאוֹת אָז, הָיוּ מַמָּשׁ כְּמוֹ תֹּאַר פָּנָיו בְּחַיָּיו בְּעֵת שֶׁהָלַךְ בְּבֵיתוֹ אָנָה וָאָנָה וְחָשַׁב מַה שֶּׁחָשַׁב שֶׁהָיָה מֻנָּח עָלָיו כָּל מִינֵי חֵן אֲמִתִּי שֶׁבְּכָל הָעוֹלָמוֹת, אוֹתוֹ הַחֵן הַנּוֹרָא וְהַיְפִי הַנִּפְלָא הָיוּ עָלָיו אָז בְּעֵת שֶׁרְאִיתִיו מֻנָּח עַל הָאָרֶץ וְאִי אֶפְשָׁר לְצַיֵּר זֹאת כִּי-אִם לְמִי שֶׁזָּכָה לִרְאוֹתוֹ בְּחַיָּיו בְּעֵת הַנַּ"ל כְּשֶׁהָלַךְ בְּבֵיתוֹ אַחַת הֵנָּה וְאַחַת הֵנָּה

סו

וְנִסְתַּלֵּק בְּשָׁלוֹם בְּיוֹם שְׁלִישִׁי רְבִיעִי דְּסֻכּוֹת חַ"י תִּשְׁרֵי תקע"א לִפְרָט-קָטָן אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם אֵיזֶה שָׁעוֹת וַאֲנִי לֹא רָצִיתִי לְזָרֵז שֶׁיּוֹצִיאוּ אוֹתוֹ לִקְבוּרָה מַיָּד כִּי הָיָה צַר לִי מְאד פְּרִידָתוֹ, וְגַם כִּי מִבֹּאר בַּשֻּׁלְחָן-עָרוּךְ שֶׁעַל אָבִיו וְרַבּוֹ אֵין הַזְּרִיז מִשֶּׁבָּח וְנִתְגַּלְגֵּל הַדָּבָר עַד שֶׁחָשַׁךְ הַיּוֹם, וְאָמְרוּ כֻּלָּם שֶׁאֵין לְהוֹצִיא אָדָם גָּדוֹל בְּחֶשְׁכַת לַיְלָה וְנִתְעַכֵּב עַד לְמָחֳרָתוֹ בְּיוֹם רְבִיעִי לְמָחֳרָתוֹ צִוּוּ שֶׁיֵּלְכוּ כֻּלָּם לַמְּקוֹם לִטְבֹּל וְאַחַר גְּמַר הַתְּפִלָּה הִתְעַסְּקוּ בּוֹ וְהָיָה נָקִי וְזַךְ מְאד בְּלֹא שׁוּם רֵיחַ פָּגוּם כְּלָל, אַדְרַבָּא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ סִבֵּב שֶׁהָיוּ רֵיחוֹת טוֹבוֹת מְאד נוֹדְפוֹת מִמֶּנּוּ וְכָל בְּנֵי הַחֲבוּרָה שֶׁאָלוּ אוֹתָנוּ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג עִמּוֹ וְאָמְרוּ שֶׁכַּאֲשֶׁר נִצְוָּה כֵּן יַעֲשׂוּ וְאָמַרְתִּי שֶׁיַּעֲשׂוּ עִמּוֹ רַק כְּמוֹ שֶׁעוֹשִׂין עִם שְׁאָר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי הֵבַנְתִּי שֶׁכָּךְ רְצוֹנוֹ גַּם שֶׁאָלוּ אִם רְצוֹנֵנוּ לַעֲסֹק עִמּוֹ אֲנַחְנוּ בְּעַצְמֵנוּ דַּוְקָא וְאָמַרְתִּי שֶׁבְּנֵי הַחֲבוּרָה הָעוֹסְקִים בָּזֶה תָּמִיד יַעַסְקוּ עִמּוֹ כִּי יָדַעְתִּי בְּנַפְשִׁי שֶׁלִּפְּדֵלָתוֹ אֵין נִמְצָא אָדָם בָּעוֹלָם שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי לַעֲסֹק עִמּוֹ אַךְ בְּמָקוֹם גְּדֻלָּתוֹ שָׁם אָנוּ מוֹצְאִין עִנְוָתָנוּתוֹ וּרְצוֹנוֹ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁכָּל אֶחָד יַעֲשֶׂה מַה שֶּׁרָאוּי לוֹ וּבָעֵת הַזֹּאת מַגִּיעַ הָעִסָּק שֶׁל קְבוּרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה לִבְנֵי הַחֲבוּרָה הָעוֹסְקִים בָּזֶה תָּמִיד וְיִהְיֶה לָהֶם גַּם כֵּן זְכִיָּה לָנֶצַח

וְקֹדֶם שֶׁהִתְחִילוּ לְהִתְעַסֵּק בּוֹ בְּהֵיוֹתוֹ שׁוֹכֵב עֲדַיִן עַל הָאָרֶץ נִזְדָּרַזְתִּי וְלֹא הִתְפַּלַּלְתִּי כִּי-אִם עַד אַחַר תְּפִלַּת שַׁחֲרִית וְלֹא אָמַרְתִּי הַלֵּל וְלֹא בֵּרַכְתִּי עֲדַיִן עַל הָאָרוֹג, וְהָלַכְתִּי לְחַדְרוֹ וְיָשַׁבְתִּי אֶצְלוֹ עַל הָאָרֶץ וְדִבַּרְתִּי בְּאָזְנוֹ מַה שֶּׁהָיִיתִי נִכְסָף לְדַבֵּר לְפָנָיו בְּאֵלּוּ הָעִתִּים בְּחַיָּיו וְלֹא אִסְתַּיֵּם מִלְּתָא, וְאָמַרְתִּי אֲדַבֵּר עַתָּה לְפָנָיו וְאַחַר כָּךְ בָּכִיתִי עָלָיו הַרְבֵּה בְּהֵיוֹתִי יוֹשֵׁב אֶצְלוֹ עַל הָאָרֶץ וּבְתוֹךְ כָּךְ נִתְקַבְּצוּ שְׁאָר אֲנָשִׁים וְעָמְדוּ עָלָיו וּבָכוּ עִמִּי וְלֹא הָיָה שׁוּם אָדָם בָּעוֹלָם שֶׁבָּכָה עָלָיו עַל הָאָרֶץ כִּי-אִם אֲנִי לְבַדִּי כִּי עֵינִי עוֹלָלָה לְנַפְשִׁי מִכָּל בְּנוֹת עִירִי, כִּי כְּבָר הֵעִיד עָלַי הוּא בְּעַצְמוֹ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ מִמֶּנּוּ יוֹתֵר מִכֻּלָּם כַּנִּרְשָׁם בְּמָקוֹם אַחֵר (הַקְּדָמַת חַיֵּי מוֹהַר"ן) אַחַר כָּךְ הִתְחִילוּ לְהִתְעַסֵּק עִמּוֹ וּבָעֵת שֶׁטִּהֲרוּ אוֹתוֹ לֹא רָצִיתִי לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ וְהֶחֱזַרְתִּי פָּנַי כִּי אֵין רוֹאִין אֶת רַבּוֹ כְּשֶׁהוּא רוֹחֵץ וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁהִתְחִילוּ לְהַלְבִּישׁוֹ עַמַּרְתִּי אֶצְלוֹ אֻמָּת מַה נֶּהְדָּר הָיָה כְּשֶׁהָיָה מְלֻבָּשׁ בַּטַּלִּית וְהָרְדִיד שֶׁקּוֹרִין סוֹבָּע אֲשֶׁרֵי עַיִן רָאֲתָה אוֹתוֹ וְהָיָה שׁוֹכֵב עַל הַשֻּׁלְחָן מְעֻטָּף בְּהַטַּלִּית וְהַנַּ"ל, בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה גְּדוֹלָה כְּמוּכָן לֵילֵךְ וְלַעֲלוֹת לְמָקוֹם שֶׁיַּעֲלֶה אַשְׁרֵי הַגּוּף שֶׁלֹּא נֶהֱנָה מֵהָעוֹלָם הַזֶּה כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה, אַשְׁרֵי הָעֵינַיִם שֶׁלֹּא הָיוּ לָהֶם שׁוּם הִסְתַּכְּלוּת בָּזֶה הָעוֹלָם, כִּי כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לֹא הָיָה עוֹלֶה אֶצְלוֹ כְּהֶרֶף עַיִן אַשְׁרֵי הָאָזְנַיִם שֶׁלֹּא שָׁמְעוּ שׁוּם קוֹל שֶׁל זֶה הָעוֹלָם וְכֵן שְׁאָר כָּל הָאֵיבָרִים וְהַחוּשִׁים, כַּמּוּבָן כָּל זֶה בְּהַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַשִּׁבְעָה בָּעטְלִירס שֶׁסִּפֵּר (סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת מַעֲשֶׂה י"ג) עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב וְהָבֵן כִּי לֹא קִדְּמוֹ אָדָם בָּעוֹלָם לְסַפֵּר שִׁבְחִים כָּאֵלֶּה

עַל שׁוּם צַדִּיק וּמִן הַסְּתָם כְּשֶׁהוּא יָדַע לְסַפֵּר כָּל זאת הָיָה אוֹחֵז בְּכָל זֶה וְאִם תְּשִׂים לִבְּךָ לְהִסְתַּכֵּל שָׁם הֵיטֵב הֵיטֵב בְּעֵין הָאֱמֶת אָז תָּבִין מְעַט עִצָּם גְּדֻלַּת קְדֻשָּׁתוֹ הָעוֹלָה עַל כָּל הַקְּדֻשׁוֹת אֲשֶׁרֵי לוֹ

וְאַחַר כָּךְ הוֹצִיאוּ אוֹתוֹ מִבֵּיתוֹ וְאָז תָּפַסְתִּי גַּם כֵּן בְּכְנַף בִּגְדוֹ עִם הַנּוֹשְׂאִים יַחַד וְנוֹצִיא אוֹתוֹ מִבֵּיתוֹ וְהִתְנוֹצֵץ אָז בְּדַעְתִּי מַה שֶּׁהִתְנוֹצֵץ גְּדֻלַּת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ כְּפִי הַשִּׁעוּר שֶׁבְּלִבִּי אָז שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר אֲפִלּוּ לְעַצְמוֹ (כַּנַּרְשָׁם בְּמָקוֹם אַחֵר (שִׂיחוֹת הָרַ"ן א' וְהִנִּיחוּהוּ עַל הַמִּטָּה וְהַמִּטָּה צוּיתִי לַעֲשׂוֹת מִכִּסְאוֹ שֶׁאָמַר עָלֶיהָ הַתּוֹרָה בְּאוֹתוֹ רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּאוּמָיִן שֶׁהָיְתָה כִּסֵּא גְּבוֹהָה וְצִוִּיתִי לְסָתְרָהּ וְעָשׂוּ מִמֶּנָּה מִטָּה וְנָשְׂאוּ אוֹתוֹ עָלֶיהָ וְלִוּוּ אוֹתוֹ הָמוֹן רַב מִיִּשְׂרָאֵל אֲלָפִים אֲנָשִׁים, וְהָיָה שָׁם דְּחַק גָּדוֹל מְאד בְּלִי שִׁעוּר כִּמְעַט שֶׁנּוֹשְׁאֵי הַמִּטָּה פָּרְחוּ בָּאֲוִיר וְגַם אֲנִי נָשָׂאתִי אוֹתוֹ קְצָת

וְנִקְבַּר בְּשָׁלוֹם בְּיוֹם רְבִיעִי חֲמִישִׁי דְּסֻכּוֹת בְּאוּמָיִן, הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַר בָּהּ בַּחַיִּים חַיּוּתוֹ לְהִקָּבֵר שָׁם כַּאֲשֶׁר נִשְׁמַע מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר שֶׁאָמַר לִפְנֵי כַּמָּה אֲנָשִׁים שֶׁקְּהִלַּת אוּמָיִן הוּטְבָה בְּעֵינָיו לְהִקָּבֵר שָׁם מֵחֲמַת שֶׁהָיוּ שָׁם קְדוֹשִׁים הַרְבֵּה וְכוּ' כַּנַּרְשָׁם מְעַט מִזֶּה בְּמָקוֹם אַחֵר (לְעֵיל מ"ו) וּבִשְׁבִיל זֶה הָיָה הָעִקָּר שֶׁבָּא לְאוּמָיִן חֲצִי שָׁנָה קֹדֶם הִסְתַּלְקוּתוֹ וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרוֹ וּרְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וַיָּבוֹא בְּשָׁלוֹם וַיָּנַח עַל מִשְׁכְּבוֹתָיו בְּשָׁלוֹם כִּי שָׁם הַמָּקוֹם הַמּוּכָן לוֹ מֵשֵׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית לַעֲסֹק שָׁם בְּתִקּוּן הָעוֹלָם לְדוֹרוֹת לְכָל מִי שֶׁיָּבוֹא אֵלָיו לְשֵׁם וְיאמַר הָעֲשָׂרָה קַפִּיטֶל תְּהִלִּים הַיְדוּעִים אֲצִלֵנוּ (אֲשֶׁר נִדְפְּסוּ כְּבָר כַּמָּה פְּעָמִים) כַּאֲשֶׁר הִבְטִיחַ בַּחַיִּים חַיּוּתוֹ אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לָזֶה:

סז

עַתָּה נָאָה לִי לְסַפֵּר כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלַי מִיּוֹם שֶׁנִּסְתַּלֵּק בְּשָׁלוֹם: וְהִנֵּה אַחַר הִסְתַּלְקוּתוֹ הֻכְרַחְתִּי לְהִתְעַכֵּב בְּאוּמָיִן כְּדֵי לְסַדֵּר חֲלֻקַּת הָעִזְבוֹן בֵּין יוֹרְשָׁיו וְתֵכֶף אַחַר הִסְתַּלְקוּתוֹ הִתְחַלְתִּי לַחְשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת מַה לַּעֲשׂוֹת עַתָּה וְשָׁלַח הַשֵּׁם בְּלִבִּי שֶׁצְּרִיכִין לְהִשְׁתַּדֵּל לְהַדְפִּיס שְׁאָר הַקּוּנְטְרֵסִים מִתּוֹרוֹתָיו שֶׁכָּתַבְתִּי אַחַר שֶׁנִּשְׁלַם סֵפֶר לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן הָרִאשׁוֹן, שֶׁהֵם סֵפֶר לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן תִּנְיָנָא וְתֵכֶף נִזְכַּרְתִּי בְּדִבּוּרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁבְּשָׁנָה אֶשְׁתַּקֵּד בְּעֵת שֶׁעָסַקְתִּי בִּכְתִיבַת הַתּוֹרָה תִּקְעוּ אֱמוּנָה (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא ה') רָמַז לִי בְּדָבָרָיו שֶׁיִּהְיֶה נִדְפָּס גַּם הַתִּנְיָנָא וְכֵן עוֹד כַּמָּה רְמָזִים מִדְּבָרָיו וְעַל יְדֵי זֶה נִתְחַזַּקְתִּי בְּיוֹתֵר לַעֲסֹק בָּזֶה גַּם נִתְחַזַּקְתִּי תֵּכֶף שֶׁאֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְהִתְקַבֵּץ יַחַד עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּאוּמָיִן כְּמוֹ בַּחַיִּים חַיּוּתוֹ וְהָיוּ לִי עַל-זֶה כַּמָּה רְאָיוֹת מִבְּאֵרוֹת מִדִּבּוּרָיו הַקְּדוֹשִׁים כִּי דָּרְכּוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָיָה נִפְלָא וְנוֹרָא מְאד בִּפְרָט בְּעִנְיַן צַוָּאָתוֹ עָלֵינוּ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג אַחַר הִסְתַּלְקוּתוֹ כִּי סָמוּךְ לְהִסְתַּלְקוּתוֹ

מַמָּשׁ לֹא שָׁמַעְנוּ מִמֶּנּוּ כִּי-אִם דִּבּוּרִים מוּעָטִים וּקְצָת מֵהֶם נִרְשְׁמוּ לְמַעְלָה וְלֹא צִוָּה לָנוּ אָז שׁוּם הַנְהָגָה אֵיךְ לְהִתְנַהֵג אַחַר הִסְתַּלְקוּתוֹ אֲבָל בֶּאֱמֶת אֵין שׁוּם דָּבָר בָּעוֹלָם שֶׁלֹּא סִדֵּר לָנוּ יָפֶה וְלֹא צִוָּה לָנוּ כָּרָאוּי כִּי בֶּאֱמֶת בְּכָל הַדִּבּוּרִים שֶׁדִּבֵּר עִמָּנוּ מִקֹּדֶם כָּל הַיָּמִים שֶׁזָּכִינוּ לַעֲמֹד לְפָנָיו, בְּכֻלָּם לִמֵּד אוֹתָנוּ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג תָּמִיד כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ, בְּחַיָּיו וּלְאַחַר הִסְתַּלְקוּתוֹ וּבִפְרָט כָּל הַדִּבּוּרִים וְהַשִּׂיחוֹת וְהַתּוֹרוֹת וְהַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁשָּׁמַעְנוּ מִמֶּנּוּ מִיּוֹם שֶׁבָּא מִלֶּמְבֶּרְג שֶׁכֻּלָּם הָיוּ צַוָּאוֹת אֵיךְ לְהִתְנַהֵג תָּמִיד רַק שֶׁבְּחַיָּיו הָיוּ כַּמָּה דִּבּוּרִים שֶׁלֹּא הֻבַנְתִּי הֵיטֵב עַד הֵיכָן הֵם מַגִּיעִים, אֲבָל דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים הֵם חַיִּים וְקַיָּמִים לָעַד וְהֵם מַיִם נוֹבְעִים מַיִם עֲמֻקִּים עֵצָה בְּלֵב אִישׁ וְהֵם טְמוּנִים בְּלִבִּי, וּבְכָל פַּעַם הֵם נוֹבְעִים מַיִם חַיִּים וּמְלַמְּדִים אוֹתָנוּ וּמַזְכִּירִים אוֹתָנוּ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּכָל הָעִנְיָנִים וַאֲנִי מֵבִין בְּכָל פַּעַם לְמַפְרֵעַ מִדְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים אֵיךְ לְהִתְנַהֵג וּבִפְרָט שֶׁהָרְבֵּה דְּבָרִים שֶׁאָמַר בְּפֵרוּשׁ לְפָנַי כַּמָּה אֲנָשִׁים רַק לֹא שָׂמוּ לָהֶם לֵב אָז, רַק אַחַר הִסְתַּלְקוּתוֹ הֵבִינוּ וְרָאוּ הַכֹּל שֶׁצִּוָּה לָנוּ בְּפֵרוּשׁ עַל אֵלּוּ הַדְּבָרִים, וְכָל זֶה אִי אִפְשָׁר לְבָאֵר הֵיטֵב בִּכְתָב

וּכְבָר סִפֵּר לִי מַעֲשֶׂה מַעְנְיָן כָּזֶה מְצַדִּיק גָּדוֹל שֶׁהָיָה מְדַבֵּר עִם תַּלְמִידוֹ כַּמָּה דְּבָרִים שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁסִּפְּרָם לֹא הֵבִין כְּלָל מַה כִּוָּן בָּהֶם וְאַחַר שֶׁנִּסְתַּלֵּק אוֹתוֹ הַצַּדִּיק אָז הִתְחִיל תַּלְמִידוֹ לְהָבִין לְמַפְרֵעַ בְּכָל פַּעַם זֶה כִּוָּן רַבּוֹ הַצַּדִּיק, וְכָל מַה שֶּׁאֵרַע לוֹ וְעָבַר עָלָיו בְּכֻלָּם נִזְכַּר בְּדִבְרֵי רַבּוֹ וּמָצָא הַכֹּל לְמַפְרֵעַ בְּדִבְרֵי רַבּוֹ וְגַם זֹאת הַמַּעֲשֶׂה שֶׁסִּפֵּר לִי חִזֵּק אוֹתִי הַרְבֵּה לְשׁוּם לֵב לְכָל הַדְּבָרִים שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ בְּחַיָּיו, וְעַל יְדֵי זֶה עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְנִתְחַזַּקְתִּי בְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁהָיִיתִי צָרִיךְ לַעֲסֹק בָּהֶם:

סח

וְהִנֵּה אַחַר יוֹם טוֹב בָּא חָתְנוֹ זְכָרוֹנוֹ לִבְרָכָה מִבְּרֶסְלַב וְהָרַב מִפֹּה, וְיָשַׁבְנוּ כֻּלָּנוּ וְסִדַּרְנוּ חֲלֻקַּת הָעִזְבוֹן כָּרָאוּי כְּפִי צַוָּאתוֹ, וְסִלֵּקְנוּ לְאִשְׁתּוֹ הַכְּתֻבָּה הַכֹּל כַּאֲשֶׁר צִוָּה וּבָנִינוּ בַּיִת עַל קִבְרוֹ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל וְאַחַר כָּךְ נָסַעְנוּ לְבֵיתֵנוּ אֲנִי וַחֲבֵרִי רַבִּי נַפְתָּלִי וְגַם הַתֹּבֶה עִם הַחֲפָצִים שֶׁל בִּתּוֹ הַצַּדֶּקֶת מָרַת מִרְיָם זִכְרוֹנָהּ לִבְרָכָה שֶׁהָיְתָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְשֶׁל בִּתּוֹ הַיַּלְדָּה חַיָּה תְּחִיֶּה לָקַחְנוּ עִמָּנוּ לְנֶעמִירוֹב כִּי אוֹתִי מִנּוּ לְאַפּוֹטְרוֹפּוֹס עַל נְכָסָיו

וּמִדֵּי עָבְרֵנוּ לְבֵיתֵנוּ לְנֶעמִירוֹב עָבַרְנוּ דֶּרֶךְ קְהִלַּת קֹדֶשׁ דַּאשִׁיב שֶׁיֵּשׁ שָׁם קִבּוּץ מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ וְדִבַּרְתִּי עַל לִבָּם שֶׁיִּתְנַדְּבוּ לָתֵת לַכֶּסֶף מוֹצָא עַל הוֹצָאוֹת הַדְּפָסַת הַסֵּפֶר לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן תִּנְיָנָא, וְתֵכֶף קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם בְּאַהֲבָה וְהִשְׁמִיעוּ קוֹל עָלֶה נִדָּב עַל סָךְ מְסֻיָּם וְאַחַר כָּךְ בָּאתִי לְבֵיתִי בְּלֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה כִּיָּתוֹם בְּאֵין אָב כַּתּוֹעֶה וְאֵין לְבַקֵּשׁ וְגַם סְבִיב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהִכְרַחְתִּי תֵּכֶף לִנְהֹג שִׁבְעַת יְמֵי אֲבֵלוּת, כִּי בְּסָמוּךְ קֹדֶם בּוֹאִי לְבֵיתִי נִפְטַר

אָחִי הַקָּטָן בְּבֵית אָבִי נֵרוֹ יָאִיר וְרָצוּ לְהַעֲלִים מִמֶּנִּי אַךְ נִמְצָא אֶחָד שֶׁהוֹדִיעַ לִי וְהֶכְרַחְתִּי לִנְהֹג שִׁבְעָה וְכֵן אֶשְׁתְּקַד בְּעֵת שֶׁנִּסְתַּלֵּק הַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ הָרַב מִבַּארְדִּיטְשׁוֹב, נִזְדַּמֵּן לִי גַּם כֵּן כָּךְ שֶׁהֶכְרַחְתִּי לִנְהֹג שִׁבְעָה עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה כָּזאת הַנַּ"ל, וְגַם זוֹ לְטוֹבָה וּבָרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר אֶת הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה בְּעִתּוֹ כִּי בְּוַדַּאי הָיָה רָאוּי לִנְהֹג שִׁבְעָה עַל צַדִּיקִים קְדוֹשִׁים כָּאֵלֶּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְנַחֲמֵנוּ מְהֵרָה עַל יְדֵי מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ כִּי אֵין לָנוּ נֶחָמָה שְׁלֵמָה עַל שִׁבְרֵנוּ עַד אֲשֶׁר יָבוֹא מְנַחֵם צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן:

סט

וְהִנֵּה בְּתוֹךְ שִׁבְעָה בָּא אֵלַי רַב אֶחָד תַּלְמִידוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן מִוִּילִיטְשִׁיסְק וּבְנוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן הַנַּ"ל כְּדֵי לְפַקֵּחַ עַל מָעוֹת שֶׁל רַבִּי פִּינְחָס בֶּן הַגָּאוֹן הַנַּ"ל שֶׁהָיָה חָתָן רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁהָיָה אָז בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עִם אִשְׁתּוֹ הִיא בַּת רַבֵּנוּ זֶכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה הַצַּדֶּקֶת מָרַת מִרְיָם זִכְרוֹנָהּ לִבְרָכָה וְרָצוּ אֵלּוּ הַנַּ"ל שֶׁיִּמְסְרוּ הַמָּעוֹת לְיָדָם אַךְ אֲנַחְנוּ לֹא רָצִינוּ לָתֵת לָהֶם דָּבָר כִּי אִם הָיָה בְּיָדָם הָיָה קָרוֹב לְהֶפְסֵד וְכוּ' וּבָרוּךְ הַשֵּׁם אֶצְלֵנוּ עָשׂוּ הַמָּעוֹת פֵּרוֹת וְשָׁלַחְנוּ לָהֶם בְּכַבּוֹד סַךְ גָּדוֹל בְּכָל שָׁנָה וְנִתְפַּרְנְסוּ בְּכָבוֹד וּבֶרֶוַח גָּדוֹל כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם עַד שֶׁנִּפְטְרוּ בְּשָׁלוֹם וְגַם אַחַר כָּךְ נִשְׁאַר סַךְ רַב וְחִלַּקְנוּ בֵּין יוֹרְשֵׁיהֶם

ע

וְהִנֵּה אַחַר כָּךְ כָּל יְמֵי הַחֹרֶף הַזֶּה לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי לָצֵאת מִנֶּעֱמִירוֹב וְלִקְבֹּעַ דִּירָתִי פֹּה בְּרֶסְלַב וְהָיָה נִדְמֶה שֶׁהִיא מֵהַנִּמְנָע לְקָרֵב עַתָּה אֲנָשִׁים לִדְרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים וְכוּ' רַק בְּעַצְמִי חָשַׁבְתִּי מַחֲשָׁבוֹת הַרְבֵּה אֵיךְ לְחַזֵּק עַצְמִי לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַתָּה גַּם עַתָּה עַל יְדֵי הַתּוֹרוֹת וְהַשִּׂיחוֹת וְהַמַּעֲשִׂיּוֹת וְהָרְמָזִים וְכוּ' שֶׁקִּבַּלְתִּי מִמֶּנּוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כִּי יָדַעְתִּי וְהֶאֱמַנְתִּי, שֶׁבְּהַדִּבּוּרִים הָרַבִּים מְאד, שֶׁזָּכִיתִי לִשְׁמֹעַ מִמֶּנּוּ בַּחַיִּים חַיּוּתוֹ, יֵשׁ בָּהֶם דַּי לְהַחֲיוֹת אוֹתִי תָּמִיד לְהוֹרוֹת לִי הַדֶּרֶךְ גַּם עַתָּה לְאַחַר הִסְתַּלְּקוּתוֹ עַד עוֹלָם, וְכָל מַה שֶּׁעָבַר בְּדַעְתִּי אָז אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר, אֲבָל זֶה לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי לְבַקֵּשׁ לִי מָקוֹם שֶׁאוּכַל לְדַבֵּר שָׁם מֵרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרוֹתָיו וְכוּ', זֶה לֹא עָלָה עַל מַחֲשַׁבְתִּי כְּלָל וּבֶאֱמִירוֹב לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְדַבֵּר מִמֶּנּוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כִּי-אִם לִפְנֵי מְעַט אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ אֲבָל הָרַב הָיוּ מִתְנַגְּדִים וְחוֹלְקִים אַךְ מַה גָּדְלוּ מַעֲשֵׂי ה' מְאד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתָיו, וְכָל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם הַכֹּל בִּשְׁבִילֵנוּ כִּי חַיָּב כָּל אָדָם לוֹמַר בִּשְׁבִילִי נִבְרָא הָעוֹלָם, בִּפְרָט בִּשְׁבִיל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת וְהַנִּלְוִים אֵלָיו

וְהִנֵּה הַתְּחָלַת הִתְנוֹצְצוּת הַיְשׁוּעָה שֶׁיִּתְקַיְּמִים הַשְּׁאֵרִית דַּעְתּוֹ הַקְּדוֹשָׁה לְעוֹלָם וְלֹא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, הָיָה עַל יְדֵי שֶׁחִזֵּק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת דַּעְתִּי לַעֲסֹק בְּהַדְפָּסַת סֵפֶר הַתִּנְיָנָא וְהִנֵּה רִבּוּי הַמְּנִיעוֹת שֶׁהָיָה עַל זֶה לֹא יַסְפִּיקוּ הֲמוֹן יְרִיעוֹת לְסַפֵּר כִּי לֹא הָיָה בְּיָדִי אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת וְרֹב אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הָיוּ עֲנִיִּים וְהֵם מְפֻזָּרִים וּמְפֻרָדִים בְּכַמָּה עֲיָרוֹת וְלִנְסֹעַ אֲלֵיהֶם לְקַבֵּל מֵהֶם נְדָבוֹת, קָרוֹב שֶׁתִּהְיֶה הַהוֹצָאָה וְהַטִּרְחָא יְתֵרָה עַל הַשֶּׂבַח בִּפְרָט שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר לִי לִסַּע בְּעַצְמִי בְּשׁוּם אֹפֶן, מֵחֲמַת כַּמָּה מְנִיעוֹת, וְלִשְׁלֹחַ אִישׁ אַחֵר לֹא יִפְעַל כְּלָל הֵן עַל כָּל אֵלֶּה וְכָאֵלֶּה הָיוּ עוֹמְדִים לְפָנַי הַמְּנִיעוֹת כְּחוֹמוֹת בַּרְזֶל וְדַלְתֵי נְחֹשֶׁת מַמָּשׁ וְיוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְלֹא הָיִיתִי יוֹדֵעַ הַדֶּרֶךְ אֵיךְ לִזְכּוֹת לְהַדְפִּיס סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים עַתָּה

אַךְ לִהְיוֹת שֶׁכְּבָר חִזֵּק אוֹתָנוּ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הַרְבֵּה בְּלִי שִׁעוּר, וְלִמְּדָנוּ שֶׁאֵין מְנִיעָה בָּעוֹלָם כְּלָל וְשֶׁהָעִקָּר הוּא הָרָצוֹן וְהַחֵשֶׁק וְהַכְּסוּפִין וְכוּ' (כַּמְבֹאָר בְּסִימָן ס"ו וּבְכַמָּה מְקוֹמוֹת עַיֵּן שָׁם), עַל כֵּן חִזַּקְתִּי אֶת רְצוֹנִי וְחָשַׁבְתִּי בָּזֶה מַחֲשָׁבוֹת הָרְבֵּה וְהִכְנַסְתִּי דַּעְתִּי וּמַחֲשַׁבְתִּי בָּזֶה הָרְבֵּה מְאד גַּם סְבִיב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְטוֹבָה מַה שֶּׁהָיִיתִי אַפּוֹטְרוֹפּוֹס עַל נְכָסָיו כִּי עַל יְדֵי זֶה הָיָה לִי בְּכָל פַּעַם עֲסָקִים פֹּה בְּרֶסְלַב וְהֶכְרְחִתִּי בְּכָל פַּעַם לִנְסֹעַ לְפֹה כְּדֵי לְתִבַּע חוֹבוֹתָיו וּלְדַבֵּר עִם חֲתָנוֹ וְכוּ' מֵעִנְיַן הַנְּסִיעָה לְמֶזְ'בּוּז' שֶׁהִשְׁאִיר שָׁם חֲנוּת וּבַיִת, וְאָחִיו רָצָה לְעַכְּבָם לְעַצְמוֹ וּמֵחֲמַת כָּל זֶה לֹא נָקְטָה נַפְשִׁי מִנְּסִיעָה לִבְרֶסְלַב לְמָקוֹם חֲנָיָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה כַּאֲשֶׁר הָיִיתִי רָגִיל בִּהְיוֹתוֹ פֹּה, וְזֶה הָיָה טוֹבָה גְּדוֹלָה לַעֲסָקֵינוּ גַּם בְּכָל עֵת הָיִיתִי פֹּה סִפַּרְתִּי הַרְבֵּה מִתּוֹרוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת וְשִׂיחוֹתָיו וְכוּ' וְהִזְכַּרְתִּי הַרְבֵּה אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ אֶת גְּדֻלַּת נוֹרְאוֹתָיו וְכוּ', וְכָל זֶה הָיָה סִבּוֹת לְטוֹבָה לְקִיּוּם הַשְּׁאֵרִית דַּעְתּוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה:

עא

וְהִנֵּה סָמוּךְ לְבִיאָתִי לְבֵיתִי לְנָעמִירוֹב, נָסַעְתִּי לְפֹה בְּרֶסְלַב וְהָיִיתִי בְּכָאן עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ וּבִסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית אָמַרְתִּי לִפְנֵי הָעוֹלָם כָּל הַתּוֹרָה הַנּוֹרָאָה תִּקְּעוּ תּוֹכָחָה (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא ח') שֶׁאָמַרְהּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הָאַחֲרוֹן בְּאוּמָין וְכָל הַשּׁוֹמְעִים רְעָדָה אֲחָזָתַם מֵעֶצֶם נִפְלְאוֹת הַחִדּוּשִׁים שֶׁשָּׁמְעוּ מִפִּי, כִּי כְּבָר מְבֹאָר שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה הַשּׁוֹמֵעַ מִפֶּה לְרוֹאֶה בְּסֵפֶר, בִּפְרָט אָז שֶׁהָיָה סָמוּךְ לִשְׁמִיעָתִי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ וְאַחַר כָּךְ חָזַרְתִּי לְבֵיתִי

עב

וּבִימֵי חֲנֻכָּה בָּא אֵלַי יְדִידֵינוּ הַיָּקָר הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב שִׁמְעוֹן נֵרוֹ יָאִיר לְקְהִלַּת קֹדֶשׁ נָעמִירוֹב, וְרָצָה שֶׁאֵסַע עִמּוֹ עַל הַמְּדִינָה לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, לְקַבֵּץ מָעוֹת עַל הַדְפָּסַת הַתִּנְיָנָא הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל אֲבָל רָאִיתִי שֶׁהִיא מִן הַנִּמְנָע שֶׁאֵסַע עַתָּה וְעָלָה עַל דַּעְתִּי לִשְׁלֹחַ אוֹתוֹ לְבַדּוֹ

בְּשִׂבְיל זֶה וְנָסַעְתִּי עִמּוֹ יַחַד לְפֶה בְּרֶסְלַב לְהִתְיַעֵץ כָּאן מַה לַּעֲשׂוֹת וְעָנוּ וְאָמְרוּ שֶׁאִם לֹא אֶסַּע בְּעַצְמִי לֹא יִפָּעֵל רַבִּי שִׁמְעוֹן כְּלוּם, כִּי לֹא יִתְּנוּ לוֹ כְּלָל וַאֲנִי לֹא יָכֹלְתִּי אָז לִסַּע בְּעַצְמִי כַּנַּ"ל עַל כֵּן נִתְעַכֵּב הַדָּבָר יוֹתֵר וְלֹא נָסַעְנוּ כְּלָל וְחָזַרְתִּי לְבֵיתִי

וְרָאִיתִי שֶׁרְחוֹק מִמֶּנִּי מְאד לַעֲסֹק בַּהַדְפָּסָה אַךְ אַף עַל פִּי כֵן לֹא עָזַבְתִּי אֶת הָרָצוֹן וְהָיִיתִי כּוֹסֵף וְחוֹשֵׁק בְּכָל פַּעַם לָזֶה אַף עַל פִּי שֶׁרְחוֹק מִמֶּנִּי מְאד וְהָיִיתִי חוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת הַרְבֵּה בָּזֶה אוּלַי יַעַזְרֵנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִגְמר עֵסֶק גָּדוֹל וְנוֹרָא כָּזֶה לְהָפִיץ מַעְיְנוֹתָיו חוּצָה, אֲשֶׁר כָּל תּוֹרָה וְתוֹרָה וְכָל שִׂיחָה וְשִׂיחָה כְּלוּלָה מִכָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, וּמִכָּל הַמַּדְרֵגוֹת וּמִכָּל הָעוֹלָמוֹת וְכוּ' וְכוּ'

וְעָבְרוּ יָמִים וְשָׁבוּעוֹת עַד שֶׁבָּא סָמוּךְ לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט וְאָז נִתְעוֹרַרְנוּ לִנְסֹעַ לְאוּמָן לִהְיוֹת עַל צִיּוּן קִבְרוֹ הַקָּדוֹשׁ וְנָסַעְתִּי אֲנִי וְרַבִּי נַפְתָּלִי לְפֶה בְּרֶסְלַב כְּדֵי שֶׁמִּכָּאן נִסְעָה וְנַלְכָה יַחַד עִם חֲתָנוֹ רַבִּי יוֹסְקֶה זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְעִם הָרַב דְּפֶה לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ אוּמָן וְכֵן הָיָה וְשָׂכַרְנוּ עֲגָלוֹת שֶׁל נָכְרִים לִנְסֹעַ לְאוּמָן וּבַיּוֹם שֶׁהָיִינוּ צְרִיכִים לָצֵאת מִפֶּה הָיָה רוּחַ סְעָרָה וְשֶׁלֶג גָּדוֹל שֶׁלֹּא הָיָה בְּאֶפְשָׁרִי לִסַּע, וַאֲנִי הִתְגַּבַּרְתִּי אַף עַל פִּי כֵן וְנָסַעְתִּי עִם עֲגָלָה אַחַת וְהֶכְרַחְתִּי לַחֲזֹר כְּמוֹ חֲצִי פַּרְסָה מִן הָעִיר וְזֶה הָיָה שְׁנֵי יָמִים לִפְנֵי עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט; אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חִזֵּק אֶת לִבֵּנוּ, וְשִׂמְּחָנוּ עַצְמֵנוּ אָז בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם הַרְבֵּה, וְלֹא רָצִיתִי לְהַנִּיחַ הָעֲצָבוּת וּלְהִתְעַצֵּב עַל זֶה, רַק חִזַּקְנוּ עַצְמֵנוּ בְּשִׂמְחָה וְעַל-יְדֵי זֶה נִתְחַזַּקְנוּ וְנָסַעְנוּ בַּיּוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו, אַף- עַל-פִּי שֶׁהָיָה עֲדַיִן הַדֶּרֶךְ מְקֻלְקָל מְאד, וּכְבָר הָיָה סָמוּךְ מְאד לְעֶרֶב רֹאשׁ-חֹדֶשׁ, אַף-עַל-פִּי-כֵן חִזַּקְנוּ יְדֵינוּ בַּה' וְנָסַעְנוּ יַחַד, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ סִבֵּב עִמָּנוּ סִבּוֹת נִפְלָאוֹת לְטוֹבָה, וּבָאנוּ לְאוּמָן בְּיוֹם שִׁשִּׁי, עֶרֶב-רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט, שְׁנַת תקע"א, וְהִיא הַפַּעַם הָרִאשׁוֹן שֶׁנָּסַעְנוּ לְאוּמָן אַחֲרֵי הִסְתַּלְקוּתוֹ כְּדֵי לְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל קִבְרוֹ הַקָּדוֹשׁ(חַיֵּי מוֹהַר"ן קס"ב) אֶת כָּל מַה שֶּׁהִבְטִיחַ אֶת מִי שֶׁיִּהְיֶה עַל קִבְרוֹ וְיִתֵּן פְּרוּטָה לִצְדָקָה וְיאמַר הָעֲשָׂרָה קַפִּיטֶל תְּהִלִּים הַנִּרְשָׁמִים אֶצְלֵנוּ שֶׁיַּעְזֹר לוֹ לָנֶצַח וְכוּ' וְהָיִינוּ בְּעֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ הַנַּ"ל עַל קִבְרוֹ וְשָׁבַתְנוּ שָׁם בְּאוּמָן וְאַחַר שַׁבָּת בְּיוֹם רִאשׁוֹן חָזַרְנוּ וְהָלַכְנוּ עַל קִבְרוֹ וְנָסַעְנוּ לְבֵיתֵנוּ וְעָבַרְנוּ דֶּרֶךְ קְהִלַּת טֶפְּלִיק וְעוֹרַרְתִּי שָׁם אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ וְהִתְנַדְּבוּ גַּם כֵּן אֵיזֶה סָךְ עַל הַהַדְפָּסָה וּבָאנוּ לְבֵיתֵנוּ

עג

וְהִנֵּה עֲדַיִן לֹא הָיָה לִי שׁוּם הַתְחָלָה עַל הַהַדְפָּסָה כִּי אִם מַה שֶּׁהִתְנַדְּבוּ אַנְשֵׁי דַּאשִׁיב וְטֶפְּלִיק וּמְעַט פֹּה בְּרֶסְלַב וְכָלֹם לֹא נָתְנוּ מְזֻמָּן עֲדַיִן כְּלָל רַק הִתְנַדְּבוּ לְבַד וְזֶה יָדוּעַ שֶׁאַפִלּוּ אַחֲרֵי שֶׁמִּתְנַדְּבִים עֲדַיִן צְרִיכִים יְגִיעוֹת גְּדוֹלוֹת קֹדֶם שֶׁגּוֹבִין מֵהֶם וְהַרְבֵּה נֶאֱבָד שֶׁאֵינוֹ בָּא

לִידֵי גּוּבַיְנָא כְּלָל, וּבִפְרָט שֶׁכָּל הַנְּדָבוֹת הַנַּ"ל לֹא הָיָה בָּהֶם לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ הַהוֹצָאוֹת שֶׁצְּרִיכִין עַל הַהַדְפָּסָה

וְהִנֵּה הָיוּ מַחְשְׁבוֹתַי הוֹלְכוֹת אָנָה וָאָנָה אֵיךְ לִגְנֹב אֶת עַצְמִי מִבֵּיתִי לִנְסֹעַ עַל הַמְּדִינָה בִּשְׁבִיל הַהַדְפָּסָה כִּי הָיוּ לִי מְנִיעוֹת הַרְבֵּה עַל זֶה וְסִבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהָיָה לִי חֵלֶק בְּאֵיזֶה שִׁדּוּךְ, שֶׁהָיוּ צְרִיכִין לָגֶמְרוֹ, וְנָסְעוּ מִנֶּעמֵרוֹב הַמְחַתְּנִים לְגָמֵר הַשִּׁדּוּךְ בְּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ דְּאשִׁיב, וְהֵם לֹא הָיוּ בְּדַעְתָּם לְקַבֵּל אוֹתִי עִמָּהֶם כְּלָל, כִּי לֹא עָלָה עַל דַּעְתָּם לְהַטְרִיחֵנִי בָּזֶה, כִּי לֹא הָיָה שִׁדּוּךְ מִגְּדוֹלִים וַחֲשׁוּבִים בְּיוֹתֵר וְלֹא הָיָה כְּבוֹדִי כְּלָל לִנְסֹעַ בְּעֵסֶק שַׁדְכָנוּת כָּזֶה בִּפְרָט שֶׁאֵין לִי עֵסֶק בְּשַׁדְכָנוּת וּמֵעוֹלָם לֹא נָסַעְתִּי בַּעֲסָקִים כָּאֵלּוּ אֲבָל אֲנִי בְּעַצְמִי אֲמַרְתִּי לָהֶם אֲנִי אֶסַּע עִמָּכֶם וְכַוָּנָתִי הָיְתָה כְּדֵי לִהְיוֹת כְּגוֹנֵב אֶת עַצְמִי לָצֵאת מִבֵּיתִי לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ דְּאשִׁיב בִּשְׁבִיל הַשַּׁדְכָנוּת, וְשָׁם הִיא בְּסָמוּךְ לַמָּקוֹם שֶׁיָּשַׁב שָׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן הַנַּ"ל וְאֶסַּע מִשָּׁם עִמּוֹ יַחַד עַל הַמְּדִינָה בִּשְׁבִיל הַהַדְפָּסָה

וְכֵן עָשִׂיתִי וְיָצָאתִי בַּלַּיְלָה בַּחֹרֶף בְּעֵת הַקֹּר וּבָאתִי לְדָאשִׁיב וְקִבְּלוּ אוֹתִי אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְהִנֵּה הַשִּׁדּוּךְ נִתְבַּטֵּל כִּי לֹא בָּאוּ הַצַּד הַשֵּׁנִי כְּלָל וְכָל הַנְּסִיעָה הָיְתָה בִּשְׁבִילִי כִּי כְּפִי שֶׁיָּדַעְתִּי בְּנַפְשִׁי לֹא יָכֹלְתִּי לִנְסֹעַ בְּלִי סִבָּה מֵאֵת הַשֵּׁם וְנִשְׁאַרְתִּי שָׁם בְּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ דְּאשִׁיב וְשָׁלַחְתִּי לְהוֹדִיעַ לְר' שִׁמְעוֹן וּבָא אֵלַי וְצִוִּיתִיו לִשְׁכֹּר עֲגָלָה עַל הַשָּׁבוּעַ וְלֹא הָיָה יָכוֹל לִמְצֹא כִּי זֶה יָדוּעַ לָנוּ שֶׁכָּל מַה שֶּׁאָנוּ צְרִיכִין בְּעֵסֶק רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה מִשְׁתַּטְּחִים כְּנֶגֶד זֶה הַמְּנִיעוֹת בִּלְי שִׁעוּר כִּי זֶה כְּלָל שֶׁעַל כָּל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה עוֹמְדִים כְּנֶגְדָּם מְנִיעוֹת רַבּוֹת, אֲבָל הַמְּנִיעוֹת שֶׁעוֹמְדִים כְּנֶגֶד הַדְּבָרִים הַנּוֹגְעִים לְהִתְקָרֵב לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְלַאֲנָשָׁיו וּלְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה הֵם מִשְׁתַּטְּחִים וּמִתְפַּשְּׁטִים בִּלְי שִׁעוּר וְהִנֵּה שָׂכַרְנוּ עֲגָלָה לְטֶפְּלִיק וּמִשָּׁם שָׂכַרְנוּ בִּיגִיעָה גְּדוֹלָה עֲגָלָה לְשָׁבוּעַ

עד

וְהִנֵּה בְּאֵלּוּ הַיָּמִים רָאִיתִי שֶׁכָּל הַמִּתְנַדְּבִים אֵינָם מְסַלְּקִים גַּם עַתָּה, וְכָל אֶחָד דּוֹחֶה מִיּוֹם לְיוֹם כִּי הָיָה שְׁעָתָם דְּחוּקָה וְעַל יְדֵי זֶה נֶחֱלַשׁ דַּעְתִּי מְאד וְגַם כִּי נָסַעְתִּי מִטֶּפְּלִיק לָעִיר הַסְּמוּכָה וְקִוִּיתִי לְקַבֵּל שָׁם אֵיזֶה סָךְ עַל הַהַדְפָּסָה וְלֹא פָּעֲלְתִּי כְּלוּם וְנָסַעְתִּי מִשָּׁם לְאוּמָן בְּפַחֵי נֶפֶשׁ כִּי רָאִיתִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְגָמֵר הָעֵסֶק עַל יְדֵי נְסִיעָה זאת וַאֲטַלְטֵל עַצְמִי בַּחֹרֶף בְּחִנָּם בִּפְרָט בִּמְנִיעוֹת כָּאֵלֶּה שֶׁהָיוּ לִי אָז וְעָלָה עַל דַּעְתִּי לַחֲזֹר לְבֵיתִי וּבָאתִי לְאוּמָן בְּיוֹם רְבִיעִי י"ז שְׁבָט

בְּבוֹאִי לְשָׁם הוֹדִיעוּ לִי שֶׁגַּם רַבִּי נַפְתָּלִי בָּא לְאוּמָן מִבְּרֶסְלַב וְלֹא רָצִיתִי לְהַאֲמִין מֻחָמַת שֶׁזֶּה סְמוּךְ הָיָה עִמִּי יַחַד בְּאוּמָן בְּעֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט כַּנַּ"ל אַחַר כָּךְ נִתְוַעַדְנוּ יַחַד עִם

רַבִּי נַפְתָּלִי וְהִנֵּה בָּאֱמֶת רַבִּי נַפְתָּלִי בָּא לְאוּמָּין עַל יְדֵי הַשְׁגָּחַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁסִּבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַד שֶׁשָּׁלַח אוֹתוֹ אֶחָד לְאוּמָּין כְּדֵי שֶׁיִּתְפַּלֵּל שָׁם בִּשְׁבִיל בְּנוֹ שֶׁנֶּחֱלָה אָז וְאָז רָאִיתִי נִפְלְאוֹת הַשֵּׁם וְנוֹרְאוֹתָיו כִּי בֶּאֱמֶת נִשְׁלַח אָז רַבִּי נַפְתָּלִי אֲלֵי לְאוּמָּין מִן הַשָּׁמַיִם כְּדֵי שֶׁיֵּגְמַר הָעֵסֶק עַל יְדֵי שְׁנֵינוּ כִּי אֲנִי בְּעַצְמִי הָיִיתִי מֻכְרָח לַחֲזֹר מִכַּמָּה טָעָמִים, כִּי גַּם הָיָה לִי כַּמָּה עֲסָקִים בְּעֵסֶק הָעִזְבוֹן שֶׁלּוֹ שֶׁהָיִיתִי צָרִיךְ לְהִיוֹת בְּבֵיתִי וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת גִּלְגֵּל בְּרַחֲמָיו וְסִבֵּב סִבּוֹת שֶׁיָּבוֹא רַבִּי נַפְתָּלִי לְאוּמָּין בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁבָּאתִי לְשָׁם וְתֵכֶף עָלָה עַל דַּעְתִּי שֶׁאֶשְׁלַח אוֹתוֹ בְּמִקּוֹמִי וַעֲדַיִן נִתְיַשַּׁבְתִּי הַרְבֵּה בָּזֶה, וּבְיוֹם חֲמִישִׁי הָיִיתִי עַל קִבְרוֹ וְאַחַר כָּךְ נִסְכַּם דַּעְתִּי לְשָׁלְחוֹ בְּמִקּוֹמִי וְנָסַע הוּא עִם רַבִּי שִׁמְעוֹן וַאֲנִי חָזַרְתִּי בְּמִקּוֹמוֹ לְבֵיתִי וְזֶה הָיְתָה הַשְׁגָּחָה נִפְלָאָה מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי לוּלֵא זאת אֵינִי יוֹדֵעַ אִם הָיָה נִגְמָר הַדְּפָסַת הַסֵּפֶר אָז

גַּם אָז בְּיוֹם חֲמִישִׁי ח"י שְׁבָט הַנַּ"ל הָיָה הַתְחָלַת הַיְסוֹד שֶׁל הַהַדְלָקָה, לְהַדְלִיק שֶׁמֶן זַיִת עַל קִבְרוֹ נֵר תָּמִיד לֹא יִכְבֶּה כַּאֲשֶׁר אָנוּ נוֹהֲגִין מֵאָז וְעַד הֵנָּה וְגַם זֶה הָיָה עַל פִּי מַעֲשֶׂה בְּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ טֶפְּלִיק וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל הַפְּרָטִים, כִּי בְּכָל זֶה הָיוּ עוֹד כַּמָּה דְּבָרִים נוֹרָאִים שֶׁרָאִינוּ הַשְׁגָּחָתוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת, אֵיךְ הוּא יִתְבָּרַךְ בְּעֶזְרֵנוּ לִגְמֹר עִסְקֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁהֵם זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת, אֲשֶׁר הַמְנִיעוֹת נִשְׁתַּטְּחוּ כְּנֶגְדֵּנוּ בְּלִי גְּבוּל, וְלוּלֵא ה' שֶׁהָיָה לָנוּ לֹא הָיָה בְּאֶפְשָׁרִי לְגַמְרֵם בְּשׁוּם אֹפֶן

וְנָסַע אָז רַבִּי נַפְתָּלִי מֵאוּמָּין לִסְבִיבוֹת אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבְּמֶדְוֶדִיבְקָא וּטְשֶׁעְרִין וּקְרִימִינְטְשָׁאק כוּ' וַאֲנִי חָזַרְתִּי עִם הָעֲגָלָה שֶׁלּוֹ לְפֹה בְּרֶסְלֵב מִכָּאן נָסַעְתִּי לְבֵיתִי לְנֶעמִירוֹב וְחָשַׁבְתִּי בְּכָל פַּעַם מַחֲשָׁבוֹת הָרַבֵּה אֵיךְ אֶפְשָׁר לִגְמֹר הַהַדְפָּסָה אַחַר כָּךְ בְּסָמוּךְ הֲכָרַחְתִּי לִנְסֹעַ לְמֶזְ'בּוּז' בְּעֵסֶק הָעִזְבוֹן שֶׁלּוֹ, וְנָסַעְתִּי עִם חֲתָנוֹ רַבִּי יוֹסְקֶה זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְהֵיינוּ מְשׁוֹבְתֵי שַׁבַּת- קֹדֶשׁ אֵצֶל אָבִיו הָרַב הַגָּאוֹן מֵהֲמֶעלְנִיק וּמִשָּׁם נָסַעְנוּ לְמֶזְ'בּוּז' וְלֹא פָּעַלְנוּ כְּלוּם בְּעֵסֶק שֶׁלָּנוּ שֶׁל הַחֲנֻיּוֹת שֶׁלּוֹ וְחָזַרְנוּ בְּפַחֵי נֶפֶשׁ וּבָאתִי לְנֶעמִירוֹב סָמוּךְ לְפוּרִים וַעֲדַיִן רַבִּי נַפְתָּלִי לֹא שָׁב לְבֵיתוֹ מֵהַדֶּרֶךְ הַנַּ"ל

וּבְתוֹךְ שֶׁהָיוּ מַחְשָׁבוֹתַי תְּמֵהִים וּמְשֻׁתּוֹמְמִים מְאד מְאד וְאֵינִי יוֹדֵעַ לָשִׂית עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּעִנְיַן הַהַדְפָּסָה, כִּי עָלָה עַל דַּעְתִּי לִנְסֹעַ לְמַאהִלוֹב שֶׁהָיָה שָׁם דְּפוּס אֵצֶל מְחֻתָּנִי רַבִּי צְבִי וְשֶׁתְּפוֹ רַבִּי לֵיבּ, וְרָצִיתִי לְעֵת עַתָּה לִנְסֹעַ לְשָׁם לַעֲשׂוֹת מֶקַח עִם הַמַּדְפִּיס דְּשָׁם שֶׁכַּאֲשֶׁר יָבוֹא רַבִּי נַפְתָּלִי נַדְפִּיס שָׁם מִיָּד אַךְ רָאִיתִי שֶׁעֲדַיִן אֵין בְּיָדֵי אֶפְלוּ עַל הוֹצָאַת הַנְּסִיעָה לְמַאהִלוֹב וְלִתֵּן לוֹ מְעַט כֶּסֶף קִנְיָן שֶׁקּוֹרִין אַדְרוּף וְדַעְתִּי הָיְתָה חֲלוּקָה מְאד בְּתוֹךְ כָּךְ סִבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּנִפְלְאוֹתָיו הַנּוֹרָאוֹת וּמִדֵּי עָבְרִי בִּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ נָעמִירוֹב בַּחוּץ פִּתְאֹם נָשָׂאתִי עֵינַי וְרָאִיתִי אֶת רַבִּי לֵיבּ מִקְּהִלַּת קֹדֶשׁ מָאהִלוֹב שֶׁהָיָה לוֹ חֵלֶק בְּהַדְפוּס דְּשָׁם

וְנִבְהַלְתִּי מְאד וְהֵבַנְתִּי כִּי מֵאֵת הַשֵּׁם הָיְתָה שֶׁנִּתְגַּלְגֵּל מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁבָּא לְכָאן הַיּוֹם, וְשֶׁיִּסְתּוֹבֵב הַדָּבָר שֶׁאֶרְאֶה אוֹתוֹ מַה שֶּׁלֹּא הָיָה מִדֶּרֶךְ הַטֶּבַע שֶׁאֶפְגַּע בּוֹ כִּי לֹא הָיָה לוֹ עֶסֶק וְלֹא עָלָה עַל דַּעְתּוֹ שֶׁיִּתְרָאֶה פָּנִים עִמִּי לוּלֵא חֶמְלַת הַשֵּׁם עָשְׂתָה זאת בְּהַשְׁגָּחָתוֹ הַנִּפְלָאָה וְתֵכֶף נִתְחַזַּקְתִּי וְהָלַכְתִּי אֵלָיו וְעָשִׂיתִי עִמּוֹ מֶקַח עַל הַהַדְפָּסָה וְאַחַר כָּךְ הָיָה בָּזֶה עוֹד כַּמָּה מַעֲשִׂיּוֹת

עה

וְהִנֵּה רַבִּי נַפְתָּלִי נִתְעַכֵּב עַד סְמוּךְ לְפֶסַח וְהָיָה לָנוּ צַעַר גָּדוֹל סְמוּךְ לְפֶסַח בָּא בְּשָׁלוֹם לְנֶעמִירוֹב וְהֵבִיא מָעוֹת אֲבָל הָיָה סָךְ מוּעָט מְאד לְפִי עֵרֶךְ הַהוֹצָאָה שֶׁצְּרִיכִים וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מִזֶּה אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן נִתְחַזַּקְתִּי בְּחַסְדּוֹ וְתֵכֶף אַחַר פֶּסַח נָסַעְתִּי בְּעַצְמִי לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבְּסְבִיבוֹתֵינוּ וְנִתְמַהְמַהְתִּי בְּעֶרֶךְ שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וְקִבַּצְתִּי עוֹד אֵיזֶה סָךְ מְסֻיָּם וְנִתְחַזַּקְתִּי בַּבִּטָּחוֹן שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזְרֵנִי לִגְמר בְּשְׁלֵמוּת וַאֲנִי הָיִיתִי מַמְתִּין עַל יְדִיעָה מִמָּאהְלוֹב אִם קָנוּ נְיָר שָׁם וְאָז אֵסַע לְשָׁם אֲבָל נִתְמַהְמַהּ הַדָּבָר הַרְבֵּה כִּי עֲדַיִן לֹא נָתַתִּי לָהֶם מָעוֹת כִּי-אִם סָךְ מֻעָט מְאד וְהָיִיתִי מְצַפֶּה שֶׁיָּבוֹא רַבִּי לֵיבּ הַנַּ"ל אֵלֵינוּ לְקַבֵּל מָעוֹת אֶצְלִי וּבְתוֹךְ כָּךְ יָשַׁבְתִּי הַרְבֵּה בִּבְרֶסְלַב בִּשְׁבִיל לִגְבּוֹת חוֹבוֹת שֶׁהִגִּיעוּ לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְלֹא גָּבִיתִי כְּלוּם אַחַר כָּךְ סָמוּךְ לְשָׁבוּעוֹת חָזַרְתִּי לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ נֶעמִירוֹב וּבַלַּיְלָה הַשַּׁיָּכָה לְעֶרֶב שָׁבוּעוֹת בָּא רַבִּי לֵיבּ מִמָּאהְלוֹב הַנַּ"ל וְנָבָה אֶצְלִי מָעוֹת עַל נְיָר, וְהָיוּ לִי אָז יִסּוּרִים גְּדוֹלִים, כִּי הַמָּעוֹת הִלְוָה רַבִּי נַפְתָּלִי לַאֲחֵרִים, וְהָיָה קָשֶׁה לְהוֹצִיא וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְסַפֵּר וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו עָזְרוּ שֶׁסִּלְּקְנוּ לְרַבִּי לֵיבּ עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אֲדָמִים בְּעֶרֶב שָׁבוּעוֹת מִלְּבַד מַה שֶּׁנִּתַּתִּי לוֹ בְּעֶרֶךְ עֲשָׂרָה רוּבַּל-כֶּסֶף עַל הָאַדְרוּף

עו

בְּשָׁבוּעוֹת בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי שֶׁהוּא יוֹם חֲמִישִׁי לַשַּׁבָּת הָיְתָה הַשְּׂרֵפָה הַגְּדוֹלָה בְּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ נֶעמִירוֹב וְנִשְׂרְפָה רב הָעִיר כְּכֻלֹּה וְכַמָּה נְפָשׁוֹת, וְנִתְדַּלְדֵּל אָבִי נֵרוֹ יָאִיר מְאד מְאד, כִּי נִשְׂרַף בֵּיתוֹ וְהוֹנוֹ וּרְכוּשׁוֹ אַךְ בֵּיתִי שֶׁאֲנִי יָשַׁבְתִּי בּוֹ לֹא נִשְׂרַף גַּם הָאִישׁ שֶׁהָיָה חַיָּב לָנוּ הַמָּעוֹת שֶׁגָּבִינוּ מִמֶּנּוּ בְּעֶרֶב שָׁבוּעוֹת נִשְׂרַף אֶצְלוֹ גַּם כֵּן כָּל אֲשֶׁר לוֹ וְאָז רָאִינוּ הַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ מַה שֶּׁחָמַל עָלֵינוּ וְשָׁלַח לָנוּ אֶת רַבִּי לֵיבּ הַנַּ"ל לְגִבּוֹת הַמָּעוֹת בְּעֶרֶב שָׁבוּעוֹת, כִּי אִם לֹא הָיָה בָּא אָז לְנָגְשֵׁנוּ הָיָה נָאֱבָד הַמָּעוֹת בְּוַדַּאי אֵצֶל הָאִישׁ הַנִּזְכָּר לְעֵיל וְהָיְתָה מִתְבַּטֶּלֶת הַהַדְפָּסָה אָז וְהֶפְסֵד זֶה אֵין לְשַׁעֵר כוּ' אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חִשֵּׁב מִקֹּדֶם וְשָׁלַח אֶת הָאִישׁ

הַנַּ"ל לְנָגְשֵׁנוּ כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ נִדְפָּסִים הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁיִּהְיֶה נִשְׁאָר זִכְרָם לְדוֹרוֹת עוֹלָם לְזַכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל לָנֶצַח

עז

אַחַר כָּךְ בְּיוֹם רִאשׁוֹן אַחַר שַׁבַּת הָיְתָה עוֹד הַפַּעַם שְׂרֵפָה גְּדוֹלָה בְּנֶעמִירוֹב וְאָז נִשְׂרַף גַּם בֵּיתִי שֶׁהָיִיתִי יוֹשֵׁב בּוֹ וּבֵית הַכְּנֶסֶת וּבֵית הַמִּדְרָשׁ וְעוֹד כַּמָּה בָּתִּים עַד שֶׁנִּשְׁאֲרָה הָעִיר כְּמוֹ תֵּל וְאָז נֶאֶבְדוּ אֶצְלִי בִּשְׁעַת הָרַעַשׁ הַכְּתָבִים שֶׁלִּי שֶׁהֶצְרַכְתִּי לְהַדְפִּיסָם אַךְ אַחַר כָּךְ מְצָאתִים גַּם בָּנַי נִתְפַּזְּרוּ וְלֹא יָדַעְתִּי הֵיכָן הֵם, גַּם כָּל הַחֻפָּצִים לֹא יָדַעְתִּי הֵיכָן הֵם וּבְחַסְדֵי הַשֵּׁם מָצָאתִי הַכֹּל

אַחַר כָּךְ בְּיוֹם שֵׁנִי בַּבֹּקֶר הִתְחִילָה זוּנָתִי בְּעַצְמָהּ לִצְעֹק אֵלַי שֶׁנִּבְרַח מִנֶּעמִירוֹב מִיָּד וְנִקְבַּע דִּירָתֵנוּ בִּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ בְּרֶסְלֶב וַאֲנִי הָיִה רְצוֹנִי חָזָק לָזֶה מִכְּבָר בְּחַיָּיו זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה אַךְ כְּבָר נִתְיָאַשְׁתִּי מִזֶּה מֵאַחַר שֶׁיָּדַעְתִּי שֶׁהִיא לֹא תִתְרַצֶּה בָּזֶה, וְגַם כִּי כְּבָר נִסְתַּלֵּק הוּא זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְלֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי עִנְיָן זֶה לַעֲקֹר דִּירָתִי מִנֶּעמִירוֹב לִבְּרֶסְלֶב אַחַר שֶׁהוּא זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה כְּבָר יָצָא מִשָּׁם וְנִסְתַּלֵּק זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ אַךְ עֲצַת ה' לְעוֹלָם תַּעֲמֹד וּמַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדוֹר וָדוֹר, וְסִבֵּב סִבּוֹת בְּנִפְלְאוֹתָיו הַנּוֹרָאוֹת וְהוּא מוֹחֵץ וְרוֹפֵא וִיפַלֵּס נָתִיב לְעַמּוֹ כִּי דַיְקָא עַל יְדֵי הַצָּרָה שֶׁל הַשְׂרֵפָה רַחֲמָנָא לִצְלַן סִבֵּב סִבּוֹת לְטוֹבָה שֶׁאֵצֵא מִנֶּעמִירוֹב וְאֶקְבַּע דִּירָתִי פֹּה וְיָצָאתִי מִשָּׁם בְּיוֹם שֵׁנִי וּבָאתִי בְּשָׁלוֹם לְפֹה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם

וּתְהִלָּה לָאֵל מֵאָז קִבַּעְתִּי דִּירָתִי פֹּה זֶה כַּמָּה שָׁנִים וְגָדַל הַיְשׁוּעוֹת לָנֶצַח שֶׁנִּצְמְחוּ עַל יְדֵי יְשִׁיבָתִי פֹּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וּלְסַפֵּר, כִּי רַב כָּל עִסְקִי בְּהַשְׁאָרַתּוֹ הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁזְּכֵנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַדְפִּיס סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וּלְקָרֵב אֲנָשִׁים לַאֲמִתַּת דְּרָכָיו, וְלִכְתֹּב וּלְהַדְפִּיס הַתְּפִלּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת וְכוּ' וְכוּ' הָיוּ עַל יְדֵי יְשִׁיבָתִי פֹּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' מְאד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ

עח

אַחַר שֶׁנִּכְנַסְתִּי לְפֹה בְּיוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו הָיְתָה שְׂרֵפָה עוֹד פַּעַם שְׁלִישִׁית בְּנֶעמִירוֹב גַּם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם הָיְתָה שְׂרֵפָה בְּטוּלְטְשִׁין וּבְסָמוּךְ אַחַר כָּךְ הָיְתָה שְׂרֵפָה גְּדוֹלָה בְּבַּרְדִּיטְשׁוֹב וּבִשְׁאָרֵי קְהִלּוֹת וּכְבָר הוֹדִיעַ זאת רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּהַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא ס"ז), שֶׁמְּבֹאָר שָׁם שֶׁכַּאֲשֶׁר נִסְתַּלֵּק הָרֹאשׁ בַּיִת וְכוּ' שֶׁהֵם צַדִּיקֵי אֱמֶת בָּאִים שְׂרֵפוֹת חַס וְשָׁלוֹם וְכוּ' עַיֵּן שָׁם:

עט

גַּם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁנִּכְנַסְתִּי לְפֹה בְּרֶסְלַב בָּעֶרֶב נִתְאַכְסֵן אִישׁ אֶחָד מֵרָחוֹק (מִמְּדִינַת קִיר"ה דְּוִוין) בַּבַּיִת שֶׁהָיִיתִי יוֹשֵׁב בּוֹ אָז, וְהָאִישׁ הַזֶּה נָסַע עִם אִשְׁתּוֹ לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, וְהָיָה לוֹ קְצָת הֶכֵּרוּת עִמִּי, וְזֶה הָיְתָה סִבָּה גְּדוֹלָה אַחַר-כָּךְ, שֶׁאָסַע לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָיִיתִי אוֹרֵחַ אֵצֶל זֶה הָאִישׁ וְקִבְּלַנִי בְּכָבוֹד גָּדוֹל מָה רַבּוּ מַעֲשֵׂי ה':

פ

וְהִנֵּה אַחַר כָּךְ הָיִיתִי עוֹמֵד וּמְצַפֶּה בְּכָל יוֹם שֶׁיָּבוֹא לִי יְדִיעָה מִמַּאהֲלוֹב שֶׁכְּבָר קָנוּ נִיר שָׁם כְּדַי שֶׁאֶסַּע לְשָׁם לַעֲסֹק בַּהַדְפָּסָה כִּי אַחַר הַשְׁרָפָה חָזְרוּ וְהִשְׁתַּטְּחוּ הַמְּנִיעוֹת נֶגְדֵּנוּ בְּלִי שִׁעוּר עַד שֶׁהָיָה רָחוֹק בְּעֵינַי רַבִּי נַפְתָּלִי שֶׁאֶעֱסֹק בָּזֶה עַתָּה אַחַר שֶׁנִּתְפַּזַּרְנוּ כָּל כָּךְ, וְהָרְבֵּה מָעוֹת מֵהַהַדְפָּסָה הָיָה שָׁקוּעַ בְּיַד אֲחֵרִים, גַּם אָנכִי הָיִיתִי אָז נָע וָנָד מְאד אַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חִזֵּק דַּעְתִּי לַעֲסֹק בָּזֶה, וְהָיִיתִי מְצַפֶּה עַל יְדִיעָה מִמַּאהֲלוֹב כַּנַ"ל וְנִתְעַכֵּב כַּמָּה שָׁבוּעוֹת אַחַר חַג הַשָּׁבוּעוֹת, וּבְתוֹךְ כָּךְ הָיֵינוּ בְּאוּמָּין עַל עֶרֶב ראשׁ חֹדֶשׁ תַּמּוּז
אַחַר שֶׁבָּאתִי בְּסָמוּךְ הִגִּיעַ הַיְדִיעָה שֶׁכְּבָר הִגִּיעַ הַנִּיר לְמַאהֲלוֹב וְתֵכֶף זַרְזְתִּי עַצְמִי וְנָסַעְתִּי לְשָׁם מִיָּד וּבָאתִי לְשָׁם וְלֹא מָצָאתִי אֶת בַּעַל הַמַּדְפִּיס בְּעַצְמוֹ בְּבֵיתוֹ וְעוֹד הָיוּ לִי מְנִיעוֹת רַבּוֹת מֵחֲמַת מָמוֹן וְכוּ' וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֶצֶם נִפְלְאוֹתָיו וְרַחֲמָיו הַמְּרֻבִּים עָזְרַנִי בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת עַד שֶׁגָּמַרְתִּי בַּקִּיץ הַזֶּה כָּל הַדְּפָסַת סֵפֶר לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן תִּנְיָנָא וְכוּ' וְסֵפֶר הָאָלֶף-בֵּית וְהַקְּצוּר וַהֲבֵאתִים בְּשָׁלֵמוּת לְקְהִלַּת קֹדֶשׁ אוּמָּין עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הָרִאשׁוֹן אַחַר הִסְתַּלְּקוּתוֹ רַבִּים רָאוּ וְיִשְׂמְחוּ וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ נוֹדֶה לַה' חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם:

פא

כָּל הַנַּ"ל עֲבַר בְּשָׁנַת תקע"א שֶׁהִיא שָׁנָה רִאשׁוֹנָה אַחַר הִסְתַּלְּקוּתוֹ אַחַר כָּךְ הִגִּיעַ רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁנַת תקע"ב וְזֶה הָיָה רֹאשׁ הַשָּׁנָה הָרִאשׁוֹן שֶׁאַחַר הִסְתַּלְּקוּתוֹ וּבְעֶצֶם נִפְלְאוֹתָיו עָזְרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּתְקַבְּצנוּ יַחַד לְאוּמָּין עַל רֹאשׁ- הַשָּׁנָה וּמֵאָז וְעַד הֵנָּה נִתּוֹסַף בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה כַּמָּה נְפָשׁוֹת שֶׁבָּאוּ בַּחֲיִים וּבָאוּ גַּם כֵּן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל קִבְרוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּלְהִתְפַּלֵּל עִמָּנוּ יַחַד בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְעִצֶּם מַעֲלַת הַקִּבּוּץ שֶׁלָּנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֵין כָּאן מְקוֹמוֹ וּמְבֹאָר קְצָת בְּמָקוֹם אַחֵר (חַיֵּי מוֹהֲר"ן תג-תו)

פב

וַאֲנִי בְּבוֹאִי מֵאוּמִּין לְבֵיתִי אַחַר רֹאשׁ-הַשָּׁנָה זֶה, אָז הִתְחַלְתִּי לְיַשֵּׁב אֶת עַצְמִי מַה לַּעֲשׂוֹת עַתָּה כִּי בְּכָל הַשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה הָיִיתִי טָרוּד בְּעִסְקֵי הָעִזְבוֹן שֶׁל רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה וּבְעֵסֶק הַהַדְפָּסָה וְהֶכְרַחְתִּי לְטַלְטֵל עַצְמִי וְלִנְסֹעַ הַרְבֵּה לְכָאן וּלְכָאן וְאַף שֶׁהָיָה עֵסֶק גָּדוֹל וּנְסִיעוֹת שֶׁל מִצְוָה אֲבָל עַל כָּל פָּנִים מֻחָמַת הַטִּלְטוּל לֹא הָיִיתִי יָכוֹל לְקַבֵּעַ עַצְמִי עַל הַתּוֹרָה בְּשִׁעוּרִים קְבוּעִים וּבְוַדַּאי גַּם בְּאוֹתָהּ הַשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה הָיוּ לִי רַבּוֹת מֻחָשָׁבוֹת בְּלִי שִׁעוּר מָה עוֹשִׂין עַתָּה אַחַר שֶׁכְּבָר נִסְתַּלֵּק הוֹד לִבִּי וּמְשׂוֹשׂ וְכָל מַה שֶּׁעָבַר עָלַי בְּמֻחָשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כְּלָל אַךְ מֻחָמַת טִרְדוֹתַי בְּשָׁנָה זאת לֹא יָכלְתִּי לְקַבֵּעַ עַצְמִי עַל הַתּוֹרָה וְכַנַּ"ל אֲבָל עַתָּה אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה תקע"ב הַנַּ"ל שֶׁכְּבָר גָּמַרְתִּי הַדְפָּסַת הַסְּפָרִים הַנַּ"ל, הִתְחַלְתִּי לְיַשֵּׁב אֶת עַצְמִי וְקָבַעְתִּי לִי שִׁעוּרִים לִלְמד וְיָשַׁבְתִּי בְּבֵית-מִדְרָשׁ יָשָׁן דְּפה וְלָמַדְתִּי כְּפִי מַה שֶּׁקָּבַעְתִּי לִי וְגַם פֹּה הָיִיתִי מְטֻלְטָל מִדִּירָה לְדִירָה כִּי לֹא הָיָה לִי בַּיִת וְיָשַׁבְתִּי בִּשְׁכֻנּוּת וּפַעַם אַחַת בַּחֹרֶף בָּא אָדוֹן מֵאַנְשֵׁי חַיִל וְהוֹצִיא אוֹתִי מִן הַבַּיִת וְהֶכְרַחְתִּי בְּתוֹךְ הַחֹרֶף לְטַלְטֵל עַצְמִי לְבַיִת אַחֵר וּבֶאֱמֶת גַּם זֶה הָיָה לְטוֹבָה כִּי זֶה הַבַּיִת הָאַחֵר הָיָה טוֹב יוֹתֵר לְפָנַי בְּכַמָּה אֲפָנִים אֲבָל עַל כָּל פָּנִים הָיִיתִי מְטֻלְטָל וְהָיוּ לִי יִסּוּרִים מֵהַדִּירוֹת וְעִקַּר גֹּדֶל עִצָּם הַיִּסּוּרִים שֶׁלִּי בָּזֶה שֶׁהִגִּיעוּ עַד הַנֶּפֶשׁ הָיָה מֻחָמַת שֶׁלֹּא הָיָה לִי שׁוּם חֶדֶר מְיֻחָד בַּשְּׁבִיל לַעֲסֹק בּוֹ בְּהִתְבּוֹדְדוּת, אֲשֶׁר זֶה הָיָה מֻכְרָח לִי מְאד מְאד, אֲבָל לֹא זָכִיתִי לָזֶה וְגַם בִּהְיוֹתִי בְּנָעְמִירוֹב לֹא הָיָה לִי חֶדֶר מְיֻחָד כִּרְצוֹנִי אַךְ אַף עַל פִּי כֵן מֻחָמַת שֶׁיָּשַׁבְתִּי בְּבֵית אָבִי זְקֵנִי זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁהָיָה בַּיִת גָּדוֹל מֻרְוָח, מָצָאתִי שָׁם בְּרֹב פְּעָמִים מָקוֹם מְיֻחָד אֲבָל בְּכָאן שֶׁיָּשַׁבְתִּי בִּשְׁכֻנּוּת הָיָה קָשֶׁה לִי לִמְצא מָקוֹם מְיֻחָד וְהָיוּ לִי יִסּוּרִים גְּדוֹלִים מִזֶּה, וְאַף עַל פִּי כֵן הָיוּ לִי כַּמָּה עֲצוֹת בָּזֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ מִזֶּה הַרְבֵּה אַךְ אִישׁ כָּמוֹנִי בְּוַדַּאי הָיָה צָרִיךְ חֶדֶר מְיֻחָד בִּפְרָט שֶׁהָיִיתִי צָרִיךְ בְּכָל פַּעַם לַעֲסֹק בִּכְתִיבַת דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְכוּ' שֶׁלָּזֶה צְרִיכִים בְּוַדַּאי חֶדֶר מְיֻחָד אֲבָל לֹא זָכִיתִי לָזֶה עֲדַיִן וְיָשַׁבְתִּי בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וְלָמַדְתִּי בְּתִמִּימוּת פּוֹסֵק וּשְׁאָר סִפְרֵי קֹדֶשׁ וְנֶעְלָם מִמֶּנִּי וְלֹא יָדַעְתִּי שֶׁעֲדַיִן אֶפְשָׁר גַּם עַתָּה לְהָאִיר בְּאֵיזֶה נְפָשׁוֹת יִשְׂרָאֵל לְעוֹרְרָם לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם בֶּאֱמֶת כְּפִי מַה שֶּׁקִּבַּלְתִּי מִפִּי רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה אַךְ אֲנִי יְשֵׁנָה וְלִבִּי עֵר קוֹל דּוֹדִי דוֹפֵק בִּי, כִּי דִּבּוּרָיו הַקְּדוֹשִׁים הָאֲמִתִּיִּים שֶׁהִשְׁאִיר בִּי דִּבּוּרִים חַמִּים כְּגַחֲלֵי אֵשׁ הָיוּ כְּאֵשׁ עָצוּר בְּעַצְמוֹתַי וְנִלְאֵיתִי כַּלְכֵּל לֹא אוּכַל לְהִתְאַפֵּק, וְהָיִיתִי מְסַפֵּר וּמְדַבֵּר בְּתִמִּימוּת עִם בְּנֵי הַנְּעוּרִים מֵהַתַּכְלִית שֶׁל זֶה הָעוֹלָם, וּבְתוֹךְ דְּבָרַי הָיִיתִי מְסַפֵּר לָהֶם מֵעֲזוּז נוֹרָאוֹת נִפְלָאוֹת תּוֹרוֹתָיו וְשִׂיחוֹתָיו וּמַעֲשִׂיּוֹתָיו וְעִצָּם נוֹרָאוֹת גְּדֻלַּת קְדֻשָּׁתוֹ וְכוּ' וּבְכָל זֶה הָיוּ לִי תְּהִלָּה לְאֵל הַרְבֵּה הַרְבֵּה לְסַפֵּר דְּבָרִים הַמְּשִׁיבִין וּמְחַיִּין אֶת כָּל נַפְשׁוֹת הַשּׁוֹמְעָן וְכוּ' וְכוּ' עַד שֶׁהִתְחִילוּ דְּבָרַי

לִכְנס בְּלִבָּם קְצָת וְנִתְעוֹרֵר לִבָּם קְצָת לַחְשֹׁב עַל תַּכְלִיתָם הַנִּצְחִית, עַד שֶׁהֵיוּ מִשְׁתּוֹקְקִים לִשְׁמֹעַ מִפִּי דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים הַנּוֹבְעִים מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זֶכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה וְכָל מַה שֶּׁעָבַר בָּזֶה בִּפְרָטוּת בְּכַמָּה דְּרָכִים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים וְנֶעְלָמִים מְאד מְאד שֶׁעָזְרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּזֶה בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וּלְסַפֵּר כְּלָל אֹלוּ פִּינוּ מָלֵא וְכוּ' אֵין אָנוּ מַסְפִּיקִין וְכוּ' וְהִנֵּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ קַטְנוּתִי וְשִׁפְלוּתִי שֶׁהָיִיתִי בְּעֵינַי וְלֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי שֶׁיִּהְיֶה לִי כֹּחַ לִקְרֵב אֲנָשִׁים לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ אַךְ בְּכָל עֵת שֶׁדִּבַּרְתִּי מִמֶּנּוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וּמִתּוֹרוֹתָיו וְשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת נִתְעוֹרַרְתִּי כְּיֻשַּׁן וְרָאִיתִי שֶׁאַף עַל פִּי כֵן אֵין מִי שֶׁיּוֹדֵעַ דִּבּוּרִים אֵלֶּה לְאַמְתָּתָן כְּמוֹנִי הַשָּׁפָל וּבְתוֹךְ כָּךְ נִזְכַּרְתִּי מַה שֶּׁרַבֵּנוּ אָמַר לִי כַּמָּה פְּעָמִים בְּכַמָּה לְשׁוֹנוֹת שֶׁרְצוֹנוֹ שֶׁאֲקָרֵב נְפָשׁוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְחִזְּקַנִי בָּזֶה בְּכַמָּה וְכַמָּה לְשׁוֹנוֹת וְכוּ' וְכוּ' וְעַל יְדֵי זֶה נִתְחַזַּקְתִּי בְּכָל פַּעַם וְאַחַר כָּךְ חָזַר וְנֶחֱלַשׁ דַּיְתִּי כָּל כָּךְ עַד שֶׁכִּמְעַט שָׁכַחְתִּי בְּכָל הַהִתְחַזְּקוּת וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁעָזְרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בִּפְרָט בְּעֵת שֶׁדִּבַּרְתִּי עִם אֲנָשִׁים מֵאֲמִתָּתוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה חָזַרְתִּי וְנִזְכַּרְתִּי וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים וְהִנֵּה כְּבָר יָדוּעַ לָנוּ שֶׁאַחֲרֵי כָּל רִבּוּי הַדִּבּוּרִים שֶׁמְּדַבְּרִים עִם אֲנָשִׁים מֵהַתַּכְלִית וּמְעוֹרְרִים אוֹתָם לְשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עִם כָּל זֶה לִפְעָל אֵיזֶה פְּעֻלָּה אֶצְלָם אֲפִלּוּ כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה זֶה קָשֶׁה מְאד מְאד כִּי לְבַעַל בְּחִירָה קָשֶׁה מְאד לַעֲזֹר (כַּמְבאָר בְּמָקוֹם אַחֵר (חַיֵּי מוֹהַר"ן קצז אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן אָנוּ מְחֻיָּבִים כָּל אֶחָד לְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ בְּיִרְאַת שָׁמַיִם, וְהַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה, הַשּׁוֹמֵעַ יִשְׁמַע וְהֶחָדֵל יֶחְדַּל וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (שַׁבָּת נ"ה) אִם לְפָנֶיךָ גָּלוּי לִפְנֵיהֶם מִי גָּלוּי:

פג

וְהִנֵּה בְּכָל הַשָּׁנָה הַזֹּאת מִכָּל רִבּוּי הַדִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים וְנוֹרָאִים שֶׁדִּבַּרְתִּי עִם בְּנֵי הַנְּעוּרִים, בְּתְחִלָּה לֹא רָאִיתִי פְּעֻלָּה בְּרֹב הַשָּׁנָה, אַךְ בְּאֶמְצַע הַקַּיִץ נִתְעוֹרֵר אֶחָד שֶׁהָיָה רב דְּבָרַי בַּשָּׁנָה הַזֹּאת עִמּוֹ בְּיוֹתֵר, וְהָיִיתִי מוֹכִיחַ אוֹתוֹ הַרְבֵּה מְאד עַל הַתְמָדַת הַלִּמּוּד כִּי הָיָה מִמֻּבְחָרֵי בְּנֵי הַנְּעוּרִים וּמֵפִלָּא בַּלִּמּוּד וְהָעוֹלָם הֶחֱזִיקוּ אוֹתוֹ שֶׁמַּתְמִיד בְּלִמּוּדוֹ אֲבָל אֲנִי הִשְׂגַּחְתִּי בּוֹ וְרָאִיתִי שֶׁאֵינוֹ לוֹמֵד כָּלָל וְהוֹכַחְתִּי אוֹתוֹ עַל זֶה וְהוֹדָה לְדִבְרֵי וְהָיָה מִשְׁתּוֹקֵק מְאד שֶׁאַכְנִיס אוֹתוֹ בְּתוֹךְ הַתְמָדַת הַלִּמּוּד אֲבָל יֵצֶר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעוּרָיו וְהָיָה קָשֶׁה לְהַרְגִּילוֹ בְּהַתְמָדָה אֲבָל סִפַּרְתִּי לוֹ עִצָּם נוֹרָאוֹת גְּדֹלַת רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה לְנַפְשִׁי וְאֵיךְ הִכְנִיס אוֹתִי לְהַתְמִיד בְּלִמּוּד בְּכַמָּה דְּרָכִים נִפְלָאִים וְסִפַּרְתִּי לוֹ מֵאֲשֶׁר עָבַר עָלַי בָּזֶה אֶצְלוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא פָּעֲלְתִּי אֶצְלוֹ כָּל יְמוֹת הַחֹרֶף כִּי-אִם מְעַט שֶׁהִתְחִיל לִלְמֹד יוֹתֵר מִבַּתְּחִלָּה אֲבָל לֹא כִּרְצוֹנִי כָּרְאוּי בֶּאֱמֶת אֲבָל מֵרִבּוּי אֱמִתַּת

הַדִּבּוּרִים חַמִּים כְּגַחֲלֵי אֵשׁ שֶׁסִּפַּרְתִּי לוֹ מִמֶּנּוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הִבְעִירוּ בּוֹ, עַד שֶׁבְּאֶמְצַע הַקַּיִץ נִתְעוֹרֵר לִבּוֹ וְהִתְחִיל לְהַתְמִיד בְּלִמּוּדוֹ בְּהַתְמָדָה גְּדוֹלָה וְנִפְלָאָה וְהָיָה מַתְמִיד גָּדוֹל שֵׁשׁ שָׁנִים רְצוּפִים וְגָמַר בָּהֶם כָּל הָאַרְבָּעָה פּוֹסְקִים הַגְּדוֹלִים וּבְתוֹךְ כָּךְ נִשְׂתַּנָּה לְטוֹבָה גַּם בִּשְׂאָר דְּבָרִים, גַּם שְׂאֵרֵי אֲנָשִׁים נִתְקָרְבוּ מְעַט מְעַט וְהִתְחִילוּ לְהִתְעוֹרֵר לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה וְנָסְעוּ עַל צִיּוּן הַקְּדוֹשׁ שֶׁלּוֹ לְאוּמָּן וְכֵן עֶזְרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְעַט מְעַט בְּכָל עֵת וְנִמְשַׁךְ כָּךְ שְׁתֵּי שָׁנִים שֶׁלֹּא הָיָה לִי דִּירָה שֶׁלִּי מִלְּבַד הַשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהוּא בֵּין הַכֹּל שָׁלֹשׁ שָׁנִים מִיּוֹם הִסְתַּלְּקוּתוֹ וְאַף עַל פִּי כֵן הִתְחִילוּ אֵיזֶה מְעַט אֲנָשִׁים לְהִתְעוֹרֵר מִשְּׁנָתָם וְנִשְׁתַּנּוּ לְטוֹבָה בְּרֹב הַדְּבָרִים וּמַחֲמַת זֶה נִתְקַשְּׁרוּ בִּי בְּאַהֲבָה רַבָּה בֶּאֱמֶת וְכָל מַה שֶּׁנִּתְקָרֵב יוֹתֵר אֵיזֶה נֶפֶשׁ וְרָאִיתִי שֶׁנַּעֲשָׂה רֹשֶׁם אֶצְלוֹ עַל יְדֵי דְּבָרַי שֶׁנִּשְׁתַּנָּה לְטוֹבָה, נִתְחַזַּקְתִּי בְּכָל פַּעַם בְּיוֹתֵר, וְנִזְכַּרְתִּי בִּדְבָרָיו זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁהוֹדִיעֵנִי מִקֹּדֶם כָּל זֶה שֶׁנִּזְכֶּה לְהָאִיר בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ וְאוֹתִי חִזֵּק בְּיוֹתֵר מִכֻּלָּם בְּכַמָּה לְשׁוֹנוֹת וּרְמָזִים וְהִתְנוֹצְצוּת בְּלִי שִׁעוּר בִּכְלָל וּבְפֵרוּשׁ

פד

וְהִנֵּה רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הִנִּיחַ אַרְבַּע בָּנוֹת שְׁלֹשָׁה נְשׂוּאוֹת וּבַת אַחַת קְרוֹבָה לִשְׁתֵּים-עֶשְׂרֵה שָׁנִים שֶׁלֹּא נִשְׂתַּדְּכָה עֲדַיִן וְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה מֵחֲמַת שֶׁיָּדַע שֶׁיִּסְתַּלֵּק וְדִבֵּר הַרְבֵּה מִזֶּה, הָיָה חָפֵץ מְאד לְשַׁדְּכָהּ בְּחַיָּיו אַךְ לֹא נִזְדַּמֵּן לוֹ שִׁדּוּךְ כָּרָאוּי לְפִי כְּבוֹדוֹ וְכַמָּה פְּעָמִים דִּבֵּר עִמִּי מִזֶּה שֶׁרְצוֹנוֹ מְאד לַעֲשׂוֹת עִמָּהּ שִׁדּוּךְ וּכְבָר דִּבְּרוּ בְּחַיָּיו הַשִּׁדּוּךְ עִם רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף אַךְ לֹא נִגְמַר מֵחֲמַת אֵיזֶה סִכְסוּךְ (מַחוֹתְנוֹ שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף שֶׁלֹּא רָצָה לְפַזֵּר כָּרָאוּי עַל שִׁדּוּךְ כָּזֶה) וְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּכָל עִנְיָנָיו הָיוּ דְּרָכָיו נִפְלָאִים, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁיָּדַע בְּרוּחַ קָדְשׁוֹ שֶׁזֶּה הַשִּׁדּוּךְ יֵגָמֵר כַּיָּדוּעַ לָנוּ בְּכַמָּה הוֹכָחוֹת, גַּם פַּעַם אַחַת אָמַר בְּפֵרוּשׁ לְר' יַעֲקֹב יוֹסֵף בְּזַלַאטִיפּאלְיֶי זֶה כַּמָּה שָׁנִים שֶׁיִּהְיֶה מְחֻתָּן עִמּוֹ, אַף עַל פִּי כֵן עַכְשָׁו עָשָׂה עַצְמוֹ כְּאִינוֹ יוֹדֵעַ וְלֹא נִגְמַר הַשִּׁדּוּךְ כַּנַּ"ל, גַּם דִּבְּרוּ לוֹ כַּמָּה שִׁדּוּכִים לִפְנֵי בִּתּוֹ הַנַּ"ל, וְהָיָה מְקַבֵּל דִּבְרֵי הַשַּׁדְכָנִים וְעָסַק לְדַבֵּר עִמָּהֶם, אַךְ לֹא נִגְמַר שׁוּם אֶחָד מֵהֶם, עַד שֶׁנִּסְתַּלֵּק בְּשָׁלוֹם וְהִנִּיחַ לְפָנַי צַוָּאָה לִתֵּן לְבִתּוֹ הַנַּ"ל שֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת אֲדָמִים כַּנַּ"ל וְהִנֵּה אַחֲרֵי הִסְתַּלְּקוּתוֹ הִתְחַלְנוּ כֻּלָּנוּ לְבַקֵּשׁ אַחַר שִׁדּוּךְ וְנִמְצְאוּ גְּבִירִים גְּדוֹלִים שֶׁרָצוּ לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִמָּהּ אַךְ לֹא הוּטְבוּ בְּעֵינֵינוּ וְרַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף הַנַּ"ל הִתְחִיל תֵּכֶף לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן בְּמִכְתָּבוֹ שֶׁהוּא רוֹצֶה לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִמָּהּ אַךְ לֹא הָיָה בְּמַעֲמָד גָּדוֹל שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי לְפַזֵּר כָּרָאוּי לְשִׁדּוּךְ כָּזֶה, וּמֵחֲמַת זֶה נִתְעַכֵּב הַדָּבָר אַחַר הִסְתַּלְּקוּתוֹ, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, יוֹתֵר מִשָּׁנָה

וּבְשָׁנַת תקע"ב הַנַּ"ל סָמוּךְ לְפוּרִים נִגְמַר הַשִּׁדּוּךְ לִפְנֵי בִּתּוֹ הַנַּ"ל עִם בֶּן רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף הַנַּ"ל וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְסַפֵּר אַךְ אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק

פה

בְּשָׁנַת תקע"ב הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל בַּקַּיִץ הֶכְרַחְתִּי לִנְסֹעַ לְקֶהֹלַת קֹדֶשׁ קְרִימִינְטְשָׁק אוֹדוֹת הַמַּרְגָּלִיּוֹת שֶׁל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁנִּשְׁאֲרוּ לְבִתּוֹ הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל וּבְוַדַּאי בְּעֵת נְסִיעָתִי שֶׁעָבַרְתִּי בְּדֶרֶךְ אֵצֶל רב אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הַמְקֹרָבִים מִכְּבָר כִּי שָׁם הָיָה עִקַּר אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הַיְקָרִים שֶׁיִּסְּדוּ הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ מִקֶּדֶם, בְּוַדַּאי דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה שָׁם מֵאֲמִתַּת נוֹרָאוֹת נִפְלְאוֹתָיו, וְגַם זֶה הָיָה מֵאֵת הַשֵּׁם אֲז בָּעֵת הַהִיא, שֶׁלֹּא עָלָה עַל דַּעְתִּי לְסַבֵּב שָׁם, וְהוּא בְּרַחֲמָיו מְסַבֵּב סִבּוֹת מִתְהַפֵּךְ בְּתַחְבּוּלוֹתָיו כְּדֵי לְהוֹצִיא תַּעֲלוּמוֹת חָכְמָה אֲשֶׁר הָיָה גָּנוּז בְּדַעְתִּי וּלְבָבִי וְאֲז נִתְקָרֵב אֶצְלֵנוּ רַק בַּשָּׁנִים אֶחָד שֶׁהוּא אִישׁ כָּשֵׁר וְיָקָר מְאד מִלְּבַד שְׁאָר בְּנֵי הַנְּעוּרִים שֶׁהִתְחִילוּ לְצָמְחַ אֲז לְטוֹבָה

פו

וְהִנֵּה בְּכָל אֵלּוּ הַזְּמַנִּים הָיִיתִי מְטֻלְטָל פֹּה כִּי לֹא הָיְתָה לִי דִּירָה כַּנַּ"ל, וּמֵחֲמַת זֶה לֹא הָיוּ רְגִילִים לְכָנֵס אֶצְלִי רַק לְעִתִּים רְחוֹקוֹת רַק רב דִּבּוּרִים שֶׁדִּבַּרְתִּי עִם אֲנָשִׁים הַכֹּל הָיָה חוּץ לְבֵיתִי וְהָרב בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וְכַנַּ"ל גַּם לֹא הָיָה פֹּה כִּי אִם בֵּית הַמִּדְרָשׁ אֶחָד הַיָּשָׁן כִּי בֵּית הַמִּדְרָשׁ הֶחָדָשׁ שֶׁהָיָה פֹּה בְּבֵיתוֹ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה נִשְׂרַף עִם בֵּיתוֹ קֹדֶם יְצִיאָתוֹ מִפֹּה וְהָיָה חָרֵב זֶה יָמִים וְשָׁנִים אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּרב חֶמְלָתוֹ חָמַל עַל עֲדָתוֹ וְסִבֵּב לְטוֹבָה וְנָתַן בְּלֵב כַּמָּה אֲנָשִׁים פֹּה שֶׁנִּתְעוֹרְרוּ לִבְנוֹת מֵחָדָשׁ הַבֵּית הַמִּדְרָשׁ שֶׁהָיָה בְּבֵית רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁנִּשְׂרַף, וְזֶה הָיָה בִּשְׁנַת תקע"ג וְחֵפֶץ הַשֵּׁם בְּיָדָם הִצְלִיחַ שֶׁבָּנוּ אוֹתוֹ וּגְמָרוּהוּ בְּסוֹף הַשָּׁנָה הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל סָמוּךְ לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁנַת תקע"ד

וְזֶה הַבִּנְיָן שֶׁל הַבֵּית הַמִּדְרָשׁ הֶחָדָשׁ שֶׁלָּנוּ הָיָה לָנוּ לִישׁוּעָה גְּדוֹלָה בְּכַמָּה אֲפָנִים, וְהַכֹּל עֹשֶׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָפֶה בְּעִתּוֹ וּבִזְמַנּוֹ כִּי כַּאֲשֶׁר הִתְחִילוּ דְּבָרִי לַעֲשׂוֹת רֹשֶׁם בְּלֵב כַּמָּה אֲנָשִׁים וְנִתְעוֹרְרוּ לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ וְרָאוּ שֶׁאֵשׁ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁלּוֹ לֹא נִכְבָּה חַס וְשָׁלוֹם כִּי דְּבָרָיו הָיוּ חַיִּים וְקַיְמִים לָעַד, הִתְחִילוּ הַחוֹלְקִים לְהִתְעוֹרֵר מֵחָדָשׁ מְעַט מְעַט כִּי אֶת זֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה וְכוּ' כִּי בִּימֵי חַיָּיו הַקְּדוֹשִׁים הָיוּ כַּמָּה חוֹלְקִים עָלָיו וְזֶה מֵחֲמַת שֶׁהִתְגָּרָה הַסָּמ"ךְ-מֵ"ם וְחֵילוֹתָיו מֵחֲמַת שֶׁרָאוּ שֶׁרוֹצֶה לְהַחֲזִיר כָּל הָעוֹלָם לְמוּטָב עַל כֵּן חָרַק שִׁנָּיו עָלָיו וְהִתְלַבֵּשׁ עַצְמוֹ בְּאֵיזֶה גְּדוֹלִים וְהִכְנִיס בְּלִבָּם שֶׁיִּחְלְקוּ עָלָיו וּמֵהֶם נִסְתַּעֲפוּ כַּמָּה וְכַמָּה אֲנָשִׁים מְגֻשָּׁמִים בְּתַאֲוֹוֹת וְכַמָּה וְכַמָּה בַּעֲלֵי עֲבֵרוֹת שֶׁנִּתְּנוּ לָהֶם מָקוֹם לְטָעוֹת אֲשֶׁר יָצָא

עָתָק מִפִּיהֶם וַיִּחַפְּאוּ עָלָיו דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא כֵן וְעַל יְדֵי זֶה מָנְעוּ רַבִּים מֵחַיִּים אֲמִתִּיִּים וְלֹא זָכוּ לֶהָנוֹת מֵאוֹרוֹ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ וְכָל מַה שֶּׁעָבַר בָּזֶה אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר אַךְ אַחֲרֵי הִסְתַּלְקוּתוֹ, בִּתְחִלָּה נִדְמָה כְּאִלּוּ נִשְׁקַט הַמַּחֲלֹקֶת קְצָת וְזֶה הָיָה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְעוֹרֵר אֵשׁ הַקְּדוֹשׁ שֶׁלּוֹ אַךְ תֵּכֶף שֶׁהִתְחִיל מֵחָדָשׁ רִשְׁפֵּי אֵשׁ הַקְּדוֹשִׁים שֶׁלּוֹ לְהַבְעִיר בְּאֵיזֶה אֲנָשִׁים תֵּכֶף לְעֲמַת זֶה חָזַר וְנִתְעוֹרֵר הַמַּחֲלֹקֶת וְהַקְּטֵגוֹרְיָא שֶׁלָּהֶם וְאַף עַל פִּי שֶׁרַבָּם לֹא הָיָה לָהֶם פִּתְחוֹן פֶּה לְדַבֵּר סָרָה עָלָיו בְּעַצְמוֹ כִּי הַכֹּל רָאוּ כִּי אַחֲרִית לְאִישׁ שָׁלוֹם שֶׁנִּסְתַּלֵּק בְּשָׁלוֹם וְהֵאִיר פְּנֵי תֵּבֵל בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְהִשְׁאִיר תַּלְמִידִים הֲגוּנִים כְּשֵׁרִים בֶּאֱמֶת, עִם כָּל זֶה הִתְחַזְּקוּ לְחַלֵּק עָלֵינוּ וְעָלַי בְּיוֹתֵר, עַל שֶׁאֲנִי עוֹסֵק בְּעֵסֶק זֶה לְהַכְנִיס תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה בָּעוֹלָם וּלְקָרֵב נְפָשׁוֹת לְדָרָכָיו הַקְּדוֹשִׁים הָאֱמִתִּיִּים עַד שֶׁנִּמְצְאוּ גַּם פֹּה כַּמָּה אֲנָשִׁים שֶׁהִתְחִילוּ לְחַלֵּק וּמֵחֲמַת זֶה הָיָה קָשֶׁה מְאֹד לְדַבֵּר בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ הַנַּ"ל כִּי שָׁם הָיוּ כַּמָּה שֶׁחָלַק לִבָּם מֵאִתּוֹ עַל כֵּן הָיְתָה טוֹבָה גְּדוֹלָה מֵאֵת הַשֵּׁם לַעֲסֹק הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה מַה שֶּׁנִּבְנָה הַבַּיִת הַמִּדְרָשׁ הֶחָדָשׁ שֶׁלָּנוּ שֶׁנִּבְנָה עַל מְקוֹם דִּירָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה:

פז

גַּם בְּעֵת שֶׁעָסְקוּ בְּבִנְיַן בֵּית הַמִּדְרָשׁ הֶחָדָשׁ אָז נִסְכַּם אֶצְלָם שֶׁיִּתְּנוּ לִי הַדִּירָה שֶׁבְּבֵית הַמִּדְרָשׁ הַיָּשָׁן שֶׁיָּשַׁב שָׁם הָרַב זְפָה כִּי לְהָרַב זְפָה בָּנוּ דִּירָה חֲדָשָׁה בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ הֶחָדָשׁ וְגַם הָיָה נִרְאֶה בְּעֵינַי לְטוֹבָה גְּדוֹלָה שֶׁלֹּא אֶהְיֶה מְטַלְטָל בְּדִירוֹת כָּל כָּךְ, וְחָשַׁבְתִּי בְּכָל הַקַּיִץ אֵיךְ אוּכַל לִבְנוֹת לִי שָׁם אֵיזֶה חֶדֶר קָטָן בִּשְׁבִילִי לַעֲסֹק בּוֹ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, אַךְ "רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֵב- אִישׁ וַעֲצַת ה' הִיא תָקוּם", וּמֵאֵת הַשֵּׁם הָיְתָה שֶׁנִּגְמַר הַבַּיִת הַמִּדְרָשׁ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׁנַת תקע"ד כַּנַּ"ל אֲבָל הַבַּיִת דִּירָה חֲדָשָׁה בִּשְׁבִיל הָרַב לֹא נִגְמְרָה, וְנִשְׁאַר הָרַב עַל מְקוֹמוֹ בְּהַדִּירָה שֶׁבְּבֵית הַמִּדְרָשׁ הַיָּשָׁן

וַיְהִי בְּבוֹאִי מֵאוּמָּין מֵראשׁ הַשָּׁנָה תקע"ד הַנַּ"ל, וְרָאִיתִי שֶׁהָרַב נִשְׁאַר עַל מְקוֹמוֹ הִתְחַלְתִּי לְהִצְטַעֵר כִּי הַדִּירָה שֶׁיָּשַׁבְתִּי שָׁם בַּקַּיִץ הָיְתָה קָשֶׁה מְאֹד לֵישֵׁב בָּהּ עוֹד בָּזֶה הַחֹרֶף וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו חָמַל עָלַי וְעַל כָּל הַתְּלוּיִים בָּעֵסֶק הַגָּדוֹל הַזֶּה וְשָׁלַח בְּלִבִּי בֵּין כָּסֶא לְעָשׂוֹר בְּיוֹם שִׁשִּׁי עֶרֶב שַׁבַּת תְּשׁוּבָה שֶׁאֶרְאֶה לִקְנוֹת לִי דִּירָה וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה בְּיָדִי לְהוֹצִיא עַל זֶה, כִּי אָז עֲדַיִן לֹא הָיִיתִי מְקַבֵּל כְּלָל וְהָיִיתִי מִתְפָּרְנֵס מִמַּעַט הַמָּעוֹת שֶׁנִּשְׁאַר לִי עֲדַיִן, וְלֹא הָיִיתִי יָכוֹל לִקְנוֹת דִּירָה מִמָּעוֹתַי כִּי לֹא יִהְיֶה לִי מַמָּה לְהִתְפָּרְנֵס אַף עַל פִּי כֵן חָזַק הַשֵּׁם אֶת לִבִּי בְּבִטָּחוֹן שֶׁאֶקְנֶה לִי דִּירָה זאת וְתֵכֶף שֶׁלַּחְתִּי לְהָאִישׁ שֶׁהָיְתָה הַדִּירָה הַזֹּאת שֶׁלּוֹ שֶׁיִּמְכְּרֶנָּה לִי, כִּי מֵאֵת הַשֵּׁם הָיְתָה שֶׁאָז חָזַר הָאָדוֹן שֶׁל הַכְּפָרִים הַשַּׁיָּכִים לְפֹה לְהַשְׂכִּיר הָאָרֶענְדִּיס מַה שֶּׁזֶּה כַּמָּה הָיָה פְּרִיפּוּנַאצְיָא

וְאָז שָׂכַר בַּעַל הַבַּיִת שֶׁל הַדִּירָה הַזֹּאת אוֹרֶעְנְדִי וּמֵחֲמַת זֶה שָׁלַחְתִּי אֵלָיו שֶׁיִּמְכֹּר לִי בֵּיתוֹ וְכֵן הָיָה שֶׁתֵּכֶף נִתְרַצָּה לִמְכֹּר, וּבַיּוֹם שֶׁאַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים קָנִיתִי אוֹתָהּ

וְאַחַר כָּךְ הָיוּ כַּמָּה מְנִיעוֹת כִּי אִשְׁתּוֹ לֹא רָצְתָה לְהַסְכִּים עַל הַמְּכִירָה, וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מִזֶּה אַךְ אַחַר כָּךְ עָזַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּתְרַצִּית הִיא גַּם כֵּן וּבָאת לְבֵיתִי בְּעַצְמָהּ וּבֵרְכָה אוֹתִי שֶׁאֶכְנַס לְהַבַּיִת לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חֲמִישִׁי שֶׁהוּא שְׁנֵי יָמִים קֹדֶם סֻכּוֹת נִכְנַסְתִּי לְהַבַּיִת לְשָׁלוֹם וְגֹדֶל הַיְשׁוּעָה הַזֹּאת מַה שֶּׁזָּכִיתִי לְבֵית דִּירָה אֵין לְשַׁעֵר, כִּי עַל יְדֵי זֶה נִתְיַסְּדוּ וְנִגְמְרוּ כַּמָּה עֲסָקִים קְדוֹשִׁים מֵעֲסָקָיו זְכֻרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁהֵם זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת כִּי תֵּכֶף כְּשֶׁנִּכְנַסְתִּי לְבֵיתִי הִתְחִילוּ לְהִתְקַבֵּץ אֵלַי כַּמָּה בְּנֵי הַנְּעוּרִים אֲשֶׁר נָגַע יִרְאַת הַשֵּׁם בְּלִבָּם וּתְהִלָּה לָאֵל דִּבַּרְתִּי עִמָּהֶם הָרְבֵּה וְנַעֲשׂוּ אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים וִיקָרִים מְאד עַד אֲשֶׁר נִמְצָא בָּהֶם כַּמָּה שֶׁרָאוּי לִקְרוֹתָם בְּשֵׁם צַדִּיקִים אֲשֶׁר כָּל רוֹאֵיהֶם יַכִּירוּם כִּי הֵם זֶרַע בֵּרַךְ ה' יוֹסֵף ה' עֲלֵיהֶם כָּהֵם אֶלֶף פְּעָמִים וְכוּ' גַּם בְּכָאן נִתְיַסְּדוּ כַּמָּה סְפָרִים קְדוֹשִׁים שֶׁלּוֹ, וְגַם נִדְפְּסוּ בַּבַּיִת הַזֶּה כַּאֲשֶׁר יִתְבָּאֵר לְקַמָּן עַל כֵּן אֲנִי חָפֵץ מְאד לְסַפֵּר לְדוֹרוֹת כָּל מַה שֶּׁעָבַר בָּזֶה, כִּי נַפְשִׁי יוֹדַעַת מְאד כַּמָּה וְכַמָּה מְנִיעוֹת וְעִכּוּבִים בְּלִי שִׁעוּר הָיוּ לִי עַל כָּל דָּבָר מֵחֲמַת שֶׁהָיָה נוֹגֵעַ לַעֲסָקָיו זְכֻרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁכְּנֶגֶד זֶה מִשְׁתַּטְּחִים הַמְּנִיעוֹת בְּלִי שִׁעוּר אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר הַכֹּל רַק מְעַט דְּמְעַט:

פח

וְהִנֵּה בַּשָּׁנָה הַזֹּאת לֹא הָיוּ אֶתְרוֹגִים מְצוּיִים וּכְבָר הִגִּיעַ אוֹר לְיוֹם שִׁשִּׁי שֶׁהוּא עֶרֶב סֻכּוֹת וַעֲדַיִן לֹא הָיָה פֹּה אֶתְרוֹג וְכֵן בְּכָל סְבִיבוֹתֵינוּ לֹא הָיָה שׁוּם אֶתְרוֹג וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו סִבֵּב שֶׁהִגִּיעוּ שְׁנֵי אֶתְרוֹגִים לְעֶמְירוֹב, וְנָסַעְתִּי לְשָׁם וְהָיָה לִי מִלְחָמָה גְּדוֹלָה קֹדֶם שֶׁזָּכִיתִי לִפְעֹל לְהָבִיא הָאֶתְרוֹג הַמֻּבְחָר לְפֹה וְנָתַתִּי בַּעֲדוֹ סָךְ רַב שִׁשָּׁה וְשִׁשִּׁים רוּבֶּל-כֶּסֶף, אֲבָל בְּאוֹתוֹ הָעֵת הָיָה מְצִיאָה גְּדוֹלָה וְיֵשׁ בָּזֶה מַעֲשֶׂה שְׁלֵמָה לְסַפֵּר אֵיךְ זָכִיתִי לְהוֹצִיאוֹ מֵעֶמְירוֹב שֶׁהִיא עִיר גְּדוֹלָה כִּפְלַיִם כְּמוֹ פֹּה בְּרֶסְלַב וְלַהֲבִיאוֹ לְפֹה אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנִי:

פט

וְהִנֵּה בְּבֵית זֶה נִתְיַסְּדוּ הַתְּפִלּוֹת הַקְּדוֹשִׁים בְּרֹב חֲסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר נוֹרְאוֹת יִקָּרֵת אֵלּוּ הַתְּפִלּוֹת יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ כָּל מִי שֶׁחָפֵץ בֶּאֱמֶת וְכוּ':

צ

וְהִנֵּה מַה שֶּׁעָבַר מֵאָז עַד הֵנָּה אֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק לְבָאֵר חֵלֶק מֵאֶלֶף, אַךְ בְּקִצּוּר אֶרְשֹׁם קְצָת לְזִכָּרוֹן בִּשְׁנַת תקע"א נִסְתַּלֵּק בְּשָׁלוֹם כַּנַּ"ל וּבְאוֹתָהּ הַשָּׁנָה הִדְפַּסְתִּי אֶת הַסְּפָרִים בְּמָאהְלוֹב לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן תְּנִינָא וְהָאַלֶּף-בֵּית וְהַקִּצּוּר כַּנַּ"ל וּבְאוֹתָהּ שָׁנָה יָצָאתִי מִקְּהִלַּת קֹדֶשׁ נֶעמִירוֹב וְקִבַּעְתִּי דִּירָתִי פֹּה קְהִלַּת קֹדֶשׁ בְּרֶסְלַב, אֲשֶׁר כָּל זֶה הָיְתָה צְמִיחַת קֶרֶן יְשׁוּעָה לְהַשְׁאָרַתּוֹ הַקְּדוֹשָׁה בְּזֶה הָעוֹלָם לְדוֹרוֹת וְכַמְבאָר מְעַט מִזֶּה לְמַעְלָה:

צא

בִּשְׁנַת תקע"ב עָשִׂינוּ שִׁדּוּךְ עִם בִּתּוֹ הַצַּדֶּקֶת מָרַת חַיָּה תִּחְיֶה עִם בֶּן הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ יַעֲקֹב יוֹסֵף מִטְּשֶׁעֲרִין כַּנַּ"ל וְגַם בָּזֶה יֵשׁ כַּמָּה וְכַמָּה לְסַפֵּר וְאֵין הַזְּמַן מַסְפִּיק וּבְאוֹתָהּ הַשָּׁנָה נָסַעְתִּי לְקָרִימִינְטְשָׁאק פַּעַם רִאשׁוֹנָה וְגַם בָּזֶה יֵשׁ מַעֲשֶׂה לְסַפֵּר:

צב

בִּשְׁנַת תקע"ג נִבְנָה פַּעַם שֵׁנִי הַבַּיִת הַמִּדְרָשׁ הֶחָדָשׁ שֶׁלָּנוּ שֶׁהָיָה בְּבֵית אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זְכָרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁנִּשְׂרַף כַּנַּ"ל:

צג

בִּשְׁנַת תקע"ד בֵּין יוֹם הַכִּפּוּרִים לְסֻכּוֹת קָנִיתִי בֵּיתִי בִּישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ לָנֶצַח וְכַנַּ"ל וּבְאוֹתָהּ הַשָּׁנָה נִכְנַס לְהַכְּפָרִים דְּפֹה אֶחָד הַמְיֻחָד מַאֲנַשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁהִכִּיר קְצָת אֶת רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּסוֹף יָמָיו, אֲבָל עֲדַיִן לֹא יָדַע מִמֶּנּוּ כְּלָל מֻחְמַת שֶׁזֶּה הָאִישׁ הָיָה רַךְ בַּשָּׁנִים מְאד וּכְשֶׁנִּכְנַס לְאֶחָד מֵהַכְּפָרִים דְּפֹה כַּנַּ"ל נִתְקָרֵב אֵלַי וְנָתַתִּי לוֹ לְהַעְתִּיק כַּמָּה כְּתָבִים מֵעִסְקֵי שִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים וּמֵהַמַּעֲשִׂיּוֹת כִּי אָז לֹא נִדְפְּסוּ עֲדַיִן וְדִבַּרְתִּי עִמּוֹ הַרְבֵּה וְעוֹרַרְתִּיו מִשְּׁנָתוֹ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם וְאַחַר כָּךְ אַחַר אֵיזֶה שָׁנִים נָסַע עִמִּי לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכָל זֶה הָיְתָה צְמִיחַת יְשׁוּעָה לְהַדְפָּסַת הַמַּעֲשִׂיּוֹת וְלִשְׁאָר עִנְיָנִים כַּאֲשֶׁר מִתְנוֹצֵץ בְּלִבִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

צד

וּכְשֶׁנִּכְנַסְתִּי לְדִירָתִי הַנַּ"ל עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁעָשִׂיתִי מְחִצָּה בְּתוֹךְ בֵּיתִי כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לִי מָקוֹם מְיֻחָד לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ וְהָעִקָּר בִּשְׁבִיל הִתְבּוֹדְדוּת וְאַחַר כָּךְ רָאִיתִי שֶׁבָּנֵי הַבַּיִת מְבַלְבְּלִין אוֹתִי, חִזְּקַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִבְטֹחַ בּוֹ וְהִתְחַלְתִּי לַעֲסֹק לִבְנוֹת לִי חֶדֶר מְיֻחָד לְנַמְרֵי

בְּתוֹךְ הַבַּיִת שֶׁהָיָה רָחוֹק מֵהֶדֶר דִּירַת בְּנֵי הַבַּיִת וְנִגְמַר בְּסוֹף הַקַּיִץ הַנַּ"ל, וְזֶה הָיָה לִי לִישׁוּעָה גְּדוֹלָה וְנִפְלָאָה בְּלִי שִׁעוּר וְאָז רָאִיתִי בְּחוּשׁ כַּמָּה וְכַמָּה צְרִיכִין לְקַוּוֹת לַה' וְלִבְלִי לְהִתְיָאֵשׁ מִישׁוּעָתוֹ בְּשׁוּם דָּבָר אַף עַל פִּי שֶׁרוֹאִין שֶׁעוֹבְרִין יָמִים וְשָׁנִים הַרְבֵּה וְהַיְשׁוּעָה רְחוֹקָה, אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין לְקַוּוֹת וְלַחֲזֹר וּלְקַוּוֹת עַד יַשְׁקִיף וְיֵרֶא ה' מִשָּׁמַיִם כִּי יָדַעְתִּי בְּנַפְשִׁי כַּמָּה וְכַמָּה יָמִים וְשָׁנִים שֶׁהָיִיתִי מְצַפֶּה לָזֶה שֶׁיִּהְיֶה לִי חֶדֶר מְיֻחָד, וְעֵינַי הָיוּ כָּלוֹת לָזֶה זְמַן זְמַנִּים טוֹבָא וְתוֹחֲלְתִּי הָיְתָה נִכְזְבָה עַד שֶׁכְּמַעַט נִתְיָאַשְׁתִּי מִזֶּה וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרֹב רַחֲמָיו וְנִפְלְאוֹתָיו חָמַל עָלַי בִּזְכוּתוֹ הַגָּדוֹל זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וּבִזְכוּת הָרַבִּים, וְנָתַן לִי דִּירָה וְחֶדֶר מְיֻחָד נָאֶה וּמְתֻקָּן מְאד לְפָנַי וְעַל יְדֵי זֶה הֶחֱיֵיתִי עַצְמִי הַרְבֵּה וְגִמַּרְתִּי שָׁם בְּעֶזְרָתוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ כַּמָּה סְפָרִים נִפְלָאִים קְדוֹשִׁים וְנוֹרָאִים מְאד מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּי זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה וּמַה שֶּׁחִדַּשְׁתִּי בָּהֶם בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ:

צה

בִּשְׁנַת תקע"ד הַנַּ"ל הָיְתָה הַחֲתָנָה שֶׁל בִּתּוֹ מָרַת חַיָּה הַנַּ"ל בְּקִהִלַּת-קֹדֶשׁ מֶדְוֶעדִיבְקֶע, וְהַחֻפָּה הָיְתָה בְּיוֹם חֲמִישִׁי ב' אֱלוּל וְשָׁמַחְנוּ שָׁם הַרְבֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְעַל שַׁבַּת-קֹדֶשׁ נָסַעְנוּ לְטִשֶׁערִין שֶׁשָּׁם יָשַׁב חוֹתְנָהּ רַבִּי יַעֲקב יוֹסֵף הַנַּ"ל:

צו

בִּשְׁנַת תקע"ה הִתְחִילוּ הַתְּפִלּוֹת לְהִתְיַסֵּד:

צז

בִּשְׁנַת תקע"ו נִדְפַּס הַסֵּפֶר סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת:

צח

בִּשְׁנַת תקע"ז הִתְחַלְתִּי לִמְסֹר הַתְּפִלּוֹת לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְהַעֲתִּיקָם לְעַצְמָם וּלְאָמְרָם, וְאָז הָיְתָה הַנְּשׁוּאִין שֶׁל בְּנֵי שַׁכְנָא שֶׁיִּחְיֶה, וְכֵן בִּשְׁנַת תקע"ח עָסַקְתִּי בָּזֶה הַרְבֵּה וְאָז בַּשָּׁנָה הַנַּ"ל מָסַרְתִּי הַתְּפִלָּה שֶׁל הָעֲשָׂרָה מְזֻמּוֹרֵי תְּהִלִּים שֶׁצִּוָּה הוּא זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְאָמְרָם בִּשְׁבִיל מִקְרֶה לַיְלָה חַס וְשָׁלוֹם, וְעַל קִבְרוֹ הַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא תִּקּוּן הַכְּלָלִי:

צט

בִּשְׁנַת תקע"ט הִתְחַלְתִּי לַעֲסֹק בְּהַעֲמָדַת הַדְּפוּס בְּבֵיתִי כְּדֵי לַחֲזֹר וּלְהַדְפִּיס הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁלּוֹ בְּכַמָּה וְכַמָּה תִּקּוּנִים נִפְלָאִים, וְהָיָה לִי מִלְחָמוֹת גְּדוֹלוֹת בָּזֶה וּמְנִיעוֹת

רַבּוֹת וַעֲצוּמוֹת בְּלִי שִׁעוּר וּבִישׁוּעָתוֹ הַנִּפְלָאָה חֻפַּץ ה' בְּיָדִי הִצְלִיחַ וְנֶגְמְרוּ בְּכִי טוֹב הַדְּפָסַת הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן הָרִאשׁוֹן וְהַתִּנְיָנָא וְסֵפֶר הָאֲלָף-בֵּית עִם שְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים בְּכַמָּה הוֹסָפוֹת טוֹבוֹת וְגַם בְּנִי שֶׁכְּבָר שֶׁיִּחְיֶה הִדְפִּיס שֶׁלֹּא בִּידִיעָתִי הַתִּקּוּן הַכְּלָלִי הַנַּ"ל וְזֶה הָיָה צְמִיחַת הַיְשׁוּעָה שֶׁל הַדְּפָסַת הַתְּפִלּוֹת וְאַחַר כָּךְ בְּשָׁנַת תקפ"ב בְּתְחִלָּתוֹ הִתְחִיל בְּנִי הַנַּ"ל תֵּכֶף לְהַדְפִּיס כָּל הַתְּפִלּוֹת אַךְ הָיוּ מְנִיעוֹת עֲצוּמוֹת מְאד וְלֹא נִגְמְרוּ כִּי אִם עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם תְּפִלּוֹת וּבְאוֹתָהּ הַשָּׁנָה הִיא שְׁנַת תקפ"ב נָסַעְתִּי לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עִם רַבִּי יְהוּדָה אֶלְיֶעֶזֶר הַנַּ"ל וְזָכִיתִי לִהְיוֹת עַל אַדְמַת הַקֹּדֶשׁ וְחָזַרְתִּי מִשָּׁם בְּאוֹתָהּ הַשָּׁנָה

וּבְשָׁנַת תקפ"ג בָּאתִי לְבֵיתִי בְּשָׁלוֹם כַּנִּרְשָׁם בַּאֲרִיכוּת בְּזֶה הַסֵּפֶר, וּבְאוֹתָהּ הַשָּׁנָה הָיוּ נִשּׂוּאִין הָרִאשׁוֹנִים שֶׁל בְּנִי יִצְחָק שֶׁיִּחְיֶה בְּטִשִׁירְקָאס

וּבְשׁוּבִי מִשָּׁם סָמוּךְ מְאד לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה תקפ"ד נִתְחַזַּקְתִּי לַעֲסֹק בְּהַדְפָּסַת הַתְּפִלּוֹת, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּנִפְלְאוֹתָיו הַנּוֹרָאוֹת שָׁלַח אָז בְּלֵב אֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ אִישׁ כָּשֵׁר וְיָשָׁר שֶׁהִתְנַדֵּב לִבּוֹ פִּתְאם בִּהְיוֹתוֹ בַּדֶּרֶךְ קֹדֶם שֶׁנִּתְוַעֵד עִמִּי בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַנַּ"ל לִתֵּן סָךְ מְסֻיָּם בִּשְׁבִיל הַדְּפָסַת הַתְּפִלּוֹת גַּם שָׁלַח הַשֵּׁם אָז בְּדַעְתִּי חִדּוּשִׁים נִפְלָאִים עַל מַעֲלַת הַתְּפִלּוֹת שֶׁעוֹשִׁין מִתּוֹרוֹת, כַּאֲשֶׁר הִזְהִירָנוּ הוּא זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה, שֶׁבָּהֶם תְּלוּי קִיּוּם הַתּוֹרָה וְהַמִּצְווֹת כַּנִּכְתָּב אֶצְלֵנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא כ"ה) וְעַל יְדֵי כָּל זֶה חִזְּקַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַד אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי מַחֲשַׁבְתִּי מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל וּבְשָׁנַת תקפ"ד הִדְפַּסְתִּי אֶת הַתְּפִלּוֹת מִסִּימָן ס"ה עַד סוֹף חֵלֶק רִאשׁוֹן וְחֵלֶק שֵׁנִי עַד סִימָן י"ד וְרִבּוּי הַמְּנִיעוֹת שֶׁהָיוּ לִי עַל זֶה מִקֶּדֶם הָיָה בְּלִי שִׁעוּר, אַךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזָרַנִי וְחִזַּק אֶת לְבָבִי וְהִזְמִין לִי עַל הוֹצָאוֹת עַד שֶׁעָסַקְתִּי בְּדִפּוּס כָּל יְמֵי הַחֹרֶף הַנַּ"ל, עַד שֶׁגָּמַרְנוּ כָּל הַנַּ"ל בְּלִי בַּעֲלֵי-מְלָאכוֹת מִבַּחוּץ, רַק אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּעַצְמָן לִמַּדְתִּי אוֹתָם הָאֲמָנוּת וְאֶחָד מֵהֶם ר"מ הָיָה יוֹדֵעַ הָאֲמָנוּת מִכְּבָר וְהֵם עָסְקוּ בְּדִפּוּס לְמַעַן הַמִּצְוָה, כָּל הַחֹרֶף הַנַּ"ל עַד שֶׁגָּמַרְנוּ כַּנַּ"ל

וְאַחַר כָּךְ בִּימֵי הַפּוּרִים שֶׁהָיָה בְּיוֹם רִאשׁוֹן הָיָה מַחֲלֹקֶת גָּדוֹל פֹּה וְעַל יְדֵי זֶה נִתְגַּלְגֵּל הַדָּבָר שֶׁנִּמְצְאוּ מוֹסְרִים וְהִלְשִׁינוּ עָלַי עַד שֶׁבָּאוּ פִּתְאם לְבֵיתִי וְסָגְרוּ וְחָתְמוּ בֵּית הַדְּפוּס עִם כָּל הַכֵּלִים וַעֲדַיִן הִיא חֲתוּמָה וּסְגוּרָה (עַיֵּן לְקַמָּן) הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ לְפָתְחָהּ מְהֵרָה וְיַצִּילֵנִי מִכָּל מִינֵי סַכָּנוֹת וּפְחָדִים בְּלִי רִבּוּי הוֹצָאוֹת מָמוֹן יִשְׂרָאֵל, וְנִזְכֶּה לַחֲזוֹר וּלְהַדְפִּיס בְּפֵרוּשֵׁי בְּשָׁלוֹם וְאָז נִסַּפֵּר מַעֲשֵׂי הַשֵּׁם כָּל מַה שֶּׁעָבַר בְּעִנְיָן זֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם הַדְּפוּס סָגְרוּ וְחָתְמוּ בְּיוֹם שִׁשִּׁי עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ י"ט אֲדָר שֵׁנִי שָׁנָה הַנַּ"ל, וְהָיוּ לָנוּ פְּחָדִים כִּי הָיִיתִי בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה וְהֶכְרַחְנוּ לְהוֹצִיא הָרִבֵּה עַל שְׁחָדִים וְנִשְׁלַח הַדָּבָר לְקַאמֶנִיץ וְהֵיינוּ בַּחֲשַׁשׁ סַכָּנָה זְמַן רַב, עַד שֶׁבְּחֹדֶשׁ מְנַחֵם אָב בְּתִשְׁעָה בְּאָב אַחַר חֲצוֹת הִגִּיעַ הַתְּשׁוּבָה מִקַּאמֶנִיץ

שֶׁלֹּא יַנִּיחוּ אוֹתִי לְהַדְפִּיס עַד שֶׁאֲקַבֵּל רִשְׁיוֹן מִוִּילְנָא, וְזֶה הָיָה לִי לִישׁוּעָה וְהוֹדִיתִי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁעַל כָּל פָּנִים נִצַּלְתִּי מֵחֲשַׁשׁ סַכָּנָה וְעַתָּה אָנוּ מְקַוִּים בְּכָל עֵת שֶׁיַּגִּיעַ הָרִשְׁיוֹן מִוִּילְנָא בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

ק

בְּחֹדֶשׁ אֱלוּל שְׁנַת תקפ"ד הַנַּ"ל הָיוּ הַנִּשּׂוּאִין שֶׁל חֲתַן רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הַנָּגִיד רַבִּי יִצְחָק אַיְזִיק נֵרוֹ יָאִיר, שֶׁהִשִּׂיא בִּתּוֹ מָרַת פֵּיגָא סָאסְיָע תִּחְיֶה, עִם בֶּן רַבִּי יִשְׂרָאֵל נֵרוֹ יָאִיר נֶכֶד הָרַב וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב ר' בָּרוּךְ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה מִמֶּעז'יבּוּז' וְנָסְעוּ עַל הַחֲתֻנָּה הוּא וְזוּגָתוֹ הַצַּדֶּקֶת מָרַת שָׂרָה תִּחְיֶה וְכָל בָּנֶי- בֵּיתוֹ דֶּרֶךְ פֹּה בְּרֶסְלַב וּמִכָּאן נָסְעוּ עִמָּהֶם לְמֶז'בּוּז' וְזָכִיתִי לִהְיוֹת עַל הַחֲתֻנָּה וְהָיִינוּ שְׂמֵחִים שָׁם מְאד וְגַם הָיִיתִי אֵצֶל הָרַב מֵאַפְּטָא וּבָרוּךְ הַשֵּׁם קִבֵּל אוֹתִי בְּכָבוֹד גָּדוֹל וְדִבַּרְתִּי שָׁם הַרְבֵּה מִגְּדֻלַּת רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הָיָה הַכֹּל בְּשָׁלוֹם וּבְעָנְיָן זֶה שֶׁל הַחֲתֻנָּה וְכָל מַה שֶּׁעָבַר אָז יֵשׁ הַרְבֵּה לְסַפֵּר מַה גָּדְלוּ מַעֲשֵׂי הַשֵּׁם וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה עִמִּי אָז, אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַכֹּל בִּכְתָב מֵאֶפֶס הַפְּנַאי וּמִשְׁאָר טְעָמִים, בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנִי, עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ וְכוּ' וְאַל תִּטְּשֵׁנוּ ה' אֱלֹקֵינוּ לָנֶצַח:

קא

בְּיוֹם רִאשׁוֹן יוֹם שֶׁאַחַר יוֹם כִּפּוּר הַנִּקְרָא שֵׁם ה' שְׁנַת תקפ"ה עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהִגִּיעַ לִי תְּשׁוּבָה מִוִּילְנָא שֶׁאֻשְׁלַח לְשָׁם סָךְ מוּעָט וְיִשְׁלְחוּ לִי רִשְׁיוֹן מִיָּד וְתֵכֶף הוֹדִיתִי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְנִתְעוֹרַרְתִּי לְקַבֵּץ הַמָּעוֹת וְשָׁלַחְתִּי מִיָּד בְּפוֹסְט רִאשׁוֹן בְּיוֹם שְׁלִישִׁי בַּשָּׁבוּעַ הַהוּא אֶת הַסָּךְ שֶׁכָּתְבוּ לִי וְעַתָּה אָנוּ מְצַפִּים בְּכָל עֵת לִישׁוּעַת הַשֵּׁם שֶׁיַּגִּיעַ הָרִשְׁיוֹן וְיִפְתְּחוּ בֵּית הַדְּפוּס, וְתַחֲזֹר הָעֲטָרָה לְיָשְׁנָהּ לְהַדְפִּיס סִפְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְהָאִיר פְּנֵי תֵּבֵל לְגַלּוֹת אֲמִתָּתוֹ בָּעוֹלָם אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן:

קב

בְּיוֹם חֲמִישִׁי כ"ד תִּשְׁרֵי אִסְרוּ-חַג סֻכּוֹת תקפ"ו עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּפָתְחוּ לִי הַבַּיִת שֶׁהַדְּפוּס עוֹמֵד בּוֹ, שֶׁהָיָה חָתוּם עַד הֵנָּה זֶה יוֹתֵר מִשָּׁנָה וּמֻחֲצָה, אֲבָל הַדְּפוּס בְּעַצְמָהּ עֲדַיִן חָתוּמָה עַד יְרַחֵם הַשֵּׁם מְהֵרָה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי הַשֵּׁם כָּל מַה שֶּׁעָבַר בָּזֶה מִלְּבַד הַנִּסְתָּרוֹת לַה' אֱלֹהֵינוּ מַה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבַדּוֹ כִּי אֵין בַּעַל הַנֵּס מַכִּיר בְּנִסּוֹ

קג

אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה תקפ"ו הַנַּ"ל כָּתַבְתִּי מֵחָדָשׁ הַסֵּפֶר לִקּוּטֵי עֵצוֹת שֶׁהוּא סֵפֶר הַקִּצּוּר בְּתוֹסֶפֶת מְרֻבָּה וְגַם בָּזֶה יֵשׁ מַעֲשֶׂה שְׁלֵמָה:

קד

וְהִנֵּה עָבְרָה כָּל הַשָּׁנָה וַעֲדַיִן תּוֹחַלְתִּי נִכְזָבָה כִּי לֹא הִגִּיעָה תְּשׁוּבָה נְכוֹנָה מִשָּׁם גַּם בְּאוֹתָהּ הַשָּׁנָה תקפ"ו הַנַּ"ל נָגְעָה בִּי יַד ה' כִּי נִלְקְחָה מִמֶּנִּי אִשְׁתִּי הָרִאשׁוֹנָה עָלֶיהָ הַשָּׁלוֹם בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל שְׁנַת הַנַּ"ל וְקִדֵּם לָזֶה הָיוּ בָּנַי וּבְתֵּי וְכָלְתִּי שֶׁיִּחְיוּ מֻטָּלִים עַל עֶרֶשׂ דְּוַי וַאֲנִי הָיִיתִי אָז בְּדֶרֶךְ וְהֵם הָיוּ בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה מְאד וּבְחָמְלַת הַשֵּׁם שָׁבוּ כֻּלָּם לְאֵיתָנָם תְּהִלָּה לָאֵל, אַךְ אַחַר כָּךְ חָלְתָה אִשְׁתִּי הַנַּ"ל וְנִפְטְרָה לְשָׁלוֹם כַּנַּ"ל וּבָאתִי לְבֵיתִי בְּיוֹם שְׁלִישִׁי אַחֲרֵי הִסְתַּלְקוּתָהּ וּבְעֹצֶם צָרָתִי וּמְרִירוּת נַפְשִׁי וְשִׁבְרוֹן לִבִּי, כִּי גַּם אַחַר כָּךְ לֹא הָיוּ בָּנַי וּבְתֵּי שֶׁיִּחְיוּ בְּקַו הַבְּרִיאָה בִּשְׁלֵמוּת, וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מְאד מִלִּבַּד שְׁאָרֵי בְּלִבּוּלִים וְכוּ' וּבְתוֹךְ כָּךְ הִגִּיעוּ יְמֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקְּדוֹשִׁים, וְנִסַּעְתִּי בְּיוֹם רִאשׁוֹן דְּסִלְיחוֹת לְאוּמָּיִן כְּדַרְכֵּנוּ בְּכָל שָׁנָה, וְהִנַּחְתִּי בָּנַי וּבְתֵּי הַיְתוֹמִים בְּבֵיתִי לְבַדָּם בַּחֲלִישׁוּת כֹּחַ מְאד וְעֹצֶם הָרַחֲמָנוּת שֶׁהָיָה אָז עָלַי וַעֲלֵיהֶם אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר וַה' בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים לֹא עָזַב חַסְדּוֹ מִמֶּנִּי, וּבְזֹאת הִנְסִיעָה דַּיְקָא עוֹרְרַנִי אָדָם אֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁאֵרְאֶה לְהַדְפִּיס גְּמַר הַתְּפִלּוֹת בִּדְפוּס אַחֵר שֶׁלֹּא בְּבֵיתִי, וְתֵכֶף נִתְחַזְּקָה דַּעְתִּי בָּזֶה וּבְטַחְתִּי בְּחַסְדֵי הַשֵּׁם שֶׁיְּזַמֵּין לִי הוֹצָאָה הַמְרֻבָּה וְכֵן עָשִׂיתִי, וְכָל הַמְּנִיעוֹת שֶׁעָבְרוּ בָּזֶה אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר, אַךְ יְמִין ה' רוֹמֵמָה, עֲזָרַנִי בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים וּתְהִלָּה לָאֵל גָּמַרְתִּי הַתְּפִלּוֹת בַּשָּׁנָה הַזֹּאת הִיא שְׁנַת תקפ"ז, מָה אֲדַבֵּר וְהוּא אָמַר וְעָשָׂה, מָה אָשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי, שֶׁזָּכִיתִי לִגְמֹר זְכוּת הָרַבִּים כָּזֶה אֲשֶׁר לֹא הָיָה מִימוֹת עוֹלָם:

קה

בְּשְׁנַת תקפ"ז הַנַּ"ל בִּתְחִלַּת חֶשְׁוָן נָשָׂאתִי אִשְׁתִּי הַשְּׁנִיָּה וּבְאוֹתָהּ הַשָּׁנָה נוֹלַד לִי בְּנִי נַחְמָן שֶׁיִּחְיֶה בְּיוֹם שֵׁנִי ה' אֱלוּל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְגַדְּלוֹ לְתוֹרָה וּלְחֻפָּה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים לַאֲרִיכוּת יָמִים וְשָׁנִים אָמֵן:

קו

בְּסוֹף שְׁנַת תקפ"ז סָמוּךְ לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה יָצְאָה הַגְּזֵרָה הָרָעָה בְּמִדִּינָתֵנוּ לִקַּח בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַחַיִל, וְהָיוּ לָנוּ פְּחָדִים גְּדוֹלִים אָז, וְאָז חִבַּרְתִּי עוֹד כַּמָּה תְּפִלּוֹת עַל הַגְּזֵרוֹת וּשְׁאָר תְּפִלּוֹת

מִשְּׁאָרֵי הַמַּאֲמָרִים שֶׁעֲדַיִן לֹא נִכְתַּב מֵהֶם תְּפִלּוֹת, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזְרֵנִי לְהוֹצִיאָם לְאוֹרָה מְהֵרָה:

קז

בְּסוֹף שְׁנַת תקפ"ט בָּאנוּ לְאוּמָּן לִהְיוֹת שָׁם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה תק"צ כְּדַרְכֵּנוּ תָּמִיד, וְלֹא הָיָה לָנוּ מָקוֹם לְהִתְפַּלֵּל בּוֹ, כִּי בִּתְחִלָּה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הָרִאשׁוֹן אַחַר הִסְתַּלְּקוּתוֹ שֶׁהוּא שְׁנַת תקע"ב הִתְפַּלַּלְנוּ בְּהַקְלוֹיְז הַחֲדָשָׁה שֶׁנִּבְנָה שָׁם בְּאוֹתוֹ הַקַּיִץ, כִּי אַנְשֵׁי הַקְּלוֹיְז בִּקְּשׁוּ אוֹתָנוּ לְהִתְפַּלֵּל שָׁם וְקִבְּלוּ אוֹתָנוּ שָׁם בְּכָבוֹד גָּדוֹל, וְאַחַר כָּךְ נִמְשַׁךְ הַדָּבָר כַּמָּה שָׁנִים שֶׁהִתְפַּלַּלְנוּ שָׁם עַד שְׁנַת תקפ"ב, וְאָז מֵחֲמַת שֶׁנִּתְרַבּוּ הָעוֹלָם לְסַע עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה יוֹסֵף ה' עֲלֵיהֶם וְכוּ' עַל יְדֵי זֶה הָיָה מִן הַנִּמְנָע לְהִתְפַּלֵּל עוֹד בְּהַקְלוֹיז דְּשָׁם, כִּי בִּשְׁבִיל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ לְבַד הָיִינוּ צְרִיכִים בֵּית הַמִּדְרָשׁ מְיֻחָד

וְאָז חָמַל עָלֵינוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁפִּתְאֹם נִמְצָא נָגִיד אֶחָד מִשָּׁם, שְׁמוֹ רַבִּי מָרְדְּכַי וּבִקֵּשׁ אוֹתָנוּ בְּכָבוֹד גָּדוֹל שֶׁנִּכָּנֵס לְבֵיתוֹ לְהִתְפַּלֵּל, וּפִנָּה בִּשְׁבִילֵנוּ בַּיִת גָּדוֹל עִם עוֹד חֶדֶר גָּדוֹל אֶצְלוֹ וְהֶעֱמִיד לָנוּ שֻׁלְחָנוֹת וְסַפְסָלִים וְהֵכִין לָנוּ נֵרוֹת וּמַיִם וְתִקֵּן הַכֹּל עַל מְכוֹנוֹ וְהִתְפַּלַּלְנוּ שָׁם כַּמָּה שָׁנִים, אַחַר כָּךְ נִפְטַר זֶה הָאִישׁ וְהִתְפַּלַּלְנוּ שָׁם אַחַר פְּטִירָתוֹ גַּם כֵּן שָׁנָה אוֹ שְׁנָתַיִם, אַחַר כָּךְ נִתְגַּלְגֵּל הַדָּבָר שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר לְהִתְפַּלֵּל שָׁם עוֹד, וְהִתְחַלְנוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵית רַבִּי נַחְמָן נָתָן בַּהַאמְבַּר שֶׁהִתְפַּלַּלְנוּ בּוֹ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בַּחַיִּים חַיּוּתוֹ הַקְּדוֹשִׁים, וְהִתְפַּלַּלְנוּ שָׁם גַּם כֵּן אֵיזֶה שָׁנִים

קח

וַיְהִי בִּשְׁנַת תק"צ לֹא הָיָה אֶפְשָׁר עוֹד לְהִתְפַּלֵּל שָׁם וְהָיָה לָנוּ צַעַר גָּדוֹל וּבִקְּשָׁנוּ מָקוֹם לִשְׂכֹּר וְהִזְמִין לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ דִּירָה חֲדָשָׁה שֶׁהָיְתָה סָמוּךְ לַגְּמָר, וּבִקֵּשׁ אוֹתָנוּ הַבַּעַל הַבַּיִת לְהִתְפַּלֵּל שָׁם, לַחֲנֹךְ בֵּיתוֹ הֶחָדָשׁ בִּקְדֻשַּׁת תְּפִלּוֹת יִשְׂרָאֵל יְרֵאִים וּכְשֵׁרִים כְּאֵלּוּ, וְהִתְפַּלַּלְנוּ שָׁם

וְאָז סָמוּךְ לְאוֹתוֹ רֹאשׁ הַשָּׁנָה שָׁלַח הַשֵּׁם בְּלִבֵּי הִתְעוֹרְרוּת חָזָק שֶׁאַכְנִיס עַצְמִי בְּכָל כֹּחִי לְהַתְחִיל לַעֲסֹק בִּבְנְיַן בֵּית הַמִּדְרָשׁ בִּשְׁבִיל הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ שֶׁלָּנוּ בְּאוּמָּן, וּכְבָר עָלָה זֶה בְּדַעְתִּי וְדִבַּרְנוּ מִזֶּה כְּבָר כַּמָּה פְּעָמִים וְלֹא אִסְתַּיַּע מִלְּתָא לַעֲסֹק בּוֹ עַד אוֹתָהּ הַשָּׁנָה שֶׁרָאִינוּ שֶׁנִּשְׁאַרְנוּ נְעִים וְנִדִּים מְאד וְאָז חִזֵּק הַשֵּׁם אֶת לְבָבִי לַעֲסֹק בָּזֶה וְיָדַעְתִּי כִּי רַבּוּ הַמְּנִיעוֹת לָזֶה מְאד מְאד הֵן מֵחֲמַת מָמוֹן כִּי צְרִיכִים לָזֶה הוֹצָאָה רַבָּה, הֵן מִפַּחַד הַמִּתְנַגְּדִים שֶׁלֹּא יִמְנְעוּ חַס וְשָׁלוֹם אַךְ יָדַעְתִּי שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁבְּכָל עֵת עוֹמְדִים כְּנֶגְדֵּנוּ כְּשֶׁאָנוּ רוֹצִים לַעֲסֹק בַּעֲסָקָיו

הַקְּדוֹשִׁים הַנּוֹגְעִים לְהַשְׁאָרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה בָּעוֹלָם, אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר לָנוּ תָּמִיד לִגְמֹר הַכֹּל כַּאֲשֶׁר כְּבָר הָיָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֶזְרִי בְּעִנְיַן הַהַדְפָּסָה כַּמָּה פְּעָמִים וְכוּ' וְכָל מַה שֶּׁעָבַר בָּזֶה אֵין פָּנַאי לְסַפֵּר כִּי בְּוַדַּאי רַבּוּ הַמְּנִיעוֹת וְהִתְנַגְּדוּת אַחַר כָּךְ בְּלִי שִׁעוּר, אַךְ אַף עַל פִּי כֵן חִזַּקְתִּי יָדַי בַּה' עַד שֶׁבְּחֶמְלַת הַשֵּׁם הִנַּחְתִּי יְסוֹד הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁנָה הַזֹּאת הִיא שְׁנַת תקצ"ב בְּחֹדֶשׁ חֶשְׁוָן, וְעָסַקְתִּי בָּזֶה שְׁתֵּי שָׁנִים לְקַבֵּץ מָעוֹת וְלִקְנוֹת הַפְּלַאטְן [הַשֶּׁטַח] וְכוּ' וְעָבַר בָּזֶה מַה שֶּׁעָבַר בִּפְרָט בַּשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה שֶׁהִיא שְׁנַת תקצ"א שֶׁיָּצְאָה בָּעוֹלָם הַחוֹלַאַת הַמָּרָה שֶׁקּוֹרִין חוֹלִירָע רַחֲמָנָא לִצְלַן שֶׁהָיְתָה קָשָׁה מְאֹד מְאֹד רַחֲמָנָא לִצְלַן שֶׁהֵמִיתָה אֲלָפִים וּרְבָבוֹת נְפָשׁוֹת וְכָל הַחֹרֶף הָיָה הָעוֹלָם סָגוּר הַשֵּׁם יְרַחֵם מֵעַתָּה, וְאַחַר כָּךְ סְמוּךְ לְשָׁבוּעוֹת הָיְתָה הַמְּרִידָה הַגְּדוֹלָה שֶׁל פּוֹלִין שֶׁמָּרְדוּ בְּהַקֵּיסָר יָרוּם הוֹדוֹ, וּבְכָל זאת לֹא הִנַּחְתִּי אֶת הָרָצוֹן וְהַכְּסוּפִין, וּלְהִתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה וּבְחֶמְלַת הַשֵּׁם לֹא הִסְתִּיר פָּנָיו מֵאִתָּנוּ וַעֲזָרַנִי בִּזְכוּת הָרַבִּים בְּדָרְכֵי נְפְלְאוֹתָיו הַנּוֹרָאוֹת עַד אֵין חֵקֶר, וַעֲזָרָנוּ לְהַנִּיחַ הַיְסוֹד בַּשָּׁנָה הַזֹּאת מַה שֶּׁלֹּא הָיָה מִי שֶׁיַּאֲמִין לִשְׁמוּעָתֵנוּ, שֶׁיִּהְיֶה אֶפְשָׁר לָנוּ לְהַעֲמִיד בֵּית הַמִּדְרָשׁ עַל שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּאוּמָן אַחֲרֵי מַחֲלוֹקֶת וְהִתְנַגְּדוּת כְּאֵלֶּה אַךְ קָשְׁטָא קָאֵי וַעֲצַת ה' לְעוֹלָם תַּעֲמֹד כִּי הוּא גָּמַר וְיִגְמֹר הַכֹּל כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכִרְצוֹן כָּל יְרֵאָיו הָאֱמִתִּיִּים, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזָרֵנוּ לִגְמֹר הַבִּנְיָן הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה מְהֵרָה ה' יִגְמֹר בַּעֲדֵנוּ, יִרְאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׂמַח לִבֵּנוּ וְתָגֵל נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתְךָ בֶּאֱמֶת, אָמֵן:

קט

בַּשָּׁנָה הַזֹּאת תקצ"ב עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהִגְבַּהְתִּי הַבִּנְיָן דְּהַיְנוּ הָעֲמָדַת הָעַמּוּדִים וְהִנַּחְתִּי הַקּוֹרוֹת עֲלֵיהֶם שֶׁזֶּה עִקַּר הַבִּנְיָן, כָּל זֶה נִגְמַר בַּשָּׁנָה הַזֹּאת בְּנִסִּים נִפְלָאִים וִישׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת כֵּן יַעֲזָרֵנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְגָמְרוֹ בִּשְׁלֵמוּת בִּמְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן:

קי

בִּשְׁנַת תקצ"ב נִפְטְרָה בַּת רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הַצַּדֶּקֶת מָרַת שְׂרָה זִכְרוֹנָהּ לִבְרָכָה מִקְּרִימִינְטְשׁוֹק וְנָשָׂא רַבִּי אַיְזִיק בַּעֲלָהּ אֶת אֲחוֹתָהּ הַצַּדֶּקֶת מָרַת אִדְל תִּחְיֶה תֵּכֶף סְמוּךְ לְמִיתַת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ הַנַּ"ל, וְנָסְעָנוּ אֲנִי וְרַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר יַחַד לִקְרִימִינְטְשׁוֹק וְהָיִינוּ שָׁם עַל הַחֲתֻנָּה וּבְדֶרֶךְ הִלּוּכִי וַחֲזִירָתִי מִשָּׁם הָיִיתִי בְּאוּמָן וְעָסַקְתִּי בְּהַבִּנְיָן וְאָז בְּאוֹתָהּ הַשָּׁנָה הִיא שְׁנַת תקצ"ב הַנַּ"ל הִגְבַּהְתִּי הַבִּנְיָן דְּהַיְנוּ הָעֲמָדַת הָעַמּוּדִים וְכוּ' כַּנַּ"ל אַחַר כָּךְ הִגִּיעַ שְׁנַת תקצ"ג וְעַדַיִן לֹא נִגְמַר הַבִּנְיָן אֶפְלוּ לְהִתְפַּלֵּל, וְהֻכְרַחְנוּ גַּם בְּאוֹתָהּ הַשָּׁנָה לִשְׁכֹּר הַדִּירָה אֵצֶל רַבִּי זַלְמָן בְּאוּמָן וּבְתְחִלַּת שְׁנַת תקצ"ג הַנַּ"ל בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו הָיְתָה הַחֲתֻנָּה

שֶׁל רַבִּי שִׂמְחָה-בָּרוּךְ בֶּן רַבִּי אַיְזִיק הַנַּ"ל עִם בַּת דּוֹדָתוֹ בַּת אָדָל הַנַּ"ל שֶׁהָיְתָה אָז אֵשֶׁת רַבִּי אַיְזִיק כַּנַּ"ל וְהָיִיתִי גַּם כֵּן עַל הַחֻתָּנָה בְּקֶרֶימִינְטְשׁוֹק

וְגַם אָז נָסַעְתִּי דֶּרֶךְ אוּמָן בַּהֲלִיכָה וּבַחֲזָרָה וְעָסַקְתִּי בְּהַבְּנָיָן גַּם אַחַר כָּךְ בְּכָל הַקֵּיץ עָסַקְתִּי בְּהַבְּנָיָן וְהָיוּ לִי מְנִיעוֹת רַבּוֹת מֵחֲמַת מָמוֹן, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרֹב נִפְלְאוֹתָיו גָּבַר חַסְדּוֹ עָלֵינוּ עַד שֶׁגָּמְרוּ הַבְּנָיָן שֶׁל הַבֵּית הַמִּדְרָשׁ בְּעַצְמוֹ בְּאוֹתָהּ הַשָּׁנָה, וְזָכִינוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּתוֹכוֹ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׁנַת תקצ"ד, וְהוּא הַפַּעַם הָרִאשׁוֹן שֶׁזָּכִינוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה' מִי יְסַפֵּר עִצָּם נִפְלְאוֹתָיו בָּזֶה עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמָיו וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר לֹא יְאֻמַּן כִּי יְסֻפַּר, בָּרוּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר עֲזָרָנוּ עַד כֹּה

וַעֲדַיִן לֹא נִגְמַר אָז גְּמַר הַבַּיִת וְהַדִּירָה שֶׁצְּרִיכִין לִבְנוֹת סָמוּךְ לְהַבֵּית הַמִּדְרָשׁ, וּבְאוֹתָהּ הַשָּׁנָה הִיא שְׁנַת תקצ"ד נִפְטַר רַבִּי אַיְזִיק זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּקֶרֶימִינְטְשׁוֹק בִּימֵי חֲנֻכָּה וְהִנִּיחַ צַוָּאָה, וְצִוָּה לָתֵת לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בִּפְרָט עַל הַבֵּית הַמִּדְרָשׁ סָךְ רָב, וְנָסַעְתִּי לְקֶרֶימִינְטְשׁוֹק עֲבוּר זֶה עִם הָרַב דְּפֹה, וְיֵשׁ בָּזֶה הַרְבֵּה לְסַפֵּר וְלֹא קִיְּמוּ הַצַּוָּאָה וְלֹא קִבַּלְנוּ שָׁם רַק כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ שֶׁל כֶּסֶף וְסָךְ מוּעָט

וּבְסוֹף אוֹתָהּ שָׁנָה עָסַק רַבִּי נַפְתָּלִי לִגְמֹר בִּנְיַן הַבֵּית דִּירָה בִּשְׁבִילוֹ שֶׁהִתְחַלְתִּי לִבְנוֹת תַּחַת הַגַּג שֶׁל הַבֵּית הַמִּדְרָשׁ וּלְתַקֵּן הַגַּג וְסָתַר הַגַּג הָרִאשׁוֹן וּבָנָאוֹ מֵחָדָשׁ, אֲבָל לֹא גָּמַר בִּנְיַן בֵּית דִּירָתוֹ שֶׁבְּבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ הַנַּ"ל וְהִתְפַּלַּלְנוּ פַּעַם שְׁנִיָּה בִּשְׁנַת תקצ"ה בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ אֲבָל שְׁאָר הַבִּנְיָן עֲדַיִן לֹא נִגְמַר כַּנַּ"ל

קיא

וּבְאוֹתָהּ הַשָּׁנָה הִיא שְׁנַת תקצ"ה עָבְרוּ עָלֵינוּ צָרוֹת רַבּוֹת רַחֲמָנָא לִצְלַן, כִּי נִתְעוֹרֵר הַמַּחֲלֹקֶת מֵהָרַב מִסַּאוְוּרָאן בִּרְצִיחָה כְּזֹאת אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמַע מֵעוֹלָם, כַּאֲשֶׁר יְבֹאַר לְהַלָּן בְּקוּנְטְרֵס מְיֻחָד וּכְבָר הִצִּילָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו וְנִפְלְאוֹתָיו הָרַבֶּה, בָּרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁלֹּא נִתָּנָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם, אֲבָל עֲדַיִן חוֹרְקִים שִׁנָּם עָלֵינוּ וַאֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ בְּפִרְט אֲנִכִי הָיִינוּ בְּסַכָּנוֹת גְּדוֹלוֹת, אַךְ לַה' הַיְשׁוּעָה ה' לִי לֹא אִירָא וְכוּ' ה' לָנוּ בְּעֶזְרָנוּ וְכוּ' רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה ה' אֱלֹקַי וְכוּ' גַּם עַתָּה אַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ וְגוֹ', עַד זְקֵנָה וְשֵׂבָה, אֱלֹקִים עַל תַּעַזְבֵנוּ, עַד אַגִּיד זְרוֹעֲךָ לְדוֹר, לְכָל יָבֹא גְּבוּרָתֶךָ, אָמֵן:

חלק שני

הקדמה

בָּזֶה הַסֵּפֶר יֵסֵּפֶר סֵדֶר הַנְּסִיעָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁל מוֹרֵנוּ הַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ רַבִּי נָתָן מִבְּרֶסְלַב זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה תַּלְמִיד מֻבְהָק שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ אוֹר הַגָּנוּז וְהַצָּפוּן נַחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נַחְמָן זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה מִבְּרֶסְלַב

וְגֹדֶל הַמְּנִיעוֹת שֶׁהָיָה לוֹ לָבוֹא לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל וְהוּא בְּגֹדֶל הִתְחַזְּקוּתוֹ זָכָה לְשַׁבֵּר הַכֹּל וּבָא לְאֶרֶץ- יִשְׂרָאֵל בְּשָׁלוֹם

אָמַר הַמַּעְתִּיק מִבְאָר בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ אוֹר הַגָּנוּז וְהַצָּפוּן מוֹרֵנוּ רַבִּי נַחְמָן זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בִּסְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים מִגֹּדֶל כֹּחַ הַסִּפּוּרִים שֶׁמְּסַפְּרִין מִצַּדִּיקִים הַקְּדוֹשִׁים מֵאֲשֶׁר עָבַר עֲלֵיהֶם כַּמּוּבָא בְּלִקּוּטֵי מוֹהַר"ן ח"א סִימָן רל"ד שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִטְהָר מַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁל הָאָדָם הַמְסַפֵּר וְעַל יְדֵי זֶה נִצּוֹל מִצָּרוֹת וּמַמְתִּיק כָּל הַדִּינִים שֶׁהֵם מִבְּחִינַת מִחְיַן דְּקַטְנוּת וְכוּ' עַיֵּן שָׁם וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת שֶׁלּוֹ מִי שֶׁמְּסַפֵּר מַעֲשִׂיּוֹת מִצַּדִּיקִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לוֹ חֶסֶד וּמְרֻמָּז זֶה בַּכָּתוּב (תְּהִלִּים נ"א) "מַגִּדִּיל יְשׁוּעוֹת מַלְכּוֹ" (מָאן מַלְכֵּי רַבָּנָן) וְעוֹשֶׂה חֶסֶד לִמְשִׁיחוֹ הַיְנוּ לְמִי שֶׁמְּסַפֵּר וּמְשִׂיחַ אוֹתָם וְעוֹד כָּתַב בְּסִפְרוֹ ח"א סִימָן רמ"ח שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִתְעוֹרֵר לֵב הָאָדָם לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּחֵשֶׁק נִמְרָץ כִּי נִתְעוֹרֵר אָז עַל יְדֵי זֶה הָרְשִׁימוּ שֶׁל אוֹתוֹ הַצַּדִּיק מַה שֶּׁעָשָׂה עַל יְדֵי עֲבוֹדָתוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה נִתְעוֹרֵר לֵב הָאָדָם לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ וְאָמַר, אֲשֶׁר הוּא בְּעַצְמוֹ, יַעַן שֶׁכָּל הַצַּדִּיקִים הָיוּ שְׁכִיחִים בְּקֶהִלַּת-קֶדֶשׁ מָעז'בּוּז' שֶׁשָּׁם מְקוֹם הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, וְרֻבָּם כְּכֻלָּם נִתְאַכְסְנוּ בְּבֵית אָבִיו וְאִמּוֹ הַצַּדִּיקִים וְשָׁמַע מֵהֶם הַרְבֵּה סִפּוּרִים מִצַּדִּיקִים, עַל יְדֵי זֶה הָיָה עִקַּר הִתְעוֹרְרוּתוֹ לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם עַד שֶׁזָּכָה לְמַה שֶּׁזָּכָה, כַּמְבֹאָר מִזֶּה בְּשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת וְגַם כְּבָר נִתְבָּאֵר בַּהַקְדָּמָה לַסֵּפֶר יְמֵי מוֹהַרְנַ"תְ חֵלֶק רִאשׁוֹן כִּי כְּמוֹ שֶׁבִּכְלַל תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי הַשֵּׁם, וְגָדוֹל כֹּחַ הַסִּפּוּרִים שֶׁבָּהֶם מַתְחִיל הַתּוֹרָה, כִּי מִלְּבַד תַּעֲלוּמוֹת חָכְמָה וְסִתְרֵי תוֹרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם, גָּדוֹל כֹּחָם גַּם עַל פִּי פְּשׁוּטוֹ לְעוֹרֵר לֵב הָאָדָם לִזְכוֹת לְקַיֵּם הַתּוֹרָה, כְּמוֹ כֵן הַסִּפּוּרִים מֵהַצַּדִּיקִים גָּדוֹל גַּם כֵּן כֹּחָם לְעוֹרֵר לֵב הָאָדָם לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ וְלִלְמֹד חִדּוּשֵׁי תוֹרָתָם וּלְקַיְּמָם בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים כִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ עַיֵּן שָׁם

וְעַל קִטֵּב זֶה כְּבָר נִדְפְּסוּ סִפּוּרִים רַבִּים מִכָּל הַצַּדִּיקִים מֵהָרִאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים, מֵהָאֲרִ"י זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וּמֵהַבַּעַל- שֵׁם-טוֹב הַקָּדוֹשׁ זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, וְכֵן כָּל הַסִּפּוּרִים הַנִּפְלָאִים מֵאֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ רַבִּי נַחְמָן זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה, בְּסִפְרֵי "חַיֵּי-מוֹהַר"ן" וְ"שִׂבְחֵי-הָרַ"ן" וְ"שִׂיחוֹת-הָרַ"ן" מִכָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו בְּמָקוֹמוֹתָיו לְמוֹשְׁבוֹתָיו, וּבְכָל נְסִיעוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת וּבִפְרָט מִסֵּדֶר הַנְּסִיעָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁלּוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כַּמְבֹאָר שָׁם מֵעֵט כְּטִפָּה מִן הַיָּם מֵעֵצֶם הַתְּלָאוֹת וְהַהַרְפַּתְקָאוֹת שֶׁעָבְרוּ עָלָיו עַד שֶׁזָּכָה לָבוֹא לְשָׁם וְלִזְכוֹת

שָׁם לְמַה שֶּׁזָּכָה וְהִגִּיעַ אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ הָרַב רַבִּי נַחְמָן, זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה הוּא גִּלָּה לָנוּ בְּמַאֲמָרָיו הַקְּדוֹשִׁים גֹּדֶל נִפְלְאוֹת מַעֲלַת קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל גַּם עַכְשָׁו כְּשֶׁהִיא בְּגָלוּת, כְּמוֹ שֶׁאָמַר בְּפֵרוּשׁ בְּהַתְחָלַת הַמַּאֲמָר תִּשְׁעָה תִּקּוּנִין יַקִּירִין סִימָן כ' בְּלִקּוּטֵי מוֹהַר"ן ח"א מִי שֶׁרוֹצֶה לִהְיוֹת אִישׁ יִשְׂרְאֵלִי, הֵינוּ שֶׁיֵּלֵךְ מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא אִי אֶפְשָׁר אֶלָּא עַל יְדֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְשָׁם סִימָן רל"ד כָּתַב, כִּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הוּא כְּלָלִיּוּת הַקְּדֻשָּׁה שֶׁל כָּל הַקְּדֻשּׁוֹת וְגַם גִּלָּה לָנוּ גֹּדֶל הַחִיּוּב כְּמַעַט עַל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לִהְיוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְפִי שָׁעָה עַל כָּל פָּנִים, אִם אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהִשְׁתַּקֵּעַ וְלָדוּר שָׁם בְּקִבְיעוּת וְלִבּוֹ הָיָה בּוֹעֵר מְאד לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁכָּתַב עַל פָּסוּק וַיִּקַּד אַרְצָה בְּלִקּוּטֵי א' סִימָן קנ"ה שֶׁהָיָה בּוֹעֵר לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְשׁוֹן כִּיקוֹד אֵשׁ וְגַם אַחַר בִּיאָתוֹ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָיָה גַּם כֵּן הִשְׁתּוֹקְקוּתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עָצוּם וּמֻפְלָג מְאד בִּכְלוֹת הַנֶּפֶשׁ מַמָּשׁ כַּאֲשֶׁר אֲבוֹתֵינוּ סִפְּרוּ לָנוּ אֲשֶׁר בִּהְיוֹתוֹ בְּלֶמְבֶּרְג יָשַׁב עִם אֲנָשִׁים בַּסְּעֻדָּה הַשְּׁלִישִׁית שֶׁל שַׁבַּת קֹדֶשׁ שָׁאז הוּא רַעֲוָא דְרַעֲוִין וְדִבֵּר אָז הַרְבֵּה מִגֹּדֶל קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּרָצוֹן וְהִשְׁתּוֹקְקוּת עָצוּם עַד מְאד עַד שֶׁהֶחְשִׁיךְ הַלַּיְלָה וְלֹא הִכְנִיסוּ עֲדַיִן נֵר לְבֵיתוֹ וְהִרְגִּישׁוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁיָּשְׁבוּ אֲצָלוֹ שֶׁהִתְחִיל לִגְוֹעַ וְיִצְעֲקוּ לְהָבִיא נֵר לַבַּיִת, וְעוֹרְרוּ וְהִקִּיצוּ אוֹתוֹ וְהֵבִינוּ אָז אֲשֶׁר בִּגְלַל גֹּדֶל הִשְׁתּוֹקְקוּתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כָּלְתָה נַפְשׁוֹ לָצֵאת

וְשָׁמַעְתִּי מֵאֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ אֲשֶׁר נִרְמַז גַּם בְּתוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה אֵצֶל הִסְתַּלְקוּת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם שֶׁיְּצָאָה נַפְשׁוֹ בְּעֵת רַעֲוָא דְרַעֲוִין בְּשַׁבָּת בְּמִנְחָה מֵחֲמַת גֹּדֶל הִשְׁתּוֹקְקוּתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּי יְדוּעַ שֶׁהִתְפַּלֵּל מֹשֶׁה תקט"ו [חֲמֵשׁ מֵאוֹת וַחֲמֵשׁ-עֶשְׂרֵה] תְּפִלּוֹת לְבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּלְבַסּוֹף כְּשֶׁאָמַר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ (דְּבָרִים ל"ג) "זֹאת הָאָרֶץ וְכוּ' הֶרְאִיתִיךָ בְעֵינֶיךָ וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר" מִיָּד כְּתִיב "וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה" וְכוּ' כִּי עַל יְדֵי שֶׁמַּרְאִין לוֹ לָאָדָם דָּבָר הַנֶּחְשָׁק, וּמוֹנְעִין אוֹתוֹ מֵאִתּוֹ, נִתְגַּבֵּר הַחֵשֶׁק בְּיוֹתֵר, כְּמוֹ כֵן עַל יְדֵי שֶׁהֶרְאָה לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת הָאָרֶץ, וְאָמַר לוֹ וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר נִתְגַּבֵּר חִשְׁקוֹ בְּיוֹתֵר עַד שֶׁיְּצָאָה נַפְשׁוֹ

וְהִנֵּה יוֹתֵר מִכָּל תַּלְמִידָיו הַקְּדוֹשִׁים זָכָה מוֹרֵנוּ הָרַב הַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ רַבִּי נָתָן זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה לְקַבֵּל דַּעְתּוֹ הַקְּדוֹשָׁה לִשְׁמר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם וְכַאֲשֶׁר הֵבִין מִמַּאֲמָרָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁכָּל קְדֻשַּׁת אִישׁ יִשְׂרְאֵלִי תְּלוּי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, נִכְסוֹף נִכְסַף מְאד לִזְכּוֹת לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְשָׁפַךְ כַּמַּיִם לִבּוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּזַכֶּה לָבוֹא לְשָׁם כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה הָרוֹאֶה הַתְּפִלּוֹת הַנּוֹרָאוֹת עַל זֶה בְּסֵפֶר לִקּוּטֵי תְּפִלּוֹת שֶׁלּוֹ וְגַם זָכָה לְחַדֵּשׁ הָרַבֵּה חִדּוּשֵׁי תּוֹרָה נִפְלָאִים לְבָאֵר אֵיךְ שֶׁכָּל קְדֻשַּׁת אִישׁ יִשְׂרְאֵלִי תְּלוּי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֲלֹא הֵמָּה כְּתוּבִים בְּסִפְרֵי לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת שֶׁלּוֹ, עַד שֶׁעָזְרוֹ ה' לִזְכּוֹת לְשַׁבֵּר כָּל הַמְּנִיעוֹת וְלָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכַאֲשֶׁר מָצָאנוּ בְּאַמְתַּחַת כְּתָבָיו הַקְּדוֹשִׁים קֶנְטֶרס מְיֻחָד נִקְרָא גַּם כֵּן בְּשֵׁם יְמֵי מוֹהֲרַנ"ת שֶׁכָּתַב כָּל סֵדֶר

נְסִיעָתוֹ בָּאֲרִיכוּת, כָּל מַחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה שֶׁעַל יְדֵי זֶה הִגִּיעַ לוֹ רֶמֶז וְהִתְחַזְקוּת לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אוֹ שֶׁעַל יְדֵי זֶה הָיָה לוֹ מְנִיעָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁגַּם זֶה בִּשְׁבִיל הַחֵשֶׁק וְכָל הַסִּבּוּבִים וְהַטְּלְטוּלִים שֶׁהָיָה לוֹ בַּנְּסִיעָה הַזֹּאת וְכָל מַה שֶׁעָבַר עָלָיו בְּכָל מָקוֹם וּמָקוֹם, וּכְבָר כָּתַבְנוּ מִקֹּדֶם מִגֹּדֶל כֹּחַ הַסִּפּוּרִים שֶׁל הַצַּדִּיקִים מִכָּל אֲשֶׁר עָבַר עֲלֵיהֶם, לָזֹאת אָמַרְנוּ לְהַדְפִּיסוֹ בִּכְדֵי שֶׁיִּהְיֶה לְזִכָּרוֹן לַאֲנַשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְשֶׁיִּתְעוֹרֵר לֵב כָּל אִישׁ כַּמָּה צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי אִם צַדִּיק גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ כָּזֶה אֲשֶׁר הַזְּמַן הָיָה יָקָר אֶצְלוֹ מְאֹד, וְשָׁמַר כָּל שְׁעוֹתָיו וּרְגָעָיו לְבַל יֵלֵךְ רֶגַע לְאִבּוּד רַק עָסַק תָּמִיד בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּבְחִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא, אַף עַל פִּי כֵן לְגֹדֶל חִבַּת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל סְבִיב כַּמָּה סִבּוּבִים וְטַלְטוּלִים וּבְכָל מָקוֹם עָבַר עָלָיו מַה שֶּׁעָבַר וְהוֹרִיד עַצְמוֹ לְקַטְנוּת עָצוּם לַעֲסֹק אָז בִּנְסִיעָתוֹ בִּמְכִירַת סְפָרִים וּלְבַקֵּשׁ מָקוֹם לָלוּן כַּאֲשֶׁר יִסַּפֵּר בִּפְנִים הַסֵּפֶר מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו בְּסַטַאמְבּוּל וּבַאֲלֶכְסַנְדְּרִיָּה וְכָל זֶה הָיָה כְּדַאי אֶצְלוֹ בִּשְׁבִיל שֶׁיִּזְכֶּה לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִכָּל-שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן אֲנַן יָתְמֵי דְיָתְמֵי, עוֹלָלִים לֹא רָאוּ אוֹר, בְּוַדַּאי כְּדַאי וּכְדַאי לִסְבֹּל טָרְחוֹת וִיגִיעוֹת רַבּוֹת בִּכְדֵי לִזְכּוֹת לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְלִהְיוֹת עַל כָּל פָּנִים פַּעַם אַחַת בְּחַיָּיו בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אוּלַי נִזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת

גַּם יָבִין הַמְעַיֵּן בְּסִפּוּרִים אֵלֶּה גֹּדֶל זְרִיזוּתוֹ בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם כִּי בְּכָל מָקוֹם בּוֹאוֹ בְּטַלְטוּלָיו הָרַבִּים וְהַגְּדוֹלִים וְכָל מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו לֹא בִּלְבֵּל אוֹתוֹ שׁוּם דָּבָר, אַדְרַבָּא לְקַח מִזֶּה רְמִיזַי דְּחָכְמְתָא לְהַזְכִּיר עַצְמוֹ לְהִתְגַּבֵּר עַל הַכֹּל וְלָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְחִדֵּשׁ בְּכָל מָקוֹם בּוֹאוֹ חִדּוּשֵׁי-תוֹרָה נִפְלָאִים הַמְדַבְּרִים מִגֹּדֶל מַעֲלַת קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַמְחַיִּים וּמְשִׂיבִים נֶפֶשׁ כָּל חַי כַּאֲשֶׁר יִסַּפֵּר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בַּסֵּפֶר הַזֶּה וְהָרְבֵּה מֵהֶם נִדְפְּסוּ בְּסִפְרוֹ לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת אֹרַח חַיִּים חֵלֶק ב' שֶׁכָּל הֲלָכָה רְבִיעִי מֵהַכֶּרֶךְ הַזֶּה נִתְחַדֵּשׁ אָז בְּעֵת נְסִיעָתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַיֵּן שָׁם וּבְבוֹאוֹ מַיִם לַיַּבָּשָׁה לִתְחִלַּת גְּבוּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לָעִיר צִידוֹן, חִדֵּשׁ הִלְכוֹת בִּרְכַּת הוֹדָאוֹת הַיָּחִיד הֲלָכָה ד' הַמַּתְחִיל 'וְזֶה בְּחִינַת אַרְבָּעָה צְרִיכִין לְהוֹדוֹת יוֹרְדֵי הַיָּם' וְכוּ' עַיֵּן שָׁם כְּמוֹ שֶׁכָּתַב שָׁם בְּסוֹף הֲהֲלָכָה וְכָל מִי שֶׁיְּבִיט בְּעֵין הָאֱמֶת עַל סִפּוּר הַנְּסִיעָה הַזֹּאת בֶּטַח יִתְעוֹרֵר לְבָבוֹ לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם וְלִזְכּוֹת לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּלְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ בַּעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ שֶׁנִּזְכֶּה כֻּלָּנוּ לָשׁוּב לְאַרְצֵנוּ בִּבְיאַת מְשִׁיחֵנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן

א

לִהְיוֹת יָקָר בְּעֵינַי מְאֹד כָּל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה, שֶׁזָּכִיתִי לֵילֵךְ וְלִנְסֹעַ בִּשְׁבִיל הַנְּסִיעָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי הָיָה לִי מְנִיעוֹת רַבּוֹת בְּלִי שִׁעוּר בְּכָל יוֹם וָיוֹם בְּכָל נְסִיעָה וּנְסִיעָה שֶׁהָיְתָה נוֹגַעַת

לְעִנְיַן הַנְּסִיעָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, עַד אֲשֶׁר יִכְלוּ הֲמוֹן יְרִיעוֹת לְפָרְטָם וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּלָם בִּכְתָב בְּשׂוּם אפֶן עַל כֵּן אָמַרְתִּי לִכְתֹּב מַה שֶּׁאֶפְשָׁר לִכְתֹּב מַה שֶּׁיַּעֲלֶה עַל זִכְרוֹנִי לִהְיוֹת לִי לְזִכָּרוֹן וּלְיוֹצְאֵי-חֲלָצַי וּלְאוֹהֲבֵי וְרֵעַי בֶּאֱמֶת וּמִגְדָּל חִבַּת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אָמַרְתִּי לִכְתֹּב מַה שֶּׁעָבַר עָלַי בְּכָל יוֹם, מִיּוֹם שֶׁהִתְחַלְתִּי לַעֲסֹק בַּנְּסִיעָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכָל מַה שֶּׁאוּכַל לִכְתֹּב מִכָּל עִנְיַן מַחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה שֶׁעַל יְדֵי זֶה הִגִּיעַ לִי רֶמֶז וְהִתְחַזְּקוּת לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אוֹ שֶׁהָיָה לִי עַל יְדֵי זֶה מְנִיעָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁגַּם זֶה בִּשְׁבִיל הַחֵשֶׁק כְּדֵי שֶׁיִּתְגַּבֵּר עַל יְדֵי זֶה הַחֵשֶׁק יוֹתֵר, כַּמְבאָר אֶצְלֵנוּ (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן ס"ו), הַכֹּל אֶרְאֶה לִכְתֹּב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּפִי אֲשֶׁר יַסְפִּיק הַפְּנַאי בִּישׁוּעַת הַשֵּׁם לְמַעַן יֵדְעוּ דּוֹר אַחֲרוֹן יָקוּמוּ וְיִסַּפְּרוּ לִבְנֵיהֶם כַּמָּה צְרִיכִין לְהִתְחַזֵּק לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לִהְיוֹת אִישׁ יִשְׂרְאֵלִי בֶּאֱמֶת מִגָּדוֹל וְעַד קָטָן, כִּי קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מַסְפִּיק לְכֻלָּנוּ כִּי כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מִגָּדוֹל וְעַד קָטָן יֵשׁ לוֹ אֵיזֶה חֵלֶק בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְשָׁם חַיֵּינוּ שָׁם קְדֻשָּׁתֵנוּ שָׁם בֵּיתֵנוּ שָׁם אַרְצֵנוּ שָׁם אַדְמָתֵנוּ שָׁם חֶלְקֵנוּ שָׁם גּוֹרָלֵנוּ וּבְחוּץ-לָאָרֶץ אֲנַחְנוּ גֵּרִים כְּאוֹרֵחַ נָטָה לָלִין הַמִּתְגּוֹלֵל בַּחוּצוֹת וּבַשְּׁוָקִים וּבָרְחוֹבוֹת כִּי אֵין זֶה אַדְמָתֵנוּ וְחֶלְקֵנוּ כְּלָל וְעַל כֵּן נִקְרֵאת חוּץ-לָאָרֶץ חוּץ דַּיְקָא כִּי בַּחוּץ אָנוּ עוֹמְדִים בַּחוּץ מַמָּשׁ, וְאֵין אִישׁ מַאַסֵּף אוֹתָנוּ הַבַּיְתָה עַד אֲשֶׁר נָבוֹא עַל אַדְמַת הַקֹּדֶשׁ וְיוֹתֵר מִזֶּה עַיִן בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בַּתּוֹרָה ט' תִּקּוּנִין סִימָן כ' וּבַתּוֹרָה אֶרֶץ אכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ סִימָן קכ"ט וּבַתּוֹרָה מֵעְנְיַן אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים עַל-פְּסוּק וָאֶתְחַנַּן בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא סִימָן ע"ח וּבַתּוֹרָה מִי שֶׁיּוֹדֵעַ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּסִימָן מ' וּבַתּוֹרָה שֶׁל אֲרִיכַת אַפַּיִם בְּלִקּוּטֵי א' בְּסִימָן קנ"ה עַל-פְּסוּק וַיְמַהֵר מֹשֶׁה וַיִּקֹּד אַרְצָה, מָה רָאָה, אֶרֶךְ אַפַּיִם רָאָה וְעַל יְדֵי זֶה וַיִּקֹּד אַרְצָה, לְשׁוֹן כִּיקֹּד יִקּוֹד אֵשׁ שֶׁהָיָה לִבּוֹ בּוֹעֵר לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכוּ' וְעוֹד בְּכַמָּה תּוֹרוֹת וְעַיֵּן בְּחִדּוּשֵׁינוּ מַה שֶּׁזָּכַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִכְתֹּב עַל זֶה לְבָאֵר וּלְהַרְחִיב הַדִּבּוּר אֵיךְ כָּל קְדֻשַּׁת אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי וְכָל נִצְחוֹן הַמִּלְחָמָה שֶׁצְּרִיכִין לְנַצֵּחַ בָּזֶה הָעוֹלָם, הַכֹּל הוּא לְזִכּוֹת לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנִי לָבוֹא לְשָׁם מְהֵרָה וְלִפְעֹל שָׁם מַה שֶּׁאֲנִי צָרִיךְ לִפְעֹל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּאפֶן שֶׁאֶזְכֶּה לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת וּבְשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב וּלְהַתְחִיל מֵחָדָשׁ בַּעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ לִהְיוֹת כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בֶּאֱמֶת עַד עוֹלָם וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עַל כְּלַל עֲדָתוֹ וְיָבִיא לָנוּ בִּמְהֵרָה אֶת מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ וְנִזְכֶּה כֻּלָּנוּ לָשׁוּב לְאַרְצֵנוּ לָשֶׁבֶת עַל אַדְמָתֵנוּ וְלִשְׁמֹחַ בְּבִנְיַן בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן

ב

זֶה יָמִים רַבִּים שֶׁיֵּשׁ לִי כִּסּוּפִים וְנַעֲגוּעִים וְהִשְׁתּוֹקְקוּת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּלְמִן הַיּוֹם אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מֵרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הַתּוֹרוֹת הַמְדַבְּרִים מֵעִנְיַן קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמִכֻּלָּם מוּבָן,

שֶׁכָּל קְדֻשַּׁת אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי תְּלוּי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מֵאָז וְעַד עַתָּה הִנֵּה אֵשׁ תּוּקַד בְּקִרְבִּי בּוֹעֵר כְּרִשְׁפֵּי אֵשׁ שַׁלְהֶבֶתְיָה לִזְכוֹת לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבִפְרָט מֵעֵת שֶׁשָּׁמַעְתִּי הַתּוֹרָה הַנּוֹרָאָה "ט' תִּקּוּנִין", שֶׁהִזְכִּיר אָז רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּעֵת שֶׁאָמַר הַתּוֹרָה הַנַּ"ל: וְכָל מִי שֶׁרוֹצֶה לִהְיוֹת אִישׁ יִשְׂרְאֵלִי דְּהַיְנוּ שֶׁיֵּלֵךְ מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא אִי אֶפְשָׁר לִזְכוֹת לָזֶה כִּי-אִם עַל יְדֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאָמַר אָז, כְּשֶׁמְּנַצְּחִין הַמִּלְחָמָה וּבָאִין לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אָז נִקְרָא אִישׁ מִלְחָמָה כִּי קֹדֶם שֶׁבָּאִין לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אָז אַל יִתְהַלֵּל חוֹגֵר כְּמִפַּתֵּחַ אֲבָל כְּשֶׁמְּנַצְּחִין אָז נִקְרָא אִישׁ מִלְחָמָה וְאַחַר כָּךְ אָמַר כָּל הַתּוֹרָה הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל אֵיךְ זוֹכִין לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אַשְׁרֵי אֹזֶן הַשּׁוֹמְעָה וְאַחַר כָּךְ סָמוּךְ אַחַר שֶׁאָמַר הַתּוֹרָה הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל שְׁאֵלְתִּי אוֹתוֹ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה מַה כַּוָּנָתְכֶם בָּזֶה שֶׁאֲמַרְתֶּם שֶׁעִקַּר הוּא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְנָעַר עָלַי וְעָנָה וְאָמַר, כַּוָּנָתִי כִּפְשׁוּטוֹ אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַזֹּאת עִם אֵלּוּ הַבָּתִּים(וְאָמַר בְּלָשׁוֹן אַשְׁכְּנַז בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן: אִיךְ מֵיין טַאקִי דָאס אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִיט דִי שְׂטִיבֶּער מִיט דִי הַייזֶער) הַיְנוּ שֶׁכָּל כַּוָּנָתִי כִּפְשׁוּטוֹ שֶׁצָּרִיךְ כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַנִּשְׁמִי הַזֶּה, שֶׁמְּיֻשָּׁב בְּאֵלּוּ הַבָּתִּים וְהַחֲצֵרוֹת הָעוֹמְדִים שָׁם בִּצְפַת וּטְבֶרְיָה וּשְׁאָרֵי מְקוֹמוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי כָּל הַמְּצוּוֹת צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת כִּפְשׁוּטוֹ דַּיְקָא וְאִי אֶפְשָׁר לִזְכוֹת אֶל הַקְּדֻשָּׁה כִּי-אִם עַל יְדֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַזֶּה הַיְדוּעָה לָנוּ שֶׁיִּשְׂרָאֵל נוֹסְעִים לְשָׁם

וְהִנֵּה מֵאָז הֵבַנְתִּי שֶׁרְצוֹנוֹ בִּפְשִׁיטוּת שֶׁנָּבוֹא כֻּלָּנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמִן אָז וְהָלְאָה נִכְסוֹף נִכְסַפְתִּי מְאֹד מְאֹד לִהְיוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַךְ רַבּוּ הַמְּנִיעוֹת מְאֹד, כִּי בַּחַיִּים חִיּוּתוֹ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה לֹא יָכלְתִּי לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לִקְבֹּעַ דִּירָתִי שָׁם כִּי לֹא יָכלְתִּי לִפְרֹד מִמֶּנּוּ כְּלָל אֲשֶׁר הוּא חַיַּי וְאֹרֶךְ יָמַי וּבִלְעָדָיו אֵין לִי שׁוּם חִיּוּת כְּלָל וְלִנְסֹעַ לְבַדִּי עַל מְנָת לַחֲזֹר גַּם כֵּן הָיָה קָשֶׁה עָלַי מֵחֲמַת כַּמָּה טְעָמִים, וּמִגְּדֶל הַהוֹצָאָה שֶׁלֹּא הָיָה בְּיָדִי וְגַם אֵיךְ אֶפְשָׁר לִפְרֹד זְמַן רַב כָּל כָּךְ מֵרַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה אֲשֶׁר הָיִיתִי רָגִיל לִהְיוֹת לְפָנָיו בְּכָל פַּעַם וְשָׁמַעְתִּי בְּכָל פַּעַם דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים הַמְזַכִּין אֶת הָרַבִּים לְדוֹרֵי דוֹרוֹת הֵן עַל כָּל אֵלֶּה לֹא יָכלְתִּי לִנְסֹעַ אָז, אֲבָל רְצוֹנִי הָיָה חָזָק לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּכָל פַּעַם שֶׁנִּזְכַּרְתִּי מֵחִבַּת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל גַּם כַּמָּה פְּעָמִים דִּבֵּר עִמָּנוּ בְּשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת וְעָשָׂה לָנוּ חֵשֶׁק לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהוֹדִיעַ לָנוּ שֶׁהוּא דָּבָר קַל לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאֵין צְרִיכִין הוֹצָאָה רַבָּה כְּמוֹ שֶׁסּוֹבְרִין הָעוֹלָם, וְשֶׁאֵינוֹ מְסֻכָּן כְּמוֹ שֶׁסּוֹבְרִין הָעוֹלָם וּמִכָּתְלֵי דְּבָרָיו הֵבַנְתִּי שֶׁרְצוֹנוֹ שֶׁנִּהְיֶה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל גַּם פַּעַם אַחַת כְּשֶׁשִּׁפֵּר מֵעָצֵם הַמְּנִיעוֹת וְהַסַּכָּנוֹת שֶׁהָיוּ עָלָיו בְּסַטַאנְבוּל, וְאֵיךְ שֶׁהָיָה בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה קֹדֶם שֶׁבָּא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכוּ' וְכוּ', אָז עָנָה וְאָמַר לָנוּ שֶׁאֲנַחְנוּ נוּכַל לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּנָקֵל כְּאוֹמֵר, שֶׁעָלֵינוּ לֹא יִתְגַּבְּרוּ מְנִיעוֹת וְסַכָּנוֹת כָּאֵלֶּה כְּמוֹ שֶׁהָיוּ עָלָיו, וְאִם נִרְצֶה נוּכַל

לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאֵלּוּ הַדִּבּוּרִים תְּחוּבִים בְּלִבִּי מֵאָז וְעַד הֵנָּה וְהֵמָּה הָיוּ בְּעֶזְרִי לְחַזֵּק חִשְׁקִי לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

ג

וְהִנֵּה בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים בָּא הַשָּׂטָן בַּצָּהֳרַיִם וְנִסְתַּלֵּק אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה זֶה סָמוּךְ לִשְׁנֵים עָשָׂר שָׁנִים וְנִשְׁאַרְנוּ כִּיתוֹמִים וְסָמוּךְ אַחַר הִסְתַּלְקוּתוֹ עָלָה עַל דַּעְתִּי לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עִם אִשְׁתִּי וְיוֹצְאֵי- חֲלָצַי שֶׁיִּחְיוּ לִקְבֹּעַ דִּירָתִי שָׁם, וּכְבָר חָשַׁבְתִּי בְּדַעְתִּי וְרָאִיתִי שֶׁבְּקַל אוּכַל לַעֲשׂוֹת לִי מַעֲמַד פַּרְנָסָה עַל יְדֵי קְרוֹבִים עֲשִׁירִים שֶׁלָּנוּ, וְעַל יְדֵי אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ וְגַם מְעַט מָמוֹן הָיָה לִי אִז בְּעֶרֶךְ מֵאָה אֲדָמִים וּקְצָת תַּכְשִׁיטִין וּכְלֵי כֶסֶף, וְעַל יְדֵי כָּל זֶה רָאִיתִי שֶׁבְּקַל אוּכַל לַעֲשׂוֹת לִי אֵיזֶה מַעֲמַד לְהִתְפַּרְנֵס בְּצִמְצוּם וּבְהוֹצָאָה קְטַנָּה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲבָל רָאִיתִי שֶׁאֵינִי רַשַּׁאי לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לִקְבֹּעַ דִּירָתִי שָׁם מֻחְלָט כַּמָּה עֲסָקִים שֶׁל זְכוּת הָרַבִּים גְּדוֹל מְאד שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כָּאן בְּחוּץ לָאָרֶץ, דְּהַיְנוּ בְּעִנְיַן תּוֹרָתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁזְּכִיתִי לְכָתְבָהּ וְשֶׁאֲנִי צָרִיךְ לִכְתֹּב עוֹד מַה שֶּׁאֲנִי זוֹכֵר עֲדַיִן לְהַעְתִּיק וּלְהַדְפִּיס וְכוּ' וְכוּ', כַּאֲשֶׁר בֶּאֱמֶת זָכִיתִי בַּשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה אַחַר הִסְתַּלְקוּתוֹ לְהַדְפִּיס סִפְרוֹ לִקּוּטֵי תִנְיָנָא וְסֵפֶר הָאָלֶף-בֵּית וְהַקִּצּוּר בַּשָּׁנָה הַהִוא עַל כֵּן רָאִיתִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִי לִנְסֹעַ לִקְבֹּעַ דִּירָתִי שָׁם לְגַמְרֵי וְלִנְסֹעַ לְבַדִּי גַּם כֵּן לֹא הָיָה לִי פְּנַאי אָז, וְגַם מֻחְלָט רִבּוּי הַהוֹצָאָה וּשְׁאָרֵי מְנִיעוֹת הֵן עַל כָּל אֵלֶּה לֹא יָכֹלְתִּי לִנְסֹעַ וְדֶרֶךְ הָאָדָם שֶׁבְּתוֹךְ כָּךְ בָּא עָלָיו שִׂכְחָה וְשׁוֹכֵחַ עַל כֵּן עָבְרוּ כַּמָּה זְמַנִּים שֶׁשָּׂכַחְתִּי מִלִּכְסֹף לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲבָל מֻחְלָט שֶׁבְּתוֹרָתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה נִזְכָּר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כַּמָּה פְּעָמִים, וּמְבאָר שָׁם שֶׁצָּרִיךְ כָּל אֶחָד לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּהְיוּ לוֹ כְּסוּפִין וְחֵשֶׁק לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכוּ', עַל כֵּן נִתְגַּבַּרְתִּי בְּכָל פַּעַם וְנִזְכַּרְתִּי בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְחָזַרְתִּי וְנִכְסַפְתִּי לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים אֲבָל בְּכָל פַּעַם רָאִיתִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִי עַכְשָׁו לְהוֹצִיא מִכֹּחַ אֶל הַפּעַל חִשְׁקִי וּרְצוֹנִי לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מֵעִצָּם הַמְּנִיעוֹת שֶׁהָיוּ לִי אָז וְהִנֵּה מֵעֵת שֶׁזָּכִיתִי לִכְתֹּב הַתְּפִלָּה מֵהַתּוֹרָה ט' תִּקּוּנִין הַנַּ"ל, מִן אָז וָהָלְאָה הִתְחַלְתִּי לְהִתְפַּלֵּל כָּל פַּעַם לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּעְזֹר לִי לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבְכָל פַּעַם שֶׁרָאִיתִי עִצָּם הַמְּנִיעוֹת שֶׁעוֹמְדִים לְפָנַי שֶׁמּוֹנְעִים אוֹתִי מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אָז דַּיְקָא הִתְפַּלַּלְתִּי הַרְבֵּה שֶׁאֶזְכֶּה לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי יָדַעְתִּי כִּי גָּדוֹל ה' וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָכוֹל לַעֲזֹר בְּעִצָּם מְנִיעוֹת כָּאֵלֶּה שֶׁאֶזְכֶּה לְשַׁבֵּר הַכֹּל וְלָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ גִּבּוֹר וְרַב לְהוֹשִׁיעַ וּמִמֶּנּוּ לֹא יִפָּלֵא כָּל דָּבָר, אַחַר כָּךְ זָכִיתִי לִכְתֹּב עוֹד כַּמָּה תְּפִלּוֹת לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבְכָל פַּעַם נִתְגַּבֵּר חִשְׁקִי יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְאַף עַל פִּי כֵן עָבְרוּ יָמִים וְשָׁנִים הַרְבֵּה וְלֹא זָכִיתִי לִגְמֹר מַחֲשַׁבְתִּי בְּפֹעַל לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

ד

וְהִנֵּה כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלַי בְּעִנְיָן זֶה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וְיִכְלוּ הֶמּוֹן יְרִיעוֹת לְבָאֲרָם כִּי אֵיךְ אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּכְתָב אֲפִלּוּ הַמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁל יוֹם אֶחָד, מִכָּל-שֶׁכֵּן רִבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת שֶׁל שָׁנִים הַרְבֵּה כְּאֵלֶּה

ה

וְהִנֵּה בְּתוֹךְ כָּךְ זָכִיתִי לְהַדְפִּיס סֵפֶר הַסִּפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת וְכָל מַה שֶּׁעָבַר עָלַי בְּעִנְיָן זֶה אֵין כָּאן מְקוֹמוֹ, וְאִם יַסְכִּים הַפַּנַאי בָּעֲזָרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתְבָּאֵר קְצָת בְּמָקוֹם אַחֵר גַּם כַּמָּה אֲנָשִׁים שֶׁהִתְחִילוּ לְהִתְקָרֵב לָנוּ עַל יָדִי וְגָדֵל הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁהָיוּ עָלַי וְעָלֵינוּ עַל יָדִי זֶה, וְכָל מַה שֶּׁעָבַר עָלַי בְּאֵלּוּ הַשָּׁנִים הַכֹּל צְרִיכִין לִכְתֹּב לְזִכָּרוֹן אֲבָל אֵין כָּאן מְקוֹמוֹ, גַּם בְּתוֹךְ כָּךְ מָסַרְתִּי הַתְּפִלּוֹת לְהַעֲתִּיק וְנִתְפַּשְׁטוּ בֵּין אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ עַד שֶׁנּוֹדַע לַמִּתְנַגְּדִים וְגַם עַל יְדֵי זֶה גָּבַר הַמַּחֲלֹקֶת

ו

אַחַר כָּךְ נִתְעוֹרַרְתִּי לְהַעֲמִיד דְּפוּס בְּבֵיתִי לַחֲזֹר וּלְהַדְפִּיס כָּל סִפְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, כִּרְצוֹנוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וּבִפְרָט שֶׁצְּרִיכִין לְתַקֵּן הַרְבֵּה מַה שֶּׁעִוְּתוּ הַמַּדְפִּיסִים בַּ"לִקּוּטֵי מוֹהַרַ"ן" הָרִאשׁוֹן וּשְׁאָר תִּקּוּנִים וְהִנֵּה הִתְחַלְתִּי לַחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת בָּעִנְיָן זֶה, וְעָבַר זְמַן זְמַנִּים הַרְבֵּה עַד אֲשֶׁר הִתְחַלְתִּי לַעֲסֹק בָּזֶה בִּשְׁנַת תקע"ט, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזַר לִי, שֶׁקִּבַּצְתִּי אֵיזֶה סָךְ מִקְּצִינֵי אַנְשֵׁי- שְׁלוֹמֵנוּ עַד שֶׁקָּנִיתִי מַכְבֵּשׁ וְאוֹתִיּוֹת בְּאוֹתוֹ הַשָּׁנָה וְאָז הָיְתָה שִׂמְחַת הַחֲתֻנָּה שֶׁל נֶכֶד רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הַוָּתִיק הַמְפֻרְסָם הַמַּפְלִא מוֹרֵנוּ הָרַב יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּחְיֶה בְּקֹהֶלֶת-קֹדֶשׁ טְשֶׁעְרִנְבִּיל עִם נֶכֶד הָרַב הֶחָסִיד הַמְפֻרְסָם מוֹרֵנוּ הָרַב מָרְדְּכַי נֵרוֹ יָאִיר מִשָּׁם וְהִנֵּה כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלַי בְּעִנְיַן הַדְּפוּס צְרִיכִין עַל-זֶה חִבּוּר גָּדוֹל וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֲרוֹ בִּכְתָב בְּשׁוּם אפֶן, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם הַבָּא יְדַבְּרוּ מִזֶּה הַרְבֵּה הָרְבֵּה

ז

וְהִנֵּה רַבּוּ הַמַּחֲלוֹקוֹת וְהַמְּנִיעוֹת גַּם אֲפֵס כֶּסֶף וְנִתְעַכְּבָה הַדְּפוּס וְלֹא יָכֹלְתִּי לְדַפֵּס בִּשְׁנַת תקע"ט הַנַּ"ל גַּם בְּכָל שְׁנַת תק"פ חָשַׁבְתִּי מַחֲשָׁבוֹת הַרְבֵּה לְהַתְחִיל לְהַדְפִּיס וְלֹא עָלְתָה בְּיָדִי וְעָמְדוּ בְּבֵיתִי הַכֵּלִים הַנִּזְקָרִים לְעֵיל, שֶׁהֵם הַמַּכְבֵּשׁ וְהָאוֹתִיּוֹת וּמְעַט נְיָר אֲבָל לֹא יָכֹלְתִּי לְהַדְפִּיס מֵחֲמַת מְנִיעַת מָמוֹן וּשְׁאָרֵי מְנִיעוֹת רַבּוֹת וַעֲצוּמוֹת מְאד וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּחַסְדּוֹ חָמַל עָלַי וְנָתַן לִי לֵב חָזָק לִבְלִי לְהַנִּיחַ אֶת הָרָצוֹן בְּשׁוּם אפֶן, וְנִתְחַזַּקְתִּי הַרְבֵּה

וְלֹא הִנַּחְתִּי אֶת הָרְצוֹן, וְנִכְסַפְתִּי בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר וְיוֹתֵר אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן עָבַר גַּם כָּל שְׁנַת תק"פ וְלֹא עָלְתָה בְּיָדִי לְהַעֲמִיד הַדְּפוּס

ח

וְהִנֵּה בְּאֵלּוּ הַשָּׁנִים נָסַעְתִּי כַּמָּה פְּעָמִים עַל הַמְּדִינָה בֵּין אַנְשֵׁי- שְׁלוֹמֵנוּ בִּשְׁבִיל לֶאֱסֹף מָמוֹן עוֹד לְהַעֲמִיד הַדְּפוּס אֲבָל לֹא עָלְתָה בְּיָדִי כַּנַּ"ל:

ט

וְהִנֵּה בִּשְׁנַת תק"פ הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל, אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְסֻכּוֹת הִתְחַלְתִּי לִכְסֹף מְאד לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲבָל אָז נִשְׁמַע שֵׁשׁ עִפּוּשׁ חַס וְשָׁלוֹם בְּסָטַאמְבּוּל וְלֹא הָיָה בִּיכָלְתִּי אָז לִנְסֹעַ:

י

וַיְהִי הַיּוֹם בִּשְׁנַת תק"פ סָמוּךְ לְפֶסַח קֹדֶם רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן, נִתְיַשַּׁבְתִּי לְדַבֵּר עִם חֲבֵרִי רַבִּי יְהוּדָה אֶלִיעֶזֶר מִזֶּה, וְהִמְתַּקְתִּי עִמּוֹ סוֹד יַחְדָּו שֶׁיִּסַּע עִמִּי יַחַד לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי מִקֹּדֶם יָדַעְתִּי שֶׁגַּם לְרִי"א יֵשׁ לוֹ כְּסוּפִין לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְגַם סִפֵּר לִי שֶׁפַּעַם אַחַת חָלַם לוֹ שֶׁהָיָה לִפְנֵי רַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְדִבֵּר עִמּוֹ מַה שֶּׁצָּרִיךְ וְאָמַר לוֹ רַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁתִּקְוּנוֹ הוּא שֶׁיִּהְיֶה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְעַל כֵּן נִתְרַצָּה עִמִּי רַבִּי יְהוּדָה אֶלִיעֶזֶר הַנִּזְכָּר לְעֵיל בְּרָצוֹן שָׁלֵם שֶׁיִּסַּע עִמִּי יַחַד לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְשֶׁיִּתֵּן לִי עֶשְׂרָה אֲדָמִים עַל הוֹצָאוֹת בִּשְׁבִילוֹ לְפָחוֹת וּבְקֹשׁ אוֹתִי מְאד מְאד שֶׁלֹּא אֶקַּח אַחֵר וְלֹא אֶסַּע בְּלֶעְדּוֹ וּדְבָרַי עִם רי"א אָז הָיוּ בְּאֹפֶן זֶה, שֶׁאַחַר פֶּסַח יֵשׁ בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ לְנִיקוֹלַאיֶב לְבַקֵּשׁ אֶת רַבִּי לֵיבּ דּוּבְּרָאוּוְנֶער אוּלַי יִתְרַצֶּה לְהוֹצִיא מִכִּיסוֹ מַה שֶּׁצְּרִיכִין עַל הַדְּפָסָה לִגְמֹר וְאִם יִתְרַצֶּה מַה טּוֹב וְאָז אֶחֱזֹר לְבֵיתִי וְלֹא אֶסַּע מִשָּׁם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּי הַהַדְפָּסָה חֲשׁוּבָה וְיקָרָה בְּעֵינַי מְאד כִּי הוּא זְכוּת הָרַבִּים לְדוֹרוֹת, אַךְ אִם לֹא אֶזְכֶּה לִפְעל אֶצְלוֹ שֶׁיַּעְזֹר לִי מַה שֶּׁאֲנִי צָרִיךְ לְצֹרֶךְ הַדְּפוּס הָעוֹלֶה סָךְ רַב, אָז אֶסַּע מִשָּׁם לְאֶדֶס וּמִשָּׁם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּמֵעַט הַמָּעוֹת שֶׁאֶקַּבֵּץ בְּדַרְכִּי נִסְיַעְתִּי יִהְיֶה לִי עַל הוֹצָאוֹת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְדִבַּרְתִּי כָּל זֶה עִם רַבִּי יְהוּדָה אֶלִיעֶזֶר כְּדֵי שֶׁהוּא יִסַּע עִמִּי אַחַר פֶּסַח לְנִיקוֹלַאיֶב עַל הַסָּפֵק, אוּלַי אֶסַּע מִשָּׁם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

וַאֲנִי הָיִיתִי מוּכָן אָז לִנְסֹעַ בְּסָמוּךְ לְאוּמַאן עַל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן כְּדַרְכִּי בְּכָל שָׁנָה, וְהָיָה בְּדַעְתִּי לְהִתְעַכֵּב בְּאוּמַן אֵיזֶה יָמִים כְּדֵי לְהַרְבּוֹת שָׁם תְּפִלָּה עַל צִיּוּן רַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁיּוֹרֶה לִי דֶּרֶךְ הָאֱמֶת וְיַזְכֵּנִי לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲבָל בְּבוֹאִי לְאוּמַאן וְנִתְעַכַּבְתִּי שָׁם עַד אַחַר שַׁבָּת, אַחַר-כָּךְ הֻכְרַחְתִּי לַחֲזֹר לְבֵיתִי וְרָאִיתִי שֶׁעוֹמְדִים לְפָנַי מְנִיעוֹת עֲצוּמוֹת,

וְקָשֶׁה לִי לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בָּעִתִּים הַלָּלוּ וְעַל כֵּן בְּבוֹאִי לְבֵיתִי לֹא דִּבַּרְתִּי עוֹד עִם רַבִּי יְהוּדָה אֱלִיעֶזֶר מִזֶּה, כִּי רָאִיתִי שֶׁלֹּא אֶסַּע עוֹד אַחַר פֶּסַח לְנִיקוֹלַאיֶב וְכֵן הָיָה שֶׁנִּתְעַכַּבְתִּי וְלֹא נָסַעְתִּי אַחַר פֶּסַח, וְכָל מַחֲשַׁבְתִּי הָיְתָה מְשׁוֹטֶטֶת מְאד בְּעִנְיַן הַדְּפוּס, וְהָיִיתִי חוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת רַבּוֹת בְּכָל פַּעַם אֵיךְ לְהַעֲמִיד הַדְּפוּס וּבְתוֹךְ כָּךְ הָיִיתִי חוֹשֵׁב בְּכָל פַּעַם וְהָיִיתִי מִתְגַּעְגֵּעַ מְאד לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכָל מַה שֶּׁעָבַר עָלַי בְּעִנְיָן זֶה אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וּלְסַפֵּר:

יא

וְהִנֵּה בְּלַ"ג בָּעֹמֶר שָׁנָה הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל נָסַעְתִּי לְדָאשִׁיב, וּמִשָּׁם לְאוּמַאן, וְנִתְעַכַּבְתִּי שָׁם עַד עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ סִיוָן וְאַחַר כָּךְ חָזַרְתִּי לְבֵיתִי וּבְבוֹאִי לְבֵיתִי תֵּכֶף סִפְּרוּ לִי שֶׁהֶעֱבִירוּ אֶת הָאָדוֹן גַּרְדְּנִיצָע שֶׁהָיָה בִּבְּרֶסְלַב וְזֶה הָיָה אֶצְלִי נֵס גָּדוֹל לְעִנְיַן הַדְּפוּס, כִּי אִם הָיָה זֶה הַגַּרְדְּנִיצָע לֹא הָיִיתִי יָכוֹל לְהַעֲמִיד הַדְּפוּס, וּכְבָר שָׁלַחְתִּי לִשְׁאל אוֹתוֹ וְלֹא הִסְכִּים:

יב

וְהִנֵּה אַחַר שֶׁבּוּעוֹת הָיָה דַּעְתִּי מְבֻלְבֶּלֶת מְאד וְלֹא יָדַעְתִּי מַה לַּעֲשׂוֹת אֵיךְ אֶזְכֶּה לִמְצא אֹפֶן וְתַחְבּוּלָה לְהַעֲמִיד הַדְּפוּס, כִּי הָיוּ הַמְּנִיעוֹת רַבּוֹת וַעֲצוּמוֹת מְאד מְאד מִכָּל הַצְּדָדִים וְגַם מִנִּיעַת הַמָּמוֹן כִּי הָיוּ צְרִיכִין עֲדַיִן סְךְ רַב, וּבְיָדִי לֹא הָיָה אֲפִלּוּ זוּז כָּל שֶׁהוּא וְהָיָה בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ עַל הַמְּדִינָה וְנִמְנַעְתִּי הַרְבֵּה מֵחֲמַת כַּמָּה טְעָמִים, וְלִבִּי הָלַךְ אָנֶה וָאָנָה כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁבּוּעוֹת אַחַר חַג הַשָּׁבוּעוֹת אִם לִנְסֹעַ אוֹ לַחְדֵּל:

יג

וְהִנֵּה סָמוּךְ לְעֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ מְנַחֵם אָב נָסַעְתִּי מִבֵּיתִי לְאוּמַאן, וְהָיִיתִי שָׁם עַל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ אָב, וּמִשָּׁם נָסַעְתִּי לְנִיקוֹלַאיֶב לְדַבֵּר עִם רַבִּי לֵיב אוֹדוֹת הַדְּפוּס כַּנִּזְכָּר לְעֵיל וּבִנְסִיעָה זאת לֹא לָקַחְתִּי עִמִּי אֶת רַבִּי יְהוּדָה אֱלִיעֶזֶר נֵרוֹ יָאִיר, כִּי לֹא הָיָה בְּדַעְתִּי אָז בְּעֵת שֶׁיָּצָאתִי מִבֵּיתִי, לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִנִּיקוֹלַאיֶב אַךְ בְּבוֹאִי לְאוּמַאן שָׁמַעְתִּי שָׁם שֶׁיְּדִידֵנוּ הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב שִׁמְעוֹן נֵרוֹ יָאִיר הוּא כְּבָר בְּאֶדֶעס לִנְסֹעַ מִשָּׁם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְשֶׁיֵּשׁ סְבָרָא שֶׁרַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר חֲבֵרִי יִסַּע עִמּוֹ יַחַד וַאֲנִי יָדַעְתִּי מִכְּבָר שֶׁרַבִּי נַפְתָּלִי נֵרוֹ יָאִיר יֵשׁ לוֹ כְּסוּפִין גְּדוֹלִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל זֶה זְמַן רַב וְתֵכֶף שֶׁשָּׁמַעְתִּי זאת נִתְלַהֵב לִבִּי לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהִתְחַלְתִּי לַחְשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת אוּלַי אֶזְכֶּה לִנְסֹעַ עִם רַבִּי שִׁמְעוֹן הַנִּזְכָּר לְעֵיל יַחַד לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְנָסַעְתִּי מֵאוּמַאן לְנִיקוֹלַאיֶב דֶּרֶךְ טִירָאוִויצָע וּבָאתִי עַל שַׁבַּת חֲזוֹן לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ בָּאפָּאלְיֶע וְשָׁם נִתְקָרְבוּ אֵלַי בְּנֵי הַנְּעוּרִים חֲדָשִׁים, וְנִתְעוֹרְרוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּהִתְעוֹרְרוּת גָּדוֹל כְּדֶרֶךְ

אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הַנִּקְרָאִים עַל שֵׁם רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה מִשָּׁם נָסַעְתִּי לְנִיקוֹלַאיֶב וּבָאתִי לְשָׁם עַל שַׁבַּת נַחֲמוּ, וְדִבַּרְתִּי עִם רַבִּי לֵיבּ אוֹדוֹת הַדְּפוּס וְלֹא פָּעַלְתִּי אֶצְלוֹ כְּלוּם, גַּם לִי בְּעַצְמִי לֹא נָתַן כִּי אִם סָךְ מוּעָט וְנָסַעְתִּי מִשָּׁם לְאָדֶעס וְחָשַׁבְתִּי מַחֲשָׁבוֹת בְּכָל הַדֶּרֶךְ אוּלַי אֶזְכֶּה לִנְסֹעַ מֵאָדֶעס לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲבָל הָיוּ לִי עַל-זֶה כַּמָּה מְנִיעוֹת בְּדַעְתִּי, וּמְנִיעוֹת מֵחֲמַת מָמוֹן וּבְיוֹם ד' הָיָה חֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּאָב וְאָז נִכְנַסְתִּי לְאָדֶעס וּבְאוֹתוֹ הַיּוֹם קֹדֶם שֶׁנִּכְנַסְתִּי לְאָדֶעס בָּא אֵלַי שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְשָׂמַחְתִּי מְאד, וְכָל שִׂמְחָתִי הָיָה כִּי הָיָה נִרְאֶה לְדַעְתִּי שֶׁמִּכָּאן אֶסַּע לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲבָל הָיִיתִי כְּמִתְנַבֵּא וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה מִּתְנַבֵּא, כִּי הָאֱמֶת שֶׁעַל יְדֵי נְסִיעָה זאת לְאָדֶעס זָכִיתִי לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַחַר כָּךְ, אֲבָל לֹא אָז בְּאוֹתוֹ הָעֵת

וְנִכְנַסְתִּי לְאָדֶעס בְּיוֹם רְבִיעִי הַנִּזְכָּר לְעֵיל לְעֵת עֶרֶב וּבְכָל אוֹתוֹ הַיּוֹם לֹא נוֹדַע עֲדַיִן לְר' שִׁמְעוֹן שֶׁבָּאתִי עַד הַלַּיְלָה וּבָא אֶצְלִי וְהָיָה בֵּינֵינוּ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה לְגַדֵּל אַהֲבָתֵנוּ הָעֲצוּמָה מְאד בְּיוֹם חֲמִישִׁי בַּבֹּקֶר בְּעֵת שֶׁהִתְפַּלַּלְתִּי בָּא אֵלַי רַבִּי שִׁמְעוֹן וְדִבֵּר עִמִּי אַחַר גְּמַר תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה-עֶשְׂרֵה, בְּעוֹד שֶׁהָיִיתִי מְעֻטָּף בְּטַלִּית וּתְפִלִּין, וְהִתְחִיל לְסַפֵּר לִי שֶׁבִּקֵּל אוּכַל עַכְשָׁו לִנְסֹעַ עִמּוֹ יַחַד לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְיוֹדִיעַ לִי הַדֶּרֶךְ אֵיךְ לִקַּח הַבִּילֶעט וְכָל עִנְיַן הַנְּסִיעָה וְהָיָה לִי חֵשֶׁק גָּדוֹל לִנְסֹעַ אַךְ רַבּוּ הַמְּנִיעוֹת בְּמחִי, וְגַם לֹא הָיָה בְּיָדִי כִּי אִם סָךְ מוּעָט עַל הוֹצָאוֹת בְּעֶרֶךְ מֵאָה רוּבֶּל סוּג וְהֵשַׁבְתִּי לוֹ שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לְיַשֵּׁב עַצְמִי בָּזֶה, אֲבָל לֹא הָיָה הַזְּמַן מַסְפִּיק לְהִתְיַשֵּׁב הַרְבֵּה כִּי אִמַּר שֶׁהַסְּפִינָה תֵּלֵךְ בְּסָמוּךְ אַחַר שַׁבָּת וּצְרִיכִין לְהַתְחִיל לְהִתְעַסֵּק בְּעִנְיַן הַבִּילֶעט תֵּכֶף אַף עַל פִּי כֵן בִּקַּשְׁתִּי אוֹתוֹ שֶׁיֵּלֵךְ לְבֵיתוֹ וְאַחַר גְּמַר הַתְּפִלָּה אֶתְיַשֵּׁב אֵיזֶה שָׁעָה עַל כָּל פָּנִים וְאֶשִׁיב לוֹ תְּשׁוּבָה וְהָלַךְ רַבִּי שִׁמְעוֹן וַאֲנִי גָּמַרְתִּי הַתְּפִלָּה וְדַעְתִּי הָלַךְ אָנָה וְאָנָה וְלֹא יָכֹלְתִּי לָשִׁית עֵצָה לְנַפְשִׁי, אַחַר כָּךְ נִגְמַר בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאַחַר כָּךְ הָיָה אֶצְלִי רַבִּי שִׁמְעוֹן וְהוֹדַעְתִּי לוֹ דַּעְתִּי, וּבְאוֹתוֹ הַיּוֹם שָׂלַחְתִּי הָעֶגְלָה שֶׁהָיְתָה עִמִּי עִם הָאִישׁ רַבִּי לֵיבּל מִטֶּירָאוּוִיצֶע שֶׁהָיָה עִמִּי שֶׁיַּחֲזֹר לְבֵיתוֹ, וּבְיוֹם חֲמִישִׁי נָתַתִּי שְׁנֵי קֶרְבְּלִיךְ אַדְרוּף [דְּמֵי קִדּימָה] לְהַסַּרְסוּר שֶׁיְּקַבֵּל לִי הַבִּילֶעט, וְנִתְעַכַּבְתִּי שָׁם עַל שַׁבָּת:

יד

וְהִנֵּה אַחַר שַׁבָּת הִתְחִילוּ הַמַּחֲשָׁבוֹת לְבַלְבֵּל אוֹתִי הַרְבֵּה הַרְבֵּה עַד שֶׁהָיְתָה דַּעְתִּי תְּלוּיָה בְּמִשְׁקָל, וְלֹא יָכֹלְתִּי לְהַכְרִיעַ לְכָאן וּלְכָאן סוֹף דָּבָר שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים אַחַר שַׁבָּת הִנַּחְתִּי לְאַבּוּד הָאַדְרוּף, וּבְיוֹם חֲמִישִׁי בַּבֹּקֶר חָזַרְתִּי לְאוּמַאן וְלֹא נָסַעְתִּי לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אָז, וְגַם אוֹדוֹת הַדְּפוּס לֹא פָּעַלְתִּי כְּלָל אָז וְהָיָה לִבִּי נִשְׁבָּר בְּקִרְבִּי מְאד וְחָזַרְתִּי לְאוּמַאן בְּפַחֵי נֶפֶשׁ גַּם בְּתוֹךְ הַדֶּרֶךְ בְּיוֹם שִׁשִּׁי עֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶשׁ הָיָה לִי הֶזֵּק גָּדוֹל בַּדֶּרֶךְ שֶׁהִתְפַּלַּלְתִּי עַל הָעֶגְלָה וְנִזְהַרְתִּי הַרְבֵּה שֶׁלֹּא יַחֲטֹף הָאוֹפֵן אֶת כַּנְפֵי הַטַּלִּית וְיִקָּרְעֻנוּ כַּאֲשֶׁר מְזַדְּמֵן לִפְעָמִים

וְאַף עַל פִּי כֵן בְּסוֹף הַתְּפִלָּה הִגְבַּהְתִּי עַצְמִי קְצָת מִתּוֹךְ הָעֲגָלָה שֶׁהָיְתָה מְחֻפָּה, וְהָיָה רוּחַ גָּדוֹל, וּפִתְאֹם חָטַף הָאוֹפַן אֶת קְצֵה הַטַּלִּית וְנִקְרַע לִקְרָעִים וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מְאד מְאד מִזֶּה עַד כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ, עַד שֶׁצָּעַקְתִּי וּבָכִיתִי מֵחֲמַת זֶה וְאָז הָיִיתִי נֶחְפָּז בְּדַרְכִּי מְאד לָבוֹא לְאוּמַאן כְּדֵי לְהַגִּיעַ לְשָׁם עַל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל, שֶׁאָז מִתְקַבְּצִים הַרְבֵּה אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ עַל צִיּוּנוֹ הַקָּדוֹשׁ וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עָזַר שֶׁבָּאתִי עַל שַׁבַּת-קֹדֶשׁ לְבָאפְּאלְיֶע וְאֶרְעל וּמִשָּׁם נָסַעְתִּי לְאוּמַאן, וְהָיִיתִי בְּעֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ עַל צִיּוּנוֹ הַקָּדוֹשׁ וְאָז הָיָה שָׁם יְדִידֵינוּ הָרַב רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף נֵרוֹ יָאִיר שֶׁנָּתַן סָךְ רַב בִּשְׁנַת תקע"ט עַל הַדְּפוּס, וְחָפַצְתִּי לְדַבֵּר עִמּוֹ הַרְבֵּה מֵעִנְיַן הַדְּפוּס שֶׁצְּרִיכִין לְהִשְׁתַּדֵּל לְהַעֲמִידוֹ, וְרָצִיתִי לְפָרֵשׁ לְפָנָיו כָּל לִבִּי וְהִנֵּה בְּעֵת שֶׁהָיִיתִי עִמּוֹ יַחַד עַל צִיּוּנוֹ הַקָּדוֹשׁ, שָׁם בְּוַדַּאי הָיָה בִּלְתִּי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר עִמּוֹ וְאַחַר כָּךְ רָאִיתִי אוֹתוֹ בַּשּׁוּק וְהָיִינוּ שְׁנֵינוּ טְרוּדִים, וְאָמַרְתִּי לוֹ שֶׁאֲנַחְנוּ צְרִיכִין לְדַבֵּר יַחַד וְהֵשִׁיב בְּדֶרֶךְ צְחוֹק וְכִי אֵיךְ יֵעָלֶה עַל הַדַּעַת שֶׁלֹּא נִתְוַעֵד יַחַד לְדַבֵּר וְלַסּוֹף נִזְדַּמֵּן מֵאֵת הַשֵּׁם שֶׁהָיָה טָרוּד מְאד וְהַבַּעַל עֲגָלָה וְהָאֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ עִמּוֹ נֶחְפָּזוּ מְאד, עַד שֶׁהָיָה מֻכְרָח לִנְסֹעַ בְּחִפָּזוֹן וְלֹא נִתְוַעֵד עִמִּי וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מִזֶּה מְאד מְאד, וּבְיוֹם שֶׁאַחֲרָיו חָזַרְתִּי וְהָלַכְתִּי עַל צִיּוּנוֹ הַקָּדוֹשׁ, וְסִפַּרְתִּי אֶת לִבִּי קְצָת לְפָנָיו

כְּלַל הַדָּבָר שֶׁבְּאוֹתָן הָעִתִּים הָיוּ לִי צַעַר וְיִסּוּרִים גְּדוֹלִים מֻחָמַת שֶׁטָּרַחְתִּי הַרְבֵּה לִגְמר הַדְּפוּס וְלֹא עָלָה בְּיָדִי וּכְבָר נִשְׁתַּקֵּעַ מָמוֹן יִשְׂרָאֵל הַרְבֵּה לְצֹרֶךְ הַדְּפוּס וַעֲדַיִן לֹא פָּעַלְתִּי כְּלָל וְלֹא הָיָה בְּיָדִי מָעוֹת לְהַעֲמִיד הַדְּפוּס כִּי עֲדַיִן הָיוּ צְרִיכִין סָךְ רַב מְאד בְּעֶרֶךְ ר' [מָאתַיִם] אֲדָמִים וְיוֹתֵר וְאֵין שׁוּם דֶּרֶךְ הַטֶּבַע לְקַבֵּץ יַחַד אֲפִלּוּ שְׁלִישׁ וּרְבִיעַ מִזֶּה הַסָּךְ וְגַם פַּרְנָסָתִי דְּחוּקָה מְאד וְהָיִיתִי בַּעַל חוֹב גָּדוֹל, וְגַם שְׁאָרֵי מְנִיעוֹת הָרַבֵּה מְאד מְאד שֶׁהָיוּ עַל הַדְּפָסָה מִכָּל הַצְּדָדִים מִפַּחַד הַצֶּנְזוּר וְכוּ' וְכוּ' וְגַם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא זָכִיתִי לִנְסֹעַ, וְגַם לְבֵיתִי לְצֹרֶךְ פַּרְנָסָתִי וּלְסַלֵּק הַחוֹבוֹת שֶׁאֲנִי חַיָּב בְּעַצְמִי לֹא הֵבֵאתִי מֵהַדֶּרֶךְ כִּי-אִם סָךְ מוּעָט מְאד, וּשְׁאָרֵי בִּלְבּוּל הַדַּעַת שֶׁהָיוּ לִי וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא הִנַּחְתִּי אֶת הָרָצוֹן וְחִשַּׁבְתִּי מַחֲשָׁבוֹת בְּכָל פַּעַם שֶׁאֶזְכֶּה לִגְמר הַהַדְפָּסָה וְכָל מַה שֶּׁעָבַר עָלַי בְּעִנְיָן זֶה יִכְלוּ כַּמָּה יְרִיעוֹת לְסַפֵּר:

טו

וְהִנֵּה הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עוֹשֶׂה נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת בְּכָל עֵת, וְסִבֵּב כַּמָּה סִבּוֹת לְטוֹבָה בְּדַרְכִים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים וְאַף עַל פִּי שֶׁגַּם אַחַר כְּךָ כְּשֶׁנִּתְקָבַּצְנוּ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה תקפ"א בְּאוּמַאן לֹא פָּעַלְתִּי גַּם כֵּן כְּלוּם לִגְמר הַדְּפוּס, אַף עַל פִּי כֵן אַחַר כְּךָ כְּשֶׁבָּאתִי לְבֵיתִי עָזַר לִי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וְהִכְנִיס מַחֲשָׁבוֹת בְּלִבִּי וְנָתַן לִי עֵצוֹת נִפְלָאוֹת וְכֹחַ לִסְבֹּל וּלְהַמְתִּין לִישׁוּעַת הַשֵּׁם וְלִבְלִי לִפְחֹד מִשּׁוּם דָּבָר מִגֹּדֶל הַפְּחָדִים שֶׁהִפְחִידוּ עָלַי שֶׁהוּא סַכָּנָה גְּדוֹלָה וְכוּ' בִּפְרָט

בֵּין שׁוֹנְאִים כָּאֵלֶּה וְכוּ' וְחֶסְרוֹן כִּיס הַקָּשֶׁה מִכֻּלָּם וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חִזְּקֵנִי לְבִלְתִּי לְהִסְתַּכֵּל עַל כָּל זֶה, וְהוֹלִיךְ אוֹתִי בִּדְרָכִים וְעֵצוֹת נִפְלָאוֹת, עַד שֶׁזָּכִיתִי בְּאוֹתָהּ הַשָּׁנָה לְהַעֲמִיד הַדְּפוּס וּלְהַדְפִּיס סִפְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה סֵפֶר לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן הָרִאשׁוֹן וְהַתִּנְיָנָא, וְגַם סֵפֶר הָאֶלֶף-בֵּית וּשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים, וְהַכֹּל בְּתִקּוּנִים נִפְלָאִים וּבְהוֹסָפוֹת חֲדָשׁוֹת נִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת הַמְחַיִּין אֶת הַנֶּפֶשׁ וְהִנֵּה גָּדֵל הַיְשׁוּעָה הַזֹּאת שֶׁל הַעֲמָדַת הַדְּפוּס אֵין כָּאן מָקוֹם לְבָאֵר עַד הֵיכָן מַגִּיעַ נַס נִפְלָא וִישׁוּעָה גְּדוֹלָה הַזֹּאת, כִּי הִיא זְכוּת הָרַבִּים נִפְלָא וְנוֹרָא מְאד שֶׁאֵין דֻּגְמָתוֹ לְדוֹרֵי דוֹרוֹת:

טז

וְהִנֵּה תֵּכֶף כְּשֶׁעֲמַדְתִּי אֶת הַדְּפוּס בְּיוֹם חֲמִשָּׁה-עָשָׂר בְּשָׁבָט תקפ"א לִפְרָט-קָטָן וְהָיִינוּ בְּשִׂמְחָה עַל גֹּדֶל יְשׁוּעַת הַשֵּׁם אֲשֶׁר עֲזָרָנִי עַד כֹּה הָזְמִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁבָּא עַל שַׁבַּת קֹדֶשׁ כְּבוֹד הָרַבָּנִי וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב דָּוִד נֶרוֹ יָאִיר בֶּן הָרַב הַגָּאוֹן מַהֳמָלְנִיק שֶׁהוּא אָחִיו שֶׁל כְּבוֹד רַבִּי יוֹסֶקֶא נֶרוֹ יָאִיר חֲתַן רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְרַבִּי דָּוִד הַנִּזְכָּר לְעֵיל בָּא אָז מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהָיָה שִׂלּוּחָא דְּרַבָּנָן מֵהַכּוֹלֵל

וְתֵכֶף כְּשֶׁנּוֹדַע לִי שֶׁבָּא רַבִּי דָּוִד הַנִּזְכָּר לְעֵיל מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְכָאן, וְדַרְכִּי עַל פִּי רב לְהִסְתַּכֵּל עַל הַמַּחֲשָׁבָה דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַזְמִין לִי בְּכָל יוֹם, שֶׁבְּוַדַּאי יֵשׁ בָּהֶם אֵיזֶה רְמָזִים לְקָרְבֵנִי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְתֵכֶף עָלָה עַל דַּעְתִּי מַה זאת, וְהֵבַנְתִּי שֶׁזֶּה נִשְׁלַח לִי רֶמֶז לְהַזְכִּיר עַצְמִי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְתֵכֶף הִתְחַלְתִּי לַחְשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת בְּעִנְיַן הַהִשְׁתּוֹקְקוּת לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהֵבַנְתִּי אָז שֶׁאַחַר עָצְמָם רִבּוּי הַמְּנִיעוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי עַל נְסִיעָתִי לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אַף עַל פִּי כֵן אַחַר שֶׁזָּכִיתִי לְהַעֲמִיד הַדְּפוּס אַחַר מְנִיעוֹת רַבּוֹת וַעֲצוּמוֹת כָּאֵלֶּה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נָתַן לִי בְּחִינַת אֲרִיכַת אַפַּיִם לִסְבֹּל כָּל הַמְּנִיעוֹת וְהוֹלִיךְ אוֹתִי בְּדַרְכֵי עֵצוֹת נִפְלָאוֹת עַד שֶׁגָּמַרְתִּי הָעִנְיָן תְּהִלָּה לְאֵל וְהֶעֱמַדְתִּי הַדְּפוּס, עַתָּה אֲנִי מֵבִין שֶׁעַל פִּי דַּרְכֵי עֵצוֹת אֵלּוּ שֶׁהֶעֱמַדְתִּי הַדְּפוּס בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּדֶרֶךְ הַסַּבָּלָנוּת הַזֹּאת וַאֲרִיכוּת אַפַּיִם וּזְרִיזוּת וּמְתִינוּת אֵלּוּ שֶׁעָזַר לִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בָּהֶם עַד שֶׁהֶעֱמַדְתִּי הַדְּפוּס בְּעֶזְרָתוֹ וִישׁוּעָתוֹ הַגְּדוֹלָה וְהַנּוֹרָאָה, עַל פִּי דְּרָכִים אֵלּוּ כְּפִי מַה שֶּׁאֲנִי יוֹדֵעַ בְּנַפְשִׁי, יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאֶזְכֶּה לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל גַּם כֵּן אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לִי מְנִיעוֹת וְחוֹמוֹת בַּרְזֶל כָּאֵלּוּ וִידִיעָה זוֹ נִתְחַזְּקָה בְּלִבִּי הַרְבֵּה וְאַחַר כָּךְ הָיִיתִי אֵצֶל רַבִּי דָּוִד הַנִּזְכָּר לְעֵיל, וְדִבֵּר עִמִּי מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְעָשָׂה לִי גַּם כֵּן חֶשֶׁק קָצַת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַחַר כָּךְ בְּיוֹם שַׁבָּת בַּבֹּקֶר דִּבַּרְתִּי בְּלִבִּי עִם אֲנָשַׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הָרִבָּה מִגְּדֹל נוֹרָאוֹת קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְשֶׁכָּל הַתּוֹרָה מְלֵאָה מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְשֶׁאֵין לְיִשְׂרָאֵל שׁוּם מָקוֹם בָּעוֹלָם כִּי-אִם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא אַדְמָתֵנוּ וְאַרְצֵנוּ

וְכוּ' וְהִרְבֵּיתִי הַדִּבּוּר הַרְבֵּה בְּדִבּוּרִים אֲמִתִּיִּים כַּאֲשֶׁר הוּא בֶּאֱמֶת, שֶׁכָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל עִקַּר תִּקּוּנוֹ שֶׁיִּהְיֶה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (וּכְבָר מְבאָר בִּדְבָרֵינוּ מִזֶּה עַיֵּן שָׁם)
אַחַר כָּךְ אַחַר פֶּסַח נָזְדַּמֵּן שֶׁהָיִיתִי בַּחֲמֶלְנִיק עַל שַׁבָּת מִדֵּי עָבְרִי לְקִהִלַּת קֹדֶשׁ בַּאְרְדִיטְשׁוֹב לְקָנוֹת נְיָר לְצָרְךָ גְּמַר הַהַדְפָּסָה וְאָז הָיָה הַיְאָרְצַייט שֶׁל הָרַב מֵחֲמֶעלְנִיק וְהָיָה שָׁם רַבִּי דָּוִד הַנִּזְכָּר לְעֵיל, וְחָזַרְנוּ וְנִתְוַעַדְנוּ יַחַד וְחָזַר וְדִבֵּר עִמִּי בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ בִּשְׁעַת שְׁתִיָּה מִי יוֹדֵעַ אִם נִזְכֶּה לַשָּׁנָה הַבָּאָה לִשְׁתּוֹת יַחַד בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְרָמַז לִי מֵעִנְיַן נְסִיעָתִי לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְגַם זֶה הֵאִיר לִבִּי מְאד לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

יז

וְהִנֵּה בְּכָל שָׁנָה זוֹ שֶׁהִיא שְׁנַת תקפ"א הָיִיתִי טָרוּד מְאד בְּעִנְיַן הַדְּפוּס, וְאַף עַל פִּי כֵן בְּכָל פַּעַם הָיָה לִבִּי מִתְלַהֵב מְאד מְאד לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאַחַר פֶּסַח נִתְעַכְּבָה הַדְּפוּס כַּמָּה וְכַמָּה שָׁבוּעוֹת עַד סְמוּךְ לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ מְנַחֵם אָב שֶׁלֹּא הָיָה לִי נְיָר עַל הַהַדְפָּסָה, וּבְכָל אוֹתוֹ הָעֵת הָיִיתִי נִכְסָף וּמִשְׁתּוֹקֵק מְאד לְדַלֵּג עַל הֶהָרִים וְלָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַחַר כָּךְ עָזְרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְנָתַן לִי עֵצָה שֶׁעָמְדָה הַדְּפוּס וְלֹא יָכְלְתִּי לְהַדְפִּיס סְפָרִים הַגְּדוֹלִים שֶׁהִתְחַלְתִּי לְהַדְפִּיס, שֶׁאָז אַדְפִּיס לְעֵת עַתָּה עַל נְיָר אֶחָד סֵפֶר הָאֶלֶף-בֵּית וּבְנֵי שֶׁיִּחְיֶה נָתַן מְעוֹתָיו עַל זֶה וְהִתְחַלְנוּ לְהַדְפִּיסָם
וְתֵכֶף נִזְדַּרַזְתִּי לַחֲזֹר וְלִכְתֹּב מֵחָדָשׁ כָּל שְׁמוֹת הַתַּנָּאִים וְהָאֲמוֹרָאִים אֲשֶׁר מִתְּחִלָּה לֹא נִדְפַּס מֵהֶם כִּי-אִם מְעַט מִזְּעֵיר וְהִתְחַלְתִּי לַעֲסֹק בָּזֶה, וְהָיָה לִי בָּזֶה יְגִיעָה גְּדוֹלָה מְאד וְתֵכֶף כְּשֶׁעָסַקְתִּי בָּזֶה בִּכְתִיבַת שְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים נִתְחַזֵּק בְּלִבִּי שֶׁבְּצֵרוּף זְכוּת זֶה אֶזְכֶּה לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (עיין בלקוטי הלכות או"ח נטילת ידים לסעודה ה"ד שם מבאר היטב ענין זה) כִּי בֶּאֱמֶת הַזְכָּרַת שְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים הוּא דָּבָר נִפְלָא וְנוֹרָא מְאד מְאד, וּמוֹעִיל הַרְבֵּה לְעָבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כַּאֲשֶׁר מְבאָר מִזֶּה קְצָת כְּבָר וְעוֹד יֵשׁ לֶאֱלקֵי מִלִּין לְבָאֵר גֹּדֶל מַעֲלַת הַזְכָּרַת שְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים וְאֵין כָּאן מְקוֹמוֹ וְעָלָה עַל דַּעְתִּי שֶׁעַל יְדֵי שֶׁזָּכִיתִי לְזַכּוֹת אֶת הָרַבִּים בִּזְכוּת זֶה לְסַדֵּר לָהֶם בְּיַחַד כָּל שְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים וְכָל שְׁמוֹת הַתַּנָּאִים וְאָמוֹרָאִים שֶׁבְּכָל הַשַּׁ"ס וְסִפְרֵי וְכוּ' וּמִדְרָשִׁים וְכוּ' שֶׁזֶּה הָעִנְיָן מְסֻגָּל לִזְכּוֹת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בִּבְחִינַת "צַדִּיקִים יִירְשׁוּ אָרֶץ", (תְּהִלִּים ל"ז) שֶׁאִי אֶפְשָׁר לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי-אִם בְּכֹחַ הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּים וְכוּ' וּמֵאָז נִתְחַזְּקְתִּי יוֹתֵר בְּכִסּוּפִין חֲזָקִים יוֹתֵר לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲבָל רָאִיתִי שֶׁאִם תֵּכֶף אִי אֶפְשָׁר לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מֻחְמֶּצֶת שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לִגְמֹר הַדְּפוּס וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזַר לִי שֶׁאַחַר כָּךְ בָּא הַנְּיָר, וְגָמַרְתִּי הַסְּפָרִים הַגְּדוֹלִים וְהַקְּטַנִּים עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה תקפ"ב בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהֵבֵאתִי הַסְּפָרִים לְאוּמַאן וְחִלַּקְתִּי אוֹתָם לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ עֵינָם רָאוּ וְשָׂמְחוּ, וְכֻלָּם

תָּמְהוּ עַל גֹּדֶל יְשׁוּעַת הַשֵּׁם אֲשֶׁר עָזַרְנִי לִגְמֹר עֵסֶק הַהַדְפָּסָה אַחֲרֵי מְנִיעוֹת עֲצוּמוֹת כָּאֵלֶּה וְהוֹדִינוּ לַה' חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר הִפְלִיא לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ וְעִם כָּל יִשְׂרָאֵל לְדוֹרוֹת עוֹלָם:

יח

וְהִנֵּה בְּכָל הַקַּיִץ תקפ"א הַנִּזְכָּר לְעֵיל כָּל מַחְשְׁבוֹתַי הָיוּ שֶׁתֵּכֶף כְּשֶׁאֶזְכֶּה לִגְמֹר הַהַדְפָּסָה אֵסַע תֵּכֶף לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דְּהַיְנוּ שֶׁאֶהְיֶה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּאוּמַאן, וְתֵכֶף אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה אֵסַע מֵאוּמַאן לְאָדֶעס וּמִשָּׁם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲבָל כְּשֶׁהָיִיתִי בְּאוּמַאן עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה עִם הַסְּפָרִים אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה, רַבּוּ הַמְּנִיעוֹת וְגַם מְנִיעוֹת מֻחְמָּת מָמוֹן גַּם עֲדַיִן הָיִיתִי צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּבֵיתִי לְצֹרֶךְ גְּמַר הַסְּפָרִים שֶׁהָיוּ צְרִיכִין לְסַדְּרָם עֲדַיִן, וּשְׁאָר עֲסָקִים שֶׁהֻכְרַחְתִּי לַעֲסֹק בִּשְׁבִילָם וּמֻחְמָּת כָּל זֶה הֻכְרַחְתִּי לַחֲזֹר לְבֵיתִי וְלֹא נָסַעְתִּי תֵּכֶף

וּבְתוֹךְ כָּךְ עָבַר חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי וִימֵי הַחֹרֶף הִגִּיעוּ וְאָז בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לִסַּע לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל גַּם בְּתוֹךְ כָּךְ בֵּין יוֹם הַכִּפּוּרִים לְסֻכּוֹת עָבַר רַבִּי דָּוִד הַנִּזְכָּר לְעֵיל דֶּרֶךְ קְהִלַּת קֹדֶשׁ טוּלְטְשִׁין וְחָזַר לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי לֹא יָכֹלְתִּי אָז לִנְסֹעַ עִמּוֹ וְכָל מַחְשְׁבוֹתַי הָיוּ שֶׁאֶסַּע עִמּוֹ יַחַד, וְעַכְשָׁו לֹא יָכֹלְתִּי לִנְסֹעַ עִמּוֹ וְנִתְעַכַּבְתִּי בְּבֵיתִי

גַּם אָז נִשְׁמַע מִלְחֲמוֹת הַגֶּרְעקִין [הַיְוָנִים] וְהַכֹּל אָמְרוּ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִסַּע עַכְשָׁיו לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל גַּם אֶת רַבִּי דָּוִד הַנִּזְכָּר לְעֵיל שֶׁהָיָה שַׁדְּ"ר מֵהַכּוֹלֵל וּשְׁאָר הַמִּשְׁלָחִים לֹא רָצָה הָרַב מֵאפְּטָע לְהַנִּיחָם לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מֻחְמַת סַכָּנוֹת הַנִּזְכָּרוֹת לְעֵיל רַק אַחַר הַפְּצָרוֹת רַבּוֹת מֻחְמַת שֶׁכָּל עַנְיֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עֵינֵיהֶם תְּלוּיוֹת עַל בִּיאַת הַמִּשְׁלָחִים, הֻכְרַח לְהַנִּיחָם וּבֶאֱמֶת לֹא נָסְעוּ מִסְּטַמְבּוּל דֶּרֶךְ הַיָּם רַק דֶּרֶךְ יַבָּשָׁה, וְהָיוּ לָהֶם הוֹצָאוֹת גְּדוֹלוֹת מְאד הַכֹּל מֻחְמַת סַכָּנוֹת מִלְחֲמוֹת שֶׁל מְרִידַת הַגֶּרְעקִין:

יט

וְהִנֵּה אַחַר יוֹם טוֹב סִבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהִתְחַלְנוּ לְהַדְפִּיס אֶת הַתְּפִלּוֹת בְּסוֹד וְגַם בָּזֶה יֵשׁ הַרְבֵּה לְסַפֵּר יְשׁוּעַת הַשֵּׁם הַגְּדוֹלָה וְאֵין כָּאן מְקוֹמוֹ וְאָז חָזַר וְנִבְעַר בִּי הַחֵשֶׁק וְהָרְצוֹן לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהִתְחַלְתִּי לַחְשֹׁב בָּזֶה הַרְבֵּה מְאד וְכִמְעַט לֹא עָבַר יוֹם שֶׁלֹּא חָשַׁבְתִּי בָּזֶה הַרְבֵּה וְגַם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזַרְנִי לְחַדֵּשׁ חִדּוּשִׁין דְּאוֹרַיְתָא נִפְלָאִים מְאד עַל גֹּדֶל הַהִתְגַּבְּרוּת שֶׁצָּרִיךְ כָּל אֶחָד לְהִתְגַּבֵּר לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְשֶׁזֶּה עִקַּר נְצָחוֹן הַמִּלְחָמָה שֶׁצְּרִיכִין לְנַצֵּחַ בָּזֶה הָעוֹלָם וְכַמָּה וְכַמָּה צְרִיכִין לְהִתְגַּבֵּר לְשַׁבֵּר הַמְּנִיעוֹת לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְגֹדֶל מַעֲלַת קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר כָּל הַתּוֹרָה מְלֵאָה מִשֶּׁבַח קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכוּ' וְכוּ' כַּמְבֹאָר

בְּדִבֻּרֵינוּ הַנִּזְכָּר לְעֵיל (סִימָן ט"ז) וְאַף עַל פִּי כֵן עָבְרוּ עָלַי גַּם בְּזֶה הַחֹרֶף מְנִיעוֹת הַרְבֵּה בְּדַעְתִּי בְּלִי שִׁעוּר, וּבְכָל פַּעַם עָמְדוּ לְפָנַי הַמְּנִיעוֹת כְּחוֹמוֹת נְחשֶׁת וּבְרִיחֵי בַרְזֶל מַמָּשׁ וְכָל מַה שֶּׁעָבַר עָלַי בְּעִנְיָן זֶה אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר עַד שֶׁעָזַרְנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיָּצָאתִי מִבֵּיתִי סָמוּךְ לְעֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט לִנְסֹעַ לְאוּמַאן, וְלֹא הִגַּדְתִּי לְשׁוּם אָדָם שֶׁיֵּשׁ סְבָרָא בְּדַעְתִּי שֶׁבַּנְּסִיעָה הַזֹּאת אֶסַּע לְאֶדֶעס וּמִשָּׁם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבֶאֱמֶת גַּם אֲנִי בְּעַצְמִי לֹא הָיִיתִי יוֹדֵעַ בְּבֵרוּר אִם אֶזְכֶּה לָזֶה כִּי עֲדַיִן הָיִיתִי מְסֻפָּק מְאד אַחַר כָּךְ עָבַר עָלַי מַה שֶּׁעָבַר וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה בְּעֶזְרִי עַד שֶׁזָּכִיתִי לָבוֹא לְאֶדֶעס וּלְקַבֵּל שָׁם בִּילֶעט, וְלַעֲבר עַל הַיָּם הַשָּׁחוֹר וְהַלָּבָן בְּשָׁלוֹם שְׁנֵי פְּעָמִים בְּעֵת סַכָּנוֹת מִלְחָמוֹת כָּזֹאת, וְעַכְשָׁו אֲנַחְנוּ הוֹלְכִים זֶה הַיּוֹם רְבִיעִי מֵאֶלֶכְסַנְדְּרִיאָה שֶׁל מִצְרַיִם לְעִיר צִידוֹן שֶׁהִיא גְּבוּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי כּוֹתֵב כָּל זֶה עַל הַסְּפִינָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנִי לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּשָׁלוֹם חִישׁ קַל מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן:

כ

יוֹם כ"ד טֵבֵת תקפ"ב נָסַעְתִּי מִבֵּיתִי לְאוּמַאן וְלֹא הָיוּ עֲגָלוֹת מְצוּיוֹת מֻחָמַת קִלְקוּל הַדֶּרֶךְ וְהֻכְרַחְתִּי לִשְׂכֹּר עֲגָלָה רַק לְהַיְסִין, וְתֵכֶף שֶׁשָּׂכַרְתִּי הָעֲגָלָה נַעֲשָׂה רוּחַ סְעָרָה גְּדוֹלָה עִם שֶׁלֶג גָּדוֹל (שֶׁקּוֹרִין זַאוויֶרעכָע) וְהָיָה לִבִּי חָלוּשׁ מְאד אִם לִנְסֹעַ וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרַנִי לִנְסֹעַ, וְנָסַעְתִּי בְּעֵת הָרוּחַ סְעָרָה הַגְּדוֹלָה וְהֻכְרַחְתִּי לָלוּן בִּכְפָר אֶחָד וְשָׁם הָיָה הַמּוֹכְסָן שִׂכּוֹר גָּדוֹל מְאד אֲבָל קִבֵּל אוֹתָנוּ בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת, וְעָשָׂה סְעֻדָּה עֲבוּרֵנוּ וְהִפְלִיג לְדַבֵּר בְּשִׂכְרוּתוֹ מִיקָּרֶת חֲשִׁיבוּת קְדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל וּמְאס מְאד לְהִתְלוֹצֵץ מְאד מֵאֱמוּנָתָם שֶׁל הָעכּו"ם וְאֵצֶל הַשֻּׁלְחָן יָשְׁבוּ אַנְשֵׁי הַיְסִין וְשִׁבַּח בִּפְנֵיהֶם אֶת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה וַאֲנָשָׁיו, וְשִׁמַּח אוֹתִי קְצָת עַל-יְדֵי שִׂכְרוּתוֹ וּדְבָרָיו (וְזֶה יָדוּעַ לָנוּ שֶׁעִקַּר הִתְחַזְּקוּת בִּפְרָט הִתְחַזְּקוּת שֶׁלִּי הוּא רַק עַל יְדֵי שִׂמְחָה) מִשָּׁם נָסַעְתִּי בְּיוֹם שִׁשִּׁי בַּבֹּקֶר הַשְּׁכֵם לְהַיְסִין וְהָיָה בְּדַעְתִּי לִשְׁכֹּר מִשָּׁם עֲגָלָה לְטֶפְּלִיק לִשְׁבּוֹת שָׁם שַׁבַּת קֹדֶשׁ אַךְ מִגֹּדֶל הַשֶּׁלֶג וּשְׁאָר טְעָמִים נִתְעַכַּבְתִּי שָׁם בְּהַיְסִין וְהָיִיתִי שָׁם מְשׁוּבָּתִי שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְהִתְפַּלַּלְתִּי בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וּתְהִלָּה לָאֵל הָיָה לִי נַחַת קְצָת בְּאוֹתוֹ שַׁבָּת, כִּי הָיוּ קְצָת אֲנָשִׁים אֶצְלִי וְדִבַּרְתִּי עִמָּהֶם מִתּוֹרָתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּיוֹם רִאשׁוֹן אֲכָלְתִּי שָׁם בַּאכְסַנְיָא שֶׁלִּי אֵצֶל רַבִּי יוֹנָה סְעֻדַּת שַׁחֲרִית, וּבְתוֹךְ שִׂיחָתֵנוּ בָּאתִי לְתוֹךְ הַתּוֹרָה שֶׁל אֲרִיכַת אַפַּיִם שֶׁזּוֹכִין עַל יְדֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן קנ"ה), וְחָזַרְתִּי שָׁם לְפָנַיהֶם כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּבֵאוּר נִפְלָא וְשִׂיחָה נָאָה הַמְּבִיאָה לִידֵי מַעֲשֶׂה, וְגַם זֶה חִזֵּק דַּעְתִּי מְאד שֶׁהָיְתָה חֲלוּקָה מְאד וְהַכְּלָל שֶׁעִקַּר מְנִיעוֹת שֶׁלִּי הָיוּ מְנִיעוֹת הַמַּחַ שֶׁהָיְתָה דַּעְתִּי חֲלוּקָה מְאד מְאד מֻחָמַת כַּמָּה סְפֵקוֹת וּפְחָדִים, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר חֲלֻקּוֹת הַדֵּעָה שֶׁלִּי בִּכְתָב:

כא

בְּיוֹם רִאשׁוֹן פָּרָשַׁת בֹּא נָסַעְתִּי מֵהַיְסִין לְטֶפְּלִיק, וּבָאתִי לְטֶפְּלִיק לְעֵת עֶרֶב אוֹר לְיוֹם שֵׁנִי וּמָצָאתִי שָׁם אֶת רַבִּי מֹשֶׁה מִבָּאפָלְיֶע וּבִקַּשְׁתִּי אוֹתוֹ שֶׁיִּשְׁכֹּר לִי עֲגָלָה בַּכֶּפֶר שֶׁלּוֹ, אוֹ לִנְסֹעַ לְאוּמַאן אוֹ אִם אֶפְשָׁר לִשְׂכֹּר עֲגָלָה עַל הַשָּׁבוּעַ לְכָל הַדֶּרֶךְ מַה טּוֹב בְּיוֹם שֵׁנִי הִשְׂכַּמְתִּי וְהִתְפַּלַּלְתִּי בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה בָּא עָרֵל אֶחָד עִם אִגֶּרֶת מֵרַבִּי מֹשֶׁה הַנִּזְכָּר לְעֵיל כָּתוּב שֶׁרַבִּי מֹשֶׁה הַנִּזְכָּר לְעֵיל שָׂכַר אוֹתוֹ בְּסַךְ מוּעָט לִשְׁבוּעַ לִנְסֹעַ עִמִּי כָּל הַדֶּרֶךְ וְסָעַדְתִּי שָׁם, וְאַחַר כָּךְ נָסַעְתִּי אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם לִנְסֹעַ לְאוּמַאן עַל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט שֶׁהָיָה מְמַשְׁמֵשׁ לָבוֹא בְּיוֹם שְׁלִישִׁי וּבָאתִי לִכְפַר רוּסָאשִׁי וְנִתְיַגְּעוּ הַסּוּסִים וְאָמַר הֶעָרֵל שֶׁנִּשְׂכַּר לָנוּ עֲגָלָה אַחֶרֶת, וְהָיֵינוּ בְּהוּלִים וְנֶחְפָּזִים מְאד מְאד כִּי הַיּוֹם יָרַד מְאד וּלְמָחֳרָתוֹ הוּא עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁהָיִיתִי אָץ וּבָהוּל מְאד לִהְיוֹת שָׁם עַל צִיּוֹן הַקָּדוֹשׁ בְּתוֹךְ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ כְּדַרְכֵּנוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מִיּוֹם הִסְתַּלְקוּתוֹ לִהְיוֹת בְּאוּמַאן עַל צִיּוֹן שֶׁלּוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּעֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט, עַל כֵּן הָיִיתִי בָּהוּל מְאד מְאד וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִזְמִין לָנוּ עָרֵל אֶחָד וְהֶכְרַחְתִּי לִתֵּן לוֹ כְּמוֹ שֶׁחָפֵץ יו"ד זְהוּבִים שֶׁיַּעֲמִיד אוֹתָנוּ לְאוּמַאן בָּעֶרֶב, וְנָסַעְתִּי עִמּוֹ אֲנִי וְרַבִּי מֶנְדִּיל וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה בְּעֶזְרָתִי וּבָאנוּ לְאוּמַאן לָעֶרֶב בְּעֶרֶךְ שָׁלֹשׁ אוֹ אַרְבַּע שָׁעוֹת בַּלַּיְלָה, וּכְבָר נִרְדְּמוּ בְּשֵׁנָה בְּבֵית רַבִּי אַבְרָהָם, שֶׁהוּא אַכְסַנְיָא שֶׁלִּי, וְהֶכְרַחְתִּי לִנְסֹעַ לְבֵית רַבִּי נַפְתָּלִי חֲבֵרִי לְהִתְאַכְסֵן שָׁם בַּלַּיְלָה וּבָאתִי לְשָׁם וְהָיִיתִי סָבוּר שֶׁאֶמְצָא שָׁם אֲנָשִׁים הַבָּאִים עַל עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁמִּתְאַכְסְנִים כֻּלָּם בְּבֵיתוֹ, אֲבָל לֹא הָיָה שָׁם אֶחָד מֵהֶם כִּי מֵחֲמַת קִלְקוּל הַדֶּרֶךְ רַבִּים לֹא יָכְלוּ לָבוֹא, וְאוֹתָן שֶׁבָּאוּ לֹא בָּאוּ עַד יוֹם הַמָּחֳרָת בַּבֹּקֶר אֲבָל כְּשֶׁנִּכְנַסְתִּי לְבֵית רַבִּי נַפְתָּלִי מָצָאתִי שָׁם אֲנָשִׁים רַבִּים חֲשׁוּבִים יוֹשְׁבִים בִּסְעֻדָּה וְזֶה הָיָה סְעֻדַּת נִשּׂוּאִין שֶׁל אֶחָד מֵאֲנָשֵׁינוּ שֶׁהִשִּׂיאוֹ רַבִּי נַפְתָּלִי בְּאוֹתוֹ הָעֵת, וְהָיָה לִי נַחַת גָּדוֹל מִזֶּה וְאָכַלְתִּי שָׁם סְעֻדַּת הָעֶרֶב בַּבֹּקֶר בְּיוֹם שְׁלִישִׁי הִתְפַּלַּלְתִּי בְּבֵית רַבִּי נַפְתָּלִי בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה נִתְקַבְּצוּ וּבָאוּ כָּל אַנְשֵׁי- שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבָּאוּ מִבְּרֶסְלֶב וְכוּ' וְהֶלְכְנוּ כֻּלָּנוּ עַל צִיּוֹן הַקָּדוֹשׁ וְשָׁפַכְנוּ שִׂיחֵנוּ שָׁם כְּדַרְכֵּנוּ תָּמִיד:

כב

אַחַר כָּךְ אָכַלְתִּי סְעֻדַּת הַצָּהֳרַיִם בְּבֵית רַבִּי אַבְרָהָם וְנָסְעוּ כָּל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ לְבֵיתָם בְּתוֹךְ אֲנָשֵׁינוּ הָיָה שָׁם רַךְ בַּשָּׁנִים שֶׁהָיָה שָׁם פַּעַם רִאשׁוֹנָה וְהוּא רַבִּי חַיִּים נַחוּם בֶּן רַבִּי שְׁמוּאֵל מִזּוֹרִין וְהוּא הָיָה אַלְמָן שֶׁגֵּרַשׁ אִשְׁתּוֹ וּבָא לְבֵיתִי זֶה שְׁנֵי חֳדָשִׁים קֹדֶם חֲנֻכָּה, וְקֵרַבְתִּי אוֹתוֹ מְאד מֵחֲמַת אַהֲבַת אָבִיו שֶׁהָיָה מֵאַנְשֵׁי- שְׁלוֹמֵנוּ וְהָיִיתִי חָפֵץ מְאד לַעֲשׂוֹת שִׁדּוּךְ עִמּוֹ, אֲבָל לֹא נִזְדַּמֵּן וְגַם מֵחֲמַת שֶׁבְּדַעְתִּי הָיָה טָמוּן עִנְיַן הַנְּסִיעָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְלֹא יָכֹלְתִּי לְקַבֵּל עָלַי

הַהִתְחַיְבוּת שֶׁלִּי וְהָרַב וְרַבִּי יוֹסְקֶא נֵרָם יָאִיר לֹא רָצוּ לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם כְּלָל שׁוּם הִתְחַיְבוּת בְּקְהִלַּת- קֹדֶשׁ בְּרֶסְלַב

אֲבָל מֵאֵת הַשֵּׁם הָיְתָה שֶׁהָאִישׁ הַנִּזְכָּר לְעֵיל נִתְעַכֵּב בְּבֵיתִי עַד סָמוּךְ לְעֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁבָט, וְהָיִיתִי רוֹצֶה לְקַבְּלוֹ עִמִּי לְאוּמַאן אֲבָל מֵחֲמַת קִלְקוּל הַדֶּרֶךְ עַד שֶׁהֶכְרַחְתִּי לִשְׁכֹּר עֲגָלָה רַק לְהַיְסִין לְבַד עַל כֵּן לֹא לָקַחְתִּי שׁוּם אָדָם כִּי-אִם אֶת רַבִּי מֶנְדִּיל מִטּוּלְטְשִׁין לְבַדּוֹ שֶׁנָּסַע עִמִּי כָּל הַדֶּרֶךְ עַד קְהִלַּת קֹדֶשׁ אָדֶעס וּמִשָּׁם חָזַר לְבֵיתוֹ וְעַל כֵּן נִתְעַכֵּב הָאַלְמָן רַבִּי חַיִּים נַחוּם בְּבֵיתִי עַד לְאַחַר שַׁבָּת שֶׁאָז נָסַע בְּנִי שֶׁיִּחְיֶה וּשְׁאָר אַנְשֵׁי- שְׁלוֹמֵנוּ וְקִבְּלוּ אֶת רַבִּי חַיִּים נַחוּם וְכוּ' כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי קֹדֶם נְסִיעָתִי מִבֵּיתִי שֶׁיְּקַבְּלוּ אוֹתוֹ לְאוּמַאן עַל הוֹצָאוֹת שֶׁלִּי וְכֵן הָיָה, שֶׁהֵבִיאוּ אוֹתוֹ עִמָּהֶם וַאֲנִי סִלַּקְתִּי לָהֶם בְּעַד הַהוֹצָאוֹת וְאַחַר שֶׁבָּאנוּ מִצִּיּוּן הַקָּדוֹשׁ וְאָכַלְנוּ סְעֻדַּת הַצָּהֳרַיִם הִתְחַלְנוּ לְדַבֵּר מִשִּׁדּוּכִים אוּלַי יִמָּצֵא שָׁם אֵיזֶה שִׁדּוּךְ לְפָנָיו וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הַיּוֹשֵׁב וּמְזַוֵּג זִוּוּגִים שֶׁבְּתוֹךְ כָּךְ נִזְדַּמֵּן שִׁדּוּךְ הָגוּן מְאד לְפָנָיו עִם אֶחָד מֵחֲשׁוּבֵי אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, הַוָּתִיק הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי זַלְמָן מֵאוּמַאן וְרַבִּי יוֹסְקֶא נֵרוֹ יָאִיר וְהָרַב נֵרוֹ יָאִיר כְּבָר הָיוּ מוּכָנִים לִנְסֹעַ לְבֵיתָם וְרָצִיתִי לְעַכְּבָם לְהַמְתִּין עַד שֶׁיִּגְמר הַשִּׁדּוּךְ, וְלֹא רָצוּ רַק תֵּכֶף וּמִיָּד נִתְרַצָּה רַבִּי יוֹסְקֶא מֵעַצְמוֹ בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְקִבֵּל בְּקִנְיָן אֲגַב סוּדָר עַל כָּל הִתְחַיְבוּת הַמַּלְבּוּשִׁים לְהָאַלְמָן וַאֲנִי לֹא נִתְחַיַּבְתִּי כִּי-אִם חֲמִשִּׁים זְהוּבִים לְקַבְּלָם בְּטִשְׁעִרִין, וְהֵם נָסְעוּ לְשָׁלוֹם לְבֵיתָם וְהָאַלְמָן הַנִּזְכָּר לְעֵיל עִם בְּנֵי שֶׁיִּחְיֶה וּשְׁאָר אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁהָיוּ עַל אוֹתָהּ הָעֲגָלָה כֻּלָּם נִתְעַכְּבוּ בְּאוּמַאן עִמִּי, וּבַלַּיְלָה נִגְמַר הַשִּׁדּוּךְ לְמַזָּל טוֹב וְגַם זֶה חִזֵּק וְשִׂמַּח אוֹתִי שֶׁזָּכִיתִי לִגְמר מִצְוָה כְּזאת לְהַשִּׁיא יָתוֹם חָשׁוּב כְּזֶה בַּר אוֹרִין וּבְנוֹ שֶׁל אִישׁ כָּשֵׁר וְנִכְבָּד מְאד מִיַּקִּירֵי אַנְשֵׁי- שְׁלוֹמֵנוּ:

כג

בְּיוֹם עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ הַנִּזְכָּר לְעֵיל, בָּא לְעֵת עֶרֶב הָרַבָּנִי הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיזִיק נֵרוֹ יָאִיר שֶׁנִּתְעַכֵּב בַּדֶּרֶךְ וְלֹא הָיָה עִמָּנוּ עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ בַּבֹּקֶר, וְלֹא בָּא עַד סָמוּךְ לְמִנְחָה וַעֲדַיִן לֹא טָעַם כְּלוּם וְהָיָה בְּדַעְתּוֹ לֵילֵךְ תֵּכֶף עַל הַבַּיִת עָלְמִין, אֲבָל רָאִיתִי שֶׁהוּא לוֹ לְטָרַח גָּדוֹל כִּי בָּא מִקֹּר גָּדוֹל וְנִתְיַגֵּעַ בַּדֶּרֶךְ וְהַיּוֹם יָרַד מְאד וְעִכַּבְתִּי אוֹתוֹ קְצָת, וְתֵכֶף נִתְרַצָּה לוֹמַר, טוֹב שֶׁאֵלֵךְ לְמָחָר בְּראשׁ חֹדֶשׁ, וְיָשַׁב לֶאֱכל וּבַלַּיְלָה הָיָה עִמָּנוּ עַל הַתְּנָאִים וּבַבֹּקֶר הָלַךְ עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ וּכְשֶׁחָזַר מִשָּׁם נִתְעוֹרֵר לִי חֵשֶׁק לֵילֵךְ גַּם כֵּן אַף עַל פִּי שֶׁבְּיוֹם אֶתְמוֹל הָיָה בְּדַעְתִּי לִבְלִי לֵילֵךְ בְּראשׁ חֹדֶשׁ מֵחֲמַת שֶׁהָיָה בְּדַעְתִּי לְהִתְעַכֵּב עוֹד אֵיזֶה יָמִים בְּאוּמַאן, אֲבָל עַכְשָׁו מֵחֲמַת שֶׁהָלַךְ רַבִּי שְׁמוּאֵל אַיזִיק עִם אֵיזֶה אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, נִתְעוֹרֵר לִי

חֹשֶׁק עַל כֵּן הָלַכְתִּי וְהִתְפַּלַּלְתִּי שָׁם וּפֵרַשְׁתִּי שָׁם שִׂיחָתִי קְצָת וְעַל יְדֵי זֶה נִתְחַזַּקְתִּי יוֹתֵר בְּעִנְיַן נְסִיעָתִי:

כד

אַחַר כָּךְ אָכַלְתִּי סְעֻדַּת הַצָּהֳרַיִם בְּבֵית אַכְסַנְיָא שֶׁלִּי בְּבֵית רַבִּי אַבְרָהָם אַחַר כָּךְ הָלַכְתִּי לְהַעֲבִיר כָּל הַחֲפָצִים שֶׁלִּי מִבֵּית רַבִּי נַפְתָּלִי לְבֵית רַבִּי אַבְרָהָם כִּי עֲדַיִן הָיוּ כָּל הַחֲפָצִים שֶׁלִּי מֻנָּחִים בְּבֵית רַבִּי נַפְתָּלִי מִלֵּיל ג' עַד עַתָּה וְשָׁכַרְתִּי עֲגָלָה וְהֶעֱבַרְתִּי אוֹתָם לְבֵית רַבִּי אַבְרָהָם לְאַכְסַנְיָא שֶׁלִּי אַחַר כָּךְ הָלַכְנוּ לְבֵית רַבִּי מֹשֶׁה שֶׁשָּׁם הִתְפַּלַּלְנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הֶעָבָר:

כה

אַחַר כָּךְ הָלַכְתִּי לְבֵית רַבִּי נַפְתָּלִי שֶׁנִּמְצָא שָׁם אִישׁ אֶחָד מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁבָּא זֶה סָמוּךְ מְאד מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּדֵי לְדַבֵּר עִמּוֹ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְגַם לִשְׁמֹעַ מִמֶּנּוּ אוֹדוֹת רַבִּי שִׁמְעוֹן חֲבֵרֵנוּ שֶׁנִּשְׁמַע עָלָיו אֵז שְׁמוּעָה לא טוֹבָה שֶׁהָיָה חַס וְשָׁלוֹם בְּתוֹךְ הַסְּפִינָה שֶׁנֶּאֱבְדָה כַּמְּפֹרָסָם וְהָלַכְתִּי לְשָׁם אֵיזֶה שָׁעוֹת סָמוּךְ לְמִנְחָה וְדִבַּרְתִּי עִמּוֹ הַרְבֵּה וְסִפֵּר לִי כָּל נְסִיעָתוֹ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַד הֵנָּה כִּי בְּאוֹתָן הָעִתִּים הָיְתָה שְׁעַת מִלְחָמָה וְסַכָּנָה גְּדוֹלָה מֵחֲמַת מְרִידַת הַגֶּרְעקִין בְּמֶלֶךְ הַתּוֹגָר כַּמְּפֹרָסָם, וּמֵחֲמַת זֶה נִתְעַכְּבוּ רַבִּים מְאד בְּאֶדֶעס שֶׁרָצוּ לִסַּע וְלֹא נָסְעוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִגֹּדֶל הַפַּחַד

וַאֲנִי אָמַרְתִּי בְּלִבִּי שֶׁכָּל הַמְּנִיעוֹת הָאֵלֶּה הֵם רַק בִּשְׁבִיל הַחֹשֶׁק כְּדֵי שֶׁיִּתְגַּבֵּר חִשְׁקִי יוֹתֵר לְהַנָּחֹשֶׁק הַנִּפְלָא הַקָּמוּץ וְסָתוּם הַזֶּה שֶׁהוּא לִנְסֹעַ לָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, אֶרֶץ חֶמְדָּה טוֹבָה וּרְחָבָה שֶׁהִנְחִיל לַאֲבוֹתֵינוּ עַד אֲשֶׁר נִתְגַּבַּרְתִּי יוֹתֵר עַל יְדֵי הַמְּנִיעוֹת וְהַבִּלְבּוּלִים הָאֵלֶּה, וְחִזַּקְתִּי עַצְמִי בְּיוֹתֵר לְבִלִּי לְהִשְׁגִּיחַ עַל כָּל זֶה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עֲזָרַנִי לִנְסֹעַ

וְאָז שָׁמַעְתִּי מֵהָאִישׁ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַנִּזְכָּר לְעֵיל כָּל סֵדֶר נְסִיעָתוֹ וְסִפֵּר לִי שֶׁעִיר עַכּוֹ סְגוּרָה מֻחֲמַת מְרִידָה הַזֹּאת, וְשָׁכְרוּ סְפִינָה חוּץ לְעִיר עַכּוֹ וְנָסְעוּ קְצָת וּבַדֶּרֶךְ הֻחֲזִירָם אָדוֹן מִסְּפִינָה אַחַת, וְאָמַר לָהֶם שֶׁהוּא סַכָּנָה גְּדוֹלָה לֵילֵךְ עַכְשָׁו, כִּי בְּעַצְמָם שָׁמְעוּ קוֹל הַצְּעָקָה מֵאַנְשֵׁי הַסְּפִינָה שֶׁנֶּהֱרְגוּ, וּלְפִי דִּבְרֵיהֶם הָיְתָה זאת הַסְּפִינָה, שֶׁנִּשְׁמַע שֶׁנֶּהֱרְגוּ, שֶׁהָיָה בְּתוֹכָהּ בֶּן רַבִּי זְאֵב מִטָּרַאסְטְנָעץ וְרַבִּי שִׁמְעוֹן חֲבֵרֵנוּ וְעוֹד יְהוּדִים רַבִּים בְּעֶרֶךְ שִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה, וְאָמַר הָאִישׁ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַנִּזְכָּר לְעֵיל שֶׁהָאֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ בַּסְּפִינָתוֹ אָמְרוּ שֶׁהֵם יוֹדְעִים וְזוֹכְרִים חֲמִשִּׁים וְשִׁבְעָה אֲנָשִׁים מֵהֶם וְאָז חָזְרָה הַסְּפִינָה לְעַכּוֹ שֶׁהָלַךְ בָּהּ הָאִישׁ הַנִּזְכָּר לְעֵיל, וְשָׁאֲלוּ אֶת הָאָדוֹן שֶׁל הַסְּפִינָה שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ נִשְׁאַר בְּבֵיתוֹ, וְצִוָּה לָהֶם

לַיְלֵךְ וְלִבְלִי לְהַשְׁגִּיחַ עַל-זֶה וְחָזְרוּ וְהָלְכוּ עַד אֵיזֶה מָקוֹם כִּמְדֻמֶּה עַד רָאדֶיס, מִשָּׁם קָצָתָם שָׁכְרוּ סוּסִים עַד עִיר סְטַמְבּוּל בְּעַצְמוֹ, וּקְצָתָם עַל שֶׁהָיוּ עֲנִיִּים הָלְכוּ וְסִבְּבוּ מֵעִיר לְעִיר קְצָת בַּיַּבָּשָׁה וּקְצָת בַּיָּם עַד שֶׁבָּאוּ לִסְטַמְבּוּל וְסִפֵּר לִי, שֶׁאוֹתָן שֶׁהָלְכוּ דֶּרֶךְ עֲיָרוֹת יִשְׂרָאֵל עָזְרוּ לָהֶם יִשְׂרָאֵל בְּכָל מָקוֹם שֶׁבָּאוּ, וְנָתְנוּ לָהֶם עַל הוֹצָאוֹת הַנְּסִיעָה וַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה כְּדֶרֶךְ אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַחֲמָנִים בְּנֵי רַחֲמָנִים וּזְמַן נְסִיעָתָם נִשְׁתַּהֶה מִן רֹאשׁ חֹדֶשׁ אִיָּר שֶׁיָּצְאוּ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַד יְמֵי תִּשְׁרֵי שֶׁאָז עָמְדוּ בְּקָארִינְטָאן בְּאָדֶעס

וְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיוּ לִי קְצָת לִמְנִיעָה גְּדוֹלָה מֵחֲמַת שֶׁשָּׁמַעְתִּי גְּדֶל הָרַעַשׁ וְהַסַּכָּנָה אֲבָל אַחַר כָּךְ נִתְחַזַּקְתִּי יוֹתֵר עַל יְדֵי זֶה, כִּי פָּנִיתִי לְצַד אֶחָד וְהִסְתַּכַּלְתִּי הֲלֹא הֵם אַף עַל פִּי כֵן נָסְעוּ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחוּץ-לָאָרֶץ, וְסִכְּנוּ עַצְמָם בִּשְׁבִיל פַּרְנָסָה לְגֶדֶל הַהִדְחַק שֶׁלָּהֶם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרָם שֶׁבָּאוּ בְּשָׁלוֹם עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה אֲנִי מְחֻיָּב לְסַכֵּן עַצְמִי בִּשְׁבִיל תִּקּוּן נַפְשִׁי לִנְסֹעַ מֵחוּץ-לָאָרֶץ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעְזְרֵנִי בְּחַסְדּוֹ לָבוֹא לְשָׁם כִּי לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִי אֶפְשָׁר לָבוֹא כִּי-אִם עַל יְדֵי יִסּוּרִים

וְגַם רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה נָסַע בִּשְׁעַת מִלְחָמָה גְּדוֹלָה וְאִם מִי אָנכִי לְהַשְׁוֹוֹת עַצְמִי לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, אֲשֶׁר אֵין מִי נִדְמֶה אֵלָיו מִכָּל-שֶׁכֵּן פָּחוּת כְּמוֹנִי, אַף עַל פִּי כֵן לְעִנְיַן דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה מְחֻיָּב אֶפִלּוּ הַקַּל שֶׁבְּקַלִּים לְבַקֵּשׁ גְּדוֹלוֹת כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּעַצְמוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אַדְרַבָּא אֲנִי מְחֻיָּב לְמִסֹּר נַפְשִׁי יוֹתֵר וְיוֹתֵר אֶלֶף פְּעָמִים לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אֶפִלּוּ קֹדֶם שֶׁבָּא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָיְתָה קְדֻשָּׁתוֹ וּפְרִישׁוּתוֹ וּמַעֲלָתוֹ וְצִדְקָתוֹ גָּבוֹהַּ וְנִשְׂגָּב וְנַעֲלֶה מְאֹד מְאֹד בְּתַכְלִית הַמַּעֲלָה, וְלֹא נָסַע לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי אִם לִפְעֹל לְהַשִּׂיג הַשָּׂגוֹת נִשְׂגָּבוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר כִּי לְגֶדֶלָּתוֹ יִתְבָּרַךְ אֵין חֵקֶר, וְכַמְבאָר מִזֶּה בְּדִבָּרֵינוּ בְּסִפּוּרֵי שְׁבָחָיו הַנּוֹרָאִים עַיֵּן שָׁם אֲבָל אֲנַן יַתְמֵי דְיַתְמֵי אָנוּ צְרִיכִין לְהִתְגּוֹלֵל בֶּרֶפֶשׁ וְטִיט וְלִרְחֹשׁ עַל הָאָרֶץ בֵּין נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְנַשֵּׁק עָפָר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּלְהִתְגּוֹלֵל בַּעֲפָרָהּ הַקְּדוֹשָׁה וְלִשְׁאֹב מֵאֲוִירָהּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִים כְּלָל מַהוּ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הֲלֹא גַּם אֵין אָנוּ יוֹדְעִים מַהוּ צִיצִית וּמַהוּ תְּפִלִּין, וּמַהוּ סֻכָּה וּלוּלָב, וְכַיּוֹצֵא בִּשְׁאָרֵי מִצְוֹוֹת, כִּי טַעֲמֵי הַמִּצְוֹוֹת לֹא נוֹדְעוּ לְשׁוּם אֱנוֹשִׁי מִכָּל- שֶׁכֵּן לָנוּ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב פְּלָאוֹת עֵדוֹתֶיךָ וְכוּ' וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב כָּל מִצְוֹתֶיךָ אֱמוּנָה (עַיֵּן בְּמָקוֹם אַחֵר מִזֶּה), וְכִי חַס וְשָׁלוֹם נִפְטַר מִלַּעֲשׂוֹת הַמִּצְוֹוֹת מֵחֲמַת שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין טַעֲמָן כְּמוֹ כֵן אָנוּ חַיָּבִין לְהִתְגּוֹלֵל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַף עַל פִּי שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִים מַהוּ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּי כְּבָר הוֹדִיעָה לָנוּ הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בְּעַצְמָהּ, וְרַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה בַּגְּמָרָא בְּמַסֶּכֶת כְּתֻבּוֹת וּבִשְׁאָר מְקוֹמוֹת וּבַמִּדְרָשִׁים וּבְפָרָט רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּתוֹרוֹתָיו הַנּוֹרָאוֹת, שֶׁכֻּלָּם גִּלּוּ לָנוּ מִגֹּדֶל מַעֲלַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְשֶׁכָּל קְדֻשַּׁת אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי תְּלוּיָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

וְאִם אֵין אָנוּ זוֹכִים לִקְבֹּעַ דִּירָתֵנוּ שָׁם מֵחֲמַת גֹּדֶל הַמְּנִיעוֹת שֶׁיֵּשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד עַל-זֶה, עַל כָּל פָּנִים נִזְכֶּה לִהְיוֹת שָׁם פַּעַם אַחַת כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ, לֵילֵךְ שָׁם אַרְבַּע אַמּוֹת עַל כָּל פָּנִים, שֶׁגַּם זֶה טוֹב מְאד כְּמוֹ שֶׁהִפְלִיגוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה וְגַם אוּלַי עַל יְדֵי זֶה שֶׁנֵּלֵךְ שָׁם אַרְבַּע אַמּוֹת, נִזְכֶּה אַחַר כָּךְ לִנְסֹעַ עוֹד הַפַּעַם לִקְבֹּעַ דִּירָתֵנוּ שָׁם וְעַל כָּל פָּנִים אֵיךְ לֹא נָחוּשׁ לִהְיוֹת פַּעַם אַחַת בְּמָקוֹם חַיֵּינוּ, בְּמָקוֹם קְדֻשָּׁתֵנוּ, בְּאֶרֶץ חֶמְדָּה שֶׁהִבְטִיחַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַאֲבוֹתֵינוּ כַּמָּה פְּעָמִים, וְחָזַר הַהַבְטָחָה כַּמָּה פְּעָמִים הַרְבֵּה בְּלִי שִׁעוּר לְגֶדֶל חִבָּתָהּ (וְעַיֵּן בִּדְבָרֵינוּ מִזֶּה בְּמָקוֹם אַחֵר בַּאֲרִיכוּת) הֵן עַל כָּל אֵלֶּה וְיוֹתֵר מִזֶּה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּאן נִתְחַזַּקְתִּי עַל יְדֵי הַמְּנִיעוֹת עֲצוּמוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְאַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן הָיָה לִבִּי חָלוּק לִשְׁתַּיִם נוֹטֶה לְכָאן וּלְכָאן בְּלִי הֶכְרֵעַ, מֵחֲמַת כַּמָּה וְכַמָּה מְנִיעוֹת הַמּחַ שֶׁהָיָה בְּדַעְתִּי מְאד שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְפָרְטָם:

כו

בְּיוֹם חֲמִישִׁי הִשְׁכַּמְתִּי וְהִתְפַּלַּלְתִּי בְּבֵית אַכְסַנְיָא שֶׁלִּי, וְלֹא הָלַכְתִּי לַמָּקוֹם, וְלֹא הָיִיתִי עַל צִיּוּנוֹ הַקָּדוֹשׁ וְאָז בְּאוֹתוֹ הָעֵת לֹא הָיוּ עֲגָלוֹת מְצוּיוֹת לִשְׂכֹּר בִּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ אוּמַאן כִּי בְּכָל יוֹם רְבִיעִי שָׁאַלְתִּי עַל עֲגָלוֹת וְהֵשִׁיבוּ לִי שֶׁקָּשֶׁה לִמְצֹא עַתָּה מֵחֲמַת קִלְקוּל הַדֶּרֶךְ, וְגַם כֻּלָּם נָסְעוּ עַל קוֹנְטְרַקְטִין (לְחַדֵּשׁ הַרִשָּׁיוֹן) וְהָעוֹלֶה עַל רוּחִי הָיָה לְהִתְעַכֵּב בְּאוּמַאן עַל שַׁבָּת כִּי חָקַרְתִּי בְּלִבִּי שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לִהְיוֹת מָתוּן מָתוּן הַרְבֵּה בְּנִסִיעָה זאת, אֲבָל רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ וַעֲצַת ה' הִיא תָקוּם וּבְבֹקֶר בִּגְמַר הַתְּפִלָּה עָלָה עַל דַּעְתִּי לִשְׂכֹּר עֲגָלָה לְטִירָאוֹוִיצָע וְתֵכֶף צִוִּיתִי לְר' מֶנְדִּיל עִם עוֹד אִישׁ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ מֵאוּמַאן שֶׁיֵּלְכוּ מִיָּד וְיִשְׂכְּרוּ עֲגָלָה לְטִירָאוֹוִיצָע וְהָלְכוּ וְחִפְּשׂוּ וּמָצְאוּ בְּיגִיעָה קְצָת אֵיזֶה עֲגָלָה שֶׁל נָכְרִי, וְהֵבִיאוּהָ לְבֵיתִי וְשָׂכַרְתִּי אוֹתָהּ בְּתוֹךְ כָּךְ קָרְאוּ אוֹתִי לְסְעֻדָּה לְבֵית רַבִּי יוֹנָה הַנָּזְכָּר לְעֵיל לְכְבוֹד הַמְּחֻתָּנִים שֶׁבָּאוּ לְבֵיתוֹ לְהִשְׁתַּדֵּךְ עִמּוֹ וְהָלַכְתִּי לְשָׁם אֲנִי וַחֲבֵרִי רַבִּי נַפְתָּלִי וְרַבִּי מֹשֶׁה וְיָשַׁבְנוּ שָׁם יַחַד עִם רַבִּי יוֹנָה, וְהִתְנַצֵּל אֶת עַצְמוֹ בְּעִנְיַן הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁבְּאוּמַאן, שֶׁאֵינוֹ חַיָּב בַּדָּבָר כְּלָל; וְזֶה הָיָה נִצָּרֵךְ לָנוּ מְאד וְנִתְעַכַּבְתִּי שָׁם עַל הַסְּעֻדָּה עַד שְׁתַּיִם אוֹ שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם, וְהָיִיתִי סָבוּר, שֶׁכְּבָר חָזַר הָעִכּוּ"ם לְגֶדֶל הָעִכּוּב אֲבָל כְּשֶׁבָּאתִי לְאַכְסַנְיָא מְצָאתִיו עוֹמֵד עֲדַיִן וְנָסַעְתִּי תֵּכֶף עִמּוֹ לְטִירָאוֹוִיצָע וְלַנְתִּי בַּדֶּרֶךְ

בְּיוֹם שִׁשִּׁי בַּבֹּקֶר בַּהַשְׁכָּמָה רָצִיתִי לְהִתְפַּלֵּל שָׁם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית אַחַר כָּךְ נִתְיַשְּׁבְתִּי וְנָסַעְתִּי לְטִירָאוֹוִיצָע, וְהָיָה הַשָּׁעָה דְּחוּקָה קְצָת לְהַגִּיעַ לְשָׁם לִזְמַן תְּפִלָּה וְאַחַרְנוּ זְמַן הַתְּפִלָּה קְצָת, וּבָאנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְטִירָאוֹוִיצָע בְּעֵת שֶׁגָּמְרוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁל הַמַּגִּיד זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְתֵכֶף כְּשֶׁרָאוּ אוֹתִי אַנְשֵׁי- שְׁלוֹמֵנוּ יָצְאוּ לִקְרָאתִי בְּשִׂמְחָה רַבָּה כְּדַרְכָּם

תָּמִיד, וְהוֹדִיעוּ לִי מִיָּד הִנֵּה כִּסֵּא שֶׁל אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא מוּכָנָת וְעוֹד מְעַט יָבִיאוּ תִּינוֹק לָמוּל וּמַעֲלָתוֹ יִהְיֶה מוֹהֵל בְּוַדַּאי וְנִתְמַלֵּאתִי שִׂמְחָה שֶׁזָּכִיתִי לְמִצְוָה כָּזֹאת בְּשָׁעַת בִּיאָתִי מִיָּד וְתֶכֶף וּמִיָּד הִנַּחְתִּי טַלִּית וּתְפִלִּין וְכִבְּדוּ אוֹתִי בְּמִצְוַת חִתּוּךְ, וּמָלְתִּי הַתִּינוֹק כַּדָּת וְעַל יְדֵי זֶה נִתַּן שִׂמְחָה וְחֶדְוָה גְּדוֹלָה מְאד בְּלִבִּי, כִּי אֲנִי הָיִיתִי מְסֻפָּק כְּלָל אִם לִנְסֹעַ לְפֹה עַל שַׁבָּת, וְעַכְשָׁו אֲנִי רוֹאֶה כִּי דַּרְכִּי נָכוֹן מֵעִם הַשֵּׁם כִּי זָכִיתִי בַּדֶּרֶךְ לְמִצְוָה כָּזֹאת, אֲשֶׁר לָאו בְּכָל פַּעַם מִתְרַחֵשׁ לִי מִצְוָה כָּזֹאת בַּדֶּרֶךְ וּבִפְרָט שֶׁנִּזְכַּרְתִּי מִיָּד שֶׁמִּצְוֹת מִילָה יֵשׁ לָהּ אַחְדוּת וְשַׁיְכוּת וְקֶשֶׁר נִפְלָא עִם קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם בְּעֵת שֶׁנִּצְטַוָּה עַל הַמִּילָה, אָז הִבְטִיחוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל יֶרֶשֶׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו כַּמּוּבָא שָׁם (בְּרֵאשִׁית י"ז ט) "וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר וְנָתַתִּי לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אֵת אֶרֶץ מְגֻרֶיךָ" וְכוּ' וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב וְכָרוֹת עִמּוֹ הַבְּרִית לָתֵת אֶת אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְכוּ' וּבִשְׁבִיל זֶה נוֹהֲגִין לְזַמֵּר וְכָרוֹת בְּעֵת בְּרִית מִילָה וְעַל יְדֵי זֶה נִתְחַזַּקְתִּי וְהִתְפַּלַּלְתִּי בְּשִׂמְחָה וּבְחִיּוּת קָצָת, בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנִי וְשָׁבַתְנוּ שָׁם בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּבֵית יְדִידֵינוּ רַבִּי יִצְחָק חָתָן הַמַּגִּיד, וְגַם הוֹדִיעוּ לִי שֶׁגַּם בְּיוֹם שְׁלִישִׁי יִהְיֶה בְּרִית מִילָה אֵצֶל אֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁנִּתְקָרֵב בְּסָמוּךְ וּבְלֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ שָׂמַחְנוּ וְרָקַדְנוּ בְּעֲזָרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַחַר כָּךְ הָלַכְנוּ עַל סְעֻדַּת הַבֵּן זָכָר וּבְיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ חָזַרְתִּי וְאָמַרְתִּי הַתּוֹרָה הַמַּתְחֶלֶת מִי שֶׁיּוֹדֵעַ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁטַּעַם בֶּאֱמֶת טַעַם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא סִימָן מ), וְנִתְעַכַּבְתִּי שָׁם בְּטִירָאוִויצָע עַד יוֹם שְׁלִישִׁי וְהָיִיתִי סַנְדָּק עַל הַבְּרִית מִילָה:

כז

בְּיוֹם רְבִיעִי שָׂכַרְתִּי עֲגָלָה שֶׁל ר"י לִנְסֹעַ עַל שַׁבָּת לְמֶדְבֶּדִיבְקָא, וּבְאוֹתוֹ הָעֵת הָיָה הַדֶּרֶךְ מְקֻלְקָל וּמְבֻלְבָּל מְאד וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִים אִם לִנְסֹעַ עִם עֲגָלָה אוֹ עִם שְׁלִיטִין כִּי לִפְעָמִים יָרַד אֵיזֶה שֶׁלֶג וּבְתוֹךְ כָּךְ נִתְמַסְמֵס וְלֹא הָיָה דֶּרֶךְ נָכוֹן וּבָטוּחַ כְּלָל וּמֵחֲמַת זֶה נָסַעְתִּי עִם עֲגָלָה בְּיוֹם חֲמִישִׁי בַּבֹּקֶר, וְלִוּוּ אוֹתִי כָּל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ מִטִּירָאוִויצָע וַעֲדַיִן לֹא הוֹדַעְתִּי לָהֶם כְּלָל מַה שֶּׁבִּדַּעְתִּי יֵשׁ סְבָרָא לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בִּנְסִיעָה זאת כִּי גַּם בְּעַצְמִי הָיִיתִי מְסֻפָּק עֲדַיִן הַרְבֵּה:

כח

בְּיוֹם חֲמִישִׁי נָסַעְתִּי מִטִּירָאוִויצָע וְנִתְחַבֵּר עִמִּי יְדִידֵנוּ הַוָּתִיק מוֹרֵנוּ הָרַב גֵּרְשׁוֹן וְכוּ' נָכֶד הַמַּגִּיד זְכוּתוֹ לְבָרְכָה וְנָסַע עִמִּי עַד טְשֶׁעְרִין וְלַנּוּ בִּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ זְלַאטִיפָאלְיֶע בְּבֵית רַבִּי יְקוּתִיאֵל אֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁדָּר רַבֵּנוּ זְכוּתוֹ לְבָרְכָה בְּבֵיתוֹ בְּעֵת שֶׁיָּשַׁב שָׁם

בְּזַלְאטִיפָּאלְיֶע וּמָצָאתִי שָׁם אֶת חֲבֵרֵנוּ יְדִידֵנוּ רַבִּי חַיְקֵל נֶרוֹ יָאִיר, וּבָא אֶצְלֵנוּ בַּלַּיְלָה וְהָיָה לָנוּ לְנַחַת וּלְשִׂמְחַת לֵבָב:

כט

בְּיוֹם שִׁשִּׁי נָסַעְתִּי קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם מִזְּלַאטִיפָּאלְיֶע, וּבָאנוּ לַכְּפָר קְרוֹסְנִיסִילְקָע שָׁיּוֹשֵׁב שָׁם יְדִידֵנוּ רַבִּי זְאֵב, וְלֹא מָצָאנוּ אוֹתוֹ בְּבֵיתוֹ מִשָּׁם נָסַעְנוּ לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ קַאמִינְקָע וּכְבָר עָבַר חֲצוֹת הַיּוֹם וְנִתְעַכַּבְנוּ שָׁם עַל שַׁבַּת שִׁירָה וּמֵאֵת הַשֵּׁם הָיְתָה שֶׁנָּסַע עִמִּי רַבִּי גֶּרְשׁוֹן הַנַּ"ל שֶׁהָיָה נִצְרָךְ שָׁם לְעִנְיָנוֹ בִּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ קַאמִינְקָע, כִּי יֵשׁ לוֹ שָׁם מְחֻתָּנִים כָּל בֵּית הָרַב דְּשָׁם וּבְשַׁבָּת הָיוּ אֶצְלֵנוּ רַבִּי יוֹסֵף הִירְשׁ גִּיסוֹ שֶׁל רַבִּי גֶּרְשׁוֹן וְאִישׁ אֶחָד מִמֶּדְבֶּדִיבְקָא שֶׁהוּא חֲתַן הַחָזָן דְּשָׁם גַּם רַבִּי יְשַׁעְיָה חֲתַן הָרַב הָיָה כָּל הַיּוֹם אֶצְלֵנוּ, וְסִפֵּר לִי אָז שֶׁהָיָה פַּעַם אַחַת אֵצֶל רַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּעֵת שֶׁהָלַךְ עִם אֶחָד בִּשְׁלִיחוּת מֵהַשְּׁפָאלֶיר, וּלְצֶרֶךְ חוֹתְנוֹ הָרַב וְסִפֵּר לִי כָּל הַמַּעֲשֶׂה אֵיךְ נִכְנַס לְרַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְשֶׁנָּפַל עָלָיו אֵימָה וּפַחַד גָּדוֹל עַד מְאד, וְשֶׁדִּבֵּר עִמּוֹ הַרְבֵּה וּכְפִי הַנִּרְאֶה מִדְּבָרָיו שֶׁרַבִּי יְשַׁעְיָה הַנַּ"ל סִפֵּר לוֹ כָּל לִבּוֹ וְשֶׁנִּמְשַׁךְ עָלָיו אָז יִרְאָה וְהִתְעוֹרְרוּת לִתְשׁוּבָה מְאד כְּדֶרֶךְ כָּל הָאֲנָשִׁים שֶׁנִּכְנְסוּ אֶצְלוֹ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, כַּמְפֻרְסָם שֶׁתֵּכֶף כְּשֶׁנִּכְנַס אֵלָיו אֶחָד בָּא עָלָיו הִתְעוֹרְרוּת גָּדוֹל לִתְשׁוּבָה מְאד, וּמִי שֶׁנִּשְׁאַר עַל עָמְדּוֹ וְלֹא נִפְרַד מִמֶּנּוּ נַעֲשָׂה אִישׁ כָּשֵׁר וְיָרֵא הַשֵּׁם מְרֻבִּים, כַּמְפֻרְסָם וְסִפֵּר אֵיךְ שֶׁאַחַר כָּךְ כְּשֶׁבָּא לְבֵיתוֹ הֵבִינוּ קְצָתָם שֶׁהָיָה שָׁם וְהָיוּ לוֹ יְסוּרִים גְּדוֹלִים וּמֻחֲמַת זֶה לֹא הָיָה יָכוֹל לִסַּע יוֹתֵר וְעַכְשָׁיו הוּא יוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ הַהֶפְרֵשׁ וְהַהֶבְדֵּל בֵּין אִם הָיָה אֶצְלוֹ וּבֵין עַכְשָׁו, וְשֶׁעָקְרוּ אוֹתוֹ מֵחַיִּים אֲמִתִּיִּים וְגַם כָּל אָדָם הַמִּסְתַּכֵּל עַל הָאֱמֶת יָכוֹל לִרְאוֹת הָאֱמֶת אִם עָשׂוּ לוֹ טוֹבָה עַל יְדֵי זֶה שֶׁעִכְּבוּ אוֹתוֹ מִלְּהִתְקָרֵב לְרַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אוֹ עָשׂוּ לוֹ רָעָה שֶׁאֵין דֻּגְמָתָהּ מְעָוֹת אֲשֶׁר לֹא יוּכְלוּ לְתִקֵּן וְכוּ':

ל

גַּם בְּשַׁבָּת בַּבֹּקֶר הָיָה אֶצְלִי רַךְ בַּשָּׁנִים אֶחָד וּשְׁמוֹ שְׁמוּאֵל שֶׁהָיָה יָכוֹל לְנַגֵּן הֵיטֵב, וְנִגֵּן לְפָנַי הָרַבֵּה וְגַם הוּא נִמְשַׁךְ אַחֲרֵינוּ מְאד וְדִבֵּר עִמִּי קְצָת בְּיוֹם רִאשׁוֹן בַּבֹּקֶר בִּתְשׁוּקָה גְּדוֹלָה וְכִסּוּפִין נִמְרָצִים לְהִתְקָרֵב לָאֱמֶת, אַךְ גָּבַהּ טוּרָא בֵּינוֹ לְבֵינֵינוּ כִּי רָחוֹק מִמֶּנּוּ הַדֶּרֶךְ וְהַמִּתְנַגְּדִים רַבִּים שָׁם מְאד, וּבִפְרָט אָבִיו הוּא מִתְנַגֵּד גָּדוֹל מְאד, אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן טוֹב לְפָנָיו שֶׁיֵּשׁ לוֹ הֶכֵּרוּת קְצָת עִמָּנוּ כִּי גַּם זֶה לֹא יֹאבַד לְעוֹלָם:

לא

וְהִנֵּה בְּלֵיל שַׁבַּת שִׁירָה בָּא עַל דַּעְתִּי מֵעִנְיַן הַפָּרָשָׁה שֶׁמְּדַבֶּרֶת מִנְּסִיעָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי הַפָּרָשָׁה מַתְחֶלֶת וַיְהִי בְּשַׁלַּח פַּרְעֹה אֶת הָעָם וְכוּ', דְּהַיְנוּ שֶׁיָּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְזֶה יָדוּעַ שֶׁכָּל יְצִיאַת מִצְרַיִם הָיְתָה לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת ג) "אַעֲלֶה אֶתְכֶם מֵעֳנִי מִצְרַיִם אֶל אֶרֶץ טוֹבָה" וְכוּ' וְכֵן הַפָּרָשָׁה הַזֹּאת מְדַבֶּרֶת תֵּכֶף מֵעִנְיַן הַדֶּרֶךְ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם וְלֹא נָחָם אֱלֹקִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא, לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ הוֹלְכִין לְשָׁם כְּפֵרוּשׁ רַשִׁ"י וְכוּ' וְכָל עִנְיַן הַפָּרָשָׁה זֹאת מָצָאתִי בָּהּ הֵיטֵב כָּל עִנְיַן נְסִיעָתִי לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי מְבֹאָר בַּפָּרָשָׁה הַזֹּאת שֶׁצְּרִיכִין לְסַבֵּב הַדֶּרֶךְ לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וְלֹא נָחָם אֱלֹקִים דֶּרֶךְ וְכוּ', וַיַּסֵּב אֱלֹקִים אֶת הָעָם דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר יַם סוּף, כִּי גַּם אֲנַחְנוּ הֵסֵב אֱלֹקִים אוֹתָנוּ כִּי דַּרְכֵּנוּ הַיָּשָׁר לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הוּא דֶּרֶךְ אָדֹעס, וּקְהִלַּת- קֹדֶשׁ אָדֹעס קְרוֹבָה לָנוּ לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ בְּרֶסְלַב, וּבְכָל יוֹם וְיוֹם מְצוּיִים עוֹבְרִים וְשָׁבִים הַרְבֵּה מִבְּרֶסְלַב לְאָדֹעס כִּי כָּל הַמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁל רֹב הָעִיר הַהִיא וְשֶׁבִּסְבִיבוֹתֵינוּ הוּא בְּאָדֹעס וַאֲנִי הֻכְרַחְתִּי לְסַבֵּב הַדֶּרֶךְ לְאָדֹעס כָּל-כָּךְ הַרְבֵּה דֶּרֶךְ קַאמִינְקֶע וּטְשֶׁערִין וּטְשִׁירְקַאס וּקְרִימִינְטְשַׁאג וְכוּ' עַד שֶׁבָּאתִי לְאָדֹעס, כִּי הַתּוֹרָה בְּכָל אָדָם וּבְכָל זְמַן וְהוּטַב בְּעֵינַי מְאד שֶׁמָּצָאתִי רֶמֶז גָּדוֹל לִנְסִיעָתִי מְבֹאָר בַּתּוֹרָה בַּפָּרָשָׁה הַזֹּאת וְאָז הִתְחַלְתִּי לַחְשֹׁב בְּדַעְתִּי אֵיזֶה עִנְיָן וְטַעַם לָזֶה מַה שֶּׁצְּרִיכִין לְסַבֵּב דַּיְקָא הַדֶּרֶךְ כְּשֶׁרוֹצִין לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲבָל עֲדַיִן לֹא מָצָאתִי טַעַם נָכוֹן וּמְבֹאָר הֵיטֵב, רַק מֵרָחוֹק נִרְאֶה אֵיזֶה רְמָזִים לָזֶה וְדִבַּרְתִּי מֵעִנְיַן שִׂיחָה זֹאת בְּסָעֲדַת לֵיל שַׁבָּת לִפְנֵי הָעוֹלָם, אֵיךְ שֶׁמְּבֹאָר בַּתּוֹרָה שֶׁלָּבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לְסַבֵּב הַדֶּרֶךְ,

וְהֵם לֹא הֵבִינוּ מַה כַּוָּנָתִי כִּי לֹא יָדְעוּ שֶׁבְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בַּנְּסִיעָה הַזֹּאת

וְהִנֵּה אַחַר כָּךְ בָּא עַל דַּעְתִּי אֵיזֶה טַעַם קָצָת מַה שֶּׁצְּרִיכִין לְסַבֵּב הַדֶּרֶךְ לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהוּא מְבֹאָר לָעַיִן עַל פִּי תּוֹרָתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אָמַרְתִּי אַגַּב גְּרָרָא אֶכְתֹּב גַּם זֶה כָּאן וְהוּא כִּי מְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה "וִיהִי נָא פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחֶךָ" (בסימן ס"ו בליקו"א) שֶׁכָּל הַמְּנִיעוֹת שֶׁבָּעוֹלָם מִדָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה כֻּלָּם הֵם בִּשְׁבִיל הַחֹשֶׁק כְּדֵי שֶׁיִּתְגַּבֵּר הַחֹשֶׁק בְּיוֹתֵר וְכָל מַה שֶּׁהַנֶּחְשָׁק גָּדוֹל בְּיוֹתֵר אָז הַמְּנִיעָה גְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר כְּדֵי שֶׁיִּתְגַּבֵּר הַחֹשֶׁק בְּיוֹתֵר כִּי הַמְּנִיעָה הִיא רַק בִּשְׁבִיל הַחֹשֶׁק כִּי עַל יְדֵי הַמְּנִיעָה מִתְגַּבֵּר הַחֹשֶׁק בְּיוֹתֵר כְּמוֹ שֶׁמַּרְאִין אֵיזֶה דָּבָר לִפְנֵי תִּינוֹק, וְחוֹטְפִין מִמֶּנּוּ, שֶׁאָז מִתְגַּבֵּר חִשְׁקוֹ בְּיוֹתֵר וְרָץ וְרוֹדֵף מְאד אַחֲרֵי הַדָּבָר הַזֶּה, כְּמוֹ כֵן עַל יְדֵי שֶׁמּוֹנְעִים אֶת הָאָדָם מֵהַדָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה עַל יְדֵי זֶה מִתְגַּבֵּר חִשְׁקוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְעַל כֵּן כָּל מַה שֶּׁהַנֶּחְשָׁק גָּדוֹל יוֹתֵר נוֹתְנִין לוֹ מְנִיעוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כְּדֵי שֶׁיִּתְגַּבֵּר חִשְׁקוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְכוּ', עַיֵּן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב כִּי הֵם דְּבָרִים הַמַּכְרִחִים מְאד מְאד לְמַעֲשֶׂה וּמִי שֶׁיִּזְקַק דְּבָרִים אֵלֶּה בְּלִבּוֹ הֵיטֵב בֶּאֱמֶת, יוּכַל עַל יְדֵי זֶה לִשְׁבֹּר וְלַעֲבֹר עַל כָּל הַמְּנִיעוֹת שֶׁבָּעוֹלָם,

וּלְהַשִּׂיג וּלְהַגִּיעַ לְכָל הַדְּבָרִים שֶׁבְּקְדֻשָּׁה שֶׁיִּרְצֶה כִּי אֵין דָּבָר שֶׁיִּמְנָעֵהוּ כִּי אִם יִתְגַּבֵּר חִשְׁקוֹ יְשַׁבֵּר כָּל הַמְּנִיעוֹת כִּי כָּל הַמְּנִיעוֹת לֹא בָּאוּ כִּי- אִם בִּשְׁבִיל הַחֶשֶׁק, כִּי עַל יְדֵי הַמְּנִיעוֹת יוּכַל לְהָבִין כַּמָּה גָּדוֹל מַעֲלַת הַנֶּחְשָׁק, וְכָל מַה שֶּׁהַמְּנִיעוֹת מִתְגַּבְּרִין יוֹתֵר וְיוֹתֵר, עַל יְדֵי זֶה יוּכַל לְהָבִין כַּמָּה גָּדוֹל מַעֲלַת הַנֶּחְשָׁק וְכוּ', עַיֵּן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב

וְעַתָּה מְבֹאָר לְעַיִן בִּשְׁבִיל זֶה סִבֵּב אֱלֹקִים אֶת הָעָם וְלֹא נָחָם אֱלֹקִים בַּדֶּרֶךְ הַקָּרוֹב, כִּי בְּכַוָּנָה סִבְּבָם בִּדְרָכִים רְחוֹקִים וְהִרְחִיקָם מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ מִיָּד לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּדֵי שֶׁיִּתְגַּבֵּר חִשְׁקָם יוֹתֵר וְיוֹתֵר עַל יְדֵי גֹּדֶל הַמְּנִיעוֹת שֶׁל רְחוּק הַדֶּרֶךְ וְתִקֻּף הַמִּלְחָמוֹת שֶׁרָאוּ, שֶׁעַל יְדֵי כָּל זֶה יִתְגַּבֵּר חִשְׁקָם יוֹתֵר וְיוֹתֵר שֶׁל כָּל הָרוֹצִים לָבוֹא בֶּאֱמֶת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּמִי שֶׁלֹּא יוּכַל לַעֲמד בַּנִּסָּיוֹן הַזֶּה, בֶּאֱמֶת לֹא יָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי כָּךְ מִדָּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁמְּנַסֶּה אֶת הָאָדָם עַל יְדֵי הַמְּנִיעוֹת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁמַּזְמִין קֹדֶם כָּל דָּבָר שֶׁבְּקְדֻשָּׁה, בִּפְרָט קֹדֶם כָּל דָּבָר שֶׁבְּקְדֻשָּׁה שֶׁכָּל הַיְּהֻדוּת תְּלוּי בּוֹ כְּגוֹן לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אוֹ לְהִתְקָרֵב לְהַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁאָז מַזְמִין לוֹ מְנִיעוֹת הַנִּדְמוֹת לִמְנִיעוֹת גְּדוֹלוֹת וְקָשׁוֹת מְאד וְהַכֹּל בִּשְׁבִיל הַחֶשֶׁק כְּדֵי שֶׁיִּתְגַּבֵּר חִשְׁקוֹ בְּיוֹתֵר כַּנַּ"ל, כִּי עַל יְדֵי הַמְּנִיעוֹת גְּדוֹלוֹת וַעֲצוּמוֹת יוּכַל לְהָבִין כַּמָּה גָּדוֹל מַעֲלַת הַנֶּחְשָׁק, וְאָז יִתְגַּבֵּר שֶׁיִּהְיֶה לוֹ חֶשֶׁק וְכִסּוּפִין גְּדוֹלִים כְּפִי תֹּקֶף הַמְּנִיעָה וְאָז אִם יִתְגַּבֵּר בְּחֶשֶׁק וְכִסּוּפִין, בְּוַדַּאי יְשַׁבֵּר כָּל הַמְּנִיעוֹת וְיָבוֹא אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת וּלְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּי הַמְּנִיעוֹת לֹא בָּאוּ אֶלָּא בִּשְׁבִיל הַחֶשֶׁק כַּנַּ"ל וּלְהִפּוּךְ מִי שֶׁלֹּא יוּכַל לַעֲמד בַּנִּסָּיוֹן יִתְרַחֵק עַל יְדֵי זֶה כִּי כָּל מַה שֶּׁמִּסְבֵּב וּמְגַלְגֵּל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִם כָּל אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם מְגַדּוֹל וְעַד קָטֹן הַכֹּל הוּא בִּשְׁבִיל נְסִיּוֹנוֹת כִּי הָאָדָם לֹא בָּא לָעוֹלָם הַזֶּה הַשָּׁפָל כִּי-אִם בִּשְׁבִיל נְסִיּוֹנוֹת כַּיָּדוּעַ, וְיֶתֶר מִזֶּה אֵין לְהַאֲרִיךְ כָּאן:

לב

וְהִנֵּה עָבַר הַשַּׁבָּת בְּשָׁלוֹם בְּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ קַאמִינְקָע בְּיוֹם רִאשׁוֹן פָּרָשַׁת יִתְרוֹ נָסַעְתִּי עִם רַבִּי גֵּרְשׁוֹן הַנַּ"ל בְּיַחַד וְעִם חֲבֵרִי רַבִּי מֶנְדִּיל לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ טְשֶׁעְרִין, וְהֵיינוּ בַּכְּפָר שֶׁיּוֹשֵׁב שָׁם אֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, הֲלֹא הוּא מוֹרֵנוּ הָרַב בֶּעֶר נֵרוֹ יָאִיר וְלֹא מָצָאנוּ אוֹתוֹ בְּבֵיתוֹ גַּם בְּנוֹ הַגָּדוֹל שֶׁאֲנִי מַכִּיר אוֹתוֹ לֹא מָצָאנוּ גַּם כֵּן, רַק בְּנוֹ הֶחָתָן רָאִינוּ שָׁם שֶׁשִּׁמֵּשׁ אוֹתָנוּ קְצָת וְכִבֵּד אוֹתָנוּ בְּאֵיזֶה מַשְׂקֶה פְּשׁוּטָה

וְנָסַעְנוּ מִשָּׁם וּבָאנוּ לְטֶטְשֶׁעְרִין לְעֵת עֶרֶב וְהִתְפַּלַּלְתִּי מִנְחָה עַל הָעֲגָלָה וְקֹדֶם מִנְחָה הָיִיתִי בְּתִחְלָה בְּעַצְבוּת מְאד וְסִפַּרְתִּי קְצָת צַעֲרֵי לִפְנֵי רַבִּי גֵּרְשׁוֹן וְרַבִּי מֶנְדִּיל הַנַּ"ל וְנִחֲמוּ אוֹתִי קְצָת וְאָמְרוּ הֲלֹא רַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אָמַר שֶׁאַתֶּם שׂוֹחֲקִים מִכָּל הָעוֹלָם וְכוּ' וְאַחַר כָּךְ

הִתְחַלְנוּ לִשְׂחוֹק אֲנִי וְרַבִּי גֵּרְשׁוֹן, (וְהִתְגַּבַּרְנוּ בִּשְׂחוֹק גָּדוֹל מְאד מְאד אֵיזֶה שָׁעָה רְצוּפָה) וְעַל יְדֵי זֶה שִׂמַּחְתִּי עַצְמִי קְצָת, וְזֶה הָיָה נִצְרָךְ לִי אָז מְאד מְאד בְּלִי שִׁעוּר:

לג

אַחַר כָּךְ הִתְפַּלַּלְנוּ מִנְחָה עַל הָעֲגָלָה, וּבָאנוּ לְעֵת עֶרֶב לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ טְשֶׁעְרִין וְעָמַדְנוּ אֵצֶל יְדִידֵינוּ הַוָּתִיק הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב דְּבֶּער נֵרוֹ יָאִיר וְהֵם הָיוּ מִתְפַּלְּלִים אָז בְּמִנְיָן מִנְחָה, וּבְדַעְתִּי לִסַּע עַל הַסְּפִינָה (שֶׁקּוֹרִין פַּאראָן) וְלָבוֹא לְתוֹךְ הָעִיר לְבֵית יְדִידֵנוּ הַוָּתִיק הַנָּגִיד מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב יוֹסֵף נֵרוֹ יָאִיר, שֶׁשָּׁם הוּא תָּמִיד אַכְסַנְיָא שֶׁלִּי אַךְ רַבִּי בֶּער עִכֵּב אוֹתָנוּ בְּבֵיתוֹ לָלוּן שָׁם, כִּי בְּלֹא זֶה לֹא הָיָה אָז רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף בְּבֵיתוֹ בַּלַּיְלָה הַזֹּאת וְנִשְׁאַרְנוּ לָלוּן שָׁם וְאָכַלְנוּ שָׁם סְעֻדַּת הָעֶרֶב וְשָׁם נִמְצְאוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים מִבְּנֵי הַנְּעוּרִים שֶׁבָּאוּ מִקְּהִלַּת קֹדֶשׁ מֶערִיראד לְר' יוּדְל נֵרוֹ יָאִיר לִשְׁמֹעַ מִפִּיו דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים מִתּוֹרָתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְלֹא יָכְלוּ לְהַגִּיעַ עַל שַׁבָּת וְשָׁבְתוּ בַּכְּפָר אֵצֶל רַבִּי בֶּער הַנַּ"ל, וְשָׁם שָׁמְעוּ שֶׁרַבִּי יוּדְל הַנַּ"ל אֵינוֹ בְּבֵיתוֹ בִּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ מֶדְבֶּדִיבְקָא, וּבָאוּ לְכָאן בְּיוֹם רִאשׁוֹן לִטְשֶׁעְרִין וְלֹא מָצְאוּ אוֹתוֹ גַּם שָׁם, כִּי נָסַע לְצָרְךְ פִּדְיוֹן שְׁבוּיִים וּשְׁנֵי אֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הָיָה לָהֶם צַעַר גָּדוֹל מְאד וְעָמְדוּ בְּפַחֵי נֶפֶשׁ וּמִצְטַעֲרִים הַרְבֵּה כִּי הֵם עֲנִיִּים וּמָסְרוּ נַפְשָׁם לָבוֹא לְכָאן אַחֲרֵי מְנִיעוֹת גְּדוֹלוֹת וְחֶסְרוֹן כִּיס, כַּמְפֻרָסָם עִצָּם הַמְּנִיעוֹת כְּשֶׁרוֹצִין לְהִתְקָרֵב אֵלֵינוּ, וְאַחַר כָּל אֵלֶּה לֹא מָצְאוּ מְבֻקָּשָׁם וּבְתוֹךְ כָּךְ בָּאתִי אָנכִי לְשָׁם כַּנַּ"ל בְּעֵת שֶׁהֵם הָיוּ מוּכָנִים כְּבָר לַחֲזֹר וְלִסַּע לְבֵיתָם, וְנִתְעַכְּבוּ שָׁם קְצָת וְדִבַּרְתִּי עִמָּהֶם קְצָת וְנִחַמְתִּי אוֹתָם הַרְבֵּה, וְאָמַרְתִּי לָהֶם הֲלֹא אָנוּ רוֹאִין כַּמָּה בְּנֵי אָדָם נוֹסְעִים לְאֵיזֶה אָדוֹן כְּדֵי לִפְעל אֶצְלוֹ אֵיזֶה דָּבָר בִּשְׂבִיל עִסְקֵי פַּרְנָסָה אוֹ לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ אֵיזֶה מַשָּׂא וּמַתָּן, וְאֵין מוֹצְאִים אוֹתוֹ בְּבֵיתוֹ, וּצְרִיכִין לַחֲזֹר וְכָל הַהוֹצָאָה וְהַטִּרְחָא הָיְתָה בְּחִנָּם לְגַמְרֵי, וְאַף עַל פִּי כֵן חוֹזְרִים וְנוֹסְעִים עוֹד הַפַּעַם, וְעַל פִּי רב מִזְּדַּמֵּן שֶׁנּוֹסְעִים לַאֲדוֹנִים פְּעָמִים הַרְבֵּה וְאֵין מוֹצְאִים אוֹתָם בְּבֵיתָם, אוֹ שֶׁמּוֹצְאִים אוֹתָם בְּבֵיתָם אֲבָל אִי אֶפְשָׁר לְכְנס לָהֶם כִּי הֵם טְרוּדִים בַּעֲסָקִים אֲחֵרִים עַל-אַחַת-כַּמָּה-וְכַמָּה אַלְפֵי אֲלָפִים וְרִבֵּי רְבָבוֹת קַל-וָחֹמֶר, כַּמָּה וְכַמָּה יֵשׁ לָבוֹא וְלַחֲזֹר וְלָבוֹא בִּשְׂבִיל לְהִתְקָרֵב לַאֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים אֲמִתִּיִּים שֶׁיְּכוֹלִים לְקַבֵּל מֵהֶם חִיּוּת דִּקְדֻשָּׁה שֶׁיִּהְיוּ טוֹבָה לְפָנָיו לְעוֹלְמֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים וּבִפְרָט כְּשֶׁנּוֹסְעִים בִּשְׂבִיל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה אֲפִלּוּ אִם אֵין מַשִּׂיגִין הַדָּבָר אַף עַל פִּי כֵן הַיְגִיעָה בְּעַצְמָהּ אֵינָהּ נֶאֱבֶדֶת לְעוֹלָם, כִּי עַל כָּל פָּנִים כַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לְטוֹבָה וּבְוַדַּאי יְשַׁלֵּם הַשֵּׁם שְׂכַר כָּל פְּסִיעָה וּשְׂכַר כָּל פְּרוּטָה וּפְרוּטָה שֶׁהוֹצִאתֶם עַל הוֹצָאוֹת כִּי שׂוּם פְּסִיעָה וְשׂוּם תְּנוּעָה בִּשְׂבִיל אֵיזֶה דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה אֵינוֹ נֶאֱבָד לְעוֹלָם, אֲפִלּוּ אִם אֵין זוֹכִין לְהַשִּׂיג הַדָּבָר הַהוּא וְהִזְכַּרְתִּי אָז לִפְנֵיהֶם מַה שֶּׁרָאִיתִי בְּסֵפֶר עַל פָּסוּק

(קֹהֶלֶת ז) טוֹב אַחֲרִית דָּבָר מֵרֵאשִׁיתוֹ וְכוּ' וְאֵין כָּאן מְקוֹמוֹ וּבָזֶה נִתַּמְתִּי וְהֶחֱיֵיתִי וְהֶחֱזַקְתִּי אוֹתָם קְצָת וְנָסְעוּ לְשָׁלוֹם:

לד

בְּיוֹם שֵׁנִי פָּרָשַׁת יִתְרוֹ הִשְׁכַּמְנוּ וְהָלַכְנוּ עַל הַנָּהָר שֶׁנִּקְרָשׁ בַּלַּיְלָה, כְּדֵי לָבוֹא לְתוֹךְ הָעִיר שֶׁמֵּעֵבֶר הַשֵּׁנִי, כְּדֵי לֵילֵךְ לִטְבֹּל בְּמִקְוֶה וּלְהִתְפַּלֵּל שָׁם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְאַחַר הַתְּפִלָּה בָּאתִי לְבֵית רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף נֵרוֹ יָאִיר שֶׁהִיא אַכְסַנְיָא שֶׁלִּי, אֲבָל הוּא בְּעַצְמוֹ עֲדַיִן לֹא בָּא לְבֵיתוֹ וְנִתְעַכַּבְתִּי שָׁם בְּטֶשֶׁערִין כָּל אוֹתוֹ הַשָּׁבוּעַ עַד יוֹם שִׁלִישִׁי פָּרָשַׁת מִשְׁפָּטִים בְּיוֹם שֵׁנִי פָּרָשַׁת יִתְרוֹ כְּשֶׁבָּאתִי לְבֵית רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף נֵרוֹ יָאִיר דִּבַּרְתִּי תְּחִלָּה עִם כָּל בְּנֵי-בֵיתוֹ מֵהַשִּׁדּוּךְ שֶׁעָשָׂה בְּקָרוֹב מִבָּרְאד וְזֶה נִצְרַךְ לִי לֵידַע אַחַר כָּךְ אָכַלְנוּ סְעוּדַת הַצָּהֳרַיִם וַעֲדַיִן לֹא בָּא לֹא רַבִּי יוּדְל וְלֹא רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף וּבַעַל הָעֲגָלָה אֵץ לְדַרְכּוֹ וְהֶכְרַח רַבִּי גֶּרְשׁוֹן לַחֲזֹר לְבֵיתוֹ, וְלֹא רָאָה פָּנִים עִם רַבִּי יוּדְל נֵרוֹ יָאִיר שֶׁבָּא בַּשְּׁבִיל זֶה אַחַר כָּךְ דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה עִם רַבִּי זְאֵב בֶּן רַבִּי יַעֲקֹב מֵרַבֵּנוּ זְכָרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְגַם קִבֵּל אֶצְלִי חִדּוּשִׁים שֶׁלִּי לְעַיִן בָּהֶם וּלְעֵת עֶרֶב בָּא רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף נֵרוֹ יָאִיר וְקִבֵּל אוֹתִי בְּאַהֲבָה רַבָּה כְּדַרְכֵּנוּ תָּמִיד:

לה

וְהִנֵּה בְּאוֹתוֹ הָעֵת הָיוּ קְצָת מַחֲלוֹקֶת בֵּין הַשֻּׁתָּפִים רַבִּי דּוּב וְרַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף בְּעִנְיַן הָאַטְקָאפ (עֲבוֹדָה בְּקַבָּלָנוּת), שֶׁהָיָה מוּכָן רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף לִנְסֹעַ לְפֶטֶרְבּוּרְג לִשְׁכֹּר וַעֲדַיִן לֹא בָּאוּ לְעֻמֶק הַשָּׁוֶה וּבְתְחִלָּה לֹא רָצִיתִי לְחַוּוֹת דַּעְתִּי בָּזֶה כְּלָל, אַחַר כָּךְ בְּיוֹם שְׁלִישִׁי הִטֵּיתִי אָזְנִי קְצָת לִשְׁמֹעַ עִנְיַן הַסִּכְסוּכִים שֶׁבֵּינֵיהֶם וּבְרוּךְ הַשֵּׁם שָׁרַבִּי צְבִי נֵרוֹ יָאִיר עָשָׂה שָׁלוֹם וּפְשָׁרָה בֵּינֵיהֶם, וְגַם אָנכִי עָזַרְתִּי אוֹתוֹ קְצָת וְאָז עָשָׂה רַבִּי דּוּב סְעֻדָּה עֲבוּרִי בַּלַּיְלָה הַשַּׁיָּךְ לְיוֹם רְבִיעִי שֶׁהוּא לֵיל חֲמִשָּׁה עָשָׂר בִּשְׁבָט, שֶׁהוּא זְמַן לֵדָתִי וְהִזְמִין כָּל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הַחֲשׁוּבִים וְגַם אֶת רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף וּבְנוֹ וְהָיִינוּ כֻּלָּנוּ מְסֻבִּין אֶצְלוֹ:

לו

גַּם בְּיוֹם שְׁלִישִׁי אַחַר חֲצוֹת בָּא יְדִידֵנוּ כְּבוֹד הָרַב וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב יוּדְל נֵרוֹ יָאִיר וְדִבַּרְנוּ יַחַד בְּאַהֲבָה גְּדוֹלָה, וְאָז הָיִינוּ כֻּלָּנוּ בַּלַּיְלָה עַל הַסְּעֻדָּה וְדִבַּרְנוּ עַל הַשֻּׁלְחָן הַרְבֵּה מֵרַבֵּנוּ זְכָרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְסִפַּרְנוּ מִנִּפְלְאוֹת הַסֵּפֶר הַנּוֹרָא שֶׁצִּוָּה לִשְׁרֹף בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, וְעוֹד שְׁאָרֵי דְּבָרִים נִפְלָאִים מֵרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זְכָרוֹנוֹ לִבְרָכָה גַּם הוֹכַחְתִּי אֶת אֶחָד עַל אֵיזֶה דְּבָרִים שֶׁלֹּא הוּטְבוּ בְּעֵינֵינוּ וְכָל אֵלּוּ הַדְּבָרִים וְכַיּוֹצֵא, כֻּלָּם יֵשׁ לָהֶם שַׂיָּכוּת אֶצְלִי לְעִנְיַן נְסִיעָתִי

לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, עַל-כֵּן אֲנִי כּוֹתֵב הַכֹּל לְזִכָּרוֹן, אֲבָל אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר אֵיךְ יֵשׁ שַׂיָּכוּת לְכָל עִנְיָן וְעִנְיָן לִנְסִיעָתִי לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַחַר כָּךְ בָּאוּ בְּנֵי הַנְּעוּרִים מַאֲנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁלֹּא הָיוּ עַל הַסְּעֻדָּה, וְנִגְּנוּ כַּמָּה נִגּוּנִים וְהָיִינוּ בְּשִׂמְחָה קְצָת וְנִמְשְׁכָה הַסְּעֻדָּה עַד אַחַר חֲצוֹת לַיְלָה:

לז

בְּיוֹם רְבִיעִי חֲמִשָּׁה-עָשָׂר בִּשְׁבָט עָשָׂה רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף סְעֻדָּה בְּבֵיתוֹ וְהָיוּ אֻצְלוֹ כָּל הַנַּ"ל וְרַבִּי דּב נֵרוֹ יָאִיר וְקֻדָּם הַסְּעֻדָּה נִגְמַר הַשָּׁלוֹם וְהַפְּשָׁרָה בֵּינֵיהֶם וְגַם בְּאוֹתָהּ הַסְּעֻדָּה סִפְּרוּ קְצָת מֵרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְנִמְשַׁךְ עַד הָעֶרֶב, וְאַחַר כָּךְ הִתְפַּלַּלְנוּ מִנְחָה וְעַרְבִית וּכְבָר הָיִיתִי יָגֵעַ מְאד כִּי לא יָשַׁנְתִּי בַּלַּיְלָה כְּפִי צָרְכִּי, וְגַם בַּיּוֹם לא יָשַׁנְתִּי כְּלָל וְעַל כֵּן הִנַּחְתִּי עַצְמִי תֵּכֶף לִישׁן

וְהָיִיתִי מְרֻצֶּה לִבְלִי לְהִתְעוֹרֵר מִשְּׁנָתִי לֶאֱכל סְעֻדַּת הָעֶרֶב, אַךְ קַמְתִּי קֹדֶם סְעֻדַּת הָעֶרֶב אֲבָל לא רָצִיתִי לֶאֱכל כִּי-אִם מְעַט דְּמְעַט, וְאַחַר כָּךְ נִזְכַּרְתִּי שֶׁעָבַר יוֹם חֲמִשָּׁה-עָשָׂר בִּשְׁבָט בְּלִי שִׂמְחָה כָּרְאוּי וְהִתְחַלְתִּי לְשַׂמֵּחַ עַצְמִי וְהָיָה שָׁם רַבִּי יְשַׁעְיָה מִטְשֶׁעְרַקאס אֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, וְחָטַפְתִּי אוֹתוֹ לְתוֹךְ הַשִּׂמְחָה וְרָקַדְתִּי עִמּוֹ בְּעַל כָּרְחוֹ וּבְתוֹךְ הַשִּׂמְחָה לא הָיָה מְרֻצֶּה כְּלָל אֲבָל אֲנִי הִכְרַחְתִּי אוֹתוֹ הַרְבֵּה וְלא הָיָה יָכוֹל לְשַׁנּוֹת רְצוֹנִי, וְעַל יְדֵי זֶה נִמְשַׁךְ עָלָיו שִׂמְחָה אַחַר כָּךְ בָּא בֶּאֱמֶת וְכַמְבאָר אֶצְלֵנוּ מִזֶּה שֶׁמִּתְחִלָּה צְרִיכִין לְהַכְרִיחַ עַצְמוֹ לְשִׂמְחָה, וְאַחַר כָּךְ בָּא הַשִּׂמְחָה בֶּאֱמֶת כְּמוֹ שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ בְּפֵרוּשׁ (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא כ"ג) וְאִלּוּ מְעַט הָרִקּוּדִין וְהַשִּׂמְחָה בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה הָיָה יָקָר בְּעֵינַי מְאד מִפִּּז וּמִפְּנִינִים, כִּי נִתְיָאַשְׁתִּי מִלִּשְׂמֹחַ בְּאוֹתוֹ הָעֵת, כִּי כְּבָר נִרְדַּמְתִּי, וְהַשֵּׁם הָיָה בְּעֶזְרִי לְבוֹא לְשִׂמְחָה אָז שֶׁהוּא אֶצְלִי דָּבָר גָּדוֹל כִּי כָּל זְמַן שֶׁאֲנִי זוֹכֶה לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה, אֲפִלּוּ בְּחֹל, הוּא אֶצְלִי יָקָר מְאד וּמְצָוָה גְּדוֹלָה כִּי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הִזְהִירַנִי מְאד מְאד לִהְיוֹת אַךְ שָׂמֵחַ תָּמִיד, וּלְהַכְרִיחַ עַצְמֵנוּ בְּכָל הַכּחוֹת לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד וְהָעִקָּר לְשַׂמֵּחַ אֶת עַצְמוֹ עַל יְדֵי מִלֵּי דִּשְׁטוּתָא דַּיְקָא כַּמְבאָר אֶצְלֵנוּ כַּמָּה פְּעָמִים (שָׁם כ"ד) וְעַל יְדֵי הַשִּׂמְחָה הַזֹּאת הַנַּ"ל, עַל יְדֵי זֶה זָכִינוּ לִשְׂמֹחַ אַחַר כָּךְ גַּם בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ, כִּי עַל יְדֵי זֶה לִמַּדְתִּי אֶת רַבִּי יְשַׁעְיָה הַנַּ"ל לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה וְרִקּוּדִין בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ וּבִפְרָט לְעִנְיַן הַנְּסִיעָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָיְתָה הַשִּׂמְחָה עִקָּר גָּדוֹל אֶצְלִי, וְכָל שִׂמְחָה וְשִׂמְחָה קְטַנָּה וּגְדוֹלָה מְעַט וָרָב שֶׁהָיוּ לִי בַּדֶּרֶךְ, הַכֹּל הָיוּ סִיָּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא כְּדֵי לְזַכֵּנוּ לָבוֹא לְשָׁם, וּבְלא זֶה לא הָיָה אֶפְשָׁר לִי לָבוֹא לְשָׁם:

לח

אַחַר כָּךְ נִתְעַכַּבְתִּי לִשְׁבֹּת שָׁם בְּטְשֶׁעְרִין בְּשַׁבָּת פָּרָשַׁת יִתְרוֹ, וְגַם כְּבוֹד רַבִּי יוּדִיל נִתְעַכֵּב בְּטְשֶׁעְרִין וּבְלֵיל שַׁבָּת לֹא אָכַל עִמִּי בְּבֵית רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף, כִּי-אִם בָּאַכְסַנְיָא שֶׁלּוֹ שֶׁהִיא אֵצֶל רַבִּי דּב תָּמִיד וּבְלֵיל שַׁבָּת שָׂמְחֻנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְרִקְּדְנוּ לִכְבוֹד שִׂמְחַת שַׁבַּת קֹדֶשׁ וּבְיוֹם אָכַל עִמִּי גַּם רַבִּי יוּדִל וּבָרוּךְ הַשֵּׁם הָיָה הַכֹּל עַל נָכוֹן שִׂמְחָה וְשָׁלוֹם, וְגַם בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת רִקְּדְנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

לט

וְהִנֵּה בְּכָל הַיָּמִים הָאֵלֶּה הָיָה דַּעְתִּי נָבוֹךְ וּמְבֻלְבָּל בְּכָל פַּעַם בְּעִנְיַן הַנְּסִיעָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא יָכֹלְתִּי לְהַכְרִיעַ דַּעְתִּי כְּלָל מֵעֶצֶם מְנִיעוֹת הַמּחַ, שֶׁהָיוּ בְּדַעְתִּי כַּמָּה בִּלְבּוּלִים כְּאִלּוּ אִי אֶפְשָׁר לִי לָבוֹא לְשָׁם חַס וְשָׁלוֹם, הֵן מֵחֲמַת מְנִיעוֹת הַמָּמוֹן וְסִבָּנוֹת הַדֶּרֶךְ מֵחֲמַת כִּבְד מִלְחָמוֹת הַגֶּרְעִקִין (הַיְוָנִים) שֶׁנִּשְׁמַע אָז, הֵן מֵחֲמַת שְׁאָרֵי מְנִיעוֹת שֶׁבְּדַעְתִּי שֶׁהֶחֱלִישׁוּ אֶת דַּעְתִּי בְּכָל פַּעַם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִי לָבוֹא לְשָׁם חַס וְשָׁלוֹם וּכְבָר הָיִיתִי מוּכָן לִנְסֹעַ בִּימֵי אֱלוּל שְׁנַת תק"פ זֶה שָׁנָה וּמֶחֱצָה וּכְבָר הָיִיתִי בְּאָדֶעס וְנָתַתִּי אַדְרוּף (דְּמֵי קְדִימָה) בְּאָדֶעס עַל בִּילֶעט (כַּרְטִיס) וְנִסְנְתִּי אָחוֹר מֵחֲמַת מְנִיעוֹת כָּאֵלֶּה אֲבָל דַּרְכֵּנוּ לִבְלִי לְהַנִּיחַ אֶת הָרָצוֹן לְעוֹלָם כְּפִי אֲשֶׁר קִבַּלְנוּ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ וּמִפִּי סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים עַל כֵּן כָּל מַה שֶּׁהַמְּנִיעָה נִתְגַּבְּרָה עָלַי יוֹתֵר, וּבְפָרָט מְנִיעוֹת הַמּחַ שֶׁזֶּה עִקַּר הַמְּנִיעָה, כָּל מַה שֶּׁהִתְגַּבֵּר בְּיוֹתֵר נִתְגַּבַּרְתִּי בְּרָצוֹן חָזָק יוֹתֵר וְיוֹתֵר

אֲבָל עֲדַיִן לֹא הָיָה דַּעְתִּי צָלוּלָה בְּעִנְיָן זֶה וְלֹא יָדַעְתִּי בְּעַצְמִי לְהַכְרִיעַ דַּעְתִּי, לִפְעָמִים נִגְמַר בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ בְּוַדַּאי, וְלִפְעָמִים לְהֶפּוּךְ, וְלִפְעָמִים הָיִיתִי מְסֻפָּק בְּלִי הַכְרָעָה אַךְ נִתְיַשַּׁבְתִּי בְּכָל פַּעַם מַה לִּי לְבַלְבֵּל דַּעְתִּי לָעֵת הַזֹּאת, לְעֵת עַתָּה אֲנִי כָּאן וַאֲנִי צָרִיךְ לִנְסֹעַ מֵעִיר הַזֹּאת לְעִיר הַסְּמוּכָה הַצְּרִיכָה לִי, וּמַה לִּי לְדָאג וְלַחְשֹׁב עַל יוֹם מָחָר, כְּשֶׁיַּגִּיעַ הָעֵת שֶׁאֶצְטָרֵךְ לִסַּע לְאָדֶעס אָז אֶתְיַשֵּׁב בְּדַעְתִּי, וְגַם אָז אֵין צְרִיכִין יִשּׁוּב גָּדוֹל כִּי לְאָדֶעס אוֹכַל לִנְסֹעַ אֲפִלּוּ אִם חַס וְשָׁלוֹם לֹא אֶסַּע לְשָׁם רַק כְּשֶׁאֶהְיֶה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בְּאָדֶעס שָׁם אֶתְיַשֵּׁב אוֹ לַחֲזֹר לְבֵיתִי אוֹ לִנְסֹעַ עַל הַסְּפִינָה

וְכָל זֶה הָכַרְחְתִּי לְיַשֵּׁב בְּדַעְתִּי פְּעָמִים הַרְבֵּה אֵין מִסְפָּר, כְּדֵי לְהַשְׁקִיט רְדִיפַת מַחֲשַׁבְתִּי שֶׁהָיְתָה טְרוּדָה וּמְבֻלְבֶּלֶת בְּכָל פַּעַם בְּעִנְיָן זֶה וּבְכָל פַּעַם שֶׁהָיִיתִי צָרִיךְ לִנְסֹעַ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם הָיוּ לִי סְפֵקוֹת גְּדוֹלוֹת, כִּי בֶּאֱמֶת לַאֲמִתּוֹ כָּל עִקַּר נְסִיעָתִי מִבֵּיתִי בְּשָׁעָה רְאשׁוֹנָה הָיָה רַק כְּדֵי לְסַבֵּב בֵּין אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ לְקַבֵּץ אֵיזֶה סְךָ עַל הוֹצָאוֹת וְלִנְסֹעַ מִשָּׁם לְאָדֶעס אוּלַי אֶזְכֶּה לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַךְ מִגְּדֶל מְנִיעוֹת הַמּחַ שֶׁבִּלְבְּבִי הַכְרַחְתִּי לוֹמַר לִלְבִּי שֶׁלְּעֵת

עַתָּה אֵינִי נוֹסֵעַ רַק לְמָקוֹם זֶה, כִּי אֲפִלּוּ בְּלִי הַנְּסִיעָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲנִי צָרִיךְ עַל כָּל פָּנִים לְעֵת עַתָּה לִנְסֹעַ לְאוּמַאן וּכְשֶׁבָּאתִי לְאוּמַאן בָּאֱמֶת הָיִיתִי מְסֻפָּק אִם לִנְסֹעַ לְהַלְּן וְהֶכְרַחְתִּי לִנְסֹעַ וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁנָּסַעְתִּי מֵאוּמַאן הָיִיתִי מְסֻפָּק הַרְבֵּה גַּם בְּטֵירָאוִיצָע אִם לִנְסֹעַ כְּלָל עַתָּה לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְגַדֵּל קִלְקוּל הַדֶּרֶךְ וְהַהוֹצָאָה רַבָּה וְהַשָּׂכָר מוּעָט, כִּי הַשָּׂעָה דְּחוּקָה בָּעוֹלָם מְאד, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזַר לִי בְּכָל פַּעַם וְנָסַעְתִּי לִטְשֶׁעְרִין וְהִנֵּה כְּבָר חָדְלוּ הַסְּפֵקוֹת אִם לִנְסֹעַ הַסְּבִיבוֹת שֶׁלְּאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ כִּי כְּשֶׁהִגַּעְתִּי לִטְשֶׁעְרִין בְּוַדַּאי אֲנִי מֻכְרָח לִהְיוֹת בְּמֶדְבֶּרְדִּיבְקָא וּבְקִרְימִינְטְשָׁאק וְכוּ', וְלֹא אָשׁוּב לְבֵיתִי עַד שֶׁאֶהְיֶה שָׁם אֲבָל עֲדַיִן הָיָה לִבִּי חָלוּק אִם לִנְסֹעַ לְאֶדֶעס:

מ

וְהִנֵּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְסַבֵּב סִבּוֹת לְטוֹבָה בְּרַחֲמָיו, וְחַיָּב כָּל אָדָם לוֹמַר בִּשְׁבִילִי נִבְרָא הָעוֹלָם (סַנְהֶדְרִין לז, וְכָל מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם הַכֹּל נַעֲשָׂה בִּשְׁבִילוֹ וּבְפָרָט אָנכִי שֶׁאָמַר לִי רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּפֵרוּשׁ בְּעֵת הַנְּסִיעָה לְאוּמַאן שֶׁהַכֹּל שֶׁלָּנוּ, כִּי חַיָּב אָדָם לוֹמַר בִּשְׁבִילִי נִבְרָא הָעוֹלָם כִּי הֲלֹא נוֹסְעִים כָּאן וְכוּ' וְאִם-כֵּן שֶׁתֵּף אוֹתִי עִמּוֹ לְעִנְיַן בְּרִיאַת הָעוֹלָם בְּשֵׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית:

מא

וְהִנֵּה רָאה רָאִיתִי נִפְלָאוֹת הַשֵּׁם אֵיךְ מִן הַשָּׁמַיִם עוֹזְרִים לִי לָבוֹא לְנִיקוֹלַאיֶעב וּלְאֶדֶעס כְּדֵי שֶׁאֶסַּע לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי בְּבוֹאִי לִטְשֶׁעְרִין סִפְּרוּ לִי מִיָּד שֶׁה"ה הָרַבָּנִי מוֹרֵנוּ הָרַב שְׁלמה בֶּן רַבִּי לֵיבּ נֵרוֹ יָאִיר בָּא לְבֵית אִמּוֹ בָּעִתִּים הַלָּלוּ, וַעֲדַיִן הוּא שָׁם, וּבְדַעְתּוֹ לִנְסֹעַ לְאָבִיו לְנִיקוֹלַאיֶעב וְתֵכֶף הֵבַנְתִּי כִּי לֹא דָּבָר רֵיק הוּא וּמִן הַשָּׁמַיִם הוּא כִּי עַל יְדֵי זֶה אוּכַל גַּם כֵּן בְּנָקֵל לָבוֹא לְנִיקוֹלַאיֶעב, דְּהַיְנוּ לִנְסֹעַ עִמּוֹ יַחַד בְּצַוָּתָא חֲדָא וְכֵן הָיָה אַחַר כָּךְ שֶׁנָּסַעְתִּי עִמּוֹ יַחַד וְלוּלֵא זאת בְּוַדַּאי לֹא הָיִיתִי בְּאֶדֶעס וְלֹא הָיִיתִי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חַס וְשָׁלוֹם אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן הָיִיתִי מְסֻפָּק בְּגוּף הַנְּסִיעָה, רַק בְּכָל פַּעַם שֶׁנִּזְכַּרְתִּי בְּדַעְתִּי שֶׁרַבִּי שְׁלמה נֵרוֹ יָאִיר בִּקְרִימִינְטְשָׁאק נִתְעוֹרַרְתִּי תֵּכֶף וְהֵבַנְתִּי שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו מְרַמֵּז לִי בָּזֶה שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא בָּא עַכְשָׁו בָּעֵת הַזאת לִקְרִימִינְטְשָׁאק כִּי-אִם בִּשְׁבִילִי וְכֵן הָיָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

מב

וְהִנֵּה כְּשֶׁבָּאתִי לְטְשֶׁעְרִין בְּיוֹם רִאשׁוֹן פָּרָשַׁת יִתְרוֹ כַּנִּזְכָּר לְעֵיל הֵבַנְתִּי שֶׁמִּכָּאן אִי אֶפְשָׁר לִסַּע קֹדֶם שַׁבָּת, וְעַל כֵּן לְעֵת עַתָּה אֵינִי צָרִיךְ לְבַלְבֵּל דַּעְתִּי בִּסְפֵקוֹת כְּלָל אַךְ אַחַר כָּךְ אַחַר שַׁבָּת הַנַּ"ל הִתְחַלְתִּי לַחְשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּעִנְיַן נְסִיעָתִי כִּי אִם לֹא אֶסַּע עִם רַבִּי שְׁלֹמה מִשָּׁם לְנִיקוֹלַאיֶב, אֲנִי צָרִיךְ לְנְסֹעַ מִיָּד לִקְרִימִינְטְשָׁאק וּמִשָּׁם לַחֲזֹר לְכָאן, וּלְסַבֵּב בְּמֻדְבֶּדִיבְקָא וּטְשִׁירְקָאס וְכוּ', וּמִשָּׁם לְבֵיתִי אַךְ אוּלַי אֶרְצֶה לִנְסֹעַ מִשָּׁם לְנִיקוֹלַאיֶב אָז אֲנִי צָרִיךְ מִקֹּדֶם לְסַבֵּב כְּדֵי לְקַבֵּץ אֵיזֶה סָךְ מָעוֹת כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לִי עַל הוֹצָאוֹת, גַּם אוּלַי אוֹכַל לִשְׁלֹחַ לְבֵיתִי עַל פַּרְנָסָה וּלְסַלֵּק אֵיזֶה חוֹב וְהִנֵּה הָיִיתִי נָבוֹךְ בְּדַעְתִּי וּבְיוֹם שֵׁנִי עָנָה וְאָמַר לִי מְחֻתָּנִי רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ נֵרוֹ יָאִיר שֶׁבָּא לְטְשֶׁעְרִין בְּיוֹם שִׁשִּׁי פָּרָשַׁת יִתְרוֹ הֶעָבָר, אִם תִּרְצוּ תּוּכְלוּ לִנְסֹעַ עִמִּי יַחַד לְטְשֶׁעְרְקָאס בְּיוֹם שְׁלִישִׁי, וּמִשָּׁם תַּחְזְרוּ עִמִּי עַל שַׁבָּת לְכָאן, וְנִסַּע מִכָּאן יַחַד לְקְרִימִינְטְשָׁאק, כִּי אֲנִי מֻכְרָח לִהְיוֹת שָׁם, וְגַם תּוּכְלוּ לָשׁוּב עִמִּי מִקְרִימִינְטְשָׁאק לְכָאן וְהוּטְבוּ דְּבָרָיו בְּעֵינַי מְאד כִּי יִפְטר אוֹתִי מֵהוֹצָאוֹת הַרְבֵּה בְּדַרְךְ מְקֻלְקָל כָּזֶה וְכֵן עָשִׂיתִי אָז וְנָסַעְתִּי בְּיוֹם שְׁלִישִׁי פָּרָשַׁת מִשְׁפָּטִים עִם מְחֻתָּנִי יַחַד לְטְשֶׁעְרְקָאס

בַּדֶּרֶךְ נוֹדַע לִי הֵיטֵב שֶׁמֻּדְבֶּדִיבְקָא סְמוּכָה בְּיוֹתֵר לְטְשֶׁעְרְקָאס מִטְּשֶׁעְרִין, וְתֵכֶף עָלָה עַל דַּעְתִּי שֶׁבְּאֹם לֹא אוּכַל לִנְסֹעַ מִטְּשִׁירְקָאס לְטְשֶׁעְרִין, עַל שַׁבָּת אֶסַּע לְמֻדְבֶּדִיבְקָא וּבָאתִי לְטְשֶׁעְרְקָאס בַּלַּיְלָה הַשַּׁיָּךְ לְיוֹם רְבִיעִי אַחַר חֲצוֹת לַיְלָה, וְנִתְעַכַּבְתִּי שָׁם כָּל יוֹם רְבִיעִי וְיוֹם חֲמִישִׁי וּמְחֻתָּנִי לֹא חָזַר לְטְשֶׁעְרִין וְצִוִּיתִי שֶׁיַּעֲמִיד לִי עֲגָלָה וְנִסַּעְתִּי לְבַדִּי בְּיוֹם שִׁשִּׁי בַּבֹּקֶר מִטְּשֶׁעְרְקָאס לְמֻדְבֶּדִיבְקָא, וְרַבִּי מֶנְדִּיל חֲבֵרִי לֹא הָיָה עִמִּי אָז, כִּי נִשְׁאַר בִּטְשֶׁעְרִין כִּי עֲגָלָה שֶׁל מְחֻתָּנִי הָיְתָה קְטַנָּה לְקַבְּלוֹ, וּבָאתִי לְמֻעְדֶּוועדִיבְקָא עַל שַׁבָּת פָּרָשַׁת מִשְׁפָּטִים וְאָז הָיָה פָּרָשַׁת שְׁקָלִים, וְשָׁבַתִּי שָׁם הַשַּׁבָּת בְּשִׂמְחָה כָּרְאוּי וּבְלֵיל שַׁבָּת נָשָׂא לִבּוֹ אֶת רַגְלָיו שֶׁל כְּבוֹד יְדִידִי הָרַב רַבִּי יוּדְל, וְגַם אֲנִי רָקַדְתִּי עִמּוֹ בְּשִׂמְחָה בְּעֻזָּרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהָיָה אָצְלִי רַבִּי חַיְקֵל

מג

אַחַר שַׁבָּת בְּיוֹם רִאשׁוֹן פָּרָשַׁת תְּרוּמָה הוֹכַחְתִּי הַרְבֵּה אֶת אֶחָד אוֹדוֹת מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי עָלָיו שֶׁעָשָׂה קֶשֶׁר שָׁם לִנְסֹעַ וְכוּ' נֶגֶד רְצוֹן רַבִּי יוּדְיל נֵרוֹ יָאִיר, וּבְעִנְיָן זֶה דִּבַּרְתִּי אַחַר כָּךְ גַּם עִם בְּנֵי הַנְּעוּרִים אֲחֵרִים וְאִם לֹא בָּאתִי כִּי-אִם בִּשְׁבִיל זֶה גַּם כֵּן הָיָה רְאוּי לִנְסֹעַ, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַכֹּל כָּאן:

מד

בַּלַּיְלָה הַשַּׁיָּךְ לְיוֹם שֵׁנִי עֲשָׂה סְעֻדָּה רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּן רַבִּי דּוב הַיּוֹשֵׁב בַּכְּפָר יוּפְקוֹבִיץ, וְנָסַעְתִּי אֲנִי וְרַבִּי יוּדְל וּשְׁאָר בְּנֵי הַנְּעוּרִים לֹא הִזְמִין וְדִבַּרְתִּי בַּדֶּרֶךְ הַרְבֵּה עִם רַבִּי יוּדְל וְסָעַדְנוּ שָׁם סְעֻדַּת הָעֶרֶב בְּיוֹם שֵׁנִי שַׁבְנוּ לְמֻדְבֶּדִיבְקָא וְהָיָה בְּדַעְתִּי מִיָּד לָשׁוּב לְטְשֶׁעְרִין, אַךְ הֶכְרַחְתִּי לְהַמְתִּין עַל אֵיזֶה אֲנָשִׁים עַד יוֹם שְׁלִישִׁי בְּיוֹם שְׁלִישִׁי נָסַעְתִּי מִמֶּעְדֶוועדִיווקָא לְטְשֶׁעְרִין וְלִוָּה אוֹתִי רַבִּי לֵיבּ בֶּן רַבִּי חַיְקִיל וּשְׁאָר בְּנֵי הַנְּעוּרִים וּבֶן רַבִּי אֵלְיָהוּ לַכְּפָר נוֹבֶסֶלְיץ מִשָּׁם רָצוֹנִי לִנְסֹעַ לְלוּן בַּכְּפָר סוּבִיטוּב, וּכְבָר נָסְעוּ כֻּלָּנוּ לְשָׁם, וְחָזַרְנוּ מֵאֶמְצַע הַנָּהָר שֶׁנִּקְרַשׁ בַּלַּיְלָה וְחָזַרְנוּ וּבָאנוּ לַכְּפָר הַנַּ"ל לְבֵית רַבִּי אַבְרָהָם וְעָשָׂה סְעֻדָּה גְּדוֹלָה עֲבוּרֵנוּ וְאָז דִּבַּרְתִּי הַרְבֵּה עִם הָעוֹלָם שָׁהָיוּ שָׁם, עַד שֶׁבָּאנוּ מִתּוֹךְ שִׂיחָתֵנוּ אֶל הַתּוֹרָה עַל פָּסוּק וָאֶתְחַנַּן (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא ע"ח) שֶׁמְּדַבֶּרֶת מֵאֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים וְשָׁם עִקַּר הַתּוֹרָה מֵעִנְיַן הַדֶּרֶךְ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאָמַרְתִּי לִפְנֵיהֶם כָּל הַתּוֹרָה בַּאֲר הֵיטֵב כְּפִי מַה שֶּׁאֲנִי יוֹדֵעַ בָּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ, כְּפִי שֶׁשָּׁמַעְתִּי בְּעַצְמִי מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ אֲשֶׁר בִּכְתָב אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כָּל-כָּךְ, וְהֶחֱיֵיתִי אוֹתָם מְאד וְעַל יְדֵי זֶה נִתְעוֹרַרְתִּי מְאד, וְרָאִיתִי שֶׁגַּם זֶה רָמַז לִי לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל וְאַף-עַל-פִּי-כֵן עֲדַיִן לֹא נִתְחַזֵּק דַּעְתִּי בִּשְׁלֵמוּת, כִּי בְּמֻדְבֶּדִיבְקָא הָיָה בְּדַעְתִּי לָשׁוּב לְבֵיתִי גַּם אָמַרְתִּי לִפְנֵיהֶם אָז הַתּוֹרָה הַנֶּעְוֹר בַּלַּיְלָה (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן נ"ב), וְעַל יְדֵי שֶׁעוֹרַרְנוּ הָרֵיחַ הַטּוֹב וְהַנּוֹרָא שֶׁל אֵלּוּ שְׁתֵּי תּוֹרוֹת נִפְלָאוֹת מֵרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה נִתַּן שִׂמְחָה גְּדוֹלָה בְּלֵב כֻּלָּנוּ, וְיָשַׁבְנוּ אַחַר כָּךְ אֶל הַסְּעֻדָּה בְּשִׂמְחָה, וְהָיִינוּ שְׂמֵחִים שָׁם וְכָל בְּנֵי הַנְּעוּרִים שָׂמְחוּ מְאד בְּרִקּוּדִין וּמְחוֹלוֹת כָּרְאוּי לִשְׁמֹחַ כְּשֶׁזּוֹכִין לִשְׁמֹעַ דְּבָרִים נוֹרָאִים כָּאֵלֶּה שֶׁלֹּא שָׁמְעָתָן אֹזֶן מֵעוֹלָם בַּבֹּקֶר בְּיוֹם רְבִיעִי נָסַע עִמִּי רַבִּי אַבְרָהָם לְאָחִיו לַכְּפָר סוּבִיטוּב, וּבְנֵי הַנְּעוּרִים שֶׁלִּוּוּ אוֹתִי נִשְׁאֲרוּ שָׁם בְּבֵית רַבִּי אַבְרָהָם וּבָאנוּ לְרֹ' לֵיבּ אָחִיו לַכְּפָר סוּבִיטוּב וְהִתְפַּלַּלְנוּ שָׁם וְסָעַדְנוּ שָׁם סְעֻדַּת שַׁחֲרִית אַחַר כָּךְ נָתְנוּ לִי מָעוֹת בְּכָבוֹד, וְנָסַע עִמִּי רַבִּי לֵיבּ עַד טְשֶׁעְרִין וְחָזַרְתִּי וּבָאתִי לְטְשֶׁעְרִין בְּיוֹם ד' פָּרָשַׁת תְּרוּמָה בְּעֶרֶךְ חֲצוֹת הַיּוֹם וְהִנֵּה כְּבָר פְּטַרְתִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַנְּסִיעָה שֶׁבִּסְבִיבוֹת אֵלּוּ וְאֵינִי צָרִיךְ לְנְסֹעַ עוֹד כִּי אִם לִקְרִימִינְטְשָׁאק

מה

וְהִנֵּה בְּבוֹאִי לְטְשֶׁעְרִין שִׁנִּית כְּבָר הָיָה כְּבֵד עָלַי טִלְטוּל הַדֶּרֶךְ וְהָיִיתִי רוֹצֶה לָשׁוּב לְבֵיתִי, וּנְסִיעַת אָדֶעס וְלִבּוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָיָה רָחוֹק בְּעֵינַי מְאד מְאד וְלוּלֵא שֶׁבַּת רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הַצַּדֶּקֶת מָרַת שָׂרָה יוֹשֶׁבֶת בִּקְרִימִינְטְשָׁאק, וַאֲחוֹתָהּ הַצַּדֶּקֶת מָרַת חַיָּה תִּחְיֶה וּבְנֵיהֶם שֶׁיִּחְיוּ, שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לְקַבֵּל פָּנֵיהֶם וְלֵרָאוֹת עִמָּהֶם וְלִתֵּן לָהֶם פְּרִיסַת-שָׁלוֹם מֵאֲחוֹתָם הַצַּדֶּקֶת מָרַת אָדִיל תִּחְיֶה, אֲשֶׁר אֲנִי מְחֻיָּב לַעֲבֹד וּלְשָׁרֵת אֶת זֶרַע רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ

לְבָרְכָה בְּכָל כֹּחִי, לוּלֵא זֹאת הָיִיתִי שָׁב מִדַּרְכִּי אַךְ אָמַרְתִּי לְקְרִימִינְטְשָׁאק אֲנִי מֻכְרָח לְנְסֹעַ מֵחֲמַת הַנַּ"ל כִּי לְעִנְיַן מָעוֹת לֹא הָיָה כְּדַאי הַהוֹצָאָה שֶׁהִיא כִּמְעַט יְתֵרָה עַל הַשֶּׁבַח וְתֵכֶף שָׂכַרְתִּי עֲגָלָה עַל מְנָת לַחֲזֹר לְכָאן וְלֹא הָיִיתִי מֻרְצֶה בְּשׁוּם אֹפֶן לִשְׂכֹּר עֲגָלָה לְשָׁם לְבַד וְלִנְסֹעַ מִשָּׁם לְנִיקוֹלַאיֶב עִם רַבִּי שְׁלמה אַף עַל פִּי שֶׁבְּאֹפֶן זֶה הָיִיתִי שׂוֹכֵר עֲגָלָה לְקְרִימִינְטְשָׁאק בְּזוֹל יוֹתֵר, אֲבָל דַּעְתִּי הָיְתָה חֲזָקָה שֶׁאֵינִי רוֹצֶה לְנִיקוֹלַאיֶב וְאָדֶעס רַק לַחֲזֹר לְכָאן לִטְשֶׁעְרִין, וּמִכָּאן לִנְסֹעַ לְבֵיתִי וְעַל כֵּן שָׂכַרְתִּי עֲגָלָה עַל מְנָת לַחֲזֹר לִטְשֶׁעְרִין, וְשָׂכַרְתִּי הָעֲגָלָה בַּלַּיְל הַשַּׁיָּךְ לְיוֹם חֲמִישִׁי עַל דַּעַת לִנְסֹעַ לְמָחָר אַחַר תְּפִלַּת שַׁחֲרִית לָבוֹא עַל שַׁבָּת לְקְרִימִינְטְשָׁאק וְלַחֲזֹר מִשָּׁם בְּיוֹם שֵׁנִי אַחַר שַׁבָּת:

מו

בַּבֹּקֶר בְּיוֹם חֲמִישִׁי וְאָז הָיָה עֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר קַמְתִּי מִשְּׁנָתִי לְהִתְפַּלֵּל בְּזְרִיזוּת כְּדֵי לִנְסֹעַ וְתֵכֶף בְּקוּמִי א

מִשְּׁנָתִי שָׁלַח הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַחֲשָׁבוֹת בְּלִבִּי אוּלַי אַף עַל פִּי כֵן אֶסַּע מִקְרִימִינְטְשָׁאק לְנִיקוֹלַאיֶב עִם רַבִּי שְׁלמה וְנִזְכַּרְתִּי עוֹד הַפַּעַם שֶׁלֹּא דָּבָר רֵיק מַה שֶּׁבָּא רַבִּי שְׁלמה בְּאוֹתָהּ הָעֵת כִּי בְּוַדַּאי הוּא בִּשְׁבִילִי, וְלֹא רָצִיתִי לִדְחוֹת מַחֲשָׁבָה זאת, וְנִכְנַסְתִּי הַרְבֵּה בְּמַחֲשָׁבוֹת אֵלּוּ וְנִתְיַשַּׁבְתִּי הַרְבֵּה בָּזֶה וְהִצַּעְתִּי בְּדַעְתִּי כָּל הַמְנִיעוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּמִחְי עַל הַנְּסִיעָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהֵבַנְתִּי שֶׁאַף עַל פִּי כֵן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּדוֹל מְאד, וְיָכוֹל לַעֲזֹר לִי עַל הַכֹּל לְשַׁבֵּר כָּל זֶה וְלָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַל כֵּן אָמַרְתִּי עַל כָּל פָּנִים אֶסַּע לְקְרִימִינְטְשָׁאק עַל הַסָּפֵק שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת שֶׁלֹּא אֶחֱזֹר לְכָאן וְלֹא יִהְיֶה נֶחְלָט בְּדַעְתִּי שֶׁבְּוַדַּאי אֶחֱזֹר לְכָאן וְהַנַּפְקָא מִנָּהּ שֶׁאֲנִי צָרִיךְ עַתָּה לְקַבֵּל מִיָּד כָּל מַה שֶּׁרוֹצִים אַנְשֵׁי- שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבִּטְשֶׁעְרִין לִתֵּן לִי כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ לִי עַל הוֹצָאוֹת כִּי אוּלַי יִהְיֶה הַשֵּׁם עִמְּדִי שֶׁאֶסַּע מִשָּׁם עִם רַבִּי שְׁלמה לְנִיקוֹלַאיֶב וְכוּ' כַּנַּ"ל וְתֵכֶף נִתְחַזַּקְתִּי בְּדַעְתִּי עַל זֶה, וְהִתְפַּלַּלְתִּי תְּפִלַּת שַׁחֲרִית וְאַחַר כָּךְ קַיַּמְתִּי כָּךְ, וְדִבַּרְתִּי עִם רַבִּי יַעֲקב יוֹסֵף וּשְׁאַר אַנְשֵׁי- שְׁלוֹמֵנוּ הֱיוֹת שֶׁיֵּשׁ סָפֵק בְּדַעְתִּי שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאֶסַּע מִקְרִימִינְטְשָׁאק לְנִיקוֹלַאיֶב, וַעֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ בְּבֵרוּר אֲבָל עַל כָּל פָּנִים אֲנִי מְסֻפָּק בָּזֶה, וְיָכוֹל לִהְיוֹת כֵּן, עַל כֵּן חָנּוּנִי נָא וּתְנוּ לִי תֵּכֶף מַה שֶּׁאַתֶּם רוֹצִים לִתֵּן לִי וְכֵן קִבְּלוּ וְקַיְּמוּ דְּבָרַי וְנָתְנוּ לִי מַתְּנַת יָדָם הַטּוֹבָה וְרֻבָּם אָמְרוּ בְּוַדַּאי תִּשּׁוּבוּ לְכָאן וַאֲנִי אָמַרְתִּי אַף עַל פִּי כֵן מֻחְלָט סָפֵק אֲנִי רוֹצֶה לְעֵת עַתָּה שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר לִי דָּבָר חוֹבָה בְּכָאן, וַה'-הַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה וְנָסַעְתִּי מִטִּשֶׁעְרִין לְקְרִימִינְטְשָׁאק אֲנִי וַחֲבֵרִי רַבִּי מָנְדִיל בְּיוֹם חֲמִישִׁי לְעֵת עֶרֶב וְאָז בְּאוֹתָהּ הָעֵת הָיָה צַעַר גָּדוֹל בְּבֵית רַבִּי יַעֲקב יוֹסֵף מֻחְלָט שֶׁלֹּא הֵבִיאוּ לוֹ בֵּילְעט (כַּרְטִיס) שֶׁל גִּילְדֶיע אֶחָד לִנְסֹעַ לְפֶעטֶערְבּוּרְג, וְהָיְתָה עֲצָתָם חֲלוּקָה מְאד מְאד אֵיךְ

לְהִתְנַהֵג כִּי הָיָה כְּמֵעַט כָּל רְכוּשָׁם תָּלוּי בְּעֵצָה זאת וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזַר שֶׁאָמַרְתִּי לָהֶם אָז דְּבָרִים נָאִים שֶׁכָּל חֶלְקַת הָעֵצָה שֶׁלָּהֶם הוּא רַק אֵיךְ לְהַשִּׂיג וּלְהַגִּיעַ רְצוֹן הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶּה הָעִקָּר חֶלְקַת הָעֵצָה שֶׁלָּהֶם, כִּי הֲלֹא בְּוַדַּאי יָדוּעַ לָאֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים כְּמוֹתָם שֶׁהַמָּמוֹן הוּא הֶבֶל וְרִיק וְאֵין מְלַוִּין לוֹ לָאָדָם לֹא כֶּסֶף וְלֹא זָהָב וְכוּ', רַק שֶׁהֵם צְרִיכִין בְּוַדַּאי מָעוֹת הַרְבֵּה לְשֵׁם שָׁמַיִם כְּדֵי לְפַזֵּר צְדָקָה הַרְבֵּה כִּי הֵם נְדִיבֵי לֵב בְּיוֹתֵר, כְּמוֹתָם יִרְבּוּ בְּיִשְׂרָאֵל וְאִם-כֵּן כָּל מַה שֶּׁאַתֶּם לְהוּטִים אַחַר הַמָּמוֹן הַכֹּל בִּשְׁבִיל רְצוֹן הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ, וּכְשֶׁאַתֶּם מְסֻפָּקִים עַתָּה אֵיךְ לְהַשִּׂיג הַמָּמוֹן וּלְהַנְצֵל מִן הַהֶפְסֵד, כָּל חֶלְקַת הָעֵצָה הוּא רַק אֵיךְ לְהַשִּׂיג רְצוֹן הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וּכְשֶׁחֶלְקַת הָעֵצָה הוּא בָּזֶה רְאוּי לָכֶם לִשְׂמֹחַ מְאד וּלְהַרְחִיק הָעַצְבוּת שֶׁיֵּשׁ לָכֶם עַתָּה, הַמַּזִּיק מְאד לְכָל הָעִנְיָנִים כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְיוֹתֵר מִזֶּה דִּבַּרְתִּי עִמָּהֶם, וְעַל יְדֵי זֶה הִרְחַבְתִּי קְצָת דַּעַת רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף וְהִכְרַחְתִּי אוֹתוֹ לֶאֱכל עִמִּי סְעֻדַּת רֹאשׁ חֹדֶשׁ מַה שֶּׁבְּתְחִלָּה הָיָה רָחוֹק בְּעֵינָיו מְאד לֶאֱכל אָז כִּי הָיָה צַעֲרָם וְטָרְדָּתָם וַחֲלָקוֹת הָעֵצָה שֶׁלָּהֶם כָּבֵד מְאד אֲבָל עַל-יְדֵי דִּבּוּרִי וְהַפְצָרָתִי אָכַל עִמִּי וְאַגַּב אָכְלוּ עוֹד שְׁאָר מְסֻבִּים רַבִּים וְאָמַרְתִּי לוֹ אָז שֶׁחֶלְקַת הָעֵצָה שֶׁיֵּשׁ לִי בְּלִבִּי גָּדוֹל הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵחֶלְקַת הָעֵצָה שֶׁלָּהֶם כִּי עִנְיָן שֶׁלָּהֶם נוֹגֵעַ בְּמָמוֹן, וְעִנְיָן שֶׁלִּי מַגִּיעַ לִנְפָשׁוֹת וּלְמָמוֹן, וְהוֹדָה מְאד לִדְבָרַי:

מז

אַחַר הַסְּעֻדָּה קִבַּלְתִּי רְשׁוּת מֵהֶם וְנָסַעְנוּ לִקְרִימִינְטְשָׁאק, וּבָאנוּ לִקְרָאקֶע בְּיוֹם עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ אַחַר חֲצוֹת שְׁתַּיִם אוֹ שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת, וְהָיִינוּ לְהוּטִים לַעֲבר הַנָּהָר דִּינֶעפֶּר בְּזְרִיזוּת וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִזְמִין לָנוּ סְפִינָה וְעָבַרְנוּ בְּשָׁלוֹם וּבָאנוּ לִקְהִלַּת קֹדֶשׁ קְרִימִינְטְשָׁאק בְּעוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל וְתֵכֶף בְּבוֹאִי לְשָׁם, מָצָאתִי אֶת רַבִּי שְׁלֹמה וְנוֹדַע לִי מִיָּד שֶׁהוּא מוּכָן אַחַר שַׁבָּת לִנְסֹעַ לְנִיקוֹלַאיֶעב, וּכְבָר יֵשׁ בְּכָאן עֲגָלָה מֵאֶדֶעס שֶׁנּוֹסַעַת לְנִיקוֹלַאיֶעב שֶׁתּוּכַל לְקַבֵּל אֶת כֻּלָּנוּ לְשָׁם וְכֵן הָיָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהוֹדִיעוּ לִי תֵּכֶף שֶׁאֶחָד מֵאוֹהֲבֵי בֶּאֱמֶת מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הוּא יוֹדֵעַ מֵעֲגָלָה זאת שֶׁנּוֹסַעַת לְנִיקוֹלַאיֶעב וְתֵכֶף קָרָאתִי אֶת הָאִישׁ הַנַּ"ל וְאָמַר לִי שֶׁבְּקֶל נוּכַל לִנְסֹעַ עִם עֲגָלָה זאת

אַחַר כָּךְ שָׁבַתְנוּ שָׁם בְּבֵית רַבִּי אַיְזִיק חֲתַן רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה וּבְלֵיל שַׁבָּת הַיַּלְדָּה שֶׁלָּהֶם שֶׁתִּחְיֶה שֶׁנּוֹלְדָה בְּקֶרוֹב לְמַזָּל טוֹב הָיְתָה מֻטֶּלֶת עַל עֶרֶשׂ דְּוַי, וּבְלֵיל שַׁבָּת הַנַּ"ל הָיְתָה מְסֻכֶּנֶת וּבְבוֹאֵנוּ מִבֵּית הַכְּנֶסֶת אָמְרָה הַצַּדֶּקֶת מָרַת שָׂרָה תִּחְיֶה בַּת רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה, שֶׁכְּבָר נִתְקָרְרוּ רַגְלֵי הַתִּינוֹק וְגַם חֲמוֹתָהּ עִמְּדָה אֵצֶל הַתִּינוֹק בְּפָנִים זְעוּפוֹת מְאד וַאֲנִי כְּשֶׁבָּאתִי מִבֵּית הַכְּנֶסֶת וְרָאִיתִי זאת הָיָה עָלַי לִבִּי דַּוְי מְאד מִגְּדֶל צַעֲרָם, וְתָלִיתִי עֵינַי

לַמָּרוֹם וְאָמַרְתִּי מִי אָנכִי לְהִתְפַּלֵּל עַל זֶרַע רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אֶבָל כְּבָר הֶזְהִירוּתִי מֵרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּעַצְמוֹ לְהִתְפַּלֵּל עַל זַרְעוֹ הַקָּדוֹשׁ, וְאָמַרְתִּי רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם רַחֵם וַחֲמל וְלא תְהֵא צָרָה וְיָגוֹן חַס וְשָׁלוֹם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת שֶׁאֲנִי אוֹרֵחַ בְּכָאן, וְזֶה שְׁנָתַיִם שֶׁלֹּא הָיִיתִי כָּאן רַחֵם עָלֵינוּ וְאַל תְּעַרְבֵּב שִׂמְחָתֵנוּ חַס וְשָׁלוֹם וּבְחַסְדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֵׁב הַתִּינוֹק לְאֵיתָנוֹ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְשַׁבָּת בַּבֹּקֶר הָיְתָה הַתִּינֹקֶת שֶׁתִּחְיֶה, בְּחֶזְקַת חַיִּים וַתְּחִי רוּחַ כָּל בְּנֵי הַבַּיִת:

מח

וְהִנֵּה בְּשַׁבָּת בְּסֶעֻדַת שַׁחֲרִית בָּאוּ כַּמָּה אֲנָשִׁים אֶצְלִי אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן לֹא נִפְתַּח פִּי לְדַבֵּר עִמָּהֶם מַה שֶּׁצְּרִיכִים לְדַבֵּר מִנִּפְלְאוֹת תּוֹרָתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה גַּם בְּתְחִלָּה לֹא הִתְעוֹרַרְנוּ לְשִׂמְחָה כָּרְאוּי וְעֶזֶר לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּתְעוֹרֵר אִישׁ זָקֵן אֶחָד וְהִתְחִיל לְרַקֵּד הַרְבֵּה בְּשִׂמְחָה וְעוֹד זָקֵן אֶחָד רִקֵּד הַרְבֵּה עִמּוֹ וַעֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ מַה זֶּה הָיָה לוֹ אֲבָל לְעִנְיָנֵנוּ הָיָה זֶה נִצָּרֵךְ מְאד מְאד וַאֲנִי חִזַּקְתִּי שִׂמְחָתוֹ הַרְבֵּה וְעוֹרַרְתִּי כֻּלָּם לְנַגֵּן לוֹ וּלְהַכּוֹת כַּף אֶל כַּף כְּדֵי לְחַזֵּק הַשִּׂמְחָה, עַד שֶׁעָזְרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּתְעוֹרַרְנוּ כֻּלָּנוּ לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וְהָיוּ מְרַקְּדִים כֻּלָּם בְּשִׂמְחָה גַּם אָנכִי רִקַּדְתִּי הַרְבֵּה בְּשִׂמְחָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאַחַר כָּךְ דִּבַּרְתִּי עִמָּהֶם עַד שֶׁבָּאתִי לְתוֹךְ הַתּוֹרָה הַמַּתְחֶלֶת מִי שֶׁיּוֹדֵעַ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכוּ' (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא מ'), וְאָמַרְתִּי לִפְנֵיהֶם הַתּוֹרָה הַזֹּאת וְזֶה חִזַּק דַּעְתִּי מְאד מְאד כִּי רָאִיתִי כִּי מֵאֵת הַשֵּׁם הוּא שֶׁאֲנִי זוֹכֶה לְדַבֵּר עַתָּה מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בִּפְרָט תּוֹרָה נִפְלָאָה וְנוֹרָאָה כָּזֹאת, אַשְׁרֵי אָזְנַיִם שֶׁכָּךְ שׁוֹמְעִים:

מט

גַּם אָז כְּשֶׁדִּבַּרְתִּי מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, סִפֵּר לִי אֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁהָיָה אֵצֶל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּעֵת שֶׁכְּבָר אָחַז בְּדַרְכּוֹ נְסִיעָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְנִמְצָא אָז אִישׁ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁהָיָה אִישׁ עָשִׁיר קָצַת וּמְיֻחָס גָּדוֹל, וְנִתְאַוָּה מְאד לִנְסֹעַ עִם רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהִרְבָּה רֵעִים עַל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְבַקֵּשׁ עֲבוּרוֹ שֶׁיַּקְּחוּ אוֹתוֹ עִמּוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְנוֹדַע לְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה עִנְיָן זֶה עָנָה וְאָמַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה לְהָאִישׁ הַנַּ"ל אַתָּה חָפֵץ לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי מָה אֵין אַתָּה נוֹסֵעַ הַשִּׁיב הָאִישׁ הַנַּ"ל אִם תִּקְחוּ אוֹתִי עִמָּכֶם אֶסַּע עִמָּכֶם מִיָּד עָנָה רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְאָמַר לוֹ מַה טַּעַם יֵשׁ לְךָ שֶׁאַתָּה רוֹצֶה לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּוַדַּאי מֻכְרָח שֶׁיֵּשׁ לְךָ טַעַם כִּי הֲלא גַּם יִשְׂמְעֵאלִים וְעַרְבִיִּים נוֹסְעִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכוּ' וְהֵשִׁיב לוֹ מַה שֶּׁהֵשִׁיב

וְהִנֵּה אֵינִי זוֹכֵר סִפּוּר הַדְּבָרִים הֵיטֵב אֲבָל הָעִקָּר מַה שֶּׁנִּצְרָךְ לָנוּ מִסִּפּוּר זֶה הוּא מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי מֵהָאִישׁ הַנַּ"ל שֶׁאַחַר כָּךְ נִזְדַּעְזֵעַ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְהָפַךְ פָּנָיו מֵאִישׁ הַנַּ"ל וְדִבֵּר אֶל הָעוֹלָם בְּהִתְלַהֲבוּת גָּדוֹל וְכָל דְּבָרָיו הָיוּ כְּגַחֲלֵי אֵשׁ כְּדַרְכּוֹ וְעָנָה וְאָמַר כְּשֶׁרוֹצִים בֶּאֱמֶת לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יֹאמַר אִם אֶקַּח אוֹתוֹ יִסַּע, כָּךְ רוֹצִים לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֶלֹא כְּשֶׁרוֹצִים לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לֵילֵךְ רַגְלִי כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אָמַר לְאַבְרָהָם לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וְכוּ' אֶל הָאָרֶץ לֵךְ דַּיְקָא שֶׁצְּרִיכִין לֵילֵךְ רַגְלִי מַמָּשׁ כְּדֵי לִזְכּוֹת לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאָמַר זאת בְּהִתְלַהֲבוּת גָּדוֹל מְאד

וְהִנֵּה דִּבּוּרִים אֵלּוּ שָׁזְכִיתִי לִשְׁמעַ אָז חִזְּקוּ אֶת לִבִּי מְאד בְּעִנְיַן הַנְּסִיעָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי בְּכָל פַּעַם וּפַעַם שֶׁאֲנִי זוֹכֶה לִשְׁמעַ אֵיזֶה דִּבּוּר בְּעֶלְמָא שֶׁיֵּצֵא מִפִּי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה מַה שֶּׁלֹּא שָׁמַעְתִּי עֲדַיִן, יָקָר בְּעֵינַי מְאד מִפָּז וּמִפְּנִינִים מִכָּל-שֶׁכֵּן וְכָל-שֶׁכֵּן עַתָּה כְּשֶׁזָּכִיתִי לִשְׁמעַ דָּבָר חָדָשׁ בְּעִתּוֹ מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים אַחַר כָּךְ יָשַׁבְנוּ שָׁם כָּל הַיּוֹם, וְגַם בִּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית וְהַשּׂוֹחֲטִים הָיוּ אָז אֶצְלִי וְדִבַּרְתִּי אָז מֵהַתּוֹרָה 'דִּרְשׁוּ' (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן ל"ז) שֶׁמְּדַבֵּר שָׁם מֵעִנְיַן שׁוֹחֲטִים גַּם שָׁם מְדַבֵּר מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַיֵּן שָׁם:

נ

אַחַר שַׁבָּת בְּיוֹם רִאשׁוֹן אַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן הָיִיתִי נָבוֹךְ בְּדַרְעִתִּי קְצָת, אַף עַל פִּי כֵן פִּטַּרְתִּי אֶת הַבַּעַל עֲגָלָה וְהֶחֱזַרְתִּיו לְבֵיתוֹ וְנִתְעַכַּבְתִּי בְּקִרְימִינְטְשָׁאק עַד יוֹם שְׁלִישִׁי וְהַבַּעַל עֲגָלָה הַנַּ"ל נָסַע מִקְּרִימִינְטְשָׁאק לְאֵיזֶה מָקוֹם הַסָּמוּךְ לְשָׁם עַל מְנָת לַחֲזוֹר לִקְרִימִינְטְשָׁאק וְלֹא חָזַר עַד יוֹם שְׁלִישִׁי הַנַּ"ל וּמֵחֲמַת זֶה הָיוּ לִי כַּמָּה סְפֵקוֹת גַּם רַבִּי שְׁלמה הַנַּ"ל הָיוּ לוֹ כַּמָּה חִלּוּקֵי דֵעוֹת בִּתְחִלָּה אָמַר שֶׁיִּסַּע לְבַדּוֹ עִם עֲגָלָה אַחֶרֶת שֶׁל אֵיזֶה אָדוֹן אַחַר כָּךְ אָמַר שֶׁלֹּא יִסַּע כְּלָל וְכָל זֶה הָיוּ מְנִיעוֹת לְעִנְיַן נְסִיעָתִי כִּי לְעִנְיַן שְׁכִירוּת הַבַּעַל עֲגָלָה הָיָה נִצְרָךְ לִי שֶׁיִּסַּע רַבִּי שְׁלמה עִמִּי:

נא

בְּיוֹם ג' הַנַּ"ל נָסַע רַבִּי אַיְזִיק נֶרוֹ יָאִיר לַדֶּרֶךְ לְשִׁיקְלָאב וְעָשָׂה אֵיזֶה סְעֻדָּה קֹדֶם נְסִיעָתוֹ, וְהָיָה שָׁם רַבִּי אַהֲרן חֲתַן רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אָחִיו שֶׁהָיָה לוֹ אָז מַחֲלוֹקֶת עִמּוֹ:

נב

אַחַר כָּךְ נָסַע לְדַרְכּוֹ וְיָצָאנוּ עִמּוֹ לְלַוּוֹת אוֹתוֹ עַד רָחוֹק מֵהָעִיר וְחָזַרְנוּ לְהָעִיר וּבָא הַבַּעַל עֲגָלָה אֶצְלִי לְשָׂכְרוֹ וּבִקֵּשׁ סָךְ הַרְבֵּה שֶׁלֹּא הָיָה בְּיִכָלְתִּי לִתֵּן כָּל כָּךְ, וְאָמַר שֶׁאִם יִסַּע עוֹד

אֶחָד יָקֵל עָלַי אֲבָל רַבִּי שְׁלמה לֹא רָצָה לְדַבֵּר אָז כְּלָל מֵעִנְיַן הַנְּסִיעָה כִּי אָמַר שֶׁלֹּא יִסַּע כְּלָל וְגַם אָנכִי הָיִיתִי אָז בְּעַצְבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה מְאד עַד שֶׁהָיָה אָז רָחוֹק בְּעֵינַי מְאד שֶׁאֶסַּע לְנִיקוֹלַאֶיב, וְלֹא הֶשַׁבְתִּי לַבַּעַל עֲגָלָה שׁוּם תְּשׁוּבָה כְּלָל, וְהָלַךְ לוֹ וְהָיִיתִי סָבוּר שֶׁיִּסַּע לְדַרְכּוֹ אֲבָל הַבַּעַל עֲגָלָה נִתְעַכֵּב וְלָן שָׁם בִּקְרִימִינְטְשָׁאק

לְעֵת עֶרֶב בֵּין מִנְחָה לְמַעֲרִיב נִכְנַסְתִּי לְבֵית רַבִּי לֵיב נֶרוֹ יָאִיר, וְלֹא הִדְלִיקוּ עֲדַיִן נֵר בְּאוֹתוֹ הַחֶדֶר, וְשָׁכַבְתִּי שָׁם עַל אֵיזֶה מִטָּה בַּחֻשֵּׁכָה וּבַאֲפֵלָה וְשָׁכַבְתִּי מִשְׁתָּאֶה וּמִשְׁתּוֹמֵם מְאד מְאד מִגֹּדֶל בִּלְבּוּל הַדַּעַת שֶׁהָיוּ לִי, עַד שֶׁלֹּא הָיִיתִי יָכוֹל לְהַכְרִיעַ דַּעְתִּי בְּשׁוּם פָּנִים וְכָל מַה שֶׁעָבַר עָלַי אָז וְקֹדֶם לָזֶה אֵי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וּלְסַפֵּר כְּלָל

אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו סִבֵּב הַדָּבָר עַד שֶׁבְּאוֹתָהּ הַלַּיְלָה בְּסִעֻדַּת הַלַּיְלָה נִתְהַפֵּךְ דַּעַת רַבִּי שְׁלמה וְנִתְרַצָּה לִנְסֹעַ גַּם אוֹתִי חִזֵּק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ דַּעְתִּי וְנִתְרַצֵּינוּ שְׁנֵינוּ לִשְׂכֹּר הָעֲגָלָה גַּם רַבִּי שְׁלמה הוֹדִיעַ לִי שֶׁעֲדַיִן הָעֲגָלָה בְּכָאן, וְהוּא בְּעַצְמוֹ יִשְׂכֹּר אוֹתָהּ בְּיוֹם מָחָר וְכֵן הָיָה שֶׁבְּיוֹם הַמָּחֳרָת שָׂכַר אֶת הָעֲגָלָה שֶׁנִּסַּע כֻּלָּנוּ לְנִיקוֹלַאֶיב, דְּהַיְנוּ רַבִּי שְׁלמה וַאֲנִי וְרַבִּי מֶנְדִּיל וּבְאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהוּא יוֹם רְבִיעִי פָּרָשַׁת תְּצַוֶּה נָסַעְנוּ מִקְּרִימִינְטְשָׁאק וְעָבַרְנוּ הַדְּנֶעפֶּר וְהָיָה לָנוּ לִינַת לַיְלָה בִּקְרָאקֶע אֵצֶל אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הַיּוֹשְׁבִים שָׁם וְרַבִּי שְׁלמה לָן בִּקְרִימִינְטְשָׁאק:

נג

בְּיוֹם חֲמִישִׁי בַּבֹּקֶר בָּא רַבִּי שְׁלמה וְנָסַעְנוּ יַחַד לְנִיקוֹלַאֶיב, וְשָׁבַתְנוּ שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת זָכוֹר בִּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ פֶּטְרִיקוֹבְקֶע, וְהָיִינוּ סְבוּרִים שֶׁנָּבוֹא לְיַאלִיסָוועט עַל שַׁבָּת הַנַּ"ל, אַךְ הַבַּעַל עֲגָלָה בָּא בְּכַעַס בְּסוֹף יוֹם חֲמִישִׁי, וְחָזַר בַּלַּיְלָה לִכְפַר אֶלֶכְסַנְדְּרִיָא אַחַר שֶׁכְּבָר יָצָא מִשָּׁם, וְהֶחֱזִיק בְּדַרְכּוֹ בְּעֵרֶךְ שְׁלשָׁה וָוערְסְט (קִילוֹמֶטֶר) וְזֶה הָיָה סִבָּה מֵאֵת ה' שֶׁהֻכְרַחְנוּ לִשְׁבּת שָׁם בְּפֶטְרִיקוֹבְקֶע הַנַּ"ל וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ סִבֵּב עִמָּנוּ עוֹד כַּמָּה סִבּוֹת וְעַל יְדֵי זֶה בָּאנוּ עַל יְמֵי הַפּוּרִים לִכְפַר חֲוָעדִירוֹבְקֶע, וּבָאנוּ לְשָׁם אַחַר חֲצוֹת בְּיוֹם חֲמִישִׁי תַּעֲנִית אֶסְתֵּר, וְנִתְעַכַּבְנוּ שָׁם לִקְרֹא אֶת הַמְּגִלָּה וְעָמַדְנוּ שָׁם אֵצֶל יְדִידֵנוּ הָרַב מָרְדְּכַי בַּבֹּקֶר אַחַר קְרִיאַת הַמְּגִלָּה וַאֲנַחְנוּ הָיִינוּ מוּכָנִים לִנְסֹעַ מִיָּד אַחַר סְעֻדַּת שַׁחֲרִית לְנִיקוֹלַאֶיב, וְהָיִינוּ מְזֻרָזִים עַצְמֵנוּ בִּשְׁעַת הַסְּעֻדָּה כְּדֵי לְהַגִּיעַ לְנִיקוֹלַאֶיב לַסְּעֻדָּה שֶׁל פּוּרִים לְעֵת עֶרֶב, וּבְתוֹךְ הַסְּעֻדָּה שָׁתִינוּ יַיִן וּבִשְׁעַת הַשְׁתִיָּה בֵּרַךְ אוֹתִי רַבִּי מֶנְדִּיל הַנַּ"ל כְּדַרְכּוֹ שֶׁאוֹמְרִים בִּשְׁעַת שְׁתִיַּת הַיַּיִן לְחַיִּים וְכוּ', וְהִזְכִּיר אָז מֵעִנְיַן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּזְכֶּה לִשְׁתּוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְתֵכֶף נִתְעוֹרַרְתִּי מִזֶּה מְאד כִּי אֲנִי לֹא הִזְכַּרְתִּי עֲדַיִן לִפְנֵיהֶם כְּלָל שֶׁאֲנִי רוֹצֶה בִּנְסִיעָה זאת לִנְסֹעַ לְאֶדֶעס, וְלִנְסֹעַ מִשָּׁם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְשָׂזֶה עִקַּר כַּוָּנַת נְסִיעָתִי לְנִיקוֹלַאֶיב וְרַבִּי מֶנְדִּיל מֵעַצְמוֹ הִזְכִּיר

לִי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהָיָה זֶה בְּעֵינַי לְפֶלֶא וּלְשִׂמְחַת לֵבָב בְּפָרָט בְּפוּרִים מִן הַסְּתָם הָיָה אֶצְלִי כָּל עִנְיַן פּוּרִים כִּדֵי לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

וְתֵכֶף שָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ אִם רוֹצֶה בֶּאֱמֶת לִהְיוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵשִׁיב לִי הֲלֹא אָבִי הוּא יוֹשֵׁב עַתָּה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּשְׁמוֹ רַבִּי אִיצִילִי שׁוֹחֵט וּבִשְׁבִיל זֶה הוּא נִכְסָף לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְנִבְהַלְתִּי מְאד מִזֶּה שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ סִבֵּב שֶׁאֶזְכֶּה עַתָּה לַעֲמד בְּבֵית זֶה, שֶׁאָבִיו הוּא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּמְדַבְּרִים עַכְשָׁו בְּפוּרִים מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְדֵי זֶה נִתַּן שִׂמְחָה בְּלִבִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְתֵכֶף סִפַּרְתִּי לָהֶם בְּשִׂמְחָה שֶׁאֲנִי רוֹצֶה עַתָּה לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּנִסִּיעָה זאת, וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשָׂה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה בֵּינֵינוּ שִׂמְחַת פּוּרִים וְשָׂמַחְנוּ וְרִקַּדְנוּ קְצָת כִּי לֹא הָיָה לָנוּ פְּנַאי מֵחֲמַת שֶׁהָיִינוּ צְרִיכִין לִנְסֹעַ לְנִיקוֹלַאיֶב אַחַר כָּךְ מִתּוֹךְ הַמִּשְׁתֶּה וְהַשִּׂמְחָה יָשַׁבְתִּי עַל הָעֲגָלָה וְלִוּוּ אוֹתִי בְּשִׂמְחָה וְנָסַעְנוּ בְּשָׁלוֹם לְנִיקוֹלַאיֶב וּבָאנוּ לְשָׁם לְעֵת עֶרֶב בָּעֵת שֶׁכְּבָר יָשְׁבוּ עַל הַסְּעֻדָּה וְאָכַלְנוּ שָׁם הַסְּעֻדָּה בַּלַּיְלָה אַחַר הַסְּעֻדָּה רָצִיתִי לֵילֵךְ לְר' לֵיב אֲבָל הָיָה אֵיזֶה שְׂרָפָה שָׁם שֶׁנִּשְׂרַף בַּיִת אֶחָד וְעַל יְדֵי זֶה לֹא יָכֹלְתִּי לֵילֵךְ וְשָׁבַתְנוּ שָׁם שַׁבַּת קֹדֶשׁ בִּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ נִיקוֹלַאיֶב פָּרָשַׁת כִּי תִשָּׂא:

נד

בְּיוֹם שֵׁנִי פָּרָשַׁת וַיַּקְהֵל פְּקוּדֵי נָסַעְתִּי מִנִּיקוֹלַאיֶב וְעָבַרְתִּי הַנָּהָר בִּסְפִינָה, וְלַנְתִּי שָׁם לִינַת לַיְלָה בְּעֵבֶר הַשֵּׁנִי, וְשָׂכַרְנוּ עֲגָלָה לִנְסֹעַ לַכְּפָר שֶׁיּוֹשֵׁב שָׁם רַבִּי מָרְדְּכַי, וְנָסַעְנוּ בְּיוֹם שְׁלִישִׁי, וּבְיוֹם רְבִיעִי בָּאנוּ לְשָׁם, וּמָצָאנוּ שָׁם אִישׁ אֶחָד מֵאוֹהֲבֵינוּ וּשְׁמוֹ רַבִּי מֵאִיר:

נה

בַּלַּיְלָה אוֹר לְיוֹם חֲמִישִׁי בָּאוּ לְבֵית רַבִּי מָרְדְּכַי הַנַּ"ל, בָּעֵת שֶׁרָצִינוּ לֵישֵׁב לִסְעֻדַּת עַרְבִית, בָּאוּ לְשָׁם שְׁנֵי אֲנָשִׁים אִישׁ אֶחָד רַךְ בַּשָּׁנִים שְׁמוֹ רְאוּבֵן שֶׁבָּא בְּסָמוּךְ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְנָסַע עִמּוֹ רַבִּי לִיטְמַן שֶׁיֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבַת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְגַם זֶה הָיָה יָקָר בְּעֵינַי מְאד מֵחֲמַת שֶׁרְאִיתִי שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁאֲנִי בָּא לְשָׁם מְדַבְּרִים מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל גַּם בְּעֵת שֶׁהָיִיתִי בִּקְהִלַּת-קֹדֶשׁ נִיקוֹלַאיֶב סִפְּרוּ לִי שָׁם שֶׁבָּאוּ לְשָׁם אֲנָשִׁים מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְגַם בְּעֵת שֶׁנָּסַעְתִּי מִנִּיקוֹלַאיֶב לְכָל הַמְּקוֹמוֹת הַנַּ"ל נָסַע עִמִּי שׁוֹחֵט- וּבוֹדֵק אֶחָד שֶׁכְּבָר הָיָה מוּכָן לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמָכַר חֶזְקַת הַשְׁחִיטָה שֶׁלּוֹ מֵחֲמַת זֶה, אַךְ אַחַר כָּךְ נִתְעַכֵּב מֵאֵיזֶה טַעַם וְסִפֵּר עִמִּי הַרְבֵּה מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּכָל הַדֶּרֶךְ שֶׁנָּסַעְתִּי עִמּוֹ וְגַם זֶה הָיָה יָקָר בְּעֵינַי מְאד גַּם מִשְּׁנֵי אֲנָשִׁים הַנַּ"ל שֶׁבָּאוּ לְר' מָרְדְּכַי הַנַּ"ל אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיוּ אֲנָשִׁים יְקָרִים, אֲבָל שִׂיחָתָם הָיָה נִצְרָךְ לִי לְכַמָּה עִנְיָנִים כִּי חִזְּקוּ אוֹתִי בְּכַמָּה עִנְיָנִים וְהֵרַךְ בַּשָּׁנִים שֶׁבָּא בְּסָמוּךְ סִפֵּר לִי שֶׁיִּשְׂרָאֵל

רַחֲמָנִים בְּנֵי רַחֲמָנִים, וְעוֹזְרִים הַרְבֵּה בְּכָל מָקוֹם שֶׁבָּאִים לְשָׁם, כַּאֲשֶׁר בֶּאֱמֶת עוֹזְרִים לָהֶם הַרְבֵּה לְכָל הָאֲנָשִׁים, שֶׁנִּסְעוּ בָּעִתִּים הַלָּלוּ שֶׁעָבְרוּ וְכָל זֶה הָיָה נִצְרָךְ לִי לִשְׁמֹעַ, וּבִפְרָט שֶׁהַשִּׂיחָה בְּעַצְמָהּ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָיָה יָקָר אָז בְּעֵינַי מְאד:

נו

בְּיוֹם חֲמִישִׁי נָסַע עִמָּנוּ רַבִּי מָרְדְּכַי הַנַּ"ל לְאָדֶעסָא כִּי כְּבָר הָיָה מוּכָן בְּלֹא זֶה לִנְסֹעַ לְאָדֶעס לְמָחוֹז חֶפְצוֹ וְנָסַעְנוּ יַחַד וּבָאנוּ לְאָדֶעס לְשָׁלוֹם בְּיוֹם שִׁשִּׁי עֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת פְּקוּדֵי:

נז

בְּיוֹם שִׁשִּׁי עֶרֶב שַׁבַּת-קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת וַיַּקְהֵל פְּקוּדֵי בָּאתִי לְאָדֶעס, וְאוֹתוֹ הַשַּׁבָּת הָיָה פָּרָשַׁת פָּרָה וַעֲדַיִן לֹא הֵאִיר הַשֶּׁם עֵינַי לִמְצֹא רֶמֶז מַה שַּׁיָּכוּת יֵשׁ לְפָרָשַׁת פָּרָה לְהַנְּסִיעָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַךְ בְּלֵיל שַׁבָּת הֵאִיר הַשֶּׁם עֵינַי וּבָא עַל דַּעְתִּי חִדּוּשִׁים נָאִים עַל עִנְיַן פּוּרִים וּפָרָשַׁת פָּרָה שֶׁהָיִיתִי עוֹסֵק בְּעִנְיָן זֶה זֶה כַּמָּה שָׁבוּעוֹת, עַל פִּי הַתּוֹרָה תִּקְעוּ תוֹכָחָה (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא ח') וּכְבָר כָּתַבְתִּי קְצָת מֵעִנְיַן פּוּרִים וּפֶסַח אֲבָל מֵעִנְיַן אַרְבַּע פָּרָשִׁיּוֹת וּפָרָשַׁת פָּרָה לֹא זָכִיתִי עֲדַיִן לִכְתֹּב, וְעִנְיַן פָּרָשַׁת פָּרָה הָיוּ שָׁם דְּבָרִים נָאִים מֵעִנְיַן עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב שֶׁהוּא בְּחִינַת גַּדְלוּת וְקַטְנוּת יַחַד שֶׁזֶּה עִקַּר שְׁלֵמוּת הָעֲנָוָה, בְּחִינַת 'בִּמְקוֹם גְּדֻלָּתוֹ שָׁם אַתָּה מוֹצֵא עַנְוְתָנוּתוֹ'; שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת מֹחִין דְּגַדְלוּת וּמֹחִין דְּקַטְנוּת שֶׁשְּׁנֵיהֶם נִכְלָלִים יַחַד וְנִכְנָסִין כֻּלָּם בְּיַחַד בַּלֵּיל שֶׁל פֶּסַח, שֶׁזֶּהוּ עִקַּר שְׁלֵמוּת הָאָדָם, כִּי אָז זוֹכֶה לֵידַע מִכְחוֹ לַעֲמד נֶגֶד כָּל הַתַּאֲווֹת וְהַבִּלְבּוּלִים וְאַף עַל פִּי כֵן יִהְיֶה עָנָו בֶּאֱמֶת כִּי בְּעִנְיַן הָעֲנָוָה טוֹעִים הָעוֹלָם הַרְבֵּה כְּמוֹ שֶׁשָּׁמַעְנוּ מִפִּיו הַקָּדוֹשׁ זְכֵרוֹנוֹ לִבְרָכָה (כַּמְבֹאָר בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא) כִּי הָאָדָם צָרִיךְ לֵידַע מִכְחוֹ וְכוּ' וְזֶה מְרֻמָּז בְּהַתּוֹרָה תִּקְעוּ הַנַּ"ל, שֶׁמְּבֹאָר שָׁם שֶׁעִקַּר תַּאֲוַת נַאוּף הוּא עַל יְדֵי מֹחִין דְּקַטְנוּת וְכוּ', וּכְבָר כָּתַבְתִּי מִזֶּה לְעִנְיַן פּוּרִים אֲבָל לֹא זָכִיתִי לְגָמֹר הָעִנְיָן בִּשְׁלֵמוּת לְעִנְיַן פָּרָשַׁת פָּרָה וְאַרְבַּע פָּרָשִׁיּוֹת וּשְׁאָר עִנְיְנֵי פֶּסַח וּפוּרִים וּסְפִירַת הָעֹמֶר, הַשֶּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנִי לְגָמְרוֹ וּלְכָתְבוֹ כַּאֲשֶׁר הוּא עֲזָרַנִי תָּמִיד בַּחֲסָדָיו הָעֲצוּמִים מְאד, תְּהִלָּה לְאֵל חַיִּי, וְשָׁם יֵשׁ שַׂיָּכוּת קְצָת לְעִנְיַן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כַּמְבֹאָר בְּסוֹף הַתּוֹרָה הַנַּ"ל, שֶׁכָּל הָעִנְיָן הַשִּׁיר שֶׁיִּתְעַר לֶעָתִיד שֶׁהוּא שִׁיר שֶׁל נִפְלָאוֹת וְהַשְׁגָּחָה הוּא הַהַנְהָגָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכוּ' וְעָמַדְתִּי בְּאָדֶעס בְּבֵית רַבִּי הָעִנְיךְ מִנֶּעמִירוֹב, וְשָׁם הָיוּ אוֹרְחִים וּבָהֶם הָיָה אוֹרֵחַ אֶחָד מִטִּירָאוִויצָע שֶׁיֵּשׁ לוֹ שַׂיָּכוּת קְצָת לְהָרַב מִסַּאוּוראן, וְשׁוּם אָדָם לֹא נִכְנַס אֶצְלִי בְּלֵיל שַׁבָּת רַק בַּבֹּקֶר בִּסְעֻדַּת שַׁחֲרִית בָּאוּ קְצָת אַנְשֵׁי נֶעמִירוֹב שֶׁנִּתְאַכְסְנוּ בְּבֵית רַבִּי צְבִי מִנֶּעמִירוֹב

אֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, וְדִבַּרְתִּי עִמָּהֶם קְצָת אַחַר גְּמַר סְעֻדַּת שַׁחֲרִית בְּתוֹכָם הָיָה אֶחָד מִלָּאדִיזִ'ין שְׁמוֹ רַבִּי אִיצִילֶע:

נח

אַחַר כָּךְ יָשַׁנְתִּי אַחַר הַשֵּׁנָה סָמוּךְ לְמִנְחָה שֶׁל שַׁבָּת בָּאוּ אֵלַי רַבִּי זְאֵב מִטִּירָאוִיצָע בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיָּהוּ גִּיסוֹ שֶׁל רַבִּי גֶּרְשׁוֹן שֶׁהָיָה שָׁם אָז בְּאֶדֶעס וּבָא רַבִּי זְאֵב הַנַּ"ל עִם מְחֻתָּנוֹ וּבְנוֹ וְעִם אֵיזֶה מְלַמֵּד מִבָּרָאהִילֶיב וּשְׁאָר אֲנָשִׁים, וְהָיוּ שְׁתוּיִים קְצָת וּבָאוּ אֵלַי וְרָצוּ לִקְנוֹת יַיִן לִכְבוֹדִי וְקָנוּ יַיִן וְלֹא רָצִיתִי לִשְׁתּוֹת קֹדֶם מִנְחָה אַחַר כָּךְ הִתְפַּלַּלְנוּ מִנְחָה וְגַם כָּל הָאֲנָשִׁים הַכֹּל הִתְפַּלְּלוּ מִנְחָה שָׁם וְאָכְלוּ כֻּלָּם עִמִּי סְעֻדָּה שְׁלִישִׁית וְאָמַרְתִּי בְּדַעְתִּי הֲלֹא דָּבָר הוּא, וּמֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת, כְּדַרְכִּי תָּמִיד לְהִסְתַּכֵּל וּלְהִשְׁגִּיחַ וּלְהִתְבּוֹנֵן עַל כָּל דָּבָר בְּכָל יוֹם אֵיךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְסַבֵּב עִמִּי בְּכַמָּה סִבּוֹת לְטוֹבָה, וּמְרַמֵּז רְמָזִים לְקָרְבֵנִי אֵלָיו בְּאֹפֶן שֶׁאָזְכֶּה לְדַבֵּר מִדִּבְרֵי תּוֹרָתוֹ וְשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הַנּוֹרָאִים מְאד, אֲשֶׁר יֵשׁ עַל זֶה מְנִיעוֹת אֵין מִסְפָּר מִגְּדֶל הַמַּחֲלֹקֶת, אֲשֶׁר מֵחֲמַת זֶה הָיָה רָחוֹק בְּעֵינַי שֶׁאוּכַל לְדַבֵּר אֵיזֶה דָּבָר מִתּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה בְּאֶדֶעס, אֲבָל כַּמָּה גָּדוֹל כֹּחוֹ

הֵיטֵב כִּי לֹא הָיָה בַּר אֳרְיָן אֲבָל עַל יְדֵי כָּל זֶה נִתְעוֹרֵר לִבִּי לַחְשֹׁב בְּעִנְיָן זֶה מַה שַּׁיְכוּת יֵשׁ עִנְיָן פָּרָשַׁת פָּרָה לְעִנְיָן נְסִיעָתִי לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַף עַל פִּי כֵן לֹא בָּא עַל דַּעְתִּי עַד הַסְּעֻדָּה שְׁלִישִׁית שֶׁעִנְיָן פָּרָשַׁת פָּרָה שֶׁשַּׁיָּכָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל זֶה מְבֹאָר הֵיטֵב בְּהַתּוֹרָה אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר קוֹבֵר מֵתִים הָיִיתִי וְכוּ' (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן נ"ה) וְנִפְלֵאתִי מְאד אַחַר כָּךְ עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁחָזַרְתִּי כַּמָּה דְּבָרִים מֵהַתּוֹרָה הַזֹּאת לִפְנֵי הָעוֹלָם בְּזֹאת הַסְּעֻדָּה שְׁלִישִׁית וְהָיָה בְּעֵינַי לְפֶלֶא גָּדוֹל כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁבְּכָל פַּעַם שֶׁאֲנִי חוֹזֵר דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הוּא נִפְלְאוֹת ה', כִּי יֵשׁ עַל זֶה מְנִיעוֹת אֵין מִסְפָּר:

נט

בְּיוֹם רִאשׁוֹן הָיִיתִי אֵצֶל הַסַּרְסוּר אוֹדוֹת הַבִּילֶעט וַעֲדַיִן לֹא בָּאתִי עִמּוֹ לְעֵמֶק הַשָּׁוֶה בְּיוֹם שֵׁנִי כָּתַבְתִּי מַה שֶּׁחִדַּשְׁתִּי אָז בְּאוֹתָן הָעִתִּים שֶׁנִּגְמַר קְצָת בְּלֵיל שַׁבָּת זֶה בְּיוֹם שְׁלִישִׁי כָּתַבְתִּי אִגֶּרֶת לְרַבִּי יְהוּדָא אֶלְיֶעֶזֶר, שֶׁהָיוּ לִי בְּדַעְתִּי מְנִיעוֹת רַבּוֹת עַל-זֶה בַּיּוֹם חֲמִישִׁי נִתְפַּשַּׁרְתִּי עִם הַסַּרְסוּר בְּעַד שִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה רוּבִּיל, וְנָתַתִּי לוֹ חֲמִשִּׁים רוּבִּיל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנִי לִגְמֹר בְּחַיִּים וּבְשָׁלוֹם

אַחַר כָּךְ הִגִּיעַ שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאֶדֶעס, וְאָז הָיָה פָּרָשַׁת הַחֹדֶשׁ וְגַם רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן הָיָה בְּאוֹתוֹ הַשַּׁבָּת וּבְשַׁבָּת בְּשַׁחֲרִית בַּסְּעֻדָּה נִכְנְסוּ אֶצְלִי אַנְשֵׁי נֶעמִירוֹב הַנִּזְכָּרִים לְעֵיל, גַּם בָּא אֵלַי אִישׁ כָּשֵׁר אֶחָד וְרוֹצֶה לִסַּע לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שְׁמוֹ רַבִּי אַהֲרֹן יְהוּדָה וְהוּא יוֹשֵׁב שָׁם בְּאֶדֶעס מִקֹּדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה הֶעָבָר, וְהוּא אִישׁ עָנִי וְאֶבְיוֹן וּמִתְפַּלֵּל בְּקוֹלוֹת וְהִתְלַהֲבוּת, וְעַל כֵּן רַחֲקוּהוּ אַנְשֵׁי בֵּית הַמִּדְרָשׁ דְּאֶדֶעס וְהוּא נָע וָנָד כִּי "סָר מֵרָע מִשְׁתּוֹלֵל" (יְשַׁעְיָה נט) בְּעִתִּים הַלָּלוּ וְגַם לְפָנַי אָמְרוּ עָלָיו שֶׁהוּא אִישׁ מְשֻׁגָּע וּבֶאֱמֶת יֵשׁ לוֹ תְּנוּעוֹת מְשֻׁנּוֹת קְצָת, אֲבָל אֲנִי הָיָה לִי אֱמוּנָה בּוֹ וְהֶחֱזַקְתִּי אוֹתוֹ מִיָּד לְאִישׁ כָּשֵׁר וְאִם לֹא שֶׁכְּבָר כָּתַבְתִּי לְרַבִּי יְהוּדָא אֶלְיֶעֶזֶר שֶׁיָּבֹא לְאֶדֶעס כְּדֵי שֶׁיִּסַּע עִמִּי לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁהָיִיתִי לוֹקֵחַ אוֹתוֹ עִמִּי לַנְּסִיעָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל גַּם נִכְנְסוּ אֶצְלִי שְׁנֵי אֲנָשִׁים מִמֶּזְ'בּוּז' וְדִבַּרְתִּי עִמָּם קְצָת וְאָמַרְתִּי לִפְנֵיהֶם הַתּוֹרָה אַזְמְרָה לֵאלֹקַי בְּעוֹדִי (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן רפ"ב) וְאָמְרוּ שֶׁהֶחֱיִיתִי אוֹתָם וְכוַּנְתִּי לָהֶם מְאד כִּי עִנְיָן זֶה נִצְרָךְ לָהֶם מְאד (וּכְבָר יָדוּעַ לָנוּ שֶׁדִּבְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה מְחַיִּין הַכֹּל בִּפְרָט עִנְיָן "אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי" הַנַּ"ל):

ס

אַחַר שַׁבַּת הִתְחַלְתִּי לִשְׁאל קְצָת עַל סְפִינוֹת, כִּי הָיִיתִי מְרֻצֶּה לֵילֵךְ בִּסְפִינָה אֲפִלּוּ קֹדֶם פֶּסַח, אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן הָיִיתִי מִתְעַצֵּל קְצָת מֵחֲמַת כַּמָּה טְעָמִים(א) מֵחֲמַת חַג הַפֶּסַח

אוּלַי יַגִּיעַ בְּתוֹךְ הַסְּפִינָה וְאֵיךְ אֶפְשָׁר לְזַהֵר מֵחָמֵץ בֵּין עֲרֵלִים כָּל-כָּךְ (ב) מֵחֲמַת שֶׁכְּבָר כָּתַבְתִּי שֶׁיָּבוֹא רַבִּי יְהוּדָא אֱלִיעֶזֶר(ג) שֶׁאוֹתָהּ הָעֵת עֲדַיִן לֹא הָיוּ הָרוּחוֹת טוֹבִים כָּל כָּךְ, וְגַם לֹא הִתְחִילוּ עֲדַיִן הַסְּפִינוֹת לָצֵאת כִּי-אִם מְעַט:

סא

בְּיוֹם שְׁלִישִׁי פָּרָשַׁת צַו חָזַרְתִּי וְשָׁלַחְתִּי עַל יְדֵי הַפָּאסְט אִגֶּרֶת לְרַבִּי יְהוּדָא אֱלִיעֶזֶר שֶׁיָּבוֹא וְעַל כָּל פָּנִים יִשְׁלַח לִי תְּשׁוּבָה הֵן אוֹ לָאו:

סב

בְּיוֹם רְבִיעִי מָסַרְתִּי אִגֶּרֶת לְבֵיתִי וּלְהָרַב וְכוּ' וּלְאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ וְגַם נָתַתִּי בְּיָדוֹ עֲשָׂרָה רוּ"כ [רוּבַּל-כֶּסֶף], שֶׁיִּתֵּן לְהַמְלַמְּדִים מִלְּבַד שְׁלֹשָׁה רוּ"כ שֶׁשָּׁלַחְתִּי לְבֵיתִי מִקֹּדֶם:

סג

בְּיוֹם חֲמִישִׁי נָסַע רַבִּי יוֹסֶקֶע מֵאָדֶעס לְבֵיתוֹ לְשָׁלוֹם:

סד

וְהִנֵּה בְּיוֹם רְבִיעִי לִפְנוֹת הַיּוֹם הוֹדִיעַ לִי סַרְסוּר אֶחָד שֶׁעָמַד עִמִּי בְּבֵית רַבִּי צְבִי, שֶׁיֵּשׁ סְפִינָה שֶׁתֵּלֵךְ קֹדֶם שַׁבָּת לִסְטַנְבּוּל, וְרָצִיתִי מְאד לֵילֵךְ עִמָּהֶם וְלִקַּח עִמִּי אֶת רַבִּי מֶנְדִּיל שֶׁהָיָה עִמִּי, אֲבָל הַבֵּילֶעט לֹא נִגְמַר עֲדַיִן, וְשָׁלַחְתִּי מִיָּד לְהַסַּרְסוּר שֶׁל הַבֵּילֶעטִין וְהֵשִׁיב, שֶׁבְּיוֹם מָחָר יִגָּמֵר כַּאֲשֶׁר הִבְטִיחַנִי בְּעֵת שֶׁקִּבֵּל הַמָּעוֹת מִיָּדִי אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִכְּבַנִי וְלֹא נִגְמַר הַבֵּילֶעט עַד יוֹם שְׁלִישִׁי שֶׁלְּאַחֲרָיו, שֶׁהוּא הַשָּׁבוּעַ הַסְּמוּכָה לְפֶסַח וְאָז נִתְיָאֲשְׁתִּי עוֹד מִלָּצֵאת קֹדֶם פֶּסַח, כִּי רָאִיתִי כִּי מֵאֵת ה' הוּא שֶׁאֶתְעַכֵּב בְּאָדֶעס בְּחַג הַפֶּסַח הַקָּדוֹשׁ, וְדֶרֶךְ זֶה נָכוֹן לְפָנַי מִכַּמָּה טְעָמִים כַּנַּ"ל:

סה

אַחַר כָּךְ הִגִּיעַ שַׁבָּת הַגָּדוֹל וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה בְּעָזְרֵנוּ שֶׁהֵיינוּ שְׂמֵחִים הַרְבֵּה בְּבֵית רַבִּי צְבִי שֶׁנִּכְנְסוּ לְשָׁם אַחַר סְעֻדַּת שַׁחֲרִית שֶׁאָכְלוּ בְּבֵית רַבִּי הֶעְנִיךְ וְשָׁם בְּבֵית רַבִּי צְבִי שָׂמַחְנוּ מְאד בְּשִׂמְחַת שַׁבָּת הַגָּדוֹל, וְרִקְּדוּ כֻּלָּנוּ הַרְבֵּה בְּעָזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְזֶה חִזֵּק אוֹתִי הַרְבֵּה בְּעָזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְכָל הָעֵת שֶׁעָמַדְנוּ בְּאָדֶעס שֶׁעָבְרוּ כְּבָר שְׁנֵי שַׁבָּתִים לֹא זָכִינוּ לְשִׂמְחָה וְרִקּוּדִין עַד זֶה הַשַּׁבָּת שֶׁהוּא שַׁבָּת הַגָּדוֹל, וְזֶה הָיָה לִי לְסִימָן וִישׁוּעָה גְּדוֹלָה:

סו

אַחַר שַׁבָּת הַגָּדוֹל, בְּכָל הַשָּׁבוּעַ, הָיִיתִי מְצַפֶּה שֶׁיְּגִיעַ לִי אֵיזֶה אִגֶּרֶת אוֹ יְדִיעָה מִבֵּיתִי אוֹדוֹת רי"א אִם יָבוֹא אוֹ לָאו, וְלֹא זָכִיתִי לְקַבֵּל תְּשׁוּבָה מֵהֶם אַף-עַל-פִּי שֶׁבֶּאֱמֶת שָׁלְחוּ אִגֶּרֶת שֶׁהָיָה רָאוּי שֶׁיְּגִיעַ לִי תְּשׁוּבָה תֵּכֶף כִּי הַשְּׁטָאפְּעט (דוֹאַר) הוֹלֵךְ בְּחִפָּזוֹן גָּדוֹל מִבְּרֶסְלֶב לְאָדֶעס, אֲבָל נִתְעַכֵּב הָאִגֶּרֶת וְלֹא בָּא עַד חֹל הַמּוֹעֵד פֶּסַח אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר בָּא רַבִּי יְהוּדָא אֶלְיֶעזֶר לְאָדֶעס:

סז

בְּיוֹם שִׁשִּׁי, עֶרֶב-שַׁבַּת-קֹדֶשׁ עֶרֶב פֶּסַח עָשִׂינוּ סִיּוּם וְאָכַלְנוּ וְשָׁתִינוּ יַיִן קָצָת וּתְהִלָּה לְאֵל הָיִיתִי בְּשִׂמְחָה קְצָת קָרוֹב לַחֲצוֹת הַיּוֹם הִנַּחְתִּי לִישֵׁן קְצָת, וּבְתוֹךְ כָּךְ בָּא רַבִּי יְהוּדָא אֶלְיֶעזֶר וְהֶחֱיָה אוֹתִי מְאד וּמַחֲמַת שִׂמְחָה נִשַּׁקְתִּי אוֹתוֹ בְּאַהֲבָה רַבָּה, וְנָתַתִּי שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁזָּכִיתִי לִרְאוֹתוֹ כִּי מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה זֶה שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וְיוֹתֵר אַחֲרֵי שֶׁכָּתַבְתִּי הָאִגֶּרֶת לְרַבִּי יְהוּדָא אֶלְיֶעזֶר הַנִּזְכָּר לְעֵיל שֶׁיָּבוֹא, אַחַר כָּךְ סִפַּרְתִּי זֹאת לְרַבִּי יוֹסְקֶא נֶרוֹ יָאִיר עָנָה וְאָמַר אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מַה נַּעֲשָׂה עִם רַבִּי יְהוּדָא אֶלְיֶעזֶר הֲלֹא הִגִּיעַ לוֹ סִבָּה לֹא טוֹבָה מְאד, כִּי זֶה אֵיזֶה שָׁבוּעוֹת בְּעֵת שֶׁהָיִיתִי בְּבֵיתִי וְהָיִיתִי מוּכָן לִנְסֹעַ לְכָאן לְאָדֶעס הִגִּיעַ הַשְּׁמוּעָה בְּעִירֵנוּ בְּרֶסְלֶב, הֱיוֹת שֶׁבָּא אָדוֹן אֶחָד אֵיזֶה זַאסְדַאטִיל (קַצִין) וְהִכָּה אֶת רַבִּי יְהוּדָא אֶלְיֶעזֶר הַנִּזְכָּר לְעֵיל בַּכְּפָר שֶׁיּוֹשֵׁב בּוֹ הִכָּה וּפָצוֹעַ עַד לְמִיתָה מַמָּשׁ וְהַקּוֹל נִשְׁמַע שֶׁבְּסָמוּךְ יְבִיאוּ אוֹתוֹ לְקִבּוּרָה חַס וְשָׁלוֹם אֲבָל בְּתוֹךְ כָּךְ נִסְעְתִּי מִשָּׁם וּמִי יוֹדֵעַ מֶה עָלְתָה לוֹ (וְזֶה הַדָּבָר אֱמֶת שֶׁהִכָּה אוֹתוֹ עַד לְמִיתָה מַמָּשׁ, וְכַמָּה שָׁעוֹת לֹא דִּבֵּר וְהָיָה מֻנָּח כְּנֶגְוָע, וְלֹא יָדַע מַה נַּעֲשָׂה עִמּוֹ כְּלָל אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הֶחֱיָהוּ, וְנִשְׁאַר בַּחַיִּים תְּהִלָּה לָאֵל) וַאֲנִי כְּשָׁמְעִי זֹאת רְעָדָה אֲחָזַתְנִי וְנִשְׁאַרְתִּי מִשְׁתּוֹמֵם וְהָיָה לִבִּי עָלַי דַּוְיָ מְאד, הָעִקָּר גְּדֹל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לִי מִשְּׁמוּעָה לֹא טוֹבָה כָּזֹאת שֶׁהִגִּיעַ לִי מֵרֹעִי וְאוֹהֵב דָּבֵק מֵאָח כְּמוֹתוֹ, וְנוֹסָף לָזֶה שֶׁרְצוֹנִי הָיָה שֶׁיִּסַּע עִמִּי לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְעוֹד כַּמָּה עִנְיָנִים שֶׁהָיָה בְּלִבִּי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְבָאֲרָם, אֲשֶׁר עַל יְדֵי כָּל זֶה גָּדַל צַעֲרִי וּכְאֵבִי מְאד עַל הַשְּׁמוּעָה הַזֹּאת וּמַחֲמַת זֶה כָּתַבְתִּי אִגֶּרֶת עוֹד הַפַּעַם כַּנִּזְכָּר לְעֵיל כְּדֵי שֶׁיְּשִׁיבוּ לִי תְּשׁוּבָה בְּזֶרִיזוּת עַל יְדֵי הַפָּאסְט, אֲבָל לֹא עָלְתָה בְּיָדִי כִּי נִתְעַכֵּב הָאִגֶּרֶת כַּנַּ"ל, וּמַחֲמַת כָּל זֶה גָּדְלָה שִׂמְחָתִי מְאד מְאד כְּשֶׁזָּכִיתִי בְּעֶרֶב-פֶּסַח הַנַּ"ל לִרְאוֹת פְּנֵי אוֹהֲבִי בֶּאֱמֶת רַבִּי יְהוּדָא אֶלְיֶעזֶר הַנִּזְכָּר לְעֵיל בָּרוּךְ שֶׁהֶחֱיַנִי וְקִיְּמַנִי וְהִגִּיעַנִי לַזְּמַן הַזֶּה מִכָּל זֶה רָאִיתִי שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֶזְרִי וְרוֹצֶה שֶׁאֲבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ יַחַד כַּאֲשֶׁר כְּבָר דִּבַּרְנוּ מִזֶּה זֶה כַּמָּה שָׁנִים, כַּאֲשֶׁר מְבֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר (לְעֵיל סִימָן י'):

סח

בְּיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח זָכִיתִי שֶׁכִּבֵּד אֶחָד אוֹתִי בְּמִצְוַת חִתּוּךְ וְזֶה הָיָה פֶּלֶא גָּדוֹל אֶצְלִי וְאֵצֶל כֻּלָּנוּ, שֶׁאֶמְצָא בְּאָדֶעס שֶׁרַבָּם הָיוּ אָז מִתְנַגְּדִים עָלֵינוּ מְאד, וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא עָזְבָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְזָכִיתִי שָׁם בְּאָדֶעס שֶׁיִּהְיֶה לִי מִצְוַת חִתּוּךְ בְּיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח וּבִפְרָט שֶׁמִּצְוֹת מִילָה יֵשׁ לָהּ שַׁיְכוּת וְאַחְדוּת גָּדוֹל עִם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כַּנִּזְכָּר לְעֵיל (סִימָן כ"ו), וּבִפְרָט בְּפֶסַח שֶׁעִקַּר יְצִיאַת מִצְרַיִם הָיָה בִּזְכוּת מִילָה כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה עַל פְּסוּק (יְחֶזְקֵאל ט"ז) "בְּדָמַיִךְ חָיִי" וּתְהִלָּה לָאֵל נִכְנַסְתִּי לְבֵית הַכְּנֶסֶת וּבָאתִי לְשָׁם בְּעֵת שֶׁנִּגֵּן הַחַזָּן חֲזָרַת הַתְּפִלָּה אַחַר סִיּוּם הַפִּיּוּטִים שֶׁל בִּרְכַּת טַל וְשָׁמַעְתִּי עִקַּר בִּרְכַּת טַל וּקְדֻשַּׁת כֶּתֶר וְאַחַר כָּךְ מִלְּתִי הַתִּינוֹק כַּדָּת, תְּהִלָּה לָאֵל:

סט

וְהִנֵּה בִּשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁל פֶּסַח, זִכְנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאד בְּרִקּוּדִין וּמְחוֹלוֹת, שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גַּם עִם רַבִּי יְהוּדָא אֱלִיעֶזֶר בָּא אִישׁ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, אוֹהֲבֵי וְרֹעֵי גַּם ר"ז אָחִיו שֶׁל ר"פ בָּא גַּם אֶצְלֵנוּ בַּיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁל פֶּסַח, וְשָׁמַח עִמָּנוּ אָז הַרְבֵּה, גַּם עוֹד שְׁנֵי אֲנָשִׁים הָיוּ שָׁם גַּם ר"ש הַבַּעַל הַבַּיִת בְּעַצְמוֹ רָקַד הַרְבֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם וְגַם סִפַּרְתִּי כַּמָּה נִפְלָאוֹת מֵרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וּתְהִלָּה לָאֵל שִׂמַּחְנוּ הַרְבֵּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּיָמִים אֵלּוּ וְרַבִּי מָנְדִיל שֶׁהָיָה עִמִּי כָּל הַדֶּרֶךְ שָׂמַח הַרְבֵּה מְאד, וְרָקַד הַרְבֵּה מְאד, עַד אֲשֶׁר תָּמְהוּ כָּל הָרוֹאִים מֵהֵיכָן הוּא רוֹקֵד הַרְבֵּה כָּל-כָּךְ שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע (וְהֵם לֹא יְדָעוּ מֵהַהוּא רוּחָא דְּנָשַׁב בְּשִׁית פִּרְקִין וְכוּ' שֶׁמִּשָּׁם נִמְשָׁכִין הַמְּחָאַת כַּף אֶל כַּף וְרִקּוּדִין כַּמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים סִימָן י' עַיֵּן שָׁם):

ע

בְּיוֹם שֵׁנִי, רִאשׁוֹן דְּחֹל הַמּוֹעֵד פֶּסַח, נָסַע רַבִּי מָנְדִיל לְבֵיתוֹ עִם הָעֶגְלָה שֶׁבָּאָה רַבִּי יְהוּדָא אֱלִיעֶזֶר, וְיָצָאנוּ כֻּלָּנוּ עִמּוֹ לְלַוּוֹת אוֹתוֹ עַד סָמוּךְ לְסוֹף הָעִיר וּבְשִׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח זָכִיתִי גַּם כֵּן שֶׁכִּבֵּד אֶחָד אוֹתִי בְּמִצְוַת חִתּוּךְ, וְגַם זֶה הָיָה פֶּלֶא גָּדוֹל נוֹסָף כַּנַּ"ל:

עא

וְהִנֵּה דַּרְכֵּנוּ תָּמִיד בִּבְרֶסְלַב לְהִתְפַּלֵּל בְּיוֹם שְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם מְאד, מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר מַמָּשׁ כַּאֲשֶׁר נוֹהֲגִין כָּל זֶרַע הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְהַנִּלְוִים עֲלֵיהֶם אֲבָל

בְּאָדֶעס אָמַרְתִּי שֶׁבְּוַדַּאי לֹא יִהְיֶה לָנוּ מְנָיָן לְהִתְפַּלֵּל בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם כָּל כָּךְ, אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזָרְנוּ לְחַזֵּק אֶת לְבָבֵנוּ לְשִׂמְחָה, עַד שֶׁזָּכִינוּ שֶׁנִּתְקַבְּצוּ אֵלֵינוּ לְמָנְיָן עֲשָׂרָה וְהִתְפַּלַּלְנוּ בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם כְּמוֹ בְּבֵיתֵנוּ וּבְתְחִלָּה טָבַלְנוּ בְּמִקְוֶה כְּדַרְכֵּנוּ תָּמִיד, וְאַחַר כָּךְ הִתְפַּלַּלְנוּ כָּל הַתְּפִלָּה בְּמִנְיָן, וְאָמַרְנוּ כָּל הַפִּיּוּטִים וְקָרִינוּ בַּתּוֹרָה גַּם שָׁמַעְנוּ בִּרְכַּת כֹּהֲנִים מֵר"י שֶׁבָּא עִם רַבִּי יְהוּדָא אֶלִיעֶזֶר וְאַחַר כָּךְ הִמְתַּנְתִּי עַד שֶׁגָּמְרוּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת הַתְּפִלָּה, וְאַחַר כָּךְ מַלְתִּי הַתִּינוֹק כַּדָּת, תְּהִלָּה לָאֵל וְעַל יְדֵי כָּל זֶה נִתְעוֹרְרוּ לְבָבֵינוּ לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאד וְכֵן הָיָה תְּהִלָּה לָאֵל שֶׁבְּיוֹם שִׂבְיעִי שֶׁל פֶּסַח הָיִינוּ בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאד בְּרִקּוּדִין וּמְחוֹלוֹת הָרְבֵּה כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ עַד הָעֶרֶב, בְּתְחִלָּה בְּבֵית ר"ש שֶׁאָכַלְתִּי בְּבֵית ר"ש אַחַר כָּךְ נִכְנַסְנוּ לְבֵית הַבְּרִית מִילָה וְגֶדֶל הַשִּׂמְחָה שֶׁהָיָה לָנוּ שָׁם אֵין לְשַׁעֵר עַד שֶׁעוֹרַרְנוּ כָּל הָעוֹלָם שֶׁהָיָה שָׁם לְשִׂמְחַת יוֹם טוֹב וְשִׂמְחַת בְּרִית מִילָה גַּם אֲבִי הַתִּינוֹק שֶׁהָיָה בְּטֶבַע בַּעַל מָרָה שְׂחוֹרָה, וּכְשֶׁנִּכְנְסוּ לְבֵיתוֹ הָיָה רָחוֹק מִשִּׂמְחָה מְאד מְאד, אֲבָל אַחַר כָּךְ מִגֶּדֶל הַשִּׂמְחָה עוֹרַרְנוּ אוֹתוֹ לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, עַד שֶׁהוּא וּשְׁאָר אֲנָשִׁים הָרְחוֹקִים מִשִּׂמְחָה כֻּלָּם רָקְדוּ לְכְבוֹד יוֹם טוֹב בְּשִׂמְחָה הָרְבֵּה וּכְבָר מְבאָר אֶצְלֵנוּ גֹּדֶל הַמַּצָּוָה, כְּשֶׁמְשַׂמְּחִים בְּשִׂמְחָה אֶת מִי שֶׁהוּא בְּעַצְבוּת וּמָרָה שְׂחוֹרָה, וּבִפְרָט בְּיוֹם-טוֹב בִּסְעֻדַת-מִצְוָה כְּזאת אַחַר-כָּךְ נִכְנַסְתִּי לְבֵית רַבִּי צְבִי, וְגַם שָׁם הָיִינוּ בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְרָקַדְנוּ הָרְבֵּה וּתְהִלָּה לָאֵל עָבַר כָּל יוֹם שִׁשִּׁי שֶׁהוּא שִׂבְיעִי שֶׁל פֶּסַח בְּשִׂמְחָה רַבָּה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְכֵן בְּיוֹם הַשַּׁבָּת שֶׁלְּאַחֲרָיו שֶׁהוּא אַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח בַּתְּחִלָּה בִּשְׁעַת סְעֻדַּת שַׁחֲרִית הָיִנוּ רְחוֹקִים מְאד מִשִּׂמְחָה וְרִקּוּדִין מִגֶּדֶל הַיְגִיעָה שֶׁל אֶתְמוֹל אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן בְּדַעְתִּי הָיִיתִי נִכְסָף מְאד לְדַבֵּר מִתּוֹרָתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְלִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה, עַד שֶׁעָזַרְנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהָיִיתִי מְשֻׂיח וּמְסַפֵּר עִם הָאֲנָשִׁים שֶׁבָּאוּ אֶצְלֵנוּ מִכָּל מַה שֶּׁנִּזְדַּמֵּן לְתוֹךְ פִּינוּ, עַד שֶׁמִּתּוֹךְ הַדְּבָרִים נִכְנַסְנוּ לְתוֹךְ הַתּוֹרָה עַל פָּסוּק (שְׁמוּאֵל-א ט"ו) וַיְשַׁסֵּף וְכוּ' שֶׁהוּא רָאשֵׁי-תֵבוֹת שְׁבוּעוֹת סֻכּוֹת פֶּסַח, וּמֵעִנְיַן אַבְרָהָם תִּקֵּן שַׁחֲרִית וְכוּ', וּמֵעִנְיַן הַשָּׂגַת אֱלֹהוּת שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג כִּי-אִם עַל יְדֵי צְמִצּוּמִים וְכוּ' כַּמְבאָר כָּל זֶה בְּסִימָן למ"ד וְהֶחֱיֵיתִי מְאד מְאד אֶת כָּל הַשּׁוֹמְעִים אַחַר כָּךְ זָכִינוּ לְהִתְעוֹרֵר עַל יְדֵי זֶה לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, עַד שֶׁזָּכִינוּ שֶׁהִגִּיעַ הַשִּׂמְחָה לְרַגְלֵינוּ, וְחָזַרְנוּ וְרָקַדְנוּ הָרְבֵּה מְאד עַד שֶׁעָבַר גַּם כָּל יוֹם שַׁבַּת קָדֶשׁ בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה וּגְדוֹלָה הָיְתָה הַשִּׂמְחָה שֶׁל הַיָּמִים הָאֲחֲרוֹנִים מֵהַשִּׂמְחָה שֶׁל יָמִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁל פֶּסַח בָּרוּךְ הַשֵּׁם, אֲשֶׁר עֲזָרַנִי עַד כֹּה וְחִזַּק אֶת לְבָבֵנוּ בְּשִׂמְחָה, כִּי (נֶחֱמְיָה ח) חֶדְוַת ה' הִיא מָעֻזֵּנוּ וְכוּ':

עב

בְּיוֹם רִאשׁוֹן אַחַר פֶּסַח הָיִיתִי לָהוּט מְאד לִשְׁכֹּר סְפִינָה, אֲבָל הָיָה מִן הַנִּמְנָע כִּי הָיָה אָז הַחֲגָאוֹת שֶׁלָּהֶם שִׁלְשָׁה יָמִים רְצוּפִים:

עג

בְּיוֹם רְבִיעִי פָּרָשַׁת שְׁמִינִי אַחַד-עָשָׂר לַסְּפִירָה נִכְנַסְנוּ לְבֵית ר"א הַסַּרְסוּר, וְהָלַךְ עִמָּנוּ לְשַׁעֲרֵי הָעִיר (שֶׁקּוֹרִין פְּרִיגִיוואַרנְיֶע) וְתֵכֶף וּמִיָּד שָׂכַרְנוּ סְפִינָה בְּסַךְ מֵאָה רוּבֶל בְּעַד שְׁנֵינוּ וְלִבִּי הָיָה מְסֻפָּק בַּתְּחִלָּה אֵיךְ אֶתֵּן סָךְ כָּזֶה, כִּי לֹא נִשְׁאַר בְּיָדִי עַל שְׁאָרֵי עִקְּרֵי הַהוֹצָאוֹת מִשָּׁם וּלְהַלָּן אֲפִלּוּ סָךְ כָּזֶה וְזֶה יָדוּעַ שֶׁמִּסְתַּמְּבוּל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַדֶּרֶךְ רָחוֹק מֵהַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ מֵאֶדֶעס לְסְטַמְּבוּל אַךְ אַף עַל פִּי כֵן הִשְׁלַכְתִּי יְהָבִי עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְשָׂכַרְתִּי הַסְּפִינָה תְּהִלָּה לָאֵל בַּסָּךְ הַנַּ"ל, וְלַה' הַיְשׁוּעָה:

עד

בְּהִיוֹתִי בְּאֶדֶעס, רָצִיתִי לִרְאוֹת פָּנִים עִם הָאֲנָשִׁים הַגָּרִים הַיּוֹשְׁבִים שָׁם שֶׁבָּאוּ לְשָׁם כְּדֵי לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עָלְתָה בְּיָדִי כִּי קָצַת מֵהֶם נָסְעוּ בִּתְחִלַּת הַחֹרֶף לְאֵיזֶה עִיר קְטַנָּה הַסְּמוּכָה לְאֶדֶעס כִּי כַּמָּה אֲנָשִׁים עִם נְשׁוֹתֵיהֶם וְיוֹצְאֵי- חֲלָצֵיהֶם בָּאוּ בְּקַיִץ תקפ"א הֶעָבַר לְאֶדֶעס, אֲבָל מֵחֲמַת שְׁמוּעוֹת רַעַשׁ הַמִּלְחָמָה שֶׁל הַגֶּרֶעקִין נִתְעַכְּבוּ כֻּלָּם בְּאֶדֶעס, וְקָצַת מֵהֶם נָסְעוּ לָעִיר הַנִּזְכָּר לְעֵיל כְּדֵי לִהְיוֹת שָׁם כָּל יְמֵי הַחֹרֶף, מֵחֲמַת גֹּדֶל הַהוֹצָאָה שֶׁבְּאֶדֶעס, כִּי יְשִׁיבַת כְּרָכִים קָשָׁה עֲלֵיהֶם וּקְצָת מֵהֶם נִשְׁאֲרוּ בְּאֶדֶעס וְאִשָּׁה אַחַת הָיְתָה בְּבֵית רַבִּי הֶעניף שֶׁהִיא אַכְסַנְיָא שֶׁלִּי, אֲבָל לֹא דִּבַּרְתִּי עִמָּהּ כְּלָל מֵהַנְּסִיעָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי מַה יּוֹעִיל לִי אִם תִּסַּע עִמָּדִי, וּבִפְרָט שֶׁהֵבַנְתִּי שֶׁגַּם הִיא אֵינָהּ מְרֻצָּה לִנְסֹעַ תֵּכֶף וּשְׁאָר אֲנָשִׁים שֶׁרוֹצִים לִסַּע לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא רְאִיתִים לְפָנַי, כִּי בְּאֶדֶעס לֹא הִתְפַּלַּלְתִּי בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, עַל כֵּן לֹא רָאִיתִי אוֹתָם רַק אִישׁ אֶחָד הוּא רַבִּי אַהֲרן יְהוּדָא הַנַּ"ל:

עה

וְהִנֵּה בְּאֵיזֶה יוֹם הִקְרָה ה' לְפָנַי אֵיזֶה אִישׁ עָנִי אֶחָד, רְאִיתִיו עוֹמֵד בְּבֵית רַבִּי צְבִי שֶׁהָיִיתִי יוֹשֵׁב שָׁם כָּל הַיּוֹם בְּאֶדֶעס, כִּי שָׁם הִזְמִין לִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּחַסְדּוֹ מָקוֹם מְנוּחָה חֶדֶר מְיֻחָד וְהָיִיתִי אוֹכֵל וְלָן אֵצֶל רַבִּי הֶעניף, אֲבָל כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ יָשַׁבְתִּי בַּבַּיִת רַק בַּחֶדֶר הַנִּזְכָּר לְעֵיל וְזֶה הוֹעִיל לִי מְאד מְאד לִנְסִיעַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלוּלֵא זאת לֹא הָיִיתִי יָכוֹל לְהִתְמַהְמֵהּ בְּאֶדֶעס כָּל כָּךְ, וּמִי יוֹדֵעַ אִם הָיִיתִי נוֹסֵעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

עו

וְהִנֵּה בָּאתִי בְּאֵיזֶה יוֹם לְבֵית רַבִּי צְבִי הַנִּזְכָּר לְעֵיל, וְרָאִיתִי עָנִי אֶחָד הַנִּזְכָּר לְעֵיל, וְהִכַּרְתִּי בּוֹ שֶׁהוּא מֵהָאֲנָשִׁים הַגֵּרִים הָרוֹצִים לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהִתְחַלְתִּי לְדַבֵּר עִמּוֹ וְהוֹדָה לִי שֶׁהוּא רוֹצֶה לִסַּע לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְשָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ אוּלַי יֵשׁ בְּכָאן עוֹד אֵיזֶה אֲנָשִׁים אֲמִידִים הָרוֹצִים לִסַּע לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵשִׁיב הֲלֹא יֵשׁ בְּכָאן רַבִּי יוֹסֵף פְּרַנְצוּיז מִטּוּרְנוֹפָּאל שֶׁיּוֹשֵׁב בְּכָאן זְמַן רַב עִם אִשְׁתּוֹ וּבָנוֹ וְהוּא עָשִׁיר גָּדוֹל

וְתֵכֶף הוֹלַכְתִּי אוֹתָנוּ לְאַכְסַנְיָא שֶׁלּוֹ, וּמְצָאתִיו שׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ מִשֵּׁנַת הַצָּהֳרַיִם, אֲבָל לֹא הָיָה יָשֵׁן וְנִכְנַסְתִּי אֵלָיו וְהִתְחַלְתִּי לְדַבֵּר עִמּוֹ, וְתֵכֶף הִתְחִיל לְסַפֵּר לִי מִגְדָּל הַסַּכָּנָה הָעֲצוּמָה שֶׁיֵּשׁ עַכְשָׁו חַס וְשָׁלוֹם, וְשֶׁאִי אֶפְשָׁר לִנְסֹעַ עַכְשָׁו וְאָמַר שֶׁזֶּה סָמוּךְ מְאד הִגִּיעַ לוֹ כַּמָּה אִגְּרוֹת מִשָּׁם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לֵילֵךְ עַל הַיָּם הַלָּבָן וּבְתוֹךְ כָּךְ סִפֵּר לִי אֵיךְ הַגֶּרֶעק יִמַּח שְׁמוֹ חָזָק מְאד, וְשֶׁיֵּשׁ לוֹ מְדִינוֹת רַבּוֹת שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִים מֵהֶם, וְהוּא יוֹשֵׁב שָׁם וְלוֹחֵם מִלְחָמוֹת חֲזָקוֹת עִם הַיִּשְׁמָעֵאל, וּמֵחֲמַת זֶה אִי אֶפְשָׁר לִנְסֹעַ עַכְשָׁו וּבְתְחִלָּה הֶחְלִישׁ דַּעְתִּי קְצָת, אֲבָל תֵּכֶף אָמַרְתִּי בְּלִבִּי שֶׁגַּם זֶה הוּא רַק מִנְיָעָה שֶׁבָּאָה בִּשְׁבִיל הַחֹשֶׁק, כַּמְבאָר לְעֵיל וְגַם סִפֵּר לִי שֶׁהוּא מוֹנֵעַ וּמְעַכֵּב הַרְבֵּה אֲנָשִׁים שֶׁבָּאוּ לְכָאן שֶׁלֹּא יִסְעוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְרָאִיתִי תֵּכֶף שֶׁהוּא שִׁלּוּחַ הַבַּעַל דָּבָר לְעַכֵּב מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְנִפְטַרְתִּי מִמֶּנּוּ מֵאָז וְהָלְאָה לֹא רָצִיתִי עוֹד לִשְׁאל כְּלָל עַל הַנּוֹסְעִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יַחֲלִישׁוּ דַּעְתִּי חַס וְשָׁלוֹם גַּם אַנְשֵׁי אָדֵעס הַמַּכִּירִים אוֹתִי, כֻּלָּם פֶּה אֶחָד שֶׁאֵין רָאוּי עַכְשָׁו לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִגְּדֶל הַסַּכָּנָה חַס וְשָׁלוֹם וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חִזֵּק אֶת לִבִּי לַעֲבר עַל כָּל זֶה וְלִשְׁוֹם מִבְטַחִי בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַד שֶׁעָזַרְנִי בְּרַחֲמָיו לִנְסֹעַ בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל תְּהִלָּה לָאֵל גַּם הוֹדִיעוּ לִי בְּאָדֵעס שֶׁבְּסָמוּךְ קֹדֶם פֶּסַח יָבוֹאוּ מְשֻׁלָּחִים מִוִּילְנָא הַמְכֻנִּים פְּרוּשִׁים וְהָיִיתִי מְצַפֶּה שֶׁיָּבוֹאוּ, כִּי יָדַעְתִּי שֶׁהֵם יִסְעוּ בְּוַדַּאי אֲבָל לֹא בָּאוּ קֹדֶם פֶּסַח, וְאַחַר פֶּסַח בְּיוֹם רְבִיעִי הִזְמִין לִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַסְּפִינָה הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל, וְלֹא רָצִיתִי לְהַמְתִּין כְּלָל עַל הַמְשֻׁלָּחִים, וְשָׂכַרְתִּי הַסְּפִינָה מִיָּד שֶׁנִּסַּע אֲנַחְנוּ שְׁנֵינוּ לְבַד בְּהַסְּפִינָה שֶׁכֻּלָּם עֲרֵלִים וְגַם מֵעוֹלָם לֹא הָיִיתִי עַל סְפִינָה כְּלָל, אַף עַל פִּי כֵן חִבַּת קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִתְגַּבְּרָה עַל כָּל הַמְּנִיעוֹת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם:

עז

וְהִנֵּה בְּיוֹם שִׁשִּׁי עֶרֶב-שַׁבַּת-קֹדֶשׁ, בְּעֵת שֶׁהָיִיתִי רַק בְּבֶהָלָה בַּשּׁוּק בְּאָדֵעס כְּדֵי לָבוֹא אֶל הַסְּפִינָה כִּי כְּבָר הִגִּיעַ חֲצוֹת הַיּוֹם, וּבְעוֹד אֵיזֶה שָׁעוֹת יִהְיֶה נִסָּגֵר הַשַּׁעַר וְלֹא יַנִּיחוּ אוֹתָנוּ לֵילֵךְ אֶל הַסְּפִינָה וּכְבָר סִלַּקְתִּי לְהַקַּפִּיטַן כָּל הַמָּעוֹת הַיְנוּ הַמַּאָה רוּבֶל שְׂכַר הַסְּפִינָה, וְהַסְּפִינָה מוּכָנָת לֵילֵךְ מָחָר עַל כֵּן נִבְהַלְתִּי מְאד וְהָלַכְתִּי בְּחִפָּזוֹן גָּדוֹל בְּתוֹךְ כָּךְ הוֹדִיעוּ לִי

שֶׁבָּאוּ עַתָּה הַמְשֻׁלָּחִים מִוִּילְנָא הַנִּזְכָּר לְעֵיל וּבְתוֹךְ הַבָּהָלָה וְהַחִפָּזוֹן לֹא יָכְלְתִּי לְהִתְאַפֵּק, וְנִכְנַסְתִּי אֲלֵיהֶם וְדִבַּרְתִּי עִמָּהֶם מְעַט מְאד וּמָסְרוּ דִּבְרֵי פְּרִישַׁת שָׁלוֹם עַל יְדֵי לָאֳרֶץ הַקּוֹדֶשׁ, וְנִפְטַרְתִּי מֵהֶם בְּשָׁלוֹם, וְעָלִיתִי עַל הַסְּפִינָה תְּהִלָּה לָאֵל (וּבְיוֹם רִאשׁוֹן פָּרָשַׁת אֱמר בְּהִיוֹתִי בְּקֶשְׁטָא זֶה תִּשְׁעָה יָמִים בְּבֵית רַבִּי אַבְרָהָם הַנִּזְכָּר לְעֵיל, בָּאוּ הַמְשֻׁלָּחִים מִוִּילְנָא הַנִּזְכָּרִים לְעֵיל וְעָמְדוּ בָּאַכְסַנְיָא שֶׁלִּי וְהַמְשֻׁלָּחִים מַרְבִּים בְּהוֹצָאוֹת, עַל כֵּן לָקְחוּ הַחֶדֶר מִמֶּנִּי וְנָתְנוּ לָהֶם, וַאֲנַחְנוּ עָלִינוּ עַל הָעֲלִיָּה וְעָמַדְנוּ שָׁם שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים עַד שֶׁעָלִינוּ עַל הַסְּפִינָה בְּיוֹם רְבִיעִי, פָּרָשָׁה הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל

בְּתוֹךְ שֶׁעָמַדְנוּ שָׁם יַחַד, דִּבַּרְתִּי עִמָּהֶם קְצָת עַד שֶׁהִתְחַלְנוּ לִכְנס בְּעִנְיָן וּכְוֹחַ קְצָת שֶׁבֵּין חֲסִידִים לְמִתְנַגְּדִים, כִּי הֵם מֵהַכַּת הַמִּתְנַגְּדִים הַגְּדוֹלִים עַל כָּל הַחֲסִידִים כַּמְפֻרְסָם וְהִתְחַלְתִּי לְדַבֵּר עִמָּהֶם מֵאֱמוּנַת חֲכָמִים וַאֲנִי הָיִיתִי סָבוּר שֶׁעַל כָּל פָּנִים יֵשׁ לָהֶם אֵיזֶה אֱמוּנָה בְּהַגָּאוֹן מִוִּילְנָא שֶׁנִּקְרָאִים עַל שְׁמוֹ אֲבָל הֵם הֵשִׁיבוּ לִי מִיָּד, וְאֶחָד מֵהֶם הָיָה עִקַּר הַמְדַבֵּר, וְכֻלָּם הוֹדוּ לוֹ, עָנָה וְאָמַר וְכוּ' וְכוּ' אֱמוּנָה יְהֵיֶה לִי בְּאָדָם וְכוּ' (בִּלְשׁוֹן תֵּימָה) כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֵּר עִמִּי, וְכֻלָּם הוֹדוּ לִדְבָרָיו וְהִתְחַלְתִּי לְהִתְוַכֵּחַ עִמּוֹ אִם-כֵּן מַהוּ אֱמוּנַת חֲכָמִים אֲבָל הֵם לֹא הִטּוּ אֹזֶן לִדְבָרֵי כְּלָל, וְהֵשִׁיבוּ דִּבְרֵי שְׁטוּת וְהֶבֶל הַנּוֹגְעִים קְצָת לִכְפִירוֹת כִּי בֶּאֱמֶת מִי שֶׁאֵין לוֹ אֱמוּנַת חֲכָמִים גַּם אֱמוּנָתוֹ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵינָהּ בִּשְׁלֵמוּת, וְכַמְבאָר בִּדְבָרֵינוּ הַרְבֵּה, וּבִפְרָט בְּהַתּוֹרָה תִּקְעוּ תוֹכָחָה בְּסִימָן ח' לִקּוּטֵי תִנְיָנָא וְאָז רָאִיתִי הֵיטֵב הַחִלּוּק שֶׁבֵּין חֲסִידִים לְמִתְנַגְּדִים, כִּי רָאִיתִי שֶׁאֲפִלּוּ בְּהַתַּלְמִיד-חָכָם שֶׁלָּהֶם שֶׁהֵם אוֹמְרִים עָלָיו שֶׁהוּא תַּלְמִיד חָכָם וְחָסִיד גָּדוֹל גַּם בּוֹ אֵין לָהֶם אֱמוּנָה וְאַחַר כָּךְ אָמַרְתִּי לָהֶם בְּפֵרוּשׁ, אֲנִי הָיִיתִי סָבוּר שֶׁאִם אֵין לָכֶם אֱמוּנָה בְּגְדוֹלֵי הַצַּדִּיקִים שֶׁל הַחֲסִידִים, עַל כָּל פָּנִים יֵשׁ לָכֶם אֱמוּנָה בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁלָּכֶם, אֲבָל עַכְשָׁו אֲנִי יוֹדֵעַ מַדְרֵגַתְכֶם שֶׁאֵין לָכֶם אֱמוּנָה כְּלָל:

עח

וְהִנֵּה בְּתוֹךְ דִּבּוּרֵינוּ, רָצוּ לִדְחֹף אוֹתִי מֵהַבַּיִת וְכִמְעַט שֶׁהָיָה נַעֲשֶׂה מַחֲלוֹקֶת גָּדוֹל בֵּינֵינוּ, אֲבָל לֹא רָצִיתִי לְהִתְוַכֵּחַ עִמָּהֶם הַרְבֵּה גַּם הַבַּעַל הַבַּיִת הִשְׁקִיט אוֹתָנוּ וְהִפְרִיד אוֹתָנוּ שֶׁלֹּא נָבא לִידֵי מַחֲלֹקֶת וְאִם לֹא הָיוּ פּוֹעֲלִים כָּל הַחֲסִידִים בִּנְסִיעָתָם לַצַּדִּיקִים אֶלָּא מַה שֶּׁיֵּשׁ לָהֶם עַל כָּל פָּנִים אֱמוּנָה בְּזֶה הַצַּדִּיק שֶׁהֵם מְקָרְבִים אֵלָיו וּבְכַמָּה צַדִּיקִים דַּיָּם כִּי אֱמוּנַת חֲכָמִים הוּא יְסוֹד הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁהוּא יְסוֹד כָּל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה מִכָּל-שֶׁכֵּן מִי שֶׁזּוֹכֶה לִבְלִי לְהִסְתַּכֵּל כְּלָל עַל הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁבֵּין הַצַּדִּיקִים וּמַאֲמִין בְּכֻלָּם, אַשְׁרֵי לוֹ גַּם הַמְשֻׁלָּחִים הַנַּ"ל לֹא רָצוּ לִנְסֹעַ עַל הַיָּם, וְדַעְתָּם לִנְסֹעַ בְּיַבָּשָׁה וְגַם גְּדֶל הָעִכּוּב שֶׁל הַדֶּרֶךְ, וְגִדֵּל צַעַר

הַטִּלְטוּל וְהַיְגִיעָה הַנּוֹגֵעַ עַד הַנֶּפֶשׁ לְסַע עַל סוּסִים מַהֲלָךְ רַב כָּזֶה עִם אֲנָשִׁים פִּרְאֵי אָדָם, וְלִפְעָמִים הֵם מַכִּים אֶת הָרוֹכֵב וּשְׁאָר צָרוֹת הַרְבֵּה בְּלִי שִׁעוּר שֶׁסּוֹבְלִים בִּנְסִיעָה עַל הַסּוּסִים כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בְּקַשְׁטָא עַל כֵּן אָמַרְתִּי עַל ה' נַשְׁלִיךְ יְהָבֵנוּ וְנִסַּע עַל הַיָּם, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי לְשָׁלוֹם וִיבִיאֵנִי מְהֵרָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים אֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן):

עט

[נַחֲזֹר לְעִנְיָנֵנוּ]: בְּיוֹם שִׁשִּׁי, עֶרֶב-שַׁבַּת-קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת שְׁמִינִי כ"ח נִיסָן שְׁלִשָּׁה-עָשָׂר לַסְּפִירָה שְׁנַת תקפ"ב עָלֵינוּ עַל הַסְּפִינָה לְסַטַנְבּוּל בְּעֶזְרָךְ שְׁתֵּי שָׁעוֹת אַחַר חֲצוֹת הַיְנוּ שֶׁבְּעֶרֶךְ חֲצוֹת נָסַעְנוּ מֵהָאכְסַנְיָא עִם כָּל הַמְּטַלְטְלִין שֶׁלָּנוּ, וּבָאנוּ אֶל הַשָּׂרִים שֶׁיּוֹשְׁבִים אֵצֶל שְׂפַת הַיָּם לִשְׁמֹר הַסְּפָר וְשָׁם מָסְרוּ הַבֵּילֶעט לְכַמָּה אֲדוֹנִים, וְנָתְנוּ תֵּכֶף חֲתִימוֹת יָדָם עָלָיו כְּפִי הַזַּאקָאן (הַחֹק) וְנִשְׁתַּהֶה הַדָּבָר בְּעֶרֶךְ שְׁתֵּי שָׁעוֹת, וְלִוּוּ אוֹתָנוּ כַּמָּה אֲנָשִׁים אֲשֶׁר נָגַע אַהֲבָתִי בְּלִבָּם וְשָׁם אֵצֶל הַסְּפָר לָקַחְתִּי רְשׁוּת מֵאִתָּם, וְנִפְטַרְנוּ זֶה מִזֶּה בְּאַהֲבָה וְאַחֲוָה וְרֵעוּת, וּבֵרְכוּ אוֹתִי בְּרִכַּת שָׁלוֹם עַד שֶׁיָּצָאתִי מֵהַפֶּתַח שֶׁיּוֹצְאִין חוּץ לַסְּפָר שֶׁמִּשָּׁם וָהָלְאָה אֵין אָדָם רַשַּׁאי לָצֵאת וְלִכְנס בְּלִי רְשָׁיוֹן מִכָּל הַשָּׂרִים הַנִּזְכָּרִים לְעֵיל

וְכַאֲשֶׁר זָכִיתִי לָצֵאת מֵהַפֶּתַח חוּץ לַסְּפָר נִתַּן שִׂמְחָה בְּלִבִּי, וְהָלַכְתִּי בְּשִׂמְחָה אֲנִי וִידִידִי רַבִּי יְהוּדָא אֶלְיֶעֶזֶר וְהָיֵינוּ צְרִיכִין לֵילֵךְ עַל הַנָּמֶל (שֶׁקּוֹרִין נַאוּאן) עַד שֶׁנָּבוֹא לַסְּפִינָה שֶׁלָּנוּ אֲבָל לֹא מָצָאנוּ מִיָּד אֶת הַסְּפִינָה שֶׁלָּנוּ, וְרָצִינוּ לִשְׁאל אֶת הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים שֶׁיִּשְׁבוּ שָׁם עַל הַדֶּרֶךְ, אֲבָל רֻבָּם כְּכֻלָּם אֵינָם מַכִּירִים בִּלְשׁוֹנוֹת שֶׁבִּסְבִיבוֹתֵינוּ כִּי רֻבָּם מְדַבְּרִים בִּלְשׁוֹן אִיטַלְיָה אוֹ בִּלְשׁוֹן יִשְׁמָעֵאל רַק קְצָת תֵּבוֹת מוּעָטִים מְאד מְבִינִים קְצָתָם וְהִתְחַלְנוּ לוֹמַר הֵיכָן הַסְּפִינָה שֶׁל הַקַּפִּיטַן (רַב הַחוֹבֵל) (יאקאפּ טַדְוּוֶיבִיטְש), וּבְתוֹךְ שֶׁהַלָּכְנוּ אֵיזֶה פְּסִיעוֹת עַל הַנַּאוָואן (הַנָּמֶל), עָנוּ וְאָמְרוּ לָנוּ הֲלֹא זֶה הַמַּטְרָאס (מַלָּח) הַהוֹלֵךְ עַתָּה, הוּא מֵהַסְּפִינָה שֶׁל יַאקאפּ הַנִּזְכָּר לְעֵיל וּמֵאֵת ה' הָיְתָה זאת שֶׁהִזְמִין לָנוּ אָז בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מַאטְרָאס אֶחָד מֵהַסְּפִינָה שֶׁלָּנוּ שֶׁהָיְתָה עוֹמֶדֶת בְּקֶצֶה הַנַּאוָואן, וּבָרַחַב הָיְתָה רְחוֹקָה בְּעֶרֶךְ שֶׁטַח עֲשָׂרָה סְפִינוֹת מִסְּפִינָה שֶׁלָּנוּ וּבְלֹא זֶה אֵינִי יוֹדֵעַ אֵיךְ הָיִינוּ יְכוֹלִים לָבוֹא לַסְּפִינָה שֶׁלָּנוּ

וְאָז תֵּכֶף הוֹלִיךְ אוֹתָנוּ הַמַּטְרָאס הַנִּזְכָּר לְעֵיל דֶּרֶךְ כָּל הַנַּאוָואן, וְעָבַרְנוּ אֵצֶל סְפִינוֹת הַרְבֵּה שֶׁל אֲחֵרִים, עַד שֶׁבָּאנוּ אֵצֶל קְצֵה הַנַּאוָואן, וְשָׁם הִכְנִיס אוֹתָנוּ לְתוֹךְ אֵיזֶה סְפִינָה הַסְּמוּכָה וְגַם זאת לֹא הָיְתָה סְפִינָה שֶׁלָּנוּ, רַק הֶעֱבִיר אוֹתָנוּ בְּתוֹכָהּ וְכֵן הוֹלִיךְ אוֹתָנוּ מִסְּפִינָה לְסְפִינָה דֶּרֶךְ כַּמָּה סְפִינוֹת וּכְשֶׁיָּצָאנוּ מִסְּפִינָה לִסְפִינָה, וּבָאֶמְצַע עָמְדוּ סְפִינוֹת קְטַנּוֹת

נְמוּכִים שֶׁבָּהֶם מוֹלִיכִין הַחִטִּים מֵאֶדֶעס לַסְּפִינָה הַגְּדוֹלָה וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם, עַל כֵּן הֶכְרַחְנוּ לֵירֵד לְקָצָתָם, כְּמוֹ מֵעֲלָיָה לָאָרֶץ וּבְקָצָתָם לֹא הָיָה סֵלָם וְלֹא מַדְרֵגוֹת רַק הֶכְרַחְנוּ לֵירֵד בְּחֶבֶל אֲבָל מֵרֹב שִׂמְחָתִי וְרִחַב לִבִּי אָז לֹא הָיָה לִי שׁוּם פַּחַד כְּלָל לֵירֵד בְּחֶבֶל מִסְּפִינָה לִסְפִינָה עַל הַיָּם בְּדֶרֶךְ שֶׁלֹּא עָבַרְתִּי בּוֹ מֵעוֹלָם, רַק עָבַרְתִּי מִסְּפִינָה לִסְפִינָה בְּזֶרִיזוּת כְּמוֹ שֶׁעָבַר לְהַבְדִּיל הַמַּאטְרָאס שֶׁהוֹלִיךְ אוֹתָנוּ וְגַם רי"א חֲבֵרִי הָלַךְ אַחֲרַי, וּבְאֵיזֶה סְפִינָה הָיָה לוֹ מְעַט פַּחַד, וְאַף עַל פִּי כֵן הִסְתַּכֵּל עָלַי וְיָרַד גַּם כֵּן בַּחֶבֶל וְכֵן עָבַרְנוּ דֶּרֶךְ כַּמָּה סְפִינוֹת בְּזֶרִיזוּת גָּדוֹל עַד שֶׁבָּאנוּ לַסְּפִינָה שֶׁלָּנוּ וְשָׁם הָיוּ רַק מַאטְרָאסִין, כִּי לֹא הָיָה שׁוּם יְהוּדִי עִמָּנוּ בְּכָל הַדֶּרֶךְ מֵאֶדֶעס לְסָטַנְבּוּל רַק אֲנַחְנוּ שְׁנֵינוּ לְבַד בֵּין כַּמָּה מַאטְרָאסִין עֲרֵלִים וְגַם אֶצְלֵנוּ הָלְכוּ עוֹד כַּמָּה סְפִינוֹת, וּבְכֻלָּם לֹא הָיָה שׁוּם יְהוּדִי כְּלָל

וּכְשֶׁבָּאנוּ עַל עֲלִיַּת הַסְּפִינָה וְשָׁם אֵין שׁוּם אִישׁ מַכִּיר בְּלְשׁוֹן רוּסְיָה וְלֹא בְּשׁוּם לָשׁוֹן שֶׁבִּסְבִיבוֹתֵינוּ וְתֵכֶף וּמִיָּד יָרְדְנוּ אֶל הַבַּיִת שֶׁל הַקַּפִּיטַן [כִּי מְקוֹם יְרִידַת הַבַּיִת יָדַעְתִּי מִקֹּדֶם עַל יְדֵי שֶׁהָיִיתִי בְּאֶדֶעס בְּאֵיזֶה סְפִינָה הָעוֹמֶדֶת עַל הַגַּאוָואן שֶׁל חַארְסָאן] וּבְבוֹאִי אֶל הַבַּיִת מָצָאתִי שָׁם שְׁנֵי עֲרֵלִים אוֹכְלִים סְעֻדַּת הַצָּהֳרַיִם, אֲבָל הַקַּפִּיטַן לֹא הָיָה בֵּינֵיהֶם, כִּי הָיָה עַל סְפִינָה אַחֶרֶת וְאָכַל שָׁם אֵצֶל אֲחֵרִים וְתֵכֶף כְּשֶׁנִּכְנַסְתִּי אֶל הַבַּיִת שְׁאַלְתִּי מִיָּד, זֹאת הַסְּפִינָה שֶׁל יַאקַאפּ הַנִּזְכָּר לְעֵיל וּמֵאֵת ה' הָיְתָה שֶׁהָיָה בֵּינֵיהֶם אֶחָד שֶׁהָיָה מַכִּיר בְּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז קְצָת, וְתֵכֶף הֵשִׁיב לָנוּ בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז הֵן וְקִבֵּל אוֹתָנוּ בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת וּכְפִי הַנִּרְאֶה שֶׁכְּבָר הוֹדִיעַ לָהֶם הַקַּפִּיטַן שֶׁיָּבוֹאוּ שְׁנֵי יְהוּדִים שֶׁשָּׁכְרוּ אֶצְלוֹ לַעֲבֹר בִּסְפִינָתוֹ וְהִתְחַלְנוּ לְבַקֵּשׁ הֶעָרֵל שֶׁדִּבֵּר בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז שֶׁיִּתֵּן לָנוּ סְפִינָה קְטַנָּה לֵילֵךְ אֶל הַסְּפָר לְקַבֵּל שָׁם כָּל הַמַּסַּלְטָלִין שֶׁהִשְׁאַרְנוּ שָׁם בַּבַּיִת הַמְיֻחָד לָזֶה עָנָה וְאָמַר בְּוַדַּאי אֶתֵּן לָכֶם, רַק אַתֶּם צְרִיכִין לְהַמְתִּין מְעַט עַד שֶׁיֹּאכְלוּ הָאֲנָשִׁים כִּי עַתָּה הוּא זְמַן אֲכִילָה שֶׁלָּהֶם וְתֵכֶף חָזַרְנוּ וְעָלִינוּ עַל הַסְּפִינָה, וְרָאִינוּ שֶׁכָּל הַמַּאטְרָאסִין יוֹשְׁבִין וְאוֹכְלִין וַאֲנַחְנוּ הָלַכְנוּ לָכֶאן וּלְכָאן בְּכָל הַסְּפִינָה כִּי הַכֹּל הָיוּ אֶצְלֵנוּ נִפְלָאוֹת, וּבִפְרָט אֵצֶל רי"א שֶׁלֹּא הָיָה בְּשׁוּם סְפִינָה כָּזֹאת מֵעוֹלָם וַאֲפִלּוּ אֲנִכִי שֶׁכְּבָר הָיִיתִי בִּסְפִינָה הָעוֹמֶדֶת עַל הַגַּאוָואן שֶׁל חַארְסָאן כַּנִּזְכָּר לְעֵיל, אֲבָל אוֹתָהּ הַסְּפִינָה הוּא קְטַנָּה מֵהַסְּפִינוֹת הָאֵלּוּ, וְגַם שָׁם לֹא הָיָה לִי פְּנַאי לְהִסְתַּכֵּל הֵיטֵב לְהַשְׁבִּיעַ עֵינַי בְּכָל תַּבְנִית מַעֲשֵׂה הַסְּפִינָה וְהַלְכְנוּ בְּכָל הַסְּפִינָה בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן, וְנִתְעַכַּבְנוּ קְצָת עַד שֶׁעָלָה הַמְדַבֵּר בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז מֵהַבַּיִת לְמַעְלָה וּכְשֶׁרָאִינוּ שֶׁעֲדַיִן אֵין נוֹתְנִים לָנוּ סְפִינָה, שָׁאַלְנוּ אוֹתוֹ עַל מָה מְעַכֵּב אוֹתָנוּ, כִּי הָיִינוּ לְהוּטִים לְהָבִיא הַמַּסַּלְטָלִין מֵחֲמַת שֶׁהָיָה בְּעֶרֶב-שַׁבַּת קֹדֶשׁ אַחַר חֲצוֹת, וְהֵשִׁיב עֲדַיִן לֹא נִגְמְרוּ אֶכִילָתָם וְהֶכְרַחְנוּ לְהַמְתִּין עוֹד קְצָת

וְאַחַר כָּךְ נָתַן לָנוּ סְפִינָה וְיָרַדְנוּ שְׁנֵינוּ לְתוֹכָהּ אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה דַּי שֶׁרי"א יֵלֵךְ לְבַדּוֹ בִּשְׁבִיל הַמְסַטְלְטְלִין, אֲבָל מִגֹּדֶל שִׂמְחָתִי הָלַכְתִּי גַּם כֵּן, וְגַם כְּדַי לִרְאוֹת פָּנִים עִם הָאוֹהֲבִים שֶׁלּוּוּ אוֹתָנוּ כִּי יָדַעְתִּי שֶׁבְּוַדַּאי הֵם מַמְתִּינִים לָנוּ וְכֵן הָיָה שֶׁתֵּכֶף כְּשֶׁבָּאנוּ עַל הַסְּפָר רָאִינוּ אוֹתָם מֵרָחוֹק וְצָעֲקָנוּ לָהֶם שֶׁיַּבּוֹאוּ וּבָא רַבִּי צְבִי וְרַבִּי בֶּער מִלִּיפָאוִיץ לִקְרָאתֵנוּ בְּפָנִים שֶׁל אַהֲבָה וְהִשְׁתּוֹקְקוּת וְנַעֲנוּעִים גְּדוֹלִים מְאד אֲבָל עַתָּה אָסוּר לָנוּ עוֹד לְהִתְוַעֵד יַחַד כִּי-אִם לְדַבֵּר עִמָּהֶם מֵרָחוֹק דֶּרֶךְ הַפְּרִיגִיוָואַרְנְיֶע (מְחִיצָה-גֶּדֶר) כַּיָּדוּעַ לַבְּקִיאִים בָּזֶה וְלא יָדַעְתִּי אִם אֲנִי רַשַּׁאי לִכְנס עַל שַׁעַר הַבַּיִת שֶׁהָיוּ מֻנָּחִים שָׁם חֲפָצִים שֶׁלָּנוּ וְרָאִיתִי אֶחָד וְהִתְחַלְתִּי לוֹמַר לוֹ שֶׁיִּתֵּן לִי רְשׁוּת, וְהוּא הִכִּיר אוֹתִי וְהֵשִׁיב לִי פְּתַח הַשַּׁעַר כִּי לא סָגוּר הַשַּׁעַר בְּשׁוּם מָנָעֵל, וְתֵכֶף פָּתַחְתִּי הַשַּׁעַר וְנִכְנַסְתִּי אֲנִי וַחֲבֵרַי וְגַם לְהַבְּדִיל הַמַּטְרָאס, וְקִבַּלְנוּ כָּל הַחֲפָצִים לְתוֹךְ הַסְּפִינָה הַקְּטַנָּה וְאַחַר כָּךְ דִּבַּרְנוּ יַחַד דֶּרֶךְ הַפְּרִיגִיוָואַרְנְיֶע עִם אוֹהֲבֵינוּ הַנַּ"ל, וְסִפַּרְנוּ לָהֶם אֵיךְ עָבַרְנוּ עַל כָּל הַסְּפִינוֹת הַנִּזְכָּרוֹת לְעֵיל דֶּרֶךְ חֲבָלִים וְכוּ', וְנִפְטַרְנוּ עוֹד הַפַּעַם מֵהֶם בְּשָׁלוֹם וְחָזַרְנוּ עִם הַסְּפִינָה לַסְּפִינָה שֶׁלָּנוּ וְהֵם עָמְדוּ וְהִסְתַּכְּלוּ וְכֵן שְׁאָר אֲנָשִׁים עָמְדוּ עַל הַר גָּבוֹהַּ מֵרָחוֹק וְכֻלָּם רָמְזוּ לָנוּ בִּידֵיהֶם וַאֲנַחְנוּ- אֲלֵיהֶם, בְּדֶרֶךְ אַהֲבָה וְנַעֲנוּעִים גְּדוֹלִים, וְגַם צָעֲקָנוּ לָהֶם בְּקוֹל גָּדוֹל חַיִּים וְשָׁלוֹם, עַד שֶׁשָּׁמְעוּ וְהֵשִׁיבוּ לָנוּ עַד שֶׁשָּׁמַעְנוּ קוֹל אַהֲבָתָם עַד שֶׁעָבַרְנוּ מִנֶּגֶד פְּנֵיהֶם לְבֵין הַסְּפִינוֹת הַגְּדוֹלוֹת עַד שֶׁבָּאנוּ לַסְּפִינָה שֶׁלָּנוּ וְתֵכֶף הֶעֱלוּ הַמַּאטְרָאסִין כָּל הַחֲפָצִים שֶׁלָּנוּ, וַאֲנַחְנוּ קִבַּלְנוּ מֵהֶם וְהִכֹּל בְּזִרְיזוּת וּבְשִׂמְחָה וַעֲדַיִן לא בָּא הַקַּפִּיטַן לְהַסְּפִינָה וּמֵחֲמַת זֶה הִנַּחְנוּ כָּל הַחֲפָצִים לְמַעְלָה עַל הַסְּפִינָה, כִּי לא רָצִינוּ לְהוֹרִיד אוֹתָם אֶל הַבַּיִת כְּפִי הַמְדֻבָּר עִמּוֹ עַד שֶׁיִּתֵּן לָנוּ רְשׁוּת עַתָּה בְּעַצְמוֹ:

פ

אַחַר כָּךְ הִדְלִיקָנוּ אֵשׁ, וְהִתְחַלְנוּ לְבַשֵּׁל תַּרְנְגֹלֶת שֶׁהָיָה עִמָּנוּ לִכְבוֹד שַׁבַּת-קֹדֶשׁ וְאַחַר כָּךְ בְּעֶרֶךְ אֵיזֶה שָׁעוֹת בָּא הַקַּפִּיטַאן וּמָצָא אוֹתָנוּ, וְהִסְבִּיר לָנוּ פָּנִים וְיָרַדְנוּ עִמּוֹ לְתוֹךְ הַבַּיִת וּבָא עִם עוֹד אֵיזֶה אָדוֹן מִסְּפִינָה אַחֶרֶת וְתֵכֶף שָׁאַל הַקַּפִּיטַאן אוֹתָנוּ הֵיכָן הָאֲחֵרִים הַשַּׁבְתִּי לוֹ עַל רי"א, זֶהוּ הָאִישׁ שֶׁבָּא עִמִּי עָנָה וְאָמַר הֲלא עוֹד שְׁנֵי אֲנָשִׁים מְחֻיָּבִים לָבוֹא וּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה, כִּי הַסַּרְסוּר ר"א מֵאֶדֶעס בָּעֵת שֶׁדִּבֵּר עִם הַקַּפִּיטַאן לִשְׂכֹּר הַסְּפִינָה בִּשְׁבִילֵנוּ, שָׁאַל אוֹתוֹ הַקַּפִּיטַאן כַּמָּה אֲנָשִׁים יִהְיוּ, הֵשִׁיב לוֹ ר"א אַרְבַּע אֲנָשִׁים יִהְיוּ, כִּי הָיָה סָבוּר שֶׁיִּסְעוּ עוֹד שְׁנֵי אֲנָשִׁים מֵאֶדֶעס, אֲבָל לא נָסְעוּ וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁנִּגְמַר הַמִּקָּח עִמּוֹ חֲמִשִּׁים רוּבֶּל בְּעַד נֶפֶשׁ, לא דִּבְּרוּ בְּפֵרוּשׁ אִם יִהְיוּ אַרְבָּעָה דַּוְקָא אוֹ שְׁנַיִם וְנָתַתִּי לוֹ אַדְרוּף וּכְשֶׁחָזַרְתִּי לְבֵיתִי לְאֶדֶעס הִתְחַלְתִּי לַחֲשֹׁב אוּלַי יַקְפִּיד הַקַּפִּיטַאן שֶׁיִּהְיוּ דַּוְקָא אַרְבָּעָה וְצִוִּיתִי לִשְׁאל אֶת הַסַּרְסוּר עַל- זֶה וְהֵשִׁיב הַסַּרְסוּר שֶׁאֵין זֶה קַפִּידָא כְּלָל וְאַחַר כָּךְ בְּיוֹם

חֲמִישִׁי לְמָחֳרָתוֹ, כְּשֶׁחָזַרְתִּי וְהָלַכְתִּי אֶל הַסְּפָר וְסִלַּקְתִּי כָּל הַמַּאֲה רוּבֵּל לְהַקַּפִּיטַאן וְנָתַן לִי קְוִויטְל [פֶּתֶק], גַּם כֵּן לֹא נִדְבַּר שׁוּם דִּבּוּר מִזֶּה כְּלָל וְאַחַר כָּךְ חָזַרְתִּי וְשָׁאַלְתִּי בְּעַצְמִי אֶת הַסַּרְסוּר אוּלַי יַקְפִּיד שֶׁיִּהְיוּ אַרְבָּעָה, וְשָׂחַק מִמֶּנִּי וְאָמַר שֶׁלֹּא יַקְפִּיד כְּלָל רַק שָׁכַרְנוּ לָנוּ מָקוֹם בְּעֵד מֵאָה רוּבֶּל רַק הַסַּרְסוּר דִּבֵּר מַה שֶּׁדִּבֵּר כְּדַרְכּוֹ הַסַּרְסוּר וְדִבֵּר הַקַּפִּיטַאן עִמָּנוּ בְּכַעַס קְצָת, וְהָיָה לִי יִסּוּרִים גְּדוֹלִים מִזֶּה, עָנָה וְאָמַר הַקַּפִּיטַאן הָיִיתִי סָבוּר שֶׁתְּבוֹאוּ אַרְבָּעָה אֲנָשִׁים, וְהָיִיתִי נוֹתֵן לָכֶם כָּל הַבַּיִת פָּנוּי, וְעַכְשָׁו לֹא בָּאתֶם רַק שְׁנַיִם עָנִיתִי לוֹ הֲלֹא בְּלֹא זֶה הַבַּיִת צָרִיךְ לִהְיוֹת פָּנוּי בִּשְׁבִיל אֲדוֹנִי עָנָה וְאָמַר בִּשְׁבִילִי דַּי מְקוֹם מִטָּתִי הָעוֹמֵד בַּבַּיִת בַּמִּחְצָה הַמַּפְסֶקֶת שָׁם, וְכָל הַבַּיִת הָיִיתִי טוֹעֵן חִטִּים כְּמוֹ בִּשְׁאָר הַסְּפִינָה עָנִיתִי לוֹ גַּם עַתָּה הָרְשׁוּת בְּיֶדְכֶם לִטְעֹן הַבַּיִת בְּחִטִּים רַק שֶׁיִּהְיוּ לָנוּ אֵיזֶה מָקוֹם בְּעָלְמָא לָלוּן שָׁם וְשָׁתַק

וְהָיָה לִי פַּחַד גָּדוֹל מִזֶּה כִּי הָיִיתִי מִתְיָרֵא שֶׁלֹּא יַעֲלִיל עָלַי לְתִבְעַ אוֹתִי חַס וְשָׁלוֹם עוֹד מֵאָה רוּבֶּל בְּחִנָּם, בְּעֵד הַשָּׁנִי אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא בָּאוּ כִּי חָשַׁבְתִּי בְּדַעְתִּי שֶׁיִּטְעַן שֶׁעַכְשָׁו אֵין לוֹ עוֹד חִטִּים לִטְעֹן בְּהַבַּיִת כִּי בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה כְּבָר נִגְמַר טְעִינַת הַסְּפִינָה אֲבָל לֹא רָצִיתִי לִטְעֹן עִמּוֹ הָרְבֵּה, וְגַם כִּי בְּלֹא זֶה אֵינִי יָכוֹל לְדַבֵּר הֵיטֵב, אֲפִלּוּ בְּלָשׁוֹן רוּסְיָה, וְגַם הַקַּפִּיטַאן לֹא הָיָה יָכוֹל לְדַבֵּר הֵיטֵב וְדִבַּרְנוּ יַחַד כְּמוֹ לְהַבְדִּיל שְׁנֵי עַמֵּי הָאֲרָצוֹת הָעוֹסְקִין בַּהֲלָכָה יַחַד שֶׁאֵין אֶחָד מֵבִין הַטָּעוּת שֶׁל חֲבֵרוֹ

וְעָלִיתִי מִיָּד מֵהַבַּיִת עַל עֲלִיַּת הַסְּפִינָה בְּפַחֵי נֶפֶשׁ קְצָת, רַק הִתְחַזַּקְתִּי עַצְמִי וְאָמַרְתִּי בְּלִבִּי יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה בָּרוּךְ ה' שֶׁכְּבָר בָּאתִי עַל הַסְּפִינָה וְתָכֶף וּמִיָּד הִתְחַלְנוּ לַעֲסֹק בְּבִשּׂוּל לְצֹרֶךְ שַׁבָּת, וְכָל הַמַּטְרָאסִין כֻּלָּם הֵיטִיבוּ עִמָּנוּ וְהֶרְאוּ לָנוּ תֵּכֶף אֵיךְ לִשְׁאֹב מַיִם מְתוּקִים עִם הַפְּלוּמְפּ מִתּוֹךְ הֶחָבִיּוֹת וּמְקוֹם הָעֵצִים, וְהִתְחַלְנוּ לְבַשֵּׁל הַתַּרְנְגֹלֶת שֶׁהָיְתָה עִמָּנוּ וַעֲדַיִן הָיוּ כָּל הַחֲפָצִים שֶׁלָּנוּ מֻנָּחִים תַּחַת הַשָּׁמַיִם עַל פְּנֵי עֲלִיַּת הַסְּפִינָה כִּי לֹא רָצִיתִי לִשְׁאל הַקַּפִּיטַאן הֵיכָן לְהַנִּיחָם כִּי אָמַרְתִּי אַמְתִּין עַד יַעֲבֹר זַעַם וְאַחַר כָּךְ תְּלִיתִי עֵינַי לַמָּרוֹם וְאָמַרְתִּי, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֲנִי שֶׁלְּךָ וּמַעֲט הַמָּעוֹת שֶׁבְּיָדִי הַכֹּל שֶׁלְּךָ, כִּרְצוֹנְךָ עֲשֵׂה עִמָּנוּ כִּי יָדַעְתִּי שֶׁבְּאֹם חַס וְשָׁלוֹם יַעֲשֹׂק אוֹתִי הָאָדוֹן הַזֶּה, בְּוַדַּאי תַּעְזֹר לִי וְתַזְמִין לִי מָמוֹן אַחֵר, אַךְ בְּבַקָּשָׁה מִמְּךָ הַצִּילֵנִי מִיָּדוֹ וְאַל יְהִיֶה נִמְסָר מָמוֹן יִשְׂרָאֵל בְּיַד גּוֹי בְּחִנָּם, וְאַל תְּצַעֵר אוֹתִי כָּל כָּךְ, וּשְׁאָר דִּבּוּרִים מְעֻטִּים כָּאֵלֶּה וְאַחַר כָּךְ שָׁכַבְתִּי עַל הַחֲפָצִים וְנִרְדַּמְתִּי קְצָת וְאַחַר כָּךְ עָמַדְתִּי וְנִתְחַזַּקְתִּי וּבָאתִי אֶל הַקַּפִּיטַאן וְשָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ, בֵּי אֲדֹנִי יוֹדִיעַ לִי הֵיכָן אַנִּיחַ הַחֲפָצִים וְתֵכֶף יָרַד עִמִּי לְתוֹךְ הַבַּיִת וְאָמַר לִי בְּפָנִים יָפוֹת הֲלֹא כָּל הַבַּיִת לְפָנֶיךָ, הַנַּח בַּמָּקוֹם שֶׁתִּרְצֶה וְתֵכֶף נִתְרַחֵב דַּעְתִּי קְצָת, וְעָלִיתִי וְהוֹדַעְתִּי לְרִי"א אַךְ עַל פִּי כֵן לֹא הָיָה לָנוּ פָּנַאי לְהוֹרִידָם, כִּי הָיִינוּ צְרִיכִין לִגְמֹר הַבִּשּׂוּל וְאַחַר כָּךְ בְּאֵיזֶה שָׁעוֹת רָאִינוּ כִּי הַיּוֹם רַד

מְאד, וְהַשַּׁבָּת מְמַשְׁמֶשׁ וּבָא, וְסִלַּקְנוּ הַקְּדֵרָה מֵעַל הָאֵשׁ וְהִתְחַלְנוּ תֵּכֶף לְהוֹרִיד הַחֲפָצִים וְהַמַּטְרָאסִין הוֹרִידוּ קְצָת חֲפָצִים הַכְּבֵדִים וְגַם בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יָרְדוּ קְצָת מַאטְרָאסִין וּפִנּוּ אֶת הַבַּיִת, וְכִבְּדוּ אוֹתוֹ וְאָמְרוּ הַכל בִּשְׁבִילֵנוּ שֶׁמְּפַנִּים וּמְכַבְּדִים אֶת הַבַּיִת לְכְבוֹד שַׁבַּת קֹדֶשׁ בִּשְׁבִילֵנוּ וְגַם אֲנַחְנוּ סִדַּרְנוּ הַכל כָּרָאוּי, וְהִנַּחְנוּ כָּל דָּבָר בִּמְקוֹמוֹ וְאַחַר כָּךְ לָבַשְׁנוּ בִּגְדֵי שַׁבָּת, וְכָל הַבַּיִת הָיָה פָּנוּי, כִּי הַקַּפִּיטַאן כְּבָר חָזַר וְהָלַךְ בִּסְפִינָה קְטַנָּה לִסְפִינָה אַחֶרֶת, וְהַמַּטְרָאסִין כֻּלָּם עָלוּ עַל עֶלְיַת הַסְּפִינָה וְנִשְׁאַר הַבַּיִת פָּנוּי בִּשְׁבִילֵנוּ וְכֵן בְּרֹב הַיּוֹם עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ וּבְשָׁאַר הַיָּמִים, עַל פִּי רֹב הָיָה הַבַּיִת פָּנוּי בִּשְׁבִילֵנוּ וְהָיָה לָנוּ רְשׁוּת לַעֲשׂוֹת בּוֹ מַה שֶּׁנִּרְצֶה לְהִתְפַּלֵּל וְלִלְמֹד וְלִכְתֹּב וּלְהִתְבּוֹדֵד וְכוּ' וְאָז תֵּכֶף הִתְפַּלַּלְנוּ שְׁנֵינוּ בַּבַּיִת בְּשִׂמְחָה וְלֹא הָיָה לָנוּ שׁוּם מוֹנֵעַ וּמְעַכֵּב בִּתְפִלָּתֵנוּ וּכְשֶׁנִּגְמַרְנוּ הַתְּפִלָּה, נִתַּן שִׂמְחָה בְּלִבֵּנוּ, וְהָיִינוּ שְׂמֵחִים מְאד וְאָמְרוּ שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם בְּשִׂמְחָה, וְסִדַּרְנוּ הַשֻּׁלְחָן בְּלֶחֶם מִשְׁנֶה וְכוֹס יַיִן לְקִדּוּשׁ, וְקִדַּשְׁנוּ עַל הַכּוֹס בְּשִׂמְחָה וְנָטַלְנוּ יָדֵינוּ וְאָכַלְנוּ בְּשִׂמְחָה דָּגִים יְבֵשִׁים שֶׁהָיוּ עִמָּנוּ, וּבְשַׂר הַתַּרְנְגֹלֶת, וְשָׁתִינוּ יַיִן וּבֵרַכְנוּ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן הַכל בְּשִׂמְחָה וְאַחַר כָּךְ רָקַדְנוּ מְעַט מֻחָמֶת שִׂמְחָה, וְאַחַר כָּךְ שָׁכַבְנוּ לִישֹׁן בַּבַּיִת, וַעֲדַיִן לֹא בָּא הַקַּפִּיטַאן אַךְ בַּלַּיְלָה בָּעֵת שֶׁהָיִינוּ יְשֵׁנִים בָּא הַקַּפִּיטַאן לְהַבַּיִת וַאֲנַחְנוּ הָיִינוּ יְשֵׁנִים, וְלֹא שָׁמַעְנוּ כְּלָל כִּי לֹא הֵקִיץ אוֹתָנוּ כְּלָל

וּבַבֹּקֶר בְּיוֹם שַׁבָּת, עָמַדְנוּ וְעָלִינוּ עַל הַסְּפִינָה וְרָאִינוּ שֶׁהֵם עוֹסְקִים בְּמְשִׁיכַת הַחֲבָלִים וּבִפְרִישַׁת הַוִּילָאוֹת, וְהֵבִנּוּ שֶׁאֻמָּת הוּא כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ שֶׁבְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ יַתְחִילוּ לֵילֵךְ אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן בְּכָל יוֹם שַׁבָּת לֹא הָלְכוּ רַק שֶׁהֵזִיזוּ מִמְּקוֹמָהּ הַסְּפִינָה דֶּרֶךְ מֵעֵט בָּעֵת שֶׁאֲנַחְנוּ הִתְפַּלַּלְנוּ תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, וְגַם בַּבֹּקֶר הָלַךְ הַקַּפִּיטַאן אוֹדוֹת הַבִּילֶעטִין וְנִשְׁתַּהֲה שָׁם הַרְבֵּה עַד אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם וַאֲנַחְנוּ הִתְפַּלַּלְנוּ תְּפִלַּת שַׁחֲרִית וּמוּסָף כְּדַרְכֵּנוּ וְאֵין אִישׁ בַּבַּיִת עִמָּנוּ בְּעֵת הַתְּפִלָּה וַאֲפִלּוּ אִם נִזְדַּמֵּן שֶׁנִּכְנַס אֵיזֶה מֵאטְרָאס לְתוֹךְ הַבַּיִת לְקַבֵּל אֵיזֶה דָּבָר לְצָרְכּוֹ, לֹא בִּלְבֵּל אוֹתָנוּ כְּלָל וְאַחַר הַתְּפִלָּה קִדַּשְׁנוּ עַל הַכּוֹס, וְאַחַר כָּךְ קָרִינוּ הַפָּרָשָׁה שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם, וְאַחַר כָּךְ טִיַּלְנוּ קְצָת עַל הַסְּפִינָה וְרָאִינוּ אֵיךְ הֵם עוֹסְקִים בְּתִקּוּן הַחֲבָלִים וְהַוִּילָאוֹת, וּמְכִינִים עַצְמָן בְּכָל מִינֵי הֲכָנוֹת לֵילֵךְ וְהָיָה לָנוּ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מִזֶּה, כִּי לִפְעָמִים נִזְדַּמֵּן חַס וְשָׁלוֹם שֶׁהַקַּפִּיטַאן מַבְטִיחַ לֵילֵךְ מִיָּד וְאַחַר כָּךְ צְרִיכִין לְהִתְעַכֵּב כַּמָּה יָמִים וּבִימֵי תִּשְׁרֵי הֶעֱבַר נִזְדַּמֵּן שֶׁנִּתְעַכְּבוּ שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת עַל הַסְּפִינָה קֹדֶם שֶׁהֵהֵלְכוּ, עַד שֶׁכָּלָה בְּיָדָם כָּל הַמַּאֲכָלִים שֶׁהֵכִינוּ לָהֶם, וְהִגִּיעוּ יְמֵי הַקֹּר וְהָיוּ לָהֶם יִסּוּרִים גְּדוֹלִים עַד הַנֶּפֶשׁ רַחֲמָנָא לִצְלָן כַּיָּדוּעַ בְּאֶדֶעס, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁהִצִּילָנוּ מִזֶּה, כִּי בְּיוֹם שִׁשִּׁי עָלִינוּ עַל הַסְּפִינָה, וּבְיוֹם שַׁבָּת זֶה מִמְּקוֹמָהּ קְצָת וּבְיוֹם רִאשׁוֹן רֹאשׁ חֹדֶשׁ אִיָּר הִתְחִילָה לֵילֵךְ לְדַרְכָּהּ

וְאַחַר כָּךְ אָכַלְנוּ סְעֻדַּת שַׁחֲרִית, וְטִיַּלְנוּ עוֹד הַפַּעַם עַל הַסְּפִינָה וְאַחַר כָּךְ יָרַדְנוּ לַבַּיִת וְשָׁכַבְנוּ לִישֹׁן קְצָת וְהִשְׁכַּמְנוּ מֵהַשֵּׁנָה וְעָלִינוּ עַל הַסְּפִינָה וְהָיִינוּ שָׁם כָּל הַיּוֹם עַד הַמְּנָחָה כִּי עַל עֲלִיַּת הַסְּפִינָה הָיָה נוֹחַ לָנוּ לֵישֵׁב מֵחֲמַת שֶׁיֵּשׁ שָׁם אֲוִיר טוֹב, וְלֹא יָרַדְנוּ לַבַּיִת כִּי-אִם לִישֹׁן וְלֶאֱכל וּלְהִתְפַּלֵּל, וְכָל הַיּוֹם הָיוּ עוֹסְקִים בַּהֲכָנַת הַסְּפִינָה לֵילֵךְ וּבְיוֹם שַׁבָּת בַּבֹּקֶר אָמַר לָנוּ הַקַּפִּיטַאן שֶׁנִּמְסֹר לוֹ הַבֵּילֶעט, כִּי קֹדֶם שֶׁנּוֹסְעַת הַסְּפִינָה מִמְּקוֹמָהּ צְרִיכִין לְהַרְאוֹת הַבֵּילֶעטִין (שׁוֹמְרֵי הַגְּבוּל) (לְהַבְּרִנְד וואך) שֶׁעוֹמֶדֶת עַל הַיָּם וּמָסַרְנוּ לוֹ הַבֵּילֶעט וְנָסַע לְשָׁם וְנִשְׁתַּהֶה שָׁם כָּל הַיּוֹם עַד לְעֵת עֶרֶב, וְעָמוֹ נָסַע עוֹד אֶחָד, זֶה שֶׁהָיָה יָכוֹל לְדַבֵּר בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז כַּנַ"ל שֶׁהָיָה לוֹ קְצָת הֶכֵּרוּת עִמָּנוּ

וְאַחַר כָּךְ סָמוּךְ לַמְּנָחָה בָּא זֶה הָאַשְׁכְּנַזִי לְבַדּוֹ, וְהֵבִיא עִמּוֹ סְפִינָה קְטַנָּה עִם שַׁקִּים מְלֵאִים חִטִּים וְיָרַד לְתוֹךְ הַבַּיִת וּפָנָה שָׁם מָקוֹם, וְסִלֵּק כָּל הַחֲפָצִים שֶׁלָּנוּ אֶל הַצַּד, וְהִכְנִיס כָּל הַשַּׁקִּים עִם הַחִטִּים לְתוֹךְ הַבַּיִת וְהָיָה לָנוּ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְזֶה, כִּי הֵבַנּוּ שֶׁהַקַּפִּיטַאן הֵבִיא בְּכַוָּנָה עוֹד חִטִּים מֵאֶדֶעס כְּדֵי לִטְעֹן אוֹתָם בְּתוֹךְ הַבַּיִת כַּאֲשֶׁר אָמַר כַּנִּזְכָּר לְעֵיל, וַעֲתָּה אֵין לוֹ שׁוּם טַעֲנָה עָלֵינוּ וְאַחַר כָּךְ הִתְפַּלַּלְנוּ מִנְחָה, וְאָכַלְנוּ סְעֻדָּה שְׁלִישִׁית וְאָמַרְנוּ בְּנֵי הֵיכָלָא בִּנְעִימָה וּבְנִגּוּן, וְהֶאֱרַכְנוּ בַּסְּעֻדָּה עַד חֶשְׁכַת לַיְלָה וְאַחַר כָּךְ הִתְפַּלַּלְנוּ עַרְבִית שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ אִיָּר, וְהִבְדַּלְנוּ עַל הַכּוֹס וְלֹא הָיָה לָנוּ בְּשָׂמִים בִּשְׁעַת הַבְדָּלָה, הִסְתַּכַּלְנוּ וְהִנֵּה עוֹמֵד פִּלְפֵּל שָׁחוּק עַל הַשֻּׁלְחָן, כִּי הָיוּ רוֹצִים לֶאֱכל שָׁם וְלִקַּחְתִּי הַפִּלְפֵּל וּבֵרַכְתִּי עַל בְּרִכַּת הַבְּשָׂמִים וְאַחַר כָּךְ בִּשְּׁלְנוּ קַאווע וְשָׁתִינוּ וּתְהִלָּה לְאֵל עֶבֶר עָלֵינוּ הַשַּׁבַּת קֹדֶשׁ בְּשָׁלוֹם וְשַׁלְוָה וְשִׂמְחָה וְנָתַתִּי שֶׁבַח לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל לֹא הָיָה שׁוּם צַעַר בְּשַׁבָּת בָּרוּךְ הוּא אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנִי:

פא

בְּיוֹם רִאשׁוֹן א' דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אִיָּר, בְּעֶרֶךְ שָׁעָה קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם, הִתְחִילוּ הַמַּאטְרָאסִין [הַמַּלָּחִים] בְּזְרִיזוּת גָּדוֹל לַעֲסֹק בְּמִשִּׂיכַת הַחֲבָלִים וְלִפְרֹס הַוִּילָאוֹת, וְגַם הַקַּפִּיטַאן (רַב הַחוֹבֵל) עָמַד וְגַם אֲנַחְנוּ לֹא הָיִינוּ יְכוֹלִין לִישֹׁן, וְעָמַדְנוּ לְקוֹל תְּשׁוּאַת הַמַּאטְרָאסִין וְעָמַדְנוּ בְּזְרִיזוּת כִּי נִכְסַפְנוּ לִרְאוֹת מְלֶאכֶת הַסְּפִינָה וְעָלִינוּ מִיָּד עַל הַסְּפִינָה וְרָאִינוּ נִפְלְאוֹת הַשֵּׁם בְּעִנְיַן מְלֶאכֶת הַסְּפִינָה וְנָתְנוּ שֶׁבַח לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר בָּרָא אֶת הַיָּם וְאֶת הַיַּבָּשָׁה, וְנָתַן חָכְמָה בְּלֵב הָאָדָם לַעֲשׂוֹת סְפִינָה גְּדוֹלָה בְּתַחְבּוּלוֹת וְאֻמָּנוּת כָּאֵלֶּה וְהִסְתַּכַּלְנוּ עֲלֵיהֶם בְּעֶרֶךְ שְׁתַּיִם אוֹ שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת עַד עֶרֶךְ הָנֵץ הַחַמָּה

וְאַחַר כָּךְ יָרַדְנוּ לְהִתְפַּלֵּל, וּבְתוֹךְ כָּךְ מָשְׁכוּ הָאַנְקֶר (עוֹגֶן) מִן הַיָּם וְהִתְחִילָה הַסְּפִינָה לֵילֵךְ אֲבָל כָּל יוֹם רִאשׁוֹן לֹא הָיָה רוּחַ טוֹב לְדַרְכֵּנוּ, וְהֵכְרִחוּ לְצַדֵּד אֶת הַסְּפִינָה וְעַל כֵּן

בְּכָל יוֹם רִאשׁוֹן לֹא הָלְכָה הַסְּפִינָה כִּי- אִם מְעַט, וְאָצְלָנוּ הָיוּ הוֹלְכִים עוֹד בְּעֶרֶךְ אַרְבַּע אוֹ חָמֵשׁ סְפִינוֹת וּסְפִינָה אַחַת הָיְתָה הוֹלֶכֶת סְמוּכָה אֵלֵינוּ מְאד, וְהַקַּפִּיטַאנִים הָלְכוּ בְּכָל יוֹם מִסְּפִינָה לִסְפִינָה לֶאֱכל וְלִשְׁתּוֹת וּבְכָל יוֹם רִאשׁוֹן לֹא הִרְגַּשְׁנוּ שׁוּם מֵחוּשׁ וְלֹא שׁוּם שִׁעֲמוּם וְהָיָה לָנוּ לְפֶלֶא גָּדוֹל, כִּי שָׁמַעְנוּ כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁיֵּשׁ צַעַר גָּדוֹל לַהוֹלְכִים פַּעַם הָרִאשׁוֹן עַל הַיָּם, וַאֲנַחְנוּ לֹא הִרְגַּשְׁנוּ דָּבָר

וּבְתְחִלַּת הַיּוֹם בְּיוֹם רִאשׁוֹן הַנִּזְכָּר לְעֵיל, דִּבֵּר עִמָּנוּ הַקַּפִּיטַאן, וְאָמַר לָנוּ שֶׁבְּוַדַּאי יֵשׁ לָנוּ מָמוֹן הַרְבֵּה וְהַשַּׁבְנוּ לוֹ, לֹא אָדוֹנִי, כִּי אֲנַחְנוּ עֲנִיִּים וּמְקַבְּלִים הַשִּׁיב לֹא, בְּוַדַּאי יֵשׁ לָכֶם מָמוֹן הַרְבֵּה וְהָיָה לִי פַּחַד קְצָת מִזֶּה וְגַם בְּיוֹם רִאשׁוֹן רב הַיּוֹם הָיָה הַקַּפִּיטַאן שָׁלְנוּ בִּסְפִינָה אַחֶרֶת אַחַר כְּךָ סְמוּךְ לְעֵת מִנְחָה דִּבֵּר עִמָּנוּ הַקַּפִּיטַאן, וְהוּא הָיָה מַעֲלֶה עָשָׁן מֵהַלִּילְקֶע (מַקְטֶרֶת), וְשָׁאַל אוֹתָנוּ, אִם אֲנַחְנוּ מַעֲלִים עָשָׁן גַּם כֵּן, הֵשַׁבְנוּ לוֹ לֹא עָנָה וְאָמַר בְּוַדַּאי יֵשׁ לָכֶם מָמוֹן הַרְבֵּה וְאֵין אַתֶּם רוֹצִים לְהוֹצִיא לֹא עַל טִיטוּן וְלֹא עַל שׁוּם דָּבָר, רַק אַתֶּם רוֹצִים לֶאֱסֹף מָמוֹן, כִּי אֲנִי רוֹאֶה שֶׁאֵין אַתֶּם אוֹכְלִים כָּרָאוּי כְּדֶרֶךְ אֲנָשִׁים אֲמִידִים, וַאֲפִלּוּ טִיטוּן אֵין אַתֶּם מְעַשְּׁנִים כִּי אַתֶּם קַמְצָנִים וְחוֹמְדִים רַק הַמָּמוֹן הֵשַׁבְנוּ לֹא אָדוֹנִי, כִּי בֶּאֱמֶת אֵין לָנוּ מָמוֹן וּבִשְׁבִיל זֶה אֵין לָנוּ מַאֲכָלִים כָּרָאוּי, אֲבָל כָּל זֶה דִּבֵּר עִמָּנוּ בְּלִי כַּעַס רַק בְּדֶרֶךְ שִׂיחָה

אַחַר כְּךָ הָלַךְ מֵאִתָּנוּ וְדִבֵּר עִם הָאִשְׁכְּנַזִי הַנַּ"ל שֶׁהוּא הָיָה סוֹפֵר אֶצְלוֹ, וְדִבְּרוּ יַחַד אִם אֲנוּ אוֹכְלִים אֹרֶז, וְאַחַר כְּךָ שְׁאָלוּ אוֹתָנוּ, וּבְתְחִלָּה לֹא הֵבִנּוּ דִּבְרֵיהֶם, כִּי הָיִינוּ סְבוּרִים שֶׁשּׁוֹאֲלִים אוֹתָנוּ אִם אֲנוּ שׂוֹחֲטִים, אַחַר כָּךְ הֵבִנּוּ שֶׁכַּוָּנָתָם אִם נאכַל אֹרֶז הַשַּׁבְנוּ הֵן, וְתֵכֶף וּמִיָּד צִוָּה לִתֵּן לָנוּ אֹרֶז הַרְבֵּה וְנָתְנוּ לָנוּ, וְאָמַר אִם יִכְלֶה זֶה הָאֹרֶז אֶתֵּן לָכֶם עוֹד, אַחַר כָּךְ הָלַךְ מֵאִתָּנוּ וְחָזַר וְאָמַר לָנוּ אוּלַי אֵין לָכֶם לֶחֶם יָבֵשׁ הַיְנוּ סִיחֲרִיס וְאֶתֵּן לָכֶם, הֵשַׁבְנוּ לוֹ בָּרוּךְ הַשֵּׁם יֵשׁ לָנוּ סִיחֲרִיס דַּי וְהוֹתֵר רַק לִימֵינְיָס וּמַארַנְצִין (לְמוֹנִים וְתַפּוּזִים) שָׂכַחְנוּ לִקַּח, אָמַר לִימֵינְיָס אֵין לָהֶם כִּי-אִם מְעַט, בִּשְׁבִיל לְהַחֲיוֹת וּלְהָשִׁיב נֶפֶשׁ חוֹלָה, וְאַף עַל פִּי כֵן צִוָּה לִתֵּן לָנוּ מִיָּד לִימֵינָע גְּדוֹלָה וּבָרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר הִטָּה עָלֵינוּ חֶסֶד וְהֵיטִיב עִמָּנוּ מְאד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְתֵכֶף בִּשַּׁלְנוּ הָאֹרֶז עִם חֲתִיכַת תַּרְנְגֹלֶת שֶׁהָיָה בְּיָדֵינוּ, וְאָכַלְנוּ סְעֻדַּת הָעֶרֶב שֶׁל יוֹם ב' דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אִיָּר:

פב

בְּיוֹם שֵׁנִי ב' דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אִיָּר בַּבֹּקֶר הִתְחִיל רוּחַ גְּדוֹלָה קְצָת, וּפָרְשׂוּ כָּל הַוִּילְאוֹת, וְהוֹסִיפוּ וִילְאוֹת, וְקִשְׁרוּ סְפִינָה הַשְּׁנִיָּה שֶׁהָלְכָה אָצְלֵנוּ, לַסְּפִינָה שֶׁלָּנוּ וְהָלְכוּ שְׁתֵּי הַסְּפִינוֹת בְּיַחַד בְּשָׁלוֹם אֲבָל הִתְחַלְתִּי לְהַרְגִּישׁ שִׁעֲמוּם בַּמֹּחַ, וְנֶחֱלַשְׁתִּי מְעַט מְעַט וְהָיָה כָּבֵד עָלַי מְאד

לְהִתְפַּלֵּל, וְנִמְרְתִּי הַתְּפִלָּה בְּדַחַק גָּדוֹל וְאַחַר הַתְּפִלָּה שָׁאַלְתִּי אֶת הַסּוֹפֵר הָאַשְׁכְּנַזִי הַנִּזְכָּר לְעֵיל הֵיכָן טוֹב יוֹתֵר לֵישֵׁב, אִם בְּתוֹךְ הַבַּיִת אִם עַל הַסְּפִינָה, כִּי הוֹדַעְתִּי לוֹ שֶׁהִגִּיעַ לִי חֳלִי הַיָּם עָנָה וְאָמַר בְּוַדַּאי עַל עֲלִיַּת הַסְּפִינָה טוֹב יוֹתֵר

וְעָלִיתִי עַל הַסְּפִינָה בְּחֶלְשַׁת כֹּחַ, וְגַם שָׁם לֹא נַחְתִּי, וְלֹא הָיָה בִּי כֹּחַ לַעֲמֹד, וְשָׁכַבְתִּי בְּאֵיזֶה מָקוֹם וְלֹא יָכֹלְתִּי לֶאֱכל וְלִשְׁתּוֹת, וּמֵעַט קַאווּעַ שֶׁשָּׁתִיתִי נָתַתִּי אַחַר כָּךְ הַקָּאוֹת וְהַקָּאוֹת הכל וְהַקָּאוֹת הָיוּ לִי לְטוֹבָה וְשָׁכַבְתִּי רֹב הַיּוֹם כֻּלּוֹ חֻלוּשׁ מְאד, וְרי"א בְּתְחִלָּה לֹא הִרְגִּישׁ כָּל כָּךְ וְאָכַל מַה שֶּׁבִּשֵּׁל לְסְעֻדַּת שַׁחֲרִית אַחַר כָּךְ לְאַחַר חֲצוֹת הִתְחִיל לְהַרְגִּישׁ וְנֶחֱלַשׁ גַּם כֵּן וְהַקַּפִּיטַאן שָׁאַל אוֹתָנוּ כַּמָּה פְּעָמִים מָה אַתֶּם, וְהוֹדַעְנוּ לוֹ שֶׁאָנוּ חוֹלִים מֻחְלֶשֶׁת הַיָּם וְחִזֵּק אוֹתָנוּ לְבַל נִתְיָרֵא מִזֶּה כְּלָל, כִּי אַחַר כָּךְ יִתּוֹסֵף לָנוּ כֹּחַ עַל יְדֵי זֶה וְכָל יוֹם שֵׁנִי לֹא יָכֹלְתִּי לֶאֱכל וְלִשְׁתּוֹת וְאַחַר כָּךְ בְּאֶמְצַע הַיּוֹם הָיוּ לִי הַקָּאוֹת עוֹד הַפַּעַם רַק אֵיזֶה שָׁעוֹת אַחַר חֲצוֹת הַקֶּל עָלַי קְצָת, אֲבָל אָז כָּבַד הַמֹּחוֹשׁ עַל רי"א וְאַף עַל פִּי כֵן הַכֹּל הָיָה בְּחֶסֶד, כִּי לֹא כָּבְדָה עָלֵינוּ הַחֹלִי כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ מְסַפְּרִים מֵאֲחֵרִים שֶׁהָיוּ פַּעַם רִאשׁוֹנָה עַל הַיָּם

וְאַחַר כָּךְ הִתְפַּלַּלְנוּ מִנְחָה וּמַעֲרִיב עַל עֲלִיַּת הַסְּפִינָה, כִּי לֹא רָצִינוּ לֵירֵד לְתוֹךְ הַבַּיִת וּבֵין מִנְחָה לְמַעֲרִיב דִּבֵּר עִמָּנוּ הַקַּפִּיטַאן הַרְבֵּה, וְסִפֵּר לָנוּ שֶׁהָיָה בַּאֲמֶרִיקָה וּבְכַמָּה מְקוֹמוֹת וּמְדִינוֹת, וְגִנָּה מְאד אֶת וכו' וְסִפֵּר מֵאֱמוּנָתָם שֶׁיֵּשׁ אֱצְלָם חִלּוּקִים וכו' בֵּין הָאֻמּוֹת הַמַּאֲמִינִים וכו' וְעוֹד כַּמָּה דְּבָרִים וְאַחַר עַרְבִית יָרַדְנוּ אֶל הַבַּיִת, וּמָצָאנוּ מָנָח עַל הַשֻּׁלְחָן שֶׁהֵכִינוּ בִּשְׁבִילֵנוּ אַרְבָּעָה מַאראַנְצִין וְלִימוֹנָע (תַּפּוּזִים וְלִמּוֹן) אַחַת וְנָתַנּוּ שֶׁבַח לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הַזָּן אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בְּטוּבוֹ, אֲשֶׁר סִפֵּק צָרְכֵנוּ בַּיָּם שֶׁנָּתַן לָנוּ חֶסֶד בְּעֵינֵי הָאָדוֹן הַזֶּה, וּמַסְפִּיק לָנוּ כָּל מַה שֶּׁחָסֵר לָנוּ בַּמֶּה נְקַדֵּם ה' כְּעֵל כָּל אֲשֶׁר גְּמָלָנוּ בְּכָל עֵת וּבְכָל רֶגַע:

פג

וְהִנֵּה הָיָה לָנוּ פַּחַד גָּדוֹל מִשֵּׁנַת הַלַּיְלָה אַחַר חֲלִישׁוּת כָּזֶה וּבִפְרָט שֶׁגַּם בַּלַּיְלָה הוֹלֶכֶת הַסְּפִינָה, וְהָיִינוּ מִתְיָרְאִים שֶׁלֹּא נַחֲלֹשׁ בְּיוֹתֵר חַס וְשָׁלוֹם אֲבָל בְּחַסְדֵי ה' יְשַׁנּוּ כָּל הַלַּיְלָה, וְעָמַדְנוּ בַּבֹּקֶר בְּיוֹם שְׁלִישִׁי וְהָיָה לָנוּ שִׁנּוּי גָּדוֹל לְטוֹבָה וְלֹא הִרְגַּשְׁנוּ הַמֹּחוֹשׁ וְהַחֻלְשָׁה כִּי-אִם מְעַט דְּמְעַט, וְאָכַלְנוּ וְשָׁתִינוּ מְעַט בְּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנִי:

פד

בְּיוֹם שְׁלִישִׁי בְּעֵת שֶׁכָּתַבְתִּי כָּל זֶה, בָּא הַסּוֹפֵר הָאַשְׁכְּנַזִי אֶל הַבַּיִת וְלֹא בִּלְבֵּל אוֹתִי כְּלָל אַחַר כָּךְ הֶרְאָה לִי הַלַּאנְד קַארְט [מַפַּת הָעוֹלָם] שֶׁל הַיָּם שֶׁאָנוּ הוֹלְכִין עָלָיו וְהֶרְאָה לִי

מְקוֹם אָדֶעס וְחַרְסָאן וְנִיקוֹלַאיֶעב וְאוֹטְשַׁקוֹב וּסְטַמְבּוּל וּשְׁאָר מְקוֹמוֹת, וְהֶרְאָה לִי שֶׁאֲנַחְנוּ עַכְשָׁו בְּעֶרֶךְ שְׁלִישׁ הַדֶּרֶךְ מֵאָדֶעס לְסְטַמְבּוּל וְזֶה הָיָה בְּעֶרֶךְ שָׁעָה עֲשִׂירִית הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנִי לְהַבָּא לְשָׁלוֹם עַד שֶׁנִּזְכֶּה לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּשָׁלוֹם:

פה

וְכָל יוֹם שְׁלִישִׁי הַנִּזְכָּר לְעֵיל תְּהִלָּה לָאֵל הָיָה לָנוּ נֶיָחָא, וְחָזַרְנוּ לְאֵיתָנֵנוּ מְעַט מְעַט אוֹר לְיוֹם רְבִיעִי בְּתְחִלַּת הַלַּיְלָה הִתְחִיל הַקַּפִּיטַאן לְנַגֵּן עַל אֵיזֶה כְּלִי זֶמֶר, וְשָׁאַל אוֹתִי אִם אֲנִי יָכוֹל לְנַגֵּן, הֵשַׁבְתִּי לוֹ לא וְדִבֵּר עִמִּי מֵעִנְיַן כְּלֵי זֶמֶר וְהִתְחַלְתִּי לְדַבֵּר עִמָּם מֵעִנְיַן רְקוּדִין, שֶׁבֵּינֵינוּ מְרַקְּדִין בְּיוֹם טוֹב וְעַל חֲתֻנָּה, בְּתוֹךְ כָּךְ יָרַדְתִּי אֶל הַבַּיִת בְּתוֹךְ כָּךְ נִתְעוֹרְרוּ הֵם וְהִתְחִיל אֶחָד מֵהֶם לְרַקֵּד הַרְבֵּה, וַאֲזַי נִתְעוֹרֵר רי"א לְרַקֵּד גַּם כֵּן קְצָת וְאַחַר כָּךְ יָרַד לְשַׁמֵּשׁ אוֹתִי בִּסְעֻדָּה, כִּי אֲנִי כְּבָר יָשַׁבְתִּי לֶאֱכל וְהוּא לֹא אָכַל עֲדַיִן, וְגָמַרְתִּי סְעֻדָּתִי לְבַדִּי וְאַחַר כָּךְ אָמַר רי"א שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֵשֶׁק לְרַקֵּד עוֹד וְעָלִינוּ עַל הַסְּפִינָה, וְהַקַּפִּיטַאן עִם עוֹד אֶחָד הָיוּ מְנַגְּנִים בְּאֵיזֶה כְּלֵי- שִׁיר פְּשׁוּטִים, וְרי"א הָיָה מְרַקֵּד הַרְבֵּה מְאד, עַד שֶׁאַחַר-כָּךְ רִקַּדְתִּי גַּם אָנכִי עִם רי"א הַרְבֵּה, וְגַם שְׁנֵי מַטְרָאסִין רָקְדוּ הֵם רָקְדוּ וְשָׂמְחוּ, וְלֹא יָדְעוּ מַה שִּׂמְחָתָם, וַאֲנַחְנוּ, תְּהִלָּה לָאֵל, רָקַדְנוּ וְשָׂמַחְנוּ, שֶׁאָנוּ זוֹכִים לֵילֵךְ לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, לָאָרֶץ הַקּוֹדֶשׁ, לְהַכִּיר אֶת מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם וּכְמוֹ שֶׁמּוּבָא מָשָׁל בְּשֵׁם הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב, זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה (בַּסֵּפֶר "תּוֹלְדוֹת יַעֲקב יוֹסֵף"), מֵעִנְיַן בֶּן-מֶלֶךְ, שֶׁהָיָה בַּשִּׁבְיָה, וְהִגִּיעַ לוֹ אִגֶּרֶת מֵאָבִיו, וְרָצָה לִשְׂמֹחַ, וְהִשְׂקָה אֶת כָּל מִי שֶׁהָיָה עִמּוֹ עַד שֶׁנִּשְׁתַּכְּרוּ, וְרָקְדוּ וְשָׂמְחוּ הֵם רָקְדוּ וְשָׂמְחוּ בְּהוֹלֻלּוֹת וְשִׁכְרוּת, וְהוּא רָקַד וְשָׂמַח בְּתוֹכָם עַל שֶׁהִגִּיעַ לוֹ יְדִיעָה מֵאָבִיו וְהָיָה זֶה בְּעֵינֵינוּ לְפֶלֶא גָּדוֹל, שֶׁזָּכִינוּ לְרַקֵּד וְלִשְׂמֹחַ עַל הַסְּפִינָה, שֶׁהָיוּ כֻּלָּם עַכּוּ"ם, וְלֹא הָיָה בֵּינֵיהֶם שׁוּם יְהוּדִי, כִּי-אִם אֲנַחְנוּ שְׁנֵינוּ לְבַד כִּי זֶה יָדוּעַ לָנוּ, שֶׁעִקַּר הִתְחַזְּקוּת הוּא שִׂמְחָה, כִּי חֶדְוַת ה' הִיא מָעֻזְכֶם, כַּמְבאָר בִּדְבָרֵינוּ פְּעָמִים הַרְבֵּה בְּלִי שִׁעוּר גַּם בְּכָל יוֹם רְבִיעִי הָלְכָה הַסְּפִינָה כְּסֵדֶר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

פו

בְּיוֹם רְבִיעִי אַחַר חֲצוֹת הוֹדִיעַ לָנוּ הַסּוֹפֵר הָאַשְׁכְּנַזִי שֶׁכְּבָר הָלַכְנוּ שְׁלֹשָׁה חֶלְקֵי הַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ מֵאָדֶעס לְסְטַמְבּוּל בְּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר הֵבִיאָנִי עַד הֲלוֹם בְּלִי סַכָּנָה וּבְלִי סְעָרָה וּבְלִי פַּחַד בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כֵּן יִגְמר ה' בַּעֲדִי לַהֲבִיאֵנִי מְהֵרָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּשָׁלוֹם:

פז

גַּם בְּיוֹם רְבִיעִי הַנִּזְכָּר לְעֵיל אָמַר לָנוּ הַקַּפִּיטָאן שֶׁנֹּאמַר לוֹ אֵיזֶה דָּבָר מַאֲכָל שֶׁאֶפְשָׁר לָנוּ לֶאֱכל וְהַכל יִתֵּן לָנוּ, הֵן שֶׁמֶן זַיִת אוֹ סִירְדֶּעלִין דְּהַיְנוּ דָּגִים מְלוּחִים קְטַנִּים, אוֹ מַאסְלִינֶיס [זֵיתִים שְׁחוֹרִים] אוֹ מִינֵי קִטְנִיּוֹת, כל אֲשֶׁר נַחְפֹּץ הַכל יִתֵּן לָנוּ אֲבָל לֹא רָצִיתִי הַיּוֹם לְקַבֵּל מֵהֶם מְאוּמָה, וְנָתַתִּי לוֹ תְּשׁוּאוֹת חֵן עַל הַחֶסֶד שֶׁרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ, אֲבָל לֹא רָצִיתִי לְקַבֵּל דָּבָר בְּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר נָתַן אוֹתָנוּ לְחֵן וּלְחֶסֶד בְּעֵינֵיהֶם וּבָרוּךְ הַשֵּׁם בְּכָל יוֹם רְבִיעִי לֹא הָיָה לָנוּ שׁוּם מַחוֹשׁ כְּלָל, וְאָכַלְנוּ וְשָׁתִינוּ מַה שֶּׁהָיָה בְּיָדֵינוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּדָרְךְ כָּל הַבְּרִיאִים תְּהִלָּה לָאֵל:

פח

בְּיוֹם שִׁשִּׁי, עֶרֶב-שַׁבַּת-קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת תַּזְרִיעַ מְצֹרָע בָּאנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם לִסְטַנְבּוּל וְעָמְדָה הַסְּפִינָה אֵצֶל הַסָּפָר, וְנִתְמַהְמְהָה הִתְקָרְבוּת הַסְּפִינָה אֶל הַיַּבָּשָׁה עַד שֶׁקִּדֵּשׁ הַיּוֹם וּמֻחֲמַת זֶה נִשְׁאַרְנוּ עַל הַסְּפִינָה גַּם בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ:

פט

בְּיוֹם רִאשׁוֹן פָּרָשַׁת אַחֲרֵי וּקְדוֹשִׁים ז' אִיָּר נִכְנַסְתִּי לְקְהִלַּת-קֹדֶשׁ סְטַנְבּוּל לָעִיר גַּאלִיטָא וּבְתְחִלָּה נִכְנַסְתִּי לְבֵית רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרֶסְלֶיר וְלֹא מְצָאתִיו בְּבֵיתוֹ מִשָּׁם נִכְנַסְתִּי לְבֵית בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵף שֶׁהָיָה לִי אִגֶּרֶת-שָׁלוֹם מִמָּנוּ מֵאֶדֶעס לְבָנוֹ רַבִּי פִּינְחָס וְשָׁם קִבְּלוּ אוֹתִי בְּכָבוֹד גָּדוֹל מֵחֲמַת הָאִגֶּרֶת-שָׁלוֹם שֶׁהָיָה יָקָר בְּעֵינֵיהֶם מְאד וְיָשַׁבְנוּ שָׁם קְצָת, וְכִבְּדוּ אוֹתָנוּ בְּיַיִן שָׂרָף בְּתוֹךְ כָּךְ נִתְקַבְּצוּ לְשָׁם כָּל הַגְּבִירִים מֵאַנְשֵׁי פּוֹלִין, וְהָיָה לִי נַחַת גָּדוֹל שֶׁהָיָה לִי עִם מִי לְדַבֵּר בְּתוֹכָם הָיָה אֶחָד שְׁמוֹ רַבִּי אַבְרָהָם מֵאַנְשֵׁי פּוֹלִין שֶׁהוּא גַּם כֵּן סַרְסוּר, וְתֵכֶף הָלַךְ עִמִּי רַבִּי אַבְרָהָם הַנִּזְכָּר לְעֵיל עִם עוֹד אֶחָד, וְהִכְנִיסַנִי לְבֵיתוֹ וְשָׁם הֶרְאָה לִי מָקוֹם לְהַנִּיחַ הַמִּטַּלְטְלִין שֶׁלָּנוּ וְאַחַר כָּךְ הָלְכוּ עִמִּי לְהַסְּפִינָה וְקִבְּלוּנוּ שָׁם כָּל הַמִּטַּלְטְלִין שֶׁלָּנוּ וְהִכְנִסָנוּם לָעִיר וְקִבְּלוּ מִמֶּנּוּ מֶכֶס סָךְ מוּעָט עֶרֶךְ אַרְבָּעִים פָּארֶיס, וְהִכְנִסָנוּ הַכל לְבֵית רַבִּי אַבְרָהָם הַנִּזְכָּר לְעֵיל וְנָתַתִּי שֶׁבַח לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהִזְמִין לָנוּ אַכְסַנְיָא לִכְנס שָׁם, כִּי בְּסְטַנְבּוּל קָשֶׁה לִמְצא אַכְסַנְיָא וּבִפְרָט שֶׁאֵין אָנוּ מַכִּירִין בִּלְשׁוֹנָם כְּלָל אַחַר כָּךְ יָצָאתִי לַשּׁוּק וְנִזְדַּמְּנוּ עִמִּי כַּמָּה אֲנָשִׁים מֵאַנְשֵׁי פּוֹלִין, כִּי גַּם אֶצְלָם הָיָה לְנַחַת שֶׁבָּא אִישׁ מִמְּדִינָתָם אַחַר כָּךְ הִקְרָה ה' לְפָנַי אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן וּבְתְחִלָּה הָיָה לִי נַחַת שֶׁהָיָה לִי עִם מִי לְדַבֵּר, כִּי קִבֵּל אוֹתִי בְּאַהֲבָה וְכָבוֹד אַחַר כָּךְ הָיוּ לִי יִסּוּרִים גְּדוֹלִים עַד אֵין קֵץ מֵאַהֲבָתוֹ, כִּי תֵּכֶף הִתְחִיל לְדַבֵּר עִמִּי מֵעִנְיַן בִּיאָתִי שֶׁסִּפַּרְתִּי לוֹ שֶׁבָּאתִי בִּשְׁבִיל לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, וְתֵכֶף

עָנָה וְאָמַר אֵין עֵתָה שׁוּם דֶּרֶךְ לָבוֹא לְשָׁם וְהִצִּיעַ לְפָנַי גֹּדֶל עִצָּם הַסַּכָּנָה שֶׁיֵּשׁ עַכְשָׁו לִנְסֹעַ עַל הַיָּם, וְשֶׁאִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אפֶן לִנְסֹעַ עַכְשָׁו לְשָׁם וְדִבֵּר הַרְבֵּה עִמִּי בְּדֶרֶךְ אַהֲבָה וְכָל דִּבּוּרָיו הָיוּ שֶׁאֵין דֶּרֶךְ נָכוֹן לְפָנַי כִּי-אִם לַחֲזֹר לְאָדֶעס, וְאֵין שׁוּם סְבָרָא אַחֶרֶת חוּץ מִזֶּה וְהָיִיתִי חָפֵץ שֶׁיִּשְׁתֹּק, וְהוּא כָּפַל וְשִׁלֵּשׁ הַדְּבָרִים כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים, וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מִזֶּה אַחַר כָּךְ נִשְׁמַט מִמֶּנִּי וְלִבִּי הָיָה נִשְׁבָּר מְאד מְאד מִדְּבָרָיו בְּלִי שִׁעוּר, כִּי גַּם כְּשֶׁנִּכְנַסְתִּי לְקָהִלַּת-קֹדֶשׁ סְטַנְבּוּל הָיָה לִבִּי נֶעֱצָב וְנִשְׁבָּר מְאד מִכַּמָּה טְעָמִים שֶׁבְּלִבִּי אֲשֶׁר כִּמְעַט כְּשֵׁל כֹּחַ הַסֵּבֶל, אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָשָׂה עִמִּי חֶסֶד שֶׁעַל כָּל פָּנִים נִזְדַּמֵּן לִי תֵּכֶף אַכְסַנְיָא טוֹבָה וְתֵכֶף הִתְחַלְתִּי לִשְׁמֹעַ מִכָּל אַנְשֵׁי פּוֹלִין שְׁמוּעוֹת כְּאֵל�ֶּה שֶׁאֵין שׁוּם דֶּרֶךְ עַכְשָׁו לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲבָל רַבִּי שִׁמְעוֹן הַנִּזְכָּר לְעֵיל הֶעְתִּיר עָלַי דְּבָרָיו מְאד, וְאַחֲרָיו עָנוּ כֻּלָּם וְהוֹדוּ לְדִבְרָיו וְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּשֶׁמָּצָא אוֹתִי בַּשּׁוּק תֵּכֶף הִתְחִיל לְהוֹכִיחַ לִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אפֶן לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שְׁאַלְתִּי אוֹתוֹ וְלֹא בִּקַּשְׁתִּי מִמֶּנּוּ עֵצָה, אֲבָל הוּא בְּעַצְמוֹ דִּבֵּר עִמִּי וְהוֹכִיחַ לִי בִּדְבָרִים הַרְבֵּה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִסַּע חַס וְשָׁלוֹם וְגֹדֶל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לִי אָז וּבִלְבּוּל הַדַּעַת וְשִׁבְרוֹן לֵב עַד הַנֶּפֶשׁ יוֹדֵעַ רַק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְחָזַרְתִּי לָאַכְסַנְיָא שֶׁלִּי, וְעָלִיתִי עַל הָעֲלִיָּה שֶׁמִּבַּחוּץ, וְיָשַׁבְתִּי דּוֹמֶם וּמִשְׁתָּאֶה, עַד שֶׁמֵּרֹב שְׁבִירַת לִבִּי הִתְחַלְתִּי לְהוֹרִיד דְּמָעוֹת בְּלֵב נִשְׁבָּר מְאד אַחַר-כָּךְ יְשַׁבְתִּי עַצְמִי קְצָת, וְהִשְׁלַכְתִּי עַצְמִי עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְנִתְחַזַּקְתִּי קְצַת וְתֵכֶף רָאִיתִי שֶׁאֲנִי מֻכְרָח תֵּכֶף לַחְשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת לִרְאוֹת סְפִינָה לָאֶלֶכְסַנְדְּרִיָא שֶׁל מִצְרַיִם:

צ

וּבַצַּר הִרְחִיב לִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁבְּאוֹתוֹ יוֹם רִאשׁוֹן הַנִּזְכָּר לְעֵיל הוֹדִיעַ לִי אֶחָד שֶׁיֵּשׁ סְפִינָה שֶׁהוֹלֶכֶת לְאָדֶעס וְשָׁם הָיְתָה אִשָּׁה אַחַת וְעוֹד אִישׁ אֶחָד, וְתֵכֶף הָלַךְ עִמִּי הָאִישׁ הַנִּזְכָּר לְעֵיל שֶׁהוֹדִיעַ לִי וְנָתַתִּי בְּיָדָם אִגֶּרֶת לְבֵיתִי וְשָׁם בְּאוֹתָהּ הַסְּפִינָה דִּבְּרָה עִמָּנוּ וְחִזְּקָה אוֹתָנוּ מְאד וְאָמְרָה שֶׁאֵין הַדָּבָר כְּמוֹ שֶׁהֵם אוֹמְרִים, כִּי הִיא נָסְעָה מִשָּׁם לְכָאן בְּאֵלּוּ הָעִתִּים שֶׁעָבְרוּ, שֶׁבָּהֶם הָיְתָה הַסַּכָּנָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה, וּשְׁאָר דְּבָרִים כְּאֵלֶּה שֶׁהֵיוּ לִי נַחַת כִּי בְּכָל הַיּוֹם כֻּלּוֹ לֹא זָכִיתִי לִשְׁמֹעַ מִשּׁוּם אָדָם דִּבּוּר כָּזֶה:

צא

בְּיוֹם שֵׁנִי הָיִיתִי עוֹד הַפַּעַם עַל הַסְּפִינָה הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל, וְשָׁמַעְתִּי גַּם כֵּן דְּבָרִים כָּאֵלֶּה שֶׁאֵין הַדְּבָרִים כְּמוֹ שֶׁהֵם אוֹמְרִים, וְאַף עַל פִּי כֵן רָאִיתִי שֶׁהוּא סַכָּנָה גְּדוֹלָה, וַאֲנִי צָרִיךְ לְרַחֲמִים וִישׁוּעָה גְּדוֹלָה וּבִפְרָט שֶׁגַּם מָעוֹת עַל הוֹצָאוֹת אֵין לִי כְּדֵי סִפּוּקִי, כִּי בְּעֵת כָּזֹאת צְרִיכִין

לְהַרְבּוֹת בְּהוֹצָאוֹת מְאד וְתֵכֶף בְּיוֹם שֵׁנִי הַנִּזְכָּר לְעֵיל כְּשֶׁחָזַרְתִּי מֵהַסְּפִינָה הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל, נָסְעָנוּ בַּסְּפִינָה קְטַנָּה לְהוֹסְקְיֶע לִרְאוֹת לִמְכּר שָׁם מְעַט הַסְּפָרִים שֶׁהָיוּ עִמִּי כִּי רָאִיתִי מִיָּד שֶׁהַמָּעוֹת שֶׁנִּשְׁאַר בְּיָדִי כְּשֶׁבָּאתִי לְסַטַמְבּוּל בְּעֶרֶךְ מֵאָה וַחֲמִשִּׁים טָאלֶיר פָּחוֹת קְצָת, אֵינוֹ מַסְפִּיק אֲפִלּוּ עַל מֶחֱצָה הוֹצָאוֹת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְבַד, מִלְּבַד הַחֲזָרָה וְאַף עַל פִּי כֵן הָיָה קָשֶׁה עָלַי מְאד לִנְסֹעַ לְהוֹסְקְיֶע, אַף עַל פִּי שֶׁהִיא עִיר שֶׁרֻבָּהּ יִשְׂרְאֵלִים, וְהָעִיר הַזֹּאת הִיא הָעִיר הַגְּדוֹלָה מִישִׁיבַת יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִשְּׁאָר הָעֲיָרוֹת שֶׁבִּסְטַנְבּוּל, אֲבָל מֵחֲמַת שֶׁשָּׁם אֵין נִמְצָאִים שׁוּם אַנְשֵׁי פּוֹלִין, כִּי מְעַט הַגָּרִים מִפּוֹלִין הַנִּמְצָאִים בְּסְטַמְבּוּל רֻבָּם כְּכֻלָּם הֵם בְּעִיר גַּאלִיטְא אֲבָל מֵחֲמַת הַהֶכְרֵחַ, וְעִקַּר הַכַּוָּנָה שֶׁלִּי כִּי אָמַרְתִּי אוּלַי מֵאֵת ה' הוּא שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לֵילֵךְ לְהוֹסְקְיֶע כְּדֵי לְהַשְׁאִיר שָׁם אֵיזֶה סֵפֶר מִסְּפְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, כִּי אֵיךְ אֶפְשָׁר שֶׁאֶהְיֶה בְּסְטַמְבּוּל וְלֹא אַשְׁאִיר שָׁם שׁוּם סֵפֶר חַס וְשָׁלוֹם, וְרַק מֵחֲמַת זֶה נִתְחַזַּקְתִּי וְאָמַרְתִּי וִיהִי מָה- אֵלֵךְ לְשָׁם

וְהִתְחִיל חֲבֵרִי רי"א לְדַבֵּר לִי שֶׁעֲכָשָׁו סָמוּךְ לָעֶרֶב, וּבְוַדַּאי נִצְטָרֵךְ לָלוּן שָׁם, וְאֵין לָנוּ שׁוּם מָקוֹם לָלוּן וּכְבָר יָדַעְנוּ הֵיטֵב, שֶׁאֵצֶל הַפְּרֶעְנְקִין [עֲדוּת הַמִּזְרָח] קָשֶׁה מְאד מְאד לִמְצא בַּיִת לִכְנס בּוֹ, בִּפְרָט אַנְשֵׁי פּוֹלִין שֶׁהֵם בְּעֵינֵיהֶם לִשְׂחוֹק לְלַעַג וּלְקֶלֶס אֲבָל אָמַרְתִּי שֶׁגַּם דִּבְרֵי רי"א הֵם מְנִיעָה, וְאֵינִי רוֹצֶה לִדְחוֹת הַדָּבָר, וְיִהְיֶה מָה אֵלֵךְ לְשָׁם וְהָלַכְנוּ לַחוּץ וְלָקַחְנוּ מִשָּׁם עִמָּנוּ מְעַט סְפָרִים, וּקְצָת סִפְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְטַלִּית וּתְפִלִּין שֶׁלִּי לְבַד וְהָלַכְנוּ שְׁנֵינוּ אֶל הַשּׁוּק עַד שֶׁמָּצָאנוּ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי פּוֹלִין שֶׁהָיָה לוֹ הֶכֵּרוּת עִמָּנוּ, וּבִקַּשְׁנוּ אוֹתוֹ שֶׁיּוֹלִיךְ אוֹתָנוּ אֶל הַדֶּרֶךְ שֶׁהוֹלְכִין לְהוֹסְקְיֶע וְהָלַךְ עִמָּנוּ עַד שֶׁהֵבִיא אוֹתָנוּ אֶל הַשַּׁעַר שֶׁיּוֹצְאִין בּוֹ אֶל הַיָּם וּמֵחֲמַת שֶׁכְּבָר פָּנָה הַיּוֹם לַעֲרב הֶכְרַחְנוּ לִתֵּן לְהַשּׁוֹמֵר שְׁנֵי פְּאֶרִיס וְהִנִּיחַ אוֹתָנוּ לָצֵאת מִן הַשַּׁעַר (אֲבָל בְּכָל הַיּוֹם כֻּלּוֹ אֵין נוֹתְנִים כְּלוּם) וּבָאנוּ אֶל חוֹף הַיָּם, וְשָׁם עוֹמְדִים סְפִינוֹת מְזֻמָּנוֹת וְהִכְנִיס אוֹתָנוּ הָאִישׁ הַנַּ"ל בְּאֵיזֶה סְפִינָה עִם עוֹד שִׁשָּׁה אוֹ אַרְבָּעָה אֲנָשִׁים אֲחֵרִים שֶׁיָּשְׁבוּ שָׁם מִקֶּדֶם, וְנָסַעְנוּ לְהוֹסְקְיֶע וְהָלַכְנוּ עַל הַיָּם לְהַחוֹף בְּעֶרֶךְ חֲצִי שָׁעָה וְיוֹתֵר, עַד שֶׁבָּאנוּ לְהוֹסְקְיֶע וְשִׁלַּמְנוּ לְהַסַּפָּן חֲמִשָּׁה פְּאֶרִיס בְּעַד כָּל נֶפֶשׁ וְנִכְנַסְנוּ לְהוֹסְקְיֶע וּבָאנוּ שְׁנֵינוּ אֲנִי וְרי"א וְשָׁם אֵין שׁוּם אִישׁ מַכִּיר אוֹתָנוּ, וְאֵין שׁוּם אִישׁ שֶׁיָּבִין דִּבּוּר אֶחָד בִּלְשׁוֹנֵנוּ, וַאֲפִלּוּ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ רָחוֹק לִמְצא אִישׁ שֶׁיָּבִין דִּבְרֵינוּ וְהָלַכְנוּ אֲנַחְנוּ נָעִים וְנָדִים, וַחֲבִילָתֵנוּ בְּיָדֵינוּ וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים לְהֵיכָן נִפְנֶה וְהִתְחַלְנוּ לִשְׁאל הֵיכָן הַבַּיִת הַכְּנֶסֶת אוֹ הַבַּיִת הַמִּדְרָשׁ?-וְאֵין אָדָם מֵבִין מַה שֶּׁאָנוּ אוֹמְרִים כִּי בַּיִת-הַכְּנֶסֶת הֵם קוֹרִין "קָהָל קָדוֹשׁ", וּבֵית הַמִּדְרָשׁ אֵין נִמְצָא שָׁם כְּלָל רַק מָקוֹם שֶׁלּוֹמְדִים שָׁם נִקְרָא יְשִׁיבָה, וְיֵשׁ מָקוֹם שֶׁיּוֹשְׁבִים שָׁם בַּטְלָנִים שֶׁאוֹמְרִים תְּהִלִּים וְזֶה נִקְרָא הֶסְגֵּר וְכָל זֶה נוֹדַע לָנוּ אַחַר כָּךְ, אֲבָל בָּעֵת שֶׁנִּכְנַסְנוּ לְשָׁם לֹא יָדַעְנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת הָאֵלֶּה וְשָׁאַלְנוּ הֵיכָן בֵּית

הַכְּנֶסֶת, וּקְצָתָם הֵבִינוּ וּקְצָתָם לֹא הֵבִינוּ וְשָׁאֲלוּנוּ הֵיכָן הֶחָכָם אוֹ הָרַב, וְהַנְּעָרִים שֶׁרָאוּ אוֹתָנוּ כֻּלָּם שָׂחֲקוּ מֵאִתָּנוּ מְאד, וְרָדְפוּ אַחֲרֵינוּ בְּכָל פַּעַם כְּמוֹ אַחֲרֵי הַמְשֻׁגָּע חַס וְשָׁלוֹם אַחַר כָּךְ צִוָּה פְּרֶענְק אֶחָד לְנַעַר אֶחָד שֶׁיּוֹלִיךְ אוֹתָנוּ לְהָרַב הַכּוֹלֵל שֶׁיּוֹשֵׁב שָׁם בְּהוֹסְקִיעֶ שֶׁהוּא רַב הַכּוֹלֵל לְכָל הָעֲיָרוֹת שֶׁבִּסְטַנְבּוּל וְהָלַכְנוּ אַחַר הַנַּעַר הַנַּ"ל, וַאֲנַחְנוּ לֹא הֵבַנּוּ מַה שֶּׁאָמַר הַפְּרֶענְק לְהַנַּעַר הַנִּזְכָּר לְעֵיל, וְהָיִינוּ סְבוּרִים שֶׁמּוֹלִיךְ אוֹתָנוּ לְאֵיזֶה בֵּית הַכְּנֶסֶת אוֹ בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְהַנַּעַר הָלַךְ לְפָנֵינוּ בְּשִׂמְחָה וּשְׂחוֹק כִּי הָיָה לוֹ נַחַת שֶׁיֵּשׁ לוֹ שַׂיָּכוּת לַאֲנָשִׁים הָאֲשְׁכְּנַזִּים שֶׁנִּדְמוּ בְּעֵינָיו כְּמְשֻׁגָּעִים חַס וְשָׁלוֹם וְהוֹלִיךְ אוֹתָנוּ עַד שֶׁהִכְנִיס אוֹתָנוּ עַל הָעֲלִיָּה שֶׁל הָרַב הַכּוֹלֵל וְהָיָה קָשֶׁה עָלֵינוּ לִכְנס לְשָׁם מֵחֲמַת שֶׁאֵינוֹ מֵבִין לְשׁוֹנֵנוּ, וְגַם קָשֶׁה לִכְנס עִם הַחֲבִילוֹת שֶׁבְּיָדֵינוּ וְאַף עַל פִּי כֵן הִנַּחְתִּי הַחֲבִילוֹת בְּיַד רי"א וַאֲנִי נִכְנַסְתִּי לְהָרַב, וְלֹא הָיָה אָז בָּקָו הַבְּרִיאָה וְהִתְחִיל לִשְׁאל מֵאַיִן בָּאתֶם בִּלְשׁוֹן קְפִידָא קְצָת וְהֵשַׁבְתִּי לוֹ דְּבָרִים מֻעָטִים בְּאֵימָה וּבוּשָׁה כִּי נִסְתְּמוּ דְּבָרַי לְפָנָיו, וְלֹא הֵבִין הֵיטֵב מַה שֶּׁאֲנִי אוֹמֵר וְשָׁם יָשַׁב עוֹד אִישׁ אֶחָד לְפָנָיו וְדִבְּרוּ עִמִּי דְּבָרִים מֻעָטִים מְאד, וְהֵשִׁיב מִיָּד לְמָחָר, הֵינוּ שֶׁאָבוֹא לְמָחָר וְהָאִישׁ שֶׁיָּשַׁב אֶצְלוֹ הֶרְאָה לִי בְּיָדוֹ הֲלֹא אַתָּה רוֹאֶה שֶׁאֵינוֹ בָּקָו הַבְּרִיאָה וְיָצָאתִי מִמֶּנּוּ מִיָּד בְּשִׂמְחָה שֶׁפְּטַרְתִּי אוֹתוֹ כִּי הַשָּׁעָה הַמֻּעֶטֶת שֶׁעָמַדְתִּי לְפָנָיו הָיָה קָשֶׁה עָלַי מְאד, מֵחֲמַת שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא הָיִיתִי בְּעִנְיָן כָּזֶה

אַחַר כָּךְ יָצָאתִי אֶל הַחוּץ, וְעָמַדְנוּ לָפוּשׁ אֵצֶל עֵץ עָב אֶחָד שֶׁעָמַד אֵצֶל אֵיזֶה בַּיִת וְהִנַּחְנוּ שָׁם אֵיזֶה חֲבִילָה וְהִתְחִילוּ לְקַבֵּץ אֲנָשִׁים אֲצְלֵנוּ וְהִתְחִילוּ לִשְׁאל אִם אֲנוּ מוֹכְרֵי סְפָרִים וְהִתְחַלְנוּ לְהַרְאוֹת לָהֶם הַסְּפָרִים, אֲבָל לֹא הֵבִינוּ דְּבָרֵינוּ, כִּי-אִם בְּקֹשִׁי גָּדוֹל הֵבִינוּ קְצָת בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא אָדָם שֶׁהוּא עוֹסֵק בְּמִכְירַת סְפָרִים וְדִבֵּר עִמָּנוּ מְעַט, וְלָקַח מֵאִתָּנוּ שֵׁ"ס מִשְׁנָיוֹת קְטַנִּים, וְלָקַח אֶחָד מֵאִתָּנוּ וְנָתַן לָנוּ אַדְרוּף [דְּמֵי קְדִימָה] מְעַט מָעוֹת, וְהַשְּׁאָר יִקַּח לְמָחָר וַעֲדַיִן אֵין לָנוּ מָקוֹם לִכְנס בּוֹ וְהַיּוֹם הוֹלֵךְ וּפוֹנֶה לַעֲרב וּבְתוֹךְ כָּךְ נִזְדַּמֵּן אֶחָד וְאָמַר שֶׁהוּא יִקְנֶה מֵאִתָּנוּ סְפָרִים, וְהוֹלִיךְ אוֹתָנוּ לְבֵיתוֹ וְהָלַכְנוּ אַחֲרָיו בְּתוֹךְ כָּךְ בִּקְּשָׁנוּ אוֹתוֹ שֶׁנָּלִין בְּבֵיתוֹ וּבְתַחְלָה מֵאֵן בַּדָּבָר, וְאַחַר כָּךְ בִּקְּשָׁנוּ אוֹתוֹ עוֹד, וְאַחַר הַהַפְצָרָה קִבֵּל אוֹתָנוּ לָלוּן בְּבֵיתוֹ וְנָתַנּוּ שֶׂבַח וְהוֹדָאָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁמְּצָאנוּ מָקוֹם לָלוּן אַחַר כָּךְ בַּלַּיְלָה סִפֵּר לָנוּ בְּעַצְמוֹ שֶׁמָּה שֶׁקִּבֵּל אוֹתָנוּ הוּא רַק מֵחֲמַת שֶׁלֹּא הָיְתָה אִשְׁתּוֹ בַּבַּיִת, אֲבָל אִם הָיְתָה אִשְׁתּוֹ בְּבֵיתוֹ לֹא הָיָה יָכוֹל בְּשׁוּם אֹפֶן לְקַבֵּל אוֹתָנוּ, כִּי נְשׁוֹתֵיהֶם אֵינָן מְקַבְּלוֹת אוֹרְחִים, בִּפְרָט אַשְׁכְּנַזִּים:

צב

אַחַר כָּךְ בַּלַּיְלָה בָּא אֶצְלֵנוּ אִישׁ אֶחָד שֶׁהוּא חַזָּן בְּאֵיזֶה בֵּית הַכְּנֶסֶת שָׁם, שְׁמוֹ רַבִּי יַעֲקֹב וְהוּא יָכֹל קְצָת לְדַבֵּר בִּלְשׁוֹנֵנוּ וְגַם בַּיּוֹם דִּבֵּר עִמָּנוּ קְצָת מִדֵּי עָבְרוֹ לְפָנֵינוּ:

צג

וְהִנֵּה בְּכָל יוֹם שְׁלִישִׁי וּרְבִיעִי עָסַקְנוּ בְּעִנְיַן מְכִירַת הַסְּפָרִים וְהָיִינוּ הוֹלְכִים וְשָׁבִים מֵהוֹסְקְיֶע לְגַאלִיטְיָא וּמִשָּׁם לְכָאן וְכָל עִקַּר כַּוָּנָתִי הָיָה בִּכְדֵי לִמְצֹא קוֹנִים עַל סִפְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְלֹא זָכִיתִי לִמְצֹא קוֹנִים עַל סִפְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה עַד יוֹם רְבִיעִי בַּבֹּקֶר, שֶׁמָּכַרְתִּי שִׁשָּׁה סִפְרֵי לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן הַגְּדוֹלִים וּבַלַּיְלָה הַשַּׁיָּךְ לְיוֹם רְבִיעִי הָיָה לָנוּ לִינַת לַיְלָה אֵצֶל הַיְשִׁיבָה:

צד

וְהִנֵּה סָמוּךְ לְיוֹם רְבִיעִי, נִזְכַּרְתִּי שֶׁכְּבָר עָבְרוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים וַעֲדַיִן לֹא הָיִיתִי בְּבֵית הַקּוֹנְסִלְיֶר (קוֹנְסוּלְיָא) אוֹדוֹת הַבִּילֶעט (כַּרְטִיס) שֶׁהִנִּיחוּ הַקַּפִּיטַאן שֶׁלָּנוּ שָׁם וְצִוָּה לָנוּ שֶׁנֵּלֵךְ לְשָׁם לְקַבְּלוֹ וּלְהַחְלִיפוֹ שָׁם וַעֲדַיִן לֹא הָיִינוּ בְּבֵית הַקּוֹנְסִלְיֶר אוֹדוֹת הַבִּילֶעט, וְעַל כֵּן בְּיוֹם רְבִיעִי נִזְדָּרַזְנוּ אַחַר הַתְּפִלָּה, וְנָסַעְנוּ לְגַאלִיטְיָא וְנָסְעוּ עִמִּי עַל סְפִינָה אַחַת אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁקָּנוּ בַּבֹּקֶר סְפָרִים אֶצְלֵנוּ כִּי רָצוּ לִקְנוֹת אֶצְלִי עוֹד סְפָרִים אֲחֵרִים וּמִדֵּי עָבְרֵנוּ עַל הַיָּם דִּבַּרְנוּ דִּבְרֵי תוֹרָה וְסִפְּרוּ לִי אֵיזֶה דִּבַּר- תּוֹרָה שֶׁאוֹתִיּוֹת אֶמְצָעִיִּים שֶׁבְּתוֹךְ תֵּבַת יַעֲקֹב (כְּזֶה יו"ד עַי"ן קו"ף בֵּי"ת) עוֹלֶה לֵב וּבְתַחְלָה שְׁאָלוּ אוֹתִי אֵימָתַי יָבוֹא מָשִׁיחַ הַשֵּׁבְתִּי לָהֶם שֶׁזֶּה נֶעְלָם מֵעַיִן כָּל חַי כִּי הוּא קֵץ הַפְּלָאוֹת וּכְמוֹ שֶׁאָמַר דָּנִיֵּאל סְתֹם הַדְּבָרִים וַחֲתֹם וַאֲפִלּוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ מִלְּבַהּ לְפוּמָהּ לֹא גָּלֵי, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּתִּקּוּנִים לִלְבִּי גְּלִיתִי וּלְאֵיבָרַי לֹא גְּלִיתִי וְהִתְחִילוּ לַעֲסֹק עִמִּי בְּעִנְיַן פֵּרוּשׁ דְּבָרִים אֵלּוּ לִלְבִּי גְּלִיתִי וְכוּ' וְהֵשֵׁבְתִּי לָהֶם כִּי יֵשׁ צַדִּיקִים שֶׁנִּקְרָאִים בְּחִינַת לֵב, וְלָהֶם גִּלָּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ קֵץ הַפְּלָאוֹת, אֲבָל יֵשׁ צַדִּיקִים שֶׁנִּקְרָאִים בְּחִינַת אֵבָרִים וְלָהֶם לֹא גִּלָּה אַחַר כָּךְ אָמְרוּ לִי מִי נִקְרָא לֵב וְאָז הוֹדִיעוּ לִי עִנְיַן הַנִּזְכָּר לְעֵיל מֵעִנְיַן יַעֲקֹב כַּנִּזְכָּר לְעֵיל אַחַר כָּךְ גִּלִּיתִי לָהֶם עִנְיַן הַנִּפְלָא שֶׁגִּלָּה רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה עַל פָּסוּק כִּי לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעוֹ שֶׁהוּא סוֹפֵי תֵבוֹת י'וֹ'חַ'א'י' וְכוּ' כַּנִּדְפָּס בִּתְחִלַּת סֵפֶר לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן, וְהוּטַב בְּעֵינֵיהֶם מְאד גַּם אָמַרְתִּי לָהֶם מֵעִנְיַן וְאֵלֶּה שְׁמוֹת וְכוּ' שֶׁהוּא סוֹפֵי תֵבוֹת "תְּהִלִּים תְּשׁוּבָה" (לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא ע"ג) וְלֹא יָכֹלְתִּי לוֹמַר לָהֶם כָּל הָעִנְיָן, מֻחֶמֶת שֶׁאֵינָם מְבִינִים בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ שֶׁלָּנוּ וְכָל זֶה הָיָה בְּעֵינֵינוּ לְפֶלֶא גָּדוֹל וְישׁוּעַת ה' נִפְלָא וְנוֹרָא, שֶׁזָּכִיתִי בִּסְטַנְבּוּל לְדַבֵּר מִתּוֹרָתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְלִמְכֹּר שָׁם סְפָרָיו הַקְּדוֹשִׁים

שֶׁהֵם אַתְחַלְתָּא דִּגְאֻלָּה וּבָאתִי לְגַאלִיטְצָ סְמוּךְ לַחֲצוֹת הַיּוֹם, וּמָצָאתִי אֶת בַּעַל הָאַכְסַנְיָא שֶׁלִּי בְּבֵיתוֹ וְהוֹדִיעַ לִי תֵּכֶף שֶׁיֵּשׁ סְפִינָה שֶׁהוֹלֶכֶת לְאַלֶכְסַנְדְּרְיָא, וּבְיוֹם שַׁבָּת קֹדֶשׁ אוֹ בְּיוֹם רִאשׁוֹן תֵּצֵא מִכָּאן וְהָיִיתִי נֶחְפָּז מְאד לֵילֵךְ אֶל הַקוֹנְסָלְיר אוֹדוֹת הַבִּילְעט, וְלֹא רָצִיתִי עוֹד לְהַאֲרִיךְ בִּדְבָרִים עִם הָאֲנָשִׁים שֶׁבָּאוּ עִמִּי לִקְנוֹת סְפָרִים, וְדָחִיתִי אוֹתָם וְהָלַכְתִּי בְּזְרִיזוּת אֲנִי וְרִי"א וְהַבַּעַל הַבַּיִת שֶׁהוּא רַבִּי אַבְרָהָם, וְהָלַכְתִּי מִיָּד לָעִיר בְּיַאלָע שֶׁשָּׁם יוֹשְׁבִים כָּל הַקוֹנְסָלָרִין וְהוֹלִיךְ אוֹתָנוּ בְּדֶרֶךְ בֵּית-הַקְּבָרוֹת שֶׁל יִשְׁמְעֵאלִים (אַף עַל פִּי שֶׁבֶּאֱמֶת יֵשׁ דֶּרֶךְ אַחֵר קָרוֹב מִמֶּנּוּ וְכָל זֶה הָיָה בְּכַוָּנָה) עַד שֶׁבָּאנוּ לַקוֹנְצִילַארְיֶע מֵאוֹסְטְרַיְךְ וּכְשֶׁנִּכְנַסְנוּ לְשָׁם דָּחוּ אוֹתָנוּ מִזֶּה לָזֶה כְּדַרְכָּם עַד שֶׁבָּאנוּ לִפְנֵי הַסִּיקְרַאטוֹר [הַמַּזְכִּיר] וְתֵכֶף הֶרְאָה לִי הַבִּילְעט שֶׁלִּי וְשָׁאַל אוֹתָנוּ זֶה הוּא, הֵשַׁבְתִּי לוֹ הֵן עָנָה וְאָמַר מַה זֶּה מַה בָּאתָ לְכָאן הֲלֹא זֶה הוּא בִּילְעט שֶׁל רוּסְיָה וּמַה שַּׁיָּכוּת יֵשׁ לְךָ לְכָאן הֵשַׁבְתִּי לוֹ, אֲדוֹנִי כָּךְ הוּא דַּת רוּסְיָה שֶׁלּוֹקְחִין הַבִּילְעט שֶׁל הַקוֹנְסָלְיר וּמַחֲלִיפִין אוֹתוֹ וְנוֹתְנִים בִּילְעט שֶׁלָּהֶם וּבְלֹא זֶה אֵין מַנִּיחִים לָצֵאת מֵהַגְּרֶעניץ, אֲבָל בֶּאֱמֶת מִבְּאר בְּהַבִּילְעט שֶׁאֲנִי מֵאַנְשֵׁי הַקֵּיסָר מֵאוֹסְטְרַיְךְ עָנָה וְאָמַר לֹא כֵּן הוּא כִּי כַּמָּה אֲנָשִׁים בָּאוּ הֵנָּה וְהֵבִיאוּ הַבִּילְעט שֶׁל הַקוֹנְסָלְיר בְּעַצְמוֹ וְאָמַרְתִּי לוֹ יִקְרָא מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ וְיִרְאֶה שֶׁכָּתוּב שָׁם שֶׁאֲנִי מֵאוֹסְטְרַיְךְ הֵשִׁיב אֵינִי מַכִּיר בִּלְשׁוֹן רוּסְיָה לֵךְ וְתֵן אוֹתוֹ לְמִי שֶׁבָּקִי הֵיטֵב בִּלְשׁוֹן רוּסְיָה לִקְרוֹת

וְהָלַכְנוּ בְּפַחֵי נֶפֶשׁ מְאד, גַּם בְּתוֹךְ דְּבָרָיו הִזְכִּיר לְשׁוֹן שֶׁל חֲשַׁשׁ מְרַגְּלִים חַס וְשָׁלוֹם שֶׁנִּקְרָא בִּלְשׁוֹנָם וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל וּפַחַד מְאד, וְהָלַכְנוּ עִם הַבִּילְעט לְבֵיתֵנוּ וְעָלִיתִי עַל הָעֲלִיָּה וְיָשַׁבְתִּי מְשֻׁתּוֹמֵם אַחַר כָּךְ הָלַךְ הַבַּעַל הַבַּיִת רַבִּי אַבְרָהָם הַנִּזְכָּר לְעֵיל וְדָרַשׁ וְחָקַר, עַד שֶׁנּוֹדַע לוֹ מִי שֶׁבָּקִי בִּלְשׁוֹן רוּסְיָה וְחָזַר לְבֵיתוֹ וְקָרָא אוֹתִי וְחָזַרְתִּי וְהָלַכְתִּי עִמּוֹ לָעִיר בְּיַאלָע, וּבָאנוּ לְבֵית אוֹתוֹ הָאִישׁ, וְלֹא מָצָאנוּ אוֹתוֹ בְּבֵיתוֹ וְהָלַכְנוּ לְבֵית קַאוֶוינֶי וְיָשַׁבְנוּ שָׁם לָפוּשׁ וְיָשַׁבְנוּ שָׁם הַרְבֵּה עַד שֶׁנּוֹדַע שָׁם מֵאִישׁ אֶחָד שֶׁיּוֹדֵעַ בִּלְשׁוֹן רוּסְיָה, הַיְנוּ סוֹפֵר אֶחָד שֶׁנִּשְׁאַר מִבֵּית הַקוֹנְסָלְיר שֶׁל רוּסְיָה כִּי אָז בְּאוֹתָהּ הָעֵת לֹא הָיָה שָׁם קוֹנְסָלְיר שֶׁל רוּסְיָה, כִּי נָסַע לְבֵיתוֹ מֵחֲמַת מְרִיבַת הַגְּרֶעקִין (הַיְוָנִים) כַּיָּדוּעַהַסּוֹפֵר

הַנִּזְכָּר לְעֵיל, וְיָצָא לִקְרָאתֵנוּ לְבֵית הַשַּׁעַר וְסִפַּרְנוּ מְבֻקָּשֵׁנוּ וְלָקַח הַבִּילְעט וְקָרָא אוֹתוֹ וְאָמַר שֶׁכָּתוּב בּוֹ שֶׁאֲנִי מֵהַקֵּיסָר מֵאוֹסְטְרַיְךְ, אֲבָל אָמַר שֶׁלֹּא יָשַׁר בְּעֵינָיו הַחוֹתָם שֶׁנֶּחְתַּם עָלָיו (הַיְנוּ חוֹתַם הַנֶּשֶׁר שֶׁקּוֹבְעִין עָלָיו) כִּי לֹא הָיָה נִכָּר כְּלָל תְּמוּנַת אוֹת מֵהַחוֹתָם כִּי בֶּאֱמֶת הָיָה מְטֻשְׁטָשׁ מְאד, וַחֲתִימַת יַד הַגְּרָף לוֹזְזִירַן בְּעַצְמוֹ שֶׁהָיָה כָּתוּב שָׁם, אָמַר שֶׁאֵינוֹ מַכִּיר כְּתִיבַת יָדוֹ, כִּי זֶה כְּבָר שְׁתַּיִם-עֶשְׂרֵה שָׁנִים שֶׁהוּא בְּכָאן אֲבָל זֶה הוּא תְּמוּהַּ בְּעֵינָיו שֶׁהַחוֹתָם הֶעָגֹל שֶׁקּוֹבְעִין הוּא מְטֻשְׁטָשׁ מְאד מְאד עַד שֶׁלֹּא נִכָּר צִיּוּר הַנֶּשֶׁר וְהָאוֹתִיּוֹת כְּלָל וְהָיָה לָנוּ צַעַר גָּדוֹל וְתֵכֶף הָלַךְ עַל הָעֲלִיָּה וְלָקַח הַבִּילְעט וְהֶעְתִּיק אוֹתוֹ אוֹת בְּאוֹת

וְהֵבִיא לָנוּ הַבִּילֶעט שֶׁלָּנוּ, וְגַם הַהַעְתָּקָה רַק כְּתַב הַהַעְתָּקָה חָתַם בַּחֲתִימָה, וְאָמַר לָנוּ בְּעַל פֶּה שֶׁכָּתוּב שָׁם שֶׁהַבִּילֶעט הוּא שֶׁאֲנִי מֵאֲנָשֵׁי קִירֶ"ה מֵאוֹסְטָרִיךְ, אֲבָל חֲתִימַת יַד הַגָּרָף הַנִּזְכָּר לְעֵיל אֵינוֹ מַכִּיר וְתֵכֶף הָיָה פַּחַד גָּדוֹל בְּלִבִּי, אוּלַי יְקַלְקֵל יוֹתֵר חַס וְשָׁלוֹם וְהִנֵּה כְּבָר הָיָה אַחַר חֲצוֹת שֶׁאִי אֶפְשָׁר עוֹד לְהִתְקָרֵב לְבֵית הַקוֹנְסָלִיר, וְהַהֶכְרֵחַ לְהַמְתִּין עַד לְמָחָר וְחָזַרְתִּי מִשָּׁם בְּפַחֵי נֶפֶשׁ וּבִדְאָגָה גְּדוֹלָה וּמֵרֹב לֵבָב מְאד, כִּי אֲנִי גֵּר בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה וּכְשֶׁהַקוֹנְסָלִיר לֹא יְקַבְּלֵנִי חַס וְשָׁלוֹם, בְּפֹרֶט בִּשְׁעַת מִלְחָמָה כָּזֹאת מִי יוֹדֵעַ מַה יִּהְיֶה מִזֶּה אַחַר כְּךָ הֶכְרַחְתִּי לֵילֵךְ עוֹד הַפַּעַם לְהוֹסְקִיָּע, לַעֲשׂוֹת שָׁם קֵץ אוֹדוֹת הַסְּפָרִים שֶׁהִשְׁאַרְנוּ שָׁם וּבָאנוּ לְשָׁם וְהָיוּ לִי שָׁם קְצָת יְסוּרִים קֹדֶם שֶׁמְּצָאתִי הָאֲנָשִׁים שֶׁהָיָה לִי עֵסֶק עִמָּהֶם, וְלַנּוּ בְּבֵית רַבִּי יַעֲקב חַזָּן הַנַּ"ל:

צה

וְהִנֵּה בְּיוֹם חֲמִישִׁי אַחַר הַתְּפִלָּה עָשִׂיתִי קֵץ וְסוֹף אוֹדוֹת הַסְּפָרִים וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ קִבַּצְתִּי שָׁם מְעוֹת בְּעַד כָּל הַסְּפָרִים שֶׁמְּכַרְתִּים שָׁם בְּעֶרֶךְ מֵאָה וְעֶשְׂרִים טָאלֶיר וְזֶה הָיָה לִי לִישׁוּעָה גְּדוֹלָה, כִּי בְּעֵת כָּזֹאת צְרִיכִין הוֹצָאָה מְרֻבָּה:

צו

וְהִנֵּה כָּל הַסִּבּוּבִים וְהַגְּלְגּוּלִים שֶׁסִּבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ בְּאֵלּוּ הַיָּמִים בְּהוֹסְקִיָּע וְגַאלִיטָע אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִרְבָּה לְהַפְלִיא עִמָּנוּ חַסְדּוֹ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה:

צז

וְהִנֵּה בְּיוֹם חֲמִישִׁי חָזַרְתִּי בְּזְרִיזוּת לְגַאלִיטָע, וְלֹא הִשְׁאַרְתִּי עוֹד שׁוּם סֵפֶר בְּהוֹסְקִיָּע וְהָיִינוּ בְּהוּלִים לַחֲזֹר לְגַאלִיטָע כְּדֵי לָבוֹא קֹדֶם חֲצוֹת לְבֵית הַקוֹנְסָלִיר לִשְׁמֹעַ הַתְּשׁוּבָה מֵהֶם אֲשֶׁר עֵינֵינוּ הָיוּ תְּלוּיוֹת לָזֶה וְחַיֵּינוּ הָיוּ תְּלוּיִים מִנֶּגֶד כִּי הוּא חֲשַׁשׁ סַכָּנַת נְפָשׁוֹת כַּנִּזְכָּר לְעֵיל וּבָאנוּ לְגַאלִיטָע לְבֵית הָאכְסַנְיָא שֶׁלָּנוּ, וְהָלַכְנוּ מִיָּד לָעִיר בְּיַאלָע, וְחָזַרְנוּ וּבָאנוּ לַסִּיקְרֶיטוֹר וּמָסְרנוּ לוֹ הַבִּילֶעט עִם כְּתַב הַעְתָּקָה שֶׁל הַסּוֹפֵר הַנִּזְכָּר לְעֵיל, שֶׁהָיְתָה חֲתוּמָה וּפְתֻחָה וּקְרָאהּ וְעָנָה וְאָמַר, הֲלֹא הוּא בְּעַצְמוֹ אוֹמֵר שֶׁאֵינוֹ מַכִּיר הַחֲתִימָה וְאָמַר שֶׁהוּא צָרִיךְ לִשְׁאל אָדוֹן אַחֵר שֶׁהוּא כְּמוֹ שֵׁנִי לַקוֹנְסָלִיר, כִּי הַקוֹנְסָלִיר בְּעַצְמוֹ לֹא הָיָה אָז בְּבֵיתוֹ וְחָזַרְנוּ וְהָלַכְנוּ מִשָּׁם בְּדִאָגָה וּפַחַד גָּדוֹל, וְגֹדֶל הַצַּעַר וְהַפַּחַד שֶׁהָיָה לִי אָז אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר, וְיָשַׁבְתִּי מִשְׁתּוֹמֵם עַל הָעֲלִיָּה עַד שֶׁהִתְחַלְתִּי לִבְכּוֹת בְּלֵב נִשְׁבָּר מְאד שֶׁבָּאתִי לְאֶרֶץ מָרְחַקִּים וְאֵין לִי מַכִּיר, וּבָאתִי בְּסַכָּנָה כָּזֹאת, וְהָיָה לִי כְּלָיוֹן עֵינַיִם עַד יוֹם שִׁשִּׁי אַחַר הַתְּפִלָּה

אַחַר כָּךְ חָזַרְנוּ וְהָלַכְנוּ לְשָׁם וְהֵשִׁיב הַסִּיקְרֶיטוֹר שֶׁנֵּלֵךְ לְהָאדוֹן הַנִּזְכָּר לְעֵיל בְּעַצְמוֹ, כִּי עֲדַיִן לֹא הֵשִׁיב לוֹ וְזֶה הָאָדוֹן לֹא הָיָה אָז בְּבֵיתוֹ, וְהֶכְרַחְנוּ לְהַמְתִּין שָׁם הַרְבֵּה בְּפַחֵי נֶפֶשׁ וְכִלְיוֹן עֵינַיִם אַחַר שְׁתַּיִם אוֹ שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת בָּא הָאָדוֹן הַנִּזְכָּר לְעֵיל לְבֵיתוֹ, וְהוֹדִיעוּ לָנוּ, וְהָלַכְנוּ וּבָאנוּ לְפָנָיו וְהוּא טָעַן גַּם כֵּן כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה שֶׁדִּבֵּר הַסִּיקְרֶיטוֹר הַנִּזְכָּר לְעֵיל, גַּם שְׁאַל לְהֵיכָן אָנוּ רוֹצִים לִנְסֹעַ אָמַרְנוּ לוֹ לִירוּשָׁלַיִם עָנָה וְאָמַר אֵין הַקֵּיסָר שָׁלְנוּ בּוֹחֵר בָּאֲנָשִׁים הַהוֹלְכִים לִירוּשָׁלַיִם, כִּי הוּא רוֹצֶה שֶׁיֵּשֵׁב כָּל אֶחָד בִּמְדִינָתוֹ בְּבֵיתוֹ כִּי אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים מְרַמִּים אֶת הָעוֹלָם וְלוֹקְחִים מְעוֹת הַמְּדִינָה לַחוּץ (כַּיָּדוּעַ שֶׁשָּׁם אָסוּר עַל פִּי פְּקֻדַּת הַקֵּיסָר"ה לְקַבֵּץ מְעוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל) הֵשַׁבְתִּי לוֹ אֲנִי רוֹצֶה לַחֲזוֹר מִיָּד וְנִשְׁתַּדֵּק קְצָת אֲבָל עַל כָּל פָּנִים עַל הַבִּילֶעט לֹא הֵשִׁיב דָּבָר רַק אָמַר שֶׁהוּא צָרִיךְ לִשְׁלֹחַ הַדָּבָר לְפָנֵי הַמִּינִיסְטֶר הַקּוֹנְסֶלִיר בְּעַצְמוֹ, וְשָׁאִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל תְּשׁוּבָה עַל-זֶה עַד יוֹם ב' וְקִבֵּל הַבִּילֶעט וּכְתַב הַהַעְתָּקָה הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל מַיָּדֵינוּ, כְּדֵי לְשָׁלְחוֹ לְהַקּוֹנְסֶלִיר בְּעַצְמוֹ וְחָזַרְנוּ וְהָלַכְנוּ מִשָּׁם וְגֵדֶל הַצַּעַר וְהַפַּחַד וְהָאֵימָה שֶׁהָיָה לָנוּ אָז אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר, וְחָזַרְתִּי וּבָכִיתִי לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּרַחֵם עָלַי בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים:

צח

וְהִנֵּה גֵּדֶל כִּלְיוֹן הָעֵינַיִם שֶׁהָיָה לָנוּ עַד יוֹם שֵׁנִי יָכוֹל כָּל אֶחָד לְהָבִין בְּעַצְמוֹ וְהִנֵּה זֶה הַיּוֹם עָשָׂה ה', הַיּוֹם יוֹם שֵׁנִי פָּרָשַׁת אֱמֹר שִׁלֹּשִׁים לְמִסְפַּר-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, נִכְנַסְנוּ לְשָׁם וְהֶכְרַחְנוּ לְהַמְתִּין קְצָת אַחַר כְּךָ הֵבִיא לָנוּ אִישׁ אֶחָד שְׁנֵי בִּילֶעטִין כְּתוּבִים וַחֲתוּמִים כָּרָאוּי עִם שְׁנֵי צֶעטְלִיךְ (פִּתְקָאוֹת) בִּלְשׁוֹן יִשְׁמָעֵאל בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר הִפְלִיא חַסְדּוֹ עִמָּנוּ וַעֲזָרַנִי עַד כֹּה, כֵּן יֹגְמַר נָא חַסְדּוֹ עָלֵינוּ לַהֲבִיאֵנִי מְהֵרָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם אָמֵן:

צט

בְּיוֹם רְבִיעִי פָּרָשַׁת אֱמֹר שִׁלֹּשִׁים וּשְׁנַיִם לְמִסְפַּר-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל י"ז אִיָּר עָלֵינוּ עַל הַסְּפִינָה לָאֶלְכְּסַנְדְּרִיָּא וּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כְּךָ הָיָה, בְּיוֹם רְבִיעִי פָּרָשַׁת קְדוֹשִׁים הֶעֱבָר כְּשֶׁבָּאנוּ מֵהוֹסְקִיֶּע לְגָאלִיטָע, הוֹדִיעַ לָנוּ הַבַּעַל הַבַּיִת תֵּכֶף שֶׁיֵּשׁ סְפִינָה שֶׁהוֹלֶכֶת לְאֶלְכְּסַנְדְּרִיָּא, וּבְיוֹם שִׁשִּׁי אוֹ לְמָחֳרָתוֹ תֵּצֵא כַּנִּזְכָּר לְעֵיל וְאָמַר לָנוּ שֶׁנִּצְטָרֵךְ לִתֵּן בְּיָקֵר דְּהַיְנוּ שְׁמוֹנָה-עָשָׂר אֲדֻמִּים וְאָמַרְתִּי לוֹ שֶׁזֶּהוּ יוֹתֵר מִשְּׁלֹשׁ-מֵאוֹת טָאלֶיר, הֵשִׁיב שֶׁיּוּכַל לְהַעֲמִיד הַמַּקָּח בְּסַךְ שְׁלֹשׁ-מֵאוֹת טָאלֶיר

וּמֵחֲמַת שֶׁהָיִיתִי בָּהוּל אָז מְאֹד אוֹדוֹת הַבִּילֶעט כַּנִּזְכָּר לְעֵיל, וְגַם כָּסְפִּי הָיָה חָזָק מְאֹד לְמַהֵר נְסִיעָתִי, עַל כֵּן לֹא הֵשַׁבְתִּי דָּבָר וְהָיִיתִי מְרֻצֶּה לִתֵּן אֲפִלּוּ זֶה הַסָּךְ, רַק שֶׁלֹּא הָיָה בְּיָדִי

לְסַלֵּק זֶה הַסָּךְ בְּתוֹךְ כָּךְ הָלַכְתִּי עִם רַבִּי אַבְרָהָם לַקוֹנְסִלְיֶר וְהָיָה לִי שָׁם כָּל הַצַּעַר הַנִּזְכָּר לְעֵיל, וְחָזַרְתִּי בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם לְהוֹסְקְיֶע לַעֲשׂוֹת גְּמָר אוֹדוֹת הַסְּפָרִים וּבְיוֹם חֲמִישִׁי בָּאתִי לְגַאלִיטָא וּכְשֶׁחָזַרְתִּי מֵהַקוֹנְסִלְיֶר וַעֲדַיִן לֹא פָּעֲלְנוּ לְקַבֵּל הַבִּילֶעט אָמַר לָנוּ רַבִּי אַבְרָהָם הַנִּזְכָּר לְעֵיל שֶׁכְּבָר נָתַן אַדְרוּף סַךְ חֲמִשִּׁים טָאלֶיר לַקַּפִּיטַאן עַל שְׁכִירוּת הַסְּפִינָה בְּסַךְ שִׁלֹּשׁ-מֵאוֹת טָאלֶיר, וְנָתַתִּי לוֹ מִיָּד שִׁלֹּשִׁים טָאלֶיר, אַף עַל פִּי שֶׁתֶּכֶף הֵבֵנְתִּי שֶׁיֵּשׁ רַמָּאוּת בַּדָּבָר אֲבָל לֹא יָדַעְתִּי אֵיךְ לְהִתְנַהֵג עִמּוֹ כִּי יָרֵאתִי מִמֶּנּוּ מֵחֲמַת הַבִּילֶעט שֶׁאֲנִי צָרִיךְ שֶׁיֵּלֵךְ עִמִּי בְּכָל פַּעַם, וְלֹא יָכֹלְתִּי לְהִתְגָּרוֹת עִמּוֹ עַל כֵּן הֶכְרַחְתִּי לִתֵּן לוֹ שִׁלֹּשִׁים טָאלֶיר וְהִנֵּה נִתְעַכֵּב קַבָּלַת הַבִּילֶעט עַד יוֹם שֵׁנִי כַּנִּזְכָּר לְעֵיל, וּבְתוֹךְ כָּךְ בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ הִכְנִיס אוֹתָנוּ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי פּוֹלִין לְבֵיתוֹ, וְכִבֵּד אוֹתָנוּ לְקַדֵּשׁ עַל יֵין שָׂרָף שֶׁלֹּא הָיָה מָצוּי אָז בְּסָטַמְבּוּל גַּם בַּיּוֹם כִּבֵּד אוֹתָנוּ בְּפֵרוֹת כַּנָּהוּג וְהָיוּ שָׁם עוֹד אַנְשֵׁי פּוֹלִין וְכֻלָּם עָנוּ וְאָמְרוּ שֶׁבְּוַדַּאי רַבִּי אַבְרָהָם מַטָּעֶה אוֹתָנוּ הַרְבֵּה, כִּי אִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּתֵּן כָּל כָּךְ בְּעַד הַסְּפִינָה גַּם בְּיוֹם חֲמִישִׁי אָמַר לִי שֶׁהוּא בְּיֶקֶר גָּדוֹל, וְהָיָה לָנוּ צַעַר גָּדוֹל כִּי בֶּאֱמֶת לֹא הָיָה בְּיָדֵינוּ לְסַלֵּק כָּל זֶה הַסָּךְ וְהָיָה לָנוּ יִסּוּרִים גְּדוֹלִים מַה אֶעֱשֶׂה כְּשֶׁאָבוֹא לַאֶלְכְּסַנְדְּרִיָא הֵיכָן אֶכְנס לִלְווֹת לְסַלֵּק לַקַּפִּיטַאן וְגַדֶּל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לִי בְּיָמִים אֵלֶּה אֵין לְשַׁעֵר וּבִפְרָט שֶׁעַתָּה נוֹדַע לִי שֶׁהוּא מַטָּעֶה אוֹתָנוּ וְנִתּוֹסַף לָנוּ הַצַּעַר יוֹתֵר וְאַף עַל פִּי כֵן רָאִיתִי שֶׁאֵין בְּיָדִי לְתַקֵּן הַדָּבָר אִם לֹא שֶׁאַשְׁלִיךְ לְאַבּוּד הַשִּׁלֹּשִׁים טָאלֶיר שֶׁנָּתַתִּי אַדְרוּף עוֹד אָמְרוּ לִי כַּמָּה אֲנָשִׁים בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ הָיוֹת שֶׁיֵּשׁ סְפִינָה שֶׁהוֹלֶכֶת לְעִיר בַּיְרוּט וְשָׁם הַדֶּרֶךְ קָרוֹב יוֹתֵר הַרְבֵּה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מֵהַדֶּרֶךְ שֶׁיֵּשׁ מֵאֶלְכְּסַנְדְּרִיָא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְגַם נוֹכַל לִשְׁכֹּר בְּפָחוֹת הַרְבֵּה מִסָּךְ הַנִּזְכָּר לְעֵיל וְהָיָה לִבִּי חָלוּק מְאד מַה לַּעֲשׂוֹת:

ק

בְּיוֹם רִאשׁוֹן, פָּרְשַׁת אֱמר בָּאוּ הַמְשֻׁלָּחִים מִוִּילְנָא שֶׁהֵם מֵהַמִּתְנַגְּדִים הַנִּקְרָאִים פְּרוּשִׁים וְקִבֵּל אוֹתָם הַבַּעַל הַבַּיִת שֶׁלָּנוּ לְבֵיתוֹ, וְהֶכְרַחְנוּ לְפַנּוֹת כָּל הַחֲפָצִים שֶׁלָּנוּ מֵהַחֶדֶר שֶׁהָיוּ מֻנָּחִים שָׁם וְהֶעֱלִינוּ כֻּלָּם עַל הָעֲלִיָּה וְגַם הַמְשֻׁלָּחִים הַנַּ"ל כֻּלָּם אָמְרוּ שֶׁהַדֶּרֶךְ נָכוֹן יוֹתֵר לִנְסֹעַ לְבַיְרוּט וְהִנֵּה הָיִיתִי מְרֻצֶּה לְהַנִּיחַ לְאַבּוּד הָאַדְרוּף וְלִשְׂכֹּר סְפִינָה לְבַיְרוּט, אֲבָל הָעִקָּר מַה שֶּׁנִּמְנַעְתִּי מִזֶּה הָיָה, מֵחֲמַת שֶׁהַסְּפִינָה לְבַיְרוּט לֹא תֵּלֵךְ מִכָּאן עַד אַחַר שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת, וְזֹאת הַסְּפִינָה לַאֶלְכְּסַנְדְּרִיָא מוּכָנֶת לֵילֵךְ תֵּכֶף, כִּי אֶצְלִי הָיָה קָשֶׁה הָעִכּוּב אֲפִלּוּ יוֹם אֶחָד בְּסָטַמְבּוּל כְּמוֹ שָׁנָה, וְעַל כֵּן הֶכְרַחְתִּי לִשְׁאֹר בְּמִקְחִי הָרִאשׁוֹן אֲבָל עֲדַיִן הָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מֵחֲמַת שֶׁאֵין בְּיָדִי שִׁכְירוּת הַסְּפִינָה, וְגַם כִּי הוּא מַטָּעֶה אוֹתָנוּ כַּנִּזְכָּר לְעֵיל וְהִתְחַלְתִּי לְדַבֵּר עִם רַבִּי אַבְרָהָם הַנִּזְכָּר לְעֵיל בַּאֲשֶׁר שֶׁאֵין בְּיָדֵינוּ לְסַלֵּק כָּל הַסָּךְ

הַנִּזְכָּר לְעֵיל, אוּלַי יוּכַל לְבַקֵּשׁ הַקַּפִּיטַאן שֶׁיִּמְחַל אֵיזֶה סַךְ מִסַּךְ שְׁלֹשׁ-מֵאוֹת טָאלֶיר, סוֹף דָּבָר בְּיוֹם שֵׁנִי אַחַר שֶׁזָּכִינוּ לְקַבֵּל הַבִּילֶעט בָּא רַבִּי אַבְרָהָם וְאָמַר שֶׁטָּעַן הָרִבֵּה עִם הַקַּפִּיטַאן וּפָעַל אֶצְלוֹ שֶׁיַּנִּיחַ מֵהַמִּקָּח סַךְ שְׁלֹשִׁים טָאלֶיר וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ הֵבַנּוּ הָאֱמֶת שֶׁהַכֹּל רַמָּאוּת, וּמִי יוֹדֵעַ כַּמָּה הוּא נוֹתֵן לְהַקַּפִּיטַאן, אֲבָל יִשַּׁבְתִּי עַצְמִי הַרְבֵּה הַרְבֵּה וְרָאִיתִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִי לַעֲשׂוֹת בְּאֹפֶן אַחֵר, רַק לַעֲשׂוֹת עַצְמִי כְּאֵינוֹ יוֹדֵעַ וּלְהַאֲמִין לִדְבָרָיו וְנָתַתִּי שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁעַל כָּל פָּנִים וּתֵר לִי שְׁלֹשִׁים טָאלֶיר גַּם בְּיוֹם רִאשׁוֹן בָּא אִישׁ אֶחָד מֵהוֹסְקִיֶּע וְקָנָה מֵאִתָּנוּ עוֹד אֵיזֶה סְפָרִים בְּאֵיזֶה סָךְ, וּבְתוֹכָם קָנָה סִפְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְעַל יְדֵי הַוִּתּוּר הַנִּזְכָּר לְעֵיל, וְעַל יְדֵי הַמְּכִירָה הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל זָכִיתִי שֶׁכְּבָר הָיָה בְּיָדִי לְסַלֵּק בְּעַד הַסְּפִינָה וְגַם לִקְנוֹת צֵידָה לַדֶּרֶךְ בְּצַמְצוּם קְצָת וְיִשַּׁבְתִּי עַצְמִי הַרְבֵּה, וְסָמַכְתִּי עַצְמִי עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְנִקְבַּע בְּדַעְתִּי שֶׁאֲנִי מֻכְרָח לֵילֵךְ בַּסְּפִינָה הַזֹּאת שֶׁשָּׁכַרְתִּי לְאֶלֶכְסַנְדְּרִיָּא מֻחֶמֶת שֶׁהוֹלֶכֶת מְיֻד, וְגַם כִּי רָאִיתִי כִּי מֵאֵת ה' הוּא כִּי כְּבָר נָתַתִּי אַדְרוּף וְהָיִיתִי מוּכָן לֵילֵךְ מִיָּד אַךְ רַבִּי אַבְרָהָם אָמַר שֶׁבְּיוֹם מָחָר שֶׁהוּא יוֹם שְׁלִישִׁי נַעֲלֶה עַל הַסְּפִינָה:

קא

בְּיוֹם שְׁלִישִׁי עָמַדְנוּ בַּבֹּקֶר וְרָצִיתִי לְהִתְפַּלֵּל, בָּא רַבִּי אַבְרָהָם הַנִּזְכָּר לְעֵיל בְּבֶהָלָה וְאָמַר שֶׁשָּׁמַע מֵאֶחָד שֶׁכְּבָר הָלְכָה הַסְּפִינָה מִמְּקוֹמָהּ וְהָיָה לָנוּ צַעַר גָּדוֹל מְאד, וְרָצִיתִי תֵּכֶף עִם רַבִּי אַבְרָהָם הַנִּזְכָּר לְעֵיל בְּבֶהָלָה וּבְחִפָּזוֹן גָּדוֹל לְבַקֵּשׁ הַסְּפִינָה אוּלַי נִזְכֶּה לְמָצְאָהּ עֲדַיִן וְהָלַכְתִּי עִמּוֹ בִּדְרָכִים שֶׁלֹּא עָבַרְתִּי בָּהֶם עֲדַיִן, עַד שֶׁיָּצָאנוּ מֵעִיר גַּאלִיטָע, וְעָבַרְנוּ בְּעִיר אַחֶרֶת, וְהָלַכְנוּ הָרְבֵּה מְאד, עַד שֶׁבָּאנוּ אֶל הַיָּם לְאֵיזֶה מָקוֹם סְפִינוֹת, וְשָׁם שָׂכַרְנוּ סְפִינָה קְטַנָּה, וּבָאנוּ אֶל הַסְּפִינוֹת הַגְּדוֹלוֹת, וְשָׁאַלְנוּ עַל סְפִינָה שֶׁשָּׂכַרְנוּ וְלֹא מָצָאנוּ אוֹתָהּ וְחָזַרְנוּ בְּפַחֵי נֶפֶשׁ לְבֵיתֵנוּ, וּכְבָר עָבַר הָרְבֵּה מֵהַיּוֹם וַאֲנִי לֹא הִתְפַּלַּלְתִּי עֲדַיִן וּמֵהָרְתִּי לְהִתְפַּלֵּל בְּחִפָּזוֹן, וְרַבִּי אַבְרָהָם רָץ עוֹד לְבַדּוֹ לְבַקֵּשׁ הַסְּפִינָה עוֹד בְּמָקוֹם אַחֵר וְחָזַר לְבֵיתוֹ וְלֹא מְצָאָהּ וְהָיָה לָנוּ צַעַר גָּדוֹל מְאד מַה שֶּׁאִבַּדְנוּ שְׁלֹשִׁים טָאלֶיר וְהָעִקָּר מַה שֶּׁלֹּא הָלַכְנוּ עִם הַסְּפִינָה כִּי הָיִינוּ חֲפֵצִים מְאד לָצֵאת מִסְּטַמְבּוּל אַחַר כָּךְ אָמַר רַבִּי אַבְרָהָם שֶׁהַהֶכְרֵחַ לֵילֵךְ רְחוֹק הָרְבֵּה לְאֵיזֶה עִיר, אוּלַי נִמְצָא הַסְּפִינָה שָׁם וְהָיִינוּ צְרִיכִים לְהוֹצִיא עַל הַסַּפָּק אַרְבָּעָה אוֹ חֲמִשָּׁה טָאלֶיר, וּלְבַלּוֹת כָּל הַיּוֹם עַל זֶה וְהִתְחַלְנוּ לֵילֵךְ בְּתוֹךְ כָּךְ נִזְדַּמֵּן לָנוּ עֵרֶל אֶחָד מֵאֵיזֶה סְפִינָה, וְעָנָה וְאָמַר לָנוּ אַתֶּם מְבַקְּשִׁים הַסְּפִינָה, בּוֹאוּ עִמִּי וְאַרְאֶה לָכֶם הַסְּפִינָה שֶׁשָּׂכַרְתֶּם וְהָלַךְ עִמָּנוּ דֶּרֶךְ מַעַט עַל הַיָּם וְנָסַעְנוּ מִשָּׁם דֶּרֶךְ מַעַט בְּסְפִינָה קְטַנָּה, וּבָאנוּ אֶל הַסְּפִינָה שֶׁלָּנוּ אֲבָל לֹא מָצָאנוּ הַקַּפִּיטַאן וְנָתַתִּי שֶׁבַח וְהוֹדָאָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

שֶׁהֶחֱזִיר לִי אֲבֵדָתִי טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' עַל גְּדֶל הַשְׁגָּחָתוֹ בְּכָל עֵת עַל נְסֶיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְכוּ' וּבִפְרָט בִּנְסִיעָה כָּזאת לַאֲנָשִׁים כְּעֶרְכֵּנוּ שֶׁאָנוּ כְּאִלְמִים בְּכָאן, וְהַכֶּסֶף אֵין בְּיָדֵינוּ כִּי-אִם בְּצִמְצוּם גָּדוֹל לוּלֵא ה' שֶׁהָיָה לָנוּ וְכוּ' כֵּן יוֹסִיף ה' לַעֲשׂוֹת נִפְלָאוֹת עִמָּנוּ בְּכָל עֵת:

קכב

וְהִנֵּה בִּהְיוֹתִי עַל הַסְּפִינָה הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל שֶׁשָּׂכַרְנוּ, נוֹדַע לָנוּ שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ הַסְּפִינָה עַד לְמָחָר רַק שֶׁבְּיוֹם זֶה כְּפִי הַנִּרְאֶה כְּבָר זָזָה מִמְּקוֹמָהּ, וּמֵחֲמַת זֶה לֹא הָיָה יָכוֹל רַבִּי אַבְרָהָם לְמָצְאָהּ:

קכג

בְּיוֹם שְׁלִישִׁי הַנִּזְכָּר לְעֵיל אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם, חָזַר וּבָא רַבִּי אַבְרָהָם הַנִּזְכָּר לְעֵיל, וְאָמַר שֶׁרָאָה פָּנִים עִם הַקַּפִּיטַאן וְאָמַר שֶׁמֻּחֲמַת שֶׁנִּכּוּ לוֹ אֶתְמוֹל מֵהַשְׁכִּירוּת סַךְ שְׁלֹשִׁים טָאלֶיר, עַל כֵּן אֵינוֹ רוֹצֶה עַכְשָׁו עוֹד לְהַמְתִּין עַל פֶּרְעוֹן הַשְׁכִּירוּת רַק לְסַלֵּק לוֹ הַכֹּל תֵּכֶף וּמִיָּד עַד פְּרוּטָה אַחֲרוֹנָה וְגַם עַל עִנְיָן זֶה הָיָה לִי חֲלֻקַּת הָעֵצָה וּבִלְבּוּל הַדַּעַת מְאד סוֹף דָּבָר הָלַכְנוּ עִם רַבִּי אַבְרָהָם הַנִּזְכָּר לְעֵיל תְּחִלָּה לְבֵית הַקוֹנְסָלִיר, כִּי אָמַר שֶׁשָּׁם נִמְצָא הַסּוֹפֵר שֶׁל הַקַּפִּיטַאן, וּנְסַלֵּק לוֹ כָּל הַמַּעוֹת וּנְקַבֵּל מֵאִתּוֹ כְּתָב בְּבֵית הַקוֹנְסָלִיר עַל- זֶה וְהָלַכְנוּ לְשָׁם וְלֹא מָצָאנוּ אוֹתוֹ וְחָזַרְנוּ מִשָּׁם וְהָלַכְנוּ לְבֵית הָעַרְכָּאוֹת שֶׁל הַיִּשְׁמְעֵאלִים, לְקַבֵּל מֵהֶם כְּתָב תִּקֻּף עַל הַבִּילְעָט שֶׁל הַקוֹנְסָלִיר כְּדֵי שֶׁנּוּכַל לָצֵאת מִסְּטַמְבּוּל, וְנִתְעַכַּבְנוּ שָׁם אֵיזֶה שָׁעָה מִשָּׁם הָלַכְנוּ אֶל הַסְּפִינָה, וְסִלַּקְנוּ לְהַסּוֹפֵר בְּהַסְּפִינָה כָּל הַמַּעוֹת וְקִבַּלְנוּ מִמֶּנּוּ כְּתָב בַּחֲתִימַת יָדוֹ, וְחָזַרְנוּ לְבֵיתֵנוּ עַל מְנָת לַעֲלוֹת בְּיוֹם מָחָר עַל הַסְּפִינָה וְזֶה הַיּוֹם יוֹם רְבִיעִי הַנִּזְכָּר לְעֵיל עָלֵינוּ עַל הַסְּפִינָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנוּ לְשָׁלוֹם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְהֵרָה:

קכד

וְהִנֵּה בָּרוּךְ הַשֵּׁם, כְּבָר סִלַּקְנוּ כָּל שְׂכַר הַסְּפִינָה עַד אֶלֶכְסַנְדְּרִיָּא וּשְׂכַר הַסַּרְסוּר וּשְׂכַר נוֹשְׂאֵי הַמִּטַּלְטְלִין וּשְׂכַר הַסְּפִינָה הַקְּטַנָּה, וְגַם קָנִינוּ מְעַט פֵּרוֹת וּשְׁאָר דְּבָרִים מְעָטִים קָנִינוּ לַדֶּרֶךְ וְלֶחֶם יָבֵשׁ תְּהִלָּה לְאֵל יֵשׁ לָנוּ כָּרָאוּי מֵאֶדֶעס, וְעַתָּה אֵין בְּיָדֵינוּ מָעוֹת כִּי-אִם בְּעֶרֶךְ שְׁלֹשָׁה טָאלֶיר וְלַה' הַיְשׁוּעָה:

קכה

בְּכָל יוֹם רְבִיעִי הַנִּזְכָּר לְעֵיל לֹא זָזָה הַסְּפִינָה כְּלָל, וְכֵן גַּם בְּיוֹם חֲמִישִׁי שֶׁהוּא לַ"ג בָּעֹמֶר גַּם כֵּן עָמְדָה הַסְּפִינָה בִּמְקוֹמָהּ, וְהָיָה לִי צַעַר וּבִלְבּוּל הַדַּעַת מִזֶּה מֵחֲמַת שֶׁהִבְטִיחַ לִי הַסַּרְסוּר

שֶׁכְּבָר הַסְּפִינָה מוּכָנֶת לֵילֵךְ מִיָּד, וְשֶׁכְּבָר הָיָה רָאוּי שֶׁתֵּלֵךְ בְּיוֹם שַׁבָּת הֶעָבָר וְעַתָּה עֲדַיִן הִיא עוֹמֶדֶת בְּמָקוֹמָהּ וּמוֹרָא עָלָה עַל רֹאשִׁי אוּלַי גַּם בָּזֶה יֵשׁ רַמָּאוּת כַּאֲשֶׁר סִפְּרוּ לִי שֶׁפַּעַם אַחַת בָּא תַּלְמִיד חָכָם אֶחָד לְשָׁם שֶׁהָיָה עוֹסֵק בַּתּוֹרָה יוֹם וָלַיְלָה, וְהָיָה מְמַעֵט בְּשֵׁנָה מְאד וּשְׁמוֹ רַבִּי לֵיבּ אַשְׁכְּנַזִי וְהִטְעָה אוֹתוֹ סַרְסוּר אֶחָד וְאָמַר שֶׁשָּׁכַר לוֹ סְפִינָה וְרַבִּי לֵיבּ הַנִּזְכָּר לְעֵיל סִלֵּק לוֹ כָּל שְׂכַר הַסְּפִינָה וְיָרַד לְתוֹכָהּ, וְנִתְמַהְמַהּ שָׁם זְמַן הַרְבֵּה וְהַקְּפִיטַאן דָּחָה אוֹתוֹ מִיּוֹם אֶל יוֹם סוֹף דָּבָר יָשַׁב עַל הַסְּפִינָה כַּמָּה חֳדָשִׁים כְּמִדָּמֶה שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים, וּלְבַסּוֹף הֻכְרַח לָצֵאת מִתּוֹכָהּ כִּי הָיָה הַכֹּל שֶׁקֶר כִּי הַסְּפִינָה לֹא הָיְתָה צְרִיכָה לֵילֵךְ מִשָּׁם כְּלָל, רַק הַכֹּל הָיָה רַמָּאוּת לִגְזֹל מָמוֹנוֹ בְּחִנָּם וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁיָּצָא מֵהַסְּפִינָה עָנָה וְאָמַר לְהַסַּרְסוּר, הַצַּעַר שֶׁגָּרַמְתָּ לִי מָחוּל לְךָ אֲבָל הַבִּטּוּל תּוֹרָה שֶׁבִּטַּלְתָּ אוֹתִי כָּל כָּךְ זְמַן אֵינִי מוֹחֵל לְךָ, וּבְוַדַּאי יְשַׁלֵּם לְךָ ה' כִּגְמוּלְךָ וְזֶה הַסַּרְסוּר הָיָה אִישׁ אָמִיד, וְהָיָה לוֹ אִשָּׁה וּשְׁתֵּי בָּנוֹת וְתָכֶף וּמִיָּד מֵתוּ אֶחָד אֶחָד עַד שֶׁבִּזְמַן קָצָר מֵתוּ כֻּלָּם הוּא וְאִשְׁתּוֹ וְיוֹצְאֵי-חֲלָצָיו וְלֹא נִשְׁאַר זִכְרוֹ וְסִפְּרוּ לִי מַעֲשֶׂה זאת לְמַעַן אֵדַע לְהִזָּהֵר מִן הַסַּרְסוּרִים אֲבָל אֲנִי כְּשָׁמַעְתִּי זאת הִבַּנְתִּי מִיָּד שֶׁבְּוַדַּאי אֲנִי צָרִיךְ לְזָהֵר מֵהֶם, וּבְלֹא זֶה אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁהֵם שַׁקְרָנִים, אֲבָל אֵינִי יוֹדֵעַ אֵיךְ לְזָהֵר מֵהֶם, כִּי אִי אֶפְשָׁר לִי לִשְׁכֹּר סְפִינָה בִּלְעֲדֵיהֶם, בִּפְרָט שֶׁאֵינִי מַכִּיר הַלָּשׁוֹן כְּלָל וְגַם זֶה שֶׁסִּפֵּר לִי זאת, אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה חַזָּן וְנִדְמֶה לְאִישׁ כָּשֵׁר, אֲבָל כָּל כַּוָּנָתוֹ הָיָה כְּדֵי שֶׁאֶקַּח אוֹתוֹ לְסַרְסוּר וַאֲנִי כְּבָר הִכַּרְתִּי אוֹתוֹ שֶׁגַּם הוּא אֵינוֹ אִישׁ אֱמֶת וְנוֹתֵן עֵינָיו בְּמָמוֹן וְרוֹצֶה לְהַרְוִיחַ בִּי וְאָמַרְתִּי בְּלִבִּי תֵּכֶף אִם ה' לֹא יִשְׁמְרֵנִי, אִי אֶפְשָׁר לִי לְהִשָּׁמֵר מֵהֶם וּבִפְרָט שֶׁאֲנִי נָחוּץ לְדַרְכִּי מְאד, וּמֵחֲמַת זֶה הָיָה לִבִּי נוֹקֵשׁ בְּקִרְבִּי בָּעֵת שֶׁנִּתְעַכַּבְתִּי שְׁנֵי יָמִים הַנִּזְכָּרִים לְעֵיל עַל הַסְּפִינָה, מִי יוֹדֵעַ עַד מָתַי אֶתְעַכֵּב אַף עַל פִּי שֶׁהֻבַטְתִּי שֶׁלִּפְנֵי הַנִּרְאֶה לֹא הָיָה כָּאן רַמָּאוּת גָּדוֹל כַּנִּזְכָּר לְעֵיל, אַף עַל פִּי כֵן רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ וְהָיוּ עוֹלִים עַל לִבִּי פְּחָדִים הַנִּזְכָּרִים לְעֵיל:

קו

בְּיוֹם שִׁשִּׁי בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה הִתְחִילוּ לַעֲסֹק בְּמִשִּׁיכַת הָאַנְקִירִין וּבִפְרִישַׁת הַוִּילָאוֹת וְכוּ', וְתֵכֶף זֶה מִמְּקוֹמָהּ הַסְּפִינָה, וְהָלְכָה הַסְּפִינָה בְּשָׁלוֹם בְּנַחַת תְּהִלָּה לָאֵל וְנָתַתִּי שֶׁבַח וְהוֹדָאָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁתְּהִלָּה לָאֵל נִצַּלְנוּ גַּם מֵחֶשֶׁשׁ זאת, אֲבָל בְּכָל יוֹם שִׁשִּׁי הַנִּזְכָּר לְעֵיל וּבְכָל יוֹם שַׁבָּת קֹדֶשׁ עַד הַיּוֹם יוֹם רִאשׁוֹן פָּרָשַׁת בְּהַר בְּחֻקֹּתַי לֹא הָיָה רוּחַ טוֹב לְדַרְכֵּנוּ, רַק רוּחוֹת קְטַנִּים מְאד וְגַם הָיוּ מוֹשְׁכִים מִן הַצַּד מִדַּרְכֵּנוּ, וְעַל כֵּן הֶלְכְנוּ לְאַט לְאַט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן רוּחַ טוֹבָה בְּנַחַת לְהַגִּיעֵנוּ מְהֵרָה לְמָחוֹז חֶפְצֵנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם וְנִזְכֶּה לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְהֵרָה בְּקָדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן:

קז

בְּיוֹם שַׁבָּת הַנִּזְכָּר לְעֵיל פָּרְשַׁת אֱמֹר אַחַר שֶׁנַּת הַצָּהֳרַיִם הָיִיתִי חָלוּשׁ מְעַט, וְגַם חֲבֵרִי רי"א הָיָה חָלוּשׁ קְצָת וְהַנִּרְאֶה שֶׁהָיָה מֵחֲמַת תְּנוּעַת הַסְּפִינָה וַאֲוִיר הַיָּם אֲבָל תְּהִלָּה לָאֵל הָיָה הַחֻלְשׁוֹת מְעַט דְּמְעַט וְלֹא נִתְמַהְמַהּ כְּלָל:

קח

בְּיוֹם שֵׁנִי פָּרָשַׁת בְּהַר בְּחֻקֹּתַי הָיָה קְצָת רוּחַ סְעָרָה, וַאֲנִי הָיִיתִי מִתְפַּלֵּל אָז בְּחַדְרֵנוּ הַקָּטָן לְמַטָּה, וְרי"א הָיָה לְמַעְלָה וְעָסַק בְּבִשּׁוּל וְנָפַל עָלָיו פַּחַד גָּדוֹל מֵחֲמַת שֶׁרְאָה שֶׁהַסְּפִינָה נָטְתָה עַל צִדָּהּ מְאד, עַד שֶׁהָיָה הַצַּד הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַסְּפִינָה קָרוֹב אֶל הַמַּיִם מְאד, וְהָרוּחַ הוֹלֵךְ וְחָזֵק וְהַקַּפִּיטַאן וְהַמַּטְרָאסִין כֻּלָּם עָסְקוּ בְּבָהָלָה וּבְחִפָּזוֹן בְּמִשִּׂיכַת הַחֲבָלִים וּשְׁאָר הַתִּקּוּנִים הַצְּרִיכִים כְּפִי הָרוּחַ הַזֶּה, וּמֵחֲמַת זֶה נָפַל עַל רי"א פַּחַד גָּדוֹל מְאד וְגַם אֲנִי בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה, וְלֹא רָאִיתִי כָּל זֶה רַק מֵחֲמַת סַעֲרַת הָרוּחַ נִפְחַדְתִּי מְעַט, וּבִפְרָט שֶׁיָּדַעְתִּי שֶׁהַסְּפִינָה הוֹלֶכֶת בֵּין הֶהָרִים וּסְמוּכָה לַיַּבָּשָׁה מֵרב הַצְּדָדִים כִּי בְּכָל הַיָּמִים מִיּוֹם שִׁשִּׁי הַנִּזְכָּר לְעֵיל עַד הַיּוֹם יוֹם רְבִיעִי הוֹלֶכֶת הַסְּפִינָה תָּמִיד בֵּין גְּבוּלֵי הַיַּבָּשָׁה מֻקָּף מֵרב הַצְּדָדִים, רַק בְּמָקוֹם אֶחָד יֵשׁ כָּאן שַׁעַר שֶׁנִּכְנָסִין וְיוֹצְאִין בּוֹ וְכֵן הִיא יוֹצֵאת מִשַּׁעַר אֶל שַׁעַר בְּכָל פַּעַם וְאֵלּוּ הַיַּבָּשׁוֹת הֵם מֵאֵיי הַיָּם שֶׁמְּצוּיִים הַרְבֵּה בְּיָם זֶה עַל כָּל פָּנִים מֻחֶמֶת שֶׁהַלַּכְנוּ בֵּין הֶהָרִים, עַל כֵּן מְסֻכָּן חַס וְשָׁלוֹם יוֹתֵר כְּשֶׁיֵּשׁ רוּחַ חֲזָקָה אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן הָיָה לִבִּי חָזָק וְלֹא נִפְחַדְתִּי רַק מְעַט, אֲבָל רי"א נִבְהַל מְאד בְּפַחַד גָּדוֹל וְקָרָא אֵלַי בְּקוֹל גָּדוֹל וְאָמַר רַבִּי נָתָן אֲהָהּ, אוֹי וַאֲבוֹי וְכוּ' הִתְפַּלְּלוּ וְקִרְאוּ אֶל ה' וְנִתְגַּלְגֵּל גַּם עָלַי הַפַּחַד יוֹתֵר קְצָת, אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן לֹא נִתְבַּהַלְתִּי כְּלָל וְהִתְפַּלַּלְתִּי כְּדַרְכִּי וְכֹה נִמְשַׁךְ כַּמָּה שָׁעוֹת גַּם אַחַר כָּךְ בְּעֵת שֶׁאָמַרְתִּי תְּהִלִּים אַחַר הַתְּפִלָּה, חָזַר רי"א וְקָרָא עָלַי בְּקוֹל גָּדוֹל וְעָצֵב אֲהָהּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר, וְכֵיוֹצֵא בִּלְשׁוֹנוֹת אֵלֶּה וְאָז הִפְסַקְתִּי וְסִלַּקְתִּי מִמֶּנִּי טַלִּית וּתְפִלִּין וּבָאֱמֶת הָיָה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם קְצָת סַכָּנָה אֲבָל בְּחַסְדֵי ה' לֹא הָיָה מִזֶּה דָּבָר, וְעָבַרְנוּ בְּשָׁלוֹם גַּם הָרוּחַ סַעֲרָה הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל לֹא הָיָה פּוֹנֶה לְדַרְכֵּנוּ, וּבְשָׁבִיל זֶה הָיָה לָנוּ גַּם כֵּן צַעַר קְצָת אֲבָל בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם אַף עַל פִּי כֵן סִבְּבוּ אֶת הַסְּפִינָה לְדַרְכֵּנוּ הַנָּכוֹן כְּדֶרֶךְ הַמַּלָּחִים וַה' עֲזָרָנוּ תְּהִלָּה לָאֵל:

קט

בְּיוֹם שְׁלִישִׁי לֹא הָיָה רוּחַ גְּדוֹלָה, אֲבָל תְּהִלָּה לָאֵל הָרוּחַ הָיָה בְּרב הַיּוֹם פּוֹנֶה לְדַרְכֵּנוּ:

קי

בְּיוֹם שְׁלִישִׁי הַנַּ"ל עָבַרְנוּ אֵצֶל אֵיזֶה עֲיָרוֹת שֶׁל יִשְׁמְעֵאלִים לְעֵת עֶרֶב הוֹרִידוּ אֶת הָאֲנָקִיר (עוֹגֶן), וְהֶעֱמִידוּ אֶת הַסְּפִינָה סָמוּךְ לְעִיר אַחַת, וְאֵינִי יוֹדֵעַ הַטַּעַם וְעָמְדָה רַק אוֹתָהּ הַלַּיְלָה בְּמָקוֹמָהּ בַּבֹּקֶר בְּיוֹם רְבִיעִי בָּעֵת שֶׁהֵיינוּ מְכִינִים עַצְמֵנוּ לְהִתְפַּלֵּל, חָזְרוּ וּמָשְׁכוּ אֶת הָאֲנָקִירִין מִן הַיָּם וְחָזְרוּ וְהָלְכוּ וּתְהִלָּה לָאֵל גַּם הַיּוֹם הַזֶּה הָרוּחַ פּוֹנָה לְדַרְכֵּנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

קיא

בְּיוֹם רְבִיעִי הַנִּזְכָּר לְעֵיל, חָזְרוּ וְהִגִּיעוּ סָמוּךְ לַעֲיָרוֹת שָׁהֵיוּ שָׁם חֲזָקוֹת גְּדוֹלוֹת [מִבְצָרִים חֲזָקִים] וְהוֹרִידוּ וְסִלְּקוּ קְצָת וִילָאוֹת כְּדֵי שֶׁתֵּלֵךְ הַסְּפִינָה לְאֵט לְאֵט, וְגַם הוֹרִידוּ לְמַטָּה אֶת הַסְּפִינָה הַקְּטַנָּה וְהַקַּפִּיטַאן צִוָּה עָלַי לִתֵּן לוֹ הַבִּילֶעטִין שֶׁלָּנוּ, וְהֵבַנְתִּי שֶׁשָּׁמָּה יוֹשְׁבִים מוֹשְׁלִים יִשְׁמְעֵאלִים לִשְׁמר הַמְּדִינָה בְּאֵלּוּ הַחֲזָקוֹת, וּצְרִיכִין לְהוֹדִיעַ לָהֶם כְּשֶׁנּוֹסְעִים, וּלְהַרְאוֹת לָהֶם הַבִּילֶעטִין וְנָסַע הַקַּפִּיטַאן לְשָׁם אֶל הַחוֹף וְאַחַר כָּךְ בָּאוּ יִשְׁמְעֵאלִים אֲדוֹנִים עַל הַסְּפִינָה שֶׁלָּנוּ, וַאֲנִי יָשַׁבְתִּי לְמַטָּה וְגַם רי"א בָּא לְמַטָּה וְרָאינוּ דֶּרֶךְ הָאֲרֻבָּה שֶׁבַּחֲדָר, שֶׁהוֹלְכִים וְשָׁבִים יִשְׁמְעֵאלִים בַּסְּפִינָה שֶׁלָּנוּ וְלֹא רָצִינוּ לַעֲלוֹת אֲבָל אֶחָד מֵהֶם יָרַד אֵצְלֵנוּ וְהִתְחִיל לִשְׁאל אוֹתָנוּ אֵיזֶה דָּבָר וְלֹא יָכלְנוּ לְהֲשִׁיבוֹ וְעָלָה מִיָּד אַחַר כָּךְ קָרָא הַקַּפִּיטַאן אוֹתָנוּ לַעֲלוֹת לְמַעְלָה, וְיָשַׁב שָׁם אֵיזֶה מוֹשֵׁל וְעָמַדְנוּ לְפָנָיו וְלֹא דִּבֵּר לָנוּ מְאוּמָה רַק לָקַח הַבִּילֶעטִין שֶׁלָּנוּ מִיַּד הַקַּפִּיטַאן וְכָתַב תַּחְתָּם כַּנָּהוּג אַחַר כָּךְ יָרְדוּ הַיִּשְׁמְעֵאלִים מִסְּפִינָה שֶׁלָּנוּ וּבְתוֹכָם הָיָה יִשְׂרָאֵל אֶחָד, אֲבָל אֲנַחְנוּ לֹא הִכַּרְנוּ בּוֹ שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵלִי, כִּי קָשֶׁה לְהַכִּיר בֵּין יִשְׂרָאֵל לְיִשְׁמָעֵאל לְהַבְדִּיל אֲבָל הוּא הִתְחִיל לְדַבֵּר עִמָּנוּ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְקִבֵּל יָדֵינוּ וְאָמַר, שָׁלוֹם וַיַּעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ (כָּךְ הֵם נוֹהֲגִים לוֹמַר וּלְבָרֵךְ לַהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ), וְגַם אֲנַחְנוּ אָמַרְנוּ לוֹ שָׁלוֹם בְּאַהֲבָה, וְנִפְטְרוּ וְהָלְכוּ לְדַרְכָּם אַחַר כָּךְ חָזְרוּ וּפָרְשׂוּ הַוִּילָאוֹת וְהָלַכְנוּ לְדַרְכֵּנוּ תְּהִלָּה לָאֵל וְהָרוּחַ פּוֹנָה לְדַרְכֵּנוּ תְּהִלָּה לָאֵל:

קיב

בְּיוֹם רְבִיעִי פָּרָשַׁת בְּחֻקֹּתַי הַנִּזְכָּר לְעֵיל אַחַר כָּךְ בְּעוֹד אֵיזֶה שָׁעוֹת שֶׁהָיוּ כְּמוֹ אַרְבַּע שָׁעוֹת אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם, נִתְעוֹרֵר רוּחַ סְעָרָה גְּדוֹלָה, וּבְכָל פַּעַם הוֹלֵךְ וְחָזֵק וְהָיָה רַעַשׁ גָּדוֹל עַל הַסְּפִינָה, כִּי הָיָה עֲבוּדָה רַבָּה וִיגִיעָה גְּדוֹלָה לְהַמַּלְּחִים שֶׁבְּכָל פַּעַם הֶצְרִכוּ לַעֲשׂוֹת עֲבוֹדָה אַחֶרֶת, כִּי הָיָה הָרוּחַ הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר, וְלֹא הָיָה פּוֹנָה לְדַרְכֵּנוּ וְהָיָה סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ הָרוּחַ לְכָל צַד כְּדֶרֶךְ הַסְּעָרוֹת הַגְּדוֹלוֹת וְעַל כֵּן הֶכְרְחוּ בְּכָל פַּעַם לִפְרשׂ הַוִּילָאוֹת לְצַד אַחַר וּפַעַם הֶצְרְכוּ

לְסַלֵּק כַּמָּה וִילָאוֹת וּשְׁאָר עִנְיָנִים כָּאֵלֶּה אֲבָל מִגְּדֶל הָרוּחַ סְעָרָה הַחֲזָקָה, כָּל חָכְמָתָם תִּתְבַּלָּע וְהַסְּפִינָה נוֹטָה וּמִתְנַדְנֶדֶת לְכָל הַצְּדָדִים מְאד, וְהָלְכָה בַּאֲלַכְסוֹן מְאד פַּעַם נָטְתָה בְּצַד זֶה מְאד עַד סָמוּךְ לַיָּם מַמָּשׁ וּפַעַם לְצַד זֶה וְאָז הָיָה לָנוּ פַּחַד גָּדוֹל כִּי הָיָה אָז חֲשָׁשַׁת סַכָּנָה כַּנִּזְכָּר לְעֵיל וְרִי"א עָלָיו נָפַל הַפַּחַד יוֹתֵר, וְיָשַׁב לְמַטָּה בְּחַדְרֵנוּ הַקָּטָן וְהַצַּר כִּי אָמַר שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִסְבֹּל הַפַּחַד כְּשֶׁרוֹאֶה בְּעֵינָיו שְׁאוֹן הַגַּלִּים בְּרַעַשׁ כָּזֶה וְנַעֲנוּעַ הַסְּפִינָה אֶל הַצְּדָדִין וְכוּ' אֲבָל אֲנִי הָיִיתִי לְמַעְלָה אֵיזֶה שָׁעָה, וְאַחַר כָּךְ יָרַדְתִּי לְמַטָּה גַּם כֵּן לְהִתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּעָזְרֵנוּ בְּרַחֲמָיו כִּי בְּכָל הַדֶּרֶךְ שֶׁהָלַכְנוּ עַל הַיָּם הַשָּׁחוֹר לְסַטַנְבּוּל לֹא הָיָה לָנוּ בְּשׁוּם עֵת רוּחַ כָּזֶה וְסַכָּנָה כָּזֹאת לֹא מִנֶּה וְלֹא מִקְצָתוֹ, גַּם עַל הַיָּם הַזֶּה זֶה שִׁשָּׁה יָמִים שֶׁאָנוּ הוֹלְכִים עָלָיו לֹא הָיָה עָלֵינוּ סַכָּנָה כָּזֹאת רַק בְּיוֹם שֵׁנִי הַנִּזְכָּר לְעֵיל הָיָה קְצָת רוּחַ גְּדוֹלָה, אֲבָל לֹא נִתְמַהְמַהּ כָּל כָּךְ כִּי-אִם שָׁעָה מֻעֶטֶת, וְהָרוּחַ הָיָה הוֹלֵךְ וְחָזַק מְאד וְגַם עוֹד כַּמָּה סְפִינוֹת הָלְכוּ אֶצְלֵנוּ, וְרָאִינוּ כֻּלָּם אֵיךְ הָרוּחַ נוֹשֵׂא אוֹתָם וּמְסַבֵּב אוֹתָם, עוֹלִים שָׁמַיִם וְיוֹרְדִים תְּהוֹמוֹת, וְכֵן הָיָה בַּסְּפִינָה שֶׁלָּנוּ וְנִמְשַׁךְ הָרוּחַ סְעָרָה הֶחָזָק הַזֶּה הַרְבֵּה הַרְבֵּה וּלְעֵת עֶרֶב הֶכְרִחוּ לְהוֹרִיד הָאַנְקִיר וּלְסַלֵּק הַוִּילָאוֹת, וְהֶעֱמִידוּ הַסְּפִינָה בְּעֵת תְּפִלַּת הַמִּנְחָה וְנָתְנוּ שֶׁבַח וְהוֹדָאָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהֶעֱמִידוּ הַסְּפִינָה שֶׁעַכְשָׁו אֵין הַסַּכָּנָה גְּדוֹלָה כָּל כָּךְ, וְהַיָּם הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר כְּסִיר נָפוּחַ בְּרוּחַ סְעָרָה וְרַעַשׁ גָּדוֹל גַּם כָּל הַלַּיְלָה וּמִגְּדֶל הַשִּׁלְכַת הַסְּפִינָה וְטִלְטוּלָהּ וְנַעֲנוּעָהּ הַקָּשֶׁה עוֹלָה וְיוֹרֶדֶת וְכוּ' עַל יְדֵי זֶה הִתְחַלְנוּ לַחֲלשׁ, עַד אֲשֶׁר בְּעֵת תְּפִלַּת עַרְבִית נֶחֱלַשְׁתִּי מְאד, וַאֲנִי נָתַתִּי הֶקְאוֹת שְׁתֵּי פְּעָמִים בְּתַחִלַּת הַלַּיְלָה גַּם בְּעֵת שֶׁעָמְדָה הַסְּפִינָה אַף עַל פִּי כֵן לֹא הָיָה לָנוּ מְנוּחָה, כִּי הָיְתָה מִתְנַעֲנַעַת בְּטִלְטוּל הַקָּשֶׁה מְאד וְכֵן הָיָה כָּל הַלַּיְלָה וְלֹא אָכַלְנוּ בָּעֶרֶב כִּי-אִם מְעַט וְהָיָה לִי הֶקְאוֹת כַּנִּזְכָּר לְעֵיל גַּם לְעֵת עֶרֶב הָלַךְ רַבִּי יְהוּדָא אֱלִיעֶזֶר וְרָצָה לִשְׁאב מַיִם מִן הַיָּם לְצָרְכֵּנוּ וְהָלַךְ מַאטְרָאס אֶחָד וְהִשְׁלִיךְ עָלָיו חֶבֶל עַל רֹאשׁוֹ בְּדַרְכּוֹ שְׁחוֹק, וְעַל יְדֵי זֶה הִפִּיל הַכּוֹבַע שֶׁלּוֹ לְתוֹךְ הַיָּם וְנֶאֱבַד עַד הַיּוֹם

גַּם בְּכָל הַלַּיְלָה הָיָה הָרוּחַ הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר מְאד, וַאֲנַחְנוּ שָׂכַבְנוּ לִישֹׁן בַּחֲלִישׁוּת גָּדוֹל וְנוֹסָף לָזֶה הָיָה לָנוּ עוֹד סַכָּנָה בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה כִּי בְּחַדְרֵנוּ הַצַּר וְהָאָרוּךְ קְצָת הָיָה שָׁם עוֹד אֶחָד מֵאַנְשֵׁי הַסְּפִינָה, וְאָז הָיָה לוֹ כְּאֵב הַשִּׁנַּיִם, וְהֵבִיא לְחַדְרֵנוּ אֵשׁ וְעֵשֶׁן עָלָיו צוֹקֵעַר (סוּכָּר) לְרְפוֹאָה וְקָדַם הַשֵּׁנָה בָּא עַל דַּעְתִּי חֲשָׁשָׁה זאת מִי יוֹדֵעַ מַה יִּהְיֶה מֵהָאֵשׁ שֶׁהִכְנִיס, כִּי מֵחֲמַת שֶׁהָאֲרֻבָּה שֶׁבַּחֶדֶר פְּתוּחָה אֶל הַחוּץ לַאֲוִיר הַשָּׁמַיִם וְהָרוּחַ מְנַשֵּׁב בְּפֶרֶט רוּחַ סְעָרָה כָּזֹאת עַל כֵּן בְּוַדַּאי צְרִיכִין לִשְׁמר עַצְמוֹ מִן הָאֵשׁ שָׁם מְאד וּבֶאֱמֶת הִקְפִּיד הַקַּפְּיטַאן בְּכָל עֵת שֶׁהִכְנַסְנוּ נֵר לַחֶדֶר שֶׁלֹּא יִדְלַק בְּעֵת הַשֵּׁנָה, וּבִפְרָט בְּלֵיל שַׁבָּת שֶׁהִדְלַקְנוּ שֶׁמֶן וְאַחַר הַסְּעֻדָּה שֶׁל לֵיל שַׁבָּת נִשְׁאַר עוֹד שֶׁמֶן בַּצִּנְצֶנֶת, וְהָיָה אָסוּר לָנוּ לִישֹׁן עַד שֶׁרִמְּזוּ לְמַטָּרָאס

אֶחָד שֶׁיְּכַבֶּה הַנֵּר גַּם אַחַר כָּךְ לֹא הִכְנִסָנוּ שׁוּם נֵר לְחַדְרֵנוּ וְאָכַלְנוּ בַּלַּיְלָה בַּחוּץ עַל הַסְּפִינָה לְאוֹר הַכּוֹכָבִים, וְעַכְשָׁו הָלַךְ הַנִּזְכָּר לְעֵיל וְהִכְנִיס אֵשׁ בְּחַדְרֵנוּ בַּלַּיְלָה וְהָיָה עָלַי פַּחַד גַּם קֹדֶם הַשָּׁנָה, אֲבָל לֹא יָכֹלְתִּי לוֹמַר לוֹ, מֻחָמַת שֶׁאֵינוֹ מֵבִין בִּלְשׁוֹנוֹתֵינוּ גַּם יָדַעְתִּי כִּי לֹא יִצַּיֵּת לִי וְשָׁכַבְתִּי לִישֹׁן וְיִהְיוּ בְּתוֹךְ הַלַּיְלָה הֶקִיצוֹתַי, וְהִנֵּה אֵשׁ גְּדוֹלָה בּוֹעֶרֶת עַל הַשֻּׁלְחָן וְהַלֶּהָב עוֹלֶה לְמַעְלָה כִּי הָיוּ מֻנָּחִים סִפְרֵי פְּסוּלִים שָׁלֶהֶם שָׁם עַל הַשֻּׁלְחָן וּשְׁאָר נְיָרוֹת וְכֻלָּם נִשְׂרְפוּ וְגַם קְצָת מִגּוּף הַשֻּׁלְחָן אֲבָל בְּעֵת שֶׁהֶקִיצוֹתִי כְּבָר נוֹדַע לְאֶחָד זאת, וְעָמְדוּ וְעָסְקוּ לְכַבּוֹת, וְאָמְרוּ לָזֶה שֶׁגָּרַם זאת אַל תְּפַחֵד וְגַם אֲנִי נָתַתִּי לָהֶם מִמֵּימֵי הַנְּטִילָה שֶׁלָּנוּ וְכִבּוּ וְאַחַר כָּךְ יָרְדוּ עוֹד מַאטְרָאסִין וְהֵבִיאוּ דְּלִי מַיִם וּתְהִלָּה לְאֵל שָׁקְעָה הָאֵשׁ וְגַדֶּל סַכָּנָה זאת אֵין לְשַׁעֵר כִּי הַחֶדֶר צַר מְאד וְלֹא הָיָה בּוֹ שׁוּם פֶּתַח כִּי-אִם אֶרֶבָּה קְטַנָּה שֶׁבַּעֲלִיַּת הַסְּפִינָה, וְאִם חַס וְשָׁלוֹם הָיָה מִתְפַּשֵּׁט הָאֵשׁ עוֹד לְצַד הָאֲרֻבָּה שֶׁהָיְתָה סְמוּכָה לְשָׁם מְאד, לֹא הָיָה לָנוּ שׁוּם מָקוֹם לִבְרֹחַ מִן הָאֵשׁ חַס וְשָׁלוֹם וְרִי"א יֵשׁ וְלֹא יָדַע בְּכָל זֶה

בַּבֹּקֶר בְּיוֹם חֲמִשִּׁי סִפַּרְתִּי כָּל זֶה וְהוֹדַעְתִּי לוֹ כָּל סַכָּנַת הָאֵשׁ שֶׁהָיָה לָנוּ בַּלַּיְלָה זאת, וְאָמְרוּ מַה זאת שֶׁנּוֹסֵף לְסַכָּנַת הַמַּיִם שֶׁאָנוּ עוֹבְרִים בָּהּ עַכְשָׁו, וְנוֹסֵף לָזֶה הָיָה עָלֵינוּ סַכָּנַת הָאֵשׁ בְּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר הִצִּילָנוּ מֵאֵשׁ וּמַמַּיִם וְסִפַּרְתִּי לוֹ אֶת דִּבְרֵי הַצַּחוּת שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אַחַר שֶׁאָמַר הַתּוֹרָה תִּשְׁעָה תִּקּוּנִין (לִקּוּטֵי מוֹהַרַ"ן כ') הַמְדַבֵּר מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁמְּדַבֵּר שָׁם מֵאֵשׁ וּמַמַּיִם, כִּי מְבאָר שָׁם שֶׁצְּרִיכִין שֶׁיִּהְיוּ כָּל דְּבָרָיו כְּגַחֲלֵי אֵשׁ וְעַל יְדֵי זֶה יְכוֹלִים לְקַבֵּל תּוֹרָה מֵהַנְּשָׁמָה וְכוּ' וְאָז פָּתַח צוּר וַיָּזוּבוּ מָיִם וְכוּ' עַיֵּן שָׁם וְאָמַר אַחַר כָּךְ (אִיךְ הָאבּ הַייְנְט גִיזָאגְט פַּאר פַּייֶעֶר אוּן פַּאר וַואסֶער) וְאָמַרְתִּי הַיּוֹם כְּנֶגֶד אֵשׁ וּכְנֶגֶד מַיִם) וְעַל יְדֵי זֶה שֶׁסִּפַּרְתִּי לוֹ זאת נִכְנַסְתִּי אַחַר כָּךְ בְּשִׂיחָה נָאָה מֵרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וּמִתּוֹרָתוֹ הַנּוֹרָאָה וְהֶחֱיֵינוּ עַצְמֵנוּ קְצָת בָּזֶה

אֲבָל הַיָּם הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר מְאד מְאד, וַחֲלִישׁוּתֵינוּ גְּדוֹל מְאד, וְהָיָה קָשֶׁה עָלַי מְאד לְהִתְפַּלֵּל וְאַחַר כָּךְ רָצִיתִי לְהִתְפַּלֵּל, וְקֹדֶם שֶׁהִנַּחְתִּי טַלִּית וּתְפִלִּין הֶכְרַחְתִּי לִתֵּן הֶקְאוֹת וְאַחַר כָּךְ הִתְפַּלַּלְתִּי בַּחֲלִישׁוּת גָּדוֹל, וּבְעוֹד שֶׁהָיִיתִי מְעַטֶּף בְּטַלִּית וּתְפִלִּין, קֹדֶם שֶׁגָּמַרְתִּי אֲמִירַת וְהוּא רַחוּם שֶׁל שַׁבָּת וַחֲמִישִׁי, נֶחֱלַשְׁתִּי מְאד וְהֶכְרַחְתִּי לְסַלֵּק בְּמְהִירוּת גָּדוֹל הַטַּלִּית וּתְפִלִּין וְחָזַרְתִּי וְנָתַתִּי הֶקְאוֹת וְהָיִיתִי אָז חָלוּשׁ מְאד, וְהַיָּם הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר בְּלִי הֶפְסֵק אַחַר כָּךְ הוֹצִיאוּ הָאֲנָקִיר וְהִתְחִילוּ לֵילֵךְ בְּתֹקֶף הָרוּחַ סְעָרָה אֲבָל לֹא הָלְכוּ כִּי-אִם אֵיזֶה שָׁעוֹת אַחַר כָּךְ כְּמוֹ שָׁעָה אַחַת אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם חָזְרוּ וְהוֹרִידוּ הָאֲנָקִיר, וְעָכְבוּ הַסְּפִינָה וַעֲדַיִן לֹא פָּסַק הָרוּחַ סְעָרָה וְהַסְּפִינָה מִתְנַדְנֶדֶת בִּמְקוֹמָהּ מְאד מְאד, אַךְ בְּחַסְדֵי ה' פָּסְקוּ חֲלִישׁוּתֵינוּ קְצָת, אֲבָל עֲדַיִן לֹא חָזַר כֹּחֵנוּ עָלֵינוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם וְיָקֵם סְעָרָה לְדָמְמָה וְיַחֲזִיר אוֹתָנוּ לְאֵיתָנֵנוּ מְהֵרָה, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן: וְעָמְדָה הַסְּפִינָה כָּךְ כָּל יוֹם חֲמִישִׁי וְהַיָּם הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר לְעֵת עֶרֶב

שֶׁהוּא לֵיל יוֹם שִׁשִּׁי נִשְׁקַט קְצָת הָרוּחַ סְעָרָה וְכֵן בַּבֹּקֶר בְּיוֹם שִׁשִּׁי גַּם כֵּן לֹא הָיָה הָרוּחַ סוֹעֵר כָּל כָּךְ אֲבָל אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם בְּעֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הַנִּזְכָּר לְעֵיל חָזַר וְנִתְעוֹרֵר רוּחַ סְעָרָה גְּדוֹלָה וּבְלֵיל שַׁבָּת הָיָה קָשֶׁה עָלֵינוּ מְאד מְאד לְהִתְעַמֵּיד הַנֵּר שֶׁלֹּא יִכְבֶּה וְהֶכְרַחְנוּ בָּעֶרֶב בְּעֵת הַהַדְלָקָה לְהַעֲמִידוֹ עַל הַקַּרְקַע בְּקֶרֶן זָוִית וְכָל הַלַּיְלָה שֶׁל לֵיל שַׁבָּת הָיָה הָרוּחַ הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר אֲבָל הַסְּפִינָה עָדַיִן עָמְדָה עַל מְקוֹמָהּ וְזֶה הָיָה חֶסֶד גָּדוֹל מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּתְעַכְּבָה זֶה הַזְּמַן, שֶׁעַל יְדֵי זֶה הָיָה הָרוּחָה קְצָת וְכֹחַ לִסְבֹּל וְאַף עַל פִּי כֵן הָיִינוּ חֲלוּשִׁים קְצָת מִכְּבָר, וְגַם גֶּדֶל נִדנוּד הַסְּפִינָה בִּמְקוֹמָהּ הֶחֱלִישָׁה אוֹתָנוּ קְצָת:

קיג

בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ בַּבֹּקֶר הִשְׁכִּים נִתְעוֹרְרוּ הַקַּפִּיטַאן וְכָל הַמַּטְרָאסִין בִּזְרִיזוּת גָּדוֹל, וְהוֹצִיאוּ בִּמְהִירוּת הָאַנְקֶר וְהָרוּחַ הָיָה חָזָק וְסוֹעֵר בְּרַעַשׁ גָּדוֹל, אֲבָל הָיָה מְנַשֵּׁב לְדַרְכֵּנוּ מִכֵּוָן מְאד וּמֻחֲמַת זֶה נִזְדָּרְזוּ לֵילֵךְ מִיָּד וְהִתְחִילָה הַסְּפִינָה לִפְרֹחַ מִמְּקוֹמָהּ בִּזְרִיזוּת בְּטִלְטוּל וְנָעְנוּעַ וְנִדנוּד גָּדוֹל, וְהֵבִנּוּ תֵּכֶף שֶׁמִּזֶּה בְּוַדַּאי יַגִּיעַ לָנוּ מַה שֶּׁיַּגִּיעַ חַס וְשָׁלוֹם וְכֵן הָיָה וְאַף עַל פִּי כֵן הִתְפַּלַּלְנוּ תְּפִלַּת שַׁחֲרִית וּמוּסָף וְאָכַלְנוּ סְעֻדַּת שַׁחֲרִית מְעַט לֶחֶם עִם שֶׁמֶן זַיִת כִּי בְּלֹא זֶה לֹא הָיָה לָנוּ לֶאֱכל שְׁאָרֵי דְּבָרִים בְּשַׁבָּת אֲבָל גַּם הַלֶּחֶם לֹא יָכֹלְתִּי לֶאֱכל כָּרָאוּי כִּי-אִם מְעַט בְּדַחַק, וּבֵרַכְתִּי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְאַחַר בִּרְכַּת הַמָּזוֹן הִנַּחְתִּי עַצְמִי לִישֹׁן וּמֵאָז הִתְחִיל הַחֻלְשׁוּת לְהוֹסִיף עָלֵינוּ עַד שֶׁנָּפַלְנוּ עַל עֶרֶשׂ דְּוַי וְהָיִינוּ חֲלוּשִׁים מְאד כָּל יוֹם הַשַּׁבָּת קֹדֶשׁ וְלֹא טָעַמְתִּי כְּלוּם, וְלֹא אָכַלְתִּי שׁוּם דָּבָר בְּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית, אֲפִלּוּ לִימֵינָע וּמַאראָנְץ (לִמּוֹן וְתַפּוּזִים) שֶׁהָיָה לָנוּ וּשְׁפִּירִיטוּס (אַלְכּוֹהל) הַכֹּל לֹא יָכֹלְתִּי לְקַבֵּל כְּלָל, בְּשׁוּם אפֶן וּמִנְחָה שֶׁל שַׁבָּת וְעַרְבִית שֶׁל מוֹצָאֵי-שַׁבָּת וּסְפִירָה, הַכֹּל הִתְפַּלַּלְנוּ מֻנָּח בְּמְקוֹמֵנוּ, בַּחֲלִישׁוּת וַעֲיֵפוּת

וְיִסּוּרִים אֵלּוּ הָיוּ לָנוּ מִן יוֹם הַשַּׁבַּת קֹדֶשׁ הַנִּזְכָּר לְעֵיל עַד יוֹם רְבִיעִי בַּבֹּקֶר, וְהַיָּם הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר בְּזַעַף וּבְרַעַשׁ גָּדוֹל, וְהָרוּחַ גָּדֵל וְחָזָק מְאד, וְהַסְּפִינָה מִתְנַדְנֶדֶת וּמִתְהַפֶּכֶת וּמִסַּבֶּבֶת בְּנִדנוּד גָּדוֹל לְכָל הַצְּדָדִים, וְהַגַּלִּים מִתְנַשְּׂאִים מְאד וְכָל פַּעַם הִתִּיזוּ מַיִם הַרְבֵּה לְתוֹךְ הַסְּפִינָה וְלִפְעָמִים הִתִּיזוּ עָלֵינוּ לְתוֹךְ חַדְרֵנוּ, וְהִיא עוֹלָה שָׁמַיִם וְיוֹרֶדֶת תְּהוֹמוֹת וְטִלְטֻלָה וְצָעָרָה אוֹתָנוּ מְאד מְאד, וְהָיָה לָנוּ צַעַר וְיִסּוּרִים מָרִים וַחֲלִישׁוּת גָּדוֹל מְאד אֵלּוּ הַיָּמִים וַאֲנִי נָתַתִּי הֶקֵּאוֹת הַרְבֵּה כַּמָּה פְּעָמִים בְּכָל יוֹם בְּרוּחַ הַשֵּׁם הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרַנִי וּתְהִלָּה לְאֵל בְּיוֹם רְבִיעִי בַּבֹּקֶר הִתְחַלְנוּ לַחֲזֹר קְצָת לְאֵיתָנֵנוּ, וְגַם הָרוּחַ סְעָרָה נִשְׁקַט קְצָת וְכָל הַיָּמִים הַנִּזְכָּרִים לְעֵיל לֹא אָכַלְתִּי כְּלָל וְכָל מַה שֶׁשָּׁתִינוּ טֵייא אוֹ קַאווּע הֵקֵאתִי אַחַר כָּךְ וּבְרוּחַ הַשֵּׁם בְּיוֹם רְבִיעִי הַנִּזְכָּר לְעֵיל הִתְחַלְנוּ לֶאֱכל וְחָזַרְנוּ לְאֵיתָנֵנוּ מְעַט מְעַט

וְזֶה הַיּוֹם עָשָׂה ה' הַיּוֹם יוֹם חֲמִישִׁי ג' סִיוָן בָּאנוּ לְעִיר אֶלֶכְסַנְדְּרִיָא שֶׁל מִצְרַיִם בְּשָׁלוֹם, בְּלִי שׁוּם פֶּצַע מִשּׁוּם צַר וְאוֹיֵב חַס וְשָׁלוֹם וְשֶׁקֶר עָנוּ בָּנוּ שֶׁרָצוּ לִמְנֹעַ אוֹתָנוּ מֵחֲמַת פַּחַד שֶׁקֶר הַנִּזְכָּר לְעֵיל בָּרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁלֹּא שָׁמַעְנוּ לָהֶם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

קיד

בְּיוֹם חֲמִישִׁי הַנִּזְכָּר לְעֵיל פָּרָשַׁת בְּמִדְבַּר יוֹם רִאשׁוֹן מִשְּׁלֹשֶׁת יְמֵי הַגְּבָלָה, נִכְנַסְתִּי עִם הַקַּפְּיטַאן בִּסְפִינָה קְטַנָּה לְאֶלֶכְסַנְדְּרִיָא וּבְעַצְמִי לֹא יָדַעְתִּי לְהֵיכָן אֶכְנס מֵאַחַר שֶׁאֵין לִי מַכִּיר שָׁם, וְאֵינִי יוֹדֵעַ שׁוּם דִּבּוּר בִּלְשׁוֹנָם וְשׁוּם יִשְׂרָאֵל מְפוּלִין וְאַשְׁכְּנַז לֹא נִמְצָא שָׁם וּבָאתִי עִם הַקַּפְּיטַאן עַד הַחוֹף הַיָּם וְיָצָאתִי אֶל הַיַּבָּשָׁה וְהִתְחִיל הַקַּפְּיטַאן לִכְנס אֶל הָעִיר, וַאֲנִי הָלַכְתִּי אַחֲרָיו, עַד שֶׁעָבַר בְּתוֹךְ הָעִיר בְּכַמָּה רְחוֹבוֹת, וַאֲנִי אַחֲרָיו וְרָאִיתִי לְפָנַי עִם אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתִּי כִּי מִנְהַג מִצְרַיִם מְשֻׁנֶּה עוֹד בְּכַמָּה וְכַמָּה דְּבָרִים מִמִּנְהַג סְטַנְבּוּל, הֵן בְּהַמַּלְבּוּשִׁים וְהֵן בְּהַלָּשׁוֹן וְהֵן בְּמִינֵי בְּהֵמוֹת וּשְׁאָרֵי דְּבָרִים וְנִבְהַלְתִּי מֵרְאוֹת וַאֲנִי עוֹבֵר בְּתוֹךְ הָעִיר כְּאִלֵּם וּכְחֵרֵשׁ וְהַכֹּל מִסְתַּכְּלִים וּתְמֵהִים עָלַי וּקְצָתָם שׂוֹחֲקִים וּמִתְלוֹצְצִים מִמֶּנִּי בְּפָנַי, אֲבָל שׁוּם אָדָם לֹא פָּגַע בִּי חַס וְשָׁלוֹם וְלֹא הָיִיתִי יָכוֹל לִשְׁאל אֲפִלּוּ הֵיכָן מְקוֹם הַיְּהוּדִים כִּי אֵין מִלָּה בִּלְשׁוֹנִי לְהָבִין שׁוּם דִּבּוּר מִלְּשׁוֹנָם בְּתוֹךְ כָּךְ הִתְחַלְתִּי לִפְגֹּעַ קְצָת אֲנָשִׁים פַּאחַאקִין, שֶׁהֵם הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים מִמְּדִינוֹת שֶׁלָּנוּ כְּגוֹן מֵאַשְׁכְּנַז וְאִיטַלְיָה וְכוּ', וְהֵם נִקְרָאִים שָׁם פְּרֶענְקִין וְאֵלּוּ הָאֲנָשִׁים כְּשֶׁרָאוּ אוֹתִי הָיוּ כְּמוֹ מְחַתְּנִים עִמִּי, וְהִתְחִילוּ לְקָרֵב אֵלַי וּלְדַבֵּר עִמִּי קְצָת מֵחֲמַת שֶׁאָנוּ כֻּלָּנוּ מֵאֶקְלִים אֶחָד מֵאֵירוֹפָּה אֲבָל גַּם עִמָּהֶם לֹא יָכֹלְתִּי לְדַבֵּר כִּי רֻבָּם כֻּלָּם מְדַבְּרִים בִּלְשׁוֹן אִיטַלְיָה וְסוֹלְוִויטְקָא וּבְתוֹךְ כָּךְ נֶעְלַם מִמֶּנִּי הַקַּפְּיטַאן, וְהָלַכְתִּי אֲנִי לְבַדִּי בְּתוֹךְ הָרְחוֹבוֹת וּבֵין הַחֲנֻיּוֹת וַעֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ כְּלָל לְהֵיכָן אֲנִי הוֹלֵךְ וְרָצִיתִי לִשְׁאל הֵיכָן הָרַב אוֹ הֶחָכָם וְאֵין מֵשִׁיב לִי דָּבָר כִּי לֹא פָּגַעְתִּי בְּיִשְׂרָאֵל רַק בְּעַרְבִיִּים אוֹ יִשְׁמְעֵאלִים בְּתוֹךְ כָּךְ הִקְרָה ה' לִפְנֵי שְׁנֵי פְּרֶענְקִין, וְהִתְחִילוּ לְקָרֵב אוֹתִי וְלִשְׁאל בִּשְׁלוֹמִי בְּרָמָז וְגַם הֵם לֹא הֵבִינוּ בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז, וּבִקַּשְׁתִּי אוֹתָם הֵיכָן הָרַב וְהֶחָכָם וְהֵשִׁיב אֶחָד שֶׁיּוֹלִיךְ אוֹתִי לְהָרַב וְכֵן עָשָׂה, וְהָלַךְ עַד שֶׁהֵבִיא אוֹתִי לְבֵית הָרַב שֶׁהָיָה סָמוּךְ לַמָּקוֹם שֶׁפָּגַעְתִּי אוֹתוֹ, וּבָרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁבָּאתִי לְבֵית הָרַב בְּשָׁלוֹם וְהָיָה זֶה חֶסֶד גָּדוֹל מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶצְלִי שֶׁנִּכְנַסְתִּי לְתוֹךְ כְּרַךְ כָּזֶה בְּשָׁלוֹם בְּמָקוֹם שֶׁאֲנִי כְּאִלֵּם מַמָּשׁ וְלֹא עַל חִנָּם אָנוּ אוֹמְרִים שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם נוֹדֶה לְךָ וְכוּ' עַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ, וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת, עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם וְכוּ' וְזֶה אֲפִלּוּ כְּשֶׁיּוֹשֵׁב הָאָדָם בְּבֵיתוֹ, מִכָּל-שֶׁכֵּן בַּדֶּרֶךְ בִּמְדִינוֹת הַיָּם בִּמְדִינָה רְחוֹקָה וּמְשֻׁנָּה מְאד מִמְּדִינוֹתֵינוּ כָּזוֹ יְהִי שֵׁם ה' מְבֹרָךְ תָּמִיד:

קטו

בְּבוֹאִי עַל הָעֲלִיָּה שֶׁדָּר שָׁם הָרַב הָלַךְ מֵאִתִּי זֶה שֶׁהוֹלִיךְ אוֹתִי וְנִשְׁאַרְתִּי שָׁם לְבַדִּי וְהַדֶּלֶת הָיְתָה סְגוּרָה וְנִזְדַּמֵּן שָׁם יִשְׂרָאֵלִי אֶחָד שֶׁהָיָה צָרִיךְ לְהָרַב וְהִתְחִיל לִדְפֹּק עַל הַדֶּלֶת וּפָתְחָה אִשָּׁה אַחַת, וְלֹא הִנִּיחָה אוֹתִי לִכְנֹס וְאָמְרָה שֶׁהָרַב יָשֵׁן וְרַמְזָה לִי בְּיָדֶיהָ עִנְיַן שֵׁנָה, וְאָמַרְתִּי אַף עַל פִּי כֵן אֶכְנֹס וְאַמְתִּין עַד שֶׁיָּקוּץ וְלֹא הִנִּיחָה אוֹתִי לִכְנֹס וְאָמַרְתִּי אֵשֵׁב בְּבֵית שַׁעַר שֶׁעַל הָעֲלִיָּה, כִּי בְּוַדַּאי לֹא אָזוּז מִכָּאן עַד שֶׁיָּקִיץ הָרַב וְיָשַׁבְתִּי שָׁם לְבַדִּי וְזֶה הָיָה לִי קְצָת מְנוּחָה וְהִתְחַלְתִּי לַחֲשֹׁב מַה שֶּׁהָיִיתִי צָרִיךְ

בְּתוֹךְ כָּךְ חָזַר וּבָא הָאִישׁ הַנִּזְכָּר לְעֵיל שֶׁהָיָה צָרִיךְ לְהָרַב, וְיָשַׁב עִמִּי שָׁם גַּם כֵּן, וְקֵרֵב אוֹתִי אֲבָל לֹא הָיָה מֵבִין בְּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ כִּי-אִם מְעַט דִּמְעַט בְּקֻשְׁיוּ גָּדוֹל כִּי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ שֶׁלָּהֶם מְשֻׁנֶּה מְאֹד מִלְּשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ שֶׁלָּנוּ כַּיָּדוּעַ, וּמִי שֶׁהוּא לַמְּדָן וְיוֹדֵעַ לְדַבֵּר לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ יְכוֹלִין לְהָבִין מְעַט מִמֶּנּוּ, אֲבָל רֻבָּם עַמֵּי הָאֲרָצוֹת וּמֵהֶם קָשֶׁה לְהָבִין דִּבּוּר בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וְיָשַׁבְתִּי שָׁם בְּבֵית שַׁעַר הַנַּ"ל לְעֵרֶךְ שָׁעָה וְיוֹתֵר אַחַר כָּךְ פָּתַח הָרַב הַדֶּלֶת וְנִכְנַסְתִּי אֵלָיו וְשָׁאַל אוֹתִי מַה טּוֹבִי; וְגַם עִם הָרַב קָשֶׁה קְצָת לְדַבֵּר אֲבָל מֵאֵת ה' הָיְתָה שֶׁנִּזְדַּמֵּן לִי אִישׁ אֶחָד בְּסַטַנְבּוּל שְׁמוֹ רַבִּי יְחִיאֵל מִצְּפַת וְהוּא מֵאַנְשֵׁי לִיטָא, וְהוּא בָּא בְּסָמוּךְ מֵאֲלֶכְסַנְדְּרִיָּא לְסַטַנְבּוּל וְיָשַׁב בְּאֲלֶכְסַנְדְּרִיָּא חֲמִשָּׁה חֳדָשִׁים, וּכְבָר הָיָה לוֹ הֶכֵּרוּת עִם הָרַב וְעִם הַגְּבִיר רַבִּי אַבְרָהָם טִילְקָא וְנָתַן לִי שְׁנֵי אִגְּרוֹת לְהָרַב וּלְהַגְּבִיר הַנִּזְכָּר לְעֵיל כִּי רַבִּי יְחִיאֵל הַנִּזְכָּר לְעֵיל עָמַד בְּבֵית הַגְּבִיר הַנִּזְכָּר לְעֵיל כָּל חֲמִשָּׁה הַחֳדָשִׁים הַנִּזְכָּרִים לְעֵיל שֶׁיָּשַׁב שָׁם וְאֵלּוּ שְׁנֵי הָאִגְּרוֹת הָיוּ טוֹבָה גְּדוֹלָה מְאֹד לְאִישׁ כְּמוֹנִי אֲשֶׁר מֵעוֹלָם לֹא נָסַעְתִּי בְּבִזָּיוֹן זֶה לְהִצְטָרֵךְ לֵילֵךְ לְהָרַב, וְהָיָה קָשֶׁה עָלַי מְאֹד מְאֹד לִכְנֹס לְהָרַב וּבִפְרָט כִּי כְּבַד לָשׁוֹן אָנכִי בְּמִדִּינָה זאת אֲפִלּוּ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ כַּנִּזְכָּר לְעֵיל, עַל כֵּן הָאִגֶּרֶת הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל הָיָה לִי לְפֶה

וְהִנֵּה הָרַב הוּא קְצָת קַפְּדָן וְתֵכֶף הִתְחִיל לוֹמַר בְּדֶרֶךְ קְפִידָא כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ לִי בְּסַטַנְבּוּל, אֵיךְ נוֹסְעִים עַכְשָׁו בְּעֵת כְּזאת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׁמַע מִלְחָמָה כָּזאת עִם הַגְּרֶעקִין וְכַיּוֹצֵא בְּדִבְרִים כְּאֵלֶּה, וּבֶאֱמֶת גַּם בְּאַלֶכְסַנְדְּרִיָּא אֵין יוֹדְעִים הָאֱמֶת בְּעִנְיַן מִלְחָמָה זאת וְהִתְחַלְתִּי לְבַקֵּשׁ אֶת הָרַב עַל כָּל פָּנִים מֵאַחַר שֶׁכְּבָר בָּאתִי יִתֵּן לִי לְעֵת עַתָּה עַל כָּל פָּנִים אַכְסַנְיָא הֵשִׁיב הַאַתָּה יָכוֹל לְפָרֵעַ אֲמַרְתִּי לוֹ וְהַכְנָסַת אוֹרְחִים אֵין כָּאן הֵשִׁיב בְּכָאן יֵשׁ תַּקָּנָה שֶׁלֹּא לְקַבֵּל אוֹרֵחַ כִּי-אִם עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים הַשַּׁבְתִּי לוֹ טוֹב אֲנַחְנוּ נאכַל מִשֶּׁלָּנוּ אַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים רַק לְעֵת עַתָּה יִתֵּן לָנוּ אַכְסַנְיָא לְהַנִּיחַ הַחֲפָצִים שֶׁלָּנוּ וְתֵכֶף שָׁלַח עִמִּי הָאִישׁ הַנִּזְכָּר לְעֵיל שֶׁהָיָה צָרִיךְ לְהָרַב בְּאֵיזֶה עֵסֶק, וְהָלַךְ עִמִּי הָאִישׁ הַנִּזְכָּר לְעֵיל וְעָבַר עִמִּי בָּרְחוֹבוֹת וּבַשְּׁוָקִים וְקָשֶׁה לִי לְדַבֵּר עִמּוֹ וְהֵבִיא אוֹתִי לְחָצֵר אַחַת וְהֶעֱלָה אוֹתִי בְּכַמָּה מַעֲלוֹת לְאֵיזֶה בַּיִת וְשָׁם לֹא הָיְתָה רַק הָאִשָּׁה, וְדִבְּרָה עִמִּי בִּלְשׁוֹנָם שֶׁהוּא לְשׁוֹן עַרְבִי, וְהֶרְאָה הָאִשָּׁה לִי

בְּיָדֶיהָ שֶׁתְּקַבֵּל אוֹתִי שָׁם אֲבָל אֲנִי הָיִיתִי צָרִיךְ לְדַבֵּר עִם הַבַּעַל הַבַּיִת, וּלְבַקְּשׁוֹ שֶׁיִּתֵּן לִי עֵצָה אֵיךְ לְהָבִיא אֶת רי"א וְאֶת הַחֲפָצִים מֵהַסְּפִינָה לְכָאן, וְלֹא רָצִיתִי לִשְׁאֹר שָׁם וְהָלַכְתִּי מִשָּׁם עִם הָאִישׁ הַנִּזְכָּר לְעֵיל וַעֲדַיִן אֵינִי יוֹדֵעַ לְהֵיכָן הוּא מוֹלִיךְ אוֹתִי אַחַר כָּךְ פָּגַע בְּאֵיזֶה אֲנָשִׁים וְדִבֵּר עִמָּהֶם מַה שֶּׁדִּבֵּר, וַאֲנִי לֹא הֵבַנְתִּי אַחַר כָּךְ הָלַךְ לְדַרְכּוֹ, וְאָמַר לְאִשָּׁה אַחַת עֲנִיָּה שֶׁהִיא תַּרְאֶה לִי הַדֶּרֶךְ וְרָמְזָה לִי וְהָלַכְתִּי עִמָּהּ וְשָׁם אֵין נָשִׁים מְצוּיוֹת כָּל כָּךְ בַּחוּץ וְאֵין הַדֶּרֶךְ לֵילֵךְ עִם אִשָּׁה בַּשּׁוּק וְהֶכְרַחְתִּי לֵילֵךְ מֵרָחוֹק לַמָּקוֹם שֶׁהִיא הוֹלֶכֶת, וְעָבַרְתִּי בֵּין כַּמָּה יִשְׁמְעֵאלִים וְעַרְבִיִּים בְּמָקוֹם שָׁדוּחָקִין שָׁם רַבִּים, עַד שֶׁהֵבִיאָה אוֹתִי לְחָצֵר שֶׁיּוֹשֵׁב הַבַּעַל הַבַּיִת בְּעַצְמוֹ שֶׁל הָאַכְסַנְיָא הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל כִּי הַבַּעַל הַבַּיִת הָיָה צוֹרֵף וּשְׁמוֹ רַבִּי מֹשֶׁה גַּבַּאי חַזָּן הַכְּנֶסֶת דְּשָׁם, וְשָׁם כָּל הַבַּעֲלֵי מְלָאכוֹת עוֹשִׂין מְלַאכְתָּם בַּחֲנֻיּוֹת וְלֹא בְּבָתֵּיהֶם וּבָאתִי לְחָצֵר שֶׁשָּׁם הַחֲנוּת שֶׁיּוֹשֵׁב הַבַּעַל הַבַּיִת רַבִּי מֹשֶׁה הַנִּזְכָּר לְעֵיל, וְקִבֵּל אוֹתִי וְאָמַר לִי שָׁלוֹם וּבָרוּךְ הַבָּא וְהִתְחַלְתִּי לְדַבֵּר עִמּוֹ אֵיךְ לְהָבִיא הַחֲפָצִים וְאֶת רַבִּי יְהוּדָא אֱלִיעֶזֶר לְכָאן וְתֵכֶף הִתְחִיל לַעֲלוֹת עַל מַחֲשַׁבְתִּי גְּדֶל הַצַּעַר שֶׁלִּי כִּי הֵבַנְתִּי תֵּכֶף שֶׁלֹּא אוּכַל לַחֲזֹר אֶל הַסְּפִינָה וְלֹא אֵדַע מְקוֹמָהּ וּבִפְרָט שֶׁאֵינִי מֵבִין הַלָּשׁוֹן שֶׁלָּהֶם כְּלָל, וְגַם עִם יִשְׂרְאֵלִים קָשֶׁה לִי לְדַבֵּר, וְצַעַר זֶה בִּלְבֵּל דַּעְתִּי מְיֻד מְאֹד וְאַף-עַל-פִּי-כֵן דִּבַּרְתִּי עִם הַבַּעַל-הַבַּיִת כְּאִלּוּ אֲנִי יוֹדֵעַ קְצָת אֲבָל הַבַּעַל הַבַּיִת הֵבִין שֶׁאֲנִי בְּעַצְמִי מְבֻלְבָּל, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מְקוֹם הַסְּפִינָה וְאַף עַל פִּי כֵן שָׁלַח עִמִּי בְּנוֹ נַעַר אֶחָד, שֶׁיֵּלֵךְ עִמִּי אֶל הַיָּם וּבִקַּשְׁתִּי לְבַעַל הַבַּיִת שֶׁיֹּאמַר לְהַנַּעַר שֶׁיִּשְׁכֹּר לִי שָׁם סְפִינָה קְטַנָּה וְהָלַךְ עִמִּי הַנַּעַר הַנִּזְכָּר לְעֵיל עַד שֶׁהֵבִיא אוֹתִי אֶל חוֹף הַיָּם בְּבוֹאִי לְשָׁם לֹא נִמְצָא שָׁם סְפִינָה קְטַנָּה כִּי שָׁם לֹא הָיָה הַמָּקוֹם כְּלָל שֶׁשּׁוֹכְרִין סְפִינוֹת קְטַנּוֹת, אֲבָל אֶצְלִי לֹא הָיָה נָפְקָא מִנָּהּ מִזֶּה מֵאַחַר שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ לְהֵיכָן אֶשְׂכֹּר הַסְּפִינָה כִּי יֵשׁ כַּמָּה וְכַמָּה סְפִינוֹת וְאִי אֶפְשָׁר לִי לְהַכִּיר הַסְּפִינָה שֶׁלִּי, וּגְדֶל הַצַּעַר וְהַפַּחַד וּבִלְבּוּל הַדַּעַת שֶׁהָיָה לִי אָז אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר אַף עַל פִּי כֵן לֹא הִגַּדְתִּי לַנַּעַר שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ מְקוֹם הַסְּפִינָה שֶׁלִּי רַק אָמַרְתִּי לוֹ שֶׁיּוֹלִיךְ אוֹתִי לְמָקוֹם שֶׁיִּמְצָא סְפִינָה קְטַנָּה וְהָלַךְ הַנַּעַר וְשָׁאַל אֶת אֶחָד, וְהוֹדִיעוּ לוֹ הַמָּקוֹם וְחָזַר עִמִּי מִשָּׁם וְהָלַךְ עִמִּי הַרְבֵּה דֶּרֶךְ הָעִיר, עַד שֶׁבָּא לְחוֹף הַיָּם לְמָקוֹם אַחֵר שֶׁשָּׁם נִמְצָאִים סְפִינוֹת קְטַנּוֹת וְשָׁם רוֹאִים כָּל הַסְּפִינוֹת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁעוֹמְדִים כַּמָּה מֵאוֹת, וְצַעֲרִי הוֹלֵךְ וְגָדֵל אֵיךְ אֶמְצָא סְפִינָה שֶׁלִּי וְהַנַּעַר הַנִּזְכָּר לְעֵיל לֹא הָיָה יָכוֹל לִמְצוֹא גַּם שָׁם סְפִינָה קְטַנָּה, כִּי אֵין נִמְצָאִים שָׁם סְפִינוֹת קְטַנּוֹת כִּי-אִם מְעַט וְלֹא הָיָה מָצוּי אָז לִשְׁכֹּר וּבֶאֱמֶת עִקַּר הָעִכּוּב נוֹדַע לִי אַחַר כָּךְ שֶׁהָיָה רַק מֵחֲמַת שֶׁלֹּא הָיִיתִי יוֹדֵעַ מְקוֹם הַסְּפִינָה שֶׁלִּי כִּי דֶּרֶךְ הַסְּפִינוֹת הַקְּטַנּוֹת שֶׁיּוֹשְׁבִים שָׁם כַּמָּה אֲנָשִׁים מִכַּמָּה סְפִינוֹת גְּדוֹלוֹת וְהַסַּפָּן מוֹלִיךְ כָּל אֶחָד לַסְּפִינָה שֶׁלּוֹ, וְאַחַר כָּךְ הוּא חוֹזֵר מִשָּׁם וּבְבוֹאוֹ לְסוֹף הַיָּם מוֹצֵא עוֹד אֲנָשִׁים אֲחֵרִים כְּאֵלֶּה שֶׁצְּרִיכִין לֵילֵךְ לַסְּפִינוֹת הַגְּדוֹלוֹת וְהֵם

נִכְנָסִין תֵּכֶף לְהַסְּפִינָה קְטַנָּה וְהוּא מוֹלִיךְ כָּל אֶחָד לִמְקוֹמוֹ וְאָז כְּשֶׁעָמַדְתִּי שָׁם עִם הַנַּעַר חָזְרוּ סְפִינוֹת קְטַנּוֹת, וּכְשֶׁאָמַר לָהֶם הַנַּעַר לִקַּח אוֹתִי שָׁאַל הַסַּפָּן לְאֵיזֶה סְפִינָה וּמֻחָמַת שֶׁלֹּא יָכלְתִּי לְהָשִׁיב לוֹ תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה כִּי בְּעַצְמִי לֹא יָדַעְתִּי כַּנִּזְכָּר לְעֵיל, עַל כֵּן נָסַע תֵּכֶף עִם הַסְּפִינָה לְדַרְכּוֹ וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל שָׁם אֵצֶל הַיָּם וְהָלַכְתִּי אָנָה וָאָנָה אוּלַי אוֹכַל לִמְצֹא הַסְּפִינָה קְטַנָּה שֶׁל הַקַּפִּיטַאן שֶׁבָּא וְלֹא יָכלְתִּי לְמָצְאָהּ וְגֹדֶל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לִי אָז אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וְלֹא יָדַעְתִּי כְּלָל מַה לַּעֲשׂוֹת, וְהַיּוֹם אֵינוֹ עוֹמֵד בִּמְקוֹמוֹ וּכְבָר הָיָה סָמוּךְ לִפְנוֹת הַיּוֹם וְחָזַר עִמִּי הַנַּעַר לְאָבִיו וְאָמַר לְאָבִיו שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ בְּעַצְמִי הֵיכָן הַסְּפִינָה וַאֲנִי תְּלִיתִי הַחִסָּרוֹן בַּנַּעַר שֶׁאָמַרְתִּי שֶׁהוּא קָטָן וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְשַׁכֵּר סְפִינָה וּשְׁנֵיהֶם הָיָה אֱמֶת וְהִנֵּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו רִחֵם עָלַי, וְנִזְדַּמֵּן מֵאֵת ה' שֶׁיִּשַּׁב שָׁם אִישׁ אֶחָד שְׁמוֹ רַבִּי אַהֲרן, וְהוּא מְסַלּוֹנִיק רַק שֶׁבָּא לְשָׁם זֶה אֵיזֶה שְׁבוּעוֹת וְזֶה הָאִישׁ הָיָה יוֹדֵעַ מְעַט בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וְרִחֵם עָלַי וְהָלַךְ עִמִּי בְּעַצְמוֹ עַד שֶׁבָּא עִמִּי אֶל הַיָּם פַּעַם שֵׁנִית וּכְבָר הָלַכְתִּי הַרְבֵּה מְאד עַד שֶׁנִּתְיַאֲשְׁתִּי הַרְבֵּה וְהָלַכְתִּי עִמּוֹ עוֹד הַפַּעַם אֶל הַיָּם לַמָּקוֹם שֶׁהַסְּפִינוֹת קְטַנּוֹת הוֹלְכִין מִשָּׁם, וּבָאנוּ לְמָקוֹם אֶחָד שֶׁמִּתְקָרְבִים לְשָׁם הַסְּפִינוֹת הַקְּטַנּוֹת, וְעָמַדְנוּ שָׁם הַרְבֵּה וְלֹא מָצָאנוּ סְפִינָה קְטַנָּה וְגַם אִם נִמְצֵאת אֵיזֶה סְפִינָה לֹא קִבְּלָה אוֹתִי מֻחָמַת שֶׁלֹּא יָדַעְתִּי מְקוֹם הַסְּפִינָה שֶׁלִּי וְעָמַדְתִּי שָׁם בְּצַעַר גָּדוֹל וּבְפַחֲדֵי נֶפֶשׁ, וּבְכִלְיוֹן עֵינַיִם מְאד מְאד, וְלֹא יָדַעְתִּי מַה לַּעֲשׂוֹת וְהָלַכְתִּי לְכָאן וּלְכָאן אוּלַי אֶמְצָא הַסְּפִינָה קְטַנָּה שֶׁבָּאָה עִמִּי וְלֹא מָצָאתִי וְנִתְמַהְמַהְנוּ שָׁם הַרְבֵּה, וְרַבִּי אַהֲרן הַנִּזְכָּר לְעֵיל גָּמַל עִמִּי חֶסֶד וְיָשַׁב עִמִּי שָׁם בִּשְׁבִילִי אַחַר כָּךְ לְעֵת עֶרֶב בָּאָה סְפִינָה קְטַנָּה וְדִבֵּר ר' אַהֲרן עִם בַּעַל הַסְּפִינָה, וְסִפֵּר לוֹ הָעִנְיָן וְנִתְרַצָּה לְקַבֵּל אוֹתָנוּ וְצִוָּה לִי ר' אַהֲרן לִכְנֹס לְתוֹךְ זֹאת הַסְּפִינָה וְנִכְנַסְתִּי לְשָׁם וְגַם הוּא נִכְנַס עִמִּי וְהָעֲרֵבִי בַּעַל הַסְּפִינָה אָמַר שֶׁהוּא יוֹדֵעַ הַמָּקוֹם שֶׁעוֹמְדִים שָׁם הַסְּפִינוֹת הַבָּאוֹת מִסְּטַנְבּוּל, וְהָיָה לִי תִּקְוָה שֶׁעַל יָדוֹ אֶפְשָׁר אוּכַל לִמְצֹא הַסְּפִינָה שֶׁלִּי בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהָלַכְנוּ עִמּוֹ אֲבָל בְּזֹאת הַסְּפִינָה יָשְׁבוּ שָׁם עוֹד יִשְׂמְעֵאלִים וְעַרְבִיִּים מִכַּמָּה סְפִינוֹת הַסְּמוּכוֹת, וְהוֹלִיךְ בְּתַחְלָה אֶת כָּל אֶחָד לִסְפִינָה שֶׁלּוֹ, וְנִתְקָרֵב עִמָּנוּ לִכְמָה סְפִינוֹת בִּשְׁבִיל אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים הַנִּזְכָּרִים לְעֵיל וּקְצָת מֵהַסְּפִינוֹת הָיוּ סְפִינוֹת שֶׁל מִלְחָמָה שֶׁיִּשְׁבוּ שָׁם הַרְבֵּה יִשְׂמְעֵאלִים אַנְשֵׁי חַיִל, וּכְשֶׁרָאוּ אוֹתִי שָׂחֲקוּ וְהִתְלוֹצְצוּ אֲבָל לֹא פָּגַע בִּי שׁוּם אֶחָד מֵהֶם בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְכֵן הָלַךְ עִמָּנוּ מִסְּפִינָה לִסְפִינָה וְהוֹרִיד אֵצֶל כָּל אֶחָד כָּל אִישׁ לִסְפִינָתוֹ בְּתוֹךְ כָּךְ פָּנָה הַיּוֹם מְאד וְהִגִּיעַ זְמַן הַמִּנְחָה וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל, כִּי אֵיךְ אֶפְשָׁר לְחַפֵּשׂ סָמוּךְ לְחַשְּׁכָה וּבְתוֹךְ כָּךְ יַגִּיעַ הַלַּיְלָה וּבִפְרָט שֶׁהָיָה קְצָת רוּחַ סְעָרָה, אַחַר כָּךְ כְּשֶׁסִּלֵּק כָּל הַנִּזְכָּר לְעֵיל מֵהַסְּפִינָה וְלֹא נִשְׁאַר שָׁם כִּי-אִם אֲנַחְנוּ אֲנִי וְרַבִּי אַהֲרן הַנִּזְכָּר לְעֵיל עָנָה ר' אַהֲרן וְאָמַר, הַיּוֹם פָּנָה וְאִי אֶפְשָׁר לְחַפֵּשׂ עַכְשָׁו וְהַהֶכְרֵחַ לָשׁוּב לְבֵיתֵנוּ, וּלְמָחָר אֵלֵךְ עִמָּכֶם לְבַקֵּשׁ,

וְאַף- עַל-פִּי שֶׁהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מִזֶּה שֶׁאָצְטָרֵךְ לָלוּן בְּפַחֵי נֶפֶשׁ וּבְכִלְיוֹן עֵינַיִם, אַף עַל פִּי כֵן הָיָה נִיחָא לִי בָּזֶה מְאד כְּדֵי שֶׁלֹּא אֶסְבֹּן עַצְמִי בִּסְפִינָה קְטַנָּה בַּלַּיְלָה בִּפְרָט שֶׁצְּרִיכִין לְחַפֵּשׂ סְפִינָתִי כַּנִּזְכָּר לְעֵיל וְחָזַרְתִּי אֶל הַיַּבָּשָׁה וְלֹא נָתַתִּי לַסַּפָּן אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת וְחָזַרְתִּי עִם ר' אַהֲרן לְבֵית הַבַּעַל הַבַּיִת שֶׁלִּי וְדַעְתִּי טְרוּדָה בְּצַעַר מְאד

בַּדֶּרֶךְ שְׁאַל אוֹתִי ר' אַהֲרן הַנִּזְכָּר לְעֵיל אִם אֵין אִתִּי אֵיזֶה סֵפֶר חָדָשׁ וּבָזֶה הֶחֱיָה אוֹתִי וְתֵכֶף הֵשַׁבְתִּי לוֹ שֶׁיֵּשׁ אִתִּי סֵפֶר חָדָשׁ שֶׁלֹּא רְאִיתֶם אוֹתוֹ עֲדַיִן בִּמְדִינָה זוֹ וּשְׁמוֹ סֵפֶר לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן וְזֶה הָעִנְיָן הֶחֱיָה אוֹתִי מְאד, וְאָמַרְתִּי בְּלִבִּי שֶׁבִּשְׁבִיל זֶה לְבַד כְּדַאי כָּל הַיִּסּוּרִים וְטִלְטוּלִים שֶׁיֵּשׁ לִי שֶׁאֲנִי עַכְשָׁו כְּמוֹ בְּגָלוּת מִצְרַיִם שֶׁאֲנִי נָע וָנָד וּמְטֻלְטָל וּמְבֻלְבָּל בַּאֲלֻכְסַנְדְּרִיָא שֶׁל מִצְרַיִם אֲשֶׁר מֵעוֹלָם לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי לִהְיוֹת כָּאן אֲבָל כְּשֶׁאֲנִי זוֹכֶה לְהַזְכִּיר בַּאֲלֻכְסַנְדְּרִיָא בַּשּׁוּק שֵׁם הַסֵּפֶר שֶׁל רַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, בִּשְׁבִיל זֶה הַכֹּל כְּדַאי כְּפִי מַה שֶׁאֲנִי מַאֲמִין וְיוֹדֵעַ קְצָת גְּדֻלַּת קְדֻשַּׁת נוֹרָאוֹת זֶה הַסֵּפֶר וְגֹדֶל הַפְּעֻלּוֹת טוֹבוֹת וְנוֹרָאוֹת שֶׁעוֹשֶׂה בָּעוֹלָם וְכוּ' וְכוּ', וְאִם לֹא הָיִיתִי בְּכָאן מִי יוֹדֵעַ מָתַי הָיָה נִזְכָּר זֶה הַסֵּפֶר בְּכָאן, וְאִם לֹא בָּאתִי כִּי- אִם בִּשְׁבִיל זֶה דַּי, בִּפְרָט שֶׁהֵבַנְתִּי תֵּכֶף שֶׁעַל יְדֵי שְׁאֵלָה הַזֹּאת בְּוַדַּאי אֶזְכֶּה לִמְכֹּר כָּאן אֵיזֶה סֵפֶר (וְכֵן הָיָה) וְזֶה בְּוַדַּאי יָקָר בְּעֵינַי מֵעַל כָּל הוֹן

וְהָלַכְתִּי עִמּוֹ עַד לְבֵית הַבַּעַל הַבַּיִת ר' מֹשֶׁה הַנִּזְכָּר לְעֵיל וְנִכְנַס עִמִּי אֶל הָעֲלִיָּה וְרַבִּי מֹשֶׁה הַבַּעַל הַבַּיִת לֹא בָּא לְבֵיתוֹ עֲדַיִן וְלֹא הָיְתָה שָׁם כִּי-אִם הָאִשָּׁה וְקִבַּלְתִּי אוֹתִי בְּכָבוֹד בִּרְמִיזָה וְתֵכֶף הִתְפַּלַּלְתִּי מִנְחָה, כִּי כְּבָר פָּנָה הַיּוֹם מְאד וְאַחַר מִנְחָה נִתְיַשַּׁבְתִּי קְצָת הֵיכָן אֲנִי בָּעוֹלָם, וְנִחַמְתִּי אֶת עַצְמִי קְצָת, וְחִזַּקְתִּי אֶת עַצְמִי לִבְטֹחַ בַּה' שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל נָכוֹן בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל וְאַחַר כָּךְ הִתְפַּלַּלְתִּי מַעֲרִיב וְסִפַּרְתִּי סְפִירַת הָעֹמֶר וְקֹדֶם שֶׁגָּמַרְתִּי בָּא הַבַּעַל הַבַּיִת ר' מֹשֶׁה וְקִבֵּל אוֹתִי בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת וְיָשַׁבְתִּי עִמּוֹ עַל הַמַּצָּעוֹת שֶׁלָּהֶם כְּדַרְכָּם וְאַחַר כָּךְ בָּא ר' יוֹסֵף שֶׁאוֹכֵל שָׁם גַּם כֵּן אֵצֶל זֶה הַבַּעַל הַבַּיִת, וּשְׁאָר אֲנָשִׁים שְׁכֵנִים וְדִבַּרְתִּי עִמָּהֶם וְקִבְּלוּ אוֹתִי בְּכָבוֹד וְדִבַּרְתִּי עִמָּהֶם מֵעִנְיַן הַדֶּרֶךְ מִכָּאן לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּקְצָתָם אָמְרוּ שֶׁצְּרִיכִין לִסַּע דֶּרֶךְ עִיר דּוּמַיְטָא, שֶׁהוּא עִיר שֶׁל מִצְרַיִם וְזֶה אוֹמֵר כָּכָה וְזֶה כָּכָה מִתּוֹךְ דִּבְרֵיהֶם הֵבַנְתִּי תֵּכֶף שֶׁכְּפִי הַנִּרְאֶה יְהֵא דַּרְכֵּנוּ מִכָּאן לְצִידוֹן וּמִשָּׁם לְצִפַּת תובב"א [תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן], וְהָיָה לִי זֶה לְנַחַת וּלְסִימָן יְשׁוּעָה שֶׁאֲנִי מְדַבֵּר תֵּכֶף מִדֶּרֶךְ נְסִיעָתִי לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

אַחַר כָּךְ בָּאוּ לְשָׁם בְּנֵי הַנְּעוּרִים כְּמוֹ בְּנֵי חֲמֵשׁ-עֶשְׂרֵה אוֹ שֵׁשׁ- עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹתֵר, וְיָשְׁבוּ לִפְנֵי הַבַּעַל הַבַּיִת וְקָרְאוּ לְפָנָיו הַפָּרָשָׁה בַּמִּדְבָּר בְּנִגּוּן וּנְקֻדּוֹת שֶׁלָּהֶם, וְנִתְעַכַּבְנוּ אֵיזֶה שָׁעוֹת אַחַר כָּךְ אָכַלְנוּ סְעֻדַּת הַלַּיְלָה וְאָכַלְנוּ עִסָּה שֶׁקּוֹרִין לוֹקְשִׁין (אִטְרִיּוֹת) עִם גְּבִינָה בְּיָדִים וְעִם לֶחֶם כְּדַרְכָּם וְהַכֹּל הָיָה חָבִיב בְּעֵינַי מֵאַחַר שֶׁזָּכִיתִי עַל כָּל פָּנִים שֶׁיִּהְיֶה לִי

מָקוֹם מְנוּחָה לָלוּן בְּמָקוֹם רָחוֹק כָּזֶה, וְגַם נוֹתְנִין לִי לֶאֱכל בָּרוּךְ הַשֵּׁם אַחַר כָּךְ צִוּוּ לִי לַעֲלוֹת עַל הָעֲלִיָּה שֶׁעַל עֲלִיָּה זאת לִישֹׁן שָׁם, וְיָשַׁנְתִּי שָׁם עַל הַקַּרְקַע וְהַכָּרִים וְהַכְּסָתוֹת שֶׁלִּי לֹא הָיָה לִי עֲדַיִן שָׁם, וְנָתְנוּ לִי אֵיזֶה יְרִיעָה וְכַר שֶׁל קַשׁ כְּדַרְכָּם, וְיָשַׁנְתִּי שָׁם וְהַכל הָיָה יָקָר בְּעֵינַי מְאד, אֲבָל לֹא יָכלְתִּי לִישֹׁן כִּי-אִם מְעַט בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם עָמַדְתִּי, וְהָלַךְ עִמִּי בֶּן הַבַּעַל הַבַּיִת לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְשָׁאַלְתִּי אִם יֵשׁ שָׁם בֵּית הַטְּבִילָה וּבְקִשְׁי גָּדוֹל עַד שֶׁהֵבִינוּ כַּוָּנָתִי, וְהוֹדִיעוּ לִי שֶׁבְּבֵית הַכְּנֶסֶת יֵשׁ שָׁם מִקְוֶה אֲבָל שָׁם אֵין הוֹלְכִים הָאֲנָשִׁים לְטְבל כְּלָל אֶפְלּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת וּבְעֶרֶב-יוֹם-טוֹב וּבִקַּשְׁתִּי מֵהַנַּעַר שֶׁיּוֹלִיךְ אוֹתִי לַמִּקְוֶה וּמִלֹּא רְצוֹנִי וְהָלַךְ עִמִּי לְשָׁם וְעָמְדָה שָׁם אִשָּׁה אַחַת שֶׁמְּמֻנָּה עַל טְבִילַת נָשִׁים, וְלֹא רָצְתָה בִּתְחִלָּה לְהַנִּיחַ אוֹתִי לִכְנס וְהַנַּעַר טָעַן עִמָּהּ בִּשְׁבִילִי אַחַר כָּךְ נִכְנַסְתִּי וְטָבַלְתִּי שָׁם וְזֶה הֶחֱיָה אוֹתִי מְאד מְאד, כִּי זֶה יוֹתֵר מִשְּׁנֵי שָׁבוּעוֹת שֶׁלֹּא זָכִיתִי לִטְבל בְּמִקְוֶה וְהָיוּ לִי יִסּוּרִים מִזֶּה, עַל כֵּן הָיָה לִי נַחַת רוּחַ מְאד מַה שֶּׁזָּכִיתִי עַכְשָׁו לְהִטָּהֵר בְּמִקְוֶה אַחַר כָּךְ הָלַכְתִּי לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וְהָיָה שָׁם אֲנָשִׁים מְעַטִּים וְלֹא הִתְפַּלְּלוּ בְּצִבּוּר, רַק בְּדַחַק גָּדוֹל קִבְּצוּ אַחַר כָּךְ מִנְיָן לוֹמַר קְדֻשָּׁה וּבָרְכוּ וַאֲנִי לָוִיתִי שָׁם טַלִּית וּתְפִלִּין וְהִתְפַּלִּין שֶׁלָּהֶם כֻּלָּם קְטַנִּים מְאד מְאד, עִבְרִים פָּחוֹת הַרְבֵּה מֵאֶצְבַּע, גַּם הַטַּלִּית שֶׁלִּוִּיתִי הָיָה שֶׁל צֶמֶר גֶּפֶן וְקָטָן מְאד וְגַם יֵשׁ שָׁם טַלִּיתִים שֶׁל צֶמֶר, אֲבָל אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ שָׁם אָז, רֻבָּם הָיוּ לָהֶם טַלִּיתוֹת שֶׁל צֶמֶר גֶּפֶן, וְהִתְפַּלַּלְתִּי בְּטַלִּית וּתְפִלִּין אֵלּוּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת

אַחַר כָּךְ יָצָאתִי מִבֵּית הַכְּנֶסֶת עִם הַנַּעַר הַנִּזְכָּר לְעֵיל, וְחָזַרְתִּי לְבֵית הָאַכְסַנְיָא שֶׁלִּי וְכִבְּדוּ אוֹתִי בְּקַאוֶוע עִם פַּת הַבָּא בְּכִסְנִין וְהִמְתַּנְתִּי הַרְבֵּה עַל ר' אַהֲרן עַד שֶׁגָּמַר תְּפִלַּת שַׁחֲרִית וְאַחַר כָּךְ אָמַר תְּהִלִּים, אַחַר כָּךְ הָלַךְ עִמִּי אֶל הַיָּם לַחֲזֹר וּלְבַקֵּשׁ הַסְפִּינָה וְחָזַרְתִּי וְהָלַכְתִּי בְּפָחֵי נֶפֶשׁ מֵחֲמַת שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ מְקוֹם הַסְּפִינָה, וְהַיּוֹם-עֶרֶב שַׁבָּת שֶׁהוּא עֶרֶב שַׁבּוּעוֹת, וְאִם חַס וְשָׁלוֹם לֹא אֶמְצָא הַיּוֹם הַסְּפִינָה כְּמוֹ אֶתְמוֹל, מָה אֶעֱשֶׂה בְּשַׁבָּת וְשַׁבּוּעוֹת כְּשֶׁאֶהְיֶה חַס וְשָׁלוֹם לְבַדִּי בְּלֹא חֲבֵרִי רי"א כִּי אֵיךְ יֶעֱרַב לִי שִׁמְחַת שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, כְּשֶׁאֶהְיֶה חַס וְשָׁלוֹם נִתְעֶה מֵחֲבֵרִי וּסְפִינָתִי, וְהוּא מִמֶּנִּי, וּבְשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר לְבַקֵּשׁ בְּתוֹךְ שֶׁהַלְכנוּ פָּגַע בָּנוּ סְפָרַדִּי אֶחָד, שֶׁבָּא מִירוּשָׁלַיִם וְנָסַע מִשָּׁם לְאִיזְמִיר, וְסִפֵּר לִי שֶׁנּוֹדַע לוֹ בַּסְּפִינָה שֶׁלּוֹ שֶׁאָנַחְנוּ בָּאנוּ לְכָאן מִסְּטַנְבּוּל כִּי סוֹפֵר אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי סְפִינָתֵנוּ הָיָה בַּסְּפִינָה שֶׁלּוֹ וְסִפֵּר לוֹ וּבִשְׁבִיל זֶה בָּא אֶל הָעִיר כְּדֵי לִשְׁאל אוֹתִי אִם אֵין לִי אִגֶּרֶת מִסְּטַנְבּוּל מֵאֲנָשֵׁי סְפָרַדִּים הַשְּׁבָתִי לוֹ שֶׁאֵין בְּיָדִי שׁוּם אִגֶּרֶת מֵהַסְּפָרַדִּים, וְדִבַּרְתִּי אֵיזֶה דִּבּוּרִים עִם הַסְּפָרַדִּי הַנִּזְכָּר לְעֵיל וְהָיָה לִי קְצָת נֶחָמָה עַל יְדֵי זֶה אַחַר כָּךְ הָלַךְ ר' אַהֲרן עִם הַסְּפָרַדִּי לְצָרְכּוֹ וַאֲנִי אַחֲרֵיהֶם אַחַר כָּךְ חָזַר עִמִּי ר' אַהֲרן אֶל הַיָּם וְיָשַׁב עִמִּי שָׁם הַרְבֵּה וְלֹא מָצָא סְפִינָה קְטַנָּה לְצָרְכֵּנוּ וְאוֹתוֹ הָעֶרֶבִי שֶׁל אֶתְמוֹל לֹא הָיָה שָׁם, וְנִתְעַכַּבְנוּ שָׁם הַרְבֵּה וְהָיָה לִי כְּלָיוֹן עֵינַיִם

הַרְבֵּה אַחַר כָּךְ בָּאוּ שְׁנֵי עֲרָבִיִּים קְטַנִּים עִם סְפִינָה וְדִבֵּר עִמָּהֶם רַבִּי אַהֲרֹן וְשָׂכַר אוֹתָם וְצִוָּה לִי לִכְנֹס בִּסְפִינָתָם וְנִכְנַסְתִּי לְשָׁם וְגַם רַבִּי אַהֲרֹן נִכְנַס עִמִּי וְהָיָה לִי צַעַר כִּי הֵבַנְתִּי כִּי קְטַנִּים כָּאֵלּוּ בְּוַדַּאי לֹא יוּכְלוּ לִמְצֹא סְפִינָתִי וְהָלְכוּ עִמִּי לִסְפִינוֹת אֲחֵרִים לְצָרְכָּם אַחַר כָּךְ הִתְחִילוּ לֵילֵךְ עִמִּי לְבַקֵּשׁ סְפִינָתִי וְהָלַכְנוּ לְכָאן וּלְכָאן וְלֹא מָצָאנוּ הַסְּפִינָה שֶׁלִּי וּבְכָל פַּעַם שׁוֹאֲלִים אוֹתִי הֵיכָן הַסְּפִינָה שֶׁלְּךָ, וְהוּא כְּמוֹ שָׁעַר בְּנַפְשִׁי, כִּי אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לַּהֲשִׁיבָם אַחַר כָּךְ הָלְכוּ עִמִּי עוֹד בְּתוֹךְ כָּךְ פָּגַעְנוּ בִּסְפִינָה קְטַנָּה אַחֶרֶת שֶׁהָיְתָה גְּדוֹלָה קְצָת מִסְּפִינָה שֶׁיִּשַּׁבְנוּ בָּהּ, וְשָׁם יָשְׁבוּ שְׁנֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים גְּדוֹלִים וְדִבֵּר עִמָּהֶם ר' אַהֲרֹן וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה דִּבֵּר עִמָּהֶם אַחַר כָּךְ נִתְקָרְבָה הַסְּפִינָה אֲצָלֵנוּ וְיָצְאנוּ מִסְּפִינָה שֶׁיִּשַּׁבְנוּ תְּחִלָּה לִסְפִינָה זאת, וְהָלַכְתִּי עִם אֵלּוּ הָעַרְבִיִּים הַגְּדוֹלִים וְהָיָה לִי קְצָת נַחַת מִזֶּה כִּי הֵבַנְתִּי שֶׁהֵם יֵדְעוּ יוֹתֵר לְבַקֵּשׁ הַסְּפִינָה וְהָלַכְנוּ עִמָּהֶם לַמָּקוֹם שֶׁעוֹמְדִים סְפִינוֹת שֶׁל אִיטַלְיָא, וְהָלַכְנוּ מִסְּפִינָה לִסְפִינָה וְלֹא מָצָאנוּ הַסְּפִינָה שֶׁלִּי וְעֵינַי כָּלוֹת מְאד וּמְצַפּוֹת עַל כָּל הַסְּפִינוֹת, אוּלַי אֶזְכֶּה לִמְצֹא אֵיזֶה סִימָן אוֹ לִרְאוֹת אֵיזֶה סַפָּן מֵאֲנָשַׁי סְפִינָתִי וְלֹא רָאִיתִי וְהִתְחַלְתִּי לִצְעֹק בְּקוֹל: יְהוּדָא לַייֶזֶר, יְהוּדָא לַייֶזֶר, וְאֵין קוֹל וְאֵין עוֹנֶה אַחַר כָּךְ בָּאנוּ סָמוּךְ לִסְפִינָתֵנוּ וְלֹא הִכַּרְתִּי אוֹתָהּ, אֲבָל הַסַּפָּן אָמַר שֶׁיִּתְקָרֵב לִסְפִינָה זאת, וְנִתְקָרַבְנוּ לְשָׁם וּבְחַסְדֵי ה' בָּאנוּ לַסְּפִינָה שֶׁלָּנוּ וְתֵכֶף רָאוּ אוֹתִי הַמַּטְרָאסִין וְהִתְחִילוּ לִצְעֹק אַלַי וְלִקְרוֹת אֶת ר' יְהוּדָא אֶלִיעֶזֶר שֶׁיֵּרֵד בְּאוֹתָהּ שָׁעָה לְחַדְּרֵנוּ שֶׁיִּשַּׁבְנוּ שָׁם וְיָצָא לִקְרָאתִי תֵּכֶף וְגָדַל הַשִּׂמְחָה שֶׁהָיָה לִי אָז כְּשֶׁזָּכִיתִי לִרְאוֹת אוֹתוֹ אֵין לְשַׁעֵר וְגַם עַל ר' יְהוּדָא אֶלִיעֶזֶר הָיָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה כִּי הוּא הָיָה לוֹ גַּם כֵּן כְּלָיוֹן עֵינַיִם גָּדוֹל מְאד עַל שֶׁנִּתְעַכְּבְתִּי כָּל כָּךְ קָרוֹב לְמֵעֵת לְעֵת בָּרוּךְ הַשֵּׁם הַגּוֹמֵל לַחַיָּבִים טוֹבוֹת אֲשֶׁר עֲזָרַנִי עַד כֹּה, וְנָתַן לִי כֹּחַ לִסְבֹּל בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל

וְתֵכֶף קִבַּלְנוּ כָּל הַחֲפָצִים לִסְפִינָה זאת שֶׁבָּאתִי עִמָּהּ, וְגַם רי"א יָרַד לְתוֹכָהּ וְחָזַרְנוּ כֻּלָּנוּ אֶל הָעִיר וְתֵכֶף בָּאוּ הָעַרְבִיִּים הַנּוֹשְׂאִים מַשָּׂאוֹת וְחָטְפוּ הַחֲפָצִים מֵהַסְּפִינָה כְּדַרְכָּם כִּי כָּל אֶחָד מַקְדִּים עַצְמוֹ כְּדֵי שֶׁהוּא יִשָּׂא הַמַּשָּׂאוֹי כְּדֵי לְקַבֵּל שָׂכָר אֲבָל בָּרוּךְ הַשֵּׁם לֹא הָיָה לָנוּ שׁוּם הֶזֵּק, וְהַכֹּל עַל יְדֵי ר' אַהֲרֹן הַנִּזְכָּר לְעֵיל שֶׁיָּדַע לְדַבֵּר עִמָּהֶם וְלִשְׂכֹּר אוֹתָם הֵיטֵב וּלְהוֹדִיעַ לָהֶם הֵיכָן צְרִיכִין לִשָּׂא הַחֲפָצִים שֶׁלָּנוּ בָּרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁהִזְמִין לָנוּ הָאִישׁ רַבִּי אַהֲרֹן הַנִּזְכָּר לְעֵיל שֶׁגָּמַל עִמִּי חֶסֶד בְּחִנָּם וּבִלְעָדָיו אֵינִי יוֹדֵעַ מָה הָיִיתִי עוֹשֶׂה וּתְהִלָּה לָאֵל הִכְנִיס אוֹתִי בְּשָׁלוֹם עִם כָּל הַחֲפָצִים לְבֵית הָאַכְסַנְיָא שֶׁלִּי בָּרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל שָׁלוֹם:

קטז

גַּם בְּעֵת שֶׁהָלְכוּ הָעַרְבִיִּים עִם הַחֲפָצִים הָיָה לִי צַעַר קְצָת כִּי עֲרָבִי אֶחָד נִתְעַכֵּב לְתַקֵּן מַשָּׂאוֹ, בְּתוֹךְ כָּךְ הָלְכוּ הַשְּׁאָר וַאֲנִי נִתְעַכַּבְתִּי עִמּוֹ וְאַחַר כָּךְ הָלַךְ הָעַרְבִי וַאֲנִי אַחֲרָיו,

וְהָעֶרְבִי לֹא יָדַע לְהֵיכָן לִשָּׂא הַמַּשָּׂאוֹי, וְגַם אֲנִי לֹא יָדַעְתִּי וְהָלַךְ הָעַרְבִי בִּתְחִלָּה לְכַמָּה בָּתִּים אֲחֵרִים וְרָצָה לְהַנִּיחַ שָׁם הַמַּשָּׂאוֹי, כִּי לֹא יָדַע לְהֵיכָן צָרִיכִין לִשָּׂא, וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אֲבָל לֹא נִתְמַהְמַהּ הַרְבֵּה, וַעֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לָבוֹא לְבֵית הָאַכְסַנְיָא שֶׁלִּי, וְעָלִינוּ עַל הָעֲלִיָּה הַמְיֻחֶדֶת שֶׁיָּשַׁנְתִּי שָׁם בַּלַּיְלָה וְשָׁם הִנַּחְתִּי כָּל הַחֲפָצִים בְּשָׁלוֹם וְנָתַתִּי שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהֵבִיא אוֹתָנוּ בְּיַחַד בְּשָׁלוֹם, וְגַם תְּהִלָּה לָאֵל יֵשׁ לָנוּ אַכְסַנְיָא טוֹבָה עֲלִיָּה מְיֻחֶדֶת שֶׁיְּכוֹלִים לַעֲשׂוֹת בָּהּ מַה שֶּׁנִּרְצֶה לִלְמֹד וּלְהִתְפַּלֵּל כְּדַרְכֵּנוּ, שֶׁמְּשֻׁנֶּה הַרְבֵּה מֵהַפְּרֻעְנְקִין בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנִי:

קיז

אַחַר כָּךְ הִתְחַלְנוּ לְהָכִין עַצְמֵנוּ עַל שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב וְהָלַכְנוּ לְנַלֵּחַ עַצְמֵנוּ אֵצֶל יִשְׁמָעֵאל וְגַם אֱמוּנוּת הַגִּלּוּחַ שֶׁלָּהֶם מְשֻׁנֶּה מְאֹד מֵאֱמוּנִים שֶׁלָּנוּ וְהָלַכְנוּ לְטִבּוּל בַּמִּקְוֶה שֶׁבְּבֵית-הַכְּנֶסֶת וְשָׁם אֵין מָרְחָץ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְגַם אֵין הוֹלְכִים שָׁם לְטִבּוּל אֶפִלּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְעֶרֶב יוֹם טוֹב, מִכָּל שֶׁכֵּן בְּיוֹם טוֹב וְשַׁבָּת עַצְמוֹ וּבְרוּךְ הַשֵּׁם הָיָה הַכֹּל עַל נָכוֹן וְשָׁמַחְנוּ מְאֹד שֶׁזָּכִינוּ אַחַר חֲלִישׁוּת וְיִסּוּרִין כָּאֵלּוּ וְטִלְטוּלִים כָּאֵלּוּ שֶׁהָיָה לָנוּ עַל הַיָּם לָבוֹא עַל חַג הַשָּׁבוּעוֹת וְשַׁבָּת קֹדֶשׁ לִמְקוֹם מְנוּחָה בָּרוּךְ הַשֵּׁם:

קיח

וְהִנֵּה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ, בָּעֵת שֶׁהָיִינוּ בַּחֲצַר בֵּית הַכְּנֶסֶת בִּשְׁבִיל לִטְבּוֹל שָׁם בַּמִּקְוֶה, נִזְדַּמֵּן לָנוּ שָׁם עָנִי אֶחָד סְפָרַדִּי שֶׁעָמַד שָׁם בַּחֲצַר בֵּית הַכְּנֶסֶת כִּי רב הָעֲנִיִּים הַפְּשׁוּטִים וַאֲפִלּוּ הַחֲשׁוּבִים מִעַט אֵין לָהֶם אַכְסַנְיָא שָׁם כִּי-אִם בַּחֲצַר בֵּית הַכְּנֶסֶת, רַק הַחֲשׁוּבִים בְּיוֹתֵר נוֹתְנִים לָהֶם אַכְסַנְיָא אֵצֶל ר' מֹשֶׁה גַּבַּאי שֶׁעָמַדְנוּ אֶצְלוֹ וְזֶה הַסְּפָרַדִּי הַנִּזְכָּר לְעֵיל הָיָה מִצְפָּת וְהָיָה יוֹדֵעַ לְדַבֵּר קְצָת בִּלְשׁוֹנֵנוּ, וְדִבַּרְנוּ עִמּוֹ וְהָיָה לָנוּ לְנַחַת וּבְתוֹךְ דְּבָרָיו בָּא אֶחָד מֵהָעִיר שְׁמוֹ רַבִּי יְהוּדָא וּמִתּוֹךְ דִּבְרֵיהֶם הוֹדִיעוּ לָנוּ שֶׁיֵּשׁ סְפִינָה שֶׁרְצוֹנָהּ לֵילֵךְ אַחַר יוֹם טוֹב לְצִידוֹן, וְהִבְטִיחַ לָנוּ רַבִּי יְהוּדָה הַנִּזְכָּר לְעֵיל לְהוֹדִיעַ לָנוּ מֻזָּה וְזֶה הָיָה אֶצְלֵנוּ בְּשׂוֹרָה טוֹבָה מְאֹד בְּמָקוֹם כָּזֶה:

קיט

וְהִנֵּה תְּהִלָּה לָאֵל קִבְּלוּ אוֹתָנוּ בְּבֵית הַבַּעַל הַבַּיִת הַנִּזְכָּר לְעֵיל בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב בְּכָבוֹד גָּדוֹל וּבְנַחַת, וְהָיָה לָנוּ מָקוֹם מְנוּחָה עַל הָעֲלִיָּה שֶׁהָיָה בִּרְשׁוּתוֹ לַעֲשׂוֹת שָׁם מַה שֶּׁאֶרְצֶה

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזַרְנִי שָׁם בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל לְחַדֵּשׁ שָׁם לִכְבוֹד שַׁבָּת וְשָׁבוּעוֹת מֵעִנְיָן מַתַּן תּוֹרָה דְּבָרִים נָאִים בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

קכ

וְהִנֵּה בְּיוֹם שַׁבָּת קֹדֶשׁ הִזְמִין ה', שֶׁבָּא בְּסָפִינָה אוֹרֵחַ אֶחָד מֵעִיר טְשֶׁרְנִיקִילְס הַסָּמוּךְ לְסָטַנְבּוּל, וּמִשָּׁם בָּא לְכָאן לַאֲלֶכְסַנְדְּרִיָּא וְזֶה הָאוֹרֵחַ הָיָה מִמְּדִינָתֵנוּ מִקְּהִלַּת-קֹדֶשׁ פְּרֶמִיסְלָא וְזֶה כְּמוֹ שְׁנָתַיִם שֶׁיָּצָא מִבֵּיתוֹ לְבַדּוֹ בְּיָדַיִם רֵיקָנִיּוֹת, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזְרוֹ שֶׁבָּא לְאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ וְיָשַׁב שָׁם אֵיזֶה חֳדָשִׁים, וְאַחַר כָּךְ יָצָא מִשָּׁם וְסִבֵּב בִּמְדִינוֹת יִשְׁמָעֵאל עַד שֶׁבָּא לְכָאן בְּיוֹם שַׁבָּת קֹדֶשׁ וְנָתַן לוֹ הָרַב גַּם כֵּן אַכְסַנְיָא אֵצֶל הַבַּעַל הַבַּיִת שֶׁלָּנוּ וְהָיָה לָנוּ לְנַחַת גָּדוֹל שֶׁנִּזְדַּמֵּן לָנוּ עוֹד אֶחָד מִמְּדִינוֹתֵינוּ, וְהָיָה לָנוּ עִם מִי לְדַבֵּר וְאֶצְלִי הָיָה זֶה טוֹבָה גְּדוֹלָה לְכַמָּה עִנְיָנִים

וּבְמוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ לֵיל א' שֶׁל שָׁבוּעוֹת נִתְקַבְּצוּ כַּמָּה אֲנָשִׁים לְבֵית הַבַּעַל הַבַּיִת שֶׁלָּנוּ, וְהָיִינוּ נֵעוֹרִים שָׁם יַחַד כִּי אֵין שָׁם בֵּית הַמִּדְרָשׁ רַק בְּתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבְבֵית הַכְּנֶסֶת אֵין נֵעוֹרִים שָׁם רַק קְצָתָם נִתְקַבְּצוּ לְבֵית הַבַּעַל הַבַּיִת שֶׁלָּנוּ וְהָיִינוּ נֵעוֹרִים שָׁם וְהָיָה זֶה לָנוּ לְנַחַת גָּדוֹל, וְאָמַרְנוּ כָּל הַתִּקּוּן וְגַם הָאִדְּרָא רַבָּא כִּי שָׁם הַלַּיְלָה גְּדוֹלָה בָּעִתִּים הַלָּלוּ קָרוֹב לְכַפְלַיִם מִשְּׁעוּר הַלַּיְלָה שֶׁלָּנוּ, כִּי שָׁם הַלַּיְלָה בְּלֵיל שָׁבוּעוֹת הוּא שְׁמוֹנָה שָׁעוֹת אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן לֹא הָיָה לָנוּ צַעַר מִנִּדּוּד הַשֵּׁנָה, כִּי יָשַׁבְנוּ שָׁם בְּהַרְוָחָה גְּדוֹלָה עַל הַמַּצָּעוֹת שֶׁלָּהֶם וּבְכָל פַּעַם נָתְנוּ לָנוּ קַאוָוע לִשְׁתּוֹת וְסָמוּךְ לְיוֹם נָתְנוּ לְכָל הָעוֹלָם יֵין שֶׁרְף טוֹב עִם מְרַקַּחַת שֶׁל קְלִפַּת מַאראַנְצֶן (תַּפּוּזִים) גַּם סָמוּךְ לְאוֹר הַיּוֹם הִתְחִילוּ קְצָת סְפָרְדִים לְנַגֵּן שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת קְצָתָם הַיְדוּעִים לָנוּ וּקְצָת אֲחֵרִים בְּנִגּוּנִים מְשֻׁנִּים שֶׁלָּהֶם, וְגַם נִגְּנוּ יְהִ רִבּוֹן עָלַם וְכוּ' בְּנִגּוּן וּנְקֻדּוֹת מְשֻׁנּוֹת שֶׁלָּהֶם, וְאַף עַל פִּי כֵן הָיָה לִי נַחַת גָּדוֹל מְאד וְהָיִיתִי מְנַגֵּן עִמָּהֶם גַּם כֵּן נִגּוּן שֶׁלָּהֶם, וְשָׁמַחְתִּי שֶׁשָּׂמַעְתִּי שֶׁבְּכָל מָקוֹם מְזַמְּרִים וּמְשַׁבְּחִים לִשְׁמוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה עַד שֶׁהֵאִיר הַיּוֹם, וְאָז הָלַכְנוּ לִטְבֹּל וְהֵם הָלְכוּ כָּלָם לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת כִּי שָׁם מִתְפַּלְּלִים כָּלָם בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם בְּשָׁבוּעוֹת אַף עַל פִּי שֶׁרֻבָּם לֹא הָיוּ נֵעוֹרִים וַאֲנַחְנוּ הִתְפַּלַּלְנוּ בְּבֵיתֵנוּ וְאַחַר הַתְּפִלָּה אָכַלְנוּ אֹרֶז עִם חָלָב וּדְבַשׁ, כִּי כָּךְ הַמִּנְהָג שֶׁלָּהֶם לֶאֱכֹל בְּשָׁבוּעוֹת דְּבַשׁ וְחָלָב

גַּם בְּלֵיל ב' שֶׁל שָׁבוּעוֹת עָזְרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהָיָה שָׁם אֶחָד שֶׁאָכַל גַּם כֵּן אֵצֶל בַּעַל הַבַּיִת שֶׁלָּנוּ, וְהִתְחִיל לָבוֹא בְּשִׂמְחָה וְנִגְּנוּ לוֹ וְהוּא הִתְחִיל לְרַקֵּד, עַד שֶׁאַחַר כָּךְ שָׂמַחְנוּ גַּם כֵּן וְרִקְּדְנוּ עִמּוֹ יַחַד וְשָׂמַחְנוּ כָּל הַמְּסֻבִּין שָׁם וְזֶה הָיָה יָקָר בְּעֵינֵינוּ מְאד שֶׁזָּכִינוּ לִשְׂמֹחַ וּלְרַקֵּד בֶּחָג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ בְּמָקוֹם רָחוֹק וּמְשֻׁנֶּה כָּזֶה, מַה שֶּׁלֹּא עָלָה עַל דַּעְתֵּנוּ כִּי

הָיִינוּ סְבוּרִים שֶׁחַס וְשָׁלוֹם נִתְעַכֵּב עַל הַסְּפִינָה בְּשַׁבּוּעוֹת חַס וְשָׁלוֹם, וְעַכְשָׁו עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לָבוֹא אֶל הָעִיר לְאַכְסַנְיָא טוֹבָה וְלִשְׁמֹחַ בְּשַׁבּוּעוֹת בְּרִקּוּדִין בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

קכא

וּבְיוֹם שֵׁנִי אַחַר הַתְּפִלָּה הָלַכְנוּ אֶל הָרַב לְקַבֵּל פָּנָיו וַאֲנִי לֹא הָיִיתִי בְּבֵית הַכְּנֶסֶת כְּלָל בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב כִּי- אִם בְּעֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ בַּבֹּקֶר וּבְלֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ, אֲבָל רי"א הָיָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְעָלָה שָׁם לַתּוֹרָה וְסִפֵּר שֶׁשָּׁם מוֹצִיאִין הַסֵּפֶר-תּוֹרָה בַּתִּיק שֶׁלָּהּ וּבְתוֹךְ הַתִּיק קוֹרִין בָּהּ וְגַם אֵין מַנִּיחִין הַסֵּפֶר-תּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁעוֹמְדֶת בַּתִּיק כָּךְ מַעֲמִידִין אוֹתָהּ עַל הַשֻּׁלְחָן, וּפוֹתְחִין הַתִּיק עִם הַסֵּפֶר-תּוֹרָה בְּיַחַד וְקוֹרִין בַּסֵּפֶר- תּוֹרָה כְּשֶׁהִיא עוֹמֶדֶת זְקוּפָה בַּתִּיק וּמִבֵּית הָרַב הָלַכְנוּ לַגְּבִיר ר' אַבְרָהָם טִילְקָא וּבַתְּחִלָּה הוֹלִיכוּ אוֹתָנוּ לְבֵית אָחִיו רַבִּי יוֹסֵף שֶׁדַּר עִמּוֹ בְּחֻצַּר אַחַת, וְאַחַר כָּךְ נִכְנַסְתִּי לְבֵית רַבִּי אַבְרָהָם הַנִּזְכָּר לְעֵיל, וְקִבֵּל אוֹתָנוּ בְּכָבוֹד גָּדוֹל וּמָסַרְתִּי לוֹ הָאִגֶּרֶת שֶׁהָיָה בְּיָדִי אֵלָיו מֵרַבִּי יְחִיאֵל כַּמְבאָר לְעֵיל וְאַחַר כָּךְ אָמַר לָנוּ שֶׁאִם אָנוּ צְרִיכִין לְטוֹבָתוֹ נָבוֹא אֵלָיו אַחַר יוֹם טוֹב וְנִפְטַרְנוּ מִמֶּנּוּ בְּשָׁלוֹם:

קכב

וְהִנֵּה תְּהִלָּה לְאֵל עָבַר הַשַּׁבָּת וְיוֹם טוֹב בְּשָׁלוֹם וְשִׂמְחָה וְנַחַת רַק בְּלֵיל יוֹם טוֹב שֵׁנִי אַחַר הַסְּעֻדָּה כְּשֶׁהִנַּחְתִּי לִישֹׁן נֶחֱלַשְׁתִּי, וְהֻכְרַחְתִּי לִתֵּן הֶקְאוֹת הַרְבֵּה וְכָל זֶה הָיָה מֵחֲמַת שֶׁעֲדַיִן לֹא חָזַרְתִּי לְאֵיתָנַי בִּשְׁלֵמוּת מִגֹּדֶל הַחֲלִישׁוּת הַכָּבֵד שֶׁהָיָה לִי עַל הַיָּם גַּם אַחַר יוֹם טוֹב הִרְגַּשְׁתִּי שֶׁעֲדַיִן אֵינִי בְּקַו הַבְּרִיאָה בִּשְׁלֵמוּת, וְכָל מַה שֶׁאָכַלְתִּי הָיָה קָשֶׁה עָלַי:

קכג

אַחַר יוֹם טוֹב הִתְחַלְתִּי לַחֲשֹׁב תֵּכֶף אֵיךְ זוֹכִין לָצֵאת מִכָּאן לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי קֹדֶם יוֹם טוֹב, אַף עַל פִּי שֶׁהֵבַנְתִּי תֵּכֶף שֶׁאֲנִי צָרִיךְ כָּאן לְרַחֲמִים רַבִּים וִישׁוּעָה גְּדוֹלָה לָצֵאת מִכָּאן, אַף עַל פִּי כֵן הִכְרַחְתִּי עַצְמִי לְהַעֲבִיר מִדַּעְתִּי דְּאָגָה זאת כְּדֵי שֶׁלֹּא לְעַרְבֵּב שִׂמְחַת שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב אֲבָל אַחַר יוֹם טוֹב הִתְחַלְתִּי לַחֲשֹׁב בָּזֶה, וְרָאִיתִי גֹּדֶל דָּחְקִי עַתָּה כִּי לֹא הֵבֵאתִי לַאֲלָכְסַנְדְּרִיָּא כִּי-אִם בְּעֶרֶךְ שְׁלֹשָׁה טָאלֶיר, וְהוֹצָאוֹת הַסְּפִינָה קָטַנָּה וְהַמֶּכֶס וְכוּ' מִן הַסְּפִינָה הַגְּדוֹלָה עַד הָאַכְסַנְיָא עָלָה קָרוֹב לִשְׁמוֹנָה טָאלֶיר שֶׁל מְצָרִים (שֶׁהֵם פְּחוּתִים שְׁלִישׁ מִטָּאלֶיר טוּבִים שֶׁל סְטַנְבּוּל) וּבֶאֱמֶת לֹא הָיָה בְּיָדִי אֶלּוּ הַהוֹצָאוֹת, רַק הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רִחֵם עָלַי שֶׁרַבִּי אַהֲרֹן הַנִּזְכָּר לְעֵיל שֶׁגָּמַל חֶסֶד עִמִּי כַּנִּזְכָּר לְעֵיל, וְטָרַח עַצְמוֹ עֲבוּרִי כָּל כָּךְ, נָתַן מִשֶּׁלּוֹ לְעֵת עַתָּה כָּל הַסָּךְ הַנִּזְכָּר לְעֵיל, וּמֵעֵט הַפָּאֲרִיס שֶׁהָיָה אֶצְלִי, נִשְׁאַר בְּיָדִי עַל

הוֹצָאוֹת קְטַנִּים וְעַתָּה צְרִיכִין לְהַחֲזִיר הַסָּךְ הַנִּזְכָּר לְעֵיל לְרַבִּי אַהֲרן, וְלִשְׁכֹּר סְפִינָה לְצִידוֹן אוֹ לְעַכּוֹ שֶׁהוּא יוֹתֵר מִמַּהֲלַךְ שְׁלֹשָׁה יָמִים וְהַדֶּרֶךְ רָחוֹק כְּמַעַט כְּמוֹ מֵאָדֳעס לְסְטַנְבּוּל וְגַם מֵעַכּוֹ אוֹ מִצִּידוֹן צְרִיכִים לִשְׂכֹּר חֲמוֹרִים לִצְפַת, וְגַם שְׂאָר הוֹצָאוֹת לַעֲלוֹת עַל הַסְּפִינָה, וּבְיָדִי אֵין כֶּסֶף כִּי-אִם סָךְ מֵעָט הַנִּזְכָּר לְעֵיל וּמִדְּבָרֵי הָרַב הֵבַנְתִּי קֹדֶם שֶׁבּוּעוֹת בָּעֵת שֶׁבָּאתִי אֶצְלוֹ שֶׁהוּא רוֹצֶה לְסַלֵּק יָדוֹ הֵימֶנִּי, וְהוּא מַקְפִּיד עַל שֶׁבָּאתִי בָּעֵת הַזֹּאת עַל כֵּן תֵּכֶף בְּאִסְרוּ חַג נִמְשְׁכָה טִרְדּוֹת הַמַּחֲשָׁבָה בְּעִנְיָן זֶה עָלַי, רַק אַף עַל פִּי כֵן נִתְחַזַּקְתִּי לִבְטֹחַ בַּה' שֶׁיּוֹצִיאֵנִי מִכָּאן:

קכד

וְהִנֵּה בְּיוֹם שִׁלִּישִׁי אַחַר שְׁבוּעוֹת הָלַכְנוּ לְהָרַב אֲנִי וַחֲבֵרֵי רי"א וְרי"א הָלַךְ בְּלֹא כּוֹבַע עֶלְיוֹן, כִּי נֶאֱבַד אֶצְלוֹ עַל הַיָּם וְגַם מִזֶּה לֹא הָיָה לָנוּ נַחַת אֱמֶת שֶׁבִּמְדִינָה רְחוֹקָה כְּזֹאת בְּלֹא זֶה אָנוּ מְשֻׁנִּים בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד, עַל כֵּן אֵיךְ שֶׁמְּלַבְּשִׁין שָׁם הַכֹּל נָכוֹן לִפְנֵיהֶם, אַף עַל פִּי כֵן הָיָה לִי קְצָת צַעַר מִזֶּה כִּי לֹא הָיָה לָנוּ לְכָבוֹד לִכְנס כָּךְ לְהָרַב אַךְ מַה לַּעֲשׂוֹת וְהַהֶכְרֵחַ לֹא יָגֻנֶּה וּבָאנוּ לְהָרַב וְהֵשִׁיב לָנוּ תֵּכֶף שֶׁאֵין יָכוֹל לַעֲזֹר לָנוּ כְּלָל, וְכָל מַה שֶּׁדִּבַּרְנוּ עִמּוֹ לֹא הוֹעִיל

וְעִקַּר הַדְּבָרִים הָיָה שֶׁאָמַר לָנוּ, שֶׁשּׁוּם אָדָם לֹא יִרְצֶה לִתֵּן בִּשְׁבִיל אֲנָשִׁים שֶׁהוֹלְכִים עַכְשָׁו לְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל קִבְרֵי צַדִּיקִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּי הוּא דָּבָר זָר אֶצְלָם וְאִם הָיָה לָנוּ מָמוֹן עַצְמֵנוּ הָרְשׁוּת לָנוּ לַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁנִּרְצֶה, אַךְ לִתֵּן נְדָבָה בִּשְׁבִיל זֶה לֹא יִרְצוּ וַאֲנִי טָעַנְתִּי עִמּוֹ וְכִי מִפְּנֵי שֶׁאֲנִי זָכָר הִפְסַדְתִּי, וְכִי מִפְּנֵי שֶׁאֲנִי נוֹסֵעַ לִדְבַר-מִצְוָה לְהַמְשִׁיךְ עָלַי קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֵין צְרִיכִים לַעֲזֹר לִי, אֲבָל הוּא לֹא שָׁמַע אֵלַי וְאָמַר שֶׁאֲפִלּוּ אִם יִשְׁלַח אֲנָשִׁים לֹא יִפְעֲלוּ מְאוּמָה וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל בְּבֵיתוֹ רַק אַחַר כָּךְ, אַחַר הַפְּצָרוֹת רַבּוֹת שֶׁבִּקַּשְׁנוּ אוֹתוֹ שֶׁהוּא יַעֲשֶׂה אֶת שֶׁלּוֹ, וְיִשְׁלַח שְׁנֵי אֲנָשִׁים וַה' הַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה, אַחַר כָּךְ הֵשִׁיב בְּשָׂפָה רָפָה שֶׁיִּשְׁלַח, כְּמוֹ שֶׁאוֹמֵר אֲנִי אֶשְׁלַח אֲנָשִׁים אֲבָל לֹא יִפְעֲלוּ מְאוּמָה וְהָלַכְתִּי מִשָּׁם בְּפָחֵי נֶפֶשׁ אַךְ אַף-עַל- פִּי-כֵן נִחַמְתִּי עַצְמִי מֵחֲמַת שֶׁעֲדַיִן הָיָה לִי מְעַט סְפָרִים, וְהָרַב קִבֵּל אֶצְלִי אֵיזֶה סְפָרִים, וְרָצָה לְקָנוֹתָם וְהֵבַנְתִּי שֶׁעַל יְדֵי זֶה יִהְיֶה לִי עַל הוֹצָאוֹת וְאִם לֹא יִסְפִּיק נִמְכַּר הַכְּרִים וְהַכְּסָתוֹת שֶׁלָּנוּ, וְאֶפְשָׁר אַף עַל פִּי כֵן יַעְזֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנְּקַבֵּל כָּאן אֵיזֶה עֶזֶר מִבְּנֵי הַקְּהִלָּה:

קכה

וְהִנֵּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גָּמַל עִמִּי חֶסֶד מַה שֶּׁלֹּא עָלָה עַל דַּעְתִּי, כִּי הַגְּבִיר הַנִּזְכָּר לְעֵיל בְּעַצְמוֹ נָתַן בִּשְׁבִיל שְׁלֹשְׁתֵּנוּ דְּהַיְנוּ אָנַחְנוּ שְׁנֵינוּ בְּצֵרוּף הָאוֹרֵחַ שֶׁבָּא בְּשַׁבָּת, נָתַן חֲמִשִּׁים טָאלֶיר שֶׁל מִצְרַיִם, וּמִשְּׁאָר כָּל הָעִיר קִבְּצוּ גַּם כֵּן אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם טָאלֶיר, וְנָתַן הָרַב לְחֶלְקֵנוּ שִׁשִּׁים וּשְׁנַיִם טָאלֶיר גַּם הָרַב קָנָה מִמֶּנִּי סְפָרִים בְּסָךְ אַרְבָּעִים טָאלֶיר, וּבְתוֹכָם קָנָה סֵפֶר לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן וְסֵפֶר הָאֶלֶף-בֵּית [סֵפֶר הַמִּדּוֹת] וְזֶה יָקָר בְּעֵינַי מְאד שֶׁזָּכִיתִי לְהַשְׁאִיר סִפְרֵי רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּמְדִינָה רְחוֹקָה כְּזאת גַּם ר' אַהֲרן הַנִּזְכָּר לְעֵיל קָנָה מִמֶּנִּי שְׁנֵי סִפְרֵי לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן, וּשְׁנֵי סִפְרֵי אָלֶף-בֵּית לְהוֹלִיכָם לְסַלוֹנִיק שֶׁהִיא עִיר גְּדוֹלָה לַאֲלָפִים בִּמְדִינוֹת יִשְׁמָעֵאל, וְיִשְׂרְאֵלִים דָּרִים שָׁם הַרְבֵּה יוֹתֵר מִסְּטַנְבּוּל:

קכו

וְהִנֵּה הִתְחַלְתִּי לְבַקֵּשׁ סְפִינָה וּמֵחֲמַת שֶׁאֵין לִי מַכִּיר שָׁם, וְגַם אֵינִי יוֹדֵעַ שׁוּם לָשׁוֹן הָיָה קָשֶׁה לִי מְאד לִמְצא סְפִינָה גַּם בְּעַצְמִי לא יָדַעְתִּי הֵיטֵב לְהֵיכָן דַּרְכִּי נְכוֹנָה, אִם לְעַכּוֹ אוֹ לְצִידוֹן, אִם לְיָפוֹ וְהִנֵּה כָּל מַה שֶּׁסִּבֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִמָּנוּ בְּאֵלּוּ הַיָּמִים אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַכֹּל, אַךְ סוֹף דָּבָר לא הָיָה בְּדַעְתִּי לָצֵאת מִשָּׁם בִּזְרִיזוּת כָּל כָּךְ קֹדֶם שַׁבָּת וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חָמַל עָלַי וְסִבֵּב כַּמָּה סִבּוֹת לְטוֹבָה, וּבָא לְבֵיתִי בְּיוֹם ה' סָמוּךְ לָעֶרֶב ר' יְהוּדָא הַנִּזְכָּר לְעֵיל שֶׁדִּבַּרְתִּי עִמּוֹ בְּעֶרֶב שַׁבָּת כַּנִּזְכָּר לְעֵיל, וְהֵבִיא עִמּוֹ עַרְבִי אֶחָד שֶׁהוֹדִיעַ לוֹ שֶׁיֵּשׁ סְפִינָה לְצִידוֹן, וְצִוָּה עָלַי לֵילֵךְ תֵּכֶף לַקּוֹנְסֶלְיֶר, כִּי הַקַּפִּיטַאן אָמַר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲלוֹת עַל הַסְּפִינָה עַד שֶׁאֲקַבֵּל כְּתָב שֶׁקּוֹרִין שָׁם טִיסְקִירֶע מֵהַקּוֹנְסֶלְיֶר וְתֵכֶף הָלַכְתִּי לְהָרַב וּלְהַגְּבִיר וּלְהַקּוֹנְסֶלְיֶר, וְכָתַב תַּחַת הַבִּילֶעטִין תֵּכֶף, וְנָתַתִּי לוֹ בְּעַד זֶה שִׁשָּׁה טָאלֶיר אֲבָל הַטִּיסְקִירֶע נִתְעַכְּבָה עַד יוֹם מָחָר אַחַר חֲצוֹת:

קכז

וְהִנֵּה בְּיוֹם ו' עָמַדְתִּי בְּהַשְׁכָּמָה, וְהָיִיתִי טָרוּד אָז מְאד, כִּי עֲדַיִן לא רָאִיתִי הַקַּפִּיטַאן וְלֹא שָׂכַרְתִּי הַסְּפִינָה, וַעֲדַיִן לא קִבַּלְתִּי הַטִּיסְקִירֶע וְגַם הַמָּעוֹת מֵהָרַב לא קִבַּלְתִּי עֲדַיִן, וְהַיּוֹם עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וּצְרִיכִין הַיּוֹם לַעֲלוֹת עַל הַסְּפִינָה וְלִקְנוֹת מַה שֶּׁצְּרִיכִין:

קכח

וְהִנֵּה כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלַי בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר מֵאֶפֶס הַפְּנַאי כִּי הָלַכְתִּי נָע וָנָד וּמְטֻלְטָל הַרְבֵּה לְבַקֵּשׁ הַקַּפִּיטַאן וּכְשֶׁמָּצָאתִי אוֹתוֹ, לא יָכֹלְתִּי לְדַבֵּר אִתּוֹ וּבְקֹשִׁי גָּדוֹל קֹדֶם

שֶׁמָּצָאתִי אִישׁ מֵהַמַּכִּירִים שֶׁהָיוּ לִי שָׁם וְגַם עִם זֶה הַיִּשְׂרְאֵלִי לֹא יָכלְתִּי לְדַבֵּר הֵיטֵב, וְהוּא לֹא הֵבִין מַה שֶּׁאֲנִי אוֹמֵר, וַאֲנִי לֹא הֵבַנְתִּי מַה שֶּׁהוּא אוֹמֵר, וְלֹא יָכלְתִּי לָבוֹא לְעֵמֶק הַשָּׁוֶה עִם הַקַּפִּיטַאן בְּתְחִלָּה אָמְרוּ לִי שֶׁהוּא רוֹצֶה שְׁלֹשִׁים טָאלִיר בְּעַד שְׁנֵינוּ אַחַר כָּךְ הָלַכְתִּי לַקוֹנְסָלִיר וְהִמְתַּנְתִּי שָׁם וּבָא רי"א אֶצְלִי וְאָמַר לִי שֶׁעַכְשָׁו אָמַר לוֹ אֶחָד מִמַּכִּירֵינוּ שֶׁהוּא רוֹצֶה חֲמִשִּׁים וּשְׁנַיִם טָאלִיר וּבְעֵינֵי רי"א הָיָה רָחוֹק מְאד שֶׁאֶתֵּן סָךְ כָּזֶה, אֲבָל אֲנִי כְּבָר הָיִיתִי מֻרְגָּשׁ לִתֵּן סָךְ כָּזֶה מֵחֲמַת שֶׁרָאִיתִי שֶׁקְּשֶׁה לָנוּ מְאד לְצֵאת מִכָּאן, וְהָעִקָּר מֵחֲמַת שֶׁאֵין אָנוּ מְבִינִים שׁוּם לָשׁוֹן אֲפִלּוּ עִם יִשְׂרְאֵלִים קָשֶׁה מְאד לְדַבֵּר וְהָלַכְתִּי מֵהַקוֹנְסָלִיר וְהִשְׁאַרְתִּי שָׁם אֶת רי"א וַאֲנִי הָלַכְתִּי אֶל הָאִישׁ הַנִּזְכָּר לְעֵיל, וְאָמַר לִי שֶׁרי"א לֹא הֵבִין דְּבָרָיו כִּי הוּא רוֹצֶה סָךְ חֲמִשִּׁים טָאלִיר בְּעַד כָּל אֶחָד לְבַדּוֹ וְגִדֵּל הַטִּרְדּוֹת וּבִלְבּוּל הַדַּעַת שֶׁהָיָה לִי אָז רַבּוּ מִסְּפֹר וְנִמְשַׁךְ הַדָּבָר עַד שָׁלֹשׁ- אַרְבַּע שָׁעוֹת אַחַר חֲצוֹת בְּעֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְהַשַּׁבָּת מְמַשְׁמֵשׁ לָבוֹא וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרַנִי, וְנָתַן לִי הִתְחַזְקוּת לְהִזְדָּרֵז בְּכָל עז לְנַסֵּעַ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם דַּיְקָא כִּי הַסְּפִינָה הָיְתָה מוּכָנָה לֵילֵךְ מִיָּד, וְלֹא רָצִיתִי לְהַנִּיחַ כִּי אָמַרְתִּי אִם אַנִּיחַ אוֹתָהּ מִי יוֹדֵעַ עַד מָתַי יִהְיֶה עִכּוּבִי כָּאן, כִּי לָאו בְּכָל יוֹמָא מְזַדְּמֶנֶת סְפִינָה, וְאִם תְּזַדַּמֵּן סְפִינָה קָרוֹב שֶׁלֹּא אֵדַע מִמֶּנָּה עַל כֵּן נִזְדָּרַזְתִּי, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזַר לִי וְסִבֵּב כַּמָּה סִבּוֹת נִפְלָאוֹת לְטוֹבָתֵנוּ וְסוֹף דָּבָר נִתְגַּלְגֵּל הַזְּכוּת עַל יְדֵי ר' אַהֲרן הַנִּזְכָּר לְעֵיל בְּעַצְמוֹ שֶׁגָּמַל עִמִּי חֶסֶד בִּכְנִיסָתִי וְעֵתָּה עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּזְדַּמֵּן לִי בַּשּׁוּק בְּעֵת שֶׁהָיִיתִי טָרוּד מְאד וְלֹא הָיָה לִי שׁוּם מְתֻרְגְּמָן לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי הַקַּפִּיטַאן וְהוּא הָלַךְ עִמִּי וְדִבֵּר עִם אַנְשֵׁי הַקַּפִּיטַאן, וַעֲדַיִן לֹא בָּאתִי לְעֵמֶק הַשָּׁוֶה כִּי אָז לֹא הָיָה שָׁם הַקַּפִּיטַאן בְּעַצְמוֹ וְעַל כֵּן חָזַר ר' אַהֲרן לְבֵית הָאַכְסַנְיָא שֶׁלָּנוּ וַאֲנִי הָלַכְתִּי בְּתוֹךְ כָּךְ לְבֵית הַקּוֹנְסָלִיר וְקִבַּלְתִּי הַטִּיסְקִירֶע וְאַחַר כָּךְ מָסַרְתִּי אוֹתָהּ לְיִשְׁמָעֵאל אֶחָד, שֶׁיָּשַׁב שָׁם בְּבֵית הַמֶּכֶס וְאַחַר כָּךְ חָזַרְתִּי לְבֵיתִי, וּמָצָאתִי שָׁם אֶת ר' אַהֲרן הַנִּזְכָּר לְעֵיל, וְאָמַר לִי שֶׁלֹּא טוֹב עָשִׂיתִי שֶׁמָּסַרְתִּי תֵּכֶף הַטִּיסְקִירֶע לַיִּשְׁמָעֵאל הַנִּזְכָּר לְעֵיל וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מְאד וְאַחַר כָּךְ הֶחֱלַפְתִּי מְעַט מָעוֹת שֶׁשִּׁעֲרְתִּי בְּדַעְתִּי שֶׁיִּשָּׁאֵר לִי אַחַר שְׁכַר הַסְּפִינָה וְהַהוֹצָאוֹת, כִּי כְּשֶׁיּוֹצְאִין מִמְּצָרִים לְשְׁאָרֵי מְדִינוֹת יִשְׁמָעֵאל, שׁוּב אֵין מַטְבֵּעַ שֶׁל מִצְרַיִם שָׁוֶה כְּלָל אֲפִלּוּ פְּרוּטָה אַחַת, כִּי מַטְבֵּעַ שֶׁלָּהֶם גָּרוּעַ מְאד מְאד אַחַר כָּךְ הִפְצַרְתִּי מְאד אֶת רַבִּי אַהֲרן הַנִּזְכָּר לְעֵיל וְהָלַךְ עִמִּי עוֹד הַפַּעַם, וְתֵכֶף שָׁכַרְתִּי הַסְּפִינָה בְּסַךְ אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה טָאלִיר שֶׁל מִצְרַיִם בְּעַד שְׁנֵינוּ, וְסִלַּקְתִּי לְהַקַּפִּיטַאן כָּל הַסָּךְ וְרַבִּי אַהֲרן שָׂכַר עֲרָבִיִּים וְהָלַךְ עִמָּהֶם, וְהֵבִיא כָּל הַחֲפָצִים שֶׁלָּנוּ אֶל הַחוֹף, וְשָׂכַר לָנוּ סְפִינָה קְטַנָּה וּבְגֹדֶל חַסְדֵי ה' וִישׁוּעָתוֹ וְעֶזְרָתוֹ הִגָּדוֹלָה, יָצָאנוּ מֵאֶלְכְּסַנְדְּרִיָא בְּיוֹם ו' עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ, פָּרָשַׁת נָשֹׂא בְּעֶרֶךְ שְׁתַּיִם אוֹ שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת קֹדֶם קַבָּלַת שַׁבַּת קֹדֶשׁ וְיָצָאנוּ בְּחִפָּזוֹן גָּדוֹל, וּמִגֹּדֶל הַחִפָּזוֹן לֹא קָנִינוּ צֵידָה לַדֶּרֶךְ כִּי-אִם מְעַט

אוּגְעַרְקֶיס (מְלַכְּפוֹן) וְלֶחֶם מְעַט, רַק שֶׁהָיָה בְּיָדֵינוּ לֶחֶם יָבֵשׁ מִכְּבָר מֵאֶדֶעס וְיָצָאנוּ מִמֶּשׁ כְּמוֹ שֶׁיּוֹצְאִין מִמִּצְרַיִם בְּחִפָּזוֹן, וְגַם צֵידָה לֹא עָשִׂינוּ לָנוּ וּבָאנוּ אֶל הַסְּפִינָה הַגְּדוֹלָה קֹדֶם קַבָּלַת-שַׁבָּת בְּעֶרֶךְ שְׁתֵּי שָׁעוֹת וְנָתְנוּ שֶׁבַח גָּדוֹל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁזָּכִינוּ לָצֵאת מִמִּצְרַיִם כִּי בֶּאֱמֶת בְּכָל הַדֶּרֶךְ שֶׁהָלַכְתִּי מִסְּטַנְבּוּל לַאֶלֶכְסַנְדְּרִיָּא הָיָה לִי צַעַר כְּשֶׁזָּכַרְתִּי שֶׁאֲנִי מֻכְרָח עַתָּה לֵילֵךְ לְמִצְרַיִם, וְהָיִיתִי מְצַפֶּה הַיּוֹם וְהַשָּׁעָה לָצֵאת מִשָּׁם וּבְחַסְדֵי ה' יָצָאנוּ מִשָּׁם בִּזְרִיזוּת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

קכט

וּבְכָל יוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ לֹא זָזָה הַסְּפִינָה מִמְּקוֹמָהּ וְלֹא הָיָה לָנוּ שׁוּם תַּבְשִׁיל בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ וְגַם יַיִן לְקִדּוּשׁ וּלְהַבְדָּלָה לֹא הָיָה לָנוּ מֵחֲמַת הַחִפָּזוֹן הַנַּ"ל וּבְיוֹם א' בַּבֹּקֶר הִשְׁכִּים הִתְחִילָה הַסְּפִינָה לֵילֵךְ וּבְיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ הָיִיתִי חָלוּשׁ מְעַט וּבְיוֹם א' נֶחֱלַשְׁתִּי הַרְבֵּה וְנָתַתִּי הֶקְאוֹת הַרְבֵּה אֲבָל בְּיוֹם ב' עֶזְרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהִתְחַלְתִּי לָשׁוּב לְאֵיתָנִי קְצָת, אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן לֹא הָיִיתִי בְּקַו הַבְּרִיאָה בִּשְׁלֵמוּת בְּכָל הַדֶּרֶךְ הַזֶּה וְהַכֹּל מֵחֲמַת טִלְטוּל הַסְּפִינָה שֶׁהָיָה קָשֶׁה עָלַי רַק הַכֹּל הָיָה בְּחֶסֶד וְלֹא הָיִיתִי מֻטָּל לְמִשְׁכָּב כְּמוֹ בַּדֶּרֶךְ מִסְּטַנְבּוּל לְאֶלֶכְסַנְדְּרִיָּא וְזֶה הַיּוֹם יוֹם ה' בְּעֶרֶךְ שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת קֹדֶם הַלַּיְלָה, הִתְחִילוּ לִרְאוֹת אִיזֶה יַבָּשָׁה:

קל

וְהִנֵּה בְּיוֹם חֲמִישִׁי הִנָּזְכַּר לְעֵיל הָיֵינוּ מְצַפִּים לָבוֹא לִמְחוֹז חֶפְצֵנוּ לְצִידוֹן, אֲבָל בֶּאֱמֶת זֹאת הַיַּבָּשָׁה הָיָה מִגְּבוּל עַכּוֹ וּבְיוֹם שִׁשִּׁי בַּבֹּקֶר עָבַרְנוּ אֵצֶל עִיר אַחַת מֻרְחוֹק, וְאָמְרוּ הַמַּאטָרָאסִין שֶׁהוּא עַכּוֹ אֲבָל הַקַּפִּיטַאן לֹא רָצָה לַעֲמד שָׁם כְּלָל, וְעָבַרְנוּ מִשָּׁם וְאַחַר חֲצוֹת יוֹם שִׁשִּׁי עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ בָּאנוּ עוֹד אֶל עִיר אַחַת וְשָׁם שִׁלְשֵׁל הָאַנְקִיר, וְעָמַד שָׁם וְזאת הָעִיר הָיְתָה צוֹר, וְנִכְסַפְתִּי לֵירֵד שָׁם כִּי הֵבַנְתִּי כִּי מִשָּׁם הַדֶּרֶךְ קָרוֹב יוֹתֵר לִצְפַת תובב"א אֲבָל לֹא יָדַעְתִּי אִם יֵשׁ שָׁם יִשְׂרְאֵלִים, וְנִתְעַכְּבְנוּ עַל הַסְּפִינָה, וְלֹא הָיָה לָנוּ שׁוּם דָּבָר עַל שַׁבָּת לְלַפֵּת בּוֹ אֶת הַפַּת, כִּי-אִם סוּחָרִיס [צְנִימִים](מַטְבְּעוֹת) שֶׁיִּקַּח לִי לֶחֶם חַם וּמִינֵי קִשּׁוּאִין בָּעִיר, וּבְקִשְׁי גָּדוֹל הֵבִין הָרַמָּזִים שֶׁלָּנוּ וְהֵבִיא לָנוּ דְּבָרִים הַנִּזְכָּרִים לְעֵיל וְהָיָה לָנוּ בְּשַׁבָּת מַה לֶּאֱכל

וְעָמְדָה הַסְּפִינָה אֵצֶל צר עַד אַחַר חֲצוֹת לַיְל שַׁבַּת קֹדֶשׁ וּכְמוֹ שְׁתֵּי שָׁעוֹת אַחַר חֲצוֹת לַיְל שַׁבַּת קֹדֶשׁ, זֹאת הַסְּפִינָה מִמְּקוֹמָהּ, וְהָלַכְנוּ שְׁתַּיִם-עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת מִצר לְצִידוֹן וּבָאנוּ בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ כְּמוֹ שְׁתֵּי שָׁעוֹת אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם לִשְׁפַת עִיר צִידוֹן, וְשִׁלְשֵׁל הָאַנְקִיר וְעָמְדָה הַסְּפִינָה וְאָמְרוּ לָנוּ הַקַּפִּיטַאן וְהַמַּטָרָאסִין שֶׁנֵּרֶד מִיָּד, כִּי הֵם רוֹצִים לֵילֵךְ מִכָּאן לְבֵירוּט

אֲבָל אֲנַחְנוּ הִפְצַרְנוּ מְאד שֶׁנִּתְעַכֵּב עַל הַסְּפִינָה עַד שֶׁיַּעֲבר שַׁבַּת קֹדֶשׁ, כְּדֵי שֶׁלֹּא נִצְטָרֵךְ לְחַלֵּל שַׁבָּת בְּטִלְטוּל הַחֲפָצִים וּמָעוֹת וְכוּ' וּבְדַחַק גָּדוֹל הֶכְרַח לְמַלֹּאת רְצוֹנֵנוּ, וְעָמְדְנוּ עַל הַסְּפִינָה עַד תְּחִלַּת לֵיל מוֹצָאֵי שַׁבָּת וְקֹדֶם שֶׁגָּמַרְתִּי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן הִתְחִילוּ לַחְפּז וּלְגָרֵשׁ אוֹתָנוּ, וְהֻכְרַחְתִּי לֵירֵד בְּלֵיל מוֹצָאֵי שַׁבָּת וְהָיָה לָנוּ בִּתְחִלָּה מִזֶּה קְצָת צַעַר, כִּי אֵיךְ נִכָּנֵס בַּלַּיְלָה לְעִיר שֶׁאֵין לָנוּ שׁוּם מַכִּיר, וְאֵין יוֹדְעִין הַלָּשׁוֹן, וְהֵיכָן נָלוּן בַּלַּיְלָה עִם הַחֲפָצִים אֲבָל מַה יָּכֹלְנוּ לַעֲשׂוֹת וְסָמַכְנוּ עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁבְּוַדַּאי יַעְזֹר לָנוּ גַּם עַתָּה, כַּאֲשֶׁר עָזַר לָנוּ עַד הֵנָּה וְתֵכֶף בְּבוֹאֵנוּ סָמוּךְ לְהַחוֹף, אֲזַי בָּאוּ תֵּכֶף הָעַרְבִיִּים הַנּוֹשְׂאִים לַחְטִף הַמַּשָּׂאוֹי שֶׁלָּנוּ, כְּדַרְכָּם תָּמִיד כִּי כָּל אֶחָד מַקְדִּים עַצְמוֹ כְּדֵי שֶׁהוּא יְקַבֵּל שָׂכָר וְתֵכֶף נָשְׂאוּ הַחֲפָצִים שֶׁלָּנוּ אֶל הַסְּפָר וְתֵכֶף כְּשֶׁבָּאנוּ אֶל הַסְּפָר בָּא לְקִרְאָתֵנוּ אִישׁ אֶחָד יִשְׂרְאֵל וּבְתִחְלָּה לֹא יָדַעְנוּ שֶׁהוּא יִשְׂרְאֵל, וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע לָנוּ שֶׁהוּא יִשְׂרְאֵלִי, וְקֵרֵב אוֹתָנוּ מְאד וְנָתַן לָנוּ מָקוֹם סָמוּךְ לְבֵית הַמֶּכֶס לְהַנִּיחַ שָׁם הַחֲפָצִים, וְלָלוֹן שָׁם בַּלַּיְלָה כִּי אִי אֶפְשָׁר לִכְנס לָעִיר מֵחֲמַת שֶׁלֹּא הָיָה שָׁם בַּעַל הַמֶּכֶס שֶׁצָּרִיךְ לִרְאוֹת וְלִבְדּוֹק אִם אֵין לָנוּ אֵיזֶה סְחוֹרָה וְגַם הֵבִיא לָנוּ מַחֲצֶלֶת וּפָרֹשׂ לְפָנֵינוּ, וְהָיָה לָנוּ מָקוֹם מְנוּחָה בָּרוּךְ הַשֵּׁם וְתֵכֶף נִתְקַבְּצוּ אֵלֵינוּ אֵיזֶה יִשְׂרְאֵלִים וְדִבְּרוּ עִמָּנוּ, וְקֵרְבוּ אוֹתָנוּ מְאד, וְאָמְרוּ שֶׁיִּתְּנוּ לָנוּ אַכְסַנְיָא טוֹבָה בְּחֶדֶר מְיֻחָד שֶׁיֵּשׁ בַּחֲצַר בֵּית הַכְּנֶסֶת בִּשְׁבִיל אוֹרְחִים וְהָיָה שָׁם הַשַּׁמָּשׁ וְאָמַר שֶׁמָּחָר בַּבֹּקֶר יָבוֹא וְיַכְנִיס אוֹתָנוּ וְאַחַר כָּךְ דִּבַּרְתִּי עִמָּהֶם אֵיךְ לוֹקְחִין בְּכָאן מַשְׁקֶה לְהַבְדִּלָה, וּבְצִידּוֹן אֵין בְּנִמְצָא יַיִן מֻחֲמַת הַחֹם רַק שֵׂכָר וְיֵין שָׂרָף וְהֵבִיא לִי הַשַּׁמָּשׁ יַיִן-שָׂרָף וְעָלִים שֶׁל אִילָנֵי לִימוֹנִיס (לִמּוּנִים) לְהָרִיחַ וְהִבְדַּלְתִּי, בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

קלא

וּבְתוֹךְ שִׂיחָתָם, הוֹדִיעוּ לִי תֵּכֶף שֶׁבְּצִידּוֹן אֲצָל הָעִיר יֵשׁ קֶבֶר זְבוּלוּן בֶּן יַעֲקֹב, וְשֶׁיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁגַּם אֲחִיו יִשָּׂשכָר נִקְבַּר שָׁם וְהָיָה לָנוּ מִזֶּה נַחַת גָּדוֹל, שֶׁנִּזְכֶּה לִהְיוֹת עַל קֶבֶר שֶׁל שִׁבְטֵי מִיִּשְׂרְאֵל בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר הֱבִיאַנִי עַד הֲלוֹם עַד גְּבוּל אֶרֶץ יִשְׂרְאֵל:

קלב

וּבַבֹּקֶר נִכְנַסְתִּי לְצִידּוֹן וְהָלַכְנוּ עַל קֶבֶר זְבוּלוּן, וְיֵשׁ שָׁם הֵיכָל נָאֶה עַל קִבְרוֹ, וּמְנוֹרוֹת בְּשֶׁמֶן זַיִת וְיֵשׁ שָׁם שׁוֹמֵר יִשְׂמְעֵאל אֶחָד, כִּי גַּם הַיִּשְׂמְעֵאלִים מְכַבְּדִים זֶה הַקֶּבֶר מְאד וּמַה נָּשִׂיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ גַּם לִהְיוֹת עַל קֶבֶר קָדוֹשׁ וְנוֹרָא כָּזֶה, וְהִדְלַקְתִּי שָׁם שֶׁמֶן זַיִת וְחִזַּרְנוּ מִשָּׁם וְאַחַר כָּךְ אָמְרוּ לָנוּ, שֶׁעִיר צִידּוֹן בְּעַצְמָהּ עֲדַיִן אֵינָהּ אֶרֶץ יִשְׂרְאֵל, רַק מִקֶּבֶר זְבוּלוּן וְאֵילָךְ מִשָּׁם מַתְחִיל גְּבוּל אֶרֶץ יִשְׂרְאֵל בַּמֶּה נְקַדֵּם ה' שֶׁזָּכִינוּ הַיּוֹם יוֹם א'

כ' סִיוָן לְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל קֶבֶר הַנּוֹרָא הַנִּזְכָּר לְעֵיל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבְיוֹם מָחָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם אָנוּ מוּכָנִים לֵילֵךְ לְצְפַת תובב"א הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְבִיאֵנוּ לְשָׁם לְשָׁלוֹם, וְנִזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בֶּאֱמֶת אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן:

קלג

וְשָׂכַרְנוּ חֲמוֹרִים לֵילֵךְ בְּיוֹם שֵׁנִי לִצְפַת, וְנִתְעַכְּבוּ עַד יוֹם שְׁלִישִׁי עַד עֶרֶב בְּיוֹם שְׁלִישִׁי יָצָאנוּ מִבֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁל צִידוֹן, שֶׁעָמַדְנוּ שָׁם בַּחֶדֶר שֶׁיֵּשׁ שָׁם בִּשְׁבִיל אוֹרְחִים, וְנִשְׁאוּ הַנּוֹשְׂאִים כָּל הַחֲפָצִים שֶׁלָּנוּ עַד סוֹף הָעִיר וְשָׁם עָמְדוּ הַחֲמוֹרִים שֶׁלָּנוּ בְּתוֹךְ שְׁאָרֵי הַחֲמוֹרִים שֶׁל הַשַּׁיָּרָא שֶׁהֵם כְּמוֹ חֲמִשָּׁה-עָשָׂר חֲמוֹרִים, וְכֻלָּם גּוֹיִים, וּבְתוֹכָם הָיָה יְהוּדִי אֶחָד בַּעַל חֲמוֹר, וְזֶה הָיָה טוֹבָה גְּדוֹלָה לָנוּ וְעָמַדְנוּ בַּחוּץ עִם הַחֲפָצִים כַּמָּה שָׁעוֹת, עַד כִּי פָּנָה יוֹם שְׁלִישִׁי, וְלֹא יָצָאנוּ מִצִּידוֹן עַד אוֹר לְיוֹם רְבִיעִי כְּמוֹ שְׁתֵּי שָׁעוֹת בַּלַּיְלָה וְאָז בַּלַּיְלָה יְשַׁבְּנוּ עַל הַחֲמוֹרִים, וְהָלַכְנוּ כָּל הַלַּיְלָה, עַד עֶרֶךְ שְׁתֵּי שָׁעוֹת עַל הַיּוֹם וּבְלַיְלָה זאת נִכְנַסְתִּי לִגְבוּל אֶרֶץ- יִשְׂרָאֵל בְּוַדַּאי, וְהָיָה לָנוּ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה:

קלד

בְּיוֹם חֲמִישִׁי, פָּרָשַׁת שְׁלַח-לְךָ, כ"ד סִיוָן, בָּאנוּ לִצְפַת סָמוּךְ לַחֲצוֹת הַיּוֹם מִלְּפָנָיו וּכְשֶׁבָּאנוּ אֶל הָהָר הַקָּטָן, הַסָּמוּךְ לְשַׁעַר הָעִיר, שֶׁשָּׁם מַשְׁלִיכִין הַמַּשָּׂאוֹי מֵהַחֲמוֹרִים וְנוֹשְׂאִים אוֹתָהּ עַל-יְדֵי בְּנֵי-אָדָם לְתוֹךְ הָעִיר, וְתֵכֶף וּמִיָּד כְּשֶׁבָּאנוּ לְשָׁם, יָצְאוּ תֵּכֶף אֲנָשִׁים לִקְרָאתֵנוּ, הֲמָה רָאוּ כֵּן תָּמְהוּ, שֶׁבָּעֵת הַזֹּאת יָבוֹאוּ אֲנָשִׁים לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל וְהָיָה עֲלֵיהֶם שִׂמְחָה וְחֶדְוָה גְּדוֹלָה כְּשֶׁרָאוּ אוֹתָנוּ וְאֵלּוּ הָאֲנָשִׁים הָיוּ מֵהַפְּרוּשִׁים, כִּי הַפְּרוּשִׁים דָּרִים סָמוּךְ לְשַׁעַר הָעִיר וְתֵכֶף שְׁאֲלוּ אוֹתָנוּ, אִם יֵשׁ לָנוּ אֵיזֶה יְדִיעָה מֵהַמְשֻׁלָּחִים שֶׁלָּהֶם, שֶׁיָּצְאוּ זֶה סָמוּךְ לִשְׁנָתַיִם, וְאֵין לָהֶם יְדִיעָה מֵהֶם וְהוֹדַעְתִּי לָהֶם תֵּכֶף, שֶׁדִּבַּרְתִּי עִמָּהֶם בִּסְטַנְבּוּל, וְיֵשׁ לִי אִגֶּרֶת מֵהֶם, וּבְקָרוֹב יָבוֹאוּ, כִּי הֵם לֹא רָצוּ לֵילֵךְ עִמָּנוּ עַל הַיָּם לַאֲלֶכְסַנְדְּרִיָּא מִגֹּדֶל הַפַּחַד שֶׁהָיָה אָז, כַּנַּ"ל, וּרְצוֹנָם לֵילֵךְ עִם הַיַּבָּשָׁה וְתֵכֶף שֶׁהוֹדַעְתִּי לָהֶם זאת, בְּתוֹךְ כָּךְ נִתְקַבְּצוּ סְבִיבֵנוּ כַּמָּה אֲנָשִׁים, וְנַעֲשָׂה רַעַשׁ וְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה בֵּינֵיהֶם וְתֵכֶף חָטְפוּ כָּל הַחֲפָצִים שֶׁלִּי, וְהִכְנִיסוּם לְתוֹךְ אֵיזֶה בַּיִת הַסָּמוּךְ, וְשָׂחֲרוּ פָּנַי מְאד לִתֵּן לָהֶם הָאִגֶּרֶת מִיָּד, וְתֵכֶף פָּתַחְתִּי הַתֵּבָה וְהוֹצֵאתִי הָאִגֶּרֶת שֶׁלָּהֶם בְּתוֹךְ כָּךְ סְבִבוּ אוֹתִי כַּמָּה אֲנָשִׁים, וְרָבָּם כְּכֻלָּם מֵהַפְּרוּשִׁים, כִּי כָּל זֶה הָיָה בָּרְחוֹב שֶׁלָּהֶם, וְתֵכֶף הִפְצִירוּ בִּי מְאד לֵילֵךְ עִמָּהֶם לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא הָרֹאשׁ וְהַמְמֻנֶּה שֶׁלָּהֶם וְהֻכְרַחְתִּי לְמַלֹּאת רְצוֹנָם, וְהָלַכְתִּי עִמָּהֶם בְּתוֹךְ כָּךְ נִתְרַבּוּ וְנִתְקַבְּצוּ אֲנָשִׁים רַבִּים, עַד אֲשֶׁר בְּעֵת שֶׁנִּכְנַסְתִּי בְּבֵית רַבִּי יִשְׂרָאֵל, רַבּוּ כְּמוֹ רַבּוּ הָעוֹמְדִים, עַד

שֶׁהֶכְרְחוּ לְהַעֲמִיד שׁוֹמְרִים, שֶׁלֹּא יִדָּחֲקוּ כֻּלָּם לִכְנֹס אֶל הַבַּיִת וְנִכְנְסָתִי לְבֵית רַבִּי יִשְׂרָאֵל אֲנִי לְבַדִּי, וְרִי"א נִשְׁאַר אֶצֶל הַחֲפָצִים, וְלֹא הִנִּיחוּ לִכְנֹס לְבֵית רַבִּי יִשְׂרָאֵל כָּל הָאֲנָשִׁים שֶׁנִּתְקַבְּצוּ שָׁם, כִּי אִם קְצָתָם, וְהַשְּׁאָר נִשְׁאֲרוּ בַּחוּץ סְבִיבוֹת הַבַּיִת וַאֲנִי לֹא טָעַמְתִּי עֲדַיִן שׁוּם דָּבָר בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, וְנִכְנַסְתִּי בְּתַעֲנִית לִצְפַּת, וְתֵכֶף נָתְנוּ לִי שָׁם קַאווֶע, וְסִפַּרְתִּי לְרַבִּי יִשְׂרָאֵל כָּל הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁעָמַדְתִּי עִם הַמְשֻׁלָּחִים שֶׁלָּהֶם וְכוּ', וְנָתַתִּי לוֹ הָאִגֶּרֶת וְגֹדֶל הַשִּׂמְחָה שֶׁהָיָה עֲלֵיהֶם אֵין לְשַׁעֵר, וְהֶחֱיֵיתִי אוֹתָם מַמָּשׁ וְתֵכֶף שָׁלְחוּ שְׁלִיחַ מְיֻחָד לִירוּשָׁלַיִם לְהוֹדִיעַ זֹאת לְרַבִּי מֶנְדִּיל, הָרֹאשׁ שֶׁלָּהֶם הַיּוֹשֵׁב בִּירוּשָׁלַיִם, אֲשֶׁר בְּנוֹ ר' נָטָע הָיָה אֶחָד מֵהַמְשֻׁלָּחִים, וְעוֹד רַבִּי נָטָע שֵׁנִי וְרַבִּי אִיצֶ'לִי וְאַחַר-כָּךְ הוֹדִיעַ לִי רַבִּי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָיָה לוֹ אִגֶּרֶת, שֶׁגַּם בִּירוּשָׁלַיִם הָיָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה מִמַּה שֶּׁבָּאנוּ וּבִשַּׂרְנוּ לָהֶם בְּשׂוֹרָה טוֹבָה כָּזֹאת, אֲשֶׁר כָּל-כָּךְ נְפָשׁוֹת תְּלוּיִים בָּזֶה:

קלה

בְּתוֹךְ כָּךְ, שֶׁיִּשַּׁבְתִּי שָׁעָה קַלָּה אֵצֶל רַבִּי יִשְׂרָאֵל, בְּתוֹךְ זֶה נוֹדַע הַדָּבָר בְּכָל הָעִיר בֵּין אַנְשֵׁי פּוֹלִין שֶׁלָּנוּ, וְנַעֲשָׂה רַעַשׁ גָּדוֹל מִשְּׁמוּעָה זֹאת, שֶׁנִּמְצְאוּ עַכְשָׁו שְׁנֵי אֲנָשִׁים, שֶׁבָּאוּ עַתָּה לְאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, אֲשֶׁר זֶה סָמוּךְ לִשְׁנָתַיִם לֹא בָּא שׁוּם אָדָם לְשָׁם וְתֵכֶף בָּאוּ אֵלַי שֶׁאֵלֵךְ אֲלֵיהֶם, וְנִזְדָּרַזְתִּי וְהָלַכְתִּי לְבֵית הָרַב מִסְקוֹלְיֶע וּכְשֶׁבָּאתִי לְשָׁם מָצָאתִי, שֶׁכְּבָר נִתְקַבְּצוּ אֲנָשִׁים וְנָשִׁים הַרְבֵּה לְשָׁם כְּדֵי לִרְאוֹת אוֹתָנוּ, וּבְתוֹכָם הָיְתָה אַלְמָנַת רַבִּי פִּינְחָס מֵאִיר, זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה, שֶׁהִיא אֲחוֹתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ, זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה, שֶׁנִּתְאַלְמְנָה בְּסָמוּךְ וְנִכְנַסְתִּי לְבֵית הָרַב מִסְקוֹלְיֶע, וְהָיוּ שָׁם אֲנָשִׁים הַרְבֵּה, וְכֻלָּם קִבְּלוּ אוֹתִי בְּשִׂמְחָה רַבָּה וַעֲצוּמָה מְאד, וְכֻלָּם נִבְהֲלוּ נֶחְפָּזוּ, וְנִפְלָא בְּעֵינֵיהֶם עִנְיָן זֶה מְאד, שֶׁעַכְשָׁו בָּעֵת הַזֹּאת יָבוֹאוּ אֲנָשִׁים עַל-מְנָת לַחֲזר, רַק לְדָרךְ עַל אַדְמַת הַקֹּדֶשׁ וְגֹדֶל הָרַעַשׁ וְהַשִּׂמְחָה וְהַחִיּוּת, שֶׁהָיָה אָז מִבִּיאָתֵנוּ לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וּלְשַׁעֵר וְכֻלָּם אָמְרוּ שֶׁאֲנַחְנוּ הֶחֱיֵינוּ אוֹתָם מַמָּשׁ, כִּי זֶה שְׁנָתַיִם אֲשֶׁר לֹא רָאוּ אָדָם מִמְּדִינָתֵנוּ, וְלֹא שָׁמְעוּ שׁוּם יְדִיעָה מִשָּׁם, וְלֹא יָדְעוּ שׁוּם יְדִיעָה אִם אֶפְשָׁר בָּעוֹלָם לֵילֵךְ עַכְשָׁו עַל הַיָּם וְכָל הָאֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ מוּכָנִים אָז לָצֵאת לְחוּץ לָאָרֶץ, לֹא יָדְעוּ הַדֶּרֶךְ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג, וְדַעְתָּם הָיָה לֵילֵךְ בַּיַּבָּשָׁה אֲשֶׁר זֶה קָשֶׁה מְאד, וְהַהוֹצָאוֹת רַבִּים מְאד עַל כֵּן הָיָה עֲלֵיהֶם שִׂמְחָה רַבָּה וְכֻלָּם אָמְרוּ שֶׁאֲנַחְנוּ מְחַיִּים כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַל שֶׁבָּאנוּ לְשָׁם קְצָתָם אָמְרוּ שֶׁאֵין אֵלּוּ אֲנָשִׁים כְּלָל רַק הֵם מַלְאָכִים שֶׁנִּשְׁלְחוּ מִן הַשָּׁמַיִם, וְזֶה אָמַר שֶׁזֶּה בְּחִינַת אֵלִיָּהוּ שֶׁיָּבוֹאוּ עַכְשָׁו פִּתְאוֹם אֲנָשִׁים מִחוּץ לָאָרֶץ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּעֵת כָּזֹאת אֲשֶׁר אֲפִלּוּ הַמְשֻׁלָּחִים לֹא רָצוּ לֵילֵךְ בַּיָּם כִּי-אִם בַּיַּבָּשָׁה, אֲשֶׁר מֻחֲמַת זֶה לֹא בָּא

שׁוּם אָדָם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל זֶה סָמוּךְ לִשְׁנָתַיִם, וּבִפְרָט שֶׁלֹּא בָּאנוּ לִקְבֹּעַ דִּירָתֵנוּ וְגַם הָרַב ר' זְאֵב מִבּוֹלְטָע אָמַר לָנוּ בְּזֶה הַלָּשׁוֹן, אַתֶּם הֶחֱיִיתֶם אֶת כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

קלו

וְאַחַר כָּךְ יָצָאתִי מִבֵּית הַנַּ"ל וּבְכָל מָקוֹם שֶׁהָלַכְתִּי סִבְּבוּ אוֹתִי אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְכֻלָּם שָׂאֲלוּ עַל מִשְׁפַּחְתָּם, אֲבָל לֹא הָיָה לִי שׁוּם אִגֶּרֶת מֵחַמַת שֶׁיָּצָאתִי בְּהֶעְלֵם יְדִיעָה מִכָּל סְבִיבוֹתֵינוּ, וְלֹא הוֹדַעְתִּי לָהֶם שֶׁאֲנִי נוֹסֵעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְגַם בְּעַצְמִי הָיִיתִי מְסֻפָּק עַד שֶׁיְּשַׁבְתִּי עַל הַסְּפִינָה אֲבָל אַף עַל פִּי כֵן לְכַמָּה אֲנָשִׁים בִּשַּׂרְתִּי בְּשׁוֹרוֹת טוֹבוֹת בְּעַל פֶּה מִמִּשְׁפַּחְתָּם שֶׁאֲנִי מַכִּיר אוֹתָם שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל הֵם בְּחַיִּים וּבְשָׁלוֹם וְהָיָה לָהֶם לְנֶחָת גָּדוֹל מְאד מְאד אֲבָל אָפְלוּ אוֹתָם שֶׁלֹּא הוֹדַעְתִּי לָהֶם מִמִּשְׁפַּחְתָּם, הָיָה לָהֶם שִׂמְחָה וְחִיּוּת גָּדוֹל שֶׁעַל כָּל פָּנִים רוֹאִים אִישׁ מִמִּדִּינָתָם, אֲשֶׁר זֶה זְמַן רַב לֹא רָאוּ אָדָם מִשָּׁם כַּנַּ"ל:

קלז

וְעָמַדְתִּי בְּבֵית הָרַב רַבִּי פַּיְבִישׁ בְּהָרַב מִוּוֹלְטְשִׁיסְק, שֶׁשָּׁם הוּא דִּירָתוֹ שֶׁל הָאַלְמָנָה הַצַּדֶּקֶת מָרַת פְּעִרִיל הַנַּ"ל שֶׁהִיא אֲחוֹתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְאָכַלְתִּי אֵצֶל דּוֹדִי וּזְקֵנִי רַבִּי שָׁאוּל הַכֹּהֵן מִבְּרָאד:

קלח

בְּיוֹם שִׁשִּׁי הָלַכְתִּי אֲנִי וְרַבִּי יְהוּדָא אֲלִיעֶזֶר עַל קֶבֶר הָאֲר"י זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְשָׁם אָצְלוֹ מָנַח רַבִּי מֹשֶׁה קוֹרְדוֹבֵּירוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְרַבִּי שְׁלֹמה אֶלְקַבֶּץ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה שֶׁחִבֵּר "לְכָה דוֹדִי", וּשְׁאָר צַדִּיקִים נוֹרָאִים וּבְסָמוּךְ לְשָׁם קֶבֶר "הַבֵּית יוֹסֵף" וְהָאַלְשִׁיךְ וְכוּ' וְעָמַדְנוּ אֵצֶל קֶבֶר הָאֲר"י זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְשָׁפַכְנוּ שָׁם שִׂיחֵנוּ תְּהִלָּה לָאֵל עַד כה עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים שֶׁזָּכִינוּ לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּעֵת מִלְחָמָה כָּזֹאת כַּמָּה גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה' מָה אמַר מָה אֲדַבֵּר מָה אֹשִׁיב לַה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי:

קלט

בְּשַׁבָּת אָכַלְתִּי אֵצֶל ר' שָׁאוּל הַנְּזִכָּר לְעֵיל וּבְלֵיל שַׁבָּת בָּאוּ אֶצְלִי כַּמָּה אֲנָשִׁים וְסִפַּרְתִּי לָהֶם הַרְבֵּה מַרְבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה מֵעִנְיַן נְסִיעָתוֹ לְאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ וְגַם אָמַרְתִּי לָהֶם אֵיזֶה דִּבְרֵי-תּוֹרָה מֵרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְאַחַר כָּךְ הִפְצִיר ר' שָׁאוּל לֵילֵךְ לְהָרַב מִסְקוֹלְיֶע וְהָלַכְתִּי לְשָׁם וּכְבָר הָיָה כְּמוֹ חֲצוֹת לַיְלָה וְגַם שָׁם בְּבֵית הָרַב הַנְּזִכָּר לְעֵיל אָמַרְתִּי לִפְנֵיהֶם כַּמָּה דִּבְרֵי תּוֹרָה

מֵרַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְכָל זֶה הָיָה לִי לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, שֶׁזָּכִיתִי בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ לְסַפֵּר דִּבְרֵי תוֹרָה מִתּוֹרָתוֹ הַנּוֹרָאָה שֶׁל רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה:

קמ

וְהִתְפַּלַּלְתִּי בְּשַׁבָּת בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וּבְשַׁבָּת בַּבֹּקֶר בָּאוּ כַּמָּה אֲנָשִׁים חֲשׁוּבִים לְקַבֵּל פָּנִים, וְאַחַר כָּךְ בִּשְׁעַת הַשֻּׁלְחָן בָּאוּ גַּם כֵּן אֲנָשִׁים הַרְבֵּה וְאָכַלְנוּ וְשָׂתִינוּ בְּשִׂמְחָה אֲבָל הָיָה לִי קְצָת צַעַר אָז שֶׁלֹּא עָלְתָה בְּיָדִי אָז לוֹמַר דִּבְרֵי-תוֹרָה מֵרַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה מֵחֲמַת הַשִּׂמְחָה וְהָרַעַשׁ שֶׁל מְבִיאֵי הַיַּיִן כַּנַּהוּג:

קמא

אַחַר כָּךְ אַחַר סְעֻדַּת שַׁחֲרִית הָלַכְתִּי לְבֵית ר' פַּיְבִישׁ וְשָׁם יָשַׁנְתִּי קְצָת וְאַחַר כָּךְ אָמַרְתִּי שָׁם בֵּינִי לְבֵין קוֹנִי מָה שֶׁזָּכִיתִי לְחַדֵּשׁ אָז מֵעֵנְיַן תַּעֲנִית שֶׁשַּׁיָּךְ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּאֱמַר עַל הִלְכוֹת בִּרְכוֹת הַנֶּהֱנִין וַהֲטָבַת חֲלוֹם וּבִרְכַּת שֶׁהֶחֱיָנוּ עַל הָרוֹאֶה אֶת חֲבֵרוֹ הֶחָבִיב עָלָיו וְכוּ' וְאַחַר כָּךְ הִתְפַּלַּלְתִּי מִנְחָה בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְהָלַכְתִּי לְבֵית ר' שְׁאוּל הַנְּזָכַר לְעֵיל, וְאָכַלְתִּי שָׁם סְעֻדָּה שְׁלִישִׁית וְהָיוּ שָׁם קְצָת אֲנָשִׁים, וּתְהִלָּה לְאֵל אָמַרְתִּי לִפְנֵיהֶם עִנְיַן הַנִּפְלָא עַל פְּסוּק אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי (לִקּוּטֵי מוֹהֲר"ן רפ"ב), וְעוֹד כַּמָּה דִּבְרֵי-תוֹרָה מֵרַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וּתְהִלָּה לָאֵל זָכִיתִי לִשְׁבּוֹת שָׁם בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, וְסִפַּרְתִּי קְצָת מִמֶּנּוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה וּמִתּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה בְּשַׁבָּת בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, שֶׁזֶּה נוֹגֵעַ לַמָּקוֹם שֶׁנּוֹגֵעַ וְכוּ' וְכוּ' בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר לֹא עָזַב חַסְדּוֹ מֵאִתָּנוּ עַד הֵנָּה:

קמב

בְּיוֹם רִאשׁוֹן, פָּרָשַׁת קֹרַח הָיִיתִי עַל מְעָרַת הוֹשֵׁעַ בֶּן בְּאֵרִי, וּכְנֶגְדּוֹ מְעָרַת בְּאֵרִי אֲבִיו, שֶׁגַּם הוּא הָיָה נָבִיא בְּיִשְׂרָאֵל אֲבָל לֹא הָיָה לָנוּ הַמַּפְתֵּחַ שֶׁל הַמְּעָרָה רַק עָמְדְנוּ בַּחוּץ אֵצֶל הַפֶּתַח וְאָמַרְנוּ שָׁם קְצָת תְּחִנּוֹת וּבַקָּשׁוֹת גַּם עַל מְעָרַת בְּאֵרִי אָמַרְנוּ קְצָת, גַּם בְּדֶרֶךְ הֹלְכֵנוּ לְמְעָרַת הוֹשֵׁעַ, הָיֵינוּ אֵצֶל הַיְנוּקָא וְאֵצֶל שְׁלֹשֶׁת צַדִּיקִים שֶׁאָמַר עֲלֵיהֶם הָאֲרִיזַ"ל שֶׁהֵם בְּחִינַת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב וּבְתוֹךְ הַמְּעָרָה שֶׁל הָרַב מִוּוֹלוֹטְשִׁיסְק וְשָׁם מְנֻחַת בְּתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה הַצַּדֶּקֶת מָרַת מִרְיָם זְכרוֹנָהּ לִבְרָכָה עִם בַּעְלָהּ וּבְנָהּ זְכרוֹנָם לִבְרָכָה וְעוֹד הָיֵינוּ אָז אֵצֶל שְׁאָר צַדִּיקִים, מִמְּעָרַת הוֹשֵׁעַ חָזַרְנוּ וְהָלַכְנוּ וּבָאנוּ לַקֶּבֶר שֶׁל הַתַּנָּא ר' פִּינְחָס בֶּן יָאִיר, מִשָּׁם חָזַרְנוּ וְהָלַכְנוּ לַמְּקוֹמוֹת שֶׁל הָאֲר"י זְכרוֹנוֹ לִבְרָכָה וְטָבַלְנוּ שָׁם:

קמג

בְּיוֹם שֵׁנִי הָיִיתִי אֲנִי לְבַדִּי בְּלֹא חֲבֵרִי רַבִּי יְהוּדָא אֱלִיעֶזֶר עַל קֶבֶר הַתַּנָּא רַבִּי חֲצָפִית הַמְתֻרְגְּמָן, אֶחָד מֵעֲשָׂרָה הֲרוּגֵי מַלְכוּת, וְעַל קֶבֶר יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן הַמַּנָּח סָמוּךְ לְשָׁם:

קמד

בְּיוֹם שְׁלִישִׁי הָיָה עֶרֶב ראשׁ חֹדֶשׁ תַּמּוּז וְרָצִיתִי לִהְיוֹת אָז בְּמִירוֹן וְהָיָה בְּדַעְתִּי לִנְסֹעַ לְשָׁם בְּיוֹם שֵׁנִי, וְלָלוּן שָׁם וְהָיָה לָנוּ מְנִיעוֹת עַל זֶה, וְגַם בְּיוֹם שְׁלִישִׁי בַּבֹּקֶר הָיָה כַּמָּה מְנִיעוֹת, אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרַנִי שֶׁשִּׁבַּרְתִּי הַמְּנִיעוֹת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם וְנָסַעְתִּי לְמִירוֹן אֲנִי וַחֲבֵרִי רי"א וּבְדֶרֶךְ הִלּוּכֵנוּ נִטְפַּל עִמָּנוּ ר' אַהֲרן מִגְּרוֹדֶיב, וְעוֹד אִישׁ אֶחָד שֶׁשָּׂכַרְנוּ אוֹתוֹ שֶׁיֵּלֵךְ עִמָּנוּ וּבָאנוּ לְמִירוֹן סָמוּךְ לַחֲצוֹת הַיּוֹם, וְנִכְנַסְנוּ לְהַמְּדְרָשׁ הַנּוֹרָא שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי וּבְנוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, וְאָמַרְנוּ שָׁם תְּהִלִּים וּתְחִנּוֹת וּבַקָּשׁוֹת עַל קִבְרֵיהֶם הַנּוֹרָאִים אֲבָל הָיִיתִי אָז חָלוּשׁ מְאד וְלֹא זָכִיתִי לִשְׁפֹּךְ לִבִּי שָׁם כִּרְצוֹנִי מִשָּׁם הָלַכְנוּ וְהֵיינוּ עַל קֶבֶר הַתַּנָּא רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר וּבְסָמוּךְ אֶצְלוֹ שָׁם הַבּוֹר שֶׁלּוֹ שֶׁהָיָה מְעַבֵּד עוֹרוֹת שָׁם וְעַל קֶבֶר רַבִּי יוֹחָנָן הַנִּזְכָּר לְעֵיל עֶזְרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּתְעוֹרַרְתִּי יוֹתֵר קְצָת
מִשָּׁם הָלַכְנוּ וּבָאנוּ לַמְּעָרָה שֶׁל הִלֵּל הַזָּקֵן וְתַלְמִידָיו וְנִכְנַסְנוּ לְשָׁם וְשָׁתִיתִי מֵהַמַּיִם הַנּוֹבְעִים שָׁם בְּתוֹךְ כַּמָּה קִבְרֵי תַּלְמִידָיו וְעַל יְדֵי זֶה נִתְחַזַּקְתִּי קְצָת וְנִכְנַסְתִּי עַד מְקוֹם הִלֵּל הַזָּקֵן אֲשֶׁר מְקוֹמוֹ נִסְגָּר, וְשָׁם שָׁפַכְתִּי שִׂיחָתִי קְצָת בְּהִתְעוֹרְרוּת וְאַחַר כָּךְ בָּא עָלֵינוּ שִׂמְחָה שָׁם וְהִתְפַּלַּלְנוּ שָׁם מִנְחָה בְּשִׂמְחָה וְרָצִינוּ לֵילֵךְ מִשָּׁם לְמְעָרַת שַׁמַּאי אֲבָל הָאֲנָשִׁים עִכְּבוּ אוֹתִי וְגַם הָיִיתִי עַל קֶבֶר הַתַּנָּא רַבִּי יִצְחָק שֶׁמַּנָּח בָּחֲצַר שֶׁל רַשְׁבִּ"י:

קמה

בַּחֲזָרָה מִמִּירוֹן לְצָפַת הָיִינוּ עַל קֶבֶר רַבִּי בִּנְיָמִין בֶּן יֶפֶת וְעַל קֶבֶר הַתַּנָּא רַבִּי יְהוּדָא בַּר אִלְעַאי וְרַבִּי אִלְעַאי אָבִיו וְלֹא זָכִיתִי לִהְיוֹת עַל קֶבֶר רַבִּי כְּרוּסְפְּדַאי הַסָּמוּךְ לְשָׁם גַּם בַּהֲלִיכָה לְמִירוֹן הָיִיתִי עַל קֶבֶר ר' יוֹסֵי דְּמִן יוּקְרַת:

קמו

בְּיוֹם חֲמִישִׁי נָסַעְנוּ לְטִבֶרְיָה וּבָאנוּ לְשָׁם לְעֵת עֶרֶב וְגַם שָׁם הָיָה שִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וְקִבְּלוּ אוֹתָנוּ גַּם שָׁם בְּכָבוֹד גָּדוֹל:

קמז

בְּיוֹם שִׁשִּׁי הָיִיתִי עַל הַבֵּית הַחַיִּים עַל קֶבֶר ר' נַחְמָן מֵהוֹרִידֶנְקָא וְרַבִּי מֶנְדִּיל וִיטֶבְּסְקֶר וְרַבִּי אַבְרָהָם קַלִיסְקֶיר וְהָרַב מִשְׁפִּיטִיוְקָא וּשְׁאָר צַדִּיקִים נוֹרָאִים מִשָּׁם הָלַכְנוּ וּבָאנוּ לִמְעָרַת רַב כַּהֲנָא וְתַלְמִידָיו מִשָּׁם הָלַכְנוּ וּבָאנוּ עַל קֶבֶר הַתַּנָּא ר' מֵאִיר בַּעַל הַנֵּס, וְנִתְעַכַּבְנוּ בְּכָל זֶה עַד אֵיזֶה שָׁעוֹת אַחַר חֲצוֹת מִשָּׁם נִכְנַסְנוּ וְרָחַצְנוּ בְּחַמֵּי טְבֶרְיָא גַּם הָיִינוּ עַל קֶבֶר ר' יִרְמְיָה שֶׁנִּקְבַּר מְעֻמָּד כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (יְרוּשַׁלְמִי כִּלְאַיִם פ"ט ה"ג) וְעָמַדְנוּ בִּטְבֶרְיָא בְּבֵית ר' דָּוִד בְּהָרַב מֵהָרַ"מְלְנִיק וְשָׁבַתְנוּ שָׁם הַשַּׁבַּת קֹדֶשׁ בְּשִׂמְחָה:

קמח

בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת הָיִיתִי עַל חֲתֻנָּה וְשָׁמַחְנוּ שָׁם:

קמט

בְּיוֹם שֵׁנִי פָּרָשַׁת חֻקַּת הָיִינוּ עַל צִיּוּן ר' עֲקִיבָא וְעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אֶלֶף תַּלְמִידָיו שֶׁמַּנְחִים בְּאוֹתוֹ הָהָר הַגָּבוֹהַּ, וּבְרֹאשׁוֹ צִיּוּן רַבִּי עֲקִיבָא, וּכְנֶגְדּוֹ מְעָרָה שֶׁל אֶשֶׁת רַבִּי עֲקִיבָא, מִשָּׁם חָזַרְנוּ וְהָלַכְנוּ עַד שֶׁבָּאנוּ לִמְעָרַת ר' חִיָּא וּבָנָיו וְחָזַרְנוּ לְבֵיתֵנוּ:

קנ

בְּיוֹם ג' הָיִינוּ עַל קִבְרֵי רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וְתַלְמִידָיו, וְאָצְלוֹ בְּסָמוּךְ מֻנָּח בְּצַד אֶחָד ר' יוֹחָנָן מָרָא דְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל, וּמִצַּד הַשֵּׁנִי רַב אַמִּי וְרַב אַסִּי וְשָׁם בְּסָמוּךְ מֻנָּח בַּעַל הַשָּׁלָ"ה:

קנא

בְּיוֹם רְבִיעִי הָיִינוּ עַל קִבְרֵי הַנָּשִׁים הַצַּדְקָנִיּוֹת אֲשֶׁר מְקוֹמָם רָחוֹק מֵהָעִיר קְצָת וְהֵם, אֶלִישֶׁבַע בַּת עַמִּינָדָב, וְצִפּוֹרָה אֵשֶׁת מֹשֶׁה, וְיוֹכֶבֶד אֵם מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, וְחֶלְדָּה הַנְּבִיאָה, וּבִלְהָה, וְזִלְפָּה וַאֲבִיגַיִל, וְיֵשׁ אוֹמְרִים גַּם אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וְיֵשׁ חִלּוּקֵי דֵּעוֹת עַל קְצָת מֵהַנִּזְכָּר לְעֵיל, אֲבָל עַל כָּל פָּנִים לְפִי דַּעַת כֻּלָּם מֻנָּחִים שָׁם הָרב מֵהַצַּדְקָנִיּוֹת הַנִּזְכָּרוֹת לְעֵיל אַשְׁרֵי לָהֶם:

קנב

בְּיוֹם חֲמִישִׁי חָזַרְתִּי וְהָלַכְתִּי עַל מְעָרַת רַב כַּהֲנָא וְתַלְמִידָיו:

קנג

בְּיוֹם שִׁשִּׁי חָזַרְתִּי וְהָלַכְתִּי עַל הַבַּיִת הַחַיִּים, וְהָיִיתִי עַל קֶבֶר רַבִּי מָנְדִיל פְּרִימִישְׁלַאנֶער וּשְׁאָרֵי צַדִּיקִים וְאַחַר כָּךְ חָזַרְתִּי וְהָלַכְתִּי עַד שֶׁבָּאתִי עַל קֶבֶר רַבִּי מֵאִיר בַּעַל הַנֵּס מִשָּׁם הָלַכְתִּי לְחַמֵּי טְבֶרְיָא בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ אָכַלְתִּי אֵצֶל הָרַב הַמְפֻרְסָם רַבִּי זְאֵב טְשָׁארְנִיאוֹסְטְרֶיר:

קנד

וְהִנֵּה הָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל, כִּי אָפַס הַכֶּסֶף אֶצְלִי בְּבוֹאִי לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא הָיָה לִי עַל הוֹצָאוֹת הַחֲזָרָה וּמַרְאֵה הַמָּקוֹם שֶׁהָיָה לִי עַל מְעוֹת רַבִּי שְׁלֹמה שֶׁהָיָה בְּיַד רַבִּי דָּוִד, לֹא רָצָה לְסַלֵּק לִי כִּי-אִם חֲמִשִּׁים גְּרוֹשׁ וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל מְאד מִזֶּה, וּמֵחֲמַת זֶה נִתְעַכַּבְתִּי בְּטְבֶרְיָא עַל שַׁבָּת הַשְּׁנִיָּה הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל וּבְיוֹם א' פָּרָשַׁת בָּלָק חָמַל ה' עָלַי, וְהִזְמִין לִי בְּדָרֶךְ נֵס וְהַשְׁגָּחָה נִפְלָאָה שֶׁבְּהֶיוֹתִי יוֹשֵׁב שָׁם בְּסְעֻדַּת שַׁחֲרִית אֵצֶל אִישׁ אֶחָד שֶׁעָשָׂה סְעֻדָּה עֲבוּרֵנוּ, וְשָׁם הִזְמִין לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁפִּתְאֹם בָּאָה אִשָּׁה אַחַת וְאָמְרָה לִי שֶׁתִּשְׁלַח עִמִּי דַּיְקָא כְּלֵי כֶסֶף, וְיֵשׁ לִי רְשׁוּת לְמָכְרָם בַּאֲלֶכְסַנְדְּרִיָּא, וּלְמִסְחַר הַמָּעוֹת לְיַד בָּנָהּ בְּחוּץ לָאָרֶץ וְנָתַתִּי שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁחָמַל עָלַי בְּהַשְׁגָּחָה נִפְלָאָה בְּמָקוֹם רָחוֹק מִבֵּיתִי כָּזֶה וְלֹא עָזַב חַסְדּוֹ מֵעִמִּי בְּעֶזְרָתוֹ הַגְּדוֹלָה:

קנה

בְּיוֹם שֵׁנִי, פָּרָשַׁת בָּלָק יָצָאתִי מִטְּבֶרְיָא וְלִוּוּ אוֹתִי בְּכָבוֹד גָּדוֹל בְּיוֹם שְׁלִישִׁי בָּאתִי לִצְפַת, בְּיוֹם רְבִיעִי הָיִיתִי עַל קֶבֶר בְּנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע בְּיוֹם חֲמִישִׁי חָזַרְנוּ וְהָלַכְנוּ שֵׁנִית עַל קֶבֶר הָאָר"י זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ אָכַלְתִּי אֵצֶל הָרַב מִסְקוֹלְיֶע בְּלֵיל שַׁבָּת רָקַדְתִּי בְּשִׂמְחָה עִם רַבִּי אַבָּא שׁוֹ"ב וְרַבִּי מֹשֶׁה יוֹנָה בְּיוֹם שֵׁנִי, פָּרָשַׁת פִּינְחָס חָזַרְנוּ וְהָלַכְנוּ לִמְעָרַת הוֹשַׁעַ בֶּן בְּאֵרִי, וְאָז פָּתַח לָנוּ נַעַר אֶחָד אֶת הַפֶּתַח וְנִכְנַסְנוּ לְשָׁם וְשָׁפַכְנוּ שִׂיחֵנוּ שָׁם בִּבְכִי וּבְתַחֲנוּנִים, וְאָז כְּבָר הָיִינוּ מוּכָנִים לְצֵאת מִצְפַת לַחֲזֹר לְבֵיתֵנוּ:

קנו

בְּיוֹם שְׁלִישִׁי פָּרָשַׁת פִּינְחָס יָצָאנוּ מִצְפַת לַחֲזֹר לְבֵיתֵנוּ, וְלִוּוּ אוֹתָנוּ רב הַחֲשׁוּבִים וַאֲנָשִׁים הַרְבֵּה עַד כֹּה עֲזָרַנִי ה':

קנז

בְּיוֹם רְבִיעִי בָּאנוּ לְחֵיפָה בְּשָׁלוֹם, וּמָצָאנוּ שָׁם כָּל הַמְשֻׁלָּחִים וּשְׁאָר אֲנָשִׁים שֶׁיָּצְאוּ מִצִּפַּת עַל דֶּרֶךְ לִנְסֹעַ לְחוּץ לָאָרֶץ בְּשָׁבוּעַ הֶעָבָר:

קנח

בְּיוֹם חֲמִישִׁי הָלַכְנוּ עַל הַבֵּית הַחַיִּים עַל קֶבֶר רַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא, וְגַם מֵנַח שָׁם ר' יִרְמְיָה דְּמִן חֵיפָה מִשָּׁם הָלַכְנוּ עַד שֶׁבָּאנוּ לִמְעָרַת אֵלִיָּהוּ, וְלֹא רָצוּ לְהַנִּיחַ אוֹתָנוּ לִכְנס וְהָיָה כַּמָּה מְנִיעוֹת עַל זֶה וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזָרַנִי וְנִצַּחְתִּי אוֹתָם וְנִכְנַסְנוּ כֻּלָּנוּ לְשָׁם וְהַמְּעָרָה חִדּוּשׁ נִפְלָא וְשָׁמַחְנוּ שָׁם מְאד וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁיָּצָאנוּ עַד שֶׁבָּאנוּ עַל פֶּתַח הֶחָצֵר שֶׁל הַמְּעָרָה, הִתְחִילוּ לְשִׁיר וּלְזַמֵּר עַד שֶׁבָּאנוּ לְתוֹךְ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְרִקְּדוּ שָׁם בְּשִׂמְחָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִשָּׁם הָלַכְנוּ עַד שֶׁבָּאנוּ עַל קֶבֶר אֱלִישָׁע בֶּן שָׁפָט, אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עָמַד שָׁם בֵּית תְּפִלָּה שֶׁלָּהֶם, וְזֶה סָמוּךְ סָתַר אוֹתָהּ הַפַּאשִׁי (מוֹשֵׁל תּוּרְכִי), וְעַתָּה יְכוֹלִים לֵילֵךְ עַל קִבְרוֹ הַקָּדוֹשׁ וּתְהִלָּה לָאֵל הֱיִינוּ שָׁם אֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

קנט

בְּחֵיפָה יָשַׁבְנוּ עַד יוֹם רְבִיעִי פָּרָשַׁת מַטּוֹת וְהָיָה לִי לְנַחַת מַה שֶּׁנִּתְעַכַּבְתִּי בְּחֵיפָה, שֶׁזָּכִיתִי לִהְיוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עוֹד כַּמָּה יָמִים, בִּפְרָט שֶׁרִבּוּנוֹ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כְּשֶׁנִּכְנַס לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בָּא תְּחִלָּה לְחֵיפָה, וְשָׁם תֵּכֶף זָכָה מַה שֶּׁזָּכָה וְנִתְעַכֵּב שָׁם כָּל הַיָּמִים טוֹבִים מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד אַחַר סֻכּוֹת בְּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר זָכִינוּ לִדְרךְ בְּאַדְמַת קֹדֶשׁ בַּמָּקוֹם שֶׁדַּרְךְ שָׁם רַבֵּנוּ הַנּוֹרָא זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה:

קס

בְּיוֹם רְבִיעִי הַנַּ"ל יָצָאנוּ מֵחֵיפָה לָבוֹא לָעִיר דּוּמַיָּא שֶׁרָחוֹק כְּמוֹ שְׁנֵי יָמִים עַל הַיָּם אֲבָל מֵאֵת ה' הָיְתָה שֶׁלֹּא הָיָה רוּחַ טוֹבָה לֵילֵךְ מִן הַצַּד וְהֵיינוּ נְבוּכִים בַּדֶּרֶךְ עַד שֶׁבָּאנוּ בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת מַטּוֹת וּמִסְּעֵי הַנִּזְכַּר לְעֵיל סָמוּךְ לָעִיר לִימִיסוֹן שֶׁהוּא עַל הָאִי שֶׁנִּקְרָא קִיבְּרוֹץ (קַפְּרִיסִין), וְהוֹרִידוּ שָׁם הָאַנְקֶיר (הָעוֹגֶן) וְעָמְדָה הַסְּפִינָה שָׁם אֵיזֶה שָׁעוֹת אַחַר כָּךְ נִתְיַשֵּׁב הַקַּפִּיטַאן וְצִוָּה לְהוֹצִיא הָאַנְקֶיר וְכֵן עָשׂוּ וְהִתְחִילָה הַסְּפִינָה לָזוּז מִשָּׁם בְּתוֹךְ כָּךְ הִסְתַּכְּלוּ מִן הָעִיר שֶׁהוּא נוֹסֵעַ מִשָּׁם,וְרָדְפוּ אַחֲרֵי סְפִינָתֵנוּ יִשְׁמְעֵאלִים מִשָּׁם עַד שֶׁבָּאוּ עַל הַסְּפִינָה שֶׁלָּנוּ בְּרַעַשׁ וּבְרַגְזוֹהֶיהָ לָנוּ פַּחַד קָצַת וְזֶה הָיָה מֵחֲמַת שֶׁאָז בְּאוֹתוֹ הָעֵת הָיְתָה שִׂעַת מִלְחָמָה בֵּין הַיִּשְׁמְעֵאלִים עַצְמָן(הַמּוֹשֵׁל) שֶׁל

עַכּוֹ שֶׁהָיָה מוֹרֵד נֶגֶד הַמֶּלֶךְ וְכוּ', כַּמְפֻרְסָם־מֻחְמָת זֶה רָדְפוּ אַחֲרֵי סְפִינָתֵנוּ כַּנִּזְכָּר לְעֵיל, וְתֵכֶף כְּשֶׁבָּאוּ עַל הַסְּפִינָה שָׁלְטוּ תְּבִעוּ מֵאִתָּנוּ כֹּפֶר חֲמִשָּׁה טָאלֶיר וְחֵצִי מִכָּל נֶפֶשׁ וְתָבְעוּ בִּנְגִישָׁה גְּדוֹלָה בְּרַעַשׁ וּבְרִגְז לִתֵּן לָהֶם תֵּכֶף וּמִיָּד וְהֶכְרַחְתִּי לִתֵּן לָהֶם מִיָּד בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ סָךְ הַנַּ"ל שֶׁעָלָה מִכֻּלָּנוּ סָךְ מֵאָה וְעֶשְׂרִים טָאלֶיר וְגַם הִתְחִילוּ לְהַכּוֹת קְצָת מֵהֶמֶת שֶׁנִּתְעַכֵּב הַסִּלּוּק זְמַן מַעֲט קֹדֶם שֶׁנִּתְקַבֵּץ הַמְּעוֹת, וְיָשַׁבְנוּ אָז בְּפַחַד:

קסא

אַחַר כָּךְ לָקְחוּ הַקַּפִּיטַאן וְהוֹלִיכוּ אוֹתוֹ לְהָעִיר וְגַם קְצָת אֲנָשִׁים מִסְּפִינָתֵנוּ יָרְדוּ לָעִיר כְּדֵי לְדַבֵּר שָׁם עִם הַקוֹנְסֶלְיֶר (שַׁגְרִיר), וּבָאוּ אֶל הָעִיר וְהִיוּ אֲצֶל אֵיזֶה קוֹנְסֶלְיֶר שֶׁל אֵיזֶה אֻמָּה וְקֵרֵב אוֹתָם קְצָת, וְנוֹדַע לָהֶם שֶׁיְּעַכְּבוּ בְּכָאן הַקַּפִּיטַאן עִם הַסְּפִינָה, וּבִשְׁבִילֵנוּ יִשְׁכֹּר לָנוּ סְפִינָה אַחֶרֶת וְכֵן הָיָה וּבְאוֹתוֹ הַיּוֹם בְּשַׁבַּת- קֹדֶשׁ צִוָּה הַקּוֹנְסֶלְיֶר הַנַּ"ל לַקַּפִּיטַאן שֶׁלָּנוּ לְהַחֲזִיר לָנוּ מֵהַשְּׂכִירוּת סָךְ שִׁבְעִים טָאלֶיר, וְגַם אָמַר שֶׁבְּיוֹם מָחָר יָבוֹאוּ אֵלָיו וְיִשְׁתַּדֵּל לְהַחֲזִיר לָנוּ הַכֹּפֶר הַנִּזְכָּר לְעֵיל וַאֲנַחְנוּ עָמַדְנוּ עַל הַסְּפִינָה וְעֵינֵינוּ כָּלוֹת כָּל הַיּוֹם לִשְׁמֹעַ מֶה עָלְתָה בָּם, וּמַה הֵשִׁיב לָהֶם הַקוֹנְסֶלְיֶר הַנִּזְכָּר לְעֵיל לְעֵת עֶרֶב חָזְרוּ אֲנָשֵׁינוּ מֵהָעִיר וְהוֹדִיעוּ לָנוּ כָּל הַנִּזְכָּר לְעֵיל

בְּיוֹם רִאשׁוֹן פָּרָשַׁת דְּבָרִים חָזַרְנוּ וְהָלַכְנוּ לְתוֹךְ הָעִיר, וְגַם אֲנִי נָסַעְתִּי עִמָּהֶם וּבָאנוּ אֶל הָעִיר וְעָמַדְנוּ שָׁם כָּל הַיּוֹם, סוֹף דָּבָר לֹא הֶחֱזִירוּ לָנוּ הַכֹּפֶר רַק בְּאוֹתוֹ יוֹם רִאשׁוֹן שָׂכַרְנוּ סְפִינָה אַחֶרֶת, וְעָלֵינוּ מִיָּד עָלֶיהָ וְטִלְטַלְנוּ עַצְמֵנוּ כֻּלָּנוּ מִסְּפִינָה הָאַחַת לַסְּפִינָה הַשֵּׁנִיָּה בְּיוֹם רִאשׁוֹן הַנִּזְכָּר לְעֵיל חָזַרְנוּ מֵהָעִיר וּבָאנוּ לַסְּפִינָה הַשְּׁנִיָּה הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל בְּיוֹם שֵׁנִי הִתְחִילָה הַסְּפִינָה לֵילֵךְ וְלִנְסֹעַ כְּדֵי לָבוֹא לַאֲלֶכְסַנְדְּרִיָּא שֶׁאֵינוֹ רָחוֹק מִשָּׁם רַק בְּעֶרֶךְ שְׁנֵי יָמִים כְּשֶׁיֵּשׁ רוּחַ טוֹבָה, אֲבָל לֹא הָיָה לָנוּ רוּחַ טוֹבָה וְנִתְעַכַּבְנוּ בַּדֶּרֶךְ עַד אַחַר תִּשְׁעָה בְּאָב, עַד יוֹם שְׁלִישִׁי פָּרָשַׁת וָאֶתְחַנַּן וּבְכָל הַדֶּרֶךְ מֵחֲיפָה לַאֲלֶכְסַנְדְּרִיָּא הָיָה לָנוּ יִסּוּרִים גְּדוֹלִים מֵהַמַּיִם כִּי בִּשְׁנֵי הַסְּפִינוֹת הַנִּזְכָּר לְעֵיל שֶׁהָיוּ שֶׁל עַרְבִיִּים לֹא רָצוּ לִתֵּן לָנוּ מַיִם כִּי-אִם בְּצִמְצוּם גָּדוֹל בְּמִדָּה וּבְמִשּׁוּרָה בְּדִקְדּוּק גָּדוֹל, וְעַל פִּי הָרֹב הָיוּ הַמַּיִם סְרוּחִים וְגַם יְשִׁיבָתֵנוּ עַל הַסְּפִינָה הָיָה בְּדַחַק גָּדוֹל, וְלֹא הָיָה לָנוּ שׁוּם מָקוֹם מְנוּחָה כָּרָאוּי וְגַם הָיָה לִי עַל פִּי רֹב חֳלִי הַיָּם, וְנָתַתִּי הֲקָאוֹת כַּמָּה פְּעָמִים וְאַף עַל פִּי כֵן הַכֹּל הָיָה בְּחֶסֶד וּבְצֵר הִרְחִיב לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעָזַר לָנוּ בְּכָל עֵת וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר בִּפְרָטִיּוּת מַה שֶּׁעָבַר עָלֵינוּ בְּכָל יוֹם נוֹדֶה לְךָ וְכוּ' שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְכוּ' וּבְחַסְדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזָרְנוּ, וּבָאנוּ בְּיוֹם שְׁלִישִׁי פָּרָשַׁת וָאֶתְחַנַּן לְקִהִלַּת-קֹדֶשׁ אֲלֶכְסַנְדְּרִיָּא:

קסב

וְשָׁם מָצָאנוּ אַנְשֵׁי צְפַת שֶׁבָּאוּ לְשָׁם מִקֹּדֶם וְהוֹדִיעוּ לָנוּ תֵּכֶף שֶׁיֵּשׁ סְפִינוֹת הַרְבֵּה לְסַטַנְבּוּל וְשֶׁאַרְבָּעָה אֲנָשִׁים מֵהֶם שָׂכְרוּ כְּבָר סְפִינָה לְסַטַנְבּוּל בְּסָךְ ח' דוֹרֶיס מִכָּל נֶפֶשׁ, וְיֵשׁ עוֹד סְפִינוֹת שֶׁיְּכוֹלִים לִשְׂכֹּר בְּפָחוֹת וְהָיָה עָלַי שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְכֵן הָיָה שֶׁהָיָה בְּיָדִי לִשְׂכֹּר סְפִינָה בְּיוֹם רְבִיעִי, וְלֵילֵךְ בְּיוֹם חֲמִישִׁי מַיָּד וְהָיָה אֶפְשָׁר שֶׁאַגִּיעַ עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאוּמַאן אֲבָל נִתְעַכְּבְתִּי מֵחֲמַת אַנְשֵׁי חֶבְרָתֵנוּ שֶׁל הַסְּפִינָה, וְאִבַּדְתִּי סְפִינָה זאת כִּי הָלְכָה בְּיוֹם ה' בַּבֹּקֶר וְעַל יְדֵי זֶה נִתְעַכַּבְתִּי בַּאֲלֶכְסַנְדְּרִיָּא קְרוֹב לִשְׁלִשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְלֹא יָצָאנוּ מִשָּׁם עַד יוֹם רִאשׁוֹן פָּרָשַׁת שׁוֹפְטִים, וְהָיָה לָנוּ שָׁם יְסוּרִים גְּדוֹלִים מִגֹּדֶל הָעִכּוּב כִּי כְּבָר שָׂכַרְנוּ סְפִינָה תֵּכֶף בְּפָרָשַׁת עֵקֶב אַךְ הַקַּפִּיטַאן הִטְעָה אוֹתָנוּ שֶׁאָמַר שֶׁיֵּלֵךְ בְּסָמוּךְ וְאַחַר כָּךְ עִכֵּב אוֹתָנוּ הַרְבֵּה וְהָיָה לָנוּ צַעַר גָּדוֹל, וְהֶכְרַחְנוּ לָדוּן עִמּוֹ לִפְנֵי הַקוֹנְסֶלְיֶר, וְיָצָא הַמִּשְׁפָּט מְעֻקָּל מִמֶּנּוּ, שֶׁאֲנַחְנוּ נִנִּיחַ לְאִבּוּד אֶצְלוֹ אֶחָד דּוֹרֶע מִכָּל נֶפֶשׁ וְכֵן הָיָה וְהַגְּמָר הָיָה בְּיוֹם שִׁשִּׁי עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ לְעֵת עֶרֶב סָמוּךְ לְכְנִיסַת שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וּבְאוֹתָהּ הַשָּׁעָה הִזְמִין לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ סְפִינָה שֶׁלָּנוּ שֶׁהָיְתָה מוּכָנָת לֵילֵךְ בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ וּבְיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ שָׂכְרוּ הַסְּפִינָה כִּי הָיָה הֶכְרֵחַ גָּדוֹל, וְשָׂכְרוּ הַסְּפִינָה בְּסָךְ ד' דוֹרֶיס מִכָּל נֶפֶשׁ וְגַם נִתְעַכַּבְתִּי בְּעַד ר"ג וְר"י וְהָיָה לִי קְצָת מַחֲלוֹקֶת מִזֶּה אֲבָל בְּחַסְדֵי ה' נִצַּחְתִּי כֻּלָּם וְנָסַעְנוּ כֻּלָּנוּ יַחַד לֹא כְּמוֹ שֶׁרָצוּ הֵם וְכוּ':

קסג

וּבְיוֹם רִאשׁוֹן פָּרָשַׁת שׁוֹפְטִים עָלִינוּ עַל הַסְּפִינָה וּבְיוֹם ב' יָצְאָה הַסְּפִינָה מֵאֲלֶכְסַנְדְּרִיָּא וְשָׁם הָיָה לָנוּ מָקוֹם מֶרְוָח וְנוֹחַ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד וְכָל אֶחָד עַל מְקוֹמוֹ יָשַׁב בְּשָׁלוֹם, בְּתוֹךְ הָאַמְבַּר (אַכְסַדְרָה) אֲבָל לֹא הָיָה לָנוּ רוּחַ טוֹבָה וְהַלַּכְנוּ תִּשְׁעָה יָמִים עַד שֶׁבָּאנוּ לְרוֹדֶיס בְּיוֹם שְׁלִישִׁי פָּרָשַׁת תֵּצֵא וְנִכְנַסְנוּ לְתוֹךְ הָעִיר וְלָקַחְנוּ שָׁם קְצָת צֵידָה לְדַרְכֵּנוּ יַיִן וְחֹמֶץ וְלֶחֶם וְכוּ':

קסד

גַּם בְּיוֹם חֲמִישִׁי שָׁלַחְתִּי אֶת רַבִּי יְהוּדָא אֶלְיֶעֶזֶר חֲבֵרִי כְּדֵי לִמְכֹּר שָׁם סִפְרֵי רַבֵּנוּ זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וּמָכַר שָׁם סֵפֶר הָאַלְף- בֵּית וְעָמַדְנוּ שָׁם עַד יוֹם חֲמִישִׁי הַנִּזְכָּר לְעֵיל:

קסה

בְּיוֹם חֲמִישִׁי זֶזֶה הַסְּפִינָה מֵרוֹדֶיס וְגַם כֵּן לֹא הָיוּ רוּחוֹת טוֹבוֹת בְּיוֹם רִאשׁוֹן פָּרָשַׁת תָּבֹא אַחַר חֲצוֹת הָיָה רוּחַ סְעָרָה וְלֹא הָיָה פּוֹנֶה לְדַרְכֵּנוּ וְהוֹרִידוּ הָאַנְקֶיר אֵצֶל אֵיזֶה יַבָּשָׁה, שֶׁלֹּא הָיוּ שָׁם כִּי-אִם אֵיזֶה חֲצֵרוֹת מְעַטִים וְעָמַדְנוּ שָׁם עַד הַיּוֹם יוֹם שְׁלִישִׁי פָּרָשַׁת תָּבֹא, וְזֶה הַיּוֹם זֶזֶה הַסְּפִינָה בַּבֹּקֶר וְאַחַר כָּךְ תֵּכֶף בְּסָמוּךְ חָזְרוּ וְהוֹרִידוּ הָאַנְקֶיר, וְאַחַר כָּךְ אַחַר שָׁעָה מֵעֶטֶת חָזְרוּ וְהוֹצִיאוּ הָאַנְקֶיר, וַאֲנַחְנוּ הוֹלְכִים עַכְשָׁו לָבוֹא לְסִטַנְבּוּל וִימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְמַשְׁמְשִׁים לָבוֹא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹלִיכֵנוּ מְהֵרָה לְשָׁלוֹם:

קסו

בְּזֶה הַיּוֹם בָּאָה סְפִינָה מִקִּיבְּרוּץ (קַפְּרִיסִין) וְנִתְקָרְבָה אֶצְלֵנוּ וְשָׁם הָיוּ שְׁלוֹשָׁה יִשְׂרְאֵלִים מִצְּפַת וְדִבַּרְנוּ עִמָּהֶם מֵרְחוֹק וּשְׁמָם ר' אִיצִיק מִטּוֹרְנְפּוֹל וְרַבִּי צְבִי מֵהַפְּרוּשִׁים:

קסז

וְהָלַכְנוּ מִיּוֹם שְׁלִישִׁי עַד יוֹם שִׁשִּׁי, עֶרֶב-שַׁבָּת-קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת תָּבֹא הַנִּזְכָּר לְעֵיל בְּיוֹם שִׁשִּׁי הַנִּזְכָּר לְעֵיל חָזְרוּ וְהוֹרִידוּ הָאַנְקֶיר אֵצֶל אֵיזֶה עִיר, וְאָמְרוּ שֶׁשָּׁמָּה סָאמְלָע, וְעָמַדְנוּ שָׁם עַד יוֹם שֵׁנִי פָּרָשַׁת נִצָּבִים וּבְכָל הָעִכּוּבִים הָיָה לָנוּ צַעַר גָּדוֹל מֵחֲמַת הָעִכּוּב וְהַשְּׁהִיּוֹת וּבִפְרָט שֶׁהָיָה סָמוּךְ לַיָּמִים הַנּוֹרָאִים, אֲבָל מֵאֵת ה' הָיָה הָעִכּוּב, כִּי בְּכָל הַדֶּרֶךְ לֹא הָיָה לָנוּ רוּחוֹת לְדַרְכֵּנוּ וְאַף עַל פִּי כֵן הָיָה לָנוּ טוֹבָה גַּם כֵּן עַל יְדֵי שֶׁעָמַדְנוּ שָׁם כִּי קָנִינוּ לְעַצְמֵנוּ צֵידָה לְדַרְכֵּנוּ:

קסח

בְּיוֹם שֵׁנִי פָּרָשַׁת נִצָּבִים חָזְרוּ וְהוֹצִיאוּ הָאַנְקֶיר וְהִתְחַלְנוּ לֵילֵךְ וְהָלַכְנוּ עַד יוֹם רְבִיעִי פָּרָשָׁה הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל, וְחָזְרוּ וְהוֹרִידוּ הָאַנְקֶיר אֵצֶל אֵיזֶה עִיר, וַעֲדַיִן אֵין אָנוּ יוֹדְעִים שְׁמָהּ קְצָת אוֹמְרִים שֶׁשְּׁמָהּ סִיאָה, וּקְצָתָם אוֹמְרִים שֶׁזֶּה סָאקִיס, כִּי אֵין אָנוּ מַכִּירִים בִּלְשׁוֹנָם הֵיטֵב, עַל כֵּן אִי אֶפְשָׁר לִשְׁמֹעַ וּלְהָבִין מֵהֶם בֵּרוּר הַדָּבָר וְהָעִיר הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל הָיְתָה שְׂרוּפָה בָּאֵשׁ וַחֲרֵבָה, כִּי הַיִּשְׁמְעֵאלִים הֶחֱרִיבוּהָ בְּאֵלּוּ הָעִתִּים מֵחֲמַת מְרִידַת הַגְּרֵעקִין (הַיְוָנִים) כִּי שָׁמָּה יָשְׁבוּ גְּרֵעקִין, וְאָמְרוּ שֶׁהָרְגוּ שָׁם בִּסְבִיבוֹת אֵלּוּ שְׁמוֹנִים אֲלָפִים נְפָשׁוֹת וְהֶחֱרִיבוּ שָׁם בְּעֶרֶךְ שִׁשִּׁים עֲיָרוֹת וְיוֹתֵר, וְהָרְגוּ שָׁם אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטַף וְאָמַר הַקַּפִּיטַאן שֶׁעֲדַיִן שָׁם מֻנָּחִים בָּעִיר הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל שֶׁעָמַדְנוּ אֶצְלָהּ הַהֲרוּגִים, וְהַפְּגָרִים מֻשְׁלָכִים בַּחוּצוֹת וּבַשְּׁוָקִים, כִּי לֹא נִתְּנוּ לִקְבוּרָה, וּפִגְרֵי נִבְלָתָם מֻשְׁלָכִים בַּחוּצוֹת וְזֶה רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ שֶׁהָעִיר חֲרֵבָה וּשְׂרוּפָה

בָּאֵשׁ, וְאָמְרוּ שֶׁאֵין שָׁם עַכְשָׁו שׁוּם בַּר יִשְׂרָאֵל, וּכְפִי הַנִּרְאֶה שֶׁהַיְּהוּדִים בָּרְחוּ מִשָּׁם מֵחֲמַת רַעַשׁ הַמִּלְחָמָה:

קסט

גַּם כְּשֶׁהֵיינוּ אֵצֶל הָעִיר סָאמְלָע הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל, אָמְרוּ שָׁם שֶׁעוֹמְדִים שָׁם בְּסָמוּךְ אַרְבָּעִים אֶלֶף יִשְׂמְעֵאלִים מְזֻיָּנִים לַמִּלְחָמָה לְהַחֲרִיב שְׁאָר מְקוֹמוֹת הַגְּרֶעקִין וְגַם הַגְּרֶעקִין נִתְקַבְּצוּ שָׁם כְּבָר בְּעֶרֶךְ מָאתַיִם אֶלְפִּים גְּרֶעקִין וּמִכָּל זֶה נָגַע קְצָת פַּחַד בְּלִבֵּנוּ אֲבָל לֹא הַרְבֵּה כִּי רָאינוּ שֶׁבְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַד הַיִּשְׂמְעֵאלִים גּוֹבֶרֶת עֲלֵיהֶם, וְהַיִּשְׂמְעֵאלִים אֵין לָהֶם עֵסֶק עִם הַיְּהוּדִים אַדְרַבָּא הֵם מַצִּילִים אוֹתָם וּמְגִנִּים עֲלֵיהֶם מִן הַגְּרֶעקִין:

קע

וְהִנֵּה זֶה הַיּוֹם יוֹם חֲמִישִׁי נִצָּבִים, וַעֲדַיִן אָנוּ עוֹמְדִים סָמוּךְ לָעִיר הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל, וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה סָמוּךְ לָבוֹא בְּיוֹם שֵׁנִי הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְרַחֵם עָלֵינוּ שֶׁנִּזְכֶּה לָבוֹא לְמָקוֹם מְנוּחָה בִּימֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה וְזֹאת נֶחָמָתֵנוּ שֶׁתְּהִלָּה לְאֵל יֵשׁ לָנוּ שׁוֹפָר עַל הַסְּפִינָה וְגַם תְּהִלָּה לְאֵל יֵשׁ בֵּינֵינוּ יוֹתֵר מִמִּנְיַן עֲשָׂרָה, וַה' הַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה:

קעא

אַחַר כָּךְ יָרְדוּ קְצָת אֲנָשִׁים מֵאִתָּנוּ לְתוֹךְ הָעִיר, וְאָז נוֹדַע שֶׁזֹּאת הָעִיר הִוא סָאקֶיס, רַק קְצָת קוֹרִין אוֹתָהּ סִיאָה וְשָׁם קָנִינוּ מְעַט עֲנָבִים וּשְׁאָר דְּבָרִים קְטַנִּים לַאֲכִילָה וּבְיוֹם שִׁשִּׁי הֵבִיאוּ לָנוּ מֵהָעִיר שְׁלֹשִׁים לֶחֶם, וּשְׁנֵי אֶקֶיס עֲנָבִים מַה שֶּׁנָּתְנוּ מִמַּעַט הַיִּשְׂרְאֵלִים שֶׁנִּמְצְאוּ שָׁם, כִּי בֶּאֱמֶת דָּרוּ שָׁם יִשְׂרְאֵלִים רַק בְּעֵת הַמִּלְחָמָה בָּרְחוּ רַבָּם, וְלֹא נִשְׁאֲרוּ שָׁם כִּי-אִם מְתֵי מִסְפָּר:

קעב

וְהִנֵּה בְּעֵת שֶׁעָמַדְנוּ שָׁם אֵצֶל הָעִיר סָאקֶיס הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל, אָמַר לָנוּ הַקַּפִּיטָאן שֶׁהוּא יַעֲמד שָׁם עַד יוֹם שֵׁנִי שֶׁהוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה גַּם רָצָה לְקַבֵּל אַרְבָּעִים יִשְׂמְעֵאלִים עַל הַסְּפִינָה וּבְתוֹכָם אֲדוֹן פַּאשִׁי, וּמֵחֲמַת זֶה הֵצֵר לָנוּ יִשִּׁיבָתֵנוּ בְּהָאמְבּר שֶׁיִּשַּׁבְנוּ שָׁם בִּתְחִלָּה בְּהַרְחָבָה וְעַתָּה כְּשֶׁרָצָה לִקַּח הַיִּשְׂמְעֵאלִים הַכְנִיס הַמִּחְצָה הַמַּפְסֶקֶת הַרְבֵּה לְתוֹךְ גְּבוּלֵנוּ וְעַל יְדֵי זֶה הָיָה צַר לָנוּ הַמָּקוֹם וְנַעֲשָׂה כַּמָּה מַחֲלֹקֶת בֵּין אַנְשֵׁי הַסְּפִינָה מֵחֲמַת דְּחַק הַמָּקוֹם שֶׁהֻצְרְכוּ רַבִּים לְשַׁנּוֹת מְקוֹמָם גַּם הָיָה לָנוּ צַעַר מַה נַּעֲשֶׂה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֵיךְ נוּכַל לְהִתְפַּלֵּל וְלִתְקֹעַ שׁוֹפָר בֵּין הַיִּשְׂמְעֵאלִים שֶׁדַּרְכָּם לְהַקְפִּיד קְפִידוֹת הַרְבֵּה מְאד, גַּם שְׁאָרֵי יְסוּרִים שֶׁהָיוּ מַגִּיעִים

לָנוּ חַס וְשָׁלוֹם אִם הָיוּ עַל הַסְּפִינָה אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רִחֵם עָלֵינוּ וּבִלְבֵּל הָעֵסֶק שֶׁלָּהֶם וְסִבֵּב סִבּוֹת לְטוֹבָה עַד אֲשֶׁר לְבַסּוֹף לֹא קִבֵּל אֶחָד מֵהֶם כְּלָל:

קעג

וּבְעֶרֶב שַׁבָּת יָרְדוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים מֵהַסְּפִינָה לִשְׁבוֹת שַׁבַּת קֹדֶשׁ בָּעִיר הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל כִּי סָבְרוּ שֶׁלֹּא יָזוּז עַד אַחַר שַׁבַּת- קֹדֶשׁ, גַּם אֲנַחְנוּ הָיָה בְּדַעְתֵּנוּ לֵירֵד לָעִיר בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה כְּדֵי לִהְיוֹת שָׁם עַל קֶבֶר רַבֵּנוּ יַעֲקֹב בַּעַל הַטּוּרִים שֶׁהוּא קְבוּר שָׁם, אַךְ רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ וְכוּ', כִּי בְּלֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ נִשְׁתַּנָּה הָרוּחַ, וְתֵכֶף כָּעָסוּ הַמַּלָּחִים עַל אֲשֶׁר יָרְדוּ הַשְּׁנַיִם מֵאִתָּנוּ הַנִּזְכָּרִים לְעֵיל לְתוֹךְ הָעִיר וְסוֹף דָּבָר הֶכְרְחוּ לַחֲזֹר לְתוֹךְ הַסְּפִינָה בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וּבְיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁהוּא עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה זֶה הַסְּפִינָה מִסָּאקֶיס
וְהַשְּׁנַיִם הַנִּזְכָּרִים לְעֵיל שֶׁהָיוּ בָּעִיר סִפְּרוּ לָנוּ שֶׁקִּבְּלוּ אוֹתָם שָׁם אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, גּוֹמְלֵי חֲסָדִים בְּנֵי גּוֹמְלֵי חֲסָדִים, בְּכָבוֹד גָּדוֹל וְשֶׁסִּפְּרוּ לָהֶם מִגְּדֹל תִּקֻּף הַנֵּס שֶׁהָיָה לָהֶם בִּימֵי הַפֶּסַח הֶעָבַר שֶׁאָז הָיָה מִלְחֶמֶת הַגְּרֶעקִין שֶׁסִּבְּבוּ הָעִיר וְהַיִּשְׂרְאֵלִים הָיוּ בְּתוֹךְ הַמִּבְצָר וְהַחֻזְקַת בֵּין הַיִּשְׁמְעֵאלִים וְהַגְּרֶעקִין בְּקָשׁוּ מֵהַיִּשְׁמְעֵאלִים שֶׁיִּתְּנוּ לָהֶם עֲשָׂרָה יְהוּדִים וְהֵם יַחֲזִירוּ לָהֶם בְּעַד זֶה כַּמָּה וְכַמָּה יִשְׁמְעֵאלִים וּבְחֶסֶד ה' הַנִּפְלָא עַל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם, נָתַן בְּלֵב הַפַּאשִׁי שֶׁלֹּא נִתְרַצָּה בְּשׁוּם אֹפֶן לִתֵּן לָהֶם אֲפִלּוּ צִפֹּרֶן אַחַת שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְהַיִּשְׂרְאֵלִים עָמְדוּ בְּסַכָּנָה כָּל יְמֵי נִיסָן עַד סוֹף הַפֶּסַח, וְעֵינֵיהֶם הָיוּ כָּלוֹת בְּכָל יוֹם שֶׁיָּבוֹא לָהֶם עֶזֶר מִסְּטַנְבּוּל אֲבָל נִתְעַכֵּב הַדָּבָר הַרְבֵּה וּבְלֵיל שְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח הָיָה תִּקֻּף הַנֵּס שֶׁבָּאוּ אַנְשֵׁי חֵיל הַרְבֵּה מִסְּטַנְבּוּל וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הֵבִיא אוֹתָם בִּמְהִירוּת גָּדוֹל שֶׁהָלְכוּ בְּלַיְלָה אַחַת מַה שֶּׁהָיוּ צְרִיכִין לֵילֵךְ כַּמָּה יָמִים, וְעַל יְדֵי זֶה נִצְּלוּ הַיִּשְׂרְאֵלִים בְּחַסְדּוֹ הַגָּדוֹל יִתְבָּרַךְ וְאָמְרוּ הַיִּשְׂרְאֵלִים שָׁם שֶׁבְּדַעְתָּם לִכְתֹּב מְגִלָּה שְׁלֵמָה מִתִּקֻּף הַנֵּס שֶׁהָיָה לָהֶם:

קעד

וְהִנֵּה בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה הָלַכְנוּ מִסָּאקֶיס כַּנִּזְכָּר לְעֵיל, וּתְהִלָּה לְאֵל טָבַלְנוּ עַצְמֵנוּ בַּבֹּקֶר בְּתוֹךְ הַיָּם עַל יְדֵי חֲבָלִים אַחַר כָּךְ הִגִּיעַ יוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, וּתְהִלָּה לְאֵל הָיוּ לָנוּ בַּעֲלֵי תְּפִלּוֹת וְתוֹקְעִים בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְטוֹב לְהוֹדוֹת לַה' כִּי אֲנִי הֵבֵאתִי הַשּׁוֹפָר מִצִּפָּת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי זֶה הָאִישׁ שֶׁהָיָה הַשּׁוֹפָר שֶׁלּוֹ הֵכִין שׁוֹפָר לְקַחוֹ בַּדֶּרֶךְ, וּשְׁכָחוֹ בְּבֵיתוֹ וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁנִּסַּעְתִּי אֲנִכִי מִצִּפַּת בְּשָׁבוּעַ שֶׁאַחֲרֶיהָ שָׁלְחוּ הַשּׁוֹפָר עִמִּי וְרָאִיתִי תֵּכֶף כִּי מֵאֵת ה' הוּא שֶׁאֲזָכֶה לִהְיוֹת שָׁלִיחַ לִדְבַר מִצְוָה הַזֹּאת לְהָבִיא הַשּׁוֹפָר וַאֲנַחְנוּ הָיִינוּ עַל הַסְּפִינָה תִּשְׁעָה- עָשָׂר אֲנָשִׁים חוּץ מִשֶּׁלִּי נָשִׁים:

קעה

וְהִנֵּה בְּלֵיל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הָיָה רוּחַ סְעָרָה גָּדוֹל וְחָזָק מְאד וְהָיָה לָנוּ פַּחַד גָּדוֹל, וְרוּחַ סְעָרָה הַזֶּה נִמְשַׁךְ כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם עַד שְׁעַת מִנְחָה וּמֵחֲמַת סַעֲרַת הַיָּם נֶחֱלַשְׁתִּי מְאד בַּבֹּקֶר וְלֹא יָכלְתִּי לְהִתְפַּלֵּל כַּאֲשֶׁר כְּבָר הָיָה לִי זֶה הַחוֹלַאַת שֶׁל הַיָּם כַּמָּה פְּעָמִים וְלֹא הָיִיתִי יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל כְּלָל גַּם שְׁאָרֵי אַנְשֵׁי הַסְּפִינָה רֻבָּם נֶחֱלְשׁוּ מְאד וּבְחַסְדֵּי ה' הַגָּדוֹל הִפְלִיא נוֹרְאוֹתָיו עִמִּי וַעֲזָרַנִי בַּחֲלִישׁוּת כֹּחַ כָּזֶה לְהִתְפַּלֵּל מְעַט וְלִשְׁמֹעַ קוֹל שׁוֹפָר וּלְהִתְעוֹרֵר לִבְכִיָּה קְצָת גַּם הַבַּעֲלֵי תְּפִלּוֹת הִתְפַּלְּלוּ בִּישִׁיבָה וְהַכֹּל בִּישׁוּעַת ה' הַגָּדוֹל וְגַם קִיְּמנוּ מִצְוַת תְּקִיעַת שׁוֹפָר כָּרָאוּי וּבְיוֹם שֵׁנִי דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אַחַר גְּמַר הַתְּפִלּוֹת וְהַתְּקִיעוֹת וְאַחֲרֵי סְעֻדַּת שַׁחֲרִית חָזְרָה וְעָמְדָה הַסְּפִינָה אֵצֶל מָקוֹם אֶחָד, וְזֶה הַמָּקוֹם הָיָה סָמוּךְ לָעִיר טְשֶׁרְנִיקִילְס בְּעֶרֶךְ מַהֲלַךְ יוֹם אֶחָד בַּיַּבָּשָׁה, וְהָיָה לָנוּ צַעַר מִמַּה שֶּׁעָמַד שָׁם וְאַף עַל פִּי כֵן בְּיוֹם שֵׁנִי דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הִנַּזְכַּר לְעֵיל לֹא נִמְשַׁכְתִּי אַחַר הַצַּעַר כְּלָל, רַק אַדְרַבָּא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָרַנִי שֶׁנִּמְשַׁךְ עָלַי שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְרַקְּדְתִּי הַרְבֵּה בְּיוֹם שֵׁנִי דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה:

קעו

וְהִנֵּה אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה נִכְנַס הַצַּעַר בְּלִבֵּנוּ הַרְבֵּה, כִּי הַקַּפִּיטַאן אָמַר שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת שֶׁיִּתְעַכֵּב שָׁם כַּמָּה וְכַמָּה יָמִים, אֶפְשָׁר אַרְבָּעִים יוֹם כִּי סָמוּךְ לְכָאן מַתְחִיל הַחֲפִירָה (שֶׁקּוֹרִין קַאנַאל) שֶׁמְּחַבֶּרֶת הַשְּׁנֵי יַמִּים לְאֶחָד וְשָׁם אִי אֶפְשָׁר לֵילֵךְ כִּי-אִם עַל יְדֵי רוּחַ יְשָׁרָה שֶׁאֵינוֹ מָצוּי בְּאֵלּוּ הָעִתִּים כְּלָל כִּי כָּל הַדֶּרֶךְ הָלַכְנוּ עַל יְדֵי רוּחוֹת שֶׁמְּהַצְדְּדִים וּבְכָאן אִי אֶפְשָׁר לֵילֵךְ בְּרוּחוֹת כָּאֵלּוּ, כִּי-אִם כְּשֶׁיִּהְיֶה רוּחַ יְשָׁרָה וּמִי יוֹדֵעַ כַּמָּה יִתְעַכֵּב, כִּי לְפִי דַּעְתָּם וַחֲקִירָתָם נִדְמֶה לָהֶם שֶׁבַּעֲתִידִים הַלָּלוּ לֹא יִהְיֶה הָרוּחַ הָרָאוּי לְדַרְכֵּנוּ גַּם עוֹד כַּמָּה וְכַמָּה סְפִינוֹת עָמְדוּ שָׁם עִמָּנוּ יַחַד בְּמָקוֹם הַהוּא, וּבְכָל פַּעַם בָּאוּ סְפִינוֹת חֲדָשׁוֹת, וּכְשֶׁהִגִּיעוּ לַמָּקוֹם הַהוּא עָמְדוּ שָׁם, וְאָמְרוּ שֶׁקִּצָּתָם עוֹמְדִים שָׁם כְּבָר זֶה כַּמָּה שָׁבוּעוֹת גַּם קְצָת אָמְרוּ שֶׁשָּׁמוּךְ לַמָּקוֹם הַהוּא עוֹמְדִים עוֹד מֵאתַיִם סְפִינוֹת שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לֵילֵךְ שָׁם מֵחֲמַת שֶׁשָּׁם צְרִיכִין רוּחַ נָכוֹן דַּיְקָא

וּמֵחֲמַת כָּל זֶה הָיָה לָנוּ צַעַר גָּדוֹל, וְעָמַדְנוּ שָׁם כָּל הַשָּׁבוּעַ עַד אֲשֶׁר הִגִּיעַ יוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ וּבְעֶרֶב שַׁבָּת הֵבִיאוּ לָנוּ הַמַּטְרָאסִין עֲנָבִים גַּם הַקַּפִּיטַאן הֵיטִיב עִמָּנוּ וּמָכַר לָנוּ (סוּחֲרִיס) לֶחֶם יָבֵשׁ בְּהַקְפָּה, וְכָל זֶה הָיָה חֶסֶד גָּדוֹל מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְצַר הִרְחִיב לָנוּ ה', בַּצַּר עָצְמוֹ וְכוּ' (כִּמְבֹאָר בְּלִקּוּטֵי הֲרַאשׁוֹן בְּסִימָן קצה) וַאֲנִי עֵינִי לִשְׁמַיָּא נָטְלִית רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם חֲמל עָלֵינוּ וְאַל תְּעַכֵּב אוֹתָנוּ הַרְבֵּה, כִּי אֲנִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים כְּלָל, וְהַכֹּל

מִתְנַהֵג רַק בְּהַשְׁגָּחָתְךָ לְבַד וְאַתָּה יָכוֹל לְשַׁנּוֹת הָרוּחַ כִּרְצוֹנְךָ בְּכָל עֵת וּבְכָל רֶגַע (כאן חסר ונאבד קצת מכתיבת ידו הקדושה) עָדַיִן:

קעז

וּתְהִלָּה לְאֵל הֶלְכָה הַסְּפִינָה בְּכָל יוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ וּבְלֵיל מוֹצָאֵי שַׁבָּת הוֹרִידוּ הָאַנְקֶיר סָמוּךְ לָעִיר טְשֶׁרְנִיקִילְס וּבְיוֹם רִאשׁוֹן פָּרָשַׁת הַאֲזִינוּ, שְׁבִיעִי לַעֲשֶׂרֶת-יְמֵי-תְשׁוּבָה הוֹצִיאוּ הָאַנְקֶיר, וּבְהַגִּיעָם סָמוּךְ מְאד לָעִיר טְשֶׁרְנִיקִילְס בָּאוּ יִשְׁמְעֵאלִים עַל הַסְּפִינָה וְהֶרְאֵינוּ לָהֶם הַבִּילֶעטִין, וְתַכֶף הָלְכְנוּ מִשָּׁם וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ הוֹלְכִים הַיּוֹם יוֹם א' וְהָרוּחַ פּוֹנָה לְדַרְכֵּנוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְכֻלָּנוּ רוֹאִים שֶׁהַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָתוֹ לְבַד בְּכָל עֵת וֶרֶגַע וְכֻלָּם אֵינָם יוֹדְעִים דֶּרֶךְ הָרוּחַ כְּלָל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת י"א) כַּאֲשֶׁר אֵינְךָ יוֹדֵעַ דֶּרֶךְ הָרוּחַ וְכוּ' רַק אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁמָּה הָרוּחַ מִן הַשָּׁמַיִם לְלֶכֶת שָׁמָּה יֵלְכוּ הַסְּפִינוֹת בְּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרָנִי:

קעח

בְּיוֹם שְׁלִישִׁי עֶרֶב יוֹם כִּפּוּר בָּאנוּ לְקוּשְׁטַנְדִינָא הַנִּקְרָא אֶצְלֵנוּ סְטַנְבּוּל:

קעט

בְּקוּשְׁטַנְדִינָא עָמַדְנוּ עַל הַסְּפִינָה מִיּוֹם שְׁלִישִׁי עֶרֶב יוֹם כִּפּוּר אַחַר חֲצוֹת עַד יוֹם שֵׁנִי, רִאשׁוֹן דְּסֻכּוֹת אַחַר סְעֻדַּת שַׁחֲרִית כִּי בִּתְחִלָּה רָצִינוּ לִשְׂכֹּר אוֹתָהּ הַסְּפִינָה עַצְמָהּ שֶׁבָּאנוּ עִמָּהּ לְקוּשְׁטַנְדִינָא (כפי הנראה כאן חסר גם כן מעט):

קפ

בְּיוֹם רִאשׁוֹן דְּסֻכּוֹת עָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לָנוּ נֵס, שֶׁפִּתְאֹם בָּא הַקַּפִּיטַאן וְגֵרֵשׁ אוֹתָנוּ מִסְּפִינָתוֹ אַחַר שֶׁכְּבָר אָכַלְנוּ סְעֻדַּת שַׁחֲרִית, וְלֹא קִיַּמְנוּ מִצְוַת אֶתְרוֹג וְלוּלָב וּמִינָיו וּמִכָּל-שֶׁכֵּן מִצְוַת סֻכָּה וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּרְחֲמָיו הָעֲצוּמִים גִּלְגֵּל עִמָּנוּ סִבּוֹת לְטוֹבָה שֶׁפִּתְאֹם גֵּרֵשׁ אוֹתָנוּ בְּיוֹם רִאשׁוֹן דְּסֻכּוֹת מֵהַסְּפִינָה, וְהֶכְרִחָנוּ לֵילֵךְ אֶל הָעִיר וְתֵכֶף בְּבוֹאֵנוּ אֶל הַסְּפָר, וַעֲדַיִן הָיוּ כָּל הַמִּטַּלְטְלִים שֶׁלָּנוּ מֻנָּחִים בַּחוּץ וְהָלַכְנוּ עִם כָּל הָאֲנָשִׁים לְבַקֵּשׁ אַכְסַנְיָא, וּבְתוֹךְ כָּךְ שְׁאַלְתִּי הֵיכָן נִמְצָא אֶתְרוֹג וְהָלַכְתִּי לְשָׁם וְזָכִיתִי בַּחֲסָדָיו הַנִּפְלָאִים לְקַיֵּם מִצְוַת אֶתְרוֹג וּמִינָיו בְּיוֹם רִאשׁוֹן דְּסֻכּוֹת הַנִּזְכָּר לְעֵיל אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם, אַחַר שֶׁכְּבָר נִתְיָאֲשְׁנוּ כֻּלָּנוּ מִלְּבָרֵךְ עַל הָאֶתְרוֹג וְגַם ר"ש כִּבֵּד אוֹתָנוּ בְּיַיִן וּבְמִינֵי כִּסְנִין, וְהָלַכְנוּ אֶל הַסֻּכָּה שֶׁבַּעֲלִיָּתוֹ, וּבֵרַכְנוּ לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה וְשֶׁהֶחֱיָנוּ וְאָכַלְנוּ וְשָׂתִינוּ בְּשִׂמְחָה:

קפא

וּמִשָּׁם חָזַרְנוּ לְבַקֵּשׁ אַכְסַנְיָא, וְרָקַדְתִּי מְעַט בְּדֶרֶךְ הִלּוּכִי שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נִפְלָאוֹת כְּאֵלֶּה לִזְכוֹת בְּיוֹם רִאשׁוֹן דְּסֻכּוֹת לְבָרֵךְ עַל הָאֶתְרוֹג וְעַל הַסֻּכָּה אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר נִתְיָאַשְׁתִּי מִזֶּה לְגַמְרֵי וְהֶאֱמַנְתִּי שֶׁמַּה שֶּׁשָּׁמַחְנוּ בַּלַּיְלָה שֶׁלְּפָנָיו הוּא לֵיל רִאשׁוֹן דְּסֻכּוֹת שֶׁהָיִינוּ שְׂמֵחִים אָז מְאד, כֹּחַ הַשִּׂמְחָה זָכָה אוֹתָנוּ בְּמִצְוֹת קְדוֹשׁוֹת אֵלּוּ, כִּי כָּל כַּוָּנָתִי אָז בִּשְׂעַת הַשִּׂמְחָה הָיָה לִזְכּוֹת עַל יְדֵי הַשִּׂמְחָה וְהִרְקוּדִין לְקַיֵּם מִצְוַת אֶתְרוֹג, וְכֵן הָיָה וּמַה שֶּׁעָבַר בְּיָמִים אֵלּוּ מֵעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר עַד יוֹם רִאשׁוֹן דְּסֻכּוֹת יֵשׁ הַרְבֵּה לְסַפֵּר וְאֵיךְ הָיָה מִן הַנִּמְנָע לְקַיֵּם מִצְוֹת קְדוֹשׁוֹת אֵלּוּ וּכְבָר נִתְיָאַשְׁנוּ מִזֶּה, וְכִמְעַט כִּמְעַט הָיִינוּ אוֹבְדִים חַס וְשָׁלוֹם לְקַיֵּם מִצְוֹת יְקָרוֹת אֵלּוּ, בְּכָל זֶה יֵשׁ הַרְבֵּה לְסַפֵּר וְאִם יַסְכִּים הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יְבאָר בִּזְמַן אַחֵר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

קפב

בְּיוֹם חֲמִישִׁי הוּא שֵׁנִי דְּחוֹל הַמּוֹעֵד סֻכּוֹת נִכְנַסְנוּ לָעִיר הָאַרְעִקְיָע שֶׁבְּקוּשְׁטַנְדִינָא לִתְבֹעַ הַקָּוויטֶל (הַפִּתְקָא) שֶׁהָיָה לִי מֵרַבִּי לֵיבּ חַיְקָעס זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָשָׂה עִמִּי נֵס שֶׁגָּבִיתִי אוֹתוֹ בְּהַשְׁגָּחָה נִפְלָאָה וְהֶכְרַחְנוּ לָלוּן שָׁם, וְלֹא הָיָה לָנוּ אַכְסַנְיָא וְלַנְתִּי בַּחֲנוּת סָגוּר וְכוּ', אַף עַל פִּי כֵן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה בְּעֶזְרִי וְחִדַּשְׁתִּי שָׁם וְכוּ':

קפג

בְּיוֹם שִׁשִּׁי חָזַרְתִּי מֵהָאַרְעִקְיָע לָאַכְסַנְיָא שֶׁלִּי בְּנַאלִיטָע, וּבְאוֹתוֹ יוֹם עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ לְעֵת עֶרֶב שָׂכַרְתִּי הַסְּפִינָה לְאָדֶעס בִּשְׁבִיל שִׁבְעָה אֲנָשִׁים וְכוּ' בְּיוֹם הוֹשַׁעְנָא-רַבָּא שָׂכְרוּ הַנִּשְׁאָרִים מֻחֲבָרַתֵּנוּ הַסְּפִינָה הַנִּזְכֶּרֶת לְעֵיל לְאָדֶעס בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה שָׂמַחְנוּ הַרְבֵּה אֲצָל הַגְּבִירִים, וְרָקַדְנוּ הַרְבֵּה שָׁם בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

קפד

בְּיוֹם שִׁשִּׁי עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית יָרַדְנוּ לְתוֹךְ הַסְּפִינָה בְּיוֹם רְבִיעִי ב' דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ חֶשְׁוָן תקפ"ג יָצָאתִי מֵהַסְּפִינָה אֶל הָעִיר, וְנִכְנַסְתִּי אֶל הָעִיר עִקַּר סְטַנְבּוּל שֶׁיּוֹשֵׁב שָׁם הַתּוֹנָר כְּדֵי לְבַקֵּשׁ אֶת חֲבֵרִי רַבִּי יְהוּדָא אֶלְיעֶזֶר, כִּי הִתְחִילָה הַסְּפִינָה לָזוּז וְהָיִיתִי תּוֹעֶה שָׁם כִּי לֹא יָדַעְתִּי לַחֲזֹר, וְהָיָה לִי פַּחַד גָּדוֹל כִּי כְּבָר הִתְחִילָה הַסְּפִינָה שֶׁלָּנוּ לָזוּז מִמְּקוֹמָהּ וְכוּ' וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָזַר שֶׁאַחַר כָּךְ בָּרַח מַטָּרָאס מֵהַסְּפִינָה לְתוֹךְ הָעִיר, וְהָלְכוּ

לְבַקְּשׁוֹ וְעַל יְדֵי זֶה נִתְעַכְּבְנוּ בְּהַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ, גַּם בְּיוֹם רְבִיעִי לֹא יָצָאנוּ מִקּוּשְׁטָא עַד יוֹם חֲמִישִׁי פָּרָשַׁת נֹחַ ב' חֶשְׁוָן:

קפה

בְּיוֹם שַׁבַּת-קֹדֶשׁ לְעֵת עֶרֶב הִתְחַלְנוּ לִרְאוֹת מֵרָחוֹק אֶת אֶדֶעס, וְהָלַכְנוּ סָמוּךְ לְאֶדֶעס שְׁלֹשָׁה יָמִים, וְלֹא יָכלְנוּ לְהַגִּיעַ אֶל הַסָּפָר עַד יוֹם שְׁלִישִׁי לְעֵת עֶרֶב בְּיוֹם שְׁלִישִׁי, פָּרָשַׁת לֶךְ-לְךָ, עֲזָרַנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁבָּאנוּ לִסְפַר אֶדֶעס, וְשָׂמְחָנוּ בִּישׁוּעָתוֹ, וּבַלַּיְלָה קִדְּשְׁנוּ הַלְּבָנָה בְּשִׂמְחָה:

קפו

אֵצֶל אֶדֶס עָמְדְנוּ עַל הַיָּם קֹדֶם שֶׁנִּכְנַסְנוּ לַקּוֹלִינְטֶער שָׁבוּעַ אַחַת, דְּהַיְנוּ עַד יוֹם שְׁלִישִׁי וַיֵּרָא מִיּוֹם שְׁלִישִׁי פָּרָשַׁת לֶךְ- לְךָ עַד שְׁלִישִׁי וַיֵּרָא בְּתוֹךְ כָּךְ, בְּשַׁבָּת פָּרָשַׁת לֶךְ-לְךָ בַּלַּיְלָה, הָיָה רוּחַ-סְעָרָה גְּדוֹלָה מְאד, וְהָיָה לָנוּ פַּחַד גָּדוֹל וַחֲלִישׁוּת גָּדוֹל, וּבְחַסְדֵי ה' נִצַּלְנוּ:

קפז

בְּיוֹם שְׁלִישִׁי יָצָאנוּ מֵהַסְּפִינָה וְנִכְנַסְנוּ לַקּוֹלִינְטֶער בְּשַׁבַּת-קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת וַיֵּרָא הָיִינוּ בַּקּוֹלִינְטֶער, וְשָׂמַחְנוּ בְּלֵיל-שַׁבַּת-קֹדֶשׁ הַרְבֵּה מְאד, אַךְ הָיָה מַעֲשֶׂה-שָׂטָן, שֶׁנַּעֲשָׂה אָז מַחֲלוֹקֶת עִם ר"י מט"ר וְאַחַר כָּךְ חִזֵּק ר"ג אֶת ר"א מְאד מְאד בְּקוֹל גָּדוֹל וּבְרַךְ כַּמָּה בְּרָכוֹת, יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּתְקַיְּמוּ מְהֵרָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן בַּקּוֹלִינְטֶר עָמַדְנוּ שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת:

קפח

בְּיוֹם שְׁלִישִׁי, פָּרָשַׁת תּוֹלְדוֹת הָיִינוּ בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה אֵצֶל ר' שָׁאוּל עִם הָרַב שֶׁהָיָה שָׁם, וְגַם ר"ג הָיָה שָׁם, וְעוֹד קְצָת מִסְּפִינָתֵנוּ:

קפט

בְּיוֹם שִׁשִּׁי, עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת וַיֵּצֵא יָצָאתִי מֵאֶדֶעס וְשָׁבַתְנוּ בְּקָהִלַּת קֹדֶשׁ פִּיטוֹקְצָע וְכוּ':

קצ

בְּיוֹם חֲמִישִׁי, פָּרָשַׁת וַיִּשְׁלַח בָּאתִי לְבֵיתִי בְּשָׁלוֹם בְּשִׂמְחָה, וְהַכֹּל קִבְּלוּנוּ בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה בָּרוּךְ הַשֵּׁם אֲשֶׁר עַד כֹּה עֲזָרַנִי עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ וְלֹא עֲזָבוּנוּ חֲסָדֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ, שֶׁזְּכִינוּ

בַּחֲסָדֶיךָ וְנִפְלְאוֹתֶיךָ הַגְּדוֹלִים לַהֲבִיאֵנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּלְהַחֲזִירֵנוּ לְבֵיתֵנוּ בְּשָׁלוֹם כֵּן יְהִי ה' אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ לְזַכּוֹתֵנוּ בְּרַחֲמָיו לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת מֵעַתָּה כִּי לְפָנֶיךָ נִגְלוּ כָּל תַּעֲלוּמוֹת לֵב, אֲשֶׁר רַק בִּשְׁבִיל זֶה טָרַחְתִּי הַטַּרַח הַזֶּה לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה עִמָּנוּ וְאֵלָיו תָּמִיד אֲיַחֵל אוּלַי יָחוּס אוּלַי יְרַחֵם אָמֵן:

תַּם וְנִשְׁלַם